

VNITŘNÍ PREDIKTOR SSSR

Základy sociologie

Koncepční materiály studijního kurzu

Díl 1.

Část 1.

**Úvod do psychologických základů
praxe poznávání a tvořivosti**

Část 2.

**Dostatečně všeobecná teorie řízení (DVTR)
a některé aspekty praktického řízení**

Sankt-Petěrburg

2010

Stránka je vyhrazena pro výstupní tiskařské údaje

Na obálce je reprodukce obrazu V. D. Polenova (1844 — 1927)
Kristus a hříšnice (Kdo z vás je bez hříchu?).

© Publikované materiály jsou majetkem Ruské kultury, a proto vůči nim nikdo nemůže uplatňovat autorská práva. V případě, že si nějaká právnická nebo fyzická osoba *zákonem stanoveným způsobem tato autorská práva přivlastní*, pocítí odplatu za tuto krádež v podobě velmi nepříjemné „mystiky“ přesahující hranice právní vědy. Nicméně každý, kdo bude chtít, má plné právo na základě svého vlastního chápání *veřejného prospěchu* kopírovat a vydávat tyto materiály jak v plném rozsahu, tak i v podobě jejich částečných citací *a to včetně pro obchodní účely*, všemi jemu dostupnými prostředky. Každý, kdo tyto materiály použije v podobě jejich částečných citací, úryvků nebo odkazů, ponese osobní odpovědnost, pokud to povede ke změně jejich smyslového kontextu, tedy k překroucení jejich celkového smyslu, a vystaví se tak možnosti střetnout se s „mystickou“, mimoprávní odplatu.¹

---

¹ Tento © Copyright neodstraňujte v případě, že budete knihu publikovat, neboť je to v rozporu s jeho smyslem. V případě nutnosti za ním můžete umístit ještě jeden © Copyright vydavatele. TUTO POZNÁMKU V PŘÍPADĚ PUBLIKOVÁNÍ KNIHY ODSTRÁŇTE.

OBSAH

V souvislosti s tím, že různé systémy mohou stejný soubor stránkovat rozdílným způsobem, je nutné obnovit obsah a použít funkci „Aktualizovat pole“. Najedte tedy kurzorem mezi řádky obsahu a po stisknutí pravého tlačítka myši vyberte funkci „Aktualizovat pole“, ponechte ve výběru „Pouze čísla stránek“ a klikněte na OK. V případě, že Váš systém nepracuje správně a automaticky se nastaví chybná čísla stránek, bude nutné správná čísla dopsat ručně. Tento odstavec odstraňte před použitím funkce „Aktualizovat pole“ a tiskem souboru.

Předmluva.....9

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu.....11

- 1.1. Následky nevědomosti v oblasti sociologie: v životě jedince i společnosti.....11
- 1.2. Předmětná oblast sociologie a její obory.....16
- 1.3. Metrologická průkaznost vědy a metrologická neprůkaznost pseudovědeckých teorií.....19
- 1.4. Subjektivismus sociologického výzkumníka jako zdroj znalostí i chyb.....31
- 1.5. Svoboda výzkumů v oblasti sociologie a limity pro šíření informací sociologického charakteru.....37
- 1.6. Aplikovaný charakter sociologie a dva vzájemně se vylučující úkoly, které může řešit...38
- 1.7. Vzájemné souvislosti: psychologie jedince a společnost, náboženství a ateismus v životě společnosti, teorie a praxe poznání, princip „praxe je kritériem pravdy“, Dostatečně všeobecná teorie řízení, proklamace a praxe samoregulationu společnosti a organizace řízení kolektivů.....41

Hlava 2. Vnímání a chápání světa: typy.....51

- 2.1. Co se dozvíme z výrazu „glokaja kuzdra“ akademika L. V. Ščerby.....52
Hlavní úkol při studiu kurzu „Základy sociologie“...63

2.2. Typy vnímání a chápání světa.....	63
2.3. Funkční účel vnímání a chápání světa v psychice jedince a otázka efektivity různých typů vnímání a chápání světa.....	68
2.4. Funkčnost vnímání a chápání světa různých typů.....	70
<u>Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení: to jsou základy chápání světa.....</u>	74
3.1. Světonázorové rozdělení společnosti.....	74
3.2. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení.....	82
3.3. Já-centrismus: hmota, duch, prostor, čas.....	83
3.4. Neměnnost mezních zobecnění Já-centrismu v historii, jeho neřesti a následky.....	89
3.5. Já-centrismus a jeho předpoklady k ateismu a náboženskosti.....	95
3.6. Příklad esoterické alternativy Já-centrismu..	97
3.7. Vnímání světa trojjedinosti matérie-informace-míry.....	101
3.8. Ještě některé ilustrace trojjedinosti matérie-informace-míry.....	115
3.9. Přejchod od Já-centrismu ke vnímání světa v trojjedinosti matérie-informace-míry.....	116
<u>Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vytváření kolektivní psychiky.....</u>	131
4.1. Hlavní úkol psychologie jako společensky prospěšné aplikované vědy.....	131
4.2. Námitky vůči historicky vzniklým tradicím psychologie.....	132
4.3. Dvouúrovňový model psychiky: vědomí a nevědomí a režimy jejich vzájemné součinnosti	135
4.4. Mravnost.....	144

<u>4.5. Emoce a emocionálně-smyslové naladění. .</u>	<u>146</u>
<u>4.6. Procesně-obrazové a diskrétně-logické myšlení.....</u>	<u>148</u>
<u>4.7. Typy struktury psychiky.....</u>	<u>154</u>
<u>4.8. Vytváření kolektivní psychiky (egregorů) a vzájemná interakce jedince a egregorů.....</u>	<u>170</u>

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti.....180

<u>5.1. Výchozí otázka psychologie jako vědy.....</u>	<u>180</u>
<u>5.2. Rozlišení jako schopnost.....</u>	<u>183</u>
<u>5.3. Návazné etapy zpracovávání prvotních informací v psychice jedince.....</u>	<u>191</u>
<u>5.4. Různá schémata zpracovávání informací v procesu interakce jedince s životními okolnostmi.....</u>	<u>197</u>
<u>5.5. Otázka metodologie poznání a tvořivosti a princip „praxe je kritériem pravdy“.....</u>	<u>203</u>
<u>5.6. Osobnostní kultura dialektického poznání..</u>	<u>209</u>
<u>5.7. Hypotéza o existenci Boha a životní praxe: víra jako složka vnímání a chápání světa, mravně-etická podmíněnost výsledků poznávací a tvůrčí činnosti.....</u>	<u>217</u>
<u>5.8. Ještě jeden aspekt fungování principu „praxe je kritériem pravdy“: «Podle vaší víry se vám staň.».....</u>	<u>228</u>
<u>5.9. Nejdokonalejší emocionálně-významové naladění.....</u>	<u>233</u>
<u>5.10. Osvojení metody dialektického poznání a tandemový princip činnosti.....</u>	<u>235</u>
<u>5.11. Osvobození procesu dialektického poznání od formulací „zákonů dialektiky“.....</u>	<u>243</u>
<u>5.12. Shrnutí hlavy 5.....</u>	<u>246</u>

5.13. Doslov k hlavě 5: „Pluralismus názorů“ jako projev poznávací a tvůrčí neschopnosti.....247

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě).....254

6.1. Řízení jako takové a Dostatečně všeobecná teorie řízení.....255

6.2. Úkoly teorie řízení.....258

6.3. Plná funkce řízení.....258

6.4. Stabilita ve smyslu předvídatelnosti.....263

6.5. Vektory: cílů, stavu, chyby řízení a jejich poměr.....270

6.6. Kvalita řízení a optimálnost.....276

6.7. Uzavřené systémy a schémata řízení.....278

6.8. Způsoby řízení: strukturní, v supersystémech — bezstrukturní a na základě virtuálních struktur.....288

6.9. Vyrovnávací režimy a manévry.....295

6.10. Krátce o teoriích podobnosti.....298

6.11. Informačně-algoritmická bezpečnost – stabilita řízení pod vlivem cílevědomě vytvářeného rušení.....302

6.12. O supersystémech a procesech v nich probíhajících.....304

6.13. Metoda dynamického programování: metoda jako taková, její symbolismus a úvod do praxe řízení.....317

6.14. Shrnutí hlavy 6.....332

Hlava 7. Řízení projektů, aparát síťového plánování a některé další otázky.....335

7.1. Umění řídit kolektivní činnost.....335

<u>7.2. Vyjádření projektu formou síťového modelu a aparátu síťového plánování.....</u>	<u>338</u>
<u>7.3. Zajištění metrologické průkaznosti řízení na základě síťových modelů.....</u>	<u>342</u>
<u>7.4. Organizační struktura podniku jako prostředek řízení.....</u>	<u>346</u>
<u>7.5. Profilový síťový model podniku.....</u>	<u>348</u>
<u>7.6. Umění řízení, plná funkce řízení, profilový síťový model, vytváření organizačních struktur „od nuly“ a diagnostika těch stávajících.....</u>	<u>351</u>
<u>7.7. Využití síťových modelů při řešení úkolů optimalizace organizace činnosti.....</u>	<u>357</u>
<u>7.8. Společenské potřeby a reálná praxe řízení.</u>	<u>360</u>
<u>7.9. Psychologické základy vniknutí do řízení.</u>	<u>368</u>

Předmluva

Kurz, který tímto předkládáme Vaší pozornosti, v ničem neodpovídá vzdělávacím standardům RF, ať už jde o vzdělávací standardy pro základní, střední či vysoké školy.

Nicméně, budeme-li vycházet ze skutečnosti, že posláním vědy je řešit různorodé problémy, se kterými se střetávají lidé, kulturně svébytné společnosti a vůbec lidstvo jako celek, tak velké množství problémů zděděných z minulosti, stálé vytváření nových a jejich další prohlubování, tvoří základ pro předpoklad, že historicky vzniklé společenskovední disciplíny nejsou adekvátní *životu jako takovému*. A z toho vyplývá, že neadekvátními životu jako takovému musí být i požadavky vzdělávacích standardů v oblasti společenských věd jak pro základní, střední, tak i vysoké školy. Proto je dodržování vzdělávacích standardů v oblasti společenskovedních oborů pouze pokračováním politiky formování neadekvátního chápání světa u žáků ze základních škol a studentů ze středních a vysokých škol, jehož důsledkem je neustálé obnovování potenciálu pro vznik budoucích problémů, pohrom a katastrof.

To bylo důvodem, proč jsme se rozhodli volným způsobem napsat a otisknout koncepční materiály vzhledem ke stávajícím standardům alternativního studijního kurzu „Základy sociologie“.

V současné době jsou dokončeny a publikovány první tři části výše uvedeného kurzu. Část 4. je rozpracována a bude zveřejněna, jakmile bude dokončena.

Číslování hlav, ilustrací a příloh je uváděno v celé publikaci vzešupným způsobem.

Vnitřní prediktor SSSR
10.10.2009

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu

Následky nevědomosti v oblasti sociologie: v životě jedince i společnosti. Předmětná oblast sociologie a její obory. Metrologická průkaznost vědy a metrologická neprůkaznost pseudovědeckých teorií. Subjektivismus výzkumníka v oblasti sociologie jako zdroj znalostí i chyb. Svoboda výzkumů v oblasti sociologie a limity pro šíření informací sociologického charakteru. Aplikovaný charakter sociologie a dva vzájemně se vylučující úkoly, které může řešit. Vzájemné vztahy: psychologie jedince a společnosti, náboženství a ateismus v životě společnosti, teorie a praxe poznání, princip „ praxe je kritériem pravdy“, Dostatečně všeobecná teorie řízení, proklamace a praxe samořízení společnosti a organizace řízení kolektivů.

1.1. Následky nevědomosti v oblasti sociologie: v životě jedince i společnosti

Každý jedinec je součástí společnosti a nikdo nemůže svou osobou nahradit společnost a už vůbec ne celé lidstvo. Mimo společnost se novorozenec nemůže stát člověkem, což dokládá osud ne těch mýtických, ale reálných vlčích dětí, takzvaných „mauglí“, které byly z různých důvodů vychovány zvířaty: absolutní většina těchto dětí, které byly nalezeny, a ve společnosti lidí se je pokusili vrátit k životu, se nedokázaly přizpůsobit, stát se členy společnosti a velmi brzy umíraly. Stejně tak osudy reálných „robinsonů“, kteří se ocitli na neobydlených ostrovech a prožili tam mnohé roky v osamění, byly ve většině případů tragické: mnozí lidsky degradovali a nebyli schopni se vrátit k životu ve společnosti ani s pomocí profesionálních psychologů a psychiatrů.

Bohužel však mnoho lidí po celou historii prožívalo a i nyní žije své životy, aniž by si uvědomovali potenciál svého osobnostního rozvoje a charakter organizace života svých společností a vzájemných vazeb jedinců v nich, a tedy ani možnosti rozvinout svůj osobní potenciál a zlepšit na tomto základu kvalitu života společností i lidstva jako celku.

Sociální realita, která zde historicky vznikla, je taková, že všichni ti lidé jsou bez ohledu na svůj sociální status předurčení stát se rukojmími (a ve své podstatě nevolníky-otroky) chyb společenského samořízení, zneužívání sociálního postavení a moci ze strany jiných lidí, což u většiny z nich vyvolává nespokojenost se životem. Platí to

jak pro obyčejné lidi, tak i pro takzvané sociální „elity“ včetně profesionálních politiků a podnikatelů.

M. Je. Saltykov-Ščedrin o tom napsal:

«Mužik se vůbec nebojí vnitřní politiky prostě proto, že jí nerozumí. Ať už si ho dobíráš, jak chceš, stejně si bude myslet, že to není „vnitřní politika“, ale jen boží dopuštění, stejně jako mor, hlad, povodeň, jen s tím rozdílem, že tentokrát je ztělesněním tohoto dopuštění pompadour¹. A je nezbytné, aby chápal, co je vnitřní politika? Názory na to se mohou různit; ale já za sebe říkám přímo: Buďte opatrní, pánové! Protože, jakmile mužik pochopí, co je to vnitřní politika n-i-ni, c'est fini!²» („Pompadůři a pompadůrky“)

— Tj. M. Je. Saltykov-Ščedrin byl přesvědčen o tom, že:

Pochopí-li společnost, co je to „vnitřní politika“, nebude již možné dále zneužívat její nevědomost v oblasti sociologie, což povede nevyhnutelně i ke kvalitativní změně politiky.

Ale nevědomost v oblasti sociologie *adekvátní životní realitě* charakterizuje nejen obyčejné lidi, ale i představitele takzvané sociální „elity“. Hrdinou příběhu A. P. Čechova Nudná historie je *«zasloužilý profesor Nikolaj Stěpanovič ten a ten, tajný rada a nositel vyznamenání, který má tak mnoho ruských a zahraničních řádů, že když si je na sebe všechny navěsí, tak mu studenti přezdívali ikonostas. Známosti má mezi nejvyšší aristokracií a minimálně za posledních 25 – 30 let by se v Rusku nenašel žádný proslulý učenec, se kterým by se dobře neznal.»* V povídce sám sebe charakterizuje jako *«člověka, jehož zajímají osudy kostní dřevě více, než konečný cíl všehomíru»*. Je mu 62 let a již těžce nemocný hodnotí v podstatě svůj dosavadní život:

«Když se mi dříve chtělo pochopit někoho jiného nebo i sebe samotného, nebral jsem v potaz skutky, ve kterých je vše podmíněné, ale přání. Řekni mi, co chceš, a já ti řeknu, kdo jsi³.

A nyní zpytuji sám sebe: Co chci?

---

¹ Tímto slovem M. Je. Saltykov-Ščedrin nazýval státní úředníky – administrativní řídicí pracovníky.

² V překladu do českého jazyka „n-i-ni, c'est fini“ znamená „je po všem“.

³ To je správný přístup, neboť reálná mravnost určuje charakter zpracovávání informací v psychice jedince, charakter jeho zapojení do života společnosti, a také kompatibilitu a možnost součinnosti s jinými lidmi s přesně definovanými osobnostními kvalitami. Půjde o tom řeč v dalších hlavách.

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu

Chci, aby nás naše ženy, děti, přátelé a žáci neměli rádi kvůli jménu, firmě či nějaké nálepce, ale jako obyčejné lidi. Co ještě? Chtěl bych mít pomocníky a následovníky. Co ještě? Chtěl bych se probudit tak za sto let, a alespoň očkem se podívat, jak bude vypadat věda. Chtěl bych prožít ještě deset let...

A co dál?

A dál nic. *Přemýšlím, dlouho přemýšlím a nemohu již na nic přijít. Ať se snažím přemýšlet, jak chci, ať se snažím myšlenkami obsáhnout cokoli, stále vím, že mým přáním něco chybí, něco podstatného, něco velice důležitého. V mé vášni k vědě, v mém přání žít, v tom, jak tu sedím na cizí posteli, v mé snaze poznat sebe sama, ve všech myšlenkách, citech a představách, které si o všem vytvářím, chybí něco, co by tomu všemu bylo společné, co by to vše spojovalo do jednoho celku. Každý cit a každá myšlenka si ve mně žije samostatně, a ve všech mých názorech o vědě, divadle, literatuře, studentech, ve všech obrazech, které vykresluje má představivost, ani ten nejzkušenější analytik neodhalí to, co se nazývá společnou idejí, nebo bohem živého člověka.*

A jestliže to tam není, znamená to, že tam není nic.» (část citace jsme kurzívou zvýraznili).

I při všem tom vnějším viditelném sociálním úspěchu se ten člověk vyznal z toho, že není svým životem uspokojen. A přitom je příčina jeho nespokojenosti v povídce zmíněna: osudy kostní dřevě ho zajímají více, než konečný cíl Všehomíru. Hrdina povídky je tedy pouze doplňkem ke svému pracovnímu místu a sociálnímu postavení. Na rozdíl od mužika, o kterém psal M. Je. Saltykov-Ščedrin, je hrdina povídky A. P. Čechova „*vzdělaným otrokem*“¹, a jeho stesk pramení z toho, že se nedokázal stát člověkem. Jednou z příčin této skutečnosti

---

¹ V básni A. A. Bloka – Odplata jsou verše:

Кто меч скупёт — Не знавший страха.

А я беспомощен и слаб,

Как все, как вы, — лишь умный раб,

Из глины созданный и праха, —

И мир — он страшен для меня». Kdo sková meč? – Kdo nezná strachu!

Já bezradný a slabý jsem

jak vy. Jsem otrok s rozumem,

stvořený z pozemského prachu,

a svět mi hrůzu nahání. — Toto sebehodnocení je ještě hlubší, než přiznání hrdiny Nudné historie od A. P. Čechova.

se stala jeho nevědomost v oblasti sociologie a v omezení jeho zájmů na úzce specializovaný profesionalismus, což v podstatě vedlo k tomu, že umíral ve věku, kdy je předčasné hovořit o vyčerpání biologické životnosti organismu.

Dále A. P. Čechov pokračuje:

«Při takové nouzi¹ stačila jediná vážnější nemoc, strach ze smrti, vliv okolností a lidí, aby se všechno, co jsem dříve považoval za své vnímání světa a v čem jsem viděl smysl a radost svého života, převrátilo vzhůru nohama a rozpadlo v prach. Proto není divu, že poslední měsíce svého života jsem si zkalil myšlenkami a pocity hodnými otroka a barbara, že jsem teď lhostejný a nevnímám svítání. *Když v sobě člověk nemá to, co je vyšší a silnější nade všemi vnějšími vlivy, tak opravdu stačí jedna pořádná rýma, aby přišel o svou rovnováhu a uviděl v každém ptáku sovu, a v každém zvuku slyšel psí vytí. A všechen jeho pesimismus nebo optimismus s jeho velkými i malými myšlenkami mají potom jen význam symptomu a nic víc.*

Jsem poražen. Je-li tomu tak, pak není již nad čím rozmýšlet, o čem hovořit. Budu sedět a mlčky čekat, co se stane (část citace jsme kurzívou zvýraznili).

To je jak rozsudek, tak i přiznání, že se stal rukojmím okolností, jejichž průběh nechápe; a také skutečnosti, že se nedokázal stát člověkem: lidská důstojnost znamená víc než jen získání profesionální způsobilosti, i když bezesporu pojem „být člověkem“ v sobě zahrnuje i *být společensky prospěšným*, což bez uplatnění se ve společensky prospěšné profesi není možné.

Současníci A. P. Čechova se domnívali, že tak prostřednictvím profesora vyjádřil své vlastní myšlenky a jestliže uvidíme v A. P. Čechovi člověka, který dokázal popsat mravy a způsob myšlení ruské liberálně humanistické inteligence z konce 19. a začátku 20. století, tak zjistíme, že v tomto úryvku bylo vyjádřeno vše, co vedlo k sociální katastrofě v roce 1917, ke zničení a k vyhnání tehdejší vzdělané třídy z Ruska během občanské války.

Jednou z příčin sociální katastrofy let 1985-1991 byla také nevědomost v oblasti sociologie jak převážné většiny obyvatelstva SSSR, tak i politiků bez ohledu na to, zda patřili mezi konzervativce nebo reformátory.

---

¹ Nouze v tom významu, že je jedinec ochuzen o uvědomění si smyslu života, jak svého vlastního, tak i společnosti a celého lidstva.

Tj. převaha nevědomosti v oblasti sociologie, která by byla adekvátní životu, nevede pouze k tomu, že je mnoho lidí, kteří se stali rukojmími okolností, nespokojeno svým životem, což je zdrojem vzniku absolutní většiny nemocí¹, ale také vytváří ve společnosti potenciál ke vzniku budoucích katastrof.

Je možné dohledat, jak se ze své sociologické nevědomosti vyznali i politici, jejichž způsobilost jako politiků ve své většině nezpochybňují obyčejní lidé, historici, ani analytici. Zde jsou dva příklady:

- Prezident USA v letech 1945 – 53 Harry S. Truman (1884 – 1972): «*Dejte mi jednostranného ekonoma! Všichni mí ekonomové říkají: „Na jedné straně... ale na druhé straně...“*» (citát z webu Izvěstija, 9/2003; viz také: <http://www.wtr.ru/aphorism/new56.htm>). To znamená, že konzultanti vycházející z ekonomické vědy (a ekonomika je jedním z oborů sociologie) nebyli schopni poskytnout *uspokojivé, ve smyslu jejich řídicí průkaznosti*; jednoznačně vyložitelné odpovědi na otázky, které jim prezident USA pokládal, a on sám nebyl schopen usvědčit je z omezenosti a neznalosti.
- V. S. Černomyrdin v době, kdy byl ministerským předsedou Ruska: „*Chtěli jsme to nejlepší, ale dopadlo to jako vždycky*“². Ve své podstatě jde o přiznání k nezpůsobilosti celé té části politické

---

¹ Podle názoru západní medicíny má téměř 80% nemocí, které jsou jí známy, psychosomatický charakter: to znamená, že napřed vzniká nespokojenost se životem, a důsledkem je, že psychika buď přímo generuje nemoc díky změnám ve fyziologii organismu; nebo snižuje aktivitu imunitního systému, což otevírá cestu k pronikání infekcí do organismu z vnějšího prostředí. Kromě toho, pokud nespokojenost se životem deptá jedince psychicky, vede to ke zvýšení rizika vzniku úrazů jak v zaměstnání, tak i v běžném životě, k častějšímu užívání drog a stává se to hlavní příčinou sebevražd.

² Tento výrok vyvolává protiotázku: A opravdu chtěli to nejlepší? — Vždyť sebe a své rodiny ti lidé u moci nikdy nezanedbávali: oni a členové jejich rodin v úrovni své spotřeby po dobu všech těch let chruščovsko-brežněvovské epochy, přestavby a reformem postsovětských časů několikanásobně překonávali úroveň spotřeby absolutní většiny obyvatel země. Tato okolnost nám v *souladu s principem „praxe je kritériem pravdy“* může posloužit jako základ pro to, abychom se mohli domnívat, že „to nejlepší pro národ“ — nechtěli, pouze to tak proklamovali, ale ve skutečnosti chtěli „to nejlepší pro sebe“, a proto to v důsledku „*dopadlo jako vždycky*“ (*především pro národ*).

„elity“ státu, která to upřímně myslela dobře: *pokud by byl politický kurz vypracováván a do života uváděn na základě sociologie adekvátní životu, tak by to dopadlo ještě lépe, než zamýšleli, a bylo by tomu tak s ojedinělými výjimkami téměř vždy.*

1.2. Předmětná oblast sociologie a její obory

Předmětná oblast sociologie v sobě zahrnuje všechny stránky života společnosti jako systému tvořeného množinou lidí v návaznosti pokolení, a také aspekty života každého člověka, které jsou charakteristické všem lidem tvořícím společnost jako celek, nebo jednotlivé sociální skupiny, které se v ní vyčleňují. Individuální osobitost, tedy to, co odlišuje jednoho jedince od ostatních a vyčleňuje ho z té či oné množiny lidí, představuje pro sociologii předmět zájmu, pokud tato individuální osobitost dokázala (nebo by byla schopná) osudově ovlivnit život společnosti tak, jak to nemohou učinit všichni ostatní. Současně musí sociologie do své předmětné oblasti zahrnout i problematiku vzájemné součinnosti společnosti a lidí s komplexními přírodními systémy a procesy, které se dotýkají života společnosti.

S ohledem na to, jaká společnost je zkoumána, zda globální nebo regionálně lokalizovaná, může být i sociologie globální nebo specificky regionální.

Jelikož je člověk součástí planetární biosféry, není sociologie možná bez určitého základního minima znalostí ze všeobecné biologie a biologie člověka.

A protože veškeré informačně algoritmické zabezpečení lidského chování není předáváno z pokolení na pokolení pouze prostřednictvím genetického aparátu biologického druhu „člověk rozumný“, ale mimořádnou roli zde hraje kultura, tvoří *kulturologie jako specializovaná věda o kultuře*¹ nezbytnou komponentu sociologie. Přitom nelze zapomenout ani na to, že to či ono náboženství, víra a mysticismus byly lidem v průběhu historie všech společností a jsou i nadále vlastní; že měly a mají vliv na osudy národů a civilizací, z čehož vyplývá, že tyto

---

¹ Kultura lidských společností je souhrnem veškerého informačně-algoritmického zabezpečení života lidí, které není předáváno od pokolení k pokolení v hotové podobě připravené k použití prostřednictvím genetického mechanismu druhu „člověk rozumný“. Tato formulace je v Koncepci sociální bezpečnosti definicí.

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu

aspekty života jedinců a společností musí také patřit do předmětné oblasti sociologické vědy, a v souladu s tím je nutné — zkoumat jejich podstatu — bez ohledu na to, zda sám sociolog je věřící či ne, zda je mystikem nebo „pragmatickým realistou“.

Jelikož život civilizovaných společností je zajišťován hospodářskou činností, založenou na kolektivní práci mnoha lidí v různých výrobních odvětvích v různých regionech, kde žijí a provozují svou hospodářskou činnost, je také ekonomická věda (*musí v sobě zahrnovat i biologicko-ekologickou složku*) jedním z aplikovaných oborů sociologie, a to tím spíše, že je obsah ekonomických teorií v mnohém přímo i nepřímo podmíněn sociologickými názory převládajícími ve společnosti, a že sama o sobě není ekonomická věda schopná stát se prostředkem řešení všech problémů společnosti.

A vzhledem k tomu, že jsou všechny stránky života společnosti a lidí, kteří jí tvoří, samy o sobě vyjádřením jejich individuální a kolektivní psychické činnosti, je psychologická věda také jedním z aplikovaných oborů sociologie. A v důsledku toho:

Je psychologická věda nejvýznamnější vědou dneška, protože její výsledky jsou klíčem k rozvoji lidí, společnosti, kultury a k dosahování úspěchů ve všech oblastech společenské činnosti.

A dále, vzhledem k tomu, že samotná vědeckovýzkumná činnost je jedním z druhů psychické činnosti lidí, znamená to, že teorie poznání a tvořivosti není pouze nezbytnou komponentou vzdělávání a složkou subkultury vědecké a tvůrčí činnosti, ale je i jednou z oblastí výzkumu sociologie, i když tradičně ve struktuře vědy teorie poznání spadá do kompetence filozofie, která je uctívána jako „věda věd“. Přitom je však sama filozofie – jako složka kultury – objektem výzkumu kulturologie, kterou jsme již označili jako jeden z oborů sociologie. Současně může být filozofie připodobněna ladičce v tom smyslu, že s pomocí ladičky sice není možné zahrát žádnou melodii (*stejně jako filozofie není sama o sobě schopna vyřešit ani jeden aplikovaný úkol*), ale na druhé straně se s její pomocí ladí všechny nástroje v orchestrech, takže se vlastně nepozorovaně podílí na hře každého z nich (*stejně tak filozofické systémy přítomné v kultuře společnosti formují u lidí jejich vnímání a chápání světa a jsou tak nepozorovaně přítomny ve veškeré jejich činnosti, kterou determinují*).

Teorii a praxi poznání je v kultuře společnosti nutné udělovat zvláštní pozornost, protože efektivita kultury poznání (ve smyslu její schopnosti odhalovat a řešit problémy v životě společnosti), její rozšířenost a obnova ve společnosti v návaznosti pokolení je v mnohém určující pro perspektivy společnosti – možnosti jejího rozvoje a volbu možností.

Vzhledem k tomu, že všechny procesy v životě společnosti mohou být interpretovány jako procesy samořízení, nebo jde prokazatelně o procesy řízené, nemůže být sociologie bez dostatečně všeobecné (ve smyslu univerzálnosti jejího použití) teorie řízení adekvátní životu. V souladu s tím je právní věda jako jeden z nástrojů řízení společnosti také předmětnou oblastí výzkumu ze strany sociologie a jedním z jejích oborů.

Historické letopisy, paměti lidí, zprávy o aktuálních politických událostech představují pro sociologickou vědu faktologickou základnu.

To vše vypovídá o tom, že osvojení sociologie a vědeckovýzkumná práce v ní od samého počátku vyžadují dostatečně široký rozhled na úrovni vyšší, než je „povrchní pohled na věci“.

Jedinci, který nemá dostatečně široký rozhled, se každá sociologie musí jevit jako uměle zkonstruovaný ideologický systém, a proto také *jako subjekt s úzkým rozhledem nemůže vidět rozdíl* mezi opravdovými umělými ideologickými systémy prezentovanými jako sociologie na straně jedné a sociologií, která je z hlediska života průkazná, na straně druhé.

Sám o sobě však ani široký rozhled není dostatečný, neboť sociologie vyžaduje kulturu myšlení, která umožní v celém tom moři faktologie skládající se ze znalostí z různých specializovaných oblastí, odhalit vzájemné příčinné souvislosti, které jsou důležité pro odhalování problémů v životě společnosti a k nalézání jejich řešení.

1.3. Metrologická průkaznost vědy a metrologická neprůkaznost pseudovědeckých teorií

Život současné civilizace je takový, že jedním ze základů úspěchu každého druhu činnosti (nejen vědecké) je zajištění její metrologické průkaznosti.

Metrologická průkaznost spočívá v tom, že:

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu

- pokud odhalíte v přírodě určitý jev (a stejně tak i ve společnosti), musíte ho charakterizovat určitým souborem příznaků, z nichž každý je lidem přístupný buď přímo prostřednictvím jejich smyslových orgánů, nebo zprostředkovaně prostřednictvím přístrojové základny vytvořené kulturou (vlastně právě v sestavení takového souboru příznaků i spočívá samotné odhalení jevu objektivně existujícího v přírodě);
- charakteristika odhalených příznaků může být:
  - buď v jejich popisu, na základě kterého bude nezávislý pozorovatel schopen odhalit ve svém životním prostředí stejný jev, nebo jev stejnorodý (podle daného souboru příznaků¹), pokud objektivně v životním prostředí existuje;
  - nebo v modelu, na základě kterého je možné provádět prognostiku ve vztahu k vývoji tohoto jevu, nebo jevů stejnorodých (podle daného souboru příznaků);
- na základě metrologicky průkazných popisů a modelů (s podmínkou, že jsou adekvátní) si člověk (společnost) může vypracovat svůj vztah k jevu:
  - ignorovat ho;
  - přizpůsobit se mu;
  - pokusit se jev řídit;
  - jednou nebo několikrát vyvolat analogické jevy uměle, s orientací na dosahování nějakých jiných cílů. Právě tato varianta přístupu lidí k přírodním jevům zrodila technosféru současné civilizace.

Krátce řečeno, pokud je zajištěna metrologická průkaznost činnosti, spočívá v úspěšném absolvování posloupnosti: „jev objektivně existující v životním prostředí $\Rightarrow$ popis nebo model jevu $\Rightarrow$ činnost na základě popisu nebo modelu jevu spojená s tímto jevem“.

Výše uvedené však není definicí metrologické průkaznosti jevu jako takového. Ve výše popsáném je metrologická průkaznost, *je-li zajištěna činností jedinců, kolektivů, společností, lidstva*, vyjádřena

---

¹ Touto výhradou se rozumí, že pokud jevu odpovídá nějaký jiný soubor příznaků, tak se jedná buď o jiný jev, nebo je výchozí soubor příznaků chybný. Je však třeba brát do úvahy, že i při jednom a tom samém souboru příznaků se mohou stejnorodé jevy lišit charakteristickými hodnotami každého z nich.

prakticky. Definovat metrologickou průkaznost jevu jako takového je možné následujícím způsobem:

Metrologická průkaznost znamená schopnost sestavit objektivní, kvalitativně kvantitativní definici charakterizující přírodní, nebo sociální jev prostřednictvím 1) měřicí přístrojové základny, nebo 2) lidských smyslových orgánů, nebo 3) „úsudkem“¹. Tato definice se vztahuje jak na reálně existující jevy, tak i na *objektivně možné jevy (druhým případem se rozumí tvůrčí činnost)*.

Pokud toto neplatí, nemůže být výše popsána posloupnost činností, kterou je metrologická průkaznost vyjádřena, ukončena úspěšným výsledkem, neboť metrologická průkaznost představuje její fundament. Pokud neexistují odpovídající „základy“, nemůže být „stavba“ dokončena.

Potřeba zajistit metrologickou průkaznost života civilizace vedla ke vzniku specializované vědní disciplíny nazvané „metrologie“. **Metrologie je věda o umění měřit a zajišťovat metrologickou průkaznost všech druhů činnosti.** Metrologická průkaznost většiny druhů činností je *v praxi založena*² na tom, že byla vytvořena referenční, etalonová základna, která je udržována v aktuálním stavu a skládá se z etalonů jednotek měření hmotnosti, délky, času, teploty, proudu, energie a mnohých dalších.

V kultuře lidstva definovaná metrologická průkaznost jedněch věd a problémy při zajištění metrologické průkaznosti jiných vedly k jejich rozdělení:

- na takzvané „exaktní“, tedy přesné vědy (do této kategorie spadá matematika, většina přírodovědných oborů, a také technicko-technologické vědy), ve kterých je metrologická průkaznost tak či onak zajištěna;
- a na takzvané „humanitní“, jejichž představitelé se dosud málo zamýšleli nad metrologickou průkazností obecně, a nad za-

---

¹ Příkladem metrologické průkaznosti na základě „úsudku“ je předpověď D. I. Mendělejeva, který na základě svého periodického zákona (nazvaného jeho jménem) popsal chemické a fyzikální vlastnosti řady, v té době ještě neobjevených, chemických prvků, které byly po uplynutí určité doby následně potvrzeny, když byla jejich existence v přírodě odhalena.

² To znamená, že mimo praxi vzájemné součinnosti se životem není realizovatelná, i když určitá „praxe“ může být uplatňována i v podmínkách metrologické neprůkaznosti činnosti.

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu

jištěním metrologické průkaznosti své činnosti konkrétně, což vede k tomu, že se občas zabývají „zkoumáním“ různých fikcí a iluzí, které si sami vytvořili, a jejichž „zkoumání“ má význam pouze pro samotné „badatele“ a jejich přívržence¹.

A reálně leží v základu metrologické průkaznosti činnosti v *současné vědě* (a také v jiných druzích činnosti) a ve všech jejích aplikacích určených k řešení praktických úkolů čtyři faktory:

- První – objektivní metrika Všehomíru, jeho rozměrovost (problematika metrologické průkaznosti nemůže být v celé její šíři ve vztahu ke všem druhům činnosti vysvětlena jinak, než na základě vnímání světa jako trojjedinosti matérie-informace-míry: o čemž pojednávají následující hlavy a konkrétně kapitola 3.7, zatím je pouze nutné si toto tvrzení zapamatovat do budoucna).
- Druhý – geneticky naprogramovaná identita smyslů převážně většiny lidí, kterou vyjadřuje ze starověku známý aforismus

¹ U mnohých vyvolává tato osobitost „humanitních poznatků“ k humanitním vědám ironický postoj. Například polský spisovatel science fiction a filozof Stanislaw Lem se tomuto tématu ironicky vysmíval v cyklu pohádek své „Kyberiády“:

«Je dobře známo, že draci neexistují. Laikovi toto jednoduché konstatování ovšem postačí, nemůže však uspokojit vědce. Vysoká škola nulity se totiž tím, co existuje, vůbec nezabývá; banalita bytí byla tolikrát prokázána, že je zhola zbytečné se dál o tom šířit. Geniální Kerebron se s problémem potýkal metodami exaktních věd a odhalil tři druhy draků: mytické, chimérické a čistě hypotetické. Žádný z nich, abychom tak řekli, neexistuje, leč každý druh neexistuje odlišným způsobem. První dva, odborníky nazývaní minusšarkani a antidraci, mají mnohem méně zajímavé nejsoucnost než hypotetičtí draci odborně zvaní smoky.» (Ruský překlad F. Širokova je uveden podle internetové publikace rozhovoru se Stanislawem Lemem - „95% informací na internetu je veteš k ničemu!“, který poskytl časopisu Computer v roce 2001:

http://old.computerra.ru/online/firstpage/bl/8428/for_print.html).

Další spisovatel Vladlen Bachnov ve svém pamfletu, kde se vysmívá holdbajícimu se totalitarismu - Jak uhaslo Slunce, aneb příběh tisícileté diktatury Ogogondie, která existovala 13 let, 5 měsíců a 7 dnů; používá neobvyklé pojmy „humanitáři“ a „humanitologie“, které jsou souzvučné s termínem, který se obvykle na veřejnosti nevslovuje – „humaniTMÁŘI“. Tato povídka je pěkná a dobře se čte, neboť je v ní vytříbený humor, a zároveň je i velmi poučná pro život. Můžete ji najít na internetové adrese:

<http://oldsf.ufacom.ru/BACHNOV/Bachnv11.htm> nebo

<http://lib.rus.ec/b/122537/read> (odkazy byly funkční v květnu 2010).

„člověk je mírou všech věcí, jsoucích, že jsou, a nejsoucích, že nejsou“¹.

Nejjednodušším příkladem ilustrujícím platnost tohoto faktoru je skutečnost, že všichni lidé v podstatě identicky vnímají zelenou a červenou barvu, *kromě barvoslepých lidí, v jejichž genomu došlo k určité chybě genetického kódu, takže zelenou a červenou barvu nejsou schopni rozeznat*. Pokud však barvoslepý člověk použije spektroskop, dokáže zelenou a červenou barvu rozlišit, i když pouze zprostředkovaně pomocí techniky.

- Třetí – *adekvátnost Životu jako takovému* vnímání a chápání světa jedince, který provádí vědecký výzkum, a který si osvojuje vědu jako obor činnosti (typy vnímání a chápání světa a problematika adekvátnosti každého z nich bude vysvětlena ve 2. a 3. hlavě).
- Čtvrtý – referenční, etalonová základna vytvořená metrologickou vědou, která je výsledkem a vyjádřením chápání světa, třebaže byla od počátku možnost jejího vytvoření podmíněna objektivní metrikou Všemohíru.

Pokud se metrologickou průkaznost vědeckých výzkumů nepodaří zajistit vědomě ani neuvědoměle, zvrhává se věda v pouhé grafo-manství², a teorie vytvořené grafomany jsou vědecky se tvářícími pseudovědeckými nesmysly³, jejichž obětí se mohou stát celé společnosti a regionální civilizace, pokud se tyto teorie stanou součástí jejich vzdělávacího systému. Což vede k tomu, že je potom na nich prakticky založena činnost všech oblastí života společnosti (příkladem tomu jsou marxismus, hitlerismus).

---

¹ Aforismus je připisován starořeckému filozofovi Prótagorovi, který žil v letech 480 – 410 nebo 411 před n. l. nebo podle další verze 490 – 420 před n. l. podle tradiční chronologie.

² Grafomanie je chorobná závislost na psaní obsáhlých bezobsažných nebo banálních textů, patologická touha psát. V těžkých případech bývá klasifikována jako psychické onemocnění.

³ Jedním z příkladů takového druhu je metrologická neprůkaznost teorií – například „teorie passionarity“ L. N. Gumiljova: kde není jednoznačně definován smysl jejích základních termínů „etnikum“ a „passionarita“, takže je v podstatě možné k ní přiřadit jakýkoliv sociální jev, který se však díky tomu nestane pochopitelnějším – vnitřně, ani ve vzájemných souvislostech s ostatními jevy v životě společnosti. Zevrubněji je otázka „teorie passionarity“ a její neprůkaznosti probrána v práci „Mrtvá voda“ (1. díl, hl. VII).

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu

Pokud chápeme problematiku metrologické průkaznosti jakýchkoliv vědeckých výzkumů, můžeme zajistit i metrologickou průkaznost historické vědy a sociologie (a také všech ostatních takzvaných „humanitních“ disciplín), což je potom automaticky řadí mezi exaktní vědy, přestože to nepovede ke změně jejich charakteru, který je z větší části popisně výkladový.

Z toho tedy vyplývá «...historie je stejně jako matematika exaktní vědou, pouze s tím rozdílem, že jestliže v matematice mohou být výpočty provedeny s přesností do jednoho desetinného místa nebo třeba s větší přesností, tak každý historický proces může být popsán:

- **s přesností do anonymního davu-národa¹ a „osobnosti“** – osobnosti vůdce, génia, velikého a moudrého, nebo ničemného a podlého v závislosti na tom, z pozice *jaké koncepce* organizace života společnosti (společensko-politické koncepce) to posuzujeme;
- **ve složitější variantě popisu zůstává dav-národ stejně jako předtím anonymní, ale k osobnosti vůdce se přidávají další osobnosti – stoupenci vůdce, jeho nepřátelé a stoupenci nepřátel.** Jsou to takzvané „historické osobnosti“.

Ale vzhledem k tomu, že s „historickými osobnostmi“ jsou v jejich osobním i oficiálním životě spojováni i jiní lidé, kteří jinak náležejí v historickém výkladu dvou výše popsaných typů k anonymnímu davu-národu, jsme schopni v dříve anonymním davu-národu dále identifikovat různé skupiny (části). Některé z takových skupin existují pouze po dobu krátkých historických časových úseků v mezích aktivního života jednoho pokolení, ale jiné skupiny se obnovují v návaznosti pokolení a pohlcojí do sebe stále nové lidi jako náhradu za ty, kteří postupně umírají. Kromě toho je ve společnosti možné identifikovat i různorodé sociální skupiny: společenské třídy; profesionální korporace; *v mnohonárodnostní společnosti v mezích jednoho státu i v sestavě celého lidstva – národy a národnosti, národnostní menšiny* apod. Z toho tedy vyplývá, že historický proces může být popsán:

- **s přesností do definovaných sociálních skupin;**

---

¹ V daném případě pojem „dav-národ“ znamená společenství lidí, které vzniklo historicky a na pozadí kterého, a v součinnosti se kterým, jednáji takzvané „historické osobnosti“.

Z tohoto druhu sociálních skupin se obzvláště vyčleňují ty sociální skupiny, jejichž členové se tak či onak zabývají převážně politikou. Takže to potom může být historický proces popsán:

- **s přesností do církevního řádu nebo politické strany;**

Ovšem ne všechny sociální skupiny takového druhu působí ve veřejné politice otevřeně, některé se před společností ukrývají a praktikuji zákulisní politiku, nebo se snaží vyvolat dojem, že přestože v ní působí, tak jde pro ně o něco podružného a jejich zájem je někde úplně jinde (například sbírají motýly /pozn. překl. *narážka na bagatelizaci působení zednářů*/, nebo se třeba jen zabývají jakýmsi „osobnostním zdokonalováním“ svých účastníků). V souladu s odhalením tohoto faktoru v historickém procesu¹, může být tedy historický proces popsán:

- **s přesností do globálního spiknutí** (například mnohých pokolení římských papežů, ruských carů, komunismu, fašismu, anarchismu, homosexuality apod.)

Ale vzhledem k tomu, že spiknutí se strategickým zaměřením bývají mnohovrstevnatá (což je užitečné v případě neúspěchu, a také nezbytné kvůli možnosti odvádět stranou přebytečnou politickou aktivitu nezasvěcených a části protivníků cílů spiknutí, kteří jsou však nějakým způsobem ve spiknutí zaangażováni a řízeni, a zároveň – kvůli možnosti zneškodňovat jejich činnost ve vztahu k hlavním cílům spiknutí), může být historický proces popsán:

- **s přesností do vnitřních „spiknutí ve spiknutí“**, které jsou nadřazeny spiknutím na nižších úrovních utajení (například zednářství² v Euroamerické regionální civilizaci);

---

¹ A ti, kteří si myslí, že to tak není, zde mohou číst: „V souladu s *hypotetickou možností* odhalení tohoto faktoru v historickém procesu...“.

² «**ZEDNÁŘSTVÍ** (svobodné zednářství z franc. franc maçon – svobodný zednář), nábožensko-etické hnutí, které vzniklo na začátku 18. století v Anglii a rozšířilo se (v buržoazních a aristokratických kruzích) do mnoha států včetně Ruska. Názvy, způsob organizace (sdružování do lóží) a tradice zednářství přejalo ze středověkých cechů (bratrstev) zedníků a stavitelů, a zčásti od středověkých rytířských a mystických řádů. **Snahou zednářů bylo vytvořit tajnou celosvětovou organizaci s utopickým cílem mírového sjednocení lidstva v náboženském bratrském svazu** (část citace jsme tučně zvýraznili). Největší roli hrálo v 18. a na začátku 19. století. Se zednářstvím jsou spojována jak reakční, tak i pokroková společenská hnutí» (Sovětský encyklopedický slovník, vydání z roku 1987).

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu

Ovšem ani se spiknutími to není tak jednoduché, neboť každé opravdové spiknutí musí mít svůj „mozkový trust“, který určuje cíle spiknutí, způsoby a prostředky jejich realizace, kontroluje průběh plnění plánů a v případě nutnosti tyto plány upravuje; a musí existovat i výkonná periferie. V souladu s touto okolností může být historický proces popsán:

- **s přesností do „mozkových trustů“, které jsou v mnohvrstevnatých spiknutích ukryty nehlouběji;**

Co se týká věty, kterou jsme tučně zvýraznili [o tomtéž téměř stejnými slovy informuje i Velká sovětská encyklopedie (3. vydání, 15. díl, str. 447)], tak tím v podstatě Sovětský encyklopedický slovník – přímo a nedvojsmyslně – informuje: činnost zednářství spočívá v realizaci tajného celosvětového spiknutí. Tj. zednářství se zabývá politickou činností nadnárodního mezinárodního charakteru.

Nakolik je ten cíl utopický? To musí posoudit každý sám v závislosti na tom, jaké jsou jeho osobní představy o řízení a návycích v oblasti řízení; a také si podle svých možností musí zaprvé: uvědomit smysl toho, co se mu děje přímo před očima a umět to porovnat s tím, co je mu známo z informací o minulých událostech, a zadruhé: potom *účelně jednat* podle svého rozumu na základě své vůle a svobody mravní volby.

Autoři všech nám známých učebnic dějin mají představy o řízení takové, že do nich téma zednářství nezařazují; a pokud se to téma objeví v literárních dílech, která jsou součástí školního výukového programu (například v románu L. N. Tolstého *Vojna a mír* (Война и мир), kde hrabě Pierre Bezuchov vstupuje mezi zednáře; také je třeba vysvětlit: мир — společnost, мироздание – všehomír, vesmír; мир — nepřítomnost války; to, že se nedá díky způsobu pravopisu těchto slov rozlišit jejich smysl, je ještě jedním z příkladů škodlivosti stávajícího zkomoleně-nesmyslného pravopisu), tak je zednářství a jeho činnost vysvětlována ve stejném stylu, jakým to učinili autoři předchozího textu ze Sovětského encyklopedického slovníku: no tak se prostě ti idealističtí romantici, kteří nemají co dělat a jsou dost bohatí, jenom ve svém nicnedělání podivínsky snaží zabavit, přičemž na život společnosti a politiku to nemá žádný důležitější vliv; a pokud to snad i nějaký vliv má, tak díky tomu, že se jedná o idealistické romantiky, jde o vliv prospěšný.

O tom, zda idealisté jsou právě jen „romantici“ a žádní *praktici věrní svým ideálům*; a že „romantici“ často nemají schopnosti, které by jim umožňovaly realizovat jejich dobromyslné záměry, **tak o tom musí všichni ti, kteří čtou podobné bláboly o blahodárném vlivu idealistických romantiků na průběh historického procesu, přemýšlet sami**, a nespoléhat se důvěřivě na články podobné textu uvedenému v Sovětském encyklopedickém slovníku.

Nicméně také veškeré lidstvo, nezávisle na jeho reálné nebo vymyšlené vnitřní struktuře, je pořád pouze částí Světa a v souladu s touto okolností nemůžeme jen tak odmítat možnost, že historický proces může být popsán:

- **s přesností do vztahů pozemského lidstva s jinými civilizacemi, hierarchií satana a království Boha – Tvůrce a Všemohoucího/Všedržitela (Božího záměru)¹.**
(...)

---

¹ V učebnici světské vysoké školy je nutné zmínku o Bohu a Božím záměru vysvětlit.

Zaprvé, jak již bylo řečeno dříve, náboženství, víry a různorodý mysticismus je lidem po celou dobu historie vlastní, a vyloučit je proto ze souboru popisných kategorií sociologie by bylo analogické tomu, kdybychom při aritmetických výpočtech zakázali brát do úvahy čísla náležející k těm či oněm řádům v pozičním systému počítání, kdybychom například vycházeli z tvrzení, že stovky a tisíce neexistují, a proto jsou jejich nenulové hodnoty zakázány. Je možné si to velice názorně představit, pokud z displeje kalkulačky odstraníte sekce zobrazující příslušné řády respektive jejich pozice. Jak bude vypadat výsledek podobných výpočtů na základě takového přístupu, je jasné... A co je možné díky takové aritmetice „spočítat“, je také jasné...

Zadruhé si místo následujících závorek s trojtečkou (...) vždy doplňte tento citovaný úryvek z Mrtvé vody s následujícím vysvětlením:

«Těm, kteří nejsou z různých důvodů schopni uznat existenci Boha – Tvůrce a Všedržitela – a satana, řekneme, že v jazycích národů se jen tak nezachovávají žádné bezobsažné výrazy, za kterými by se neukrývaly žádné objektivní nebo subjektivní jevy, a proto při čtení dané práce královstvím Boha Všemohoucího mohou rozumět hierarchicky uspořádaný soubor přírodních a společenských jevů, který má minimálně tu kvalitu, že dokáže udržet stabilitu procesů vývoje, aniž by docházelo ke vzájemné likvidaci kvalitativně rovnocenných systémů v mezích jedné hierarchické úrovně. A hierarchií satana mohou rozumět ještě jeden hierarchicky uspořádaný soubor přírodních a společenských jevů, který má alternativní kvalitu antagonizace (uplatňování nesmiřitelné protikladnosti) všeho a všech, a doplňuje první hierarchii jevů ve vnímání světa ateistou do úplného celku » (citát je uveden s určitými změnami upřesňujícími smysl).

Zatřetí ve vědě celkem často vzniká potřeba uplatnit „hypotézu“ existence Boha, i když tuto potřebu v dnešní době málokdy vědci přiznají veřejně. Například prezident Ruské akademie věd Jurij Osipov v březnu 2007 na Církevním koncilu na téma Víra a poznání: věda a technika na přelomu staletí, přiznal následující:

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu

S použitím jakékoliv přesnosti historických popisů je možné se dopouštět chyb, stejně jako je možné se dopouštět chyb i při výpočtech s jakoukoliv přesností. Při čtení historických prací je čtenář také vnímá s přesností do uvedených kategorií, které jsou svou podstatou různorodými prvky systémů historicky vzniklého společenského samořízení, **vždy** probíhajícího v mezích přípustných hierarchicky vyšším (ve vztahu k lidstvu) všezahrnujícím řízením, se kterým lidstvo bývá v nesouladu daleko častěji, než by mělo.

Nicméně výše vyjmenované (a také jiné, které zmíněny nebyly) popisné kategorie, které *mohou být vztaženy k historickému procesu jako takovému* při jeho popisu, nejsou historickými fakty. Historická fakta však k nim mohou být vztažena prostřednictvím příslušnosti lidí k těm či oněm sociálním skupinám, nebo prostřednictvím činů „historických osobností“, nebo sociálních skupin. Popisné kategorie, pokud provedeme analogii *s matematikou jako exaktní vědou*, poskytují prostor formálních parametrů určité rozměrnosti, se kterými může být historický proces uveden do souvztažnosti a projevit se tak jako proces o více kvalitách. Jinými slovy, historický výklad s přesností do „historických osobností“ a anonymního davu-národa je vlastně takovým primitivním rovinným modelem reálné historie; vyčlenění určitých skupin z anonymního davu-národa již poskytuje trojrozměrný model historie apod.» (Mrtvá voda, 1. díl, Slovo ke čtenáři, je uvedeno s určitým upřesněním a stylistickými změnami a přenesením textu posledního odstavce z vysvětlivky do základního textu).

«*Vytvoření jakéhokoliv uspořádaného vědeckého systému nás nevyhnutelně přivádí k myšlence o existenci, jak se v našem prostředí říká (vyčlenil jsem – NG), absolutního rozumu*» (uvedeno podle publikace v novinách Něžavisimaja Gazeta ze dne 27. 11. 2007: Andrej Baganov, Poznání ztratilo svou sílu: http://www.ng.ru/science/2007-11-28/16_mrakobesie.html). Dále vědci ve své většině nezacházejí, a podobné výroky v učebnicích těch či oněch přírodních oborů ateistická tradice ve vědě nepřipouští, ať už v podobě odhaleného problému či hypotézy, která by v případě svého potvrzení v praxi problém řešila.

Ale uvědomění si Záměru a vztah k němu musí být u každého jednotlivce osobitý, neboť při zavádění všeobecného „standardu vyznání“ (ať už ateistického, tedy bezbožného, nebo teistického, tedy existenci boha uznávajícího) dochází především k potlačování náboženského citění, svědomí a vzniká tak subkultura zombifikace psychiky velkého množství lidí.

Základy sociologie

Na základě stejných principů může být zajištěna i metrologická průkaznost sociologie. Jinými slovy v základu metrologické průkaznosti historické vědy a sociologie, včetně všech jejích oborů, leží určité uspořádání a ucelenost souboru sociálních jevů, se kterými jsou porovnávána analyzovaná fakta ze života a činnosti společnosti a doporučení vědy k vyřešení problémů odhalených v životě společnosti.

Pokud provedeme zobecnění ve vztahu k celému komplexu „humanitních“ věd, tak v každé z nich může být metrologická průkaznost zajištěna uceleností souboru popisných kategorií a uspořádáním jejich vzájemných vztahů, které musí odpovídat objektivní metrice předmětné oblasti zkoumané tou či onou „humanitní“ vědou.

Zdaleka ne ve všech humanitních disciplínách je však vznik tradic vědeckých škol založen na zajištěné metrologické průkaznosti a většina lidí (nejen z humanitních oborů) tento problém nechápe.

Kromě toho musí být sociologie a historie *v kultuře vědecké činnosti adekvátní Životu* vzájemně propojeny, neboť pouze historická věda je schopná poskytnout sociologii faktologii; a pouze sociologie, která odhalí různorodé příčinné podmíněnosti v životě společnosti, umožňuje proměnit chronologicky uspořádaný výčet historických faktů v koncepci směřování globálního a regionálních historických procesů.

Příkladem metrologické neprůkaznosti sociologie je marxismus. V jeho politické ekonomii jsou používány fiktivní kategorie, které není možné v životě poměřit pomocí nástrojů, ani odhalit „organolepticky“ (tedy prostřednictvím lidských smyslových orgánů). Takovými metrologicky neprůkaznými kategoriemi marxismu jsou následující kategorie jeho politické ekonomie: „nutná“ pracovní doba a doba „nadpráce“, „nutný“ produkt a „nadprodukt“.

Neexistují takové časoměry, které by v technologickém procesu dokázaly vymezit „nutnou“ pracovní dobu a dobu „nadpráce“; na skladech hotové produkce ani jednoho podniku není možné vymezit „nutné“ produkty a „nadprodukty“. Tyto kategorie nepatří mezi ty abstraktní, které se ve vědě používají často, a mohou být celkem produktivně po-

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu

---

rovnávány s realitou, jsou to iluzorní fikce, které kromě své škodlivosti nic jiného nepřinášejí. Díky jejich existenci nemůže být politická ekonomie marxismu vztažena k účetnictví vedenému o hospodářské činnosti, ani ke statistickým údajům charakterizujícím ekonomické aspekty života společnosti.

Kromě toho je obecně metrologicky neprůkazná také pracovní teorie ceny, kterou uplatňuje marxismus. A konkrétně - výsledky vědeckovýzkumné, projekčně-konstrukční a řídicí činnosti jsou kromě všeho ostatního podmíněny především osobnostním faktorem a dosažení výsledku v nestandardních situacích v těchto druzích činnosti není zaručeno náklady na takzvanou „pracovní dobu“, ani vyčleněním těch či oněch zdrojů: takové řešení vědeckého, konstrukčního nebo řídicího problému, které si někdo domyslí jen tak mimochodem za několik vteřin, jiný nevymyslí ani za celý svůj život.

Komplexní metrologická neprůkaznost politické ekonomie marxismu a jeho sociologie byla jednou z příčin krachu SSSR (viz Příloha č. 2 k tomuto kurzu).

V této souvislosti je třeba poznamenat, že J. V. Stalin byl jediným veřejným činitelem (nezávisle na tom, zda ho zařadíme mezi politiky nebo vědce z oblasti sociologie), který již v roce 1952 ve své práci Ekonomické problémy socialismu v SSSR navrhnul vědět, aby se vzdala výše zmíněných a některých jiných pojmových kategorií marxismu, čímž ve své podstatě vynesl smrtelný rozsudek marxismu a politice na jeho základě.

Stalinova práce Ekonomické problémy socialismu v SSSR je svědectvím vyjádřeným marxistickým slovníkem, a proto ne všem pochopitelným, že si uvědomoval neprůkaznost marxismu jako sociologické teorie (o tom také viz Příloha č. 2).

Ale současně s tím existují i přímá potvrzení této skutečnosti. Podle svědectví Richarda Kosolapova¹, řekl J. V. Stalin den dva před svou smrtí Dmitriji Ivanovičovi Česnokovovi² po telefonu: „*Musíte se v nejbližší době začít věnovat otázkám dalšího rozvíjení teorie. V hospodářství můžeme něco zvrtnat. Ale takovou situaci v každém případě napravíme. Pokud něco zvrtneme v teorii, zničíme tím všechno. Bez teorie to pro nás znamená smrt, smrt, smrt! ...*“ (uvedeno podle pub-

---

¹ V letech přestavby pracoval jako hlavní redaktor teoretického časopisu ÚV KSSS, který se jmenoval Komunist.

² V roce 1952 byl na 19. sjezdu zvolen členem prezidia ÚV KSSS.

likace rozhovoru R. Kosolapova – Bez teorie nás čeká smrt! v novinách Zavtra č. 50 (211), prosinec 1997).

To znamená, že si J. V. Stalin uvědomoval, že společnost pro zajištění svobody lidí a prosperity potřebuje sociologii adekvátní životu.

A všichni ti „bojovníci za svobodu a lidská práva“, kteří J. V. Stalina a jeho epochu odsuzují, opomíjejí tuto problematiku mlčením a nevidí metrologickou neprůkaznost, jejímž důsledkem je skutečnost, že ty sociologické teorie, jejichž přívrženci jsou ať už vědomě či nevědomě oni sami, neodpovídají životu. Neadekvátnost životu sociologické vědy jako celku i jejích jednotlivých oborů plodí politiku, která mnoho lidí odsuzuje k nešťastnému životu a je schopná přivést společnost ke katastrofě.

Proto je nezbytné otázkám metrologické průkaznosti, ať už zajišťované pomocí nástrojů na základě etalonové základny, nebo organolepticky na základě genetiky biologického druhu „člověk rozumný“, při posuzování problematiky sociologie a všech jejích oborů udělovat obzvláštní pozornost.

1.4. Subjektivismus sociologického výzkumníka jako zdroj znalostí i chyb

«Sociologie je ze všech věd lidstva tou nejvšeobecnější (širší je pouze etika¹), a má jednu zvláštnost, která ji odlišuje od všech dílčích věd. Sociolog je součástí společnosti; dítě, které v ní vyrostlo, které si nese pečeť své rodiny, „malé i větší“ vlasti, sociální skupiny apod. Uvnitř společnosti je sociolog **unikátní** jako každá osobnost. Vykládá tedy svůj **subjektivní** názor na příčinné podmíněnosti procesu společenského rozvoje, které jsou ve vztahu ke společnosti **objektivní**. Každý výzkumník se snaží objevit dříve neznámé poznatky. Ve vztahu ke společnosti se tyto dříve neznámé poznatky projevují jako osobní

---

¹ *Etika je nekonečně široká odpovědnost ve vztahu ke všemu živému.*

Abstrakce znamená pro etiku smrt, neboť etika je živý vztah k živému životu.

Neustálá dobrota dokáže tvořit zázraky, podobně jako slunce dokáže rozpustit led, tak i dobrota vyháni nepochopení, nedůvěru a nepřátelství. (Albert Schweitzer, 1875 – 1965).

A konkrétně etické představy – v závislosti na jejich charakteru – buď umožňují získávat Životem potvrzované odpovědi na otázky vztahující se k problematice náboženství a víry, nebo vůbec neumožňují přiblížit se k jevu náboženství v životě společnosti.

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu

názor výzkumníka, který se liší od představ obecně převládajících ve společnosti, nebo je s nimi dokonce v rozporu. Subjektivismus výzkumníka je v sociologické vědě **jediným** zdrojem jejího nového poznatku; ale stejný subjektivismus je zároveň hlavním z mnohých zdrojů všech chyb ve všech vědách bez výjimky.

Proto je jediným metodologickým problémem sociologie jako vědy: jak vychovat a organizovat subjektivismus výzkumníků, aby umožňoval získat nové poznatky, ale současně zaručoval odstranění **společensky nebezpečných chyb sociologie** (*k jiným v ní nedochází!!!*) předtím, než doporučení sociologů začnou působit škodu v praxi samořízení společnosti.

A skutečnost, že všichni lidé mají alespoň nějaký, třeba i ten nejprostší názor na příčinné podmíněnosti fungující v životě společnosti, vyvolává v životě problém zase z té druhé strany: nutnost přesvědčit ostatní o hodnověrnosti nového poznatku, který neodpovídá jejich tradičním představám. Obsažnou stránku tohoto aspektu popsal F. I. Tjutčev (ve vzkazu A. M. Gorčakovovi – Ano, Vy jste Svě slovo dodržel...) následovně:

<i>И как могучий ваш рычаг Сломает в умниках упорство И сдвинет глупость в дураках?</i>	<i>Jak zlomí vaše mocná páka Tu tvrdohlavost u chytráka hloupostí pohne u hlupáka?</i>
---	--

Pouze po vyřešení tohoto dvousečného problému se sociologie může z dobře míněného mlácení prázdné slámy stát vědou, na základě které bude možné odhalovat různé varianty možné budoucnosti, vybrat z nich tu nejvhodnější a organizovat ve společnosti proces řízení uvádějící vybranou variantu do života» (Mrtvá voda, 1. díl, Úvod, trochu zkráceně a se stylistickými změnami).

A problém opravdu existuje, neboť ve společnosti se celkem velmi aktivně projevuje *agresivní nevědomost „chytráků“*, kteří rozporují oprávněnost vědeckovýzkumné činnosti a osvěty v oblasti sociologie. Tuto pozici agresivní nevědomosti nejobsažněji a přitom nejstručněji vyjádřil A. Galič – populární v šedesátých až osmdesátých letech 20. století – bard a literát z okruhu naší domácí inteligence (autor řady filmových scénářů):

«Nebojte se vězení, nebojte se bídy, nebojte se moru a hladu, bojte se jedině toho, kdo řekne: „Já vím, jak na to!“ Toho,

kdo řekne: „Lidé, následujete mě, já vás naučím, jak na to!“ Vyžeňte ho! Nevěřte mu! On lže! Neví, jak na to!»

— A pokud „on“ nelže a *opravdu ví*, „jak na to...“? — Tak se v **případě úspěchu propagandy názoru vyjádřeného A. Galičem stanou mor, hlad, vězení a další sociální útrapy nevyhnutelnými**: a konkrétně se ke své solidaritě s tímto názorem A. Galiče přiznaly osoby, které měly v té či oné míře podíl na státním krachu SSSR a na po něm následujících sociálních útrapách – bývalý premiér SSSR N. A. Ryžkov¹ a bývalý člen politbyra ÚV KSSS, „architekt přestavby“ A. N. Jakovlev².

Pokud by si Trojané svého času uvědomili podstatu varování Kassandry (Apollónovy kněžky), která předpověděla průběh a výsledek tenkrát ještě pouze možné trojské války a uposlechli její doporučení, tak mohla Trója stát dodnes, i když jméno Kassandry by bylo pravděpodobně dávno zapomenuto. Přestože jde o příklad ze starověké historie, události dokazují, že psychologie bezstarostné samolibosti je stejně jako dříve v životě společností aktuální.

V roce 1968 spatřil světlo světa román I. A. Jefremova (1907 – 1972) *Hodina býka*, který není mnohými uznáván jako dílo umělecké literatury, ale jako značný vklad do rozvoje sociologické vědy. Tento román však vyvolal nespokojenost ideologů ÚV KSSS (M. A. Suslova) a KGB (Ju. V. Andropova), kteří v něm uviděli „pomluvu sovětské reality“, takže bylo jeho další vydávání zakázáno. Účastnil se toho i tajemník ÚV KSSS P. N. Demičev. Po uplynutí desetiletí, již po pádu SSSR, když už byl P. N. Demičev v penzi, v roce 2002 v telefonickém rozhovoru s M. S. Listovovem řekl přibližně následující: *«Jefremov byl veliký člověk. Pokud by ho nezakazovali, ale studovali, vyhnuli by se mnohým budoucím bédám»*³ (<http://noogen.2084.ru/>

¹ N. I. Ryžkov – Deset let velikých otřesů, Moskva, Kniha. Osvěta. Charita, 1995, str. 29.

² «Já jsem mluvil o obnovení socialismu a přitom jsem věděl, kam to všechno směřuje. Alexandr Jakovlev o přestavbě, demokracii, „stabilitě“» (rozhovor A. Kostjukova s A. N. Jakovlevem, zveřejněný v novinách *Nězavisimaja gazeta*, 2. prosince 2003 při příležitosti osmdesátých narozenin „architekta přestavby“).

³ Pokud bychom mluvili o tom, jakým bédám bylo možné se vyhnout, tak bylo konkrétně možné se vyhnout Černobylské katastrofě. V roce 1957 vyšel další vědeckofantastický román I. A. Jefremova – *Mlhovina Andromedy*. V jedné z dějových linií románu se mluví o tom, že na jedné z planet zahynula civilizace proto, že rozvíjela jadernou energetiku na základě takových tech-

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu

[Efremov.htm](#)). — A co – kromě **bezcharakternosti a slabošské podřízenosti korporativní disciplíně** – bránilo tomu, aby Hodina býka nebyla zakazována, ale naopak se stala součástí výuky literatury na středních školách? – *No, ono by bylo i dnes užitečné, zařadit tento román do školního programu výuky literatury...* V podstatě se v případě I. A. Jefremova řídili receptem A. Galiče, a potom, když už bylo pozdě, tak museli přiznat svůj omyl. Jenže případ I. A. Jefremova není jediný: je pouze jedním z těch nejznámějších...

K tomu, jak se vyhnout sociálním útrapám způsobeným nevědomostí v oblasti sociologie vede pouze jedna cesta: vyslechnout si toho, který tvrdí, že ví „jak na to“, a potom to, co řekne, na základě svého svědomí porovnat s tím, co se děje v životě.

Svět je možné poznávat, a proto, pokud jsme se sami nedovtípili, „jak je třeba žít“, tak pochopit, jaká náповěda odpovídá Pravdě-Skutečnosti a jaká ne, jsme přece schopní. Budeme-li však toto tvrzení odmítat a uznáme pravdu A. Galiče, kterou se rozumí nemožnost poznání, nebo nemožnost odpovědět na otázku: „Jak by měla společnost žít?“, jednal sanhedrin ve vztahu ke Kristovi zcela správně. Jenže v takovém případě (vzhledem k tomu, že Bůh není v síle, ale v Pravdě) není možné pochopit, za jaké hříchy bylo starověké Judsko smeteno z povrchu zemského.

A pokud budeme mluvit o společnosti, jejím rozvoji a o té roli, kterou v ní hraje subjektivismus lidí, je užitečné si vzpomenout na aforismus historika V. O. Ključevského: „*Existují dva typy hlupáků:*

---

nologií, které vedly k hromadění jaderného odpadu, a v důsledku nějaké katastrofy na planetě potom tato civilizace zahynula. Bylo to napsáno 29 let před Černobylem, ale ti, kteří v SSSR budovali své vědecké kariéry a získávali na jejich základě své sociální postavení v oblasti jaderné energetiky, jeho varování nevyslyšeli. V postsovětské době byl vzat kurs na rozšíření sektoru jaderné energetiky v energetické bilanci státu navzdory tomu, že žádné vědecky odůvodněné záruky bezpečnosti a řešení problému hromadění radioaktivních odpadů jaderná věda po Černobyli dosud neposkytla. Odkazy na údajné utajení nejsou v daném případě případné, neboť tento problém má globální charakter a otevřené zveřejňování informací jeho řešení neznamená pouze zajištění bezpečnosti ostatních států, ale také ochranu svého vlastního obyvatelstva před následky možných katastrofických emisí radiace z havárií na jaderných objektech v zahraničí.

*jedni nechápou to, co mají chápat všichni; a druzí chápou to, co by neměl chápat nikdo*¹.

Toto tvrzení V. O. Ključevského je nutné vysvětlit: rozumí se tím, že v kultuře společnosti existuje určitý „standard chápání světa“, který je všem povinný. Ti, kteří nejsou schopni si ho osvojit, jsou podle definice Ključevského „hlupáky prvního typu“; a ti, kteří vycházejí za hranice tohoto „standardu“, jsou „hlupáky druhého typu“.

A ti, kteří si osvojili „standard“ a omezili si díky němu své vnímání a chápání světa, tvoří početnou skupinu „hlupáků třetího typu“, které Ključevskij ve svém aforismu pominul, ale kteří ve všech historicky vytvořených davo-, „elitářských“² kulturách tvoří absolutní většinu obyvatelstva³.

V podstatě V. O. Ključevskij tímto aforismem poukázal, jak na *do jisté míry „zombifikující“* roli kultury společnosti, tak i na schopnost jedince překonat „zombifikující“ omezení kultury a dostat se za hranice „standardu chápání světa“ povinného v dané společnosti, který v kultuře získal postavení „pravdy v poslední instanci“, přestože historicky reálně všechno v podobných „standardech“ nemusí odpovídat skutečnosti, ani není jisté, že samotné „standardy“ jsou tematicky dostatečně ucelené, aby bylo možné na jejich základě odhalovat a řešit problémy společnosti. Z toho vyplývá, že společnost objektivně potřebuje ke svému rozvoji revizi a modernizaci podobných všeobecných „standardů chápání světa“.

---

¹ V. O. Ključevskij. Devítidílné spisy, 9. díl, Moskva, Mysl, 1990, str. 368.

² Davo-, „elitářství“ jako sociální jev probereme později ve 3. části. Zatím navrhuje, abyste tento pojem a vše s ním související vnímali intuitivně, a rozuměli pod ním, že se společnost dělí na jakousi „elitu“ a „obyčejné lidi“, které „elita“ považuje za nemyslicí dav.

³ A konkrétně v Ruské federaci ve druhé polovině devadesátých let 20. století, kde bylo přibližně 107 miliónů občanů s volebním právem, bylo úředně napočítáno 46 miliónů „podvedených vkladatelů“. Čím a o čem přemýšleli tito lidé, kteří přicházeli o své úspory a upadali do dluhů, když věřili podvodníkům slibujícím roční zisk ve výši 200% a více z vloženého kapitálu, zůstává otázkou otevřenou. Všichni měli ze školy znalosti, na základě kterých se mohli dovítit, že by „investovat“ do podobných podniků neměli... Jediné vysvětlení poskytuje přísloví „Šel beránek pro vlnu a vrátil se ostříhaný ...“ (aneb „Jak dědeček měnil, až vyměnil“ či „Komu není rady, tomu není pomoci“).

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu

Jinými slovy, pokud se zamyslíme nad aforismem V. O. Ključevského:

- **Zaprvé**, lidé se stávají podle názoru společnosti „chytráků“ „hlupáky druhého typu“ v důsledku toho, že je společnost „chytráků“ („hlupáků třetího typu“) ztotožněna nejrůznějšími „tabu“¹, která „hlupáci druhého typu“ lehce překonávají.
- **Zadruhé**, nejhlubší a nejvážnější krize, které kulturně svébytné společnosti zažívají v průběhu celé své historie, jsou podmíněny právě touto okolností, že ta nejrůznější, pro společnost vědomá i nevědomá „tabu“, buď od začátku nebyla adekvátní životu, nebo v důsledku změny historických okolností ve větší či menší míře přišla o svou funkčnost a svou společenskou užitečnost. Jinak řečeno, krize každé společnosti je vyjádřením životu nepřizpůsobených představ převládajících v této společnosti a uplatňovaných v praxi o tom:
  - jak musí být organizována společnost a její život; a
  - jakým normám chování se musí podřizovat jedinec v této společnosti v závislosti na svém sociálním postavení.

Aby se společnost z podobných krizí dostala, je nutné, aby výjimečně se vyskytující „hlupáci druhého typu“² měli možnost dostatečně rychle a účinně ovlivnit její život tak, že poukáží na reálné, tak či onak „tabuizované“ problémy, a způsoby a prostředky jejich řešení ku prospěchu společnosti.

Svou podstatou jsou ti lidé, které Ključevskij charakterizoval jako „hlupáky druhého typu“ těmi šířiteli idejí, na základě kterých se společnost v celé své historii vyvíjí. Ve všech historicky vzniklých společnostech jsou vnímáni tak, „jako by nebyli z tohoto světa“, tj.

---

¹ „Tabu“ pochází z polynéského slova „tapu“ – posvátný, zakázaný. Toto slovo se rozšířilo z etnografického slovníku francouzského jazyka do mnohých dalších jazyků, kde zdomácnělo a začalo se používat ve smyslu „zákazu“, kterým se rozumí neoddiskutovatelný a nesporný charakter zákazu.

² Právě proto, že vůbec nejsou žádnými hlupáky, vědí a chápou „hlupáci druhého typu“ to, co neví a nechápe absolutní většina společnosti, tedy „hlupáci třetího typu“, jejichž vnímání a chápání světa je omezeno vzdělávacími standardy a do jisté míry zombifikujícím charakterem kultury jako celku a způsobu vzdělávání konkrétně.

jsou vlastně ve vztahu k systému sociálních vztahů svého druhu nesystémovým faktorem.

Ale pokud si představíme společnost, ve které jsou svým charakterem organizace psychiky a rozvinutostí poznávacích schopností všichni „hlupáky druhého typu“, tj. jsou schopní vypracovávat nové, životu adekvátní poznatky v tempu, v jakém vzniká jejich potřeba, tak právě taková společnost bude společností svobodně myslících a Pravdy-Skutečnosti se přidržujících lidí. Ta je tím ideálem, kterého se po všechny časy snažili dosáhnout ti, kteří tvořili to mravně a intelektuálně nejzdravějším jádro.

1.5. Svoboda výzkumů v oblasti sociologie a limity pro šíření informací sociologického charakteru

Vzhledem k tomu, že sociologie je věda o společnosti, musí být seznámena se všemi aspekty jejího života, a proto v sociologii nemůže nikdo zakazovat zkoumání žádných témat a otázek. V případě vnučování podobných zákazů dochází ke snižování prostorových parametrů, kterými je popisován život společnosti a sociologie pak nevyhnutelně přichází o metrologickou průkaznost a svou adekvátnost životu.

Jinou věcí je, že všechna témata nemají stejnou významovou úroveň, a proto je zkoumání a řešení některé problematiky v porovnání s jinou méně významnou důležitější. A kromě toho:

V historicky vzniklých kulturách je nutné přemýšlet o tom, jaké může mít následky poskytnutí informací týkajících se určitých specifických druhů témat těm či oněm sociálním skupinám, nebo přímo těm či oněm osobám.

A konkrétně je sociologie povinna zkoumat a znát neřesti lidí a procesy jejich vytváření, šíření a obnovování ve společnosti. Zároveň jsou však sociologové povinni vyhýbat se tomu, aby rozvraceli společnost šířením informací o neřestech v režimu jakoby „všeobecné sociologické osvěty“. Tím by napomáhali k dalšímu šíření pokleslého způsobu života lidí, kteří k němu potenciálně mají sklony a mohly by se mu vyhnout, pokud by jim „včas“ nebyly poskytnuty informace, které nejsou schopni na stupni svého dosažného osobnostního vývoje

HLAVA 1. Obsahový přehled kurzu

---

vnímat adekvátním způsobem, takže je to v důsledku uvrhne na cestu osobnostní degradace a antisociálního chování.

Co se týká samotného sociálního jevu, který je možné nazvat „inkvizitorským přístupem“, ve stylu: „O tom je nepřipustné pochybovat, to by byl satanismus“; „Tato témata nelze zkoumat, protože je to neslušné“; „O tom nelze hovořit, protože to není politicky korektní“; „Vyjadřovat jiný postoj ve vztahu k oficiálně vyhlášenému názoru je extremismus“. Pokud se oprostíte od všemožných proklamací o jeho prospěšnosti a budete sledovat řetězec prostředníků od „výkonných inkvizitorů“ k těm, kteří je k tomuto sociálnímu jevu nabádají, tak odhalíte jedno – snahu těch či oněch *zcela jednoznačně identifikovatelných* osob nebo mafiánsky organizovaných korporací využívat ve svém zájmu nevědomost společnosti v těch či oněch otázkách v neprospěch dané společnosti.

1.6. Aplikovaný charakter sociologie a dva vzájemně se vylučující úkoly, které může řešit

Ve společnosti ani v její kultuře se neuchytí žádné druhy činnosti, které by nepracovaly pro něčí zájmy tak, aby se to z hlediska nositelů těchto zájmů jevilo pro ně „užitkem“ nezávisle na tom, zda jsou tyto jejich zájmy objektivně správné nebo zvrácené (zkažené), respektive spravedlivé nebo nemorální. Toto tvrzení se týká jak užitečného efektu, který získá někdo individuálně, tak i užitečného efektu získaného korporativně těmi či oněmi sociálními skupinami, přičemž příjemci užitečného efektu mohou být jak členy dané společnosti, tak i ve vztahu k ní představiteli vnějších sociálních systémů.

Řečené platí i pro jakoukoliv vědeckovýzkumnou činnost realizovanou na profesionálním základu: pokud nějaký vědecký obor ve společnosti existuje, a tím spíše, pokud je nedílnou složkou její kultury, znamená to, že „si jeho existenci někdo přeje“.

To samé platí i pro pseudovědy: pokud vzkvétají, tak si to také „někdo přeje“, a stejně tak potlačování jakýchkoliv směrů vědeckovýzkumné činnosti objektivně (tj. nezávisle na proklamovaných úmyslech) vyjadřuje něčí zájem, aby byl v tomto směru výzkum zastaven a ve společnosti bylo umožněno šíření pouze znalostí předepsaného charakteru.

Jednu z variant toho, co po celou dobu historie mnozí jedinci chápali pod pojmem „užitečný efekt“ vyjádřil Kocour Matroskin v kresleném filmu z cyklu O Prostokvašinu, když zamručel: „Společná práce *k mému užitku* všechny spojuje...“¹. Svou podstatou nás to vede k otázkám:

- V čem spočívá podstata parazitismu?
- Má jakýkoliv jedinec nebo sociální skupina právo parazitovat na práci a životě jiných lidí?

Historie a aktuální politika všech civilizovaných společností dokazuje, že mnozí lidé v sobě chovají buď vědomé přesvědčení o svém právu parazitovat na práci a životě ostatních lidí, nebo je informačně-algoritmický obsah jejich nevědomých úrovní takový, že parazitují na práci a životě jiných lidí, aniž by si to uvědomovali, nebo jsou připraveni začít parazitovat, jakmile se jim k tomu, díky vzniku příznivých okolností, naskytne příležitost.

Je pochopitelné, že ti, kteří v tom byli úspěšní, jsou potom bez jakéhokoliv studu a výčitek svědomí zainteresováni na udržení stability takového režimu organizace života společnosti, při kterém většina „dře jako mezek“² na vládnoucí menšinu. Ve své nejprimitivnější podobě bývá takový režim společnosti zajišťován hrubou silou, která v lidech vzbuzuje strach a nutí je „dřít se“ na své pány. Jenže „síla sílu překoná“, takže se, jak se nejednou ukázalo v historii otrokářských společností, mohou vládnoucí otrokáři jedné kultury, pokud padnou do zajetí, stát přezíranými otroky v kultuře vítězů; nebo docházelo k masovým povstáním otroků, při kterých potom mnozí otrokáři přicházeli jak o své bohatství, tak i o život a samotnou otrokářskou společnost to přivádělo na hranu katastrofy její kultury (povstání Spartaka ve starověkém Římě a v pozdějších dobách feudalismu selská povstání:

---

¹ V tom díle, kde všichni jeli do Prostokvašina slavit Nový rok, ale auto strýčka Fedora a jeho otce uvázlo ve sněhu, ze kterého ho muselo vytlačovat veškeré osazenstvo kresleného filmu včetně kocoura Matroskina. V průběhu té činnosti se kocour Matroskin smířil se psem Šarikem, a potom již doma, v teple, zamručel tu větu.

² V daném případě je lidově hrubší přísloví „dřít se jako mezek“ přesnější, než „politicky korektní“ slovník, neboť předává nejen smysl „hodně a téměř bezplatně pracovat“, ale poukazuje i na to, že „zaměstnavatel“ se chová ke svým pracovníkům jako k pracovnímu dobytku, nebo i hůře.

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu

Jacquerie ve Francii, na Rusi pod vedením I. I. Bolotnikova, S. T. Razina, E. I. Pugačova, jsou toho příkladem).

Proto také paraziti, kteří tak či onak získají vládu nad společností, vždy chtějí mít ještě spolehlivější a bezpečnější prostředky pro zajištění svého parazitismu na práci ovládané většiny. Ideální by pro ně byl ve vztahu k ovládané většině princip vyjádřený v široce známém přísloví „hlupáka má práce ráda a hlupák je práci rád“: které vyjadřuje nejen lenost těch „chytráků“ se sklonem k parazitismu, pro které se však již nenašlo místo u koryta; ale i sabotáž nucené práce pro cizí zájmy těmi pracovníky, kteří jsou z ní schopni uspokojit své zájmy pouze minimálně, neboť je odměňovaná podle principu, až co na ně zbyde.

Sociologie tedy může řešit pouze jeden ze dvou úkolů.

Úkol první: Jak v zájmu té či oné parazitické menšiny ve vztahu ke zbytku společnosti efektivně praktikovat otrokářství, pokud možno s minimem násilí a na základě uvádění do života principu „hlupáka má práce ráda a hlupák je práci rád“?

Úkol druhý, který však může řešit sociologie ve své mravní motivaci kvalitativně odlišná, a který v mnohém obsahově sestává z následujícího: *Jak zlikvidovat organizovaný parazitismus těch či oněch menšin na práci a životě většiny, aby v návaznosti pokolení všichni lidé žili svobodně a sklon k parazitismu, a tím spíše v organizovaných formách nebyl v nových pokoleních stále znovu obnovován?*

V sovětské minulosti tuto osobitost sociologického vědění nazývali „stranickostí ve vědě“ a „třídním charakterem vědy“, čímž se rozumělo, že sociologická věda bude buď obsluhovat třídní zájmy pracujících tříd, nebo tříd vykořisťovatelských na třídách pracujících parazitujících: buď, anebo.

Pokusy vytvořit nějakou jakoby „objektivní sociologii“, jakoby indiferentní k *fakticky objektivnímu rozdílu dvou uvedených úkolů*, se reálně řadí v jemnější variantě k nehlasnému vytvoření jednoho z druhů sociologie zotročování, a v tvrdší variantě k cynicky a pro-radně zaváděné sociologii zotročování.

Ve skutečnosti nespočívá objektivita sociologie v zamlčování dvou výše uvedených a vzájemně se vylučujících úkolů a pokusu vyhnout se tak mravně etické volbě mezi jedním z nich, ale v přímém poukázání na oba tyto úkoly a na prostředky řešení každého z nich, které má k dispozici kultura společnosti, nebo které se mohou objevit

Základy sociologie

---

v její politické praxi a stát se potom součástí její kultury. A co se týká volby jako smyslu života a správnosti jednoho ze dvou vzájemně se vylučujících úkolů sociologie, to už je věcí každého, kdo se o nich doví...

V jakékoliv z těchto dvou variant své orientace se sociologie ve své podstatě mění v aplikovanou vědu, ze které vylučuje:

- buď politika zotročení společnosti tou či onou menšinou,
- nebo politika osvobození lidí z cíleně organizované nadvlády té či oné parazitující menšiny a *nepřipouštění ani jejich budoucího zotročení* (na což se nesmí zapomínat).

Vnímavost lidí k vědomostem sociologického charakteru je také podmíněna jejich reálnou mravní motivací:

- Těm, kteří by vědomě nebo nevědomě chtěli vystoupit nahoru po stupních hierarchie parazitismu, nebo si přejí uchovat si své postavení, těm se zdá sociologie osvobození nepřijemná a nepřátelská, neboť pracuje na likvidaci té sociální organizace, ve které si přejí žít, neboť si v ní již našli pohodlné místo. Avšak ani sociologii zotročování nemusí jejich intelekt „zvládnout uchopit“ v důsledku toho, že jim do té doby již stihli tak či onak „zamotat hlavu“ v procesu uvádění do života principu „hlupáka má práce ráda a hlupák je práci rád“.
- U těch, kteří si přejí být svobodnými a žít ve společnosti svobodných lidí, sociologie zotročování vyvolává nepřízeň: v minimální míře intuitivně-emocionální ve formě nudy a jejího ignorování a v maximální míře ve formě jejího vyvracení a odhalování jejích jednotlivostí i teorií jako celku.

V každém případě je jedinec, který nemá sociologické vědomosti *více či méně „studovaným otrokem“*, tj. pouze doplňkem ke svému pracovnímu místu a funkčnímu postavení ve společnosti. Pokud však není tímto svým postavením spokojen, tak jakou sociologii si zvolí, osvojí a začne rozvíjet, záleží pouze na něm samotném a na jeho mravní motivaci získat sociologické vědomosti orientované na řešení jednoho ze dvou výše zmíněných a vzájemně se vylučujících úkolů.

1.7. Vzájemné souvislosti: psychologie jedince a společnost, náboženství a ateismus v životě společnosti, teorie a praxe poznání, princip „praxe je kritériem pravdy“, Dostatečně všeobecná teorie řízení, proklamace a praxe samořízení společnosti a organizace řízení kolektivů

Psychika jedince je ve své podstatě tvořena informacemi a algoritmikou¹, které určují osobitost jeho osobnosti. Biomasa organismu skládajícího se z hmotného těla a biopole (mrtvola žádné biopole nemá) je materiálním nositelem této informačně-algoritmické osobitosti jeho osobnosti. Pokud v psychice jedince nejsou informace a algoritmika, tak v podstatě neexistuje ani osobnost člověka.

Příkladem toho je život lidí od narození slepých a hluchoněmých a těch, kteří přišli o sluch a zrak v kojeneckém věku: v důsledku zablokování dvou základních kanálů vnímání informací (zraku poskytujícího 95% informací a sluchu) to vlastně byly do té doby, než byly ve dvacátých a třicátých letech 20. století vypracovány metodiky výuky a socializace takových dětí, po celou dobu svého relativně krátkého života charakterem svých vzájemných vztahů se Světem, jakési lidem podobné *rostliny, pouze s fyziologií látkové výměny, která je vlastní živočichům*.²

V událostním toku, kterým je život společnosti, se projevuje psychická činnost jedinců, ze kterých je společnost složena. To se týká

---

¹ Algoritmus je zkrácené vyjádření jména středověkého, středoasijského matematika al-Chorezmího, který své jméno dostal podle města Chórezm, kde žil. Jeho jménem je nazvaná kontinuální posloupnost úkonů, jejichž provedení umožňuje dosáhnout určitých cílů. Také se algoritmem nazývá popis takové posloupnosti úkonů. Algoritmus je souborný celek:

- informací popisujících charakter přeměny vstupního toku informací v každém bloku algoritmu, a
- mír (měřítek, kritérií) řídicích přenos toků informací transformovaných v algoritmu od každého jednotlivého bloku k těm ostatním.

Algoritmikou se rozumí celý souborný celek dílčích, funkčně specializovaných algoritmů.

Z pojmů vlastních subkultuře, která se vytvořila na základě humanitního vzdělání, se pojmům „algoritmus“ a „algoritmika“ nejvíce přibližuje pojem „scénář“, přičemž scénář mnohovariantní.

² Po vytvoření příslušných metodik socializace a výuky takovýchto dětí, některé z nich dokázaly získat vysokoškolské vzdělání a dokonce se stát doktory věd.

z větší části psychické činnosti těch, kteří jsou již dostatečně dospělí, jejichž psychika byla v tom hlavním již zformována, a kteří již zahájili svou činnost v těch či oněch oblastech života společnosti.

Co se týká dospívajících jedinců, kteří se nacházejí v různých stádiích svého vývoje, tak život společnosti v podstatě programuje jejich psychiku do toho okamžiku, než sami přistoupí k revizi obsahu své psychiky, na základě které přecházejí k sebevýchově a sebevzdělávání. I když v historicky reálných společnostech do stádia *revize obsahu psychiky vstřebané z kultury a k následné sebevýchově a sebevzdělávání* absolutní většina lidí nedospívá, je právě přehodnocení historicky zděděné kultury, cílevědomá sebevýchova a sebevzdělávání lidí tím hlavním tvůrčím procesem ve společnosti, který *programuje* charakter společenského vývoje a život budoucích pokolení.

Ještě jeden aspekt neadekvátnosti marxistické sociologie souvisí s chápáním vzájemných příčinných souvislostí v systému „*jedinec v životě (od předhistorie jeho početí rodiči až do jeho smrti) – společnost*“.

Marxistická fráze, která téměř vešla ve všeobecnou známost, „*společenské bytí určuje společenské vědomí*“ formuje nesprávné představy o procesech probíhajících v uvedeném systému: společenské bytí neurčuje společenské vědomí, neboť vědomí je vlastní jedinci a kolektivy a společnost jako celek se skládají z množství individuálních vědomí, která nevytvářejí žádné „společenské vědomí“ jako určitý souhrn vědomí jedinců, přestože jedinci vytvářejí určitou „kolektivní psychiku“ na základě svého kolektivního biopole. Jinými slovy, „*společenské vědomí*“ jako *životní jev* neexistuje, i když jako nesmyslné slovní spojení se tento „termín“ vžil a v marxistické sociologii a žurnalistice získal nezaslouženě širokou popularitu.

To společenské bytí formuje množství individuálních psychik, jejichž komponentami je vědomí jedinců. Role společenského bytí je určující, ale pouze do okamžiku, kdy jedinec přistoupí ke svému sebepoznávání, k přehodnocování sama sebe a života společnosti a začne se na tomto základě cílevědomě dále seberozvíjet. Potom začne být schopen vědomě účelně ovlivňovat společenské bytí a v důsledku také to, jak bude měnící se společenské bytí nadále formovat celkovou psychiku a vědomí jedinců jak dospělých, tak i do života nově vstupujících pokolení. Pokud jedinec nedosáhne v osobnostním vývoji toho stádia, kdy začíná přehodnocovat obsah své psychiky a život společnosti, tak sice také dokáže do určité míry ovlivňovat společ-

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu

čenské bytí, ale nevědomě. A přestože takovýto vliv může být i přínosný, není svým charakterem plně lidský.

Avšak ani vědomě vyvíjený účelný vliv nemusí být svým charakterem přínosným jak v důsledku chyb, kterých se dopouštíme v upřímné snaze prospět, tak i v důsledku *zkaženosti jedince a jeho zlého úmyslu při vytyčování svých cílů (to, co jsme vyčlenili kurzívou, tvoří takzvanou „systémovou chybu“¹)*.

Chyby psychické činnosti jedinců a kolektivů často poškozují jak přímo ty, kteří se jich dopustili, tak i jejich okolí a potomky. Těžké následky různých chyb a katastrof po celou dobu historie stavěly lidi před otázkou, jak dosáhnout dokonalé psychické činnosti, nebo alespoň takové, aby jejich počínání bylo úspěšné a bezpečné, pokud se nebudou dopouštět chyb kritických. Hledání odpovědi na tuto otázku vedlo k uvědomění si nutnosti poznat a být v souladu s tím, co se nachází za hranicemi vědomého vnímání smyslů většiny lidí v obvyklém stavu jejich bytí.

Cílevědomé hledání odpovědi na tuto otázku i prosté pozorování průběhu událostí v životě přivedly a vedou mnohé lidi k ideji o existenci Boha², který vytvořil Svět a lidi, a který uplatňuje hierarchicky nejvyšší všezahrnující řízení všeho, co se děje, nebo k ideji o existenci většího množství bohů, kteří také stvořili Svět a lidi a uplatňují hierarchicky vyšší řízení Světa a života lidí.

Přitom pro mnohé lidi není jejich náboženské přesvědčení předmětem slepé víry nebo „náboženských pověr“, kterým kdysi podlehlí, ani důsledkem intelektuálně rozumových důkazů „na dané téma“, ale zaručenou znalostí, která je jim každodenně potvrzována na základě jejich vlastní nábožensko-mystické praxe a životem: v jejich vnímání světa události v životě probíhají v souladu s jejich modlitebním dialogem s Bohem (nebo bohy) o pro ně důležitých otázkách týkajících

---

¹ Vysvětlíme: obyčejné, takzvané náhodné, spontánní chyby jsou selháním fungování různorodých systémů, jejichž funkčnost byla před tím, než se projevíly, uspokojivá. Systémové chyby jsou podmíněny chybami, které byly připuštěny již při tvorbě samotných systémů a jejich informačně-algoritmického zabezpečení, takže se v důsledku nich funkčnost systémů jako celku, nebo v nějakých jejich specifických okolnostech, ukazuje být neuspokojivou.

² V podstatě to přiznal i prezident Ruské akademie věd Ju. Osipov, když řekl: „*Vytvoření jakéhokoliv uspořádaného vědeckého systému nás nevyhnutelně přivádí k myšlence o existenci, jak se v našem prostředí říká, absolutního rozumu*», což bylo zmíněno již dříve.

se jak jejich vlastního osudu, tak i osudu jejich společnosti a celého lidstva.

Ale také existuje velké množství lidí, kteří ve svém životě necítí potřebu komunikovat s Bohem, jsou přesvědčeni o tom, že neexistuje, a že se věčná a nekonečná Příroda řídí samovolně. Svůj ateismus odvodňují tím, že jevy nábožensko-mystického charakteru, jejichž existenci dokládají jiní lidé, dotyční nedokáží zopakovat, nebo je není možné potvrdit v laboratořích při „korektně“ nastavených „vědeckých pokusech“. A proto jsou všechna svědectví o různorodých „nadpřirozených jevech“ podle jejich názoru buď výmyslem vědomých lhářů, nebo halucinacemi lidí, kteří nejsou nervově a psychicky zcela zdraví. Jejich vyprávění věří stejní psychopatičtí nebo zaostalí lidé, kteří jednoduše neznají zákony bytí Přírody a svůj nedostatek vědomostí nahrazují výmysly, které neustále se rozvíjející věda následně vyvrací¹. Přitom však ti, kteří odmítají nábožensky-mystickou zkušenost jiných lidí, připouštějí, že se určité „mystické“ jevy skutečně staly. Jsou však podle nich pouze výsledkem náhod, které nespojují vzájemné příčinné souvislosti: na jedné straně modlitby, magické úkony a na druhé straně skutečné události v životě. Došlo k nim tedy „samovolně“, bez jakékoliv účasti nadpřirozených sil reagujících na modlitby a zaklínání. Jinými slovy, podle jejich názoru jsou zázraky pouze kuriózními situacemi vznikajícími v Přírodě, kdy se mizivě malé pravděpodobnosti uplatní v samovolné realizaci zcela přirozených událostí.

Určitá náboženskost společně s mysticismem² a životním pragmatismem ateismu existuje a rozvíjí se paralelně vedle sebe minimálně od té doby, kdy v kultuře lidstva došlo k oddělení dogmaticky stabilních věrouk a vědy, která se neustále obnovuje, a o jejichž existujících dogmatech je přípustné pochybovat, což vede k tomu, že vědecká dogmata mají daleko kratší životnost než dogmata náboženská, u kterých je vyžadováno nezpochybnitelné uznání jejich pravdivosti.

---

¹ Například objevení elektřiny tak vyvrátilo všechny pověry o hromovládných bozích (metajících blesky), nebo lidové výmysly o prorokovi Eliášovi, který jezdí po obloze v kočáru, zpod jehož kol vylétají blesky a hromy, jakoby jezdil po dlažebních kostkách.

² Pojmem „mysticismus“ se v daném případě rozumí ty „paranormální“ jevy, které nespádají do oblasti oficiálního (nebo tradičního) náboženství společnosti, ani do oblasti její tradiční vědy.

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu

Pojmu „náboženskost“ byl v daném případě přidán přívlastek „určitá“, protože ve společnosti mohou existovat náboženství svým charakterem různorodá (tato problematika bude důkladněji osvětlena v kapitolách 5.7 a 10.4). Zatím tuto otázku vysvětlíme pouze krátce.

Věc se má tak, že ateismus může existovat ve dvou různých podobách:

- „Ateismus materialistický“ přímo prohlašuje: *«Bůh neexistuje. Všechna vyprávění o NĚm nebo Jeho existenci, nebo o existenci většího počtu bohů, jsou pouze výmyslem lidí:*
  - kteří buď neznají Přírodu a vzájemné vazby přírodních jevů, takže svou neznalost nahrazují svými výmysly;
  - nebo si přejí svévolně ovládat zaostalé společnosti jménem Boha, který reálně neexistuje, nebo jménem společenství bohů, které si sami vymysleli».
- „Ateismus idealistický“ přímo prohlašuje: *«Bůh existuje. Přijďte k nám, a my vás naučíme pravé víře, na jejímž základě budete žít v souladu s Bohem a spasíte tak svou věčnou duši od hříchů a posmrtných muk jako odplaty za ně.»*

Věrouka idealistického ateismu však v sobě obsahuje tolik výmyslů a pomluv vůči Bohu, který existuje, že čím více je následovník této věrouky idealistického ateismu pevný ve své víře, tím více problémů u něj ve vzájemných vztazích s Bohem vzniká. Existují i polyteistické varianty idealistického ateismu, které také svým stoupencům narušují jejich vzájemné vztahy s Bohem, který existuje.

V životě svých společností lidé vytvářejí množství předpokladů k tomu, aby se na jejich základě vytvořily subkultury obou těchto druhů ateismu nepřátelských jak vůči sobě navzájem, tak i k lidem, žijícím na základě skutečné nábožnosti, tj. na základě své vlastní komunikace s Bohem prostřednictvím Života.

Přítom existuje řada jevů, které jsou vzácné, těžko opakovatelné, nebo se experimentálně vůbec zopakovat nedají a nezapadají do „vědeckého obrázku světa“ vědy, která se izolovala od náboženství, a která dává přednost tomu tvářit se, že o nich neví, jakoby vůbec neexistovaly. A ti, kteří měli co do činění s podobnými jevy, zdaleka ne vždy přiznávají, že viděli něco, co reálně neexistovalo, takže tak vlastně brání historicky vzniklé vědě stát se způsobilou v řadě oblastí své činnosti.

A na druhé straně ani stoupenci historicky vzniklých věrouk nevytvorili svou vědu, metodologii obnovy znalostí, která by dokázala odpovědět na ty otázky, které ignoruje, nebo před kterými zůstává v rozpacích stát ateistická věda.

To vše v podstatě vypovídá o tom, že ani stoupenci tradičních konfesí, ani stoupenci ateistické vědy nemají k dispozici adekvátní metodologii poznávání Života, přestože věda i zakladatelé všech historicky známých věrouk v té či oné formě vyhlasovali princip „praxe je kritériem pravdy“ (konkrétně to bude demonstrováno v dalších hlavách – kapitola 5.5).

Jinými slovy princip „praxe je kritériem pravdy“ je společný jak vědě, tak i náboženství, což znamená, že je bez výjimky uplatnitelný jak v otázkách spadajících do kompetence vědy, tak i v otázkách spadajících do kompetence širitelů víry. Soudě podle všeho však problém spočívá v tom, že ve využívání tohoto principu adekvátně životu brání jak zástupcům vědy, tak i stoupeňcům tradičních věrouk jejich dogmata a předsudky, které v těch či oněch aspektech deformují a blokují psychickou činnost lidí.

Uvedeme jeden z příkladů průkaznosti principu „praxe je kritériem pravdy“ a jeho subjektivního popírání.

- Jestliže ve společnosti existuje sociologická věda a její obory, včetně ekonomické vědy a systém profesionálního vzdělání na základě této vědy, a tato věda je adekvátní životu, tak nemůže společnost celá desetiletí žít v podmínkách ekonomického rozvratu a všeobecné kulturní krize.
- Jestliže je ekonomický diskomfort a všeobecná kulturní krize normou života po dobu mnohých desetiletí, a dokonce staletí, tak to znamená, že sociologická věda jako celek včetně jejích oborů, mezi které patří i ekonomika, není adekvátní životu a důsledkem je, že pokud se doporučení této vědy stávají základem řídicích rozhodnutí přijímaných v politice státu i v podnikatelské oblasti, musí jejich realizace nevyhnutelně ve větší či menší míře společnost poškozovat.

To musí být jasné každému, kdo uznává v Životě platnost principu „praxe je kritériem pravdy“ bez jakýchkoliv výjimek. Aby však dokázali tento princip dodržovat v praxi, museli by představitelé sociologické vědy překonat stávající tradici, a dostat se za hranice „standardu chápání světa“, který je v jejich prostředí zažitý, a kterého se

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu

---

všichni musí povinně držet. Museli by se tedy v terminologii V. O. Ključevského stát „hlupáky druhého druhu“, kteří chápou to, co v historicky vzniklé tradici nemá chápat nikdo. Ne každý je však na to dost silný: pro převážnou většinu „hvězd společenských věd“ je pohodlnější dodržovat mafiánsko-korporativní disciplínu „vědeckého společenství“ a na základě všem povinného „standardu chápání světa“ motat lidem hlavy¹.

---

¹ V roce 2007 došlo ke konfliktu mezi studenty a vedením sociologické fakulty Moskevské státní Lomonosovy univerzity. Jednou z příčin nespokojenosti studentů byla podle jejich názoru nízká kvalita vzdělání. I když panuje mínění, že studenti, kteří ještě svá studia nedokončili, nemohou posoudit kvalitu svého vzdělání, už jenom z toho důvodu, že svá studia ještě nedokončili. Toto tvrzení se však bezesporu nemůže týkat vzdělání v oblasti sociologie, neboť všichni lidé jsou členy společnosti a tedy v té či oné míře sociology. Jestliže se jim tedy zdá, že jim studijní kurzy, které absolvují v souladu se vzdělávacími standardy v oblasti sociologie, neumožňují lépe chápat problematiku života společnosti, vede to nevyhnutelně ke vzniku otázky o kvalitě studijních kurzů a tedy i kvalitě samotného vzdělání.

Na webu Veřejné komory RF se o konfliktu mezi studenty a vedením sociologické fakulty Lomonosovy univerzity dočteme následující:

«...studenti sociologické fakulty rozšířili prohlášení, ve kterém je konkrétně uvedeno: „V posledních letech bylo z fakulty vypuzeno více než 15 uznávaných vědců. Jejich místo zaujali mladí nekompetentní kariéristé. Učitelé na plný úvazek nemohou provádět vlastní výzkumy, aby potom o jejich výsledcích mohli přednášet. Místo toho je administrativa nutí přednášet na základě bezobsažných učebnic.“

Kromě toho studenti tvrdí, že „nejsou informováni o aktuálním stavu ve vědě“, a praktickou část výuky u nich vedou „včerejší trojkaři“.

Vedení Lomonosovy univerzity dostalo dopisy se slovy podpory pro tyto studenty ze sociologické fakulty Americké sociologické asociace a z Národního střediska vědeckých výzkumů ve Francii.

Děkan sociologické fakulty Vladimir Dobreňkov řekl, že to, co se u nich děje, je „dobře naplánovanou akcí“, za kterou stojí politické síly prozápadní orientace»

(<http://www.oprf.ru/publications/forum/paperannounces/2107>).

Veřejná komora RF na žádost studentů sociologické fakulty Lomonosovy univerzity celou tu věc přezkoumala:

«Úroveň přípravy odborníků sociologické fakulty Lomonosovy univerzity není uspokojivá a neodpovídá světovým standardům a potřebám trhu práce, píše se podle informací agentury Novyj region v posudku odborné rady Ve-

Teorii poznání založenou na principu „praxe je kritériem pravdy“ tedy společnost potřebuje k tomu, aby si lidé dokázali na jejím základě vytvářet a rozvíjet svou osobnostní poznávací a tvůrčí kulturu a stávali se tak nezávislymi na tlaku vyvíjeném autoritami ve vědě a politice.

- Pochybnosti o *tom, co je objektivně pravdivé*, tak pravdu nezničí a nepromění ji v klam, neboť teorie poznání a osobností kultura, které budou adekvátní životu, potvrdí pravdivost pravdivého a odhalí přitom možná i nové hrany pravdy.
- Ale pochybnosti o hodnověrnosti toho, co je objektivně klamem, umožní společnosti, jestliže v ní bude osobnostní kultura poznání dostatečně široce rozšířena, rychleji dojít k pravdě a osvobodit se z moci klamů. To se týká jak problematiky spadající do kompetence vědy, tak i problematiky spadající do oblasti náboženství a mysticismu.

řejné komory.

V odborném posudku pracovní skupiny Veřejné komory se o situaci na sociologické fakultě Lomonosovy univerzity uvádí, že byla zjištěna ideologizace vzdělání na sociologické fakultě, výchova k „nesnášenlivosti k jiným kulturám a izolacionalismu“. Veřejná komora také zkritizovala učebnice používané na fakultě a konstatovala, že jsou zastaralé a základní učebnici nazvanou Sociologie vydanou pod redakcí děkana Vladimira Dobřeňkova označila za plagiát, informuje internetový deník Izbrannoje.ru.

Zdůrazněna byla také skutečnost, že se Dobřeňkov aktivně vyslovoval pro přípravu odborníků podle „pravoslavné sociologie“, čímž podle názoru odborníků míchal vědu a náboženství.

Účastníci diskuse o situaci na sociologické fakultě doporučili vytvořit konzultační radu fakulty složenou z ruských i zahraničních sociologů, vyhlásit konkurz na obsazení funkce děkana a profesorského sboru, a také doplnit knihovnu novými publikacemi.

Vedoucím pracovní skupiny se stal rektor Institutu problémů vzdělávací politiky Heuréka a člen Veřejné komory Alexandr Adamskij» (<http://www.newsland.ru/News/Detail/id/121483/>).

Jak je možné pochopit z uvedeného, má částečně pravdu i rektor sociologické fakulty Lomonosovy univerzity V. Dobřeňkov, že konfliktu využily prozápadní síly a stalo se to právě v důsledku toho, že sociologie má vždy aplikovaný charakter, a „objektivní“ (ve smyslu politické neutrality, politické nezáčástnosti) sociologie neexistuje. Kdyby však sociologické vzdělání na sociologické fakultě bylo životu adekvátní, tak by ho jako takové vnímala většina studentů, a ke konfliktu o otázce kvality vzdělání s účastí prozápadních sil by nedošlo.

Hlava 1. Obsahový přehled kurzu

A vzhledem k tomu, že v životě jedince i společnosti mohou být všechny procesy interpretovány jako procesy řízení nebo samořízení, musí být dostatečně všeobecná (ve smyslu svého univerzálního použití) teorie řízení z hlediska svého významu prvním výsledkem poznávací praxe lidí a teorie poznání.

Dostatečně všeobecná teorie řízení je společně s teorií poznání nezbytným nástrojem pro odhalování chyb v organizaci řízení kolektivů ve všech oblastech činnosti a chyb v procesech společenského samořízení, a také umožňuje odhalovat životní neadekvátnost proklamací, kterými se velmi často v politice a podnikání zakrývá z nerozvážnosti, nebo ze zlého úmyslu vědomá protispolečenská činnost.

Hlava 1. v redakci ze dne 15. 10. 2009

Upřesnění: 18. 07. 2010

Část 1.

Úvod

do psychologických základů praxe poznávání a tvořivosti

Hlava 2. Vnímání a chápání světa: typy

Co se dozvíme díky výrazu „glokaja kuzdra“ akademika L. V. Ščerby. Typy vnímání a chápání světa. Funkční účel vnímání a chápání světa v psychice jedince a otázka efektivit různých typů vnímání a chápání světa. Funkčnost vnímání a chápání světa různých typů.

Vzhledem k tomu, že sociologie je věda o životě lidské společnosti, tak dříve než přistoupíme k problematice samotných vzájemných vztahů mezi jedinci uvnitř společnosti, k procesům, které vytvářejí a k vzájemným vztahům lidí a společností s okolním prostředím, je nutné si udělat určitou představu o tom, jak konkrétně se projevuje osobitost zástupců biologického druhu „člověk rozumný“, a čím se tento biologický druh od ostatních biologických druhů v biosféře Země liší.

Než si však začneme ujasňovat jakékoliv obecné nebo dílčí otázky včetně těch vyjmenovaných, je užitečné si odpovědět na jiné otázky:

- čím jsou charakteristické vnímání a chápání světa jako jevy v psychice jedince a jako sociální jevy?
- jaká je vzájemná vazba mezi vnímáním a chápáním světa u jedince?
- jaké obecně přírodní, a s ohledem na to – objektivní, jevy tvoří základ vnímání a chápání světa jedince, *kteří jsou charakterem svého obsahu subjektivní?*

Bez ujasnění si přesných odpovědí na tyto otázky je sociologie jako celek, i psychologie jako jeden z jejích oborů, náchylná ke ztrátě své metrologické průkaznosti, což vede k tomu, že se stírá hranice rozdělující subjektivní-iluzornost a *objektivní základ subjektivismu adekvátního Životu*, se všemi následky pro uživatele takovéto sociologie z toho vyplývajícími.

HLAVA 2. Vnímání a chápání světa: typy

2.1. Co se dozvíme z výrazu „glokaja kuzdra“ akademika L. V. Ščerby

Odpovědi na výše zadané otázky začneme hledat v epizodě popsané Lvem Vasiljevičem Uspenským (1900 – 1978) v jeho knize *Slovo o slovech* (1954):

«Před mnoha lety měla v prvním ročníku jednoho z jazykovědných školních zařízení začít první hodina vstupní přednáškou na téma Úvod do jazykovědy.

Studenti se ostýchavě rozesadili na svá místa: profesor, kterého očekávali, byl jedním z nejvýznamnějších sovětských lingvistů. Co nám asi poví ten člověk evropského věhlasu? Jak zahájí svou lekci?

Profesor si sundal cvikr a přehlédl posluchárnu dobrosrdečným dalekozrakým pohledem. Potom nečekaně zvedl ruku a ukázal prstem na prvního chlapce, který se mu namanul.

„Nu, tak třeba vy...“, promluvil bez jakéhokoliv úvodu. „Pojďte sem k tabuli a napište... Napíšete nám... tady větu. Ano, ano. Křídou na tabuli. Takže pište: *Glokaja*... Napsal jste to? *Glokaja kuzdra*.“

Studentovi se takříkajíc zastavil dech. Už předtím se cítil stísněně: první den, dokonce se dá říci první hodina na vysoké; obavy, aby se neznemožnil před spolužáky; a teď tohle... Vypadalo to na nějaký žert, chyták... Strnul a rozpačitě se podíval na vědce.

Ale jazykovědec na něj jenom dál hleděl přes skla svého cvikru.

„Nu? Co že jste tak znervózněl, pane kolego?“, zeptal se a naklonil hlavu „Nic hrozného na tom není... Když *kuzdra*, tak *kuzdra*... Pište dál!

Chlapec pokrčil rameny, jakoby se sebe shodil tíhu veškeré odpovědnosti a rozhodně napsal to, co mu diktovali: *Glokaja kuzdra šteko budlanula bokra i kurdjačit bokrjonka*.¹

Z posluchárny se začal ozývat tlumený vzruch, ale profesor jen zvedl oči a souhlasně si prohlédl tu podivnou větu.

„Tak to vidíte!“, řekl s uspokojením. „Výborně. Sedněte si, prosím! A teď... Tak třeba vy... Vysvětlete mi, co ta věta znamená?“

---

¹ Pozn. překl. V počestěné verzi by profesorova věta mohla znít pro větší názornost následovně: *Hlokatá kuzdra štěchle budlonula bokra a kurd'ači bokřika*.

Teď už posluchárnou zahučela silná odezva.

„To přece není možné vysvětlit!“ divili se všichni ze svých lavic.

„To přece vůbec nic neznamená! Nikdo to nechápe...“

A tehdy se profesor zachmuřil:

„Jak to myslíte? Že nikdo nic nechápe? A pročpak, můžu-li se ptát? To není pravda, že nic nechápete! Velice dobře chápete, co je zde napsáno... Nebo, téměř všechno! Je velice lehké dokázat, že to chápete! Buďte tak hodná a právě vy mi odpovězte: O kom se zde hovoří?“

Polekaná dívka se zarděla a rozpačitě zamumlala:

„O.... jakési kuzdře...“

„Zcela správně“, souhlasil vědec. „Je to přesně tak! O kuzdře! Jenom proč o jakési? Zde je jasně řečeno, jaká kuzdra. Je přece *glo-ka-ja*! Je to tak? A pokud se zde hovoří o kuzdře, jakým větným členem je ta kuzdra?“

„Po...podmět?“, řekl někdo nejistě.

„Přesně tak! A jaký je to slovní druh?“

„Podstatné jméno!“ již s větší odvahou zakřičelo najednou asi pět lidí.

„Tak, to bychom měli. A pád? Rod?“

„První pád... a rod – ženský. Jednotné číslo!“, začalo znít ze všech stran.

„Ano, je to tak... Přesně tak!“ přisvědčoval jazykovědec a hladil si svou řídkou bradku. „Ale dovolte mi se ještě zeptat: jak jste to všechno poznali, pokud podle vašich slov, je pro vás ta věta zcela nepochopitelná? Jak je vidět, tak jste ji pochopili dost dobře! A pochopili jste i to hlavní. Můžete mi odpovědět, pokud se vás zeptám: Co ta kuzdra provedla?“

„Ona ho *budlanula*!“ již se smíchem všichni oživeně zahlaholili.

„A navíc ho *budlanula šteko*!“ vážně promluvil profesor, pobleskující obroučkou svého cvikru. „A teď už od vás přímo vyžaduji, abyste mi, drahá kolegyně, řekla: Ten *bokr*, co je zač? Je to živá bytost nebo předmět?“

Přes veškeré veselí, které nás všechny v posluchárně v daném okamžiku ovládalo, dívka opět zrozpačitěla:

„Já... já nevím...“

„Ale to snad ne!“ rozhořčil se vědec, „to nemůžete nevědět. Vždyť to máte přímo před očima.“

„Ach, ano! Je živý, protože má *bokrjonka*“.

Hlava 2. Vnímání a chápání světa: typy

Profesor nespokojeně mlasknul.

„Hm. Máte pařez a okolo něho rostou václavky (пень, опёнок). Tak to bude podle vás ten pařez živý? Ne, v tom to není. Ale řekněte mi: V jakém pádu je zde slovo *bokr*? Ve čtvrtém pádu! A jak si položíte otázku? *Budlanul-a* koho co? *Bokr-a*! Pokud by *budlanula* co, bylo by tam napsáno *bokr*, což znamená, že *bokr* je živá bytost a ne předmět. Přípona –jonok není ještě žádným důkazem. Co třeba *bočonok* (soudek)? Z toho byste vyvodila, že je synem *bočky* (sudu), nebo co? Ale současně jste se částečně vydala správnou cestou... Přípona! Přípony! Přesně ty přípony, kterým obvykle říkáme pomocné části slov, o kterých tvrdíme, že nevyjadřují smysl slova, smysl řeči. Ukazuje se, že vyjadřují a ještě jak!“

A profesor, který začal tou směšnou a na pohled nesmyslnou *glokou kuzdrou*, nás tak dovedl k těm nejhlubším, nejzajímavějším a z hlediska praxe velice důležitým otázkám dotýkajícím se jazyka.

„Jen se podívejte“, říkal, „máte před sebou větu, kterou jsem jenom tak uměle poskládal a mohli byste si pomyslet, že jsem si ji celou vymyslel. Ale tak to úplně není.“

Opravdu jsem vám tu předvedl velice podivnou věc. Vytvořil jsem několik kořenů slov, které nikdy v žádném jazyce neexistovaly: *glok*, *kuzdr*, *štek*, *budl* a tak dále. Ani jeden z nich vůbec nic neznamená v ruštině ani v žádném jiném jazyce¹.

Alespoň já nevím, co by mohly znamenat.

Ale k těm vymyšleným, „ničím“ kořenům jsem připojil již skutečné, opravdové „pomocné části“ slov. Ty, které si vytvořil ruský jazyk, ruský národ, ruské přípony a koncovky, které mé umělé kořeny proměnily v atrapy, „vycpaniny“ slov. Sestavil jsem z těchto atrap větu a ta věta se ukázala být atrapou, modelem ruské věty. Jak sami vidíte, tak jste ji pochopili. Můžete ji dokonce přeložit; ten její překlad by vypadal přibližně takto: Něco ženského rodu jednorázově provedlo něco jakési bytosti mužského rodu, a potom začalo něco dlouhodoběji, postupně provádět s jeho mládětem. Je to tak, ano?

Takže nemůžete tvrdit, že moje umělá věta nic neznamená!

Znamená, a dokonce velice mnohé: pouze její význam není takový, na jaký jsme zvyklí.

---

¹ Profesor se pletl minimálně v jednom ze slov: v maďarštině slovo *bokr* (*bokor*) znamená keř...

A v čem spočívá ten rozdíl? Jen si to vezměte. Nechte několik malířů namalovat obraz podle tohoto obrazu. Všichni namalují něco odlišného a současně úplně stejného.

Jeden si představí *kuzdru* v podobě živelné síly, řekněme třeba v podobě bouře... Vrhla proti skále a zabila nějakého mroži podobného *bokra* a teď vlnami zmítá jeho mládětem...

Jiní namalují *kuzdru* jako tygřici, která zlomila páteř buvolovi a teď kouše buvolí mládě. Co koho napadne! Ale nikdo z nich přece nenamaluje slona, jak rozbil sud a teď kutálí soudeček. Nikdo! A proč?

Protože se moje věta podobá algebraickému vzorci! Pokud napíšu: $a + x = y$, tak si každý může doplnit do tohoto vzorce svou hodnotu, jak pro x , tak i pro y a a . Jakou chce? Ano, jakou chce, ale současně je také v něčem omezen. Nemohu si například myslet, že $x = 2$, $a = 25$, a $y = 7$. Tyto hodnoty „nesplňují podmínky“. Mé možnosti jsou tedy velice široké, ale současně omezené. A opět. Proč? Protože můj vzorec je sestaven podle zákonů rozumu, podle zákonů matematiky!

Stejně je to s jazykem. V jazyku je něco, co se podobá určitým číslům, určitým hodnotám. Například naše slova. Ale v jazyku je i něco, co se podobá algebraickým nebo geometrickým zákonům. To něco je jeho gramatika. To jsou ty metody, které jazyk využívá, aby sestavil věty nejen ze třech nebo třeba sedmi nám známých slov, ale z jakýchkoliv slov s jakýmkoliv významem.

Různé jazyky mají svá pravidla této „algebry“, své vzorce, své postupy a smluvní označení. Co hraje hlavní roli při sestavování vět, při rozhovoru jak v našem ruském jazyce, tak i v těch evropských jazycích, se kterými si je blízký? Takzvané „pomocné části slov“.

To je také důvod, proč jsem začal od nich. Budete-li se muset učit cizí jazyky, nemyslete si, že tím hlavním je naučit se co nejvíce cizích slov. To není tak důležité. Daleko důležitější je pochopit, jakými metodami a s pomocí jakých konkrétně přípon, předpon, koncovek je v tomto jazyce tvořeno podstatné jméno ze slovesa, sloveso z podstatného jména; jak jsou v něm časována slovesa, skloňována jména, jak se všechny tyto slovní druhy spojují do vět. Jakmile tyto věci dokážete postihnout, osvojíte si jazyk. Zapamatovat si jeho kořeny, jeho slova je věc důležitá, ale více závislá na procvičování. To přijde! Stejně tak ten z vás, který se bude chtít stát jazykovědcem, musí nejvíce své pozornosti vě-

Hlava 2. Vnímání a chápání světa: typy

novat těmto skromným dělníkům jazyka – příponám, koncovkám a předponám. To oni dělají jazyk jazykem. Podle nich hodnotíme příbuznost mezi jazyky, protože oni jsou tou gramatikou a gramatika, to je jazyk. Tak, nebo přibližně tak k nám asi před dvaceti pěti¹ lety promlouval náš významný sovětský jazykovědec Lev Vladimirovič Ščerba², jehož studentem jsem měl tu čest kdysi být.“»

(<http://russian-prose.myriads.ru/%D3%F1%EF%E5%ED%F1%EA%E8%E9%2C+%CB%E5%E2/1865/67.htm>)

Glokaja kuzdra vymyšlená L. V. Ščerbou je velice přínosnou názornou pomůckou, která umožňuje mnohé z toho, co spadá do tématu této hlavy předvést bezprostředně, a mimo to také umožňuje přiblížit se řadě dalších významných otázek a získat na ně odpověď.

Především je nutné si povšimnout, že věta složená ze samých nesignifických slov přece jen vyjadřuje určitý smysl, který L. V. Ščerba ruským jazykem přetlučil následovně: „*Něco ženského rodu jednorázově provedlo něco jakési bytosti mužského rodu, a potom začalo něco dlouhodoběji, postupně provádět s jeho mládětem.*“

V podstatě se jedná o ilustraci skutečnosti, že morfoloogické³ a gramatické jazykové konstrukce samy o sobě nesou určitý smysl, který je možné nazvat kontextový, a který neurčují významy kořenů slov, ze kterých se věta skládá, ale právě tyto konstrukce. Tato okolnost se projevila ve své čisté podobě nezastíněná historicky vzniklými významy slov právě díky tomu, že kořeny slov, na základě kterých L. V. Ščerba sestavil svou názornou jazykovědnou pomůcku, neměly žádný smyslový význam.

Tato okolnost však znamená, že použití slov pro daný jazyk přirozených, jejichž základ tvoří kořeny se smyslovým obsahem, musí být přesné: jak výběrem slov (včetně výběru jednoho z mnoha možných synonym), tak také ve „vybavení“ kořenů předponami, příponami a koncovkami; volbou toho či onoho pořadí slov ve větě a rozmístění interpunkčních znamének nebo intonace a pomlk v mluveném projevu, neboť morfoloogie a gramatika jazyka ovlivňují, určitým způsobem doplňují nebo mění slovní význam slov.

¹ Přibližně v roce 1929.

² Žil v letech: 1880 — 1944; akademikem Akademie věd SSSR od roku 1943.

³ Morfoloogie – tvarosloví – obor jazykovědy zabývající se strukturou slov a funkčním významem různých částí ve struktuře slov.

Kromě toho specifická fonetika jazyka vyvolává ty či ony emoce, které také ovlivňují, jak přesně čtenář (posluchač) textu (řeči) porozumí. Projevilo se to i v epizodě, kterou popsál L. V. Uspenskij: když L. V. Ščerba uváděl příklady, jak by různí malíři mohli ztvárnit jeho výrok o *kuzdře*, neuvedl ani jeden příklad, ve kterém by *kuzdra* projevila nějakou svou tvůrčí podstatu. Podle našeho názoru jsou příčinou vzniku obrazových představ o kuzdře právě jako o jevu bez tvůrčí podstaty emoce, které vyvolává znění věty bezprostředně působící na nevědomé úrovně psychiky.

Řečené se týká také způsobu formování odstavců a celkově textů skládajících se z vět, které v reálném kontextu ovlivňují přenos smyslu jak předešlými, tak i následujícími fragmenty textu. To všechno podmiňuje přesnost vyjádření smyslu a možnost jak vyzískat vložený smysl z textu (řeči) nezkráceně, následkem *zaprogramovaných* nepřesností ve volbě slov, morfologických a gramatických chyb a všeobecných chyb při formování struktury textu (řeči).

Přitom je třeba zmínit, že jeden a ten samý obsah je různě vnímán z textu a z mluvené řeči v důsledku toho, že text a mluvená řeč jsou rozdílně formátovány „taktovacemi frekvencemi“:

- délka vět je v mluvené řeči podmíněna především frekvencí dýchání: málokdo může pronést větu trvající několik nádechů tak, aby nádech vycházel do daných pomlk mezi slovy a netrhal větu na nesmyslné fragmenty; ve většině případů netrvá věta déle, než je doba výdechu;
- rytmika textu je podmíněna i jinými faktory, které se v průběhu historie měnily: frekvence namáčení pera do inkoustu (stala se minulostí), frekvence posunu ruky držící pero (v současnosti tužku nebo plnicí pero) podél psaného řádku, šířka listu podmiňující délku řádku a frekvenci posunu ruky na nový řádek, jsou těmi faktory, se kterými algoritmika psychiky koordinuje proces vyjádření myšlenky v textu. A dokonce i samotná šířka nejčastěji používaných formátů listu je podmíněna efektivní šířkou lidského zorného pole: v případě zbytečně širokého listu je třeba vést po-

Hlava 2. Vnímání a chápání světa: typy

---

hled podél řádku; a na příliš úzkému listu širka efektivního zorného pole není využita, což čtení zpomaluje¹.

V důsledku toho se tyto taktovací frekvence řídící výstup informací z psychiky jedince do vnějšího světa při psaní textu a mluveném projevu vzájemně neshodují a tato jejich neshoda je jednou z příčin, proč se na straně jedné předem napsané projevy ve většině případů nestávají mistrovskými díly řečnického umění, a proč publikum nepřijímá tak dobře jejich smysl v porovnání s těmi projevy, které jsou pronášeny od srdce a orientovány bezprostředně na konkrétní publikum; a proč jsou na straně druhé přepsané záznamy mistrovských děl řečnického umění přijímány hůře, než samotné řeči ve chvíli jejich pronesení za určitých historických okolností.

Ze stejných příčin je možné z textů v originálním autorském formátování vyzískat v *podstatě* více informací, které budou méně zkreslené, než z textů, jejichž formátování bylo změněno v procesu přípravy jejich vydání, a o to více to platí v těch případech, kdy šlo původně o rukopisně psané texty.²

Kromě toho, pokud si text čtou lidé „v duchu“, jsou ve své většině necitliví k fonetickým a melodickým nedodělkům, které se projeví při čtení stejného textu nahlas.³ Přitom je třeba si uvědomovat, že pokud zaměníte slova, která vám neznějí dobře za jiná, tak v řadě případů přijde věta o svůj přesný smysl. Abyste tedy uchovali její přesný smysl a zároveň zajistili její libozvučnost, nemůžete nahrazovat ve struktuře věty pouze jednotlivá slova, ale musíte zformulovat větu s odlišnou strukturou i zněním.

Po tomto odbočení do oblasti psychologicky skrytého významu osobnostní kultury mluveného a psaného projevu, se vrátíme k větě o

---

¹ V dnešní době se to týká i monitorů počítačů: pokud nepracujete s tabulkami a složitou grafikou, ale většinou pouze s texty, je příliš velký monitor zbytečnou zátěží pro váš zrak.

² Řečené se týká textů na základě fonetického (hláskového) písma – písma *bezprostředně* podřízeného levé mozkové hemisféře. Hieroglyfické písmo je *bezprostředně* podřízeno pravé mozkové hemisféře.

³ Je to podobné situaci, kdy nejsou hudebníci při seznamování se s notovým záznamem hned schopni „uslyšet“ zaznamenanou hudbu přímo ve svém vnitřním světě, tedy aniž by si tyto zaznamenané noty přehráli na nějakém hudebním nástroji.

skutcích *glokaj kuzdry*. Pochopit ji hlouběji, než jak to umožnil ve své přednášce studentům L. V. Ščerba, není možné. Příčiny, proč není možné ji hlouběji pochopit, vyplývají z následujícího výroku L. V. Uspenského: *posluchač a čtenář věty o skutcích „glokaj kuzdry“ neví, jaké obrazy by měl ve své psychice ke slovům předloženého textu přiřadit.*

A i kdybychom poprosili různé malíře, aby větu *o kuzdře* ilustrovali, tak by to sotva dokázali udělat alespoň tak, jak to popsal studentům L. V. Ščerba: někdo si může *kuzdru* představit jako živelnou sílu; někdo jako představitelku fauny, ale spíše fauny pohádkové než reálné; někdo ji již vidí jako „trpaslici“ z Tolkienovy Středozemě¹; a někdo opovržlivě nazve *kuzdrou* svou ženu, ve které se za dlouhé roky společného života zklamal; většina malířů však pravděpodobněji vůbec tuto větu ilustrovat odmítne.

---

¹ Vtip na téma „kuzdra“ nalezený na internetu:

«Dnes došlo k senzačnímu lingvistickému objevu, který převrátí na ruby celý osud Tolkienovědění!

Všichni víme, že v tajném trpasličím jazyku slovo „gnómové“ zní jako „kazad“. Paní Niannah ujišťuje, že jednotné číslo z tohoto slova bude „kuzd“. Z druhého důvěryhodného zdroje jsme se dozvěděli, že v tajném trpasličím jazyku je formant ženského rodu – „ra“. Takže „gnómka“ je „kuzdra“.

V polovině 20. století akademik Ščerba diktoval svým studentům záhadnou větu, o které tvrdil, že její gramatika je ruská a lexikální (smyslový) význam slov neexistuje. Takto zní ona věta: „Glokaja kuzdra šteko budlanula bokra i kurdjačit bokrjonka“. Díky našemu objevu, můžeme nyní s jistotou konstatovat, že akademik Ščerba chytračil, neboť velmi dobře znal význam těchto slov, která spojil ruskými koncovkami. Jde o nějakou větu v tajném trpasličím jazyce, která něco oznamuje o skutcích gnómky. Povšimněte si hrdelní, úsečné struktury kořenů těch slov a zbavíte se tak posledních pochyb o tom, že jde o trpasličí jazyk! Bohužel se nám zatím povedlo rozluštit pouze jedno slovo. Avšak díky tomu, že gramatická příslušnost všech ostatních je nyní již známa, je věc dalšího úspěšného dešifrování nepochybně pouze otázkou času.

V této souvislosti nás hned napadá další otázka. Ščerba byl Tolkienovým současníkem, takže sotva mohli nezávisle na sobě přinášet tomuto světu znalosti o Středozemí. Je tedy nutné co nejpečlivěji přezkoumat celou Tolkienovu korespondenci, a také získat přístup k té Ščerbově a nové senzace na sebe dlouho nenechají čekat.

S láskou k vědě, Alwdis N. N. Rhuthien.

Zveřejněno 1. dubna 2002»

(http://darina.kiev.ua/whatnot/other/glokaja_kuzdra_shtek_1799.html).

Hlava 2. Vnímání a chápání světa: typy

To znamená, že úplná neurčitost nebo neexistence obrazů, obrazových představ, se kterými se v psychice jedince musí jednoznačně spojit morfologické a gramatické konstrukce jazyka, zcela vylučuje možnost pochopení věty, kterou si vymyslel L. V. Ščerba. To například také odlišuje výrok *o kuzdře* od všeobecně známých řádek A. S. Puškina (Zimní ráno):

<i>Под голубыми небесами Великолепными коврами, Блестя на солнце, снег лежит;</i>	<i>Pod nebesy tak modrými s koberci velkolepými blyštíc se ve slunci, sníh leží;</i>
<i>Прозрачный лес один чернеет, И ель сквозь иней зеленеет, И речка подо льдом блестит</i>	<i>Pod jiním průhledný černavý les, jen smrku zeleň prosvítá přes třpytivá pod lesem říčka, tu běží</i>

Nezávisle na vůli vám tak před vaším vnitřním zrakem na základě veršů A. S. Puškina vyvstane ta či ona zimní scenérie, takže jsou v ruské kultuře v nejvyšší míře pochopitelné téměř každému.

Jazykový model „glokaja kuzdra“ akademika L. V. Ščerby nám tak, pokud ho porovnáme s běžnou jazykovou praxí, umožňuje učinit důležité závěry a v podstatě – definovat *metrologicky průkazné*¹ významy termínů:

¹ Pro porovnání uvedeme definici termínu „pojmem“ z Filozofického slovníku (Moskva, Politizdat, 1981, str. 287) v redakci akademika I. T. Frolova („hlavní“ sovětský filozof sedmdesátých a osmdesátých let 20. století):

«Pojem je jednou z forem odrazu světa na stupni poznání spojený s použitím jazyka, formou (způsobem) zobecnění předmětů a jevů. Pojmem nazývají také myšlenku, která je zobecněním (a myšlenkovým vyčleněním) předmětů nějaké třídy podle jejich specifických (ve svém souhrnu rozlišujících) příznaků...»

Ale jak konkrétně pojem „souvisí s použitím jazyka“? To není možné si z mnohokrát masově (oznámená tiráž citovaného vydání je 500 000) vydávaného Filozofického slovníku ujasnit... Je to ještě jeden příklad metrologicky neprůkazných formulací, kterými operují v takzvaných „humanitních“ vědách.

Ještě několik metrologicky neprůkazných definic termínu „pojmem“:

- «Pojmem je nazývána forma myšlení, která odráží a zaznamenává podstatné příznaky věcí a jevů objektivní skutečnosti.» (z vysokoškolské učebnice Logika 1949, autor, dopisující člen Akademie věd SSSR M. S. Strogovič, str. 75);

- *Pojem* — jako jev v *psychické činnosti jedince* – vzniká na základě navázání určité vzájemné shody jazykových konstrukcí toho či onoho jazyka a subjektivních obrazových (a také hudebních¹) představ o Životě vlastních jedinci. Tj. *pojem jako jev v psychické činnosti jedince* zahrnuje: 1) jazykové konstrukce, 2) subjektivní obrazy („hudbu“ v nejobecnějším významu tohoto slova), 3) určenost vzájemné shody jazykové konstrukce a obrazů (tj. „pojem“ = „určenost jazykové konstrukce“ U „určené subjektivní obrazové představy“)².

Přičemž v daném případě se nejedná jenom o historicky vzniklé jazyky národů, ale i o umělé a specifické jazyky a jiné obory činnosti jako je například matematika v jejích aplikacích pro řešení praktických úkolů, profesionální slangy (žargony) a různorodé šifrovací jazyky, které mají za účel skrýt informace před nezavěšenými (tj. věta o „glokoz kuzdře“ může být v určitém šifrovacím jazyku jednoznačně pochopitelná).

- Takže *chápání světa jako jev v psychické činnosti jedince* je souhrn pojmů a systém vzájemných vazeb mezi nimi v jeho psychice.
- A *vnímání světa je jako jev* souhrnem subjektivních obrazově-hudebních představ o Životě a systém vzájemných vazeb mezi nimi v psychice jedince.

Na základě výše vyjádřeného chápání takových jevů v psychice jedince jako je „pojem“, „chápání světa“ a „vnímání světa“ je zřejmé, že schopnost různých lidí vzájemně se pochopit je založena:

-
- «Jakýkoliv myšlený abstraktní objekt oddělený od jakéhokoliv jiného myšleného abstraktního objektu na základě svých podstatných příznaků.» (S. N. Jedorov, *Pojem*, Vydavatelství Alexandra Sazonova, Redakční a vydavatelská společnost Roza mira, Sankt-Petěrburg, 2005, str. 29).

¹ Život Všemohíru, to jsou různorodé kmitavé procesy. Jinými slovy, pro Přírodu jsou příznačné nejen zvuky, ale i kmitání v jiných frekvenčních pásmech a materiálních prostředích, které jsou ale podřízené stejným zákonům melodičnosti a harmonie vyjádřenými hudební kulturou společnosti. Tato různorodá „hudba života“ je základem života Všemohíru. A vzhledem k tomu, že za její vnímání a zpracování, stejně jako za zpracování a přetváření obrazů v průběhu psychické činnosti odpovídá pravá hemisféra lidského mozku, budeme nadále hovořit o obrazově-hudebních představách jako o komponentách jedincova vnímání světa.

² Ve vzorci je symbol U jako znak logické operace „sjednocení“.

HLAVA 2. Vnímání a chápání světa: typy

- ze strany písícího (hovořícího) – na jeho návycích zakódovat své subjektivní obrazově-hudební představy o předmětné oblasti, která se stala tématem jeho sdělení, obecně přijatými jazykovými prostředky, nebo také v těch případech, kdy v kultuře společnosti nejsou k dispozici jazykové prostředky, které by umožnily zakódovat jeho obrazové představy adekvátním způsobem, tyto jazykové prostředky rozvinout;
- ze strany čtoucího (poslouchajícího) – na jeho návycích vytvořit si na základě svého vnímání jazykových konstrukcí (rodné řeči, cizího jazyka, jazyka modelů na základě matematického aparátu apod.) ve své psychice obrazově-hudební představy o životních jevech, které by se v dostatečné míře shodovaly s obrazově-hudebními představami autora textu (řeči) něco sdělujícího o stejných jevech.

Struktura a obsahová identita vnímání a chápání světa mnohých lidí, která je základem jejich vzájemného pochopení, neustále obnovuje jednotu společnosti; přitom se specifikum těch či oněch množin lidí utvářené v mezích jejich identity, která jim je společná z hlediska obsahu a struktury vnímání a chápání světa, projevuje tak, že ve společnosti existuje ta či ona množina sociálních skupin charakterizovaných převážně podle *z vnějšku viditelných příznaků profesionalismu, sociálního postavení apod. (neboť sociologie se při vyčleňování sociálních skupin nepouští do zkoumání osobitostí osobnosti psychiky, která v nich převládá: mravnosti, vnímání světa, chápání světa jejich „typických představitelů“)*.

V tom spočívá sociální role vnímání a chápání světa jedinců a té složky kultury společnosti, na základě které je vytvářeno vnímání a chápání světa nových pokolení.

Hlavní úkol při studiu kurzu „Základy sociologie“

V souladu s tím, co bylo řečeno výše, není úkolem těch, kteří studují kurz „Základy sociologie“, aby se naučili zpaměti a nabiflovali co nejvíce různých textů o sociologii a jejích oborech, ale aby si vytvořili své vlastní, *Životu adekvátní* obrazově-hudební představy o předmětné oblasti sociologie a jejích oborech a hlavně – o metodologii poznávání a tvořivosti.

Pokud vám na to nebude stačit úsudek, nesmíte se ostýchat a kreslete si obrázky.

Právě proto, abychom výslovně poukázali na úkol studentů při osvojení jakýchkoliv studijních kurzů, jsme nemohli začít s problémy psychologie obecným přehledem, ale zcela konkrétní otázkou, co v psychice jedince znamenají takové jevy jako je „pojmem“, „chápání světa“ a „vnímání světa“.

2.2. Typy vnímání a chápání světa

Teď se podíváme na typy vnímání a chápání světa, a nebudeme je klasifikovat podle tematiky obsahu vyjadřujícího osobitost kultury společností v jejich dosažených stádiích historického rozvoje, ale podle charakteru organizace jejich informačních modulů, a také se podíváme na specifičnost profesionalismu a osobitosti životopisu jedince.

Je možné si představit vnímání světa, ve kterém nejsou časově stabilní vzájemné vazby jeho komponent, *kteřé jsou podmíněny samotnými komponentami vnímání světa a také – matricí možných stavů a přechodů matérie z jedněch stavů do jiných*¹ (kurzivou jsme vyčlenili – charakteristické upřesnění). Stávající vazby jsou tedy časově krátkodobého charakteru, mizí a vznikají vlivem změn nálady jedince a aktivity těch či oněch procesů v jeho psychice, a také vlivem vstupních toků informací. Jinak řečeno tedy vnímání světa představuje sbírku různorodých jednotlivostí, jejichž většina spolu není nijak propojená. Pokud bychom hledali metaforu charakteristiky takového typu vnímání světa, tak nejprůhodnější metaforou by byl kaleidoskop².

Alternativu ke kaleidoskopickému vnímání světa představuje mozaikové vnímání světa. V něm existují mezi jeho komponentami

---

¹ O matrici možných stavů a přechodech matérie z jedněch stavů do jiných se bude hovořit dále v hlavě 3.

² Kaleidoskop je hračka v podobě trubky, která má na jednom konci okulár, do kterého se nahlíží a na druhém je uzavřena matným sklem. Matné sklo má z vnitřní strany dutinu, ve které jsou umístěna různobarevná sklíčka. Uvnitř trubky kaleidoskopu je několik destiček (ve většině případů jsou tři), které se vzájemně dotýkají svými okraji a tvoří hranol. Vnitřní povrch hranolu je zrcadlový. Jedna základna hranolu se opírá o průzračné sklo oddělující dutinu se sklíčky od vnitřního prostoru kaleidoskopu. Opačná základna hranolu je otevřená, aby do ní bylo možné nahlížet okulárem. Při otáčení nebo potřásání trubky kaleidoskopu se sklíčka přemísťují a vytvářejí přitom bizarní vzory a zrcadlový hranol uvnitř vytváří iluzi, že se díváte na vzorovanou nekonečnou rovinu.

Hlava 2. Vnímání a chápání světa: typy

časově stabilní vazby, které jsou podmíněné samotnými komponentami a hlavně – maticí možných stavů a přechodů matérie z jedněch stavů do jiných (kurzivou jsme vyčlenili – charakteristické upřesnění). Ke změnám mozaikového vnímání světa dochází v důsledku smyslově-rozumové činnosti jedince a znamená to rozšíření tematického složení mozaiky a záměnu jedněch jejích fragmentů za jiné (podrobnější nebo svým charakterem alternativní vzhledem k předchozím tematicky stejnorodým), a také to znamená změnu systému vzájemných vazeb mezi komponentami.

Uvedené typy vnímání světa jsou krajními případy. V životě ve své čisté podobě nejspíše v lidské psychice neexistují. Reálné vnímání světa jedněch lidí je více kaleidoskopické a jiných zase více mozaikové. Přitom se v kaleidoskopu mohou „točit“ nějaké mozaiky dílčího charakteru (například podmíněné profesionální činností). A celkový mozaikový obraz Života v psychice jiných lidí může obsahovat nějaké dílčí kaleidoskopické fragmenty, jejichž komponenty mohou tvořit ještě menší dílčí mozaiky.

Také je třeba si uvědomovat, že reálné kaleidoskopy a mozaiky, ke kterým jsme připodobnili typy vnímání světa, jsou v životě dvojrozměrného charakteru (tj. rozkládají se v rovině nebo v zakřivené ploše), reálně je však vnímání světa mnohorozměrné: připodobnění jeho typů ke kaleidoskopu a mozaice (a dále v textu připodobnění chápání světa k „Rubikově kostce“) jsou pouze analogie, které umožňují udělat si představu a pochopit charakter vzájemných vazeb mezi komponentami vnímání světa (a také chápání světa).

Kromě toho mohou ve svém základu mozaiková vnímání světa různých lidí náležet k jednomu ze dvou podtypů. Každý z podtypů mozaikového vnímání světa je charakterizován orientací vzrůstání celkového počtu komponent v procesu dalšího detailního členění a uspořádanosti struktury mozaiky. Varianty jsou dvě a navzájem se vylučují ve vztahu k jedné a té samé světónázorové mozaice jako komponentě systému vnímání a chápání světa jedince.

Mozaikové vnímání světa se může rozvíjet ve směru:

- buď „od celku k jednotlivostem“;
- nebo „od jednotlivostí k celku“.

O osobitostech obsahu každého z těchto typů mozaiky budeme hovořit později (v hlavě 3), kde je také pojmenujeme.

Takže komponentami vnímání světa jedince jako systému skládajícího se z určité sady prvků, mohou být mozaiky obou typů současně,

příčemž mozaiky jako komponenty světonázorového systému jedince se mohou svým obsahem zčásti překrývat, a z části mohou být specializované, tj. zahrnovat aspekty vnímání Života jedincem, které se vzájemně neshodují. Přitom jsou možné konflikty různých komponent vnímání světa v mezích jednoho a toho samého světonázorového systému v psychice jedince.

Krátce řečeno:

Vnímání světa jedince může být z větší části kaleidoskopické nebo z větší části mozaikové a mozaiky v sestavě světonázorového systému jedince mohou náležet k jednomu ze dvou podtypů charakterizovaných směrem jejich vývoje: buď „od celku k jednotlivostem“, nebo „od jednotlivostí k celku“.

Zde je nezbytné si povšimnout, že proces myšlení na základě obou typů mozaik může probíhat oběma směry: jak „od celku k jednotlivostem“, tak i „od jednotlivostí k celku“, ale v rozvoji mozaik vždy dominuje nějaký jeden směr, kde změna směru na opačný může být pouze krátkodobou epizodou podmíněnou nutností vnést nějaká upřesnění do struktury mozaiky a odstranění jejích chyb¹.

Vzhledem k tomu, že chápání světa je v psychice jedince souhrnem pojmů a jejich vzájemných vazeb, a každý pojem je jednota obrazově-hudebních představ, jazykových konstrukcí na základě určité vzájemné vazby obrazově-hudebních představ s jazykovými konstrukcemi v psychice jedince, tak platí vše výše uvedené o klasifikaci vnímání světa i pro klasifikaci chápání světa.

Osobitost odlišující strukturu chápání světa od struktury vnímání světa spočívá v tom, že vnímání světa je základem chápání světa a současně jeho složkou, což vede k tomu, že vazby mezi komponentami chápání světa mají dvouúrovňový charakter: v chápání světa na úrovni vnímání světa (tj. v množině obrazově-hudebních představ) existuje jeden systém vazeb, a na úrovni jazykových konstrukcí existuje zase druhý systém vazeb podmíněný slovní zásobou², morfologií, gramatikou a fonetikou³ jazyka doplňující systém vazeb na úrovni vnímání světa. Přitom je jazyková úroveň vazeb v chápání světa schopná

---

¹ Přitom je třeba mít na zřeteli, že odstranění chyb může být jak reálné, tak i iluzorní – v závislosti na konkrétnosti změn vnášených do mozaiky.

² Charakteristickým souborem smyslových kořenů slov.

³ Zněním jazyka.

Hlava 2. Vnímání a chápání světa: typy

---

stát se základem jak pro vytvoření původně chybějících vazeb na úrovni vnímání světa, tak i pro nápravu chyb ve vnímání světa.

Kromě toho jedna z funkcí jazyka v kultuře společnosti spočívá v tom, že může být prostředkem pro odhalování chyb jak ve vlastním vnímání a chápání světa jedince, tak i ve vnímání a chápání světa ostatních; a také může být prostředkem rozvoje vnímání a chápání světa v aspektu rozšiřování a větší detailizace jejich tematiky. Ale tuto funkci může jazyk plnit pouze, jestliže spolu lidé vzájemně komunikují buď bezprostředně, nebo prostřednictvím textů. Člověk je bytost společenská a lidé se rozvíjejí a zdokonalují při vzájemné komunikaci. Jedním z prostředků, který to zajišťuje, je jazyk jako objektivní danost a jako kultura používání jazyka, která je vlastní dané společnosti.

Vazby mezi komponentami vnímání světa a komponentami jazyků tvořících chápání světa jsou mnohonásobného charakteru, neboť mnohá slova mají v jazycích několik slovních významů a kromě toho, když jsou vyslovena v určitém kontextu, tak mohou slova i další jazykové konstrukce získávat kontextově podmíněný smysl, který může být dokonce opačný, než je jejich slovní význam, nebo se nemusí shodovat ani s jedním původním významem. To samé platí i pro vazby různorodých matematických a jiných abstrakcí s komponentami vnímání světa.

Mnohonásobné vazby takového druhu mezi komponentami vnímání světa a jazykovými konstrukcemi by měly v procesu používání jazykových prostředků získávat jednoznačnou určenost, jenže osobnostní jazyková kultura mnohých lidí tento požadavek nespĺňuje ani tehdy, kdy oni sami něco říkají nebo píší, ani tehdy, když poslouchají jiné nebo čtou cizí texty. Proto je jakýkoliv text nebo projev pro ně ve větší či menší míře povídáním *o glokoj kuzdře*.

Hlavolam „Rubikova kostka“¹, který byl populární v sedmdesátých až osmdesátých letech 20. století, představuje dobrou analogii názorně zobrazující charakter vzájemných vazeb vnímání a chápání světa. Jednu stranu „Rubikovy kostky“ je možné připodobnit vnímání světa a její protilehlou stranu – jazyku. Strany k nim kolmé je možné připodobnit vazbám komponent vnímání světa na jazykové konstrukce. Kostka jako celek se v případě takového pojetí jeví analogem chápání světa. Je jasné, že je nutné správně poskládat jak „stranu-vnímání světa“, tak i „stranu-jazyk“, a přitom správně nastavit stěny-vazby komponent vnímání světa na jazykové konstrukce. Pouze v takovém případě „kostka-chápání světa“ bude poskládána správně a na základě správně poskládaného vnímání a chápání světa bude možné úspěšně řešit různé úkoly běžného života.

Díky specifičnosti slovní zásoby, morfologie, gramatiky a fonetiky různých jazyků nemůže být jedno a to samé vnímání světa vyjádřeno různými jazyky stejně.

Ve vztahu ke kultuře lidstva jako celku, se řečeným rozumí, že:

---

¹ Rubikova kostka je hračka, hlavolam, který vynalezl Maďar Rubik. Rubikova kostka je přetnuta rovinami rovnoběžnými s jejími stranami tak, že každá strana je rozčleněna na 9 stejně velkých čtvercových segmentů, takže mezi dvěma jakýmkoli protilehlými stranami Rubikovy kostky jsou tři vrstvy třikrát menších kostek-segmentů. Uvnitř Rubikovy kostky je v jejím středu umístěn kloub, se kterým jsou spojeny všechny vnější segmenty Rubikovy kostky. Konstrukce kloubu je taková, že každá vnější vrstva kostek-segmentů může být otočena okolo osy kolmé k jeho vnější straně, vzhledem ke dvěma jiným stranám, které jsou s ní rovnoběžné. Kostka má 6 stran, tedy tři vzájemně kolmé osy, okolo kterých se otáčí vrstvy segmentů Rubikovy kostky.

Kostka se prodávala v podobě, kdy všechny její pohyblivé segmenty byly v takové poloze, že každá z jeho stran měla jednu barvu (příčemž barva všech stran se lišila). Pokud jste otáčeli vrstvami různými směry v různém pořadí, jednotlivé barvy se postupně promíchaly. Cílem hry bylo dosáhnout původního stavu, aby všech šest stran bylo opět jednobarevných.

Organizovaly se soutěže, psaly články o algoritmech zpětného sestavení Rubikovy kostky, všichni byli uneseni nadšením do takové míry, že v jedné zoologické zahradě ukázali Rubikovu kostku gorile. Potom jí několikrát otočili a předali gorile v pestrobarevném stavu. Gorila s ní asi pět minut točila a neúspěšně se snažila ji poskládat a nakonec ji to tak rozdráždilo, že s ní mrskla o stěnu a... její různobarevné segmenty se i se zázračným kloubem rozletěly do všech stran.

Hlava 2. Vnímání a chápání světa: typy

- objektivně existuje možnost vytvořit z hlediska funkčnosti nějaké nejdokonalejší vnímání světa;
- tomuto z hlediska funkčnosti nejdokonalejšímu vnímání světa musí odpovídat nějaký jazyk, ve kterém by bylo takové vnímání světa, nejdokonalejší z hlediska své funkčnosti, vytvořeno nejúplněji a nejadekvátněji.

Odpověď na otázku o upřednostnění té či oné varianty vnímání a chápání světa může být získána *pouze* na základě posouzení funkcí vnímání a chápání světa v psychice jedince.

2.3. Funkční účel vnímání a chápání světa v psychice jedince a otázka efektivity různých typů vnímání a chápání světa

Nejvýznamnější funkcí vnímání světa v psychice jedince je skutečnost, že je vnímání světa prostředkem *modelování průběhu událostí v životě v množství jejich variant a v tempu předbíhajícím reálný průběh událostí*, což umožňuje včas odhalovat nepříjemné varianty možné budoucnosti, vybírat přijatelné a v určitém smyslu tak volit nejhodnější linii chování jedince v životě.

Tok událostí v životě, to jsou řetězce příčin a následků, které tvoří síť v důsledku toho, že většina příčin vede k množství následků a většina možností se stává reálnými událostmi vlivem množství příčin.

Otázka rozlišování a vymezování různých událostí subjektem je na zvláštní téma, které probereme později. Nicméně při posuzování problematiky funkční efektivity vnímání světa různých typů, aniž bychom zacházeli do detailů, stačí uznat, že každý jedinec je malou částí nekonečného Života, a navíc omezenou jak dobou svého bytí, tak i informační kapacitou struktur svého organismu.

S ohledem na tyto okolnosti je diskrétní charakter vnímání světa při konečném počtu obrazově-hudebních modulů tvořících jeho stavu — prostředkem, který umožňuje s určitou podrobností zobrazit nekonečnost Života v omezených možnostech jedince.

Současně s tím je Život nekonečným tokem příčinných vazeb.

Díky tomu, že v kaleidoskopickém vnímání světa neexistují stabilní vazby mezi komponentami vnímání světa podmíněné samotnými komponentami a maticí možností, že dočasné vazby nejsou stabilní a jsou podmíněny náladou jedince, tokem jeho emocí, je kaleidoskopické vnímání světa špatným modelem Života, který není schopný

adekvátně zobrazit a modelovat tok reálných příčinných vazeb. To vede k tomu, že jsou nositelé kaleidoskopického vnímání světa odsouzeni dopouštět se při svém samostatném chování velkého množství častých chyb, reálně se ve svém životě stávají rukojmími okolností a stávají se závislými na těch, kteří se ve svém chování opírají o vnímání světa, které adekvátněji zobrazuje příčinné vazby Života jako takového. Svou podstatou potom vnímání a chápání světa jedněch lidí, které není adekvátní Životu, vytváří základ pro to, aby jim vládli jiní, kteří budou zneužívat svých schopností i sociálního postavení.

Odlišnost lidí podle typu vnímání a chápání světa vždy zanechávala pečeť na společnostech a nacházela své vyjádření v kultuře. Tak například kaleidoskopický typ vnímání světa je odedávna charakterizován příslovím „na zahradě bezinky a v Kyjevě strejda...“ [*pozn. překl. dělat si srandu z něčeho nesmyslného, z nějaké hlouposti, neshody v chápání nějaké věci, nemožnosti se s někým rozumně domluvit, něco jako překladatelský oříšek z filmu Jáchyme hod' ho stroje – Kolik třešni tolik višni...]*. V ukrajinském jazyce existuje jeho analog: „Василь бабе — титка“, což v překladu znamená „Vasil je teta mé ženy“, z čehož je možné také „vyvodit“, že „strejda v Kyjevě se jmenuje Vasil“...

Zdá se, že mozaikové vnímání světa, ve kterém jsou vazby mezi jeho komponentami stabilní a podmíněné samotnými komponentami, je schopné stát se funkčnějším modelem Života. Jak však bylo zmíněno výše, může mozaikové vnímání světa náležet k jednomu ze dvou základních podtypů, z nich každý je charakterizován směrem vývoje mozaiky (buď „od celku k jednotlivostem“, nebo „od jednotlivostí k celku“), nebo být kombinací několika mozaik náležejících k různým podtypům.

Proto vyvstává otázka: *Jaký ze dvou podtypů mozaikového vnímání světa je efektivnější jako subjektivní model Života jako takového?*

2.4. Funkčnost vnímání a chápání světa různých typů

Přestože je známo, že „analogie není důkaz“, a platí to obecně, je analogičnost různých jevů v některých aspektech, vyjadřujících jejich shodu s přírodními zákony, v mnohých případech potvrzena principem „praxe je kritériem pravdy“. Kromě toho analogie takového druhu umožňují představit si viditelně, nebo na základě úsudku ty jevy, které se ne vždy daří vnímat bezprostředně. A tato vlastnost analogií nám

Hlava 2. Vnímání a chápání světa: typy

---

umožňuje zformovat si obrazové představy o mnohých abstrakcích a jevech, které bezprostředně není možné vnímat.

S ohledem na tuto skutečnost tedy rozdíl v efektivitě obou definovaných podtypů mozaikového vnímání světa vysvětlíme na příkladu analogie.

Představme si, že se nám do rukou dostal jakýsi agregát a my se potřebujeme dozvědět, jak je konstruován a pochopit účel a principy jeho fungování. Vyzbrojíme se tedy nějakým tím intraskopem¹, maticovými klíči, šroubováky, pájkou a dalšími nástroji, neboť jak ukazuje historie, jsou lidé schopni rozebrat a zjistit účel a principy fungování dokonce i bojových výbušných zařízení, která byla konstruována tak, aby se nedala zneškodnit ani rozebrat.

A teď si tedy představíme, že jsme dostali do rukou nějaký agregát v podobě „skládačky bez návodu na jeho montáž a seřízení“, tj. v podobě sady jednotlivých dílů. Dokonce i v tom případě, kdy pro jeho montáž budou objektivně potřebné pouze maticové klíče a šroubováky a nebudeme nic muset svařovat ani pájet nějakými speciálními technologiemi, tak čím víc dílů bude mít skládačka toho agregátu, tím více vzroste pravděpodobnost, že se nám na první pokus nepovede složit ho správně, a že ho nedokážeme seřadit tak, abychom zajistili jeho potřebnou funkčnost.

Ten široce známý vtíp o polárníkovi, který rozebíral svou zbraň, aby ji vyčistil, a někdo z přátel mu do hromádky součástek přihodil šroubek navíc, načež se polárník málem zbláznil, jak neustále rozebíral a opět skládal svou zbraň při pokusech najít v její konstrukci místo pro ten šroubek, o kterém si myslel, že ho z ní vyšrouboval, je právě o tom.

Tyto analogie ilustrují tu okolnost, že:

- proces vývoje světonázorové mozaiky směrem „od celku k jednotlivostem“ má sám o sobě daleko vyšší míru odolnosti proti poruchám a chybovosti svého vývoje, než proces skládání mozaiky ve směru „od jednotlivostí k celku“, což je podmíněno i obecně přírodními zákonitostmi a určitým subjektivismem lidí;
- kromě toho se proces sestavování mozaiky ve směru „od jednotlivostí k celku“ – *může, díky subjektivním osobitostem kultury*

---

¹ Obecný název přístrojů určených ke zkoumání vnitřní struktury opticky neprůhledných předmětů. Nejznámějšími příklady intraskopu jsou rentgenové aparáty používané ve zdravotnictví a technice.

myšlení jedince – stát nekonečným a bezvýsledným, pokud se dá osobnostní kultura myšlení jedince charakterizovat příslovím „pro stromy nevidí les“.

To přísloví je opět velmi staré a svou podstatou napovídá, že je nutné rozvíjet mozaikové vnímání světa ve směru „od celku k jednotlivostem“, tj. ve vztahu k reálnému lesu je nutné napřed uvidět les, a až potom má smysl zabývat se zkoumáním jeho organizace (struktury): jaká je v něm půda, jaké jsou v té půdě mikroorganismy, jaké tam rostou druhy stromů, z jakých rostlin se skládá jeho podrost a bylinný kryt, jací živočichové v tom lese žijí, v jakém poměru jsou v něm zastoupeny různé druhy flóry a fauny, jaké se v jeho biocenóze vytvořily potravní řetězce apod.¹

Jestliže se tedy budete zabývat pouze jednotlivostmi a nevidíte celek, který tyto jednotlivosti spojuje, tak v jejich přílišném množství můžete utonout, aniž byste dokázali ukončit (i když třeba s nějakými chybami) skládanku své mozaiky, a výsledkem bude pouze kaleidoskop, který se může kvůli přeplněnosti jednotlivostmi i zaseknout (o tom je řečnický obrat „zasekla se mu věž“, kde je – tankovou „věží“ – myšlena psychika).

Důsledkem toho, že je proces vývoje mozaiky ve směru „od celku k jednotlivostem“ odolnější proti poruchám a více chráněný před dopouštěním se chyb, je mozaikové vnímání světa založené na tomto podtypu mozaiky v psychice jedince v porovnání s jinými druhy vnímání světa funkčnějším modelem Života jako takového.

Když zhodnotíme výsledky této hlavy, můžeme dospět k závěru, že ve vztahu k úkolu mnohovariantního modelování průběhu událostí v tempu předběhajícím jejich reálný průběh v Životě jako takovém:

- se jako nejméně funkční jeví kaleidoskopické vnímání světa;

---

¹ Pokud přejdeme k problematice sociologie, tak chcete-li pochopit historii nějakého období v nějakém státu, tak musíte znát předhistorii toho období, problematiku společenského rozvoje v období té předhistorie a politické záměry do budoucnosti, které byly charakteristické jak pro předhistorii, tak i pro samotné zkoumané časové období. Přičemž to všechno musíte znát v kontextu celosvětové historie a vzájemné součinnosti lidstva v různých regionech s biosférou planety v obecně přírodních procesech.

Pokud budete studovat pouze faktologii posuzovaného období, tak můžete vytvořit takovou jeho historickou koncepci, která nebude odpovídat historické realitě v důsledku toho, že příčiny mnohých událostí a záměry do budoucnosti budou buď pominuty, nebo chybně vyloženy.

Hlava 2. Vnímání a chápání světa: typy

- mozaikové vnímání světa rozvíjející se ve směru „od jednotlivostí k celku“, je v porovnání s kaleidoskopickým funkčnější. Přesto svou efektivitou ustupuje mozaikovému vnímání světa, které se rozvíjí ve směru „od celku k jednotlivostem“, v důsledku jak objektivních příčin, tak i chyb jeho nositelů subjektivně samostatně neodhalitelných;
- mozaikové vnímání světa rozvíjející se směrem „od celku k jednotlivostem“ je nejfunkčnější a nejefektivnější, a také je nejvíce odolné proti poruchám a zajišťuje schopnost jedince efektivně provádět samodiagnostiku svých chyb.

A každý jedinec, pokud ví o rozdílech tří výše uvedených typů vnímání a chápání světa, je, pokud o tom popřemýšlí, schopný si uvědomit, k jakému z těchto typů vnímání a chápání světa má blíže jeho vlastní psychika.

To, co zde bylo řečeno o efektivitě vnímání světa různých typů, platí i pro chápání světa různých typů.

Vyjmenované osobitosti vnímání a chápání světa různých typů vypovídají o tom, že správná škola musí napomáhat tomu, aby si v ní děti díky svému tvůrčímu úsilí zformovaly mozaikové vnímání světa a rozvíjely jej „od celku k jednotlivostem“. Kvůli tomu, abyste si mohli utvořit představu o sociologii jako o systémovém celku, byla také první hlava zasvěcena celkovému přehledu sociologie, její předmětné oblasti, oborům a jejich vzájemné provázanosti.

Hlava 2 v redakci ze dne 02. 04. 2009

Upřesnění: 22. 07. 2010

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení: to jsou základy chápání světa

Světónáborové rozdělení společnosti. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení. Já-centrismus: hmota, duch, prostor, čas. Neměnnost mezních zobecnění Já-centrismu v historii, jeho neřesti a následky. Já-centrismus a jeho předpoklady k ateismu a náboženskosti. Příklad esoterické alternativy k Já-centrismu. Vnímání světa v trojjednosti matérie-informace-míry. Ještě některé ilustrace trojjednosti matérie-informace-míry. Přechod od Já-centrismu ke vnímání a chápání světa v trojjednosti matérie-informace-míry.

3.1. Světónáborové rozdělení společnosti

Poté, kdy jsme odhalili strukturně odlišné typy vnímání a chápání světa a přišli k závěru, že v psychice jedince nejsou jako prostředek mnohovariantního modelování průběhu událostí v tempu předbíhajícím průběh událostí v reálném životě rovnocenné, vyvstávají otázky o tom:

- jak se strukturně-světónáborové odlišnosti lidí projevují v životě kulturně svébytných společností po celou dobu historie?
- jak konkrétně se projevuje obsahová specifická strukturně odlišných typů vnímání a chápání světa?

Tato problematika není nikdy veřejně probírána předmětně, ani v kurzech filozofie, psychologie či kulturologie. Publikace o ní jsou v „solidní“ vědecké a publicistické literatuře velmi zřídka a vydávané v malých nákladech, protože nezajímají zdaleka „všechny“ a nejsou pro ně pochopitelné. A ti, které tato problematika zajímá a je jim pochopitelná, *po dobu celé dohledné historické minulosti dávali přednost tomu, aby ji probírali pouze ústně a pouze „ve svých kružích“*; a přestože se od poloviny devadesátých let 20. století začal této problematice v Rusku občas věnovat takzvaný „bulvární“ tisk, nejsou jeho publikace dotýkající se předmětné oblasti většinou obsahově adekvátní a v mnohém ji mytologizují a přidávají jí provokačně skandální charakter. Přesto se vzácně objevují publikace, ve kterých je podstata otázky o roli světónáborových odlišností v životě společností vyjádřena jak ve své podstatě, tak i adekvátně životu.

Podíváme se do zcela solidního časopisu MOST, č. 25, 1999, kde byl uveřejněn článek šéfa Střediska pro vývoj komplexních ekonomických programů Modernizace Jevgenije Gil'bo – Technokracie musí

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

vyzdvihnout kompetentní národní lídry. Uvedenému článku předchází preambule:

«Existují dva systémy znalostí o světě, a to znamená také dva systémy vzdělávání. První systém znalostí je určen pro široké masy a ten druhý pro úzký okruh lidí, jejichž posláním je – řídit.

Historicky je možné toto rozlišení¹ vysledovat ve všech typech kultur se systémem vzdělávání, které jsou nám známy. Již ve starověkém Egyptě se vzdělání pro úředníky a nižší žrečské kasty značně lišilo od toho, do kterého byl zasvěcován úzký okruh vyvolených, kteří stáli v čele žrečské kasty a tvořili blízké okolí faraonů. Ve starověké Mezopotámii vidíme podobné rozlišení. Ve starověkém Judsku se znalosti pro národ (Tóra, Talmud a letopisy) také velmi odlišovaly od znalostí dosahovaných Levity. A nakonec křesťanská církev po dobu své nadvlády nad rozumem středověké Evropy také měla jednu pravdu pro národ a řádový klér a zcela jinou pro – zasvěcené.»

Tento úryvek je ukázkový jak ve vztahu k tomu, co je v něm přímo řečeno, tak i ve vztahu k tomu, co je v něm zamlčeno, přestože to, co je v něm zamlčeno, je v historii lidstva kategorií řádově nemenšího významu než řečené přímo, a to již díky specifčnosti toho, co zůstalo nevyřčeno: *a zamlčené zůstaly klíče k pochopení charakteru historicky reálné globalizace.*

Ale vzhledem k tomu, že názory podobného druhu nejsou součástí povinného „standardu chápání světa“² určeného všem, mají skeptici možnost uklidňovat se tím, že to jsou všechno výmysly, a že světónáborové odlišnosti lidí nemají a neměly *ve vztahu k organizaci života společnosti a vzájemným vztahům lidí v ní systémový charakter*, a jsou pouze „osobní věci“ každého a je v nich vyjádřena osobitost každého lidského jedince. Ten není díky svému osamocenému charakteru schopný rozhodujícím způsobem ovlivnit život společnosti (a s upřímností sobě vlastní se nedobrat k tomu, že tato osobitost má masový charakter a dělí společnost na dvě různé světónáborové podmnožiny,

¹ V daném případě, stejně jako v dalších místech citovaného článku, měl Je. Gil'bo použít slovo „odlišnost“ a ne „rozlišENÍ“ («различие», a ne «различЕНИЕ»). Slovo „rozlišení“ v tomto kontextu není vhodné a znamená něco úplně jiného, o čem budou pojednávat další části: hlava 3 a kapitola 5.2.

² Proto je otázka: Kdo, jak, s jakými cíli a na základě jaké koncepce organizace života společnosti formuje vzdělávací standardy? zvláštní otázkou, která je ve vztahu k odpovědi na otázku o podstatě demokracie a suverenity klíčová.

„které pro stromy nevidí les“, a jsou často schopni namítat ve stylu „stromy tu jsou, ale to přece není les“, když jim někdo navrhne, aby se na ten „les“ podívali).

Avšak výroky obsahově analogické výroku Je. Gil'ba byly pronášeny v různých kulturách po celou dobu nám známé historické minulosti. Tak například Plútarchos popisoval rozhořčení Alexandra Makedonského (356 – 323 před n. l.) kvůli skutečnosti, že Aristoteles (384 – 322 před n. l.), který byl jeho učitelem, zveřejnil určitá filozofická učení, a uvádí celkem vypovídající dopis krále-vojevůdce:

«Nepostupoval jsi správně, když jsi zveřejnil ta učení určená pouze pro ústní předávání. Čím se teď asi budeme odlišovat od ostatních lidí, jestliže ta samá učení, ve kterých jsme byli vychováni, budou přístupná všem? Nechci převyšovat ostatní pouze svou mocí, ale i znalostmi o vyšších věcech.»

Ve snaze uklidnit zraněnou samolibost, touhu a pocit nadřazenosti Alexandra nad „ostatními lidmi“ mu Aristoteles ve své odpovědi napsal, že *«přestože ta učení byla zveřejněna, současně jakoby zveřejněna nebyla»*...

Na tomto příkladu je dobře vidět, jak byl Alexandr Makedonský, lídr takzvané sociální „elity“, znepokojen tím, že Aristoteles porušil monopol na Znalosti určitých klanových skupin, neboť monopol na Znalosti byl základem jejich moci nad zaostalou společností, zdrojem té proslulé „moci“ a „nadřazenosti“: jak téměř o dvanáct století později poznamenal F. Bacon (1591 – 1626) *„Knowledge itself is power“* – *„Znalosti samy o sobě jsou moci“*¹.

A zde je třeba se dovědět, že sám Aristoteles měl ještě větší zájem na uchování stejného monopolu na Znalosti než sám Alexandr, a proto byl *donucen naznačit*² **nedovotipnému** Alexandrovi: ten zveřejněný text je v určitém smyslu defektní. Neumožňuje tedy ovládnout Znalost v plné míře pouze na základě přečtení, je nutné jej navíc doplnit nějakým vysvětlením; a možná nejen vysvětlením, ale i vyvoláním *empathie* nositelů těchto znalostí při určitých úkonech, jejich součinnosti

---

¹ V názvu sovětského a nyní ruského vědecko-populárního časopisu byla tomuto Baconově výroku díky překladu snížena míra (úroveň) jeho pochopení na „znalost je síla“: síla není zdaleka ve všech případech moc, a většinou jde pouze o jeden z prostředků uplatňování moci, tj. síla je služkou moci a *znalost je svou podstatou* jedním ze zdrojů moci.

² A zanechat tak písemně svědectví schopné podlomit monopol na Znalosti a moc určité sociální menšiny.

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

v nějaké činnosti: *praxe je nezbytnou komponentou OPRAVDOVÉHO vzdělání i proto, že odhaluje metrologickou neprůkaznost a další neadekvátnost životu různorodých pseudovědeckých teorií.*

Pokud Alexandr sám nepochopil to, co byl nucen mu naznačit Aristoteles, bylo to jenom z toho důvodu, že nechápal specifičnost žřecko-znacharské¹ moci ve společnosti. Důsledkem tohoto nepochopení bylo, že si myslel, že žreci a znachari patří k sociální „elitě“ místo toho, aby je vyčlenil do zvláštních sociálních skupin, které se liší jak vzájemně mezi sebou, tak i od „prostého lidu“ a „elity“, a to především na základě osobitosti vnímání a chápání světa jejich představitelů.

Z této Alexandrovy otázky dále vyplývá, že:

- on sám byl seznámen pouze s tím, co považovala za nutné korporace znacharů, obvykle nazývaná – „žrečstvem“ (prostřednictvím své periferie zosobněné Aristotelem) pro realizaci mise, kterou Alexandrovi uložila;
- ze světonázorových pozic korporací znacharů byl Alexandr Veliký, pokud sám nechápal *zdroje* specifičnosti žřecko-znacharské moci a neovládal je, stejným představitelem davu, jako všichni ostatní zástupci prostého lidu i takzvané sociální „elity“.

Tento historický fakt popsany Plútarchem vypovídá o tom, že jak takzvaná sociální „elita“, tak i znacharská korporace – v míře svého chápání – chránily monopol na Znalosti a moc, spolupracovaly spolu v oblasti řízení, a snižovaly **objektivní míru chápání** svých svěřenců, což ale dělaly také *v míře svého chápání odpovědi na otázku: „Co je pravda?“* A toto *úmyslné (a navíc masové) ohlupování lidí s cílem je řídit jako své nástroje* se děje po dobu celé historie: otázkou pouze zůstávalo, jakou konkrétní podobu tento jev nabýval v těch či oněch společnostech v příslušných historických periodách.

Přitom je nutné obrátit pozornost ještě na jednu okolnost: většina těch, kdo slyšel o Plútarchovi a četl některá jeho díla, ho zná jako

---

¹ O žřecko-znacharské moci a o odlišnosti žrečstva od znacharstva půjde řeč dále v hlavě 8 při zkoumání procesů společenského samořízení. Zde odlišnost žrečstva od znacharstva vysvětlíme krátce. Jedni i druhí disponují specifickými znalostmi a návyky, které je odlišují od zbytku společnosti, ale přitom:

- znacharstvo je poháněné ziskuchtivostí;
- žrečstvo slouží zájmům bezpečnosti a rozvoji společnosti v objektivním smyslu významu slova „rozvoj“.

jednoho ze starověkých spisovatelů-historiků. Málokdo však ví, že vykonával („jako vedlejší činnost“) také ještě i funkci nejvyššího „žreče“ *Delfské věštiny*, tj. byl jejím hlavním znacharem, takže k jeho povinnostem patřilo celkové vedení prognostické činnosti věštiny a přístup zbytku společnosti k získaným výsledkům. Z toho plyne, že se tedy podílel na celkovém strategickém řízení těch společností, pro jejichž vládoucí „elitu“ a obyvatele byla Delfská věština autoritou¹.

A tato znacharská moc byla pro zbytek společnosti nepostřehnutelná, neboť se zakládala na „samo sebou se rozumějících skutečnostech“ převládajících ve společnostech, které v návaznosti pokolení cílevědomě formovala samotná znacharská korporace. V důsledku toho, podle názoru většiny nositelů podobných „samo sebou se rozumějících skutečností“, se politika odvíjela tak nějak sama o sobě, nebo vlivem vůle takových lidí, jakými byl Alexandr Makedonský. Sami znachari – loutkovodiči různých těch „velikých“ zůstávali jakoby stát stranou, a pouze epizodicky ohlašovali obyčejným i „neobyčejným“ smrtelníkům „vůli bohů“.

Uvedeme relativně nedávný příklad podobného „loutkovodičství“. V. Prussačov v knize *Okultní mesiáš a jeho říše* (Moskva, Molodaja gvardija, Šakur-2, 1992, str. 24) uvádí úryvek z dopisu z roku 1923² Dietricha Eckarta, který napsal několik dnů před svou smrtí jednomu ze svých *do čehosi zasvěcených přátel*:

«Následujte Hitlera! On bude tancovat, ale byl jsem to já, kdo pro něj našel muziku. Vybavili jsme ho prostředky pro spojení s Nimi³».

---

¹ O tom viz práce vnitřního prediktoru SSSR 2009 - Věština: sociální instituce a politická technologie.

² Ještě před tím, než světlo světa spatřilo první vydání *Mein Kampf* A. Hitlera.

³ Má na mysli mimosociální zdroj informací, nelidský rozum. Tj. D. Eckart přímo mluví o posedlosti a nepřičetnosti A. Hitlera.

«Eckart Dietrich (23. 03. 1868, Neumarkt – 23. 12. 1923, Berchtesgaden), básník, jeden ze zakladatelů nacistické strany. Novinář.

V mladosti se stal závislým na morfiu a podle řady svědectví dokonce určitou dobu strávil v psychiatrické léčebně, kromě toho byl Eckart ještě alkoholikem. Žil v Berlíně a v roce 1918 se vrátil do Bavorska. Aktivně vystupoval proti revoluci v roce 1918 (v CHRONOSu viz chronologie Revoluce v Německu), kterou považoval za inspirovanou židy. Přeložil do němčiny dramatickou báseň Peer Gynt Henrika Ibsena. Autor poémy „Jojrio“ (1919), ze které pochází slogan „Probuď se Německo!“ (Deutschland erwache!), který se stal jedním z hlavních sloganů propagandy NSDAP a byl vyšit i na praporu

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

Netruchlete kvůli mně: já jsem ovlivnil historii více, než kterýkoliv jiný Němec.»

Takto jeden z vyšších *příručích z hlediska vnímání světa* vysvětluje skutečnou roli jednoho ne zcela obyčejného *úředníka ideologie*, ale pochopit je ho možné pouze tehdy, jestliže máte určité představy o řízení obecně a také o organizaci procesů řízení ve společnosti.

Z dříve uvedeného dialogu z korespondence mezi Alexandrem a Aristotelem je možné pochopit, že rozdíl v chápání světa mezi Alexandrem, Aristotelem a Plútarchem je výsledkem vzdělávacího systému: Alexandr Makedonský je výkonný pracovník, Aristotelův žák; Aristoteles je „pánem“ toho chápání světa, které Alexandr získal pod jeho vedením; ale Aristoteles sám je také jenom výkonnou periferií té úrovně znacharské moci, ke které náležel Plútarchos a jiní znachářihierarchové, kteří byli zasvěcenější než Aristoteles.

---

strany. V roce 1919, ještě dříve než Hitler, vstoupil do Německé dělnické strany a stal se členem jejího Výboru. Účastník Kappova puče. Poté, kdy v prosinci 1920 získali noviny *Völkischer Beobachter*, byl Eckart společně s A. Rosenbergem do roku 1922 jejich redaktorem. Aktivně pomáhal Hitlerovi, doprovázel jej na politické mítinky, psal oslavné články na jeho adresu, byl jeho poradcem, zásoboval ho knihami a pomáhal mu zdokonalit se ve stylistice. Eckart ihned uviděl v Hitlerovi „budoucnost strany“ a přivedl ho do okruhu svých známých, mezi kterými byli i zámožní lidé, kteří poskytovali straně peníze. Byl jedním z blízkých přátel Hitlera, který si s ním „tykal“. Hitler si vysoce cenil Eckartovy oddanosti a nazýval ho následně svým „učitelem“ a „Polární hvězdou“; oceňoval vklad Eckarta do rozvoje nacistického hnutí jako „neocenitelný“. Podle názoru Hitlera byl Eckart „jedním z nejlepších, kdo zasvětil život probuzení našeho národa svou tvorbou, myšlenkami a nakonec i svými činy.“ Eckartova báseň *Útok* se stala jednou z nejpopulárnějších nacistických písní. Autor knihy *Bolševismus od Mojžíše po Hitlera* (Mnichov, 1923), kde autor vedl rozhovor s imaginárním společníkem, ve kterém se dal lehce rozpoznat Hitler. Eckart popisoval odhalení, že tajnou silou, která byla „příčinou porušení světového historického řádu byli židé“. Podle názoru Eckarta byl Hitler prvním, kdo si uvědomil, že exodus židů z Egypta se konal s „cílem provést krvavý revoluční útok na stávající řád a Mojžíš nebyl nikdo jiný než lídr bolševismu“. Eckartovy ideje Hitler neustále používal ve svých vystoupeních. V roce 1923 se Eckart vážně roznemohl a zemřel na infarkt (podle jiných údajů na delirium tremens). Historici nacismu často nazývali Eckarta „duchovním otcem nacionálního socialismu“

(http://www.peoples.ru/state/statesmen/ditryh_eckart/).

Poněkud dále ve zmíněném článku o tom Je. Gil'bo píše, jenže ne obecně, ale s ohledem na jeho chápání současných potřeb rozvoje Ruska:

«Opakuji, že se nejedná o žádné tajné znalosti (určené pro vyšší zasvěcence v oblasti vědy a praxe řízení: naše vysvětlení k citaci), ale o určité vidění světa, o schopnost uvědomit si a osvojit tyto představy, *použit je k vybudování efektivní ekonomické struktury ruské společnosti*» (část citace jsme kurzivou zvýraznili).

Pokud bychom slova zvýrazněná kurzivou v poslední větě nahradili následujícími slovy: „*použit je v praktické činnosti*“, tak by věta Je. Gil'ba získala obecně historickou platnost ve vztahu k historii všech společností, pro které je charakteristická existence tří odlišných světónázorových vzdělávacích systémů: vzdělání „pro všechny“, vzdělání „pro vládnoucí elitu“, vzdělání „pro znacharsko-zřečské korporace“. Ve výsledku se v takto vybudovaném vzdělávacím systému v davo- „elitářské“ společnosti neustále obnovuje hierarchie jedinců založená na znalostech a chápání světa, ve které každý v míře své ziskuchtivosti a svého chápání pracuje pro sebe a v míře svého nepochopení na ty, kteří chápou více.

To znamená, že Je. Gil'bo věděl, že se vzdělání „pro ty nahore“ v jím vyjmenovaných kulturách starověku a většine jiných, které již nezmínil, lišilo od vzdělání „pro všechny“ nejen faktologií poskytovaných znalostí (svět je společný všem, takže fakta jsou také z větší části všeobecně dostupná), ale formováním vnímání světa, pohledem na svět a vztahem k němu (pohledy mohou být různé, díky některým je vidět hůř a díky druhým lépe: více a podrobněji); a v důsledku – formováním chápání světa. Poté co vyslovil výše uvedené, nezačal však Je. Gil'bo vnikat do obsahu každého ze světónázorových systémů dělicích společnost na tři části, které si nejsou rovny ve svém vztahu k Životu a v akceschopnosti.

Pokud se začneme zabývat zkoumáním podstaty různých světónázorových systémů dělicích společnosti na tři části, které si *nejsou rovny ve své akceschopnosti*, tak zjistíme, že:

- těm takzvaným „všem“, včetně takzvané „sociální elity“, jsou určeny „*kaleidoskopy*“ jako základ osobnostního světónázorového systému a „mozaiky“ jsou z větší části profesionálně orientovaného charakteru, rozvíjené ve směru „od jednotlivostí k celku“. Tj. mozaika je jako základ světónázorového systému jedince z davu ovládaného znacharskou korporací také přípustná, ale pouze

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

---

jednoho specifického typu: historicky nejrozšířenějším a pro mnohé lidi společným typem mozaik je mozaika, která se vyvíjí směrem „od sebe samotného jako centra Světa k hranicím Všeho-míru“;

- přitom se představitelé „elity“ strukturou svého vnímání světa ve své převážné většině neliší od představitelů „obyčejného lidu“. Odlišnosti mezi nimi spočívají v tom, že představitelé „elity“ jsou informovanější: tj. jejich vnímání světa zahrnuje širší tematické spektrum a je rozvinuto do větších podrobností. Avšak ani mnoho znalostí *při neadekvátní organizaci vnímání a chápání světa* vůbec nezaručuje převahu v akceschopnosti nad těmi, kteří toho vědí méně, ale jejichž vnímání světa je organizované adekvátně (to je k otázce platnosti jednoho aforismu Mao Ce-tunga v některých situacích: „i když toho přečteš hodně, imperátorem se nestaneš“);
- a menšinu, která je ve společnosti nejmocnější, tvoří znacharskou korporaci a obnovuje se v návaznosti pokolení v každé kulturně svébytné společnosti *na zcela přesně definovaném mravně-etickém základu*, jsou určeny „mozaiky“ rozvíjené ve směru „od celku k jednotlivostem“ jako funkčnější a zajišťující převahu v akceschopnosti jejich nositelů nad ostatními členy společnosti.

3.2. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

Avšak mozaiková vnímání světa, rozvíjená v každém ze dvou v *jednom procesu* vzájemně se vylučujících směrů, se liší nejenom stabilitou algoritmiky jejich skládání a schopností jedince zajistit samodiagnostiku chyb ve své mozaice, o čemž byla řeč v kapitole 2.4, ale i obsahem mozaik každého z podtypů.

Pokud si vezmeme světonázorovou kategorii „Úplně všechno“, která bude v sobě zahrnovat všechno objektivně existující, tak se dostaneme k otázce prvotních rozlišení v ní, které musí být definovány v prvním kroku vybudování mozaiky ve směru procesu jejího vývoje „od celku k jednotlivostem“.

Pokud půjdeme opačným směrem „od jednotlivostí k celku“, tak budeme stát před v podstatě analogickou otázkou o mezních zobecněních, které předcházejí kroku konečného zobecnění a vytvoření světonázorové kategorie „Úplně všechno“.

Ukazuje se, že soubor prvotních rozlišení v kategorii „Úplně všechno“ při skládání mozaiky směrem „od celku k jednotlivostem“ a soubor mezních zobecnění předcházejících kategorii „Úplně všechno“ při skládání mozaiky ve směru „od jednotlivostí k celku“ se vůbec nemusí mezi sebou nevyhnutelně shodovat: v absolutní většině případů vývoj mozaiky ve směru „od sebe, jako nejstabilněji vnímané jednotlivosti, k hranicím Bytí“ vede k vytvoření souboru mezních zobecnění předcházejících kategorii „Úplně všechno“, která se neshodují se souborem prvotních rozlišení při vývoji mozaiky ve směru „od celku k jednotlivostem“.

Řečené v podstatě znamená, že se v mozaikách jednoho podtypu nebudou zobrazovat ty objektivní jevy, které se zobrazují v mozaice druhého podtypu: v mozaikách jednoho podtypu buď budou chybět, nebo se v nich budou v *jednom a tom samém světonázorovém nebo pojmovém modulu* slévat a mísit mezi sebou objektivně neshodné, tj. objektivně odlišné jevy.

Tj. jeden z podtypů vnímání světa bude v něčem plný a v něčem mlhavý, nezřetelný¹, takže budou jeho nositelé odsouzeni svými systémově-světonázorovými chybami dělat množství chyb v prognostice a

---

¹ Při typografickém tisku se pro reprodukci barevného zobrazení používá způsob, kdy barvy vznikají díky čtyřem otiskům jednoho a toho samého zobrazení v jednobarevné podobě – modré, nachové a žluté, ke kterým se přidává černobílá pro zdokonalení přesnosti reprodukce barev a kontrastu tisku.

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

---

ve volbě smyslu svého života, ve vypracování a v uplatňování linie svého chování realizujícího smysl života.

Tento závěr nás staví před nutnost prozkoumat procesy tvorby a vývoje mozaik v obou těchto směrech.

3.3. Já-centrismus: hmota, duch, prostor, čas

Výše zmíněná obsahová odlišnost obou typů mozaik je podmíněná dvěma faktory:

- specifičností vnímání světa člověkem, v jejímž základě leží jeho biologie;
- a tou okolností, že se člověk nerodí s hotovým a k použití připraveným vnímáním a chápáním světa jakéhosi ideálně „dokonalého člověka“, ale že je vnímání a chápání světa každého jedince formováno v procesu jeho osobnostního vývoje počínaje prenatálním obdobím života, v míře toho, jak se jeho smyslové orgány a struktura celého nervového systému a mozku jmenovitě vyvíjejí a stávají schopnými plnit příslušné funkce; a poté, kdy překoná kojenecký věk, dochází na základě dalšího rozvoje vnímání světa v míře osvojení řeči, rozvoje intelektu a kultury myšlení k formování jeho chápání světa.

Vnímání a chápání světa je rozvíjeno na základě informací, které do psychiky jedince přináší jeho smyslové orgány. *Ve vztahu ke smyslovým orgánům absolutní většiny lidí* se veškerá Objektivní realita rozpadá na dvě složky:

- to, co je bezprostředně vnímáno smyslovými orgány;
- to, co není smyslovými orgány vnímáno bezprostředně, ale jehož bezprostředně nevnímaná přítomnost se projevuje rozumově-intelektuálně na základě ujasnění si vnímání Světa **omezeného možnostmi smyslových orgánů**. Jinými slovy, do této kategorie patří všechno to, co přísluší rozumové aktivitě jedinců na téma

---

Pokud na tomto příkladu postavíme analogii, tak se mlhavost a nezřetelnost vnímání světa podobá tomu, jako byste při typografickém tisku barevného zobrazení na základě nanesení čtyř jednobarevných exemplářů stejného obrázku zaznamenaného v modré, nachové a žluté barvě a v černobílém provedení, jednu z těchto podob odebrali, druhou rozostřili a při tisku vzhledem ke třetí o něco posunuli a ve čtvrtém zobrazení se spletili při odstupňování kontrastu přechodu od bílé k černé přes různé stupně šedé. Takový otisk by byl vyhodnocen jako typografický zmetek.

„za hranicemi vnímání našich smyslových orgánů ještě něco existuje“.

Rozvoj vnímání a chápání světa není možný bez určité intelektuální činnosti. Jedním ze směrů intelektuální činnosti je zobecňování jednotlivostí. Na úrovni chápání světa se zobecňování jednotlivostí projevuje tak, že si jedinec vytvoří zobecňující pojmy samostatně a osvojí si zobecňující pojmy v kultuře již existující. Na úrovni vnímání světa se proces zobecňování jednotlivostí projevuje *shrnutím jednotlivostí do množin podle nějakých příznaků charakteristických pro každou z takových množin* a operováním množinami obrazů jak v procesu modelování průběhu událostí, tak i v procesu dalšího zobecňování jednotlivostí.

Proces hromadění jednotlivostí a jejich zobecňování nejinenzivněji probíhá v dětství¹ a pubertálním věku: „kočička“ a „pejsek“ jsou zvířata a „Volha“, „Mercedes“ a další „autička“ jsou auta. Po nějaké době posloupnosti zobecňování takového druhu vedou k pojmu „biosféra“ a k uvědomění si biosféry jako jevu a všechno, co je dílem lidských rukou, je shrnuto pod pojmy jako „technosféra“, „kulturní pomníky“, kulturní vymoženosti“ apod.

Ve výsledku do dospělého života jedinec vstupuje s vnímáním a chápáním světa, ve kterých je struktura posloupnosti zobecnění jako celek zformována, a do kterých jsou *při uchování jejich strukturálního typu* po dobu dalšího života vnášeny nějaké nové jednotlivosti a přenastavovány vzájemné vazby mezi komponentami. To se týká absolutní většiny lidí. Výjimky, kdy v životě lidí v určité etapě dochází ke kardinální přestavbě struktury posloupnosti zobecnění a tím pádem – vnímání a chápání světa – jsou v dohledné historii a současnosti velice zřídka.

Přitom jestliže ne od prenatalního období života, tak od kojeneckého věku je jednotlivostí, kterou nejstabilněji vnímají smyslové orgány, a kterou jedinec na základě svých smyslů vnímá nejvíce – on sám. V důsledku toho jedincovo vlastní „Já“ získává v procesu jeho osobnost-

---

¹ Podle některých odhadů v prvních sedmi letech života jedinec získá tolik informací, které jsou pro něho nové, jako po celý zbytek dalšího života. Právě z tohoto důvodu je vliv prvních let na další život rozhodující. Vypovídá o tom i lidová moudrost: *Co ses nenaučil jako Váněčka, jako Ivan Ivanovič se už nenaučíš (co ses v mládí nenaučil, ve stáří už nedoženeš)*. To znamená, že to, co jste zmeškali v dětství, můžete později kompenzovat již pouze částečně...

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

ního vývoje a rozvoje jeho světonázorového systému a chápání světa postavení „počátku systému souřadnic“, se kterým jsou bezprostředně nebo prostřednictvím řetězců vzájemných vazeb poměřovány všechny jednotlivosti a všechna zobecnění. Jinými slovy, vlastní „Já“ objektivně získává ve vnímání a chápání světa postavení středu Všemohíru (v ruském jazyce je to charakterizováno frazeologismem „pohled z vlastní zvonice“). Proto je možné vnímání světa vytvářené v procesu osobnostního rozvoje na základě informací přicházejících ze smyslových orgánů bezprostředně, nebo z kultury, ve které se charakterem svého rozvoje projevilo stejné vnímání světa, nazvat „Já-centrické“. Přitom termín „Já-centrismus“ v současném kontextu poukazuje pouze na místo kořenu pomyslného stromu, ze kterého se v psychice individua odvíjí mozaikový obraz-model Života jako takového, ale vůbec tím není myšlen výrazně se projevující egoismus, který chce všechno ovládat, všem poroučet a před nikým se z ničeho nezodpovídat, i když i takový druh egoismu má ve svém základu Já-centrické vnímání a chápání světa.

Kromě toho neustálá změna okolností bezprostředně ovlivňujících „Já-centrum“, může vést k tomu, že se z Já-centra začne odvíjet prakticky *současně* několik variant mozaiky, které se budou vzájemně lišit komponentami bezprostředně spojenými ve vnímání světa s Já-centrem a řetězci vazeb nacházejícími se v jeho blízkosti.

Tyto varianty nemusí být mezi sebou zcela slučitelné, takže důsledkem je, že pokud je proces myšlení doprovázen „přeskakováním“ intelektu z jedné varianty mozaiky na druhou, nebudou výsledky rozumové činnosti adekvátní, nebo povede opakované přemýšlení o stejném tématu k různým výsledkům, které budou mezi sebou vzájemně neslučitelné. Takovou vadu myšlení lidí charakterizuje přísloví „sedm pátků v týdnu“: a to je ještě ta lepší varianta, když je těch „pátků v týdnu jen sedm“, protože v kalendáři jedné z postav N. V. Gogola bylo i takové datum jako «86. březpadu¹». Jinak řečeno, Já-centrismus s určitým specifikem svého vývoje může vést k schizoidnosti a k výrazně se projevující schizofrenii.

Nicméně přestože je osobnostní rozvoj každého člověka do určité míry osobitý a jeho osud neopakovatelný, tak proces rozvoje vnímání

---

¹ Název „měsíce“ byl složen z názvu měsíce března a koncovky, kterou končí několik měsíců počínaje zářím [pozn. překl. - až do prosince, v češtině je to tedy složenina z března a listopadu, který má tu koncovku nejvýraznější a tedy nejčitelnější].

Základy sociologie

světa vede v absolutní většině případů u všech lidí ke stejným mezním zobecněním v mezích hranic Všemohíru.

Všechno, co pociťují smyslové orgány většiny lidí, se v procesu zobecnění jednotlivostí dostane do kategorie mezního zobecnění v hranicích Všemohíru nazývané „hmota“, kterou dlouhou dobu¹ takzvaní „pragmatici“ ztotožňovali s veškerou „materií obecně“².

Ale vedle kultu „pragmatismu“ a takového druhu „materialismu“ současně různé tradice „mystiky“ hovořily nejen o hmotě jako o „hrubé“, „pevné materií“, ale i o takzvaných „jemných materiích“, zcela nedostupných „tělesným (hmotným) smyslům“ a bez speciální přípravy nedostupných ani „duchovním smyslům (myslům vycházejícím z biopole)“.

V základu takového druhu „mystických“ tradic leží ta okolnost, že po všechny časy se v různých společnostech vždy nacházelo relativně malé množství lidí, jejichž smyslové orgány (tělesné i orgány biopolí) byly bez jakékoliv speciální přípravy a tréninku citlivější než u ostatních lidí. Tito lidé tedy dokázali vnímat různá přírodní pole³ - „jemné

¹ Do té doby, než věda objevila takzvaná „silová pole“ a zařadila je do filozofické kategorie „matérie“, která před jejich objevením zahrnovala pouze hmotu v jejich různých skupenstvích.

² V souvislosti s tím je nutné zmínit jednu osobitost Já-centrického vnímání a chápání světa v jeho krajních projevech, ve které se projevuje jeho slepě-bezmyšlenkovitá nevíra podmíněná nedostatky mravnosti a etiky jeho nositelů: z jejich pohledu jakoby „objektivně“ neexistuje všechno to, co:

- není vnímáno smyslovými orgány jedince a přístrojovým vybavením vědy,
- nebo se projevuje ojediněle, unikátně, takže není možné to vícekrát experimentálně ověřit.

Unikátní a zřídka jevy, jejichž svědky se sami nestali, prohlašují za objektivně neexistující a nemožné, a charakterizují je jako vyložené nesmysly. Příkladem toho je dlouhodobé přesvědčení francouzské akademie věd, která byla před několika stoletími pevně přesvědčena, že „kamery z nebe padat nemohou“, takže veškerá svědectví o pádu meteoritů odmítala jako výmysly a projev omezenosti lidí.

³ „Fyzická pole“ – pokud použijeme řeckou vědeckou terminologii: „fyzika“ řecky znamená „příroda“; „metafyzika“ je to, co je za hranicemi „přírody“.

Ve vědě se však uchytil termín „silová pole“. V tomto termínu se projevila neadekvátnost chápání světa materialisty: slovní spojení „silová hmota“ zní absurdně, neboť vzájemné kontaktní působení hmotných objektů je charakterizováno vznikajícími silami; pole – je druh matérie, která je ve vzájemné

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

matérie“ mystických škol stejně, jako ostatní lidé vnímali hmotu: takovým lidem v různých dobách říkali různě – „jasnovidci“, „senzibilové“ apod.

Ale „jasnovidci“ i „nejasnovidci“ žili ve Světě, který jim byl všem společný, a střetávali se se stejným množstvím jevů. Z jakého důvodu tedy „jasnovidci“ dokázali ostatním říci o tom, co ti ostatní sami nedokázali vnímat svými smyslovými orgány, a co pro ně představovalo skrytou realitu, neviditelnou stránku života, na kterou jasnovidci vrhali světlo (nebo vyobrazovali osvětlení podobného druhu), a vysvětlovali vzájemné souvislosti mezi, zdálo by se, nespojitými (z hlediska nejasnovidců) *životními jevy v hmotě* prostřednictvím **vzájemných vazeb mezi nimi na základě „jemných materiálů“**, které většina lidí vidět nedokáže.

Svědectví „jasnovidců“ byla doprovázena i jejich intelektuálně-rozumovými tvrzeními o tom, že společně s viditelnou a hmatatelnou

součinnosti s různými druhy matérie. Je pochopitelné, že vzájemná součinnost různých druhů matérie také musí být charakterizována silami, jako v případě vzájemné mechanické součinnosti hmotných objektů. V důsledku toho je přívlastek „silové“ ve vztahu k poli, jako k druhu matérie, nemístný, stejně jako je nemístný ve vztahu k přírodnímu poli i novější přívlastek „energo-informační“, jehož nemístnost se vyjasní dále. Zato přívlastek „přírodní“, „fyzické“ je ve vztahu k polím vhodný, neboť jsou v něm zobecněny všechny druhy polí jako jednoho z druhů „matérie obecně“.

Jak je možné se dovědět, tak v té době, kdy si vědečtí materialisté nepřáli používat odedávna vžitý termín „duch“, jim nebylo zcela jasné, co je to „pole jako přírodní jev“, ale „sílu“ vnímali jako objektivní jev, který jim byl pochopitelný, neboť byl pro ně tento termín metrologicky průkazný. Proto byly tedy „síly“, o jejichž objektivní existenci nikdo nepochyboval (s výjimkou setrvačných sil, které mnohé teorie posuzovaly jako fiktivní), gramaticky přeměněny v přívlastek a uměle „přilepeny“ ke „znovu objevenému druhu matérie“ — k „polím“, o jejichž podstatě neměli žádnou představu. Samotný termín „pole“ museli, soudě podle všeho, převzít z matematiky, která je materialismu celkem vzdálená: jedna z částí matematiky využívaná pro popis polí a modelování jejich jevů se nazývá „vektorová analýza“, a její dílčí část „vektorová a skalární pole“. Při aplikaci matematického aparátu k řešení těch či oněch úkolů potřebují matematické abstrakce přívlastky kvůli určení své návaznosti na objektivní jevy popisované pomocí matematiky. Tak, soudě podle všeho, slovo „pole“ poté, co získalo přívlastek „silové“, nahradilo jako nositel určitých aspektů života ve vědeckém slovníku pro materialisty nepřijatelné slovo „duch“. Jak se dále vyjasní, tak tato záměna rozvoji chápání světa nena-
pomohla.

hmotou v přírodě objektivně existuje něco neviditelného, co bezprostředně většina lidí nedokáže vycítit¹, ale co ovlivňuje hmotu a dodává jí určitou uspořádanost, organizovanost. Jevy takového druhu v procesu zobecnění jednotlivostí vedly ke vzniku pojmů „duch“, pod kterým si lidé představovali jakési *ve své podstatě nehmotné síly* ovlivňující a řídící² „hmotu“.

„Duch“, „jemné materie“ se v takovém pojetí neliší od hrubé, pevné hmoty na základě příznaku vzájemného silového působení s hmotou³, ale *vysloveně* na základě příznaku, kdy je smyslové orgány většiny nejsou schopné vnímat.

Současně nebyly hmota a duch vnímány a chápány jen tak samy o sobě, ale jako něco, co se nachází v prostoru a mění v čase. Přitom *prostor i čas samy o sobě* – nezávisle na vzájemném působení s hmotou a *duchem (biopolem)* člověka – nejsou vnímány smyslovými orgány „obyčejných smrtelníků“ ani „jasnovidců“; a i když je vnímání hmoty a ducha spojeno s prostorem a časem, prostor a čas se od hmoty i ducha liší; a kromě toho se také prostor liší od času, už jenom tím příznakem, že je principiálně možné nejednou se v prostoru vrátit do výchozího místa pobytu definovaného vzhledem k vybranému bodu a několika (většinou tří ve vnímání makrosvěta) vzájemně se lišících směrů (samozřejmě v případě, že úvahy o tom, že „do stejné řeky se dvakrát vstoupit nedá“ neberete v potaz jako absolutno, ale posuzujete je samostatně).

Všechna tato mezní zobecnění v hranicích Všemohíru spolu *ve vnímání světa, které si „subjekt“ rozvíjí*, souvisí:

Hmota prostoupená duchem („energo-informačními“ poli, jak nyní mnozí říkají; „silovými“, jak říkali v nedávné minulosti téměř

---

¹ A konkrétně magnetické i elektrostatické jevy byly známy i ve starověku. Přestože není magnetismus ani elektřina viditelná, tak působí na hmotu takovým způsobem, že je toto působení viditelné a citelné.

² Tato osobitost našla své vyjádření v ruském jazyce v popisu skladby člověka: člověk se skládá z lidského těla (hmota jeho těla), ducha (biopole organismu), a duše — *která není z tohoto světa (ve vztahu k Bohem stvořenému Světu)* věčně to součástí člověka.

³ V ruském jazyce svou podstatou hmotné prostředí atmosféry planety dostalo název „воздух“, česky „vzduch“, tedy „ВОЗ-ле ДУХ-а“ (vedle, poblíž, okolo ducha), neboť hmatatelná atmosféra je citlivější na vliv přírodních polí, která většina lidí bezprostředně nedokáže vnímat ani vidět, než hmota v jiných skupenstvích: pevném a kapalném.

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

---

všichni v souladu s tím, co je učili ve škole na hodinách fyziky) zaujímá prázdný nekonečný místoprostor a mění se v čase, který je svou podstatou nepostižitelný...

Tento soubor mezních zobecnění v hranicích Všemohíru tradičního ho vnímání světa, které vsudypřítomně převládá v kultuře globální civilizace, se jeví zcela očividně přirozeným a obecně použitelným.

A je stále jeden a tentýž, po celou dobu historie davo-„elitářské“ kultury, ve které je společnost *viditelně* rozdělena na podřízený obyčejný lid a vládnoucí mu nadřízenou „elitu“ a znacharskou korporaci, která se *s využitím mimikry* ukrývá v obklopujícím jí sociálním prostředí.

3.4. Neměnnost mezních zobecnění Já-centrismu v historii, jeho neřesti a následky

Podíváme se na „Knihu pro čtenáře začátečníky“ V. Vodovozova (SPb, 1878) z konce 19. století, ze které se v Rusku lidé samostatně vzdělávali. Píše se v ní o názorech na Objektivní realitu – na pojmovou kategorii „Úplně všechno“ – starověkých Egypťanů.

«Ta nejvyšší kasta, která řídila všechno (tj. která měla plnou moc uvnitř společnosti – naše vysvětlivka k citaci), byla kastou duchovních nebo žreců (kteří v určité etapě své historické cesty přestali být žreci, přestože si tak nadále říkali a stali se pouze nositeli některých znalostí a návyků v návaznosti pokolení, tj. v podstatě se proměnili ve znachary: naše upřesnění k citaci) a předepisovala, jak má žít a co má dělat i carovi...¹ (tj. faraonovi – naše vsuvka). Nejvyšším božstvem Egypťanů byl AMUN, v jehož osobě se spojovala čtyři božstva: hmota, ze které je tvořeno všechno na světě – bohyně NET; duch, oživující hmotu, nebo síla, která ji nutí utvářet se, měnit se, jednat – bůh NEF; nekonečný prostor, ve kterém se hmota nachází – bohyně PAŠT; nekonečný čas, který pozorujeme na neustále se měnící hmotě – bůh SE-BEK. Všechno, co na světě existuje, podle egyptského učení pochází z hmoty přes působení neviditelné síly, zaujímá prostor a mění se v čase, a všechno se to tajemně spojuje ve čtyřjediné bytosti, kterou je AMUN.»

---

¹ Je třeba poukázat na skutečnost, že ve 20. století učebnice dějepisu a filmy typu Mumie neukazují „žrečstvo“ jako moc, která stála nad mocí faraonovou, ale jako intelektuálně-znacharské faraonovo „služebnictvo“.

Pokud pomineme jména staroegyptských bohů, a podíváme se na to pojmovým aparátém současné fyziky, tak hmota odpovídá „hmotě“ v jejích různých skupenstvích (pevném, kapalném, plynném, přechod k plazmatu); duch z větší části „přírodním polím“; a „prostor“ a „čas“ zůstanou, jak je vždy od těch časů většina lidí vnímala, neměnnými, pevně danými světonázorovými kategoriemi.

To, co připomenul V. Vodovozov o starověkém Egyptě ukazuje, že mezní zobecnění, po kterých následuje kategorie „Úplně všechno“, jsou absolutní většinou lidí vnímána jako výchozí pojmy pro objektivitu Všemohíru a zůstávají v současné civilizaci po dobu tisíciletí neměnná:

- 1) «matérie» (hmota);
- 2) «duch» chápány:
  - i jako „energie“, „síla“ (v termínech současné fyziky – „sílová pole“, která jsou v různorodých materialistických filozofiích druhem „matérie obecně“),
  - i jako řídicí počátek, tj. „informace“ a algoritmika jejího zpracovávání;
- “prostor”;
- “čas”.

Všechny čtyři vyjmenované zobecňující mezní kategorie mohou být v různých systémech chápání světa představeny různě: roztržštěně; ale mohou být i sloučeny – třeba ve čtyřjediném bohu-všemohíru Amunovi (ve staroegyptské variantě zbožnění Přírody); nebo ve „dvojčediném“, nepojmenovaném a nepersonifikovaném „časoprostorovém kontinuu“ moderní teorie relativity, které v sobě zahrnuje „matérii“ ve všech jejích skupenstvích, ke kterým se řadí i takzvaná „sílová pole“ – *to, co bylo ve starověku pojmenováno slovem „duch“*.

A tento soubor je neměnný od dob čtyřjediného Amuna starověkého Egypta až k časoprostorovému kontinuu teorie relativity a principu „Théta (Θ) – MEST“ *scientologické církve*¹.

---

¹ «Princip vypracovaný Hubbardem (*Lafayette Ronald Hubbard, 1911 – 1986, zakladatel dianetiky a scientologie, který vyvinul řadu psychologických praktik a založil mnoho organizací včetně Scientologické církve fungujících na jejich základě – naše vysvětlení k citaci*), teorie **Théta – MEST**, přičemž Théta (Θ) (...) představuje kvalitu nebo potenciál.

MEST (vyslovuje se: mest) – nové slovo, které se skládá z počátečních písmen anglických slov Matter (matérie), Energy (energie), Space (prostor) a Time (čas), které jsou základními prvky fyzického vesmíru» úryvek z knihy

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

I když slova označující tyto mezní zobecňující kategorie a výklady pojmů, které s nimi souvisejí, se ve svém podrobnějším popisu v historii nejednou měnily, neměnným zůstávalo vždy jedno: informace („obraz“, „idea“) a algoritmika („uspořádanost stavů a přeměny obrazů a idejí, a také matérie v jejich různých skupenstvích“) zůstávaly koncepčně skryté a *ve skupině mezních zobecnění Já-centrismu neoddělitelné* od „ducha“ = „energie“ = „síly“ = „moci“.

Ve zjevné podobě nejsou informace, obraznost Světa, ideje a smysl součástí vyjmenovaných mezních zobecnění Já-centrismu, po kterých následuje zobecňující kategorie „Všehomír“ nebo „Úplně všechno“. To samé se týká i algoritmiky přeměny matérie ve všech jejích skupenstvích a algoritmiky zpracovávání, respektive přeměny informací.

To je základní chyba Já-centrického vnímání a chápání světa, která odsuzuje jejich nositele k množství dalších chyb odvozených od této základní chyby.

„Hmota“ („pevná matérie“) byla v podrobnějším členění přirovnávána ke čtyřem „živlům“ (v terminologii moderní fyziky – skupenstvím: „země“ – pevné; „voda“ – kapalné; „vzduch“ – plynné; „oheň“ – plazma, i když plazma není tak úplně „hmotou“, neboť ve stavu plazmy přicházejí o svou stabilitu nejen molekuly hmoty, ale o své elektrony přicházejí i atomy). Pro *většinu lidí neviditelná* „obecně přírodní pole“, která jsou nositeli uspořádané energie¹ a silou působí na matérii ve všech jejích skupenstvích, neoddělitelně splynula s informacemi v „nehmotném duchu; přírodní vakuum, které objektivně fyzicky není vůbec prázdnotou, tj. nejedná se o prázdny prostor,

---

Bernda von Wittenburga – Šach planetě Zemi, str. 441 (M., Novaja planeta, 1997).

«Théta (Θ) jednotka vědomí, jeho schopnost tvořit.» Théta je definována jako: «Energie života, která ovlivňuje matérii ve fyzickém vesmíru, oživuje ji, uvádí do pohybu a mění» (stejný zdroj str. 433 s odkazem na Technický slovník dianetických a scientologických termínů).

Jak vyplývá z uvedeného, je scientologická Théta (Θ) vyčleněna stále ze stejného staroegyptského “boha NEFA”, “ducha”, jedné z podstat tvořících Amona (respektive Amuna) a ve scientologii je definována jako nedělitelné „kvantum duchovnosti“, která je vlastní člověku a tvoří základ jeho podstaty.

¹ Vzhledem k tomu, že v základu uspořádanosti leží *informace*, vzniknul termín „*energo-informační pole*“.

ale o jeden z druhů (skupenství) matérie¹, se stalo „místoprostorem“ a „čas“ se stal znakem označujícím nějakou nehmatatelnou nepochopitelnost.

Jednou z osobitostí tohoto vnímání světa je neschopnost jeho nositelů podívat se na Svět z takového hlediska, které by se neshodovalo s jejich „Já-centrismem“, což vylučuje i možnost uvědomělého pohledu ze strany na sebe samotného. Tato osobitost se projevuje tím výrazněji, čím vzdálenější je dané hledisko od jejich „Já-centra“. Pokud se do jejich vědomí vůbec povede proniknout názoru vycházejícímu z jiného hlediska, tak to mnozí z nich hodnotí jako pokus připravit je o „jejich Já“, jejich osobitost, individualitu apod.

A i když vnímání a chápání světa založené na výše uvedeném souboru mezních zobecnění v hranicích Všehomíru vypadá „zcela očividně přirozeným“, je pro něj příznačná jedna osobitost: není ochráněno před generováním světonázorových chyb, protože „dosah“ všech lidských smyslů je omezen a mnohým lidem je vlastní, že nedostatek důvěryhodných informací si ve svém vnímání a chápání světa nahrazují výmysly povýšenými na pravdu – jak vlastními, tak i cizími, které přijímají nekriticky.

Ale psychická činnost jedince jako složka Objektivní reality je taková, že představa života Všehomíru za hranicemi vnímání smyslových orgánů je *sama podmíněna mezními zobecněními – prvotními rozlišeními v kategorii „Úplně všechno“*.

Pokud soubor mezních zobecnění a prvotních rozlišení neodpovídá Objektivní realitě jako takové, tak to v míře „rozletu představivosti v prostoru a času“ bude znamenat kumulaci chyby, kdy se subjektivní představivost bude odchylovat od Objektivní reality, a chyba bude tím větší, čím dál se představivost „ve svých fantaziích vzdálí“ od toho, co je „Já-centrum“ bezprostředně schopné vnímat. Ve výsledku se potom ve Všehomíru „objevují“ doslova chápané: „kříšťálové klenby nebes“, „placatá Země ležící na zádech tří obrovských velryb plovoucích v ne-

---

¹ Podle teorie relativity a některých pozorování (například zvláštnosti oběžné dráhy Merkuru) je „zakřivení“ prostoru v časoprostorovém kontinuu závislé na hmotě, která se v něm nachází. Pokud je „časoprostorové kontinuum“ ve vzájemné součinnosti s matérií, tak to znamená jenom jedno: nemůže být „prázdným prostorem“, jedná se o matérii v jednom z jejích možných skupenství. Vlny (včetně elektromagnetických) se mohou šířit pouze ve hmotném prostředí. Takže ve vesmíru žádná prázdnota není, a to, co někteří fyzikové považují za prázdnotu, je prvotním skupenstvím matérie.

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

konečném oceánu“, „hvězdy, které svítí, neboť se od nich odráží sluneční svit“¹ apod.

Pokud je skutečně **ve vnímání světa** obsažena **systematická chyba**, tak se bude v kultuře předávat a narůstat od pokolení k pokolení, a bude se projevat v životě civilizace v podobě nedodělků a problémů doléhajících a deptajících mnohé jedince i celé národy v jejich neupořádaném životě navzdory převládající, ale nezpůsobitelné většině jednající v dobrém úmyslu.

Ve výsledku se po několika tisíciletích rozvoje globální civilizace na základě vnímání světa v podobě různorodého mozaikového Já-centrismu a kaleidoskopického idiotismu (jako alternativy k mozaikám Já-centrismu) pod vedením regionální civilizace Západu všemožné chyby vyplývající z tohoto vnímání světa, které se neustále hromadily, dnes projevily jako globální biosféricko-ekologická krize a velký počet krizí a problémů uvnitř společností.

---

¹ Podíváme se na jednu ze základních knih Mezinárodní společnosti pro vědomí Krišny – Bhagavadgíta taková, jaká je. V ní Krišna (jméno Všemohoucího boha ve védské tradici) říká: Mezi Áditji jsem Višnu, ze světelných zdrojů jsem zářícím sluncem, mezi Maruty jsem Maríči a mezi hvězdami jsem Měsíc (kapitola 10:21).

Čteme výklad k tomuto textu:

«Měsíc je mezi hvězdami nejzřetelnější, a proto představuje Krišnu. Z tohoto verše vyplývá, že Měsíc je jednou z hvězd; to znamená, že hvězdy, které se třpytí na obloze, také odrážejí světlo Slunce. Védská literatura neuznává teorii, že ve vesmíru je mnoho sluncí. Slunce je jen jedno a Měsíc a ostatní planety svítí odraženým světlem Slunce. Vzhledem k tomu, že se v tomto verši Bhagavadgíty naznačuje, že Měsíc je jednou z hvězd, nejsou třpytící se hvězdy slunce, ale jsou podobny Měsícům.»

A vůbec, budeme-li číst tento výklad a porovnáme ho s výchozím textem, tak si musíme položit otázku. Pokud je podle tohoto výkladu Slunce jediným světelným zdrojem, tak o jakých jiných světelných zdrojích pojednává výchozí text ve slovech Krišny: „Ze světelných zdrojů jsem zářícím sluncem“? Avšak nehorázností podobného druhu si nositelé kaleidoskopu a Já-centrismu nepovšimnou. Ale i věta: „Ze světelných zdrojů jsem (já) zářícím sluncem“, je v měřítku viditelného Vesmíru také Já-centrismem, který však není lokalizován v osobnostním, ale z pohledu Země v planetárním měřítku, a to tím spíše, že Slunce svými parametry v porovnání s těmi hvězdami, které jsou známé současné astronomii, nepatří právě mezi ty nejvýznamnější (hmotností, průměrem, zářivým výkonem, jasem).

Hlavní chyba Já-centrického mozaikového vnímání světa byla označena již dříve a spočívá v tom, že v něm informace a algoritmika, *jejichž podstata je nehmotná*, nefigurují jako mezní zobecněné kategorie, které by v posloupnosti zobecnění stály před kategoriemi „Všehomír“ a „Úplně všechno“. A tato chyba je hlavním důvodem metrologické neprůkaznosti mnohých takzvaných „humanitních“ vědeckých disciplín – věd o člověku a lidské společnosti, a především psychologie.

Současně je *systemovou vlastností Já-centrismu jeho nestabilita v toku životních okolností*, která je podmíněná tím, že vnímání světa jedince se samo se změnou okolností mění. Důsledkem je, že odpovědi Já-centrismu na jedny a ty samé otázky jsou potom zcela rozdílné a vzájemně neslučitelné, což není podmíněno tím, že *by se Svět kvalitativně změnil (Svět kvalitativně zůstává stejným)*, ale pouze tím, že smyslové vnímání a pochopení určitých jevů „prudce vzrostlo; a nějaké jiné jevy se v důsledku změny okolností okolo Já-centra aktuálně upozadily a nevědomé úrovně psychiky v tempu průběhu událostí modifikovaly sestavu a vzájemné vazby komponent vnímání světa nacházejících se v blízkosti Já-centra.

3.5. Já-centrismus a jeho předpoklady k ateismu a náboženskosti

Kromě toho Já-centrismus vnímání světa vede i ke zrodu ateismu.

Vzhledem k tomu, že člověk není bezprostředně svými smyslovými orgány schopen vnímat existenci Boha, podobně jako když vnímá předměty a hmotné subjekty ve svém bezprostředním okolí, může být existence Boha (nebo určitého počtu bohů) vyhodnocena (pokud použijeme terminologii moderní vědy) jako *hypotéza, tj. jako intelektuálně, na základě rozumu vytvořený předpoklad o existenci a charakteru těch či oněch jevů jako o objektivní danosti, který musí být prakticky potvrzen.*

S takovým přístupem k otázce existence Boha musíme souhlasit, neboť tento požadavek je vyjádřením principu „praxe je kritériem pravdy“, pro který neplatí žádné výjimky.

Přitom je však nutné si uvědomovat, že odpověď na otázku o praktickém potvrzení jakékoliv hypotézy, *včetně hypotézy o existenci Boha*, je objektivně podmíněná subjektivní – osobnostní – kulturou

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

poznání Života, v jejímž základu leží vnímání světa samotného jedince v *dosazeném stádiu jeho vývoje*. Z tohoto důvodu:

- na základě jedné kultury poznání mohou nějaké hypotézy být potvrzeny v souladu s principem „praxe je kritériem pravdy“,
- a v jiné kultuře poznání ty samé hypotézy nemohou být přijaty nejen jako tvrzení z hlediska života průkazná, ale dokonce ani jako hypotetický *předpoklad¹ k čemukoliv zavazující*, a tím spíše ke svému praktickému prověření.

V souladu s uvedenou okolností se v případě intelektuálně rozumového odbožštění čtyřjediného Amuna starověkých Egyptanů ihned dostaneme k materialistickému vnímání světa, ve kterém:

- se příroda jeví jako systém, který se samoorganizuje na základě objektivních zákonitostí bytí, které jsou mu vlastní, a které je člověk schopen rozpoznat;
- a Bůh (nebo bozi) jsou výmyslem lidí, kteří neznají zákonitosti bytí Přírody;
- přitom je zobecňující kategorie „Všehomír“ povýšena na mezní zobecnění „Úplně všechno“.

Základy pro vznik takového druhu vnímání a chápání světa poskytují samotné chyby Já-centrismu typu těch, které již byly uváděny výše a někdy již byly vyvráceny praxí poznání: doslova chápaná „kříšťálová klenba nebes“ nebo „že to andělé otáčejí kříšťálovými nebeskými klenbami, ke kterým jsou připevněny planety“, „hvězdy svítící díky světlu odraženému od Slunce“ a další podobné hlouposti.

Ale nesmíte si myslet, že ateismus a materialismus jsou výdobytkem vědy několika posledních staletí. Ve své podstatě jedna a ta samá intelektuálně rozumová činnost jedny lidí přivedla k ateistickým a materialistickým názorům a jiné lidi v průběhu historie zase k upřímné náboženskosti a odmítání dobového ateismu a materialismu.

Tak například (přibližně před 3 000 lety) byl král David hledě na své současníky nucen poznamenat: «Říká blázen v srdci svém: Není Boha.» (Bible, Kniha žalmů, 13:1, 14:1).

---

¹ Příkladem tomu je již dříve zmiňované odmítnutí brát do úvahy pád kamenů z nebe francouzskou akademií věd.

A jeden z posledních příkladů odmítání materialismu poskytnul akademik B. V. Raušenbach² (1915 — 2001, fyzik, mechanik, spolu-pracovník S. P. Koroljova³):

«Ke konci 20. století začala být nezpůsobnost „domýšlivého“ materialismu očividná. Není to zvláštní, že k této myšlence jako první dospěli představitelé exaktních věd? Když se pokoušeli analytickými metodami poznat Všemohír, tak někteří fyzici pocítili, že vysvětlit ho pouze z hlediska materialismu není možné. Já si také myslím, že materialismus, který učí, že matérie je prvotní a všechno ostatní druhotné, je pitomost. Gen je jako nositel dědičné informace materiální, ale sama informace není z materialistických pozic vysvětlitelná. A co je důležitější? Informace nebo její nositel? To tedy znamená, že ve světě objektivně existuje to, co není materiální.» (Boris Raušenbach z knihy Zahálčivé myšlenky, viz Obščaja gazeta 17 – 23. 01. 2002, č. 3 (441)).

Takovéto rozpaky, jejichž základem jsou systémové chyby Já-centrismu (jako vnímání světa a způsobu chápání světa), právě vyplývají z Já-centrismu materialismu, a odhalují je přímo ti lidé, kteří

---

² «Podle svých slov se Raušenbach „nikdy nezabýval tématem, nad kterým by pracovalo více než deset vědců ve světě“ (je to jedno z vyjádření principu „nikdy nedělej to, co udělají ostatní“ v jeho spravedlivém a neparazitickém chápání: naše vysvětlivka k citaci). A postupně se Raušenbachův zájem začal přesunovat do úplně jiné oblasti – k umění, a všechno to začalo při řešení aktuálního technického úkolu: konstrukce prvních sovětských kosmických aparátů byla taková, že kosmonaut byl nucen je spojovat, aniž by měl možnost vidět spojovací uzel pomocí monitoru. Raušenbach „si položil otázku: Do jaké míry dokáže zobrazení na monitoru správně zprostředkovat skutečnou situaci, a bude možné na základě něho řídit?“ Takže se pohroužil do teorie perspektivy, a potom do umění a konkrétně ikonografie.

Co vidí oko a co vidí mozek? Raušenbach dospěl k závěru, že nevidí jedno a to samé. Matematická analýza ukázala, že nikdy neexistoval a nemohl být vypracován vědecký systém perspektivy, který by nezkresleně zprostředkoval prostorové charakteristiky objektu na ploše obrazu. V souladu s Raušenbachovými závěry jsou zákonitosti vizuálního vnímání odlišné vzhledem ke krajinné scénérii a interiéru; a „obrácená perspektiva“ charakteristická pro ruské ikonopisce zachycuje osobitosti vizuálního vnímání k oku blízkých předmětů. Raušenbachovy Knihy o umění vyšly ve velkých nákladech a přitáhly pozornost širokého okruhu čtenářů»

(<http://www.krugosvet.ru/articles/90/1009079/1009079a1.htm>).

³ Řídil práce při zakládání praktické kosmonautiky v SSSR. Žil v letech 1907 – 1966.

HLAVA 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

byli vychováni v materialistické a ateistické tradici, a jejich pochyby o způsobilosti ateismu odvozeného od Já-centrismu, které následují po odhalení těchto světonázorových chyb, je vedou k otázce hledání alternativy Já-centrickému vnímání a chápání světa.

3.6. Příklad esoterické alternativy Já-centrismu

Vyšlo to tak, že vnímání světa alternativní Já-centrismu, jehož mozaika se vyvíjí směrem „od celku k jednotlivostem“, se v historii neobjevilo jako dohad samotných lidí, ale ve Zjevení Boha lidem.

Získat však přístup k alternativě Já-centrismu není tak jednoduché, neboť jak správně „elitu“ postsovětského Ruska upozornil Je. Gil'bo, historicky reálně jsou v kultuře davo-„elitářských“ společností rozvinuty vzdělávací tradice „pro všechny“ a „pro vyvolené“, jejichž posláním je prý řídit „všechny“. Tyto dvě různé vzdělávací tradice mají svůj název: „exoterismus“ a „esoterismus“.

„Esoterismus“, „esoterický“ a slova se stejným kořenem pocházejí z řeckého slova „vnitřní“. V současném slovníku termín „esoterický“ znamená „tajný“, „utajený“, „určený pouze pro zasvěcené“ (o náboženských obřadech, mystických naukách, politických doktrínách apod.). Opakem „esoterismu“ je „exoterismus“, „exoterický“. Tato slova a slova se stejným kořenem pocházejí z řeckého slova „vnější“. V současném slovníku je termín „exoterický“ používán daleko říidčeji než termín „esoterický“, a označuje něco „co není tajné“, „je určené pro nezasevěčené“ (o náboženských obřadech, mystických naukách, politických doktrínách apod.)¹, tj. pro veškerý dav.

Jinými slovy dvojice „esoterismus – exoterismus“ předpokládá, že musí existovat učení (doktrína) určená pro širokou propagandu ve společnosti (což je exoterismus) a učení (doktrína) pro ty „lepší“, „vyvolené“ (což je esoterismus). A obě tato učení (doktríny) musí být v životě vzájemně sladěny tak, aby tato dvojice jako celek zajišťovala samořízení společnosti v rámci jedné a té samé koncepce, jejíž podstatu však neznají „exoteristi“ ani „esoteristi“, ale pánové obou těchto učení a jejich nositelů; a také ti, kdo stojí světonázorově nad „exoterismem“, „esoterismem“ a jejich pány.

Tato dvojice „esoterismus – exoterismus“ může existovat a být ve společnosti kultivována zcela zjevně – otevřeně (jako tomu bylo ve

¹ Vysvětlení termínů „esoterismus“ a „exoterismus“ bylo dáno na základě příslušných článků ve Výkladovém slovníku cizích slov pod redakcí L. P. Kryšina (Moskva, Russkij jazyk, 1998, str. 811, 814).

starověku v Řecku a Egyptě, kdy všichni věděli, že existují esoterická učení, ale pouze zasvěcení mohou znát jejich podstatu).

Může však existovat a být kultivována implicitně (jako se to děje v současnosti, kdy mají společenské vědy určené „pro všechny“ metrologicky neprůkazný charakter a popírají řízený charakter globálního historického procesu, historii a osudy států navzdory tomu, že jde o procesy řízené zákulisními mafiemi zasvěcených „esoteriků“ a pánů příslušného „exoterismu“ a „esoterismu“).

Při *implicitním rozdělení na „exoterismus“ a „esoterismus“* se jedno i druhé, a stejně tak verze jednoho i druhého učení, toho určeného „pro všechny“ i toho určeného „pro profesionály“, nazývají samozřejmě jinak, nebo nemají název žádný. Avšak i v tomto případě, stejně jako při zjevném kultu dvojice „esoterismu“ – „exoterismu“, jsou to „profesionálové“, kteří bezvýhradně řídí život a činnost „amátérů“. Ti jsou díky vlastnostem učení „pro všechny“ připraveni o možnost se přesvědčit, zda činnost „profesionálů“ *odpovídá koncepci, kterou si dotyční oblíbili, a kterou ohlásili v učení „pro všechny“*, do doby než sklídí plody své důvěřivosti věnované těmto „profesionálům“. Příkladem tomu je: přestavba v SSSR a reformy devadesátých let 20. století v postsovětském Rusku; krach hitlerovského Německa, které důvěřovalo loutkovému „führerovi“ apod.

Ted' se podíváme na jeden z esoterických textů, který pojednává o alternativě Já-centrickému vnímání světa.

«Třiceti dvěma cestami – kouzelnými, moudrými načrtnul IA, IEBE, Sabaoth, Bůh Izraele, Bůh Živý a Král Věčný, El Šaddaj, Milosrdný i Odpouštějící, Vznešený a Přebývající ve věčnosti, - vznešené a svaté je Jméno Jeho, - stvořil Svůj svět třemi seferim: sefar, sipur i sefer» (Epigraf k jedné z kapitol knihy V. Šmakova - Svatá kniha Tóta. Velké arkány Taro, 1916, nové vydání 1993).

A k tomu je ve vysvětlivce pod čarou:

«První z těchto třech termínů (Sephar) musí označovat čísla, která nám sama umožňují určit nezbytné poslání a vztahy každého (z kontextu, možná: člověka – naše vysvětlivka k citaci) i věci, abychom pochopili cíl, pro který byla vytvořena; a MÍRA délky, a MÍRA objemu, a MÍRA hmotnosti, pohybu a harmonie – VŠECHNY TYTO VĚCI JSOU ŘÍZENY ČÍSLY. Druhý termín (Sipur) vyjadřuje slovo i hlas, protože je to Božské slovo a hlas, protože je to Božské Slovo, je to Hlas Boha Živého, Který vytvořil bytosti v jejich rozličných FORMÁCH, ať už jsou vnější, ať už jsou vnitřní;

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

to jeho je třeba rozumět pod těmito slovy: „Bůh řekl: „Budiž Světlo“ a „bylo Světlo“. Nakonec třetí termín (Sipher) znamená písmo. Písmo Boha je PLOD JEHO TVORBY. Slova Boha jsou Jeho Písmem, Myšlenka Boha je Slovo. Tak myšlenka, slovo i písmo v Bohu jedno jsou, zatímco v člověku tvoří podstaty tři» (Cuzary, 4, §25, citace z knihy V. Šmakova Svatá kniha Tóta. Velké arkány Taro, str. 245, některé fragmenty textu jsme vyčlenili velkými písmeny).

Po přečtení tohoto textu je možné uznat, že je dobrou ilustrací toho jevu, o kterém psal Aristoteles Alexandrovi Makedonskému: *«přestože ta učení byla zveřejněna, současně jakoby zveřejněna nebyla»*.

— Nabubřelé, mnohoslovné, a bez ústních komentářů, které by k tomu mohli poskytnout pouze takzvaní „vědoucí lidé“ – špatně pochopitelné, neboť **pro převážnou většinu spontánních hledačů pravdy**, působících mimo systém zasvěcení monopolizující si určité znalosti stojící za výše uvedeným textem, **vylučuje jednoznačnost vypracování a porovnání obrazových představ se Životem**, které v psychice jedince musí odpovídat uvedenému textu.

Proto by bylo správné říci to trochu jinak: *«Tato učení byla jako-by zveřejněna, ale fakticky zveřejněna nebyla»*, - právě na to byl svého času nucen Aristoteles upozornit Alexandra Makedonského.

A tato – nemožnost samostatného pochopení v důsledku úmyslného programování nejednoznačnosti vnímání vzájemně se vylučujících smyslů¹ - je také hlavní odlišností vzdělání „pro úzký kruh, jehož posláním je řídit“ (jak uvedl Je. Gil'bo) a přesněji: pro úzký kruh, který si nárokuje – bezvýhradně a bez jakékoliv odpovědnosti vládnout zbylé společnosti a přírodě.

Následkem toho se ocitáme před otázkou:

Zda může být Objektivní realita, která nemůže být adekvátně chápána na základě Já-centrismu, adekvátně chápána mimo systém zasvěcení „pro vyvolené“, ze kterého pochází uvedený text jinotajně informující o vnímání a chápání světa, které tvoří alternativu k Já-centrismu?

---

¹ V souladu se stupněm zasvěcení vyřešení takového druhu nejednoznačností zajišťují vysvětlení poskytovaná těmi, kteří stojí v hierarchii výše.

Ukazuje se, že je to možné, ale na základě jiného písemného zdroje zveřejněného v množství řádově převyšujícím všechna vydání Svaté knihy Tóta. Velkých arkánů Taro – Cuzary (od Jehuda ben Šmu'el ha-Levi, na kterou odkazuje V. Šmakov) a další esoterické literatury z dob minulých i současných.

3.7. Vnímání světa trojjedinosti matérie- informace-míry

Podíváme se na Korán¹.

Následující však nesmí být vnímáno jako propaganda tradičního nebo nějakého „radikálního“ islámu. Jedná se o pokračování historické exkurze v otázce odlišností lidského vnímání světa a světonázorových základů kultur různých historicky reálných a v budoucnu možných společností.

A proto musí sociolog (nezávisle na svém osobním náboženském nebo ateistickém přesvědčení) znát učení Koránu a chápat ho stejně, jako ostatní náboženská a světská učení, aby pochopil specifčnost, společenství a odlišnost kultur a psychologie různých národů a různých epoch, možnosti a tendence rozvoje kulturně svébytných společností a lidstva jako celku.

V Koránu je súra² 25 nazvaná Rozlišení (v češtině překládáno jako Spásné zjevení), ve které je odhalován systém prvotních rozlišení v mezní zobecňující smyslové kategorii „Úplně všechno“. Podíváme se tedy na ni:

«1. Požehnán budiž ten, jenž seslal „al-Furqan“ („Rozlišení“)³ [v češtině *Spásné zjevení*] služebníku Svému, aby on (tj. Moham-med) do duše obyvatelům světů promluvil; 2. [blahoslaven] ten, jehož je *moc* <přesněji *plná, neomezená moc*: — naše upřesnění k

---

¹ V současné práci jsou úryvky z Koránu, pokud není výslovně uvedeno jinak, uváděny na základě překladu I. Ju. Kračkovského jenom s tím rozdílem, že je slovo „Alláh“ z arabského jazyka nahrazováno ruským slovem „Bůh“.

² V Koránu se hlavy podle arabštiny nazývají „súry“ a jednotlivé verše „áje“.

³ M. – N.O. Osmanov k překladu „al-Furqan“ do ruského jazyka jako „Rozlišení“ přidal k závorce komentář: „Měli na mysli Korán“ navzdory tomu, že Rozlišení je Rozlišení a Korán je Korán (v překladu do ruského jazyka Čtení).

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

citaci> nad nebesy i zemí; a jenž nezrodil dítě¹ pro Sebe žádné a moc s nikým nerozdělil <přesněji *plná, neomezená moc*: — naše upřesnění k citaci>; **On všechno jsoucí stvořil a [patřičnou] míru [v češtině osud] mu určil.** 3. A začali se klanět [Nevěřící] místo Něho jiným božstvům, která stvořit nic nemohou, leč sama stvořena jsou. Která ani sama sobě žádnou škodu či užitek způsobit nemohou a ani smrtí ani životem ani vzkříšením nevládnou.» (v ruském překladu M. – N. O. Osmanova).

Ty samé áje v překladu G. S. Sablukova:

«1. Požehnán budiž ten, jenž seslal Furqan² služebníkovi Svému, aby se stal učitelem světů, 2. ten, jehož je království na nebesích i na zemi; a jenž nikdy neměl děti a společníka žádného ve vládě nemá; **kdo všechny bytosti stvořil a předurčující předurčil bytí jejich.** 3. A zvolili si kromě Něho božstva, která stvořit nic nemohou, leč sama stvořena jsou, 4. která nemají sílu sobě žádnou škodu či užitek způsobit a nemají sílu ani nad smrtí ani nad životem ani nad vzkříšením.»

To samé v překladu I. Ju. Kračkovského:

«1 (1). Požehnán budiž ten, jenž seslal spásné rozlišení služebníkovi Svému, aby světům zvěstovatelem byl, - 2 (2). jehož je moc nad nebesy i zemí a jenž si nevzal pro Sebe dítě žádné a společníka žádného ve vládě nemá. **On všechny věci stvořil a vyměřil jim míru (obdařil je mírou).** 3 (3). A přibráli si místo Něho božstva, která stvořit nic nemohou, leč sama stvořena jsou. 4. Oni sobě žádnou škodu či užitek způsobit nemohou a ani smrtí ani životem ani vzkříšením nevládnou.»

Různé překlady vyjadřují různé hrany smyslu vyjádřeného ve slovech původního arabského zdroje, proto jsme uvedli několik redakcí překladů.

¹ Jen tak mimochodem zde poznamenáme, že těmito slovy Korán popírá dogma historicky vzniklého křesťanství o „Božím Synu“ a tím také celé dogma o „Bohu – Svaté Trojici“, „trojjediném“ bohu. Podrobněji to bude probíráno v dalších hlavách pojednávajících o náboženských a sociologických názorech, které jsou vlastní tradičním náboženstvím historicky vzniklých kultur.

² V překladu G. S. Sablukova je u tohoto slova uveden odkaz : „Tj. Korán“.

Ty varianty, které jsme v textu tučně zdůraznili, to jsou klíče, jak se dostat k systému **neměnně prvotních rozlišení** v mezní zobecňující kategorii „Úplně všechno“, které odpovídají *koránským názorům na Bohem stvořený Všemohír, plná moc nad kterým (jako celkem i jednotlivými částmi) bezvýhradně náleží pouze Bohu*: «... Bůh dává vládu Svou tomu, komu chce» (súra 2:248 (247)), a samovláda kohokoliv je iluzorní, a je možná pouze v hranicích ustanovených mu Božím dopuštěním.

Především je třeba zmínit, že Korán všude vyhlašuje vnímání světa, které se liší od všech druhů „Já-centrismu“.

Prostřednictvím Koránu je VŠEM lidem navrhováno, aby přijali jako *vědomou normu* organizace psychiky jedince a společností
VNÍMÁNÍ SVĚTA JDOUCÍ OD BOHA KE KAŽDÉMU ČLOVĚKU, který přijde do kontaktu s Koránem a jeho překlady.

Vnímání světa jdoucí od Boha minimálně ve dvou vzájemně se doplňujících smyslech:

- jako dané ve Zjeveních Shora,
- a jako určující směřování rozvoje světonázorového systému člověka jednoznačně určeným způsobem: **zaprvé, *Obraz Boží v duši každého*¹, *zadruhé***, obrazy Bohem stvořeného Všemohíru, jehož součástí je i sám člověk společně s organizací své psychiky a svým vnitřním světem.

Teď přejdeme bezprostředně k otázce **neměnně prvotních rozlišení** v mezní zobecňující kategorii „Úplně všechno“, které odpovídají koránským názorům na Bohem stvořený Všemohír. Jak je vidět z dříve uvedených textů překladů Koránu do ruštiny, jedni překladatelé upřednostňovali, aby v ruském jazyce vyjádřili smysl **předurčenosti bytí**, další zase dávali přednost tomu, aby vyjádřili smysl **míry, rozměrnosti bytí a souměřitelnosti² v průběhu událostí**.

To znamená, že arabské slovo, na které narazili, v sobě zahrnuje oba smysly, které je v ruském jazyce možné sloučit pouze v dvouslovné kombinaci „předurčená míra“, kterou M. – N. O. Osmanov nazval „patřičnou“ – slovem, vyjadřujícím v náboženském vědomí jeden z odstínů danosti jako složky Božího Předurčení. V ateistickém vě-

---

¹ Termínem „Obraz Boží v duši každého“ je chápán systém subjektivních představ o Bohu – obrazových i jiných, které jsou vlastní psychice jedince.

² «A nespátíš ve stvoření Milosrdného nesouměrnost žádnou. Pozvedni jen zrak svůj: zda uvidíš trhlinu nějakou?» - Korán, súra 67:3.

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

domí se k pojmu *Boží Předurčení* nejvíce blíží pojem *objektivita obecně přírodních zákonitostí bytí*.

Proto, pokud se podíváme na slova, která jsme vyčlenili v uvedených překladech ájí 25. súry Koránu, tak je možné jejich zobecněný mnohovrstevný smysl vyjádřit rusky i následující *souhrnnou frází*:

Бůh stvořil vše jsoucí ve Všemohíru a obdařil vše mírou (мíроу)¹
Jím předurčenou.

Pokud budeme hovořit jazykem současné vědy, tak vše jsoucí v Bohem stvořeném Všemohíru, to je materie v různých svých skupenstvích²: vakuum³, přírodní (fyzická) pole, „elementární částice“, plazma (vysoce ionizovaný plyn, ve kterém mají elektrony takovou energii, že se nemohou v atomech udržet na stabilních orbitalech), plynné skupenství, kapalné skupenství, pevné (krysta-

---

¹ Ve starověkém ruském písemnictví, kde každá *litera* byla nejen znakem označujícím zvuk v ústní řeči, ale i hieroglyfem, je „míra“ («мера») psaná prostřednictvím „e“ slovem se stejným kořenem s ruskými slovy смерть (smrt), мерзость (hanebnost, lumpárna, ničemnost, ohavnost), мерзавец (hanebník, lump, ničema, ohava). Ta „míra“, o které je řeč v textu, se má správně psát prostřednictvím „h“ (písmeno Ъ, ѣ, minuskule, jať): мѣра/. S touto výhradou však budeme dále v textu používat současnou abecedu a pravopis, jehož pravidla se nevyvíjela na základě objektivních jevů v životě a smyslu, ale od znění řeči, která přišla o svou srozumitelnost v pronášení zvuků, takže se v důsledku toho některé litery, které byly ve starověku nezbytné, v současné době staly bezcennými.

² Termín „skupenství“ se tradičně používá ve vztahu ke hmotě: pevné (krystalické), kapalné, plynné skupenství. V daném případě je termín „skupenství“ chápán v rozšířeném významu: ve vztahu k celému souhrnu různorodosti materie, nejen ve vztahu ke hmotě.

³ Ti, kteří nesouhlasí s tím, že vakuum je materií schopnou vzájemné součinnosti s materií v dalších jejích skupenstvích, ať tedy vysvětlí všem ostatním, jak se vlny (elektromagnetické, gravitační a podobná vlnění) šíří v ideálním nic – prázdnotou. Proč dochází k zakřivení „časoprostorového kontinua“ pokud se v něm nachází materie, které se podobá tomu, jakoby se prohnula síť hmotné trampolíny pod vahou gymnasty? Jak toto „nic“, „prázdnota“ produkuje „spontánní“ elementární částice, a jak je pohlcuje? Tyto a podobné otázky nebudou vyvstávat, pokud není přírodní vakuum – nic, ale je to něco – materie v jednom ze svých skupenství a jako takové je člověkem vnímáno.

lické) skupenství. Skupenství, cesty a způsoby přechodu z jednoho skupenství do jiných, vlastnosti matérie v každém z nich i v přechodných procesech byly matérii předurčeny Shora. A představa lidí o různých skupenstvích tak či onak odpovídá ruskému přísloví „bez obrazu věc neexistuje“.

Toto tvrzení nás však přivádí k otázce: Co je to míra, a jak se projevuje v životě materiálního Všemíru?

Věda o *míře, číselné určenost jako takové*, to je matematika. Míra jako číselná určenost zahrnuje množstevní a pořadovou určenost. V gramatice jazyků (pokud ne ve všech, tak ve většině) je to vyjádřeno rozdělením číslovek do dvou příslušných tříd (v češtině číslovky základní a řadové). Pořadová určenost zase může být nejen posloupná, ale i vektorově-matриční, a v obecném případě může mít i takovou vlastnost, kdy není možné vzájemně vyjádřit množství a pořadí něčeho prostřednictvím množství a pořadí něčeho jiného¹. Tato okolnost nás přivádí k pojmu *mnohorozměrnosti, ve které jsou v určité sestavě uspořádaně sjednocena kvalitativně odlišná množství*, příkladem tomu jsou roviny a jiné plochy, ve kterých je vyjádřena dvojrozměrnost i trojrozměrnost makrosvěta, vnímaná všemi. Přitom je nezbytné jako danost přijmout objektivní odlišnosti těch vlastností míry, které jsou označovány slovy „pravé“ a „levé“ (pravé a levé systémy souřadnic v matematice: pojmy o pravém a levém jsou prvotní a logicky nejsou vyvozovány z nějakých jiných pojmů; a konkrétně náš Vesmír je z větší části „stočený vpravo“), „kladné“ (označované znakem „+“) a „záporné“ (označované znakem „-“).

V abstraktní matematice existuje míra sama o sobě jako číselná určenost v různých svých kvalitách, které byly nebo nebyly vyjmenovány v minulém odstavci. Jednou z charakteristik matematiky je, že se jedná o „vědu o možných světech“². A v *materiálním* Všemíru samozřejmě míra přestává existovat *sama o sobě*: je vtělena do objektů a subjektů Všemíru – všechno ve Všemíru má v sobě číselnou

---

¹ Nejjednodušší příklady jsou všem známy z aritmetiky na úrovni základní školy: počet jablek vyjádřený v hmotnostních jednotkách, nemůže být sčítán s počtem stejných jablek vyjádřeným v kusech; počet něčeho není možné sčítat s pořadovým číslem.

² Gottfried Wilhelm Leibniz (1646 — 1716), německý filozof, matematik, teolog, právník: <http://www-sbras.nsc.ru/HBC/2001/n25/f28.html/>.

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

určenost: jak množstevní, tak i pořadovou, objektivní zákonitosti bytí se tak či onak dají vyjádřit matematicky, a tedy *rozměrově*.

Ve Všemohíru jsou *míry jedněch* jeho *fragmentů* číselně porovnatelné s mírami jiných jeho fragmentů, tj. všem fragmentům Všemohíru je vlastní souměřitelnost jak vzájemně mezi sebou, tak i se svými složkami.

Atomy chemických prvků se mezi sebou liší mimo jiné především počtem protonů v jejich jádrech (protony mají kladný elektrický náboj); izotopy stejného chemického prvku se liší počtem neutronů ve svých jádrech (neutrony jsou elektricky neutrální). Chemické sloučeniny se mohou lišit, přestože mají stejné atomové složení, pokud jsou atomy v molekulách uspořádány rozdílně – jedná se tak o rozdílné chemické látky (tento jev se v chemii nazývá „izomerií“). A tak dále: kamkoli zaměříte svou pozornost, všude najdete číselnou určenost jak množstevní, tak i pořadovou, což znamená, že míra je: buď jednotková, nebo množstevní a tvoří sama o sobě statistiku umožňující rozlišovat mezi sebou množiny a vyčleňovat z množin podmnožiny.

V procesu vědomého nebo nevědomého porovnávání jednoho fragmentu Všemohíru s jinými odhalíme dva druhy vnímání jejich souměřitelnosti:

- vnímání prostoru;
- vnímání času.

Jejich vnímání vyvolává dva druhy číselné určenosti: jednotky délky a jednotky času, které spolu objektivně souvisí prostřednictvím společné vlastnosti všech fragmentů Všemohíru – kterou je jeho materiálnost – a na hierarchické úrovni mikrosvěta *Heisenbergovým principem neurčitosti*¹, kterým je *vyjádřena nemožnost vnímat izolovaně prostor bez času, a čas bez prostoru, a to tím spíše, pokud chybí materie, neboť prostor a čas jsou produkty rozměrové materie* ve všech jejích skupenstvích (právě v důsledku toho také není možné vnímat prostor a čas mimo jejich podmíněnost materiálním prostředím, ať už se materie nachází v jakémkoliv skupenství).

---

¹ Číselný poměr odchylek při měření polohy a hybnosti (hmotnost vynásobená rychlostí) mikročástice: odchylka měření polohy vynásobená odchylkou měření hybnosti není ve své absolutní hodnotě menší než Planckova konstanta.

Základy sociologie

A rozvoj metrologie vede v podstatě ke ztotožnění etalonu délky a etalonu času. Takže v současnosti:

- 1 metr je délka rovnající se 1 650 763,73 násobku vlnové délky záření šířícího se ve vakuu, které přísluší přechodu mezi energetickými hladinami $2p^{10}$ a $5d^5$ atomu kryptonu-86 (^{86}Kr);
- 1 sekunda — 9 192 631 770 period záření, které odpovídá přechodu mezi dvěma hladinami velmi jemné struktury základního stavu atomu ^{133}Cs (etalon frekvence a času na základě izotopu cezia-133).¹

A nic kromě mezinárodních dohod o volbě etalonů a nějakých těch technických aspektů nebrání tomu, aby byla doba trvání sekundy určena na základě frekvence záření etalonového svítidla definujícího délku metru, nebo naopak: aby délka metru byla určena na základě vlnové délky odpovídající záření etalonu definujícího dobu trvání sekundy.

Ale bez definovaného materiálního procesu-etalonu, a byť i jeho neuvědomělého porovnání s definovanou jednotkou měření, není možné vnímat prostor ani čas nezávisle na tom, zda jsou etalonové, referenční procesy z mikro nebo makrosvěta: vnímání je vždy porovnáváním pozorovaného procesu s nějakým jiným etalonovým procesem s jednotkou měření.

Pokud není definován etalonový proces, vede to ke vzniku „Hroznýšova problému“ z kresleného filmu, když se osamocen trápil otázkou: Jak je vlastně dlouhý? Do té doby, dokud mu nepomohl Papoušek, který si přisvojil funkci etalonu délky a určil, že délka Hroznýše je „38 papoušků a jedno papouščí křídlo“. Potom stejného Hroznýše změřili svým růstem Kočkodan a Sluně. Z toho počtu měření si Hroznýš udělal závěr a subjektivně si vybral svůj etalon délky, protože: „V papoušcích jsem vůbec nejdelší“.

Ale bez toho aktu měření na základě toho či onoho etalonu by se Hroznýš dál rovnal sám sobě, a jeho jednotková délka by nebyla jiným způsobem definovaná a tudíž nezměřitelná, takže by se stal „věcí poznatelnou jen rozumem/noumenon“, pokud bychom použili terminologii filozofie ve vztahu k objektům, které není možné poznat z různých příčin: *od objektivní iluzornosti bytí jevů do subjektivní nepřipravenosti prozkoumat tyto jevy aspirující na poznání a vyložit podstatu jejich bytí.*

---

¹ Údaje o etalonech sekundy a metru byly převzaty ze Sovětského encyklopedického slovníku (Moskva, Sovětskaja enciklopedija, 1987).

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

Přibližně stejné je to s měřením času. Vzhledem k tomu, že každý periodicky se opakující proces může být vybrán jako etalon, je potom jednotkou pro měření času doba trvání periody etalonového procesu, se kterým budou porovnávány všechny ostatní procesy s vlastním plynutím „času“. Posloupné číslování period vybraného etalonu kmitavého procesu následně vytváří „časovou osu“ směřující z minulosti do budoucnosti – chronologickou stupnici. V podstatě tedy „čas“ charakterizuje algoritmiku průběhu procesů v porovnání s nějakým etalovým procesem, a také nestejnorodost struktury Všemohíru.

Pokud je tedy míra ve výše definovaném smyslu objektivní a projevuje se ve všech materiálních strukturách všemohíru a přírodní vakuum není prázdnota (ani neideální), ale jedno ze skupenství matérie, která v celém množství svých modifikací tvoří celý Všemohír, tak:

- neexistují žádné problémy s poznáním podstaty prostoru a času;
- a všechno ve fyzice je metrologicky průkazné.

Jestliže Já-centrismus vnucuje představy o prostoru a času jako o jakýchsi „prázdných schránkách“, ve kterých je umístěn Všemohír a popírá je jako projev objektivní míry bytí v totálně materiálním Všemohíru, tak fyzikům nezbyvá, než aby podobní „humanitním vědátům“ vedli nekonečné *metrologicky neprůkazné diskuse* o podstatě „prostoru“ a „času“ jednotlivě, nebo o podstatě „časoprostorového kontinua“ a vyhýbali se „jako čert kadidlu“ epizodickým prohlášením některých vědců trvajících na tom, že jak čas, tak i prostor mají i přes nepřítomnost hmoty a elementárních částic „samy o sobě“ ty či ony vlastnosti matérie¹.

Nepoznatelnost prostoru a času v Já-centrickém vnímání světa „čtyřjediného Amuna“ nebo „časoprostorového kontinua“ panující

---

¹ Jedním z nich byl sovětský astrofyzik N. A. Kozyrev (1908 – 1983).

Sborník sebraných spisů N. A. Kozyreva vydaný nakladatelstvím LGU (Leningrad, 1991) najdete na internetu na adrese: <http://www.timashev.ru/Kozyrev/>.

Názvy některých prací N. A. Kozyreva z uvedeného sborníku: O možnosti experimentálního zkoumání vlastností času; O vlivu času na hmotu; O možnosti zmenšení hmoty a hmotnosti těl vlivem aktivních vlastností času.

Dokonce i jen z názvů (nejen ze samotných textů) těchto prací je vidět, že o „čase“ N. A. Kozyrev píše jako o *specifickém druhu matérie, který je ve vzájemné součinnosti s ostatními druhy matérie*.

v civilizaci po dobu celé její historie, je důsledkem neexistence *míry* v souboru prvotních rozlišení a mezních zobecnění. Pokud je míra součástí souboru prvotních rozlišení a mezních zobecnění, tak nejsou *prostory a časy prázdnými „schrámkami“ pro materiální objekty*, ale konkrétní prostory a časy jsou jako produkty hmoty a vyjádření míry vždy objektivně změřitelné každým subjektem, který si to bude přát: otázkou zůstává pouze volba etalonové základny a metod měření, a také shody etalonové základny a metod měření s cíli činnosti subjektů.

Teď se podíváme, co se stane, pokud materii obdaříme nějakou rozměrností, nebo jinak řečeno, v čem se projevuje rozměrovost matérie.

Abychom na základě vlastnosti prostorové souměřitelnosti matérie na úrovni makrosvěta získali číselnou určenost, potřebujeme bod, tři směry (protínající se přímky), které se od sebe vzájemně liší, a etalon jednotkové délky. V tomto systému souřadnic tři čísla zaujímající první, druhé a třetí místo v určitém daném pořadí (formátu) společně s tímto formátem definují prostor a vektor - polohu bodu v daném prostoru vzhledem k počátku souřadnic. Pokud jsou v prostorové souměřitelnosti udány souřadnice množiny bodů, tak v prostoru vytvoří obraz, množinu nepravidelně umístěných bodů, povrch nebo objem.

Jedná se o prostorový tvar, vyměřený v materii-prostoru, která je v nějakém svém skupenství (ne v žádném prázdném místoprostoru/schránce). Pokud budeme úkol vyjádření číselné určenosti řešit ve vztahu ke skupenství matérie-prostoru, tak to znamená, že musíme přidat číselné a pořadové charakteristiky kvantům matérie (jejím strukturním jednotkám), takže bude moci být skupenství matérie vně i uvnitř číselně definovaného prostorového tvaru (matrice) rozdílné a nějaký objekt se projeví v materii-prostoru podle příznaku odlišnosti skupenství matérie uvnitř a vně dříve metricky zadaného prostorového tvaru.

Pokud je uvnitř i vně prostorového tvaru skupenství matérie-prostoru stejné, tak nás to přivede k aforismu, který byl v různých dobách připisován různým významným sochařům. Na otázku, jak vytváří svá mistrovská díla, sochař odpověděl: „*Vezmu si kus mramoru a odsekám z něj všechno přebytečné*“, opravdu: lépe vyjádřit se to nedá.

Pohyb prostorového tvaru (obrazu) vzhledem k vybranému souřadnicovému systému mění tvar v melodii a zápis melodie v prostoru vytváří prostorový tvar: tato souvztažnost se v kultuře civilizace projevila nejlépe na gramofonových deskách s mechanickým

---

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

---

zápisem zvuku v podobě reliéfu zvukové drážky. Takže aforismus „architektura je zamrzlá hudba“ je v podstatě velmi správný aforismus.

Tyto příklady ukazují, že číselná určenost a obraznost Světa (samozřejmě materiálního) spolu vzájemně souvisí. Je možné uvést i další příklady, které předvedou, že stejně spolu souvisí číselná určenost a „melodie a aranžmá“ jak v přírodě, tak i ve společnosti. Dokázat neexistenci tohoto vzájemného propojení se nepovede. Ale světonázorové systémy vytvářené lidstvem se mohou lišit v odpovědi na otázku, *co* je následkem *čeho*:

- buď je obraz vyjádřením a následkem číselné určenosti?
- nebo je číselná určenost následkem existence obrazu?

Jinými slovy, leží algebra v základu harmonie, nebo harmonie v základu algebry? Podle našeho názoru je v hranicích Všemohíru tento spor neplodný, neboť matérie si v sobě vždy a ve všech případech nese číselnou určenost, která je nerozlučně spjata s prostorovými obrazy a strukturní uspořádaností veškeré matérie.

Přítom mají všechny strukturní útvary matérie uspořádané mírou v životě Všemohíru nějakou funkčnost – smysl svého bytí. V náboženském vědomí je funkčností vyjádřen smysl bytí všech struktur, a v ateistickém vědomí je ta či ona funkčnost materiálních struktur chápána jako projev obecně přírodních zákonitostí. Ale v každém případě není sama „o sobě“ tato funkčnost materiální (matérie je pouze jejím nositelem) a není mírou (míra určuje tu či onu funkčnost). V nejobecnějším případě je možné všechny typy funkčnosti materiálních struktur všemohíru shrnout do toho jevu, který je nyní označován slovy: „informace“, „smysl“, „idea“.

Všechno to dohromady umožňuje pochopit, že ája 2 dvacáté páté súry Koránu nazývané „Rozlišení“ ukazuje na systém **OBJEKTIVNÍCH neměnně prvotních rozlišení** (mezních zobecnění), která leží v základu života Všemohíru: matérie, informace, míra – v jejich neoddělitelné trojjedinosti.

A tento systém trojjedinosti *matérie-informace-míry*¹ — mezně zobecňujících pojmových kategorií a jejich vzájemných vazeb v hranicích Všemohíru – je jednotný pro porozumění a popsání

---

¹ V porovnání s koránskou **trojjediností** *matérie-informace-míry* charakteristické pro Všemohír jako celek i pro jeho jednotlivé fragmenty je dogma o „jediné podstatě a nedělitelné Trojici“ historicky reálného křesťanství vyjádřením panteismu, tedy zbožněním Přírody.

všeho v hierarchii Všemíru od mikrosvěta do makrosvěta včetně života civilizace.

Pro porozumění a popsání všeho, co probíhá ve Všemíru-trojedinosti, musí člověk všechno, co je mu *dané a dávané v Rozlišení¹* porovnávat se třemi již vyjmenovanými pojmovými kategoriemi prvotních rozlišení a mezně zobecňujících ztotožnění, chápaných v současném kontextu následovně:

1. **MATÉRIE** — to, co je pře-TVÁŘ-eno (*TVAR, v ruském originálu nepe-ОБРАЗ-земся, ОБРАЗ*), přechází z jednoho stavu do druhého a je charakterizováno uspořádaností, která se mění v procesu působení jedněch materiálních objektů (procesů) na druhé. Matérie je konkrétně:

- hmota v pevném, kapalném a plynném skupenství;
- plazma, tj. vysoce ionizovaný plyn, ve kterém molekuly chemických sloučenin přicházejí o svou stabilitu a rozpadají se, a atomy chemických prvků přicházejí o své elektrony, jejichž energie je větší, než energetická kapacita (energetické hladiny) jejich stabilních orbitalů;
- elementární částice a kvanty různorodého záření, které se při pohledu zvnějšku jeví jako částice a při zkoumání podstaty těchto částic jako posloupnost vln ve fyzickém přírodním vakuu nebo v matérii, která se nachází v jiných skupenstvích;
- statická a dynamická pole, která jsou ve (fyzickém) přírodním vakuu schopná silového působení toho či onoho druhu na všechny druhy matérie;
- samotné fyzické vakuum v nevybuzeném stavu, které z „ničeho“ produkuje elementární částice (kvanty energie) a stejně nenadále je pohlcuje, díky čemuž byly tyto částice nazvány „virtuální“ („spontánní“). Při tomto náhledu je všechno, co bylo vyjmenováno před *fyzickým vakuem v nevybuzeném stavu* – **fyzickým vakuem, které bylo vyvedeno z celkového rovnovážného stavu, tj. vybuzeným vakuem.**

To poslední bylo řečeno, neboť vytváření a pohlcování virtuálních částic fyzickým vakuem je možné chápat také jako náznak toho, že **všechny druhy matérie**, kromě *vakua v nevybuzeném stavu* jsou **vakuum ve vybuzeném stavu** a veškerá dynamika Všemíru jsou vlnové svazky buzení šířící se vakuem. Otázka vnitřní struktury vakua

---

¹ O jevu Rozlišení v psychice jedince se bude hovořit v kapitole 5.2.

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

je na zvláštní téma, i když předpoklad, že je vnitřní struktura vakua krystalická, by mohl v mikro a makrosvětech objasnit mnohé.

Matérie přechází z jednoho stabilního **stavu** (vyrovnávacího režimu, rovnovážného stabilního procesu), *který má svou vnitřní dynamiku*, do jiného a přitom buď energii vyzařuje, nebo naopak zvnějšíku pohlcuje.

„Energie“ je ve fyzice definována jako schopnost konat mechanickou práci a všechny druhy energie přecházejí jeden ve druhý v *určité míře*, která bývá vyjadřována formou číselných konstant a koeficientů v matematickém zápisu fyzikálních zákonů a v tomto smyslu jsou všechny druhy energie vzájemně ekvivalentní. Ale vzhledem k tomu, že se skupenství matérie (stabilní rovnovážné procesy) liší svým energetickým potenciálem (energetickou kapacitou jejich vnitřní dynamiky) a energie přitéká a odtéká z každé struktury ve Všemíru jako proud nějakého druhu matérie (kvant záření, polí apod.), jsou v současném kontextu „energie“ a „matérie“ ekvivalentní. Rozdíl v použití obou termínů spočívá v tom, že termín „matérie“ se používá především ve vztahu ke stabilním rovnovážným procesům (skupenstvím) a „energie“ pro různé přechodné procesy a vnitřní dynamiku stabilních struktur, neboť energie podmiňuje možnost nebo nemožnost jejich existence, a také pro různé výměnné procesy mezi různými materiálními formacemi.

2. FUNKČNOST (PŘEDURČENÍ, SMYSL BYTÍ), OBRAZY, MELODIE, jinak řečeno, **INFORMACE** – je sama o sobě nemateriální „něco“, které není závislé na kvalitě svého materiálního nositele, ani na množství matérie (energie), která ho přenáší, ale bez materiálního nositele to „něco“ ve Všemíru samo o sobě neexistuje, není vnímáno ani předáváno.

3. MÍRA „MhPA“ (přes písmeno jať, Ъ) — Bohem předurčená mnohorozměrová matrice možných stavů a přeměn matérie, uchovávající informace ve všech procesech; včetně informací o minulosti a o předurčeném směřování jejich objektivně možného průběhu, tj. o příčinných podmíněnostech v jejich souměřitelnosti.

Ve vztahu k informacím veškerá **matérie**, všechny materiální objekty vystupují jako nositelé v celém Všemíru jednotného **hierarchicky organizovaného mnohoúrovňového** informačního kódu – **míry** Všemíru. Ve vztahu k **informacím** je **míra** kód (lidský jazyk je dílčí míra, neboť je jedním z informačních kódů náležejících do systému kódování informací celého Všemíru). Ve vztahu k **matérii** je

tato **míra** celého Všemíru mnohorozměrovou (obsahující dílčí míry) **pravděpodobnostní** maticí jejích možných stavů, obrazů a přeměn, tj. „maticí“ pravděpodobností a statistických předurčeností¹ možných stavů; je to svého druhu „**mnohovariantní** scénář bytí Všemíru“, předurčený Shora, který statisticky předurčuje uspořádanost dílčích materiálních struktur (jejich informační kapacitu) a cesty jejich proměny při pohlcování informací zvnějšku a při ztrátě informací (pochopitelně nesoucí matérií).

Jedno i druhé může být doprovázeno porušením ideální souměřitelnosti, harmonie jak samostatných fragmentů struktury, tak i její celkové hierarchie. Ztráta souměřitelnosti znamená degradaci, ale ve vztahu k nadřazeným strukturám a systémům, které jsou nadřazeny množstvím struktur, může degradace některých jejích dílčích fragmentů znamenat rozvoj struktury (systému) jako celku. Takto pupen rostliny prochází stádií: pupen, výhonek, květ, plod, semeno, rostlina: a degradace prvků je neoddelitelná od rozvoje systému jako celku a jeho nadřazených (v tomto smyslu hierarchicky vyšších) systémů.

Systém mezně zobecňujících ztotožnění a prvotních rozlišení ve Všemíru – trojjednost **matérie-informace-míry**, vylučuje kaleidoskopické vnímání světa tím více, čím méně je člověk hluchý ke *smyslu pro míru* danému mu Shora.

„Smysl pro míru“ nejsou prázdná slova a také to nejsou slova špatně pochopená, a proto někdy pronášena nevhodně. Ona přímo poukazují na to, že člověk má **šestý smysl, který je v podstatě jeho osobním prostředkem vnímání míry – matrice možných stavů matérie a cest přechodu z jednoho stavu do druhého a možných smyslů; v náboženské terminologii je smysl pro míru bezprostředně smyslem Božího předurčení.**

Tento smysl je však k ničemu nositeli Já-centrického vnímání světa, které si buduje od vlastního já směrem k viditelným a pomyslným hranicím Všemíru v prázdných schránkách prostoru a času, protože informace, které přináší, staví jedince před nutnost vzdát se Já-centris-

---

¹ Odlišnost termínů „pravděpodobnost“ a statistická předurčenost“ má smysl za hranicemi té části matematiky, která se nazývá „teorie pravděpodobnosti a matematická statistika“ a je vysvětlena v Dostatečně všeobecné teorii řízení (viz koncepční materiály studijního kurzu Dostatečně všeobecná teorie řízení, a také hlava 6 současného kurzu). Z hlediska Dostatečně všeobecné teorie řízení by se „teorie pravděpodobnosti“ na základě své podstaty měla správně nazývat: *matematická teorie míry neurčitosti*.

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

mu. S přechodem k myšlení na základě pevně daných prvotních rozlišení trojjednosti matérie-informace-míry získává smysl pro míru zvláštní význam, neboť adekvátnost světonázorové mozaiky je podmíněna v mnohém právě jeho rozvinutostí.

Přechod od Já-centrismu k myšlení v kategoriích trojjednosti matérie-informace-míry nemusí vždy proběhnout naráz, může to trvat určitou subjektivně podmíněnou dobu, v průběhu které zůstává jedinec prakticky bez funkčního vnímání světa, které přišlo o svou stabilitu.

Soudě podle veškeré zkušenosti lidstva má pravděpodobnostní matrice možných stavů, **míra**, „holografické“ (fraktální) vlastnosti v tom smyslu, že jakýkoliv její fragment v sobě obsahuje určitým způsobem i všechny ostatní fragmenty v celé jejich informační plnosti. **Míra** je ve všem a vše je v **míře**. Díky této vlastnosti **míry** je svět celistvý a úplný. Vypadnutí z **míry** znamená záhubu. Sklouzávání v tomto směru znamená ohrožení života a nutnost *přežívat v boji proti Všemíru, jehož výsledek je předurčen poměrem potenciálů stran*. Vyčerpání *dílčí* míry znamená přechod do jiné *dílčí* míry, získání nějaké nové kvality. Smysl pro míru, pokud se podíváme na „holografické“ vlastnosti míry bytí, umožňuje *objektivně souměřitelně* porovnávat jednotlivosti (kombinace „to je ono“ – „to není ono“) mezi sebou, a formovat si tak stabilní mozaiku vnímání světa rozvíjející se od Počátku Všemíru směrem k sobě samotnému.

3.8. Ještě některé ilustrace trojjednosti matérie-informace-míry

Pod pojmem trojjednosti matérie-informace-míry se rozumí, že:

- materiální nositele nějakého jednoho typu mohou obsahovat různé informace, zapsané v různých systémech kódování;
- jedna a ta samá informace může být zapsána na materiálních nositelích různých typů (které mohou mít také rozdílnou informační kapacitu) v různých systémech kódování;
- jeden a ten samý systém kódování informací může být nosičem různých informací na materiálních nositelích různých typů.

Příklady právě takové souvztažnosti v trojjednosti matérie-informace-míry poskytují současné počítačové technologie.

Vědomí většiny nebylo po dobu tisíciletí vlastní vidět za obrazem (v podobě obrazu nebo sochy), za zvukem (jakoukoliv melodií) soubor čísel. Avšak na konci 20. století se optické záznamové médium (poči-

tačový CD-ROM - cédéčko) stalo jediným nosičem pro zápis jak zvuku, tak i obrazů a textu v *číselném kódu, který je jejich číselnou definicí*, tj. druhem míry. I když systémů kódování, formátů „digitalizace“ obrazu, zvuku, textu může být velký počet, je v každém z nich jednoznačně vymezena shoda „souboru kódových skupin čísel se zápisem obrazu nebo zvuku, nebo zápisem nějaké informace jiného druhu“. A všechno, co je zapsáno na cédéčku může být zapsáno i na jiných materiálních nositelích.

Přestože je cédéčko umělým výdobytkem civilizace (artefaktem), tak v životě společnosti se specifickým způsobem projevují POUZE zákony bytí veškerého Všemíru; nic, co by v nich nebylo, se v kultuře civilizace nemůže projevit nezávisle na tom, zda jsou obecně přírodní zákonitosti bytí chápány jako vyjádření Božího Předurčení, nebo jako nedílná součást Přírody. Proto je nutné především rozpoznat číselnou jednoznačnost (míru) v obrazech vlastních Objektivní realitě mimo výdobytky civilizace a výdobytky civilizace využívat jako modely, jejichž funkčnost napomáhá pochopit obecnější objektivní zákonitosti bytí.

3.9. Přechod od Já-centrismu ke vnímání světa v trojjedinosti matérie-informace-míry

Jak je zřejmé z dříve vyloženého, tak se Já-centrismus vytváří „sám o sobě“ v procesu osobnostního vývoje člověka již od jeho prenatalního období života a pokyn, že je možné založit vnímání a chápání světa na trojjedinosti matérie-informace-míry do vědomí jedince, založeného na Já-centrickém vnímání a chápání světa, přichází zvnějšku, načež se jedinec buď může tímto pokynem začít řídit a cíleně přestavět své vnímání a chápání světa, nebo ho může ignorovat.

Z obsahu předchozí kapitoly (3.8) vyplývá, že informace o kategoriích trojjedinosti matérie-informace-míry jako o mezních zobecněních v hranicích Všemíru a také jako o prvotních rozlišeních v zobecňující kategorii „Všemír“, jsou hodně vzdálené tomu, co v Já-centrickém vnímání světa bezprostředně přimyká k Já-centru, nebo se nachází blízko něho, pokud budeme sledovat řetězce vzájemných vazeb komponent vnímání světa. Důsledkem je, že pokud Já-centrismus v životě narazí na (*pro něj*) „*nepřirozený*“ soubor mezních zobecnění a vzájemných vazeb mezi nimi, nemůže okamžitě přiznat vlastní nezpůsobilost a životní průkaznost vnímání světa v trojjedinosti matérie-informace-míry.

HLAVA 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

Proto se vycházejíce z Já-centrického vnímání světa, v mezních formách jeho projevu ateistického, nevyhnutelně dostaneme k otázce testování životní průkaznosti vnímání světa v trojjedinosti matérie-informace-míry.

Obrátíme se v této věci k Materialismu a empiriokriticismu V. I. Lenina a podíváme se nejen na Leninovu definici termínu „matérie“, ale i na text, kde je uvedena:

«... je zcela nepřipustné směřovat, jako to dělají machisté¹, učení o tom či onom složení matérie s gnoseologickou kategorií, směřovat otázku nových vlastností nových druhů matérie (například elektronů) se starou otázkou teorie poznání, otázkou zdrojů našich znalostí, existencí objektivní pravdy apod. Říkají nám, že Mach „odhalil prvky světa“: červené, zelené, tvrdé, měkké, hlasité, dlouhé apod. a my se ptáme: Je tím, když vidí červené, cítí tvrdé apod., dána člověku objektivní realita nebo ne? Tuto starou, přestarou filozofickou otázku Mach pomotal². Jestliže dána není, tak nevyhnutelně společně s Machem sklouznete do subjektivismu a agnosticizmu³, do vámi zaslouženého obětí imanentů⁴, tj. filozofických Meňšiků⁵. Jestliže tak dána je, tak je nezbytné tuto objektivní realitu označit filozofickým pojmem, a takový pojem již dávno existuje a je jím *matérie*. Matérie je filozofická kategorie pro označení objektivní reality, která je dána člověku jeho smyslovými vjemy, kterou lze kopírovat, fotografovat a odráží se v jeho smyslech existující nezávisle na nich. Proto tvrdit, že takový pojem může „zastarat“, je *děťinské*, jde o nesmyslné opakování důvo-

¹ Podle jména rakouského fyzika a filozofa Ernsta Macha (1836 – 1916), kterého materialisté-„dialektici“ řadí mezi „subjektivní idealisty“. Ernst Mach byl jedním ze zakladatelů „empiriokriticismu“ – filozofického směru, jehož zkoumání a kritice V. I. Lenin zasvětil citovanou práci.

Jedním z kritérií analogie je v aerodynamice podobnostní „Machovo číslo“ ($M = v/a$, kde v je rychlost proudění plynu bodem; a je rychlost šíření zvuku), které bylo nazváno na jeho počest.

² Pokud bychom byli přesnější, tak tuto otázku pomotal nejen Ernst Mach, ale i V. I. Lenin, i když každý po svém, čímž popletli i mnohé jiné.

³ Agnosticismus je filozofický termín, kterým jsou nazývána učení principiálně odmítající možnost poznat objektivní pravdu.

⁴ Jeden ze subjektivně idealistických směrů ve filozofii z konce 19. století.

⁵ «Meňšikov O. M. (1859 – 1919), reakční novinář, přispěvatel do novin Novoje vremja. Po Veliké říjnové socialistické revoluci aktivně bojoval proti Sovětské vládě. Byl zastřelen v roce 1919.» (Jmenný rejstřík citovaných novin).

dů módní *reakční* filozofie. Mohl za dva tisíce let zastarat boj idealismu s materialismem? Tendence nebo linie Platóna a Démokrita ve filozofii? Boj náboženství a vědy? Odmítání objektivní pravdy a její uznávání? **Boj zastánců existence mimosmyslového poznání s jeho protivníky?**

Otázka, zda přijmout nebo odmítnout pojem matérie, je otázkou důvěry člověka k informacím, které mu poskytují jeho smyslové orgány. Otázka zdroje našeho poznání je otázkou, kterou si lidé pokládali, a kterou zkoumali od samotného počátku existence filozofie, otázka, která může být klauny-profesory podána na tisíc způsobů, ale která nemůže zastarat, jako nemůže zastarat otázka, zda je zdrojem lidského poznání zrak, hmat, sluch a čich¹. Považovat naše smysly za obrazy vnějšího světa – uznávat objektivní pravdu – zastávat názor materialistické teorie poznání, je jedno a to samé.» (Materialismus a empiriokriticizmus, samostatné vydání, Moskva, Politizdat, 1986, str. 140, 141.

V uvedeném citátu jsou dvě věty, které jsme tučně vyčlenili. V rozporu se smyslem druhé z nich však „dialektický“ materialismus odmítá praktickou mysticky-náboženskou zkušenost mnohých lidí z různých pokolení a různých národů lidstva pouze na tom základě, že zakladatelé „dialektického“ materialismu takovou osobní praktickou zkušenost vědomého dialogu s Bohem a setkání s „mystikou“ různého druhu neměli; nebo i měli, ale „dokázali“ ji nějakým způsobem opominout nebo zkresleně vyložit.

Vzniká přitom otázka: „*Co by měli dělat ti, kteří mají praktickou zkušenost se získáním takzvaného „mimosmyslového poznatku“? Přetvářovat se navzdory svému svědomí* a tvářit se, že jsou stejně necitliví a nepozorní jako ti, kteří jsou pevně přesvědčeni, že je takzvané „mimosmyslové“ vnímání různorodých projevů Života principiálně fyzicky nemožné?

Boj proti nositelům a zastáncům „mimosmyslových znalostí“ by byl z hlediska vědecko-poznávací činnosti oprávněný a nevypadal by jako očividná hloupost, pokud by normální zdravý člověk svými smyslovými orgány vědomě vnímal *bez výjimky všechny* druhy matérie a tím pádem také všechny toky informací, jejichž jsou nositeli. Jenže normální člověk bez pomoci technických prostředků v pásmu

---

¹ Obvykle se zmiňuje pět smyslů: V. I. Lenin zapomněl na chuť. Kromě toho je šestým lidským smyslem, jak bylo zmíněno dříve, smysl pro míru jako smysl pro bezprostředně objektivní matici možných stavů matérie a přechodů z jednoho jejího stavu do druhého.

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

---

rádiových vln nevidí a neslyší a ještě před o něco málo více než sto lety neexistovaly ani přístroje, které by umožňovaly technicky vidět a slyšet v pásmu radiových vln. Existují však i takoví lidé, kteří slyší rádiové vysílání městské přenosové sítě i bez reproduktorů ve svém bytě. Existují i takoví, kteří „vidí“ zvuky: jednou z možností tohoto, zdálo by se nemožného jevu (neboť oko tomu přizpůsobeno není), je založen na tom, že akustická vlna při průchodu lebkou rozkmitá zrakové nervy, které vybuzené průchodem zvukové vlny u některých lidí vyvolávají díky osobitosti jejich organismu pocit, že vidí zvuk.

A pokud tedy někdo vidí a slyší to, co nevidí a neslyší ostatní a technické prostředky, které by dokázaly pracovat s těmito druhy obecně přírodního záření, nejsou zatím vyvinuty, tak to snad znamená, že tato záření neexistují? A komu by měl věřit filozof, sám slepý a hluchý: vědě a technice vycházející z vědy omezené Já-centrismem, které tvrdí, že nic takového existovat nemůže? Nebo těm, kteří tvrdí, že vnímají to, co nevnímají ostatní lidé, a není schopná zaznamenat vědecká přístrojová základna? Pokud bychom to vyjádřili v termínech „dialektického“ materialismu, tak takoví lidé pocítují svou součinnost s těmi druhy matérie, které nevnímá většina lidí a nezaznamenává vědecká přístrojová základna vědy příslušné epochy.

Teď se analyticky podíváme na vlastní leninskou „definici“ termínu „matérie“. Tato „definice“ je ekvivalentní následující totožnosti: „*matérie*“ ≡ „*Objektivní realita*“, tj. matérie se v Leninově pojetí rovná samotnému Životu v maximálně širokém smyslu toho slova s ohledem na nutnost korekce vzhledem k Leninovu ateismu. Tj. v ateisticko-materialistickém chápání světa je „matérie“ jenom jiný název pro mezně zobecňující kategorii „úplně všechno“.

Leninova „definice matérie“ v podstatě není definicí zobecňujícího pojmu vyčleněného na základě syntézy určitého množství jednotlivých a osobitých pojmů, ale záměnou jedné jazykové konstrukce za druhou.

Uvedený úryvek ukazuje na to, že V. I. Lenin nepovažoval za významné, nebo se nezamýšlel nad následujícími otázkami:

- je rozdíl mezi červenou a zelenou rozdílem objektivním, který existuje nezávisle na našich smyslových orgánech, vjemech a mimo vědomí lidí?
- existoval tento rozdíl v těch epochách, kdy lidstvo na Zemi ještě neexistovalo a uvažovat o tomto tématu neměl kdo?
- čím je podmíněný?

Z hlediska zraku barvoslepého nebo koně, který barvy nevidí, žádný objektivní rozdíl mezi červenou a zelenou skutečně neexistuje, ale my přece ve své většině barvoslepí nejsme; a dokonce i barvoslepému člověku je s pomocí spektroskopu sice zprostředkovaně, ale přesto *objektivně umožněno*, ten rozdíl vnímat – přes vědeckou přístrojovou základnu, tedy ne bezprostředně díky vlastním vjemům. Jestliže však nejsme barvoslepí a rozeznáme rozdíl mezi „červenou“ a „zelenou“ bezprostředně díky vlastním vjemům, nebo zprostředkovaně přes prostředky technosféry; *jestliže uznáváme, že objektivní Svět (matérie) existuje nezávisle na našem vědomí a naše vjemy nám přinášejí obrazy, „souzvuky“ a „melodie“ vnějšího světa*, tak nás to opravňuje k položení otázky:

Jsou obrazy vnějšího světa, například rozdíl mezi červenou a zelenou barvou, objektivní? Nebo jsou produktem našeho subjektivismu?

A Životem potvrzená odpověď na otázku, kterou jsme si takto položili, je jen jedna:

Obraz je objektivní, i když sám o sobě není materiální: pouze se v matérii odráží. Ale schopnost subjektu, stejně jako jeho neschopnost, vnímat objektivní obraz, a stejně tak samo subjektivní vnímání objektivního obrazu jsou podmíněny osobitostmi organismu (uspořádáním) matérie tvořící subjekt¹ a matérie nesoucí obraz.

A konkrétně je v rozdílu mezi červenou a zelenou barvou vyjádřen rozdíl frekvencí charakteristických pro záření v červené a zelené části spektra. To znamená, že má tento rozdíl objektivní charakter, a je podmíněn objektivní mírou – matricí možných stavů matérie. Samotná matrice pak očividně materiální není.

V důsledku vlastností zdravého lidského těla, které jsou nám všem společné, nejsme v ultrafialové části spektra schopni vidět, a v případě zdravotních odchylek od normy můžeme být hlušší, slepí – plně nebo částečně, čemuž je příkladem barvoslepost. To tedy znamená: že norma i odchylky od ní jsou podmíněny osobitostmi organizace specifického druhu matérie, ze které je subjekt vytvořen: chyba v uspořá-

---

¹ To samé platí i pro možnost zaznamenat kopii nějakého obrazu na jiném materiálním nositeli.

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

dání (ve struktuře) chromozómů a... červená je i „zelená“, nebo lze najednou vidět v ultrafialovém nebo infračerveném spektru.

A toto všechno bylo zřejmé i v době, kdy žili zakladatelé „dialektického“ materialismu. Například Bedřich Engels mohl nejednou vidět svůj obraz v zrcadle a na fotografiích. Viděl Karla Marxe živého i na fotografiích. Věděl, že jeho obraz a obraz Karla Marxe jsou objektivně odlišné. Věděl, že každý z obrazů zůstane sám sebou nezávisle na svém materiálním nositeli: živém „bílkovinném těle“, optickém zobrazení tohoto těla v zrcadle, nebo jeho zobrazení na fotografii, tj. že obraz je objektivní. Věděl, že sám o sobě není obraz materiální (ve smyslu, že ho necharakterizuje hmota nebo jiný druh matérie, který je jeho nositelem) a že neexistuje jednoznačná podmíněnost obrazu materiálním nositelem, neboť na fotografické desce může být zaznamenán obraz jakéhokoliv materiálního objektu, který se ocitne v zorném poli objektivu fotoaparátu, ve kterém byla původně prázdná fotografická deska.

To samé platí i pro V. I. Lenina, a to tím spíše, že sice tepe machisty, ale on sám o stejném nemateriálním a objektivně existujícím píše: dá se kopírovat, fotografovat a výsledkem je pro něj objektivní pravda o vnějším světě člověku vlastní, ale o objektivitě nemateriálního tam nemá ani slovo: vždyť „kopírovat“ neznamená, že smyslové orgány vytvoří materiální duplikát objektu; vytvářejí pouze více či méně dokonalý duplikát originálního obrazu opírající se o materiální a algoritmické procesy, které jsou vlastní lidskému organismu, nebo které jsou mu ve vnějším světě podřízeny. Tento nemateriální duplikát „dialektici“-materialisté nazývají „odrazem“, „znaností“, a idealisté, jak je možné pochopit z Materialismu a empiriokriticismu „zkušeností“, „čistou zkušeností“ přisuzující mu subjektivní nebo objektivní charakter v závislosti na okolnostech a charakteru idealismu (objektivního nebo subjektivního).

Podle našeho názoru otázka, zda každý obraz představuje něco nemateriálního, ale objektivního, když je nedílnou složkou objektivní reality? – náleží do stejné kategorie „gnoseologických otázek“¹, které jsou tak často probírány v literatuře „dialektického“ materialismu, včetně samotné Leninovy práce *Materialismus a empiriokriticismus*:

«Věci existují nezávisle na našem vědomí, nezávisle na našich vjelech, mimo nás, neboť je nepochybné, že alizarin existoval

---

¹ Určité odpovědi, na které tvoří teorii poznání.

v černouhelném dehtu i včera, a stejně nepochybné je, že jsme o této jeho existenci včera nic nevěděli a žádné vjemy z tohoto alizarinu tedy nepocítovali.» (Materialismus a empiriokriticismus, citované vydání, str. 113).

— Odpovězte: „Ano“ nebo „Ne“.

A každou z těchto odpovědí se rozumí vzájemně se vylučující cesty dalšího porozumění Objektivní realitě.

Avšak „dialektický“ materialismus si „gnoseologické otázky“ o objektivitě nemateriálního sám nepokládá. Zaměňte v tomto citátu slovo „věci“ slovem „obrazy“: otázka dostane nový smysl, který bude při odpovědi na ní vyžadovat jedno – úplně opustit ohradu materialismu a „dialektického“ materialismu jmenovitě.

A teď porovnáme nějaká fakta.

V kompletních Sebraných spisech V. I. Lenina (páté vydání) je Výkladový slovník živého velkoruského jazyka od V. I. Dala zmíněn třikrát. Přičemž, jak je možné pochopit z příslušných míst Leninova díla, kde je Dalův Výkladový slovník zmiňován, se s ním Lenin seznámil až po roce 1917, to znamená na sklonku svého života. V Dalově Výkladovém slovníku je uvedeno lidové přísloví „není věci bez obrazu“¹. Pokud ho porovnáme s uvedeným „gnoseologickým“ citátem z Materialismu a empiriokriticismu, tak zjistíme, že přísloví odkrývá jasnější pohled na věci a konkrétně i na objektivnost matérie; pohled, který se od názorů evropských filozofických škol liší.

To přísloví je pouze dalším z mnohých ukazatelů skutečnosti, že lidová životní moudrost skrývající se v příslovích a pořekadlech vyjádřených v ruském jazyce národů Ruska z 19. století v mnohém převyšovala „vědeckou filozofii“ vládnoucí evropské „elity“, včetně ruské evropsky vzdělané „elity“. A pokud by „elitářská“ „vědecká fi-

---

¹ 2. díl, heslo „VYOBRAZOVAT“ («ОБРАЖАТЬ»), str. 614 podle vydání z roku 1881 a jeho opakovaných vydání.

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

lozofie⁴² systematicky neopomíjela lidovou moudrost a nestavěla se vůči ní odmítavě, tak by se vyhnula mnohým vážným chybám.

Ale v širším pohledu na otázku objektivity uvědoměle nemateriálního obrazu, který by nebyl závislý na konkrétním druhu matérie, která je jeho nositelem, — je to otázka objektivní pravdy (nebo jinými slovy objektivity smyslu Života, objektivity informací, objektivity idejí) jako nemateriální složky bytí otisknuté Životem v matérii ve všech jejích druzích známých i neznámých v každé lidské epoše, pro jejíž označení jsou nezbytné příslušné „filozofické“ kategorie. Je to otázka základů adekvátnosti subjektivního poznání objektivní pravdy.

Ale objektivnost nemateriálních obrazů věcí (informací v nich uložených) ještě není v Životě veškerou objektivní nemateriálností. Obraz zůstává sám sebou nezávisle na svém přenosu z jednoho druhu matérie, která je jeho nositelem, na jiný; zůstává sám sebou v každé z množství svých kopií, které jsou umělou nebo přirozenou cestou otisknuty v tom či onom druhu matérie. A to nás přivádí ještě k jedné „gnoseologické otázce“:

Co objektivního a nemateriálního dodává matérii objektivní obraz?

Osobitost matérii vždy dodává uspořádanost jejích fragmentů a ještě přesněji - obraz je tvořen určitým způsobem organizace matérie; a určitý obraz otisknutý v matérii se zničí změnou uspořádání materiálních struktur, které jsou jeho nositeli. V tom je jedna ze složek vzájemné podmíněnosti kvality (v daném případě obrazu) množstvím a uspořádáním.

Uspořádání také není materiální, i když je neoddělitelně spjata s matérií, neboť ve Všemohíru neexistuje neuspořádaná matérie: dokonce i jeden „chaos“ je odlišitelný od druhého na základě matema-

---

² Včetně ta, jejímž představitelem byl V. I. Lenin: co udělal kromě napsání Rozvoje kapitalismu v Rusku v Šušenském od května 1897 do ledna 1900?

- Ztratil čas, i když měl možnost seznámit se s chápáním světa, teorií a praxí poznání světa tamních znacharek a lidí respektovaných svými moudrymi spoluobčany, když už se k šamanům okrajových severských národů nedostal, aby se seznámil i s jejich – staletou praxí podloženými – názory o otázkách souvisejících s „vědeckou filozofií“ a takzvanou „gnoseologií“.

ticko-statistických charakteristik, které jsou mu vlastní, neboť je uspořádán¹ jinak. A opravdu, jeden je způsob uspořádání molekul chemických sloučenin v emulzi fotografické desky (fotografického filmu) a jiný je v zobrazení akvarelem, kde je jiné uspořádání molekul, které se liší svým atomovým složením i vnitřní uspořádaností, přitom objektivní obraz zachycený na fotografické desce a na akvarelu může být jeden a ten samý, a to ani nebereme do úvahy, že na fotografické desce byl obraz zachycen prostřednictvím techniky a akvarel je uměleckým výtvozem člověka.

Ale termín „uspořádanost“ nedefinuje podstatu. Pokud se podíváme na podstatu, tak:

Každé uspořádání je mírou *jako určenost i předurčení*: číselná určenost, tj. určenost množstevní i pořadová v souhrnu tvořící vektorově-matриční určenost, včetně určenosti při rozlišování pravého a levého souřadnicového systému; určenost předcházející aktu tvoření, je to tedy Boží Předurčení v náboženském chápání světa.

Předurčenost je konkrétně: v jednom ze svých nejjednodušších vyjádření – zákonité uspořádání atomů v molekulách za stejných fyzických podmínek; a v jednom z organizačně nejsložitějších vyjádření lokalizovaném hranicemi společnosti – zákonitost (opakovanost) historických jevů, nepřímá úměrná jejich duchovnosti², tj. *ujasnění si samotnými lidmi – tvůrci historie – své minulosti i svých záměrů do budoucnosti*.

Bedřich Engels se také této problematice dotýkal:

«Matérie jako taková, to je čistý výtvar mysli a abstrakce. Abstrahujeme se od kvalitativních odlišností věcí, když je jako fyzicky existující slučujeme pojmem matérie. Matérie jako taková na rozdíl od určitých, existujících materiálů, není takovým obrazem, něčím smyslově existujícím. Když si přírodověda staví za cíl najít stejnorodou materii jako takovou a svěst její kvalitativní odlišnosti na čistě množstevní rozdíly vytvářené kombinací stejnorodých nejmenších částic, tak postupuje stejně, jakoby si místo višně, hrušek a jablek přála vidět plod jako takový, místo koček, psů, ovcí apod. savce jako takového, plyn jako takový, kov jako takový, nerost jako takový, chemickou sloučeninu jako takovou, pohyb jako takový. (...) Jak dokázal již G. Hegel (Encyklope-

---

¹ Či „chaotický“: jak to komu víc vyhovuje.

² Aforismus V. O. Ključevského: „Zákonitost historických jevů je nepřímá úměrná jejich duchovnosti.“

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

die, 1. díl, str. 199), není tento názor, toto „jednostranně matematické hledisko“, podle kterého je matérie vymežitelná pouze množstevním způsobem a kvalitativně je odpradávná stejná, „ničím jiným než hlediskem“ francouzského materialismu 18. století. Je dokonce návratem k Pythagorovi, který již posuzoval číslo, množstevní určenost¹ jako podstatu věcí.» (Anti-Dühring, samostatné vydání, Moskva, Politizdat, 1988, str. 400, 401).

A to není jediné místo, kde se Engels dotýkal tohoto tématu měrné určenosti a předurčenosti. Psal o věčnosti sloučenin uhlíku:

«Sloučeniny uhlíku jsou věčné v tom smyslu, že za stejných podmínek pro slučování, teploty, tlaku, elektrického napětí apod. se neustále obnovují» (Dialektika přírody, samostatné vydání, Moskva, Politizdat, 1987, str. 262).

— Avšak otázku o tom, co konkrétně – jaká objektivní danost – je vyjádřena v tom, že uhlík je vždy uhlíkem a vodík zase vodíkem, jak změna měrné určenosti převádí reálnou a ne abstraktní matérii Všemíru z jednoho skupenství do jiného apod.? — si nepokládal.

Takto tedy při vytváření filozofie „dialektického“ materialismu zafungoval algoritmus zkoumání otázek na základě principu, aby „pro stromy nebylo vidět les“, který se celkem často projevuje při vývoji vnímání a chápání světa na základě Já-centrismu.

Všichni zakladatelé „dialektického“ materialismu² i jejich ideoví protivníci – filozofové jiných směrů, jak vyplývá dokonce i z relativně malého počtu citátů, které jsme zde uvedli, tak či onak píšou výslovně o třech nerozlučně spjatých kategoriích ve Všemíru, kterými jsou – matérie, informace, míry – dávají jim různá jména, ale nedokážou je sjednotit a syntetizovat na jejich základě zobecňující pojem, který by řešil, a jako očividné NEDOrozumění ukázal konflikt materialismu, idealismu a „numerologické filozofie“, *blábolící o tom, že čísla řídí svět*, jejíž význam idealismus opomíjel a materialismus řadil k druhu idealismu.

Jedno z míst dokazujících jak dialektický materialismus „přezírá“ trojjednost objektivních kvalitativních různorodostí matérie-infor-

¹ Zde je užitečné si připomenout, že kromě množstevních (základních) číslovek existují ještě i pořadové číslovky, tj. „množstevní určenost“ není dostatečná pro předurčení a charakteristiku podstaty věcí a pořadová určenost zahrnuje ještě i vektorově-matриční určenost.

² A také idealisté, včetně subjektivních idealistů, agnostiků a solipsistů, což je vidět z veškeré filozofické literatury.

Základy sociologie

mace-míry, a nechápe její význam jako pojmu na úrovni „všeobecné“ v *mezích Všemohíru*, přestože o její podstatě Bedřich Engels mluví:

«Nägeli¹ napřed tvrdí, že nejsme schopni skutečně poznat kvalitativní rozdíly, a hned nato říká, že se takové „absolutní rozdíly“ v přírodě nevyskytují! /.../

Zaprvé, každá kvalita má nekonečně mnoho kvantitativních gradací, například odstíny barev, tvrdost a měkkost, trvanlivost apod., a i když jsou kvalitativně odlišné, mohou být změřeny a rozpoznány.

Za druhé, neexistují kvality, ale pouze věci, které mají kvality, a to nekonečně mnoho kvalit. Dvě rozdílné věci vždy mají určité společné kvality (přínejmenším vlastnosti tělesnosti), jiné kvality, které se od sebe liší stupněm, a nakonec některé kvality nemusí jedna z těch věcí mít vůbec.» (Dialektika přírody, část Poznámky a fragmenty, Dialektika, citované vydání, str. 200).

V uvedeném citátu Bedřich Engels (a po něm i celý „dialektický“ materialismus) vynáší matérii na úroveň mezně zobecňujícího pojmu, a vše ostatní ponechává v hierarchicky nižší úrovni *nedefinované podle složení množství dílčích vlastností matérie*. Dělá to však implicitně, i když přímo píše o podmíněnosti nemateriálních kvalit matérie (informací o ní) mírou (číselnou určenosti, množstevní a pořadovou, včetně maticně-vektorové).

Ale to, že se historicky reální filozofové-idealisti, včetně formálního logika-dialektika G. Hegela, nedobrali k pojmu trojjednosti objektivních odlišností matérie-informace-míry, přestože *téměř všechny hvězdy evropské filozofie chodili okolo a přímo o to zakopávali*², jednoznačně vypovídá o tom, že ani všechny druhy idealismu existující ke konci 19. století v biblické kultuře (na Západě) nebyly o nic lepší než jakýkoliv z druhů materialismu té doby.

Všechno není v pořádku ani s filozofickými tradicemi vycházejícími ze znacharských kultur národů Východu. A konkrétně symbol ☯ je možné chápat ve smyslu dialektického dualizmu: dva protiklady spojené do jednoho celku, z nichž každý si v sobě nese kvalitu druhého protikladu (symbolizovanou tečkou opačné barvy umístěné uvnitř každého „pulce“).

---

¹ Karl Wilhelm von Nägeli (1817 — 1891), rakouský botanik, odpůrce Darwinových teorií, agnostik, *metafyzik (to znamená, že nebyl materialistou ani ateistou)*.

² Viz práce vnitřního prediktoru SSSR - Lásky k moudrosti: od minulosti k budoucnosti... (SPb, 1998).

Hlava 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

Ale je možné ho chápat i ve smyslu trojjedinosti: kromě těchto dvou protikladů tu ještě existuje *bezbarvá, průzračná a prázdná forma-matrice*, která se projevuje, tj. stává se viditelnou, když v sobě neoddělitelně spojí oba protiklady ve všem známém ☯. Bez této prázdné, průzračné a bezbarvé formy lišící se od „jing“ i „jang“ (informačních charakteristik komponent tohoto symbolu) by ze symbolu s přesně definovanou grafickou strukturou ☯ zbyla pouze beztvará „barevně neurčitá“ kaňka. *V dostatečně široce známé literatuře zasvěcené východním filozofickým tradicím se však výklad symbolu ☯ ve smyslu trojjedinost matérie-informace-míry nevyskytuje.*

Přítom je dobré si povšimnout, že součástí interpretace ☯ jako symbolu trojjedinosti matérie-informace-míry ve Všemohíru jsou mezně zobecňující kategorie vnímané člověkem v životě bezprostředně, což ji odlišuje od tradiční interpretace tohoto symbolu, ve které je bezprostřední vnímání vesmírných složek ☯ „jing“ a „jang“ pro většinu problematické.

A toto škodu přinášející nepochopení Všemohíru jako *trojjedinosti matérie-informace-míry* se v idealismu a materialismu ve všech jejich variantách VEŘEJNÝCH – exoterických – FILOZOFIÍ všech kultur včetně té muslimské¹ zachovalo do dneška.

Nikdo se samostatně k tomuto pojmu nedostal, přestože jak ukazuje analýza textů V. I. Lenina, B. Engelse i druhých filozofů, zkoumání symbolu ☯ a jeho výkladů, tak prakticky všichni chodili okolo trojjedinosti matérie-informace-míry a „zakopávali“ o její komponenty neschopní překonat svůj Já-centrismus a dostat se k ní.

A přitom při všem evropská, *veřejná* exoterická filozofie, která VYCHÁZÍ Z BIBLIE, odpradávná všechny, kteří na ní narazí, staví před volbu:

---

¹ I když Korán klíče k překonání Já-centrismu a přechodu ke vnímání a chápání světa v trojjedinosti matérie-informace-míry Všemohíru obsahuje, svět historicky vzniklého islámu je nevyužil a více než 1 300 let stále žije na základě Já-centrismu ve formě kaleidoskopu a úzce profesionálně specializovaných mozaik.

**Idealismus nebo materialismus? Třetí možnost¹ neexistuje! Vy-
bírejte!** — Ale pokud vybíráte ze dvou uměle a zlomyslně zkon-
struovaných variant lži, nemůžete si zvolit pravdu.

Současně s tím však *aplikovaná*, tj. žádná abstraktně-kabinetní, fi-
lozofie na základě trojjedinosti prvotních odlišností matérie-infor-
mace-míry ve stejné biblické kultuře celou tu dobu existovala, jenže
nebyla určena pro systém veřejného filozofického vzdělání, ale pro
vnitřní potřeby esoteriků. A právě o trojjedinosti matérie-informace-
míry formou jinotajného, zaprogramovaně nejednoznačného chápání
informují úryvky z knihy V. Šmakova „Svatá kniha Tóta. Velké arká-
ny Taro“, které byly uváděny dříve v kapitole 3.6.

To nás přivádí k otázce, odkud nositelé té esoterické tradice vzali
své vnímání světa, jehož mozaika je rozvinuta ve směru „od celku
k jednotlivostem“. Ohledně toho mohou panovat ty nejrůznější názory,
avšak Korán informuje přímo:

«A dali jsme věru Mojžíšovi písmo a rozlišení – možná tak půjdete
přímou cestou!» (súra 2:50 (53)).

Tj. pokud přijmeme toto koránské svědectví, tak byly Mojžíšovi
Shora poskytnuty dva kvalitativně odlišné informační moduly – nějaké
„Písmo“ a „Rozlišení“. Súra 25 Koránu to tak nazývá přímo – „Rozli-
šení“. A na základě informací z jejích prvních ají jsme se dostali

---

¹ Implicitně: A žádná „numerologie“, která je v podstatě učením o míře (o
mhpe) a jejích projevech v životě:

- jako o matici možných stavů matérie a cestách přechodu matérie
z jednoho stavu do jiných;
- a jako o tom, co zaznamenává na materiální nositele obrazy, ideje apod., co
je objektivně v celém Všemohíru systémem kódování informací, pokud bu-
deme hovořit jazykem moderní vědy.

A v této souvislosti si vzpomeňte na dříve uvedený výrok B. Engelse o
„matérii jako takové“, kde jako krok zpět charakterizoval návrat k Pythago-
rovým názorům, „který již posuzoval číslo, množstevní jednoznačnost, jako
podstatu věcí“.

Ve stejné souvislosti vzniká otázka, čím bylo ve skutečnosti podmíněno
odstranění právě té kapitoly, která pojednává o matematických názorech
v primitivních kulturách, když byla v roce 1989 nově vydána kniha anglické-
ho etnografa 19. století E. B. Tylora – Primitivní kultura? Podle našeho názo-
ru práním skrytý problematiku míry, aby nebyla zkoumána její role v životě a
chápání světa.

HLAVA 3. Mezní zobecnění = prvotní rozlišení

k trojjedinosti matérie-informace-míry – systému prvotních rozlišení = mezních zobecnění v hranicích Všemohíru.

A jestliže se strážci nějaké esoterické tradice, ze které uvádí V. Šmakov fragmenty textů v dříve citované knize - Svatá kniha Tóta. Velké arkány Taro, nedovtípili o trojjedinosti sami, ale skryli před společností části informací odhalených Shora prostřednictvím Mojžíše *pro zasvěcení všech lidí bez výjimky*, tak mohou být charakterizováni slovy Koránu: *Kdo je nespravedlivější než ten, kdo pro sebe ukrývá svědectví, jehož se mu dostalo od Boha?* (súra 2:134 (140)).

A v důsledku tohoto utajení a na jeho základě je v průběhu globalizace vytvářen systém rozdělení společnosti na sociální skupiny podle světónázorového příznaku, o kterém se hovořilo na začátku této hlavy v kapitole 3.1:

- životu nejméně přizpůsobené vnímání světa kaleidoskopického typu a Já-centrické mozaiky, redukované na metrologicky neprůkazný soubor mezních zobecnění „hmota, duch (přírodní pole), prostor, čas“ – určených „všem“, tj. jak obyčejným lidem, tak i „elitě“;
- a vybraným nositelům esoterické tradice je pro to, aby řídili „všechny“, určeno vnímání světa trojjedinosti matérie-informace-míry, o kterém nejednoznačně informuje dříve uváděný text z knihy V. Šmakova - Svatá kniha Tóta. Velké arkány Taro.

Jak je zřejmé z uvedeného výše v kapitolách 3.8 a 3.9, je životní průkaznost vnímání světa v trojjedinosti matérie-informace-míry *potvrzována prakticky* (především praxí měření a porozuměním vjemům ze smyslových orgánů) bez výjimky ve všech odvětvích lidské činnosti. A předvádí svou funkčnost i v těch případech, kdy o funkčnost přichází Já-centrické vnímání světa redukované na mezní zobecnění „hmota, duch (přírodní pole), prostor, čas“.

To znamená, že v Životě existuje objektivní základ pro to, aby v procesu rozvoje svého chápání světa jedinec vědomě a cílevědomě přešel od živelně tvořeného a zdálo by se bezalternativního Já-centrického vnímání a chápání světa kaleidoskopického, nebo mozaikového typu k mozaikovému vnímání světa v trojjedinosti matérie-informace-míry.

Avšak přechod k vnímání světa v trojjedinosti matérie-informace-míry není jednorázovým procesem, který by proběhnul „jen tak

sám“ ihned poté, kdy se s touto možností seznámíte. Tento proces vyžaduje čas a určitou práci jedince, který musí přehodnotit známá fakta a celý svůj systém vnímání světa.

Z otázek probíraných v této hlavě se ocitla mimo pozornost hypotéza o existenci Boha, která byla zmíněna při uvádění alternativy k *Já-centrismu a jeho systému mezních zobecnění*. Jedná se o jednu z otázek problematiky nábožnosti a ateismu, která bude probírána v následujících hlavách (v kapitolách: 5.7 – 5.10, 8.3, 8.6, 8.7, 9.2, 10.5).

Hlava 3 v redakci ze dne 29. 06. 2008
Poslední dodatky a upřesnění: 23.07.2010

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vytváření kolektivní psychiky

Hlavní úkol psychologie jako společensky prospěšné aplikované vědy. Námitky vůči historicky vzniklým tradicím psychologie. Dvouúrovňový model psychiky: vědomí a nevědomí a režimy jejich vzájemné součinnosti. Mravnost. Emoce a emocionálně-smyslové naladění. Procesně-obrazové a diskrétně-logické myšlení. Typy struktury psychiky. Vytváření kolektivní psychiky (egregorů) a vzájemná interakce jedince a egregorů.

4.1. Hlavní úkol psychologie jako společensky prospěšné aplikované vědy

Hlavním úkolem psychologie *jako společensky prospěšné aplikované vědy* je napomoci lidem organizovat jejich psychologickou činnost tak, aby se nestali „chybou Přírody“, kterou by Příroda časem napravila tak, že by je nemilosrdně zlikvidovala; aby každý dokázal *užitečně* v plné míře realizovat v životě genetický potenciál svého rozvoje.

To, co bylo řečeno v předešlém odstavci, se týká jak každého jedince osobně, tak i kulturně svébytných společenství až k lidstvu jako celku: praxe je kritériem pravdy a v souladu s tímto principem to, co je Přírodě k ničemu, nepřezívá.

Vyřešení tohoto – hlavního – úkolu společensky prospěšné psychologické vědy vyžaduje:

- rozebrat možné varianty struktury psychiky jedince jako informačně-algoritmického systému;
- určit funkčnost každé z těchto variant;
- určit, která z těchto variant je nejefektivnější a najít cesty a metody přechodu od všech ostatních právě k této variantě.

Při takovém přístupu potom požadavek na zajištění metrologické průkaznosti znamená, že každý jedinec si musí být na základě svých vlastních smyslů schopen sám v sobě uvědoměle vymezovat všechny komponenty *modelu psychiky*, který je mu nabízen, a uvědoměle vnímat charakter vzájemných vazeb mezi nimi i jejich změny.

4.2. Námitky vůči historicky vzniklým tradicím psychologie

V současné době je znám velký počet modelů osobnostní psychiky, které byly vytvořeny v různých kulturách a rozvinuty na základě různých předpokladů.

V posledních několika desetiletích se zájem prakticky všech společností k problémům psychologie pod tlakem různých životních okolností vyostřil. Lidé, kteří si přejí zvýšit svoji odolnost proti stresem a dosáhnout v životě úspěchu, čtou díla zakladatelů a pokračovatelů tradičních škol psychologie západní vědy (S. Freuda, C. G. Junga apod.); studují traktáty o neurolingvistickém programování, dianetice a scientologii; čtou literaturu pojednávající o psychologických tradicích vycházejících z exoterických i esoterických větví védské kultury Východu i jiných regionů naší planety; čtou literaturu o tradicích „šamanismu“ různých národů (nejznámější jsou knihy Carlose Castanedy o Učení dona Juana); čtou všechno a obzvláště pak to, co je právě módní.

Avšak literatura pojednávající o všech těchto tradicích se vyznačuje jednou osobitostí: její recepty v absolutní většině případů nemůže člověk aplikovat samostatně, aby dokázal odhalovat a řešit problémy, jejichž charakter je psychologický: především své vlastní, a také problémy ostatních lidí i celých společností.

Tak například védská tradice trvá na tom, že organismus člověka se skládá z množství vzájemně se ovlivňujících těl, z nichž jedno je – pevné (hmotné, tvořené z tkání, kostí a krve) a z několika dalších „jemných těl“ (biopolí): éterové, astrální, mentální, kauzální apod., se kterými se pojí příslušné „čakry“ – funkčně specializovaná energeticko-informačně-algoritmická centra organismu, jejichž prostřednictvím je jedinec tak či onak ve vzájemné součinnosti s příslušnými „jemnými světy“ Všemohíru odpovídajícími každé z těchto čaker.

Převážná většina čtenářů však není schopná vnímat ani své vlastní „čakry“ a „jemná těla“ (nehledě už na „čakry“ a „jiná těla“ ostatních lidí). Abyste se je tedy naučili vnímat a diagnostikovat na tomto základě nějakou problematiku, musíte se *systematicky* (což vyžaduje čas a mnoho sil) věnovat těm či oněm psychofyziologickým praktikám (růz-

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

né směry jógy¹): psychika jedince a fyziologie jsou propojené a vzájemně se ovlivňují.

Kromě toho není samostatné provádění psychofyziologických cvičení podobného druhu bez kontroly a pomoci ze strany zkušenějších lidí pro psychiku bezpečné: „*jogíni samouci*“ tvoří jednu ze skupin pacientů v psychiatrických nemocnicích. Příčina spočívá v tom, že každá jóga je svého druhu „hackerstvím“ v tom smyslu, že se jedná o svévolné získání přístupu k těm či oněm informačně-algoritmickým zdrojům. Tato svévole může být realizována relativně bezpečnými cestami, ale může také přivést psychiku jedince do takového stavu, kdy přestává být z hlediska životní činnosti funkční. Právě z tohoto důvodů jsou historicky vzniklé ustálené praktiky jóg různého druhu založeny na tom, že učitel svým žákům předává určité znalosti a návyky bezprostředně v osobním kontaktu a samostatné svévolné jednání není v tomto ohledu mírně řečeno povzbuzováno.

To samé se, jenom ještě ve větší míře, týká i různorodého „šamanismu“ založeného na užívání těch či oněch lektvarů působících na fyziologii, kde hrozí nebezpečí otravy (a to i smrtelné) nebo vzniku závislosti.

A přestože úspěchy pokročilých jogínů jsou působivé, tak je Indie, kde se jóga zrodila, a kde se v návaznosti pokolení po dobu mnohých staletí stále obnovuje, jednou z nejproblémovějších společností globální civilizace. Hlavní příčinou této skutečnosti je individualismus všech jogínů. Vzhledem k tomu, že není možné každému dítěti od dětství přidělit „pokročilého guru“, získávají nositelé *tradice jógy* ve společnosti v podstatě „elitářské“ (i když ne klanově-„elitářské“) postavení a díky rozdělení společnosti na dav a „elitu“ nepřispívají k řešení problémů společnosti.

Existuje i novější příklad podobného druhu: je jím scientologie², veřejně šířená od roku 1950, která je někdy prezentována jako verze budhistických psychologických praktik přizpůsobená západní mentali-

---

¹ Jóga – psychofyziologické praktiky umožňující dosáhnout určitých výsledků.

Jogín – jedinec, který praktikuje tu či onu jógu, zabývá se psychofyziologickými praktikami.

² Kdo se zajímá o analýzu scientologie, tak v materiálech Koncepce sociální bezpečnosti viz práce Přijď na pomoc mé nevěře... (O podstatě dianetiky a scientologie: pohled ze strany).

tě. Nezávisle na tom, jakých úspěchů dosáhl osobně zakladatel tohoto systému psychologických praktik L. R. Hubbard při řešení problému lidí, scientologická církev rychle ve všech zemích světa dokázala, že to právě obchodní zájmy korporace „scientologického guru“ a snaha podřídit si společnosti jsou hlavním motorem této organizace a žádný soucit a přání pomáhat lidem. A to také podmiňuje výsledky činnosti scientologické církve ve všech zemích světa a vztah k ní, přestože má scientologie jako taková i určitý počet nezištných oddaných stoupenců.

Ještě hůře to dopadá s tradicemi psychologie, které vznikly v kultuře Západu. Nejvýraznějším příkladem je freudismus: „Oidipovský komplex“¹, který si narkoman S. Freud uvědomil sám u sebe, „latentní homosexualismus“² a ženský „komplex kastrace“³, který odhalil u některých z psychopatek, přejali do svých vlastních psychik mnozí lidé poté, co si prostudovali S. Freuda a uvěřili tomu, co napsal. Ve výsledku si tak vytvořili duplikáty těchto monster ve své psychice a dali jim pokyn ovládat je, přestože do té doby se v jejich psychice podobné defekty nevyskytovaly.

Hlavní příčina skutečnosti, že reálné možnosti psychologických tradic Východu a Západu, Severu a Jihu, asketických jóg a „šamanismu“ *dovolujícího si mnohé* po tisíciletí zaostávají za potřebami absolutní většiny lidí a společností, spočívá v tom, že se ve všech odráží Já-centrismus vnímání světa převládající v civilizaci, neboť vznikly a rozvíjejí se na jeho základě. Důsledkem je, že jejich přívrženci nechápou vzájemné vztahy mezi informací, mírou a materií v procesech lidské psychické činnosti. Právě proto nedokáže většina lidí psychologické tradice Východu zvládnout bez učitelů - „guru“, a školy psycho-

---

¹ Neuvědomělá snaha zabít svého otce a mít milostný poměr se svou matkou, která je prý objektivně vlastní psychice všech mužů. Název dostal podle Oidipa, postavy z jednoho starořeckého mýtu, který se toho všeho z nevědomosti dopustil.

² Neuvědomělá připravenost k homosexuálním vztahům, která je prý objektivně vlastní psychice všech lidí.

³ Specifický druh „komplexu méněcennosti“, který je prý objektivně vlastní ženské psychice kvůli tomu, že nemají takové pohlavní orgány jako muži. Proč ale muži naopak nemají „komplexy“ kvůli nevyvinutosti svých mléčných žláz, pohled na které a laskání kterých jim u žen přináší takové uspokojení? Nad touto otázkou se S. Freud nezamýšlel a odpověď na ni nám zůstal dlužen.

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

logické vědy Západu nedokážou vždy příslušně rozhraničit to, co je osobnostně subjektivní a co je objektivně vlastní všem lidem, nebo co je pro lidi objektivně možné (a následkem je, že nedokážou v řadě případů správně rozhraničit psychickou patologii a psychické zdraví, což se nejvýrazněji projevilo právě ve freudismu).

V podstatě tyto příklady znamenají, že:

Každý člověk se musí stát psychologem a plnit tuto funkci vůči sobě samotnému, tj. musí umět ve své psychice odhalovat problémy a úspěšně je řešit, napomáhat v této věci svému okolí a naopak tuto pomoc od něho přijímat, pokud jeho problémy nejsou individuálně řešitelné.

A k tomu je nezbytný model osobnostní psychiky (jako systému) a psychické činnosti (jako procesu) adekvátní životu, který by každý mohl pochopit jednoznačně a jednoznačně ho dokázal uvést do souvztáhnosti se svým vnímáním světa nezávisle na tom, zda je obyčejný člověk, zkušený jogín nebo senzibil od přírody.

4.3. Dvouúrovňový model psychiky: vědomí a nevědomí a režimy jejich vzájemné součinnosti

Všechny tyto problémy psychologické vědy a psychologických praktik podmíněných Já-centrismem je možné překonat, pokud se při posuzování psychické činnosti budeme opírat o vnímání světa v trojje-dinosti matérie-informace-míry, ve kterém jsou všechny tři vy-jmenované kategorie v množství svých různorodých projevů v životě objektivní daností.

Na tomto základě a s ohledem na požadavky pro model psychiky, které byly vyjádřeny ve dvou předchozích kapitolách této hlavy, je možné vytvořit dvouúrovňový model psychiky, který se bude skládat ze dvou komponent – vědomí a nevědomí.

Vědomí je jako jev psychického života možné definovat jako ob-last informačního ztotožňování se jedince se *Životem jako ta-*

kovým na základě jeho chápání světa¹ a toku jeho smyslového vnímání života v každém jednotlivém časovém okamžiku.

V náboženském chápání světa zůstává formulace stejná – a „jedincem“ je rozuměna věčná duše.

Taková definice vědomí může být uvedena do souvztažnosti prakticky se všemi stavy jedince. Pokud je jedinec vzhůru, tak něco vnímá. Pokud spí, tak je z hlediska svého okolí v nevědomí, přitom se však samotnému jedinci může zdát sen, a pokud se po jeho probuzení sen stane součástí jeho vědomí, tak z hlediska samotného jedince byl v době svého snění při vědomí, avšak oblast jeho informačního *ztožnění se se Životem* se v té době neshodovala s tou, která je mu obvykle vlastní v bdělém stavu. Skutečnost, že v bdělém stavu si lidé nepamatují větší část toku událostí probíhajících v jejich vědomí v době spánku, je základem pro přesvědčení mnohých lidí o tom, že v době spánku bylo jejich vědomí odpojeno: jenže sny, které zůstanou v paměti i v bdělém stavu, jsou příznakem toho, že si vědomí i ve snu uchovalo svou aktivitu, jenom bylo odloučeno od oblasti vnímání světa charakteristického pro bdělost a jedinec v té době řešil nějaké jiné úkoly.

Z funkčního hlediska může být účel snů různý: úklid informačního smetí, utřídování informací, získávání informací ze zdrojů, které jsou ve vztahu k osobnostní psychice vnější, zpracovávání informací s cílem vypracování nových s maximálním využitím intelektuálních možností (neboť ve stavu snění je psychika odpojena od toku všedního životního shonu a činností), přenos vědomí do jiných regionů planety kvůli získání informací, nebo ještě někam dál. Platí to jak pro sny, které si nepamatujeme, tak i pro ty, které si pamatujeme (zapamatování snů nám vlastně umožňuje provádět jejich klasifikaci).

Pokud není psychika pod vlivem psychotropních látek, je v bdělém stavu vědomí většiny lidí spojeno s jejich hmotným tělem a smyslovými orgány hmotného těla, a všechny procesy probíhající na základě nositelů biopolí probíhají mimo vědomí, i když nevědomé úrovně psychiky je mohou vnímat. V bdělém stavu je vědomé samovolné vni-

---

¹ Připomeneme, že základ chápání světa tvoří vnímání světa, takže pokudé, kdy je zmiňováno chápání světa jako jev lidské psychiky, je třeba si uvědomovat, že *vnímání světa jako základ chápání světa* není opomíjeno, a také se to tím rozumí.

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

mání těchto procesů možné, pokud si osvojíte psychofyziologické praktiky různých jóg a šamanismů.

Kromě toho různé praktiky umožňují rozšiřovat si vědomí, tj. do toku vnímání světa zahrnout i to, co v obvyklém stavu bdění smyslové orgány hmotného těla nevnímají; nebo přenášet vědomí do jiných oblastí vnímání světa, kdy v takových okamžicích ve větší či menší míře dochází k omezování vnímání světa prostřednictvím smyslových orgánů hmotného těla.

Vědomí se může ve frekvenčním rozmezí svého fungování přesouvat. Projevuje se to tak, že někteří lidé jsou schopni přecházet z jednoho psychologického typu (*flegmatici, sangvinici, cholericí a další*) do jiného. Jedni to dělají pod vlivem okolností a jiní to umějí dělat libovolně v závislosti na tom, jak právě potřebují být aktivní. Kromě toho jsou v literatuře popsány případy, kdy si lidé, kteří se ocitli v extrémních situacích, vzpomínali, že v jejich průběhu vnímali velice zpomaleně jevy, které v obvyklém stavu vnímají všichni jako mžik. Podobná svědectví¹ existují, i když v experimentálních podmínkách se jev „*zpomaleného plynutí času*“ – „*přesun vědomí do jiných frekvenčních rozsahů vnímání světa*“ nasimulovat nepovedlo. V podstatě i při snění se vědomí přesouvá do jiných frekvenčních rozsahů vnímání světa: jak dokazují výzkumy psychologů, tak to, co je subjektivně vnímáno jako děj trvající ve snu určitou delší dobu, ve skutečnosti trvá od zlomků vteřiny do několika vteřin.

Kromě toho existují psychofyziologické praktiky, které zajišťují přesun vědomí jak po matici možností, tak i v „časoprostorové“ lokalizaci nezávisle na místě, kde se nachází hmotné tělo.

Mnohým se zdá možnost získání všelijakých „nadpřirozených schopností“, které by jedinec dokázal svou vůlí ovládat v bdělém stavu, velice lákavá. Jenže psychika jedince je informačně-algoritmický systém, ve kterém do sebe musí všechny komponenty zapadat. A jedno z nebezpečí svévolného osvojování praktik umožňujících rozšiřovat vědomí apod. spočívá v tom, že pokud jedinec do svého vě-

---

¹ Tak například jeden z účastníků Velké vlastenecké války vyprávěl, že když vedle něho spadnul a vybuchl náboj, tak viděl, jak se po jeho povrchu pomalu šíří trhliny, jak přes trhliny začínají pronikat rozpálené plyny výbuchu, a jak se potom náboj roztrhl na kusy a jeho střepiny rozletěly do všech stran. I když ho žádná střepina nezasáhla, byl ten člověk zraněn a trvalo určitou dobu, než přišel k vědomí.

domí přijímá více informací, než je schopen *vědomě vstřebat*, tak ve větší či menší míře přichází o své *sebeovládání* (o schopnost v životě *uvědoměle ovládat své chování*)¹: ve výsledku informační toky, které nestačí vstřebávat, člověka tíží a pohání životem přibližně tak, jako když podzimní vítr honí po povrchu rybníku spadlé listy a přelévá je vlnami.

Vědomí je vždy individuální. Termíny typu „kolektivní vědomí“, „společenské vědomí“ vylučují jednoznačnost svého výkladu právě proto, že se za nimi neukrývá žádný reálný jev, i když je přípustný jejich výklad ve smyslu „souhrn vědomí jedinců“ apod. Termíny podobného druhu jsou jedním z příkladů chyb při skládání Rubikovy kostky – chápání světa.

Vůle je jako životní jev schopnost jedince podřídit sebe a průběh okolností okolo sebe realizaci vlastní uvědomělé účelnosti.

Vůle vždy působí z úrovně vědomí.

I když je v dějích probíhajících ve snech nejčastěji vědomí bez vůle, tak přesto v řadě případů může být vůle aktivována a průběh snu ovlivňovat. Sny, ve kterých se aktivně projevuje vůle, mají specifickou vlastnost: pokud v takovém snu subjekt řeší nějaké své mravně-etické problémy, tak se důsledkem takového „spánku“ a v podstatě — vyřešení mravně-etických problémů — může stát přechod k jiné kvalitě života, neboť přestavění mravních norem v takových snech vede k přestavbě matric – scénářů budoucího života snícího člověka.

Pozornost je stejně jako vůle také osobitým jevem, který je vlastní úrovni vědomí v psychice jedince.

Zatím pouze konstatujeme skutečnost, že v dvouúrovňovém modelu psychiky vůle a pozornost fungují na úrovni vědomí a podrobněji otázku jejich vzájemných vztahů probereme v části 5.3.

Druhé nebezpečí související se svévolným osvojováním různých praktik rozšiřování a přeměny vědomí (kromě skutečnosti, že jedinec může začít vnímat více, než je schopen vstřebat) spočívá v tom, že pokud v takových stavech jedinec přijde o svou vůli (a tím pádem také o sebeovládání), mohou být následky nepředvídatelné (jak pro něho samotného, tak i pro jeho okolí) a ve většině případů nepřijemné.

---

¹ Je to definice termínu „sebeovládání“.

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

Vědomí se opírá o nevědomé úrovně psychiky jedince. Většinou se jim říká „podvědomí“ nebo „nevědomí“.

Nevědomí se – v souladu s přímým významem toho slova – nachází v každém aktuálním okamžiku mimo hranice vědomí, a tak jedinec sám nemůže vědomě vyhodnocovat v tempu průběhu událostí obsah, ani rozhranění osobnostního nevědomí a okolního prostředí, i když může tuto problematiku proanalyzovat později:

- podle projevů v činnosti, přehodnocující svou minulost;
- nebo tak, že proanalyzuje po probuzení ty sny, které zůstaly v paměti přístupné vědomí v bdělém stavu (*i když část snů je pouze „prohrabáváním se v informačním smetí“, ale bývají i jiné sny, ve kterých nevědomé úrovně psychiky v osobnostně specifickém jazyce symbolických obrazů a v přímém nebo metaforickém vyjádření odkrývají vědomí jedince svůj obsah a své vnější hranice*).

V nevědomí je možné vyčlenit osobnostně lokalizovanou komponentu a určitou kolektivní komponentu podmíněnou tím sociálním a přírodním prostředím, se kterým je jedinec ve vzájemné součinnosti v posuzovaném časovém okamžiku, o jejíž podstatě budeme hovořit v závěrečné kapitole (4.8) této hlavy, kde budeme probírat, jak jedinci vytvářejí kolektivní psychiku.

A vědomí i nevědomé úrovně psychiky jsou informačně-algoritmickými systémy, jejichž vzájemná součinnost právě vytváří psychiku jedince. Abychom pochopili, jaká konkrétní varianta jejich vzájemné součinnosti je nejlepší, musíme si uvědomovat možnosti vědomí i nevědomých úrovní psychiky.

V obvyklém stavu je vědomí absolutní většiny lidí schopno udržet 7 – 9 objektů současně, a rychlost zpracovávání informací je maximálně 15 bit/s.¹ Tuto charakteristiku může člověk pocítit bezprostředně a projevuje se to tak, že při rychlosti promítání filmu *16 snímků za sekundu a více* vědomí nevnímá posloupnost měnících se záběrů, ale „pohybující“ se obraz, a stává se tak obětí filmové iluze. Iluze pohybu na filmovém plátně je vědomím odhalitelná pouze zprostředkovaně. Někdy je například na filmovém plátně vidět, že se kola aut, pokud tak budeme usuzovat podle směru „pohybu“ paprsků nebo ot-

¹ «Bit je množstevní jednotka dat v binární soustavě, která odpovídá informací, ze které se dozvíme, která ze dvou stejně pravděpodobných událostí nastala.» (Výkladový slovník cizích slov v redakci L. P. Kryšina, Moskva, Ruský jazyk, 1998, str. 117.)

vorů na ráfku kola, pohybují proti směru jízdy samotného auta, nebo jsou nehybná, nebo mění směr svého otáčení při zrychlení a zpomalení pohybu auta (to samé se týká tankových pásů a vrtulí letadel a vrtulníků). Vznik této iluze je podmíněn určitým poměrem frekvence snímků filmu a frekvence otáčení kol a nazývá se „stroboskopický jev“.

Nevědomé úrovně psychiky mají několikanásobně větší informační kapacitu a výkonnost zpracovávání informací. Jak ukázaly výzkumy psychologů, tak současně s tím, jak ve vědomí jedince jednotlivé snímky promítaného filmu „plynou“ a slévají se do iluze viditelného pohybu, jsou nevědomé úrovně psychiky nejen schopné vnímat ten proslulý „dvacátý pátý záběr“¹, ale navíc stíhají „dokreslit“ ty fáze pohybu, které se nedostaly do záběrů reálného filmu a měly by se nacházet mezi nimi.

Tento poměr možností vědomí a nevědomých úrovní psychiky vypovídá o tom, že je zbytečné ukládat vědomí úkoly, které očividně není schopno vyřešit: vědomí a nevědomí spolu musí vzájemně spolupracovat a řešit své úkoly ve sjednocujícím je procesu psychické činnosti jedince. Avšak *i v pouze dvoukomponentovém* informačně-algoritmickém systému je možných několik variant jeho fungování charakterizovaných parametry vzájemné součinnosti jeho komponent.

Varianta první. Vědomí je aktivní, tj. vůle působí, avšak přístup k informačně-algoritmickým zdrojům nevědomí je pro něj téměř zcela uzavřen.

Takový stav vzniká, pokud se člověk „neprobudí správně“, když je spánek přerazen budíkem, nebo ještě jinými faktory v nevhodnou dobu², nebo ráno po velké pitce. Vzhledem k tomu, že větší část

---

¹ Standardní rychlost nahrávání a promítání filmu je v profesionálních filmech – 24 záběrů za sekundu; v domácím formátu amatérských filmů, které existovaly před érou videokamer, byla rychlost natáčení 16 snímků za sekundu.

² Spánek je proces nezbytný pro psychiku, v jehož průběhu organismus nejen fyziologicky odpočívá a obnovuje se, ale v jehož průběhu dochází i k třídění komponent psychiky a jsou řešeny různorodé úkoly. Spánek má jako proces svou rytmiku a různé fáze, proto vede přerazení spánku, pokud k němu dojde v nevhodnou dobu procesu zpracovávání informací, ve větší či menší míře ke ztrátě funkční způsobilosti jedince.

V souladu s tím je špatná ta civilizace, ve které většina lidí nežije podle svého biorytmu, ale podle budíku. To samé platí pro převádění času ze zimního na letní, který sice šetří elektrickou energii, ale psychologicky je škodlivý, takže může být připuštěn pouze v určitých mimořádných obdobích života

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

činnosti lidí probíhá na základě informačně-algoritmického vybavení nevědomých úrovní psychiky, vede ztráta přístupu k nim k tomu, že je jedinec sotva schopen provádět ty nejjednodušší úkony a nemůže se začít zabývat vážnějšími věcmi do té doby, dokud nedojde k obnovení pro něj obvyklého formátu přístupu k informačně-algoritmickým zdrojům nevědomých úrovní psychiky.

Kromě toho je takový režim vzájemné součinnosti vědomí a nevědomých úrovní psychiky charakteristický i v těch případech, kdy nevědomé úrovně psychiky pracují na hraně svých možností a řeší nějaké specifické úkoly (například provádějí kardinální reorganizaci vnímání a chápání světa¹), a ponechávají přitom úrovní vědomí minimum zdrojů pro zajištění vzájemné součinnosti jedince s tokem událostí.

Varianta druhá. Vůle nepůsobí, vědomí je pasivní v tom smyslu, že vnímá informace o vnějším prostředí předávané smyslovými orgány nezáúčastněně, nezaujatě, nezasahuje do toku událostí. Podobně, jako když divák sleduje film. Nevědomé úrovně psychiky mohou být v té době aktivní a zabývat se následujícími věcmi:

1. Předávat na úroveň vědomí výsledky své činnosti ze zpracování informací, které vstupují do chápání světa v souvislosti s řešením nějakých životních úkolů jedince, *kteří nejsou podmíněny bezprostřední situací, ve které se v tu chvíli nachází.*
2. Zajišťovat vzájemnou součinnost jedince se situací, ve které se nachází, ale do jejíhož toku událostí jeho vůle nezasahuje.
3. Zčásti dělat obě výše uvedené věci současně a přerozdělovat přitom mezi nimi své informačně-algoritmické zdroje a výkon zpracovávání informací.

První je životně nezbytný jev, který je procesem uvědomění si svého já a uvědomění si Života, ale musí probíhat v odpovídajících okolnostech, neboť pokud vzájemná součinnost se situací probíhá na základě nevědomých automatismů, aniž by vědomí *kontrolovalo vývoj situace a automatismy nevědomých úrovní psychiky*, tak je to nebezpečné jak pro samotného jedince, tak i pro jeho okolí.

---

společnosti. Pokud je rok co rok normou, je to ukazatelem toho, že je společnost anonymně otrokářská, a aby se otrokářům dostalo co nejvíce energetických zdrojů, je možné bez výčitek svědomí poškozovat biorytmy otroků.

¹ Pokud je to skutečně tak, může to trvat i delší dobu: od několika týdnů do několika let.

Takto, pokud je vědomí na ulici zaneprázdněno rozhovorem přes mobilní telefon, nebo sleduje výsledky zpracování nějakých informací přicházející z nevědomých úrovní psychiky, a nevnímá situaci, zvyšují se šance stát se obětí dopravní nehody. A o to nebezpečnější je jak pro vás samotné, tak i pro vaše okolí, dostat se do takového stavu, pokud sedíte za volantem automobilu. Analýza průběhu mnohých katastrof, které nebyly způsobeny nečekanými poruchami techniky, ukazuje, že buď operátoři řídící tuto techniku, nebo ti, kteří ji připravovali k použití, nemotivovaně, tj. neuvědoměle jednali navzdory všem pokynům pro její obsluhu a provoz. Přičemž jejich neadekvátní chování nebylo výsledkem jejich uvědomělého rozhodnutí ignorovat ta či ona ustanovení směrnic a předpisů, a jejich úmyslného nedodržení, tedy jakési jejich nedbalosti, při které by si řekli, že se přece nic špatného nestane. Všechno se to stalo tak nějak samo a všechny takovéto negativní důsledky bývají vysvětlovány slovy „bezděčně“, „neúmyslně“, „mimoděk“.

V podstatě rozbor výše popsaných režimů fungování osobnostní psychiky, ve kterých vědomí a nevědomé úrovně psychiky fungují samostatně, a jedna z úrovní při určování a realizaci linie chování jedince dominuje, ukazuje, že takové režimy jsou nepřijatelné s výjimkou jednoho jediného případu – procesu uvědomování si sama sebe a Života, když nevědomé úrovně psychiky na základě zpracování určitých informací předávají na úroveň vědomí výsledky své práce. Ale tento režim vyžaduje vnější okolnosti, které by zaručovaly bezpečnost jak samotného jedince, tak i jeho okolí.

Ve všech ostatních případech, když je člověk v bdělém stavu, se musí vědomí a nevědomé úrovně nacházet v dialogovém režimu výměny informací, a každá úroveň psychiky musí řešit úkoly, které jsou jí vlastní.

Varianta třetí. Vědomí je aktivní (ve smyslu aktivity vůle a pozornosti) a nachází se v dialogovém režimu vzájemné součinnosti s aktivními nevědomými úrovněmi psychiky. Charakterem informační výměny mezi vědomými a nevědomými úrovněmi psychiky a úkoly, které řeší každá z úrovní, je tento režim analogický vzájemné součinnosti živého pilota a autopilota při řízení letadla. V naší době letadlo po letové trase ve většině případů vede autopilot a některé modely autopilotů jsou schopné vykonávat i určité manévry. Povinností pilota je autopilotu zadávat úkoly a nastavovat ho na ty či ony letové režimy

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

na základě jeho informačně-algoritmického vybavení, a také kontrolovat shodu parametrů letu řízeného autopilotem s letovým zadáním.

Psychika člověka vyjádřená jako dvouúrovňový model „vědomí + nevědomí“ se od této analogie liší v jednom: vědomí je schopné zadat nevědomým úrovním psychiky ještě dva úkoly, které jsou svou *podstatou – poznáním a tvořivostí* - vzájemně analogické:

- vypracovat informačně-algoritmické vybavení pro ty druhy činnosti, kterými se člověk dříve nezabýval;
- opravovat chyby a nedostatky v těch komponentách informačně-algoritmického vybavení chování jedince, které již v psychice existují.

A nevědomé úrovně psychiky musí také samozřejmě obsluhovat fungování úrovně vědomí.

Ještě jednou se podíváme na to, co je to vůle a pozornost. V lidské psychice existují na úrovni vědomí, a jedním z objektů vlivu vůle a pozornosti jsou nevědomé úrovně psychiky: za automatismy nevědomých úrovní psychiky uvědoměle musí odpovídat sám jedinec. Takže:

Režim vzájemné součinnosti, při kterém se vědomí nachází pod diktátem nevědomých úrovní psychiky, v zajetí svého nevědomí a mimovolně nebo kvůli své nepozornosti se podřizuje všemu, co dělá nevědomí, je chybný. Jedná se o SYSTÉMOVOU chybu¹.

Analýza procesů v navrženém dvouúrovňovém modelu psychiky nás vede k otázce, *co spojuje vědomí a nevědomé úrovně psychiky do jediného informačně-algoritmického systému – psychiky jedince?* Odpověď na tuto otázku je jednoduchá: mravnost a mravně podmíněná vzájemná vazba emocí a uvědomovaného smyslu.

„Mravnost“, „nemravnost“, „emoce“ jsou slova, která se používají dost často, a která jsou *jakoby* všem v obyčejném rozhovoru pochopitelná. Když však lidem navrhneme, aby vysvětlili, jaké konkrétní reálné jevy v psychice jedince za těmito slovy stojí, tak téměř všichni upadnou do rozpaků. Příčinou těchto rozpaků je Já-centrismus, ve kterém informace a míra nejsou objektivními kategoriemi bytí.

---

¹ Velmi známým příkladem je král v podání E. P. Leonova ve filmu *Obyčejný zázrak* (na motivy pohádky E. L. Švarce).

Pokud se opíráme o vnímání světa v trojjedinosti matérie-informace-míry, tak je to možné všechno velmi lehce pochopit a to pochopení bude životu adekvátní.

4.4. Mravnost

Mravnost je souhrn mravních norem vlastních algoritmicke psychiky jedince.

Každá mravní norma (jako komponenta mravnosti celkově) je funkčně analogem podmínkového operátoru v algoritmu, který dobře znají všichni, kteří se učili počítačové programování: „*pokud bude splněna podmínka „A“, tak se vykoná činnost č. 1, a pokud podmínka „A“ splněna nebude, tak se vykoná činnost č. 2*“, například „*pokud $x > 2$, tak program přejde k operátoru č. 2000, jinak k operátoru č. 3000*“.

Představíme-li si takový algoritmus jako blokové schéma, tak se v podmínkových operátorech posloupnost operací daného algoritmu větví. Pokud byste hledali názornou analogii, tak se podmínkový operátor podobá železniční výhybce na vlakovém rozcestí: když je výhybka v jedné poloze, vlak (tok informací) pojedou po jedné koleji, a pokud je výhybka ve druhé poloze, vlak (tok informací) bude pokračovat po druhé koleji, tedy jiným směrem.

Není-li daná určitost v podmínkách dalšího postupu (přesměrování informačního toku), je to analogické polámané železniční výhybce, která není schopná pustit vlak po jedné z cest, které od ní vycházejí, což obvykle znamená katastrofu. Nemravnost tedy znamená absenci určitosti v některých mravních normách, což může mít za následek katastrofu.

Předpokládejme, že máme jedny a ty samé výchozí údaje a dva exempláře jednoho a toho samého algoritmu jejich zpracování, které se vzájemně liší pouze tím, že v podmínkových operátorech řídicích informační toky jsou zadány normy, které se vzájemně neshodují, a se kterými jsou porovnávány proměnné při analýze podmínek dalšího postupu.

Například v jednom exempláři algoritmu je podmínka „*pokud $x > 2$, tak program přejde k operátoru č. 2000, jinak k operátoru č. 3000*“ a ve druhém bude podmínka „*pokud $x > 20$, tak program přejde k operátoru č. 2000, jinak k operátoru č. 3000*“. Takže v těchto exemplářích jednoho a toho samého algoritmu bude přechod k operátoru č. 2000 prováděn pouze v případech, kdy $x > 20$. V rozmezí hodnot $2 < x \leq 20$

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

bude první exemplář stejného algoritmu směřovat informační tok k operátoru č. 2000 a druhý k operátoru č. 3000. V rozmezí hodnot $x \leq 2$ budou oba exempláře algoritmu směřovat informační tok k operátoru č. 3000.

Je tedy zřejmé, že výsledky zpracování jedněch a těch samých výchozích údajů na základě obou exemplářů jednoho a toho samého algoritmu lišících se porovnávacími normami alespoň v jednom z podmínkových operátorů, nebudou ve všech případech shodné.

Pokud se od této analogie vrátíme k našemu dvouúrovňovému modelu psychiky člověka, tak je mravnost jako souhrn mravních norem jedince funkčně analogická souhrnu podmínkových operátorů v libovolném algoritmu určeném ke zpracovávání informací. Tato analogie tedy znamená, že charakter a výsledky zpracování informací v psychice člověka jsou především podmíněny jeho mravními normami: *mravní normy řídí všechny informační toky v lidské psychice*. V souladu s touto okolností moudrost různých národů hlásá: *cokoliv koná dobrý člověk je dobrem, cokoliv koná zlý člověk je zlem*.

Nezávisle na tom, zda jsou mravní normy řídicí informační toky v psychice jedince vzájemně sladěné, nebo je jeho mravnost jako souhrn mravních norem vnitřně konfliktní (tj. obsahuje vzájemně neslučitelné mravní normy), je mravnost v psychice člověka jen jedna: je jedna a ta samá, jak pro úroveň vědomí, tak i pro nevědomé úrovně psychiky. Vzhledem ke svému výše popsanému funkčnímu významu, je mravnost specifickou součástí vnímání světa a v závislosti na tom, do jaké míry je uvědoměle vnímána a vyjádřena lexikálně, také součástí chápání světa.

Jedinci je objektivně vlastní taková mravnost, která je vyjádřena jeho reálnými činy, a ne ta, kterou vyjadřuje sám ve svém sebehodnocení a veřejně deklaruje. Je však třeba si uvědomovat, že díky osobitostem vzájemné součinnosti vědomé a nevědomých úrovní psychiky, sám jedinec zdaleka ne vždy dokáže vnímat nesrovnalost mezi svou deklarovanou a reálnou mravností. Jde o jeden z projevů vnitřní konfliktnosti mravnosti, jako systému mravních norem. Proto existují lidé, kteří jsou upřímně přesvědčeni o tom, že jejich deklarovaná mravnost je jejich mravností reálnou, a všechny námitky na svou adresu vnímají jako neodůvodněné. V takovém případě je žádoucí pomoci člověku uvídnout nesrovnalosti mezi jeho reálnou a deklarovanou

mravností v reálných životních situacích, jichž byl, nebo je účastníkem.

4.5. Emoce a emocionálně-smyslové naladění

Předpokládejme, že projektujeme nějaký systém řízení. Na přístrojovém panelu tohoto systému, před kterým bude sedět a pracovat operátor, můžeme zobrazit takové množství kontrolních parametrů, se kterými si operátor bude umět poradit. Náš projektovaný systém však obsahuje o dost více kontrolních parametrů, a pokud se všechny budou zobrazovat na přístrojovém panelu, tak se operátor prostě ztratí v přístrojích a údajích, které ukazují, takže nebude alespoň po určitou dobu schopen řídit, což může vést ke katastrofě systému.¹ To nás vede k otázce: *Jak to udělat, aby operátor při svých omezených možnostech dokázal vnímat situaci celkově?*

V technice spočívá jeden ze způsobů řešení takovýchto úkolů v tom, že:

- se na přístrojovém panelu rozmístí údaje pouze těch nejvýznamnějších kontrolních parametrů;
- všechny ostatní parametry „se ohlašují“ pouze kontrolkou.

Dokud jsou hodnoty parametrů, které nejsou zobrazovány přímo, v přípustných hranicích, kontrolka svítí zeleně; pokud alespoň jeden z nich začne dosahovat kritických hodnot, tak začíná kontrolka svítit žlutě; a pokud se alespoň jeden z parametrů, jehož údaje nejsou přímo zobrazovány, dostane za přípustné hranice, začne kontrolka svítit červeně. Přejít kontrolky ke žlutému nebo červenému zbarvení může být provázen i zvukovým signálem, který má za úkol upoutat operátora pozornost. Pokud kontrolka přestane svítit zeleně, tak musí operátor, který systém řídí, zjistit příčinu odchylky kontrolních parametrů,

---

¹ Historie techniky zná příklady takového druhu. Na úsvitu proudových letadel docházelo k hromadným pádům proudových stíhacích letounů Sabre. Analýza úlomků prokázala, že zničená letadla byla ve své většině technicky v pořádku, což vedlo k nutnosti jako příčinu havárií zkoumat „lidský faktor“. Na trenažérech simulujících kabinu tohoto letadla potom bylo zjištěno, že v některých situacích pilot ztrácí přehled v příliš velkém množství přístrojů a nestihá sledovat a vnímat všechny jejich údaje, takže přestává ovládat letadlo, a proto dochází k jeho pádu. Když to zjistili, byli Američané nuceni přeskupit přístroje v kabině s ohledem na priority významu jejich údajů pro ovládání letadla a odebrat přebytečné. Po této modernizaci nehodovost těchto letadel prudce klesla.

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

kteří nevidí přímo na svém panelu, od přípustných hodnot (což by měla konstrukce řídicího pultu umožňovat), a po zjištění příčiny příslušným způsobem změnit charakter řízení systému, nebo (v případě jeho poruchy) přijmout opatření k obnově jeho provozuschopnosti.

Pokud se podíváme na psychickou činnost jedince z pozic dvouúrovňového modelu „vědomí + nevědomé úrovně“, tak jsou emoce ve vztahu k úrovni vědomí v psychice jedince analogem takové kontrolky, která mění svou barvu v závislosti na tom, jak vyhodnotí situaci nevědomé úrovně psychiky, jejichž možnosti zpracování informací několikanásobně převyšují možnosti vědomí.

Na úrovni vědomí je lexikálně nebo v obrazech vnímán nějaký smysl a doprovázející ho emoce. Tento souhrn „vnímaný smysl + doprovázející ho emoce“ je možné nazvat emocionálně-smyslovým naladěním.

Emocionálně-smyslové naladění osobnosti má v každém časovém okamžiku mravně podmíněný charakter. A vzhledem k tomu, že emocionálně-smyslové naladění se může měnit jak vlivem vnějších okolností, tak i v průběhu samotné psychické činnosti, vede nás to k otázce o nejvhodnějším emocionálně-smyslovém naladěním. Tuto otázku však budeme probírat až později v kapitole 5.9.

A ještě jednou: pokud informace a míru nebudeme vnímat jako objektivní kategorie bytí, tak jsou takové jevy jako emoce a mravnost nevysvětlitelné.

4.6. Procesně-obrazové a diskrétně-logické myšlení

Mozek člověka se skládá z pravé a levé mozkové hemisféry. Funkčně nejsou pravá a levá hemisféra zcela identické. Jejich funkční identita spočívá v tom, že každá z nich řídí příslušnou polovinu těla: levá hemisféra pravou stranu a pravá levou. A specifikum každé z nich se projevuje především v intelektuální činnosti jako komponentě celkové psychické činnosti.

Na začátku druhé světové války 20. století učinila medicína podstatný pokrok v léčbě zranění a úrazů hlavy doprovázených poškozením mozku, proto za války dokázala zachránit mnoho ze zraněných, kteří by byli jinak při úrovni medicíny z konce 19. století a začátku 20. století odsouzeni ke smrti.

V důsledku analýzy následků zranění do hlavy za války a v poválečných letech bylo zjištěno následující:

- při určitých typech zranění levé mozkové hemisféry Evropané a Američané přicházeli o schopnost hovořit a psát;
- Japonci se stejnými zraněními přicházeli o schopnost hovořit, ale uchovávali si schopnost psát pomocí hieroglyfů.

Tento rozdíl je vysvětlován tím, že evropské písemnictví je založeno na fonetických abecedách, ve kterých každé písmeno nebo jejich kombinace¹ označuje určitý zvuk, a japonské hieroglyfické písemnictví je založeno na tom, že každý hieroglyf představuje symbol nějakého objektivního jevu, nebo subjektivního obrazu nějakého jevu. Jinak řečeno, text napsaný na základě fonetické abecedy je svou strukturou identický ústní řeči, a japonský hieroglyfický text je strukturně analogický „obrázkovému scénáři“ nějakého obrazového záznamu.

Ve výše popsaných *odlišnostech* následků zranění stejných oblastí levé hemisféry *v různých kulturách* se projevila funkční specifika pravé a levé hemisféry:

- pravá hemisféra odpovídá za zpracování obrazového a hudebně-melodického vnímání světa a modelování průběhu událostí v subjektivních obrazně-hudebních představách má funkci obrazně-procesního myšlení, kdy myšlení probíhá v procesech;
- levá hemisféra odpovídá za diskrétně-logické vnímání světa a modelování průběhu událostí jako určité posloupnosti kroků (stupňů, vzorků), v jejichž rozmezí levá hemisféra nerozlišuje další podrobnosti *při zvoleném stupni detailizace obrazů a procesů, za které odpovídá pravá hemisféra* (slova se skládají ze zvuků-písmen podle struktury určené morfologií a gramatikou jazyka; věty ze slov podle gramatických pravidel).

Vyčleněné kurzívou v minulé větě vypovídá o tom, že se musí v psychice jedince pravá a levá hemisféra při intelektuální činnosti vzájemně podporovat. Pokud vypoví službu pravá hemisféra, levá produkuje prázdné řeči nebo operuje nějakými abstrakcemi, které zcela očividně nemají vztah k reálnému životu; pokud vypoví službu levá hemisféra, tak nepřesnosti v užívání slov a výpadky logiky vedou k tomu, že jazyk přestává být pro daného jedince prostředkem komu-

---

¹ Tak například v angličtině je kombinace písmen „CH“ – ekvivalentní zvuku „Č“ a „SH“ zase „Š“ nebo „Šč“, „ZH“ – „Ž“, pro jejichž označení specifické symboly v anglické abecedě chybí.

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

nikace a vzájemného porozumění s ostatními lidmi. Pokud neexistuje vzájemná vazba mezi pravou a levou hemisférou, tak se prázdné řeči spojují s gramatickou a logickou vadou řeči, Rubikova kostka – chápání světa, není skládána správně, nebo není skládána vůbec. Kromě toho pravá hemisféra neumí lhát: člověk lže levou hemisférou¹.

Určité projevy odpovídají shodě nebo neshodě ve fungování obou hemisfér na úrovni vědomí a na úrovni nevědomé činnosti.

Je však třeba podotknout, že většina lidí v euroamerické civilizaci přemýšlí na úrovni vědomí převážně lexikálně a ne v obrazech². Důsledkem je, že činnost pravé hemisféry lidé někdy ztotožňují s činností nevědomí a činnost levé hemisféry s vědomím. Nicméně ztotožňovat činnost pravé hemisféry s nevědomím a levé s vědomím (nebo naopak: pravé s vědomím a levé s nevědomím) neodpovídá tomu, co v psychice probíhá reálně: a konkrétně, pokud jsou mravní normy *funkčně analogické* podmínkovým operátorům v algoritmech, a mravnost je pro vědomí a nevědomí pouze jedna, tak to znamená, že určitá logika pracuje i na nevědomých úrovních psychiky. Jinou otázkou je, jak konkrétně je logika v nevědomých úrovních psychiky realizována.

Vzájemná koordinovanost ve fungování pravé a levé hemisféry však není zaručena automaticky geneticky, nýbrž je výsledkem vypracování osobnostní kultury psychické činnosti.

Nositelem psychiky jako procesu zpracování informací je lidské biopole, a hmotné struktury těla včetně mozku jsou vysílači a přijímači biopolí příslušných orgánů, proto je možné vzájemně zkoordinovaného fungování pravé a levé hemisféry dosáhnout pouze za odpovídajících parametrů biopolí, které vyzářují.

---

¹ V souladu s tím v ruském jazyce existuje slovní obrat „Bože pravý“ a ďábel pokušitel Istivě zleva našeptává do levého ucha.

² Tradičně se lidé domnívají, že za aritmetiku, počítání odpovídá výlučně levá hemisféra, a i když tomu tak je, tak jestliže za zobrazení výsledků výpočtů na úrovni vědomí v psychice jedince odpovídá pravá hemisféra, když mu vykresluje před jeho vnitřním zrakem stránku sešitu s již vyřešeným úkolem, nebo panel kalkulačky, počítá a přichází k výsledku výpočtů člověk *podstatně* rychleji, než když na úrovni vědomí „počítání ve sloupcích“ doprovází slovní postup ve stylu „7 píšeme a zapamatujeme si 2...“.

Na tuto okolnost je možné poukázat lexikálně, nelze však lexikálně parametry biopole nezbytné pro zkoordinovanou práci obou hemisfér bezprostředně předávat od jednoho jedince ke druhému: **každý člověk se je musí naučit reprodukovat sám v sobě**, nebo *s pomocí jiných lidí, od kterých může převzít příslušné naladění, tj. efektivní parametry nastavení biopole.*

Uvedeme k tomuto tématu ilustrační příklad ze života.

* * *

Mnozí školáci i rodiče si ve vyšších školních třídách prošli hrůzou stereometrie (prostorové geometrie). Řešení úkolů ve stereometrii vyžaduje:

- Mít prostorovou představu o objektech, které jsou předmětem zadaného úkolu, za což odpovídá pravá mozková hemisféra.
- Mít představu (interpretaci) prostorového úkolu v návazné posloupnosti rovinných geometrických úkolů, což vyžaduje zkoordinovanou práci pravé a levé hemisféry, kde pravá odpovídá za obrazy v prostoru a v rovinách; levá za logiku přechodu z jednoho úkolu v rovině ke druhému v návazné posloupnosti, a také za řešení každého úkolu v rovině na základě známých vět, dokazování tvrzení, která nejsou součástí standardního souboru matematických vět, a kromě toho za algebru a aritmetiku při řešení všech úkolů.

Většina rodičů v této věci postupuje chybně: řeší úkoly sami, dětem je nechají opisovat a vysvětlují jim algoritmiku řešení, které si děti musí zapamatovat. Sada řešení standardních úkolů, které zůstaly v paměti, umožňuje potom touto metodou řešit nové úkoly, a poskládat způsob jejich řešení z kousků již vyřešených. Proces hromadění řešení standardních úkolů je zdlouhavý a mučivý jak pro školáka, tak i rodiče, kteří mu pomáhají. Proto také všechny nové úkoly ze stereometrie vyvolávají u školáků hrůzu, které když propadnou, tak potom už vůbec nejsou schopni přemýšlet. Takový scénář je mnohým znám z osobní zkušenosti.

Efektivita většiny učitelů doučujících děti doma matematiku je podmíněna tím, jak dobře znají „zkratku“, jak jim do hlavy dostat tu nejefektivnější základní množinu řešení standardních úkolů. Potom už zbývá jenom nacvičit si řešení výběru standardních úkolů a využití jejich fragmentů při řešení úkolů nestandardních. V tomto ohledu se

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

efektivita domácího učitele podobá efektivitě krotitele divé zvěře, pokud ne ještě něčeho horšího.

Přitom však všechny problémy s neschopností naučit se stereometrii a celou zbylou matematiku mohou být vyřešeny v průběhu přibližně týdne, dvou, pokud:

- máte k dispozici člověka, který si nese takovou kulturu myšlení, která mu umožňuje řešit tyto úkoly, aniž by znal sadu řešení standardních úkolů;
- se žák necítí při komunikaci s ním stísněně, a proto je schopen při kontaktu s ním napojit svá biopole na jeho biopole a změnit nastavení svých biopolí tak, aby se v procesu myšlení přizpůsobila nastavení jeho biopolí.

Pokud si sednou vedle sebe, tak se školák ocitne v biopoli dospělého. Dospělému stačí jednoduše sedět vedle něho a dohlížet na něj, poslouchat jeho návrhy a mlčky si představovat posloupnost činností vedoucích k vyřešení úkolu: představit si prostorový úkol, jeho rozložení na posloupnost rovinných úkolů, řešení každého z těchto rovinných úkolů v jejich návazném pořadí vedoucí k řešení prostorového úkolu apod.

Pokud se tedy školák nebude cítit v přítomnosti dospělého stísněně, ale naopak k sobě lidsky najdou cestu, tak soustředí-li se školák na úkol, začne neuvědoměle postupně, jak bude pokračovat řešení úkolu, přizpůsobovat svá biopole k režimu vyzařování biopolí dospělého. Dospělý nebude muset úkol řešit, ukazovat a vysvětlovat způsob jeho řešení. Stačí, když bude ve vznikajících delších pauzách pokládat navozující otázky, které vyvedou školákův intelekt ze stavu *zamrznutí nebo zacyklení (v počítačově-programovém smyslu těchto slov)* a zajistí přechod z jedné etapy řešení úkolu k následujícím. Po nějaké době si školák všimne (protože na tuto skutečnost je třeba ho upozornit), že sám nedokáže vyřešit nové úkoly, ale každý z nich v podstatě sám vyřeší za několik minut bez zvláštních potíží, pokud sedí vedle dospělého.

A bude-li proces probíhat v jednotě biopolí školáka a dospělého, jak bylo popsáno, tak musí školák souhlasit s tím, že je *v podstatě samostatné řešení úkolů v přítomnosti dospělého nepopíratelnou skutečností*, i když je možné, že si to nebude moci dokázat vysvětlit. Potom je tedy nutné mu sdělit a vysvětlit to, co bylo řečeno v této kapitole o podmíněnosti procesu a výsledcích myšlení pomocí nastavení

organismu i o vyjádření tohoto nastavení v parametrech vyzařování biopolí, o charakteru nastavení jeho biopolí, když řeší úkoly sám, i o vyladění jeho vlastních biopolí podle „etalonu“ biopolí dospělého, když sedí vedle sebe atd.

A současně je tak předáván „recept“ řešení všech úkolů ze stereometrie a z matematiky vůbec: „Předtím, než začneš řešit úkol, tak si představíš, že sedíš vedle mě na gauči a řešíme ten úkol společně jako vždycky. Až pocítíš, že se tvé hmotné tělo, tvá biopole vyladila tak, jak to bývá, když řešíme úkol společně, tak můžeš začít řešit úkol, neboť tvá pravá a levá hemisféra budou pracovat koordinovaně a nastavení tvého organismu bude schopné udržet algoritmiku psychiky v procesu řešení úkolu.“

Potom se stejný recept zobecňuje v tom smyslu, že úspěšná realizace jakékoliv věci vyžaduje také zcela určité naladění, které jí odpovídá: *mravně podmíněné* emocionálně-smyslové nastavení psychické činnosti (jak o tom byla řeč dříve v kapitolách této hlavy zasvěcené mravnosti a emocím), příslušnou algoritmiku psychiky, *které se projeví v plastičnosti hmotného těla¹ a biopole².*

*   *
*
*
*

---

¹ Tj. procesy v hmotném těle, ladnost pohybů nebo specifická ztráta jejich ladnosti, mohou posloužit jako indikátor, že v algoritmice psychiky není všechno v pořádku. A pokud budete pozornější a soustředěnější, tak uvidíte, že hmotné tělo je schopné být velice dobrým indikátorem problémů v algoritmice psychiky jedince, aniž byste si museli osvojovat nějaké senzibilní praktiky. Viz na internetu informace o problematice takzvaného „celkového pohybu“: i když se v mnohých publikacích s touto problematikou projevil Jácentrismus a obchodní zájmy autorů různých systémů „celkového pohybu“, v odhalování a řešení problémů na základě jimi nabízených psychofyzilogických praktik, tak to nicméně má objektivní základ, o který je užitečné se opírat vycházejíce ze svých vlastních pocitů a rozumu; pokusy něco kopírovat, aniž byste si to porovnali s vlastními pocity, se mohou stát jedním z druhů vaší zombifikace.

² Výše popsaný příběh o překonání „hrůzy ze stereometrie“ je z reálného života a jedná se o vzpomínky na reálné události. A vzhledem k tomu, že se to stalo v desáté třídě jedné z lepších škol v Sankt-Petěrburgu, musíme se nevyhnutelně ptát: *Co vlastně vyučují na vysokých pedagogických školách a čím se zabývá Akademie pedagogických věd, pokud ani studenti vysokých škol nemají takové návyky, aby se libovolně dokázali vyladit tak, aby to odpovídalo jejich práci a studiu?*

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

Úkoly ze stereometrie jsou jedním z neefektivnějších testů na zkoordinovanost práce pravé a levé hemisféry, kde se jejich špatná koordinace projevuje velice zřetelně. V ostatních případech se jejich nekoordinovanost projevuje, v neschopnosti přesně lexikálně vyjádřit své myšlenky a v neschopnosti přesně pochopit řeč druhého člověka a texty, tj. získat z nich odpovídající obrazové představy.

Historicky vzniklá kultura je taková, že je tento nedostatek osobnostní psychické činnosti vlastní většině dospělého obyvatelstva, bohužel však jako nedostatek není vnímán dokonce ani profesionálními pedagogy.

Pochopí-li nicméně člověk tento problém, uvědomí si na sobě jeho projevy a naučí se vnímat sám sebe, tak je díky určitým návykům s využitím své vůle a tvůrčího potenciálu v každém věku sám schopen dosáhnout zkoordinované práce pravé a levé hemisféry, a na základě vypracované osobnostní kultury smyslů a myšlení se naučit řešit mnohé životní problémy; a potom předat tyto návyky svým dětem, protože je lepší, když v této věci v dětství pomohou rodiče a profesionální pedagogové – pracovníci školek a učitelé ve škole - především základní.

Někteří biologové jsou toho názoru, že u biologického typu „člověk rozumný“ je levá hemisféra v porovnání s pravou vyvinutější. Ale možné je i jiné hledisko: *z nějakých dřívějších příčin se pravá hemisféra u biologického druhu „člověk rozumný“ nedovyvinula, nebo byl její vývin potlačen, což vede k tomu, že mnozí přemýšlejí prázdnými slovy a zřejmé nesmysly vyjádřené slovně považují bez rozmýšlení za skutečnost a Pravdu.*

Teď je možné přejít k rozboru informačně-algoritmické struktury osobnostní psychiky jako celku a k tomu, jaké různé varianty mohou být realizovány v hranicích dvouúrovňového modelu „vědomí + nevědomí“.

4.7. Typy struktury psychiky

Člověk se od všech ostatních biologických druhů v biosféře Země liší tím, že informačně-algoritmická struktura jeho psychiky není geneticky naprogramovaná jednoznačně, ale je výsledkem jeho osobnostního vývoje probíhajícího jak pod vlivem vnějších okolností, tak i na základě jeho vlastního rozumu.

Pokud si připomeneme své všeobecné školní znalosti z biologie a nahlédneme do vlastní psychiky, tak můžeme tvrdit, že informačně-algoritmické vybavení chování zástupce biologického druhu „člověk rozumný“ se skládá z: 1) vrozené složky – instinkty a nepodmíněné reflexy (jak na vnitrobuněčné a buněčné úrovni, tak i na úrovni typů tkání, orgánů, systémů a organismu jako celku), a také z jejich vnějších projevů rozvinutých v kultuře; 2) kulturních tradic nadřazených instinktům; 3) vlastního rozumu omezovaného smysly a pamětí; 4) „celkové intuice“ – toho, co bezděčně „vyplouvá“ na úroveň vědomí z nevědomých úrovní psychiky jedince, co k němu přichází z kolektivní psychiky (o které se budeme bavit v kapitole 4.8 této hlavy), co je preludem přicházejícím zvnějšku a posedlostí v inkvizitorském slova smyslu, pro co v okamžiku jeho vzniku nemá jedinec vysvětlení na základě jím vnímaných příčinných souvislostí; 5) Božího vedení v rámci Záměru prováděného na základě všeho předchozího s výjimkou *preludů a posedlosti jako přímé vnější invaze do cizí psychiky navzdory přání a vědomé vůli jejího nositele*.

Toto vše může mít, nebo má místo v psychice každého jedince. Všechno, co se týká preludů zvnějšku a otázky existence Boha, ponecháme v této kapitole hlavy 4 na úrovni hypotézy, tj. předpokladů, které musí být potvrzeny praxí. *Vzhledem k tomu, že tato tematika je přítomna ve všech kulturách po dobu několika tisíciletí naší historie, nebylo by správné ji při posuzování otázek organizace osobnostní psychiky ignorovat.*

Objektivně v životě existuje to, co vyčleňuje lidstvo z biosféry planety, ale čeho si v současnosti vládnoucí biologie, psychologie a sociologie nevšímají, a proto se o tom nic nepíše ve školních ani vysokoškolských učebnicích. Podstata této mlčky přecházené skutečnosti spočívá v tom, že výše nazvané složky mohou být různě hierarchicky uspořádány, a mohou vytvářet různé typy struktury osobnostní psychiky, takže každá *dospělá* osoba biologického druhu „člověk rozum-

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

ný“ může být nositelem jednoho ze čtyř v průběhu života více či méně stabilních typů struktury psychiky:

- **Zvířecí typ struktury psychiky** — když je celé chování jedince podřízeno instinktům a uspokojování instinktivních potřeb *bez ohledu na okolnosti*.

Ve zvířecím typu struktury psychiky je možné vyčlenit jednu sociálně významnou modifikaci: **dobytčí typ struktury psychiky**. Jeho specifičnost je možné pochopit z přísloví „vlka krmí nohy“ (bez práce nejsou koláče) a u lidí vyzorovaného – „...a dobytek hospodář“.

Bez hospodáře, který by ho zaopatřil, dobytek ponechaný svému osudu a okolnostem většinou zahyne; z menší části zdivočí a vrátí se k organizaci psychiky, která je přizpůsobena samostatnému životu v biocenózách, kdy ho také začínají „krmít nohy“. No, a pokud má hospodáře, tak vzhledem k tomu, že je v dobytčím typu struktury psychiky všechno podřízeno instinktům, je jedinec s tímto typem struktury psychiky orientován na získávání maxima fyziologických a psychoemocionálních požitků s minimem vynaložené práce.

Proto, když je dobytčímu typu struktury psychiky umožněno projevat své přehnané nároky na lidská práva, tak ve výsledku vznikne dosti agresivně-parazitický antisociální typ, kterému jsou všichni všechno dlužní, ale on sám není nikomu ničím povinován a nic nikomu nedluží. Důsledkem je, že za sebou zanechává rozvrat a jednou z těch věcí, co ho dokáže uspokojit, je provádět špinavosti svému okolí, které ho – podle jeho mínění – nedokáže ocenit a neváží si ho „jako osobnosti“. Když ho však delší dobu ponecháte okolnostem, aby se musel postarat sám o sebe, tak se plně projeví jeho absolutní nezpůsobilost a buď zahyne, nebo (alespoň na nějakou dobu – do nové změny okolností) přestane být dobytkem.

- **Struktura psychiky biorobota, „zombie“** – když v základu chování leží kulturně podmíněné automatismy a vnitřní psychologický konflikt „instinkty – kulturně podmíněné automatismy“ je v životních situacích ve většině případů vyřešen ve prospěch kulturně podmíněných automatismů. Pokud však mění se společensko-historické okolnosti vyžadují vzdát se v té či oné kultuře

tradičních norem chování a vypracovat nové, tak „zombie“ upřednostňuje stávající tradice a odmítá možnost účastnit se tvůrčího procesu.

- **Démonická struktura psychiky** je charakteristická tím, že její nositelé jsou schopni vůlí překonat diktát instinktů i historicky dané kulturní normy a vypracovat si nové způsoby chování a řešení problémů jak ve svém osobním životě, tak i v životě společnosti. Zda budou tyto jevy z hlediska jejich okolí vnímány jako dobro nebo zlo závisí na jejich reálné mravnosti. Pokud démonismus ve společnosti získá tu či onu moc, vyžaduje bezvýhradnou poslušnost a vymýšlí ty nejbezohlednější a nejvytříbenější formy potlačování svého okolí. Přitom může být démonismus přívržencem dobročinnosti, která je však buď pouze deklarativně demonstrativního charakteru, nebo kryje nějaké utajené zlo.¹

Démonický typ struktury psychiky se dělí na dva dílčí typy:

- na demony samotáře, kteří upřednostňují izolované a samostatné jednání,
- a na demony korporátníky, kteří dávají přednost tomu, podílet se na činnosti nějaké korporace na základě té či oné hierarchicky organizované korporativní etiky.

- **Lidská struktura psychiky** je charakteristická tím, že každý její nositel si uvědomuje misi člověka být zástupcem Božím na Zemi a v souladu s touto okolností vědomě buduje své osobní vzájemné vztahy s Bohem skrze Život, svým jednáním na základě své vůle upřímně napomáhá realizaci Božího Záměru tak, jak ho cítí a chápe. Zpětné vazby (ve smyslu poukazování na jeho chyby), které jsou na něj napojeny Shora, fungují tak, že se člověk ocitá v těch či oněch okolnostech, které odpovídají smyslu jeho modliteb a záměrů, čímž potvrzují správnost jeho jednání, nebo poukazují na jeho chyby. Jinými slovy Bůh hovoří s lidmi jazykem životních okolností.

Pro lidský typ struktury psychiky je normální, když je v hierarchii algoritmiky psychiky intuice podřízena svědomí a nadřazena rozumu, rozum zase stojí nad instinkty a všechno to dohromady za-

---

¹ Jednu z nejvybroušenějších variant jak přinutit okolí k dobročinnosti opsal jako vzor chování F. M. Dostojevskij v románu Vesnice Stěpančikovo a její obyvatelé - Foma Fomič Opiskin.

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

jišťuje soulad člověka s biosférou Země, Vesmírem a Bohem. Pro lidskou strukturu psychiky je v životě normální – neformální, nedogmatická a od rituálů oprostěná víra Bohu a jednání v rámci Božího Záměru na základě své dobré vůle. Důkaz Svě existence Bůh poskytuje osobně všem a každému v dialogu s Ním tak, že odpovídá modlitbě změnou životních okolností v souladu s jejím smyslem, nebo tak či onak dává najevo, proč žádost nemůže být splněna. To znamená, že pro člověka je normální pohanské Jedno-božství¹.

Jak již bylo řečeno:

Existence Boha není otázkou víry v to, že Bůh existuje, nebo v to, že Bůh neexistuje: je to otázka mravně podmíněného ujasnění si své osobní náboženské praktiky a *poznání prakticky potvrzované každodenním životem v dialogu s Bohem*.

Nicméně ateistické přesvědčení je vlastní mnoha lidem, proto je lidský typ struktury psychiky v tom smyslu, v jakém je definován výše, pro mnohé výmyslem a fikcí. To znamená, že je v jejich chápání světa démonický a lidský typ struktury psychiky strukturálně vzájemně nerozlišitelný, tj. splývají do stejného typu struktury psychiky, v jehož hranicích je přece jen rozeznatelná odlišnost podle příznaku „dobré“ nebo „zlé“. „Zlé“ jsou ve své většině ochotni nazývat „démony“ a „dobré“ zase „lidmi“.

Takový přístup je však musí postavit před otázku objektivnosti odlišnosti „Dobra“ a „Zla“ a zdroje rozlišení „Dobra“ a „Zla“ v reálném životě v jejich konkrétních projevech.

Jestliže je existence Boha přiznána, jsou démonický a lidský typ struktury psychiky strukturálně rozlišitelné, i když je nutné přiznat i tu skutečnost, že mezi démony jsou také zcela dobromyslní démoni.

S lidským typem struktury psychiky (jako jevem v životě objektivně existujícím) jsou spojeny takové komponenty osobnostní psychiky jako stud a svědomí.

---

¹ Podstatou pohanství je přesvědčení o tom, že Bůh vede s lidmi (jedinci, kolektivy a společnostmi) rozhovor jazykem životních okolností, a že tento jazyk je zcela srozumitelný a člověk, který věří Bohu, si ho dokáže osvojit.

Základy sociologie

Slovník ruského jazyka S. I. Ožegova¹ (23. vydání v redakci dopisujícího člena Akademie věd SSSR N. Ju. Švédové, M.: Russkij jazyk, 1990) pojem „svědomí“ definuje následovně:

«SVĚDOMÍ. Pocit mravní odpovědnosti za své chování vůči okolním lidem, společnosti» (str. 739).

O sto let dříve V. I. Daľ definoval pojem „svědomí“ jinak:

«Svědomí (Совѣсть – slovo se nepsalo s písmenem „e“ jako dnes, ale s „ѣ“ – písmenem jať) je mravní vědomí, mravní cit nebo smysl člověka; vnitřní vědomí dobra a zla, úkryt duše odkud se ozývá schválení nebo odsouzení každého činu; schopnost rozeznávat kvalitu činu; smysl pobízející k pravdě a dobru a odrazující od lži a zla; spontánní láska k dobru a pravdě; vrozená pravda v různém stupni rozvoje» („Výkladový slovník živého velkoruského jazyka“ V. I. Dala).

Rozdíl obou definic spočívá v tom, že:

- podle V. I. Dala je svědomí — vnitřní vlastností člověka — «vrozená pravda v různém stupni rozvoje»;
- podle slovníku C. I. Ožegova je svědomí sociálně podmíněný jev.

Samozřejmě, že člověk je tvor společenský a mnohé v jeho psychice a životě je sociálně podmíněno, ale přesto — podle našich pozorování — není svědomí formováno společností, ale projevuje se v životě jedince brzy poté, kdy vyrosté z kojeneckého věku. Jinými slovy, pokud uznáme, že slova „Sunny“²: «každý člověk se rodí muslimem (to znamená, že je v souladu s Bohem v okamžiku svého narození – naše vysvětlivka k citaci) a až rodiče z něj dělají žida, křesťana nebo polyteistu (tj. osobnost v procesu svého utváření čerpá z kultury ta přesvědčení a náboženství, která charakterizují jedince jako ateistu nebo zastánce toho či onoho historicky vzniklého vyznání – naše vysvětlivka k citaci)», odpovídají skutečnosti, můžeme učinit závěr:

Svědomí je vrozený zbožný smysl (tj. smysl vzájemného spojení duše jedince s Bohem) napojený na nevědomé úrovně psychiky jedince.

Vědomě přesvědčený ateista může mít svědomí funkční, pokud výchova v rodině a společnost nepotlačily jeho nevědomý zbožný

¹ Sergej Ivanovič Ožegov (1900 – 1964) první vydání jeho slovníku vyšlo v roce 1949.

² Sunna je sbírka svědectví o chování proroka Mohameda v různých situacích, jeho výroků o různých otázkách v životě společnosti. Sunna je uznávána muslimy sunnity a odmítají ji muslimové šiité.

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

smysl, a člověk uvědoměle vyznávající to či ono náboženství, pokud je jeho zbožný smysl potlačen, nemusí mít funkční svědomí přes veškerou svou rituální dokonalost.

V souladu s výše uvedeným je lidský typ struktury psychiky diktaturou svědomí na základě víry Bohu (a ne víry v Boha), tj. život v dialogu s Bohem při uvědomělém plnění své mise v rámci Božího Záměru.

Střetáme se nicméně s námitkami v tom smyslu, že „já podle svědomí žiju a vy se pokoušíte motat hlavu mně i jiným svými báchorkami, abyste získali nad lidmi moc“. Hlas svědomí je jedním z „vnitřních hlasů“, ale jenom jedním z mnoha, proto člověk, který žije podle „vnitřního hlasu“ a nerozlišuje v něm hlas svědomí od všeho ostatního, nemusí uslyšet ten správný...

Pokud provedeme záměnu pojmů „vnitřní hlas = svědomí“, tak se můžeme zanořit daleko do hlubin pozemského pekla. Příkladem takového druhu nezjevného programování vedoucího v tomto smyslu ke zkomplikování postavení lidstva může být skutečnost, kdy je na úroveň svědomí povýšeno něco jiného, a poskytnul nám ho, aniž si to nejspíše uvědomoval, „humorista“-bavič Michail Žvaněckij: *«Svědomí je v mezích Bible, Bible je v mezích poznání»*. A vzhledem k tomu, že poznání a jeho uplatnění jsou zase podmíněny mravností (v uvedeném kontextu takzvaným „svědomím“), charakterizoval Žvaněckij svým aforismem spirálovou cestu degradace lidí pod nadvládou biblické kultury¹.

Nicméně v psychice jedince je hlas svědomí odlišitelný od všech ostatních vnitřních hlasů: svědomí – s předstihem ve vztahu k rychlosti průběhu událostí v životě – zavazuje člověka něco udělat, nebo vzdát se nějakých svých určitých záměrů, nebo odmítnout jednání, ke kterému ho ponoukají ostatní. Přitom se svědomí dotýká problematiky Dobra a Zla a jeho názor je ve vztahu k jedněm a těm samým otázkám ve vzniklých okolnostech neměnný. Svědomí se neodkazuje na před-

---

¹ Vždyť celá staletí se konopí pěstovalo a bylo velmi užitečnou takzvanou „technickou kulturou“, ale nastoupilo 20. století a množství subjektů, které nedokázaly rozvinout své lidské kvality, ho přestalo chtít využívat jako koudel a rostlinný olej, ale jako narkotikum. Alkohol je jedním z nejčistších ekologických paliv a navíc se dá získat na biologickém základu z odpadu z potravin a zemědělské výroby, ale zkuste na něj převést dopravu.

stavy jedince o prospěchu a výhodnosti nějakých činů pro něho samotného, jeho blízkých apod., a to jej odlišuje od vnitřních hlasů, neboť svědomí apeluje bezprostředně na Pravdu-Skutečnost jako takovou, jak uvedl V. I. Daľ: *svědomí je vrozenou Pravdou, v různém stupni rozvoje.*

Svědomí funguje s předstihem ve vztahu k průběhu událostí a v tom se liší od studu: *stydět se člověk začíná až poté, kdy byl hluchý k hlasu svědomí, nebo ignoroval jeho názor.*

Svědomí může být v jedinci i potlačeno, ale stud ještě funguje a v takovém případě se po nectném jednání *jedinec bez svědomí začíná stydět.*

Jeden z významů slova „stud“ je ve Slovníku V. I. Dala definován jako:

«Stud (...) smysl nebo vnitřní uvědomění ODSOUZENÍHODNÉHO (vyčlenili jsme z citace), ponížení, odsouzení sebe sama, lítost a smíření, niterná zpověď před svědomím».

Mezi příslovími a lidovými pořekadly, které V. I. Daľ u tohoto hesla uvádí, je i toto:

«Lidský stud (tj. cizí stud: naše vysvětlivka k citaci) vyvolává smích, vlastní přivolává smrt.»

V podstatě je vlastní stud pro mnohé horší než smrt, nedokáží jej v životě unést a raději volí smrt a páchají sebevraždu v bezdůvodné naději zbavit se studu po smrti, a to dokonce i v těch kulturách, kde jim náboženství jako odplatu za sebevraždu slibuje nekonečné peklo. Peklo je pro ně v porovnání se studem méně nesnesitelné.

S ohledem na výše řečené o svědomí a studu je možné dojít k výslednému shrnutí.

- Funkční účel svědomí v psychice jedince spočívá v tom, aby v dialogu vědomí a nevědomých úrovní psychiky jedince s předstihem informovalo, že ty či ony jeho záměry a činnost z nich vyplývající (včetně smíření se s určitými názory a činnostmi jiných lidí) jsou hříšné.
- Stud informuje o tom samém jako svědomí, ale až poté, kdy se jedinec dopustí špatných činů, tedy poté, kdy ignoroval varování svého svědomí, nebo poté, kdy dokázal „své svědomí ukolébat“, aby ho nechalo „žít“.

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

- Svědomí a stud jsou dva prostředky, které jedinci umožňují stát se člověkem.

Pokud je potlačeno svědomí a stud, vznikne nečlověk, který se člověku pouze podobá, a není schopen stát se člověkem do té doby, dokud se v něm opět neprobudí stud a svědomí.

Hlasy svědomí a studu jsou „vnitřními hlasy“ psychiky. Od jiných „vnitřních hlasů“ psychiky jsou snadno odlišitelné díky specifické informaci, které do vědomí přinášejí a jejich Zdroje. Kromě toho se nevyznačují samolibostí a ani — *zlobou na sebe a jiné, přestože to, co sdělují, je často pro jedince ješitnost nepřijemná.*

Ještě jeden typ struktury psychiky lidé vytvořili sami.

- Struktura psychiky **zvrácená do nepřirozenosti** – to když se subjekt náležející k biologickému druhu „člověk rozumný“ omamuje různými psychotropními látkami: alkoholem, tabákem a moderními tvrdšími drogami, což vede k nepřirozené deformaci charakteru fyziologie organismu jak v aspektu látkové výměny, tak i v aspektu *fyziologie biopole*, a má to za následek mnohonásobná a různorodá narušení psychické činnosti *ve všech jejích aspektech (počínaje fungováním smyslových orgánů a konče intelektem a schopností uplatňovat svou vůli)*¹. Tato struktura psychiky je charakteristická pro typy struktury psychiky zvířecí, zombie a démonickou (**nositelé lidského typu struktury psychiky se neoma-**

---

¹ Přitom by si ti, kteří pijí alkohol a/nebo kouří jakoby „s mírou“, jenom když se jim chce (a když se jim nechce, tak nepijí ani nekouří) neměli nalhávat, že to nic není. Reálně je intenzita *systematického* vlivu různých druhů omamných látek na psychiku taková, že mluvit o střízlivosti ducha není v jejich případě možné (následky novoročního poháru šampaňského se z pohledu intelektuální činnosti v mezích lidských možností kompenzují 2 – 3 roky, a to samé se týká vlivu jednorázového požití půllitru piva).

Takže jedinec, který ve své potravě přijímá různé druhy omamných a psychotropních látek v jakémkoliv množství, již schází z té cesty, na které by se mohl stát člověkem a realizovat Boží Záměr. Obzvláště se to týká těch lidí, kteří o tom byli informováni, ale stále trvají na tom, že si mohou žít, jak sami uznají za vhodné. Podrobněji o tom viz Příloha v koncepčních materiálech studijního kurzu Dostatečně všeobecná teorie řízení fakulty *Aplikované matematiky a procesů řízení*, Sankt Petěrburgské státní univerzity.

muji). Takto se člověku pouze podobný subjekt stává nositelem organizace psychiky, která nemá své přirozené místo v biosféře a kvalitou svého *chování, které neodpovídá vznikajícím okolnostem, se mění v nejhorší ze zvířat*¹ (a to tím spíše, pokud je nositelem dobytčího typu struktury psychiky a je přeplněn domyšlivostí, že on je přece člověk a navíc zcela určitě výjimečný). A za toto své narušení pro něj Shora předurčeného postavení v biosféře Země nevratně dostává odplatu skrze Život.

Navíc, pokud začne být subjekt na omamných látkách závislý, dochází u něj k trvalé deformaci jeho biopole, takže podle parametrů svého ducha přestává náležet k biologickému druhu „člověk rozumný“. Kromě toho je většina omamných látek genetickými jedy, které narušují fungování chromozómového aparátu a chromozómovou strukturu těch, kteří je do svého organismu přijímají. Defektní chromozómové struktury jsou předávány potomstvu, což *tak či onak podryvá* jejich zdraví, potenciál osobnostního rozvoje a tvůrčích schopností. Projevuje se to o to více, pokud k početí dochází předtím, než systémy obnovující chromozómové struktury fungující v organismu stačí napravit škody. Ale pokud se genetické jedy dostávají do organismu příliš často a v takových množstvích, že systémy obnovující chromozómové struktury organismu nestíhají opravit všechna poškození, je potomstvo odsouzeno k degeneraci.

Právě tyto okolnosti umožňují nazvat tento typ struktury psychiky – vytvořený samotnými lidmi a obnovovaný kulturou společnosti – zvráceným do nepřirozenosti.

Typ struktury psychiky se v průběhu života může v procesu osobnostního rozvoje měnit (a stejně tak degradace) a být v určitém déle trvajícím časovém úseku stabilním. Typ struktury psychiky však může být také nestabilní, tj. může se měnit vlivem okolností dokonce i několikrát denně.

---

¹ Charles Darwin kdysi řekl: «Opice, která se jednou opije po požití brandy, se ho nikdy víc nedotkne a v tom je značně moudřejší než většina lidí.» (uvedeno podle publikace Orangutani jsou kulturním plemenem v časopise Izvestija ze dne 8. ledna 2003; <http://www.izvestia.ru/science/article28471>).

Darwin však mluvil o opici, na jejíž „psychiku není vyvíjen nátlak“. Pokud tato podmínka není splněna, je „člověk rozumný“ schopen naučit domácí zvířata čemukoliv: dokonce je i donutit k alkoholismu, neboť při společném soužití je páníček-živitel vnímán domácím zvířectvem jako vůdce stáda, který jim předepíše vzorec chování.

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

Přitom jsou všechny znalosti a návyky jedince svého druhu „nadvstavbou“ k typu struktury psychiky v každém časovém okamžiku: tj. znalosti a návyky samy o sobě typ struktury psychiky necharakterizují, a jedny a ty samé znalosti a návyky mohou mít nositelé různých typů struktur psychiky.¹

Každý z typů struktury psychiky dospělých lidí (s výjimkou psychiky zvrácené do nepřirozenosti) je možné odhalit na tom základě, že v algoritmice psychiky jedince dominuje ten či onen zdroj informačně-algoritmického vybavení chování.

Pokud se podíváme na psychiku jedince v jejím vývoji ze stádia novorozeného dítěte k dospělému, který dosáhnul nevratně lidského typu struktury psychiky, tak je možné si povšimnout: to, co je normou pro určitá věková období, tvoří základ nelidských typů struktury psychiky dospělých (s výjimkou psychiky zvrácené do nepřirozenosti). Jinými slovy, mezi určitými věkovými obdobími a typy struktury psychiky je možné vést určité paralely.

Tak například prakticky veškerým informačně-algoritmickým vybavením chování novorozeného dítěte jsou vrozené instinkty a reflexy a veškeré jeho chování je jim podřízeno, což odpovídá tomu, co je v dospělosti charakteristické pro zvířecí typ struktury psychiky.

O něco starší dítě potom začíná napodobovat chování dospělých, aniž by o tom přemýšlelo a nějak mravně vyhodnocovalo to, co od nich přejímá; začíná budovat své chování v životě na základě toho, co dokázalo odporovat, což odpovídá tomu, co je v dospělosti charakteristické pro typ struktury psychiky zombie-biorobota.

Dále dítě (pokud není do té doby *zlomeno psychologickými* okolnostmi a autoritou starších) vstupuje do období, kdy v jeho chování dominuje osvojování jeho osobnostního tvůrčího potenciálu, což se projevuje v odmítání kultury dospělých a hledání sebevyjádření. Často toto jeho chování nabývá dosti bezohledného charakteru, který odpovídá démonickému principu „dělám si, co chci“.

---

¹ V souvislosti s tím je nutné zmínit jednu okolnost, která se statisticky významně projevila. Existují subjekty, které když se dozví o typech struktury psychiky, jejich zvláštích a rozdílech, nabývají přesvědčení, že se z nich díky tomu stal člověk, aniž by prodělali určitou (pro každého unikátní) práci na přizpůsobení organizace své vlastní psychiky k nevratně lidskému typu.

A až poté, kdy si dítě povšimne, že jeho osobnostně-autonomní možnosti, které by měly být v souladu s nekonečnem, jsou omezené, tak teprve potom, pokud se zamýšlí nad náboženskou a filozofickou problematikou v životě a Božím Záměrem, se začíná posouvat od více či méně intenzivních projevů pubertálního démonismu k nevratně lidskému typu struktury psychiky.

Tj. tato analýza ukazuje, že typ zvířecí, zombie a démonické struktury psychiky, projevující se v chování dospělých lidí, je výsledkem stagnace jejich osobnostního vývoje v jedné z předcházejících etap, že je vyjádřením jejich nedokončeného osobnostního vývoje. Jinými slovy:

Typ struktury psychiky dospělého člověka je od začátku podmíněn výchovou, což znamená, že jestliže jedinec k počátku své mladosti nedosáhne nezvratně lidského typu struktury psychiky, je to výsledkem zkažené kultury společnosti a objektivně nesprávné výchovy jeho rodičů, kteří jsou sami *částečně oběťmi* stejné zkažené kultury, pouze v její starší verzi.

Proto v dospělosti, pokud si tuto skutečnost uvědomí, je jedinec schopný přejít z jakéhokoliv typu struktury psychiky k lidskému díky svému dalšímu osobnostnímu a společenskému vývoji; jedinec je schopen si uvědomit v jakém typu struktury psychiky se v daný okamžik nachází; a je schopen cíleně začít jednat, aby přešel k nevratně lidskému typu struktury psychiky, a Bůh mu v tomto jeho úsilí bude nápomocen.

Statistika rozdělení dospělého obyvatelstva podle typů struktury psychiky, ve kterých se nacházejí větší část doby, tvoří s ohledem na ty, kteří nedosáhli nevratného lidského typu struktury psychiky, statistiku ustrnutí osobnostního vývoje na cestě od novorozence k dospělému jedinci.¹ V závislosti na statistice rozdělení lidí podle typů struk-

---

¹ Uvedeným typům struktury psychiky (s výjimkou do nepřírozenosti zvrácené a dobytčí) odpovídají věková období přirozeného vývoje dítěte od kojeneckého věku do dospělosti, ve kterých se lidské chování vyznačuje převahou: 1) reflexů a instinktů; 2) osvojených návyků převzatých od svého okolí; 3) sklony k tvořivosti, sebevyjádření, svévole bez ohledu na následky jak pro sebe samotného, tak i pro okolí a budoucnost.

Stagnace osobnostního rozvoje v některé z těchto etap, pro které je charakteristická převaha vyjmenovaných črt, je v dospělosti charakterizována vytvořenými typy struktury psychiky: 1) zvířecí, 2) zombie, 3) démonická. Za-

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

tury psychiky společnost vytváří i svou sociální organizaci a rozvíjí svoji kulturu, která buď napomáhá zakonzervování dosaženého stavu a recidivám pokusů o otrokářství, nebo napomáhá tomu, aby lidská struktura psychiky byla uznána normou a byla kulturou při výměně pokolení garantovaně obnovována jako základ pro další osobnostní a společenský vývoj národů i celého lidstva.

V souvislosti s uvedenými rozdíly mezi lidmi podle typu struktury psychiky je nutné poznamenat, že si je lidé uvědomovali odjakživa, i když v jiných formách. Tak například v ruských pohádkách a bylinách se v řadě námětů tento rozdíl zřetelně projevil. Ruské byliny a pohádky o putováních bohatýra podle pokynů uvedených na kameni na rozcestí, nebo podle rad Baby Jagy ve své podstatě vypovídají o tom, že dobrý junák procházel zkouškami, které měly odhalit jeho typ struktury psychiky.

«**Dáš-li se cestou vlevo, zemřeš.**» To je zkouška podřízenosti pudu sebezáchovy. Může odmítnout, nevydat se uvedeným směrem a přiznat tak svou zbabělost. Jestliže se tím směrem vydá, přepadnou ho zbojníci nebo někdo jako Slavík Loupežník.¹ Není-li junák pouhou napodobeninou bohatýra, ale skutečným bohatýrem, který ovládá umění vítězit i nad silnějšími protivníky, tak v této zkoušce obstojí.

«**Půjdeš-li přímo, oženíš se.**» To je zkouška podřízenosti pohlavním pudům. Opět může odmítnout vydat se touto cestou, neboť bude mít podezření na nějakou lest a odmítne čelit výzvě okolností. Ale má také možnost uvěřit a chtít klidný život v rodinném kruhu, což povede k tomu, že přestane být ostražitý a stane se bezmocným. Vydá-li se tedy touto cestou, přijede bohatýr k věži, kde na něho čekají kra-

---

číná-li se jedinec v období svého věku, kdy se chová analogicky démonickému typu struktury psychiky dospělého, zamýšlet nad uvedením své omezenosti do souladu s nekonečností Všemohíru a Boha a v tomto směru nad sebou pracuje, tak s pomocí Boží dosáhne lidského typu struktury psychiky.

V materiálech Koncepce sociální bezpečnosti je tato problematika obšáhleji rozebrána v práci Dialektika a ateismus: dvě neslučitelné podstaty v kapitole 7.2 Životní algoritmus utváření jedince.

¹ Pozn. překl. Solověj Razbojnik (česky se překládá jako Slavík Loupežník) je démonická bytost vystupující v ruských bylinách. Slavík loupežník je tvor s lidskými i ptačími rysy, který v lese přepadá pocesně a je schopen zabít silným hvizdem viz <https://cs.wikipedia.org/wiki/Solov%C4%9Bj-Razbojnik>

savice, které mají ve zvyku něžně nalákat poutníka na přepych, odzbrojit ho, potěšit, nakrmit, omámit, a potom ho ve spánku oloupit a prodat do otroctví nebo zabít. Ale *opravdového* Ruského bohatýra se takto obloudit nepodaří (i když takového, který se *za Ruského bohatýra jenom vydává*, je možné ulovit i na nastrčenou „děvku“): opravdový bohatýr se tou cestou vydá, dojede k věži, kde ho uvítají krasavice. On tu lest však vycítí již zdaleka a při setkání skrz naskrz prohlédne jejich záměry, a proto si omotá jejich copy okolo ruky a zabije ty potvory bez výčitek svědomí¹.

«Dáš-li se cestou vpravo, zbohatneš.» To je zkouška podřízenosti tradicím démonické kultury davo-„elitářství“. Je velmi málo těch, kteří by odmítli bohatství, které jim samo padá do rukou. Pojede-li touto cestou, dojede bohatýr do města, kde ho uvítají chlebem a solí, nabídnou mu stát se jejich knížetem a obdarují ho. *Pravdověrný*² bohatýr přijme bohatství, předá ho utlačovaným chudákům a opustí město přenechávající ho jeho obyvatelům, aby si se svými záležitostmi poradili sami: nejhorší prací je muset se starat o hlupáky, a není to nic, co by bylo součástí mravního dluhu Ruských bohatýrů, kteří se jimi nestávali kvůli získání bohatství, aby se prosadili, nebo získali přízeň „krásné dámy“ (což odlišuje Ruský bohatýrský epos od západních balad o junácích, kterým se rozum a schopnosti utopily v „hrnečku čaje“).

To jsou všechny zkoušky. První není možné projít se zvířecím typem struktury psychiky ustrašeného, zaječího typu. Druhou zkouškou není možné projít s jakýmkoliv druhem zvířecí struktury psychiky. Třetí není možné projít s démonickou strukturou psychiky a se

---

¹ V tomto námětu je v podstatě dáno doporučení, jak je třeba naložit s ženským „specnazem“ nepřítele.

² Pravdověrnost – (z ruského „pravednost“, v SK/CZ nemá přesný jednoslovný překlad vystihující podstatu, proto jsme zvolili nový termín) je termín, pod kterým je v terminologii KSB myšleno úsilí a tendence poznávat a konat podle Záměru Tvůrce. Je to v podstatě zákon Harmonie, která drží celý Vesmír pohromadě a v chodu jako dokonalý mechanismus, a netýká se jen lidí, ale všeho. (U neživých věcí je daná napevno fyzikálními zákony, u jednoduchých organizmů naprogramovaná genetikou, u bytostí jako člověk je vložena geneticky jen jako potenciál, který se rozvíjí vývojem, sebepoznáním vývojového cíle svého druhu, psychickou evolucí). Proto rozumný člověk může mnoho odpozorovat od přírody, Vesmíru. Logika poskytuje jen část odpovědí, zbytek doplňuje Rozlišení dávané Shora těm, kdo mají úpřímny zájem o takovýto život v souladu se Životem – pozn. překl.

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

strukturou psychiky zombie: démon nebo zombie si zvolí stát se knížetem a utone v dvorních intrikách, nebo bude zabit.

Třetí zkouška ukazuje, že naše předky rozdíl mezi biorobotem a démonem nezajímal a v podstatě měli pravdu, neboť jak jedni, tak i druzí jsou automaty a liší se jenom jinak organizovanou algoritmikou svého chování.

Ale zbyla nám ještě jedna zkouška:

«Dáš-li se cestou vedoucí do lesa, přijdeš o koně.» To je ta nejdůležitější zkouška, přestože se může mnohým zdát na první pohled nejméně důležitou: i když je bohatýrský kůň drahá záležitost, přece jen to není samotný bohatýr a koně si může potom pořídit jiného. Jenže právě tato cesta je zkouškou lidské struktury psychiky. Bohatýr jede uvedeným směrem a na jeho koně zaútočí vlk. Vlk, který již pod mnohými bohatýry zadával nejednoho koně, se slovu a vůli opravdového člověka podřídí, přestane útočit a začne bohatýrovi sloužit.

Čtvrtou zkoušku může absolvovat s takovým výsledkem pouze ten, z koho se stal opravdový člověk. Není to zkouška moci mága ani profesionalismu krotitele: bohatýr magii neovládá a divoké zvíře začarovat nedokáže. Dokáže zvířeti přikázat jednoduše z pozice toho, *kdo se stal člověkem*: «A všechna havěť kolkolem, mne ctí poslušna vůle Páně". (*Завет Предвечного храня, мне тварь покорна там земная...*) (M. Ju. Lermontov, Prorok); a zvíře mu slouží, neboť se podřídí *souladu Přírody* předurčenému Shora, který narušili současní lidé pouze podobní lidé, jejichž civilizace je nelidská. Člověku-podobný subjekt, který se odchýlil od míry předurčené jeho bytí, není pro zvíře žijící v souladu s Přírodou žádnou autoritou: takový subjekt přijde nejen o koně, ale může přijít i o svůj život.

To znamená, že «pohádka ta pravdy skrývá, hloupému je neodkrývá»: pohádky a ruské byliny náleží k systému skrytého vzdělávání orientovaného na dosažení lidského typu struktury psychiky. Moderní, vysoce civilizované společnosti však bohužel budují své vzdělávací systémy na základě kvalitativně jinak vytyčeného cíle vyjadřujícího úplně jiné mravně etické principy.

V Bibli je také epizoda, která může být interpretována jako zkouška typu struktury psychiky. Kniha Soudců, kapitola 7, informuje o přípravě starověkých židů k jedné z bitev:

«2. I řekl Hospodin Gedeónovi: "Je s tebou příliš mnoho lidu, než abych jim vydal Midjánce do rukou, aby se Izrael vůči mně nevychloubal: Vysvobodil jsem se vlastní rukou. 3. Nuže, provolej teď k lidu: Kdo se bojí a třese, ať se z Gileádského pohoří vrátí a vzdálí." Vrátilo se dvaadvacet tisíc mužů z lidu, zůstalo jich jen deset tisíc.

4. Hospodin však Gedeónovi řekl: "Ještě je lidu mnoho. Poruč jim, ať sestoupí k vodě, tam ti je vyzkouším. O kom ti řeknu: Půjde s tebou, ten s tebou půjde. Ale nesmí jít s tebou nikdo, o kom ti řeknu: Ten s tebou nepůjde."

5. Poručil tedy lidu sestoupit k vodě. Hospodin řekl Gedeónovi: "Postavíš zvlášť každého, kdo bude chlemtat vodu jazykem jako pes, a každého, kdo si při pití klekne na kolena." 6. Těch, *kteří chlemtali z ruky, bylo celkem tři sta mužů. **Všechn ostatní lid klekal při pití vody na kolena*** (vyčlenili jsme kurzívou a tučně v citaci). 7. Hospodin řekl Gedeónovi: "Třemi sty muži, kteří chlemtali, vás vysvobodím a vydám ti Midjánce do rukou. Všechn ostatní lid ať odejde, každý do svého domova."»

Člověku je vlastní používat při své činnosti ruce, takže ti, kteří pili vodu z dlaně, se organizací své psychiky lišili od těch, kteří se spustili na kolena a pili vodu bezprostředně z řeky stejně, jako to dělají všechna zvířata.

V Koránu jsme podobné texty nenašli, ale hovoří se v něm přímo o tom, že: «*Bůh věru uvede ty, kdož uvěřili a zbožné skutky konali, do zahrad, pod nimiž řeky tekou, zatímco nevěřící, kteří si užívají a jako dobytek se přecpávají, oheň pekelný (tj. peklo po smrti: naše vysvětlení k citaci) budou mít za útlek*» (47:13 (12)). To znamená, že mimo víru Bohu a životu se v souladu se smyslem Jeho *nepřekroucených Zjevení* člověk člověkem stát nemůže: mohou tak existovat pouze lidem se podobající stvoření.

Typy struktury psychiky mají ve vztahu k úkolům řízení procesů s různou dobou trvání různý potenciál způsobilosti, což je podmíněno

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

specifikou zpracování informací v každé z nich¹. Potenciální způsobilost řídit stále delší a delší procesy narůstá počínaje od zvrácené do nepřirozenosti v pořadí: zvířecí, zombie, démonická, lidská struktura psychiky. Potenciální způsobilost je realizována (nebo není realizována) v praxi za konkrétních okolností v závislosti na existenci (nebo neexistenci) příslušného informačně-algoritmického vybavení chování v psychice jedince.

4.8. Vytváření kolektivní psychiky (egregorů) a vzájemná interakce jedince a egregorů

Je možné si domyslet, že je-li psychika jedince informačně-algoritmickým systémem, tak lidé musí vytvářet také informačně-algoritmické systémy, jejichž komponentami jsou individuální psychiky každého z nich už jenom na základě toho, že tvoří určité společenství, v jehož hranicích probíhají procesy výměny energie, informací, algoritmiky. Otázkou pouze zůstává, na jakém materiálním základu jsou informačně-algoritmické systémy nadindividuální úrovně složené z množiny individuálních psychik vytvářeny.

Jedním z nositelů kolektivní psychiky lidí jsou kulturní památky. Jestliže čteme nějaký starobylý text a názory v něm vyjádřené zohledňujeme v procesu formování svého vnímání a chápání světa, při vypracovávání linie svého chování, tak musíme uznat, že se tímto způsobem starobylí původci těchto názorů podílejí na té kolektivní psychice, jejímiž účastníky jsme my sami. Z toho také plyne, že pokud zanecháme svým potomkům kulturní památky své epochy, budeme se určitým způsobem podílet na jejich psychické činnosti.

Vyplývá z toho, že lidstvo je v určitém smyslu ve střídající se řadě minulých a budoucích pokolení ucelené.

Kulturními památkami se však odpověď na otázku, co je nositelem kolektivní psychiky, nevyčerpává. Hmotné památky kultury minulosti i současnosti jsou pouze jedním z kanálů výměny informací a algoritmiky mezi lidmi, přičemž s tou nejnižší přenosovou kapacitou a operační rychlostí.

---

¹ Tato otázka bude důkladně rozebrána v kapitolách 8.7 a 10.9.2 ve třetí části tohoto kurzu.

Organismus člověka, to je hmotné tělo a biopole, jehož je nositelem. Přičemž biopolem je chápána určitá zvláštní modifikace hmoty příslušná živým organismům včetně člověka a ten celkový souhrn přírodních polí, jejichž vyzařování je vlastní živým organismům včetně člověka (organismus každého biologického druhu má své biopole, které je svými parametry specifické, přičemž se v mezích daného druhového společenství projevují i individuální osobitosti). Mrtvé tělo kdysi živého organismu se od živého neliší pouze ukončením fyziologické látkové výměny, ale také nepřítomností biopole, které je pro živý organismus charakteristické.

A existují předpoklady pro to, abychom se mohli domnívat, že informační kapacita látkových struktur organismu člověka a reálně možné rychlosti přechodu z jednoho stavu do druhého nejsou postačující k tomu, aby právě ony byly *bezprostředními* nositeli psychiky člověka jako informačně-algoritmického systému. Zato procesy v polích, které doprovázejí fyziologii látkové výměny lidského organismu, disponují natolik dostatečnou informační kapacitou a vysokými frekvenčními charakteristikami, aby mohly být nositeli psychiky člověka jako informačně-algoritmického systému. To znamená, že *bezprostředním* nositelem psychiky jedince jako procesu je jeho biopole a hmotné tělo organismu řeší dva hlavní úkoly:

- vzájemnou součinnost s hmotným světem;
- energetické napájení biopole.

Biopole se skládá z různých specifických polí, které se vzájemně liší charakterem svého silového působení, energetickou náročností svého vyzařování, rychlostí šíření v různých prostředích i charakteristikami poklesu napětí pole v závislosti na jeho vzdálenosti od zdroje záření. Nicméně všechna pole jsou tak či onak modulárně ovlivněna informacemi, které jsou vlastní danému jedinci, v systémech kódování informací společných biologickému druhu „člověk rozumný“. Část těchto systémů kódování má biologicky podmíněný charakter a část kulturně podmíněný charakter. Tato spektrální blízkost biopolí všech lidí a určitá obecnost biologicky a kulturně podmíněných systémů kódování je základem pro to, aby lidé vytvářeli kolektivní psychiky různého druhu.

Nejde o žádný nový objev. Kolektivní psychiky vytvářené různými sociálními skupinami se v latinské terminologii odedávna nazývají „egregory“. V latinské terminologii vznikla smyslová dvojice: „individuum“ (což doslova znamená „nedělitelný“) a „egregor“ (toto slovo

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

chybí ve výkladových slovnících nehlasně určených „pro dav“, ale jak je možné se dovítit, má stejný kořen se slovem „agregát“, které označuje *spojení* určitého počtu uzlů do jednoho osobitého funkčního celku).

Psychika jedince je přes své nevědomé úrovně (a v řadě případů i na úrovni vědomí) vždy napojena na nějaké egregory. To znamená, že **nemohou existovat jedinci, jejichž psychika by nebyla napojena na algoritmiku nějakého egregoru.**

Egregor je především algoritmika, kterou se rozumí existence určitých cílů, pro které pracuje a určitý obsah informačně-algoritmického vybavení, a také určitý soubor „argumentů“ – parametrů aktivace algoritmiky jako celku, nebo těch či oněch dílčích algoritmů, které jsou její součástí. Fragmenty této algoritmiky mohou být rozděleny v individuálních psychikách množiny lidí. Algoritmika také může být z větší nebo menší části zkopírována v útvaru, který je možné nazvat „tělem pole egregoru“ – strukturou pole, která je schopná existovat určitou dobu sama o sobě v případě, že zmizí všichni jedinci, jejichž psychika byla na daný egregor napojena.

V případě, že nejsou různé egregory energeticky izolované, mohou sebou vzájemně prolínat, spojovat se na základě identity svých cílů nebo nějakých fragmentů informačně-algoritmického vybavení, jednotnosti energetických parametrů, a také jedinců, kteří jsou společní několika egregorům a tvoří mezi nimi svého druhu „most“ nebo „spojku“.

Pro napojení psychiky jedince na určitý egregor je především nezbytná energetická kompatibilita biopole jedince s eggregorem, jak ve složení přírodních polí, tak také výkonových parametrů a fázových frekvenčních charakteristik.

Energetická kompatibilita jedince a egregoru může být zajištěna jak jeho genetickou příslušností ke druhu „člověk rozumný“ a jeho populacím, tak také vlivem řady látek měnících fyziologii biopole. To poslední se týká egregoriálního společenství těch, kteří pijí alkohol, kouří a dalších narkomanů.

Kromě toho v životě lidstva vznikly kultury různorodého šamanismu. Součástí šamanismu je působení různých lektvarů na šamana a jeho „zákazníky“, z nichž některé jsou určeny pro zajištění energetické kompatibility biopole člověka a těch či oněch egregorů. Zčásti se to týká i vlivu na biopole jedince a různého způsobu stravování.

Také je třeba vědět, že různorodé psychofyziologické praktiky (například jógy védské kultury) jsou schopné změnit parametry jedince biopole, takže ve výsledku do těch egregorů, do kterých je schopen vejít jogín, ostatní nemohou vejít vůbec, nebo ne v takové kvalitě v jaké je to schopen udělat jogín.

Bez zajištění energetické kompatibility s eggregorem není spojení s ním možné, nebo není bezpečné: je to podobné, jako když musí být zajištěna kompatibilita elektrických přístrojů (generátorů a spotřebičů elektrické energie) s napájecí sítí; nebo technické charakteristiky televizních a rádiových přijímačů s úrovní příslušného signálu v místě jejich fungování.

Pro napojení psychiky jedince na egregor v případě energetické kompatibility jeho biopole s eggregorem je nutné splnění minimálně jednoho ze tří faktorů:

- stávající mravní standardy fakticky řídící zpracování informací v psychice jedince musí být identické mravním normám vlastním algoritmicke egregoru (čím více je takových identických mravních norem v dvojici „jedinec – egregor“ a čím vyšší mají prioritu¹, tím hlubší jsou vazby jedince na daný egregor);
- jedinec je nositelem algoritmiky charakteristické pro egregor, nebo nějakých fragmentů těch či oněch algoritmů;
- jedinec je nositelem informace charakteristické pro egregor.

Aby se psychika jedince napojila na egregor *při zajištění energetické kompatibility* s ním, stačí jeden z výše vyjmenovaných faktorů; existence druhých dvou faktorů není povinná.

Napojení psychiky jedince na egregor může probíhat jak přes nevědomé úroveň psychiky, tak i z obou úrovní psychiky: zčásti přes úroveň vědomí a zčásti přes nevědomé úroveň psychiky, přitom mravní normy jedince určují charakter vzájemné interakce jedince a egregoru. V souvislosti s tím je nutné osvětlit dva aspekty:

- PRVNÍ. Napojení na egregor výlučně přes mravní normy, aniž je v psychice jedince přítomna algoritmika a informace charakteristické pro egregor.

V tomto případě identita mravních norem hraje roli svého druhu „hesla“ pro získání přístupu k informačně-algoritmickým (a možná,

---

¹ Mravní normy nejsou mezi sebou rovnocenné a jsou podle svého významu hierarchicky uspořádány.

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

energetickým) zdrojům egregoru. Pokud je „heslo“ správné, budou z egregoru v průběhu určité doby „nahrány“ do psychiky jedince chybějící informačně-algoritmické zdroje – za příslušných okolností, které může okolo jedince zformovat stejný egregor.

- DRUHÝ. Pokud se mravní normy jedince nebudou shodovat s normami charakteristickými pro egregor, může být psychika jedince na egregor napojena prostřednictvím jednoho ze dvou zbylých faktorů buď jednotlivě, nebo obou společně – existence informací nebo algoritmiky v psychice jedince, které jsou charakteristické pro egregor. Nicméně v takovém případě se jedinec při vstupu do egregoru nemůže začlenit do jeho algoritmiky.

Mravní normy charakteristické pro egregor mohou však v psychice jedince při tom všem být přítomny, ale ne jako jeho fakticky fungující mravní normy, ale jako komponenty jejího informačního vybavení – údaje pro informaci (ve smyslu „bývají nebo mohou existovat subjekty i s takovými mravními normami, i když moje mravnost taková není“).

Soubor egregorů, na které je jedinec navázán trvale, a na které může být napojen dočasně, je možné rozdělit do tří skupin:

- Do první skupiny patří biosféricko-biocenózní eggregory, na které je jedinec napojen informačně-algoritmicky a energeticky prostě díky své příslušnosti k biologickému druhu „člověk rozumný“. O jakékoliv specifické mravnosti se v jejich případě dá sotva mluvit, i když určitá zvrácenost mravů vlivem sociálně podmíněných faktorů může být taková, že biosféricko-biocenózní eggregory odvrhnou subjekt jako „něco, co nežije“, takže se v důsledku stane obětí jejich „imunitního systému“.

Na biosféricko-biocenózní eggregory je jedinec napojen po celou dobu svého života, i když biocenózní složka se může v průběhu jeho života měnit jak v důsledku změny samotných biocenóz, tak i v důsledku přesunu jedince z jedné biocenózy do druhé na dobu, která umožňuje vstoupit do egregorů biocenóz podle místa jeho pobytu. Samozřejmě, že kořenový egregor této skupiny je biosféricko-biocenózní egregor takzvané „malé vlasti“ – místa narození.

- Do druhé skupiny patří kulturně podmíněné eggregory, které je možné rozčlenit na dvě podskupiny:
  - sociálního postavení, vzájemná interakce s těmito eggregory je dlouhodobého charakteru v tom smyslu, že probíhá po

dobu mnohých dní, měsíců, let, desetiletí (takové jsou konkrétně etnické egregory, egregory náboženských konfesí, a také profesionálně-korporativní egregory a jiné egregory subkulturně svébytných sociálních skupin, *včetně egregorů, které jsou nositeli určitých typů struktury psychiky a jejich specifických variant*),

- průběžné proměnlivé, na které se jedinec napojuje v domácím prostředí i v práci při přechodu od jednoho druhu činnosti ke druhému (sednete si za volant – napojíte se na egregor řidičů; necháte auto na parkovišti a pojedete dále veřejnou dopravou – napojíte se na egregor fungování veřejné dopravy apod.).
- Do třetí skupiny patří rodové egregory, které představují spojující prvek mezi biosféricko-biocenózními a kulturně podmíněnými egregory.

Je pro ně charakteristické, že jsou ve svém základu biologické, neboť náležitost k rodu-plemeni se programuje při početí genetickým mechanismem biologického druhu a je vtisněna do genomu jedince doživotně. Přitom si však nesou i určitou kulturně podmíněnou složku (mravní normy, algoritmiku, informace) na základě jejíhož osvojení mohou být do rodového egregoru začleněni jedinci, kteří jsou mu biologicky cizí (především – faktický manžel nebo manželka, kteří jsou ve většině případů představiteli jiných rodových egregorů, a také adoptované děti, blízcí přátelé apod., kromě toho – to potenciálně nejnebezpečnější – milenci a milenky v případě rozmařilého způsobu života). Jsou však možné i efekty opačného účinku – když rodový egregor odvrhne lidi, kteří k němu biologicky patří v případě, že se stanou nositeli mravnosti, informací a algoritmiky, které jsou pro rodový egregor nepřijatelné.

V každém egregoru má jedinec určité „egregoriální postavení“, které se může v průběhu času měnit, a v různých egregorech může být postavení jednoho a toho samého jedince různé. Základní možná postavení jedince v egregorech:

- „dojná kráva“ – jedinec pouze napájí egregor svou energií, což se v absolutní většině případů děje v jeho neprospěch, nebo je pro egregor pramenem nějakých jiných zdrojů – informací, algoritmiky, kanálů informační výměny apod.;

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

- „výkonný prvek“ – jedinec se začlení do algoritmiky egregoru a hraje v ní (ve vztahu k egregoru) určité funkce, které nejsou řídicí (což se děje z větší části nevědomě);
- „egregoriální lídr“, „egregoriální manažer“ – jedinec schopný řídit egregor na základě informačně-algoritmického naplnění egregoru, aniž ho však mění (to může probíhat jak vědomě, tak i nevědomě);
- „programátor“ – je schopný měnit informačně-algoritmické naplnění egregoru (což vyžaduje určité uvědomění).

Tři první postavení jsou charakteristická tím, že jedinec je svého druhu zajatcem egregoru (samozřejmě není-li součástí ještě jiného egregoru, hierarchicky vyššího ve vztahu k tomu prvnímu, kde má jiné postavení), jeho vnímání světa, porozumění životu, vůle, jsou určitým způsobem tak či onak zkreslené egregoriální algoritmikou: a právě v důsledku zkreslení jeho psychické činnosti vlivem egregoriální algoritmiky není jedinec ve větší či menší míře svobodný při volbě informací, ani v jejich interpretaci či vypracování linie svého chování a její realizaci v životě.

„Programátor“ může být také zajatcem egregoru, ale může být i nezávislý na tom egregoru, ve vztahu ke kterému funguje jako „programátor“.

Jedním ze základů toho jevu, který byl výše nazván „egregoriálním postavením“, je vzájemný poměr osobnostní vůle a egregoriální algoritmiky. Variant takového druhu vzájemného poměru je několik:

- Vůle jedince buď není rozvinuta, nebo je v procesu vzájemné interakce s určitým egregorem z nějakých příčin potlačena, nebo s tímto procesem není spojena. V takovém případě je jedinec zombie-retranslátorem egregoriální algoritmiky a informačně-algoritmická hranice mezi jedincem a egregorem neexistuje: „jedinec“ je jednou z tváří egregoru.
- Vůle jedince je pokračováním egregoriální algoritmiky a přizpůsobuje jí konkrétním situacím. V takovém případě jedinec „jede“ na egregoriální algoritmice a informačně-algoritmické rozhraní osobnosti a egregoru je funkčně analogické administrativní hranici v mezích jednoho a toho samého státu.
- Vůle jedince je v konfliktu s egregoriální algoritmikou, ale jedinec z ní není schopen vystoupit. Je to jeden z těch případů, kdy situace může být charakterizována slovy „nedaří se“ («не везёт»):

egregor jedince „neveze“ (не «везёт»). Informačně-algoritmické rozhraní jedince a egregoru má v této variantě neurčitý charakter a podobá se boji dvou států o přenesení hraniční čáry počínaje zakopáváním svých pohraničních sloupů „na sporném území“ a konče otevřenou válkou.

- Eggregoriální algoritmika je pokračováním vůle jedince, tj. egregor je nástrojem realizace jeho vůle. To je možné v postavení „eggregoriálního lídra“, a také v postavení „programátora“, i když, jak bylo zmíněno výše, má každé z těchto postavení svou specifikou. V postavení „eggregoriálního lídra“ informačně-algoritmické rozhraní jedince a egregoru není určeno, tj. neexistuje, ale nedochází ani ke konfliktu z důvodu tohoto vymezení; v postavení „programátor“ může být informačně-algoritmické rozhraní jedince a egregoru určité nebo neurčité, ale stejně tak může docházet k algoritmickému konfliktu z důvodu vzájemného vymezení hranic i z jiných důvodů.

Co se týká energetické výměny jedince a egregoru, tak se kvalitativně liší od procesů zapojení spotřebičů ke zdroji stejnosměrného nebo střídavého proudu tím, že jsou energetické toky v energetické výměně jedince a egregoru promodulovány¹ informacemi a algoritmikou zajišťujícími vzájemnou vazbu osobnosti a egregoru. Jinými slovy se toky energetické výměny osobnosti a egregoru dost liší od norem napájení a spotřeby stejnosměrného a střídavého proudu v technice, od energetického „bílého šumu“, neboť jsou „formátovány“ systémy kódování informací a algoritmikou jejího přeposílání a zpracování, které jsou vlastní jak jedinci, tak i egregoru.

V důsledku „naformátování“ energetických toků v energetické výměně jedince a egregorů:

- energie získávaná jedincem z egregoru cizího jeho osobnosti je svého druhu „baterií nekompatibilního systému“;

---

¹ V daném případě je modulací chápána podmíněnost parametrů vysokofrekvenčního kmitavého procesu (amplitudy, frekvence apod.) amplitudově-frekvenčními charakteristikami nízkofrekvenčního kmitavého procesu. Příkladem amplitudové modulace je zvukové radiové vysílání (AM) založené na tom, že amplituda radiového signálu nosné frekvence (frekvence radiového vysílání) se mění v závislosti na změně frekvence a výkonu předávaného zvuku. V sovětských dobách se realizace tohoto principu radiotechniky vyučovala ve fyzice v šesté třídě.

Hlava 4. Struktura osobnostní psychiky a vznik kolektivní psychiky

---

- to samé se týká i „vlévání“ energie do egregoru některým z jedinců, který je pro něj cizorodý.

Automaticky samovolná realizace jednoho nebo druhého případu je v životě málo pravděpodobná, právě v důsledku „naformátování“ energetických toků, které vyvolává vzájemnou izolovanost rozdílně „naformátovaných“ energetických toků.

Jedno i druhé je však realizovatelné cílevědomě, pokud se povede překonat výchozí vzájemnou izolovanost „formátů“ energetické výměny. V případě cílevědomého překonávání výchozí vzájemné izolovanosti „formátů“ energetické výměny je takové vlévání cizí energie schopné něco v přijímači porouchat nebo ho změnit: týká se to každého přijímače, ať už je jím egregor nebo jedinec.

Jedinec si uvědomí své spojení s tím či oním egregorem především tak, že si ujasní osobitosti informačního a algoritmického naplnění tohoto egregoru, a také mravní normy, které jsou pro egregor charakteristické.

V daném případě je v životě reálné pořadí ve vztahu ke dříve zmíněnému (od mravnosti k informacím) opačné, neboť v životě je možné z porozumění informacím a algoritmicke v nich projevené odhalit mravní normy charakteristické pro egregor. Většina lidí se musí, aby bezprostředně dokázala odhalit mravní normy charakteristické pro egregor, a to tím spíše v případech, kdy se mravní normy neprojevují ve stávající algoritmicke,¹ - dostat do rozpoležení, které se hodně liší od jejich obvyklého.

Kromě toho je třeba chápat, že i když egregory mohou existovat v návaznosti mnohých pokolení lidí², a mohou svými informačně-algoritmickými a energetickými zdroji mnohonásobně převyšovat jakéhokoliv jedince, jde přesto (minimálně v případě těch kulturně podmíněných) – pouze o něco vytvořeného lidmi: egregory nezávisle na

---

¹ Pokud se takové „spící“ mravní normy začnou projevovat v aktivní algoritmicke (tj. začnou se projevovat v chování), je situace popisována pořekadlem „jako by ho někdo z ničeho nic vyměnil“.

² V tomto případě jsou jedinci svým postavením v egregoru podobní buňkám organismu: organismus existuje a buňky se v něm obnovují tak, že postupně nahrazují jedna druhou.

Základy sociologie

---

charakteru svého vzniku nemají vlastní vůli, takže pokusy komunikovat *s celkovým egregorem* jako s nějakou „*nadřazenou osobností*“, která by měla svou vlastní mravnost, etiku, rozum, vůli a pouze neměla hmotné tělo, je analogické pokusům komunikovat s magnetofonem jako s osobou.

Jak bylo zmíněno výše, vytvářejí nositelé každého typu struktury psychiky své egregory. V Ruském jazyce se egregor, který je nositelem lidského typu struktury psychiky, odedávna nazývá «соборность» „sobornost/soudržnost“ (o jeho zvláštěnostech viz práce vnitřního prediktoru SSSR 2003 – Od korporativnosti pod rouškou idejí k sobornosti v Království božím na zemi).

Soubor egregorů lidstva vytváří lidský segment „noosféry“ – sféry rozumu planety.

Hlava 4 v redakci ze dne 11. 03. 2010
Upřesnění a dodatky: 22. 08. 2010

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

*Výchozí otázka psychologie jako vědy. Rozlišení jako schopnost. Ná-
vazné etapy zpracovávání prvotních informací v psychice jedince.
Různá schémata zpracovávání informací v procesu interakce jedince s
životními okolnostmi. Otázka metodologie poznání a tvořivosti a prin-
cip „Praxe je kritériem pravdy“. Osobnostní kultura dialektického po-
znání. Hypotéza o existenci Boha a životní praxe: víra jako složka vni-
mání a chápání světa, mravně-etická podmíněnost výsledků poznávací
a tvůrčí činnosti. Ještě jeden aspekt fungování principu „praxe je kri-
tériem pravdy: „Podle vaší víry se vám staň.“ Nejdokonalejší emocio-
nálně-významově naladění. Osvojení metody dialektického poznání a
tandemový princip činnosti. Osvobození procesu dialektického poznání
od formulací „zákonů dialektiky“. Shrnutí hlavy 5. Doslov k hlavě 5:
„Pluralismus názorů“ jako projev poznávací a tvůrčí neschopnosti.*

5.1. Výchozí otázka psychologie jako vědy

Porozumění té problematice, kterou jsme probírali v hlavách 2 – 4, je nezbytným základem k tomu, abychom mohli přistoupit k rozboru fungování osobnostní psychiky jako informačně-algoritmického systému v různých režimech, při řešení různých úkolů v životě jedince i společností, ve kterém se dotkneme i těch nejvýznamnějších úkolů poznávacího a tvůrčího charakteru.

Je pochopitelné, že pokud v psychice jedince nejsou informace, není algoritmika jejich zpracování, tak není ani osobnost, a tím pádem ani žádný objekt, který by psychologie mohla studovat. Informace do psychiky nevnašejí pouze smyslové orgány hmotného těla, ale i biopolí¹. Budeme-li hovořit o informacích přinášných smysly po celou dobu trvání života jedince, tak je možné z toho toku vyčlenit ty, které je možné nazvat „prvotními“. „Prvotní“ jsou ty informace, které v psychice jedince nebyly až do toho okamžiku, kdy se pro něj poprvé staly přístupnými. Všechny zbylé informace přinášené smyslovým orgány

---

¹ Pro většinu lidí je fungování smyslových orgánů tvořených biopolí *od-
rážející se na úrovni vědomí:*

- buď „senzibilitou“, kterou neovládají;
- nebo hloupými výmysly a šarlatánstvím (v tom případě se jich však ptáme: Máte biopole? Jak je organizované (jakou má strukturu)? Jaké funkce v životě organismu plní a jaké procesy v něm přitom probíhají?).

jsou určitými dvojníky, variacemi a kombinacemi *těch informací, které se kdysi dostaly do psychiky jedince jako prvotní*.

Přísun prvotních informací do psychiky je ve své podstatě analogický dodávce stavebních materiálů na stavenišť, neboť bez prvotních informací se nemůže vnímání a chápání světa rozvíjet z hlediska rozšiřování obzorů, ani z hlediska zvyšování detailnosti subjektivního modelu Života. Bez přísunu nových prvotních informací je možné přestavovat systém vzájemných vazeb mezi komponentami vnímání a chápání světa, *modelovat průběh událostí a tvořit pouze na základě informací, které již v psychice jsou*.

Povědomí o prvotních informacích nás přivádí k otázce, kterou je možné nazvat výchozí otázkou psychologie jako vědy:

Je člověk soběstačný ve své schopnosti vybírat z toku událostí Života informace, a především – prvotní informace, nebo není? Nebo s jinou formulací: *Čím je podmíněna schopnost člověka vyčlenit „signál“ přinášející mu tu či onu informaci z toku událostí Života?*

Volba jedné ze dvou odpovědí na tuto otázku je ve své podstatě volbou jedné ze dvou tříd teorií, popisujících jak utváření osobnostní psychiky počínaje od prenatálního období života, tak i psychické činnosti jedince ve všech jeho věkových obdobích.

Tyto dvě varianty odpovědi na položenou otázku vedou ke dvěma vzájemně se vylučujícím názorům o možnostech člověka na tomto Světě:

- Jestliže je přísun informací (včetně prvotních) do psychiky zcela podmíněn samotnou psychikou a zdravím organismu, má subjekt *v hranicích těchto omezení* objektivně možnost jít Životem, kam a jak bude chtít; a základ rozdílných osudů a realizovaných životopisů¹ lidí má nemotivovaný, náhodný charakter.
- Jestliže je přísun informací (a především těch prvotních) do psychiky podmíněn nejen psychikou a zdravím organismu, ale i ob-

---

¹ Osud je maticí možností průběhu života jedince, nebo určitého společenství jedinců. V podstatě je osud mnohovariantní maticí, a proto v ní existuje určitý „minimalistický program“ a určitý „maximalistický program“. Takže reálný životopis je jednou z variant života předepsanou osudem, která byla v životě realizována.

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

jektivními procesy, na které nemá subjekt vliv, včetně přímého přerodělování informací Bohem Všedržitelem, tak:

- existují oblasti, do kterých bude jednomu subjektu v jeho osobnostním rozvoji a činnosti umožněn přístup poskytnutím příslušného informačně-algoritmického vybavení;
- a jiný subjekt se při veškeré své snaze do stejných oblastí dostat nedokáže, bude-li připraven o nezbytné informačně-algoritmické vybavení; nedokáže to minimálně do té doby, dokud ve výsledku výlučně své psychické činnosti sám v sobě nezmění něco, po čem mu bude zvnějšku poskytnut přístup k příslušnému informačně-algoritmickému vybavení zajišťujícím cestu k těmto oblastem a dané činnosti;
- a rozdílnost osudů a životopisů realizujících osudy lidí má charakter Záměru, tj. je to motivováno cíli Záměru, a jako „náhodné“ je to vnímáno pouze v chápání světa špatně informovaného Já-centrismu, a tím spíše – Já-centrismu vyznávajícího ateismus.

Potom jsou takové rozdíly v osudech a *možnostech subjektů získat přístup k určitým informacím* objektivní, i když v něčem možná podmíněné historií předchozího subjektivismu daného subjektu.

Volba jedné ze dvou variant odpovědi na otázku položenou výše má zásadní *charakter pro pochopení veškeré psychické činnosti jedince a jejích vazeb na Život*, neboť veškerá subjektivní psychická činnost se rozvíjí až poté, kdy prvotní informace vstoupí do psychiky subjektu. Také je pochopitelné, že se všichni lidé od sebe liší informační osobitostí psychiky každého z nich, což souvisí s osobitostí získávání prvotních informací; osobitost zpracování informací v psychice a samotné výsledky zpracování jsou důsledkem prvotních informací získaných v minulosti, a také předpokladem pro získání *určitých* prvotních informací v budoucnosti, nebo k přerušení toku prvotních informací na kratší či delší dobu, než jedinec přehodnotí to, co již obdržel.

Avšak otázka, která byla výše nazvána výchozí otázkou psychologie jako vědy, se v historicky vzniklých tradicích psychologie Západu a Východu přechází mlčením, takže přímá odpověď na ni není poskytována. Budeme ji proto nuceni rozebrat sami. Průběh hledání odpovědi na tuto otázku bude svou podstatou představovat příklad-ilustraci toho, jak probíhá proces jakéhokoliv poznání.

5.2. Rozlišení jako schopnost

Schopnost jedince rozhraničit ve svém vnímání Života kvalitativní odlišnosti je možné v obecném případě nazvat „rozlišením“. Je nesporné, že zčásti je schopnost rozlišení podmíněna biologii organismu člověka a rozvinutostí osobnostní kultury smyslů na tomto biologickém základu:

- My všichni jsme na biologickém základu v *souladu s genetickým naprogramováním našich schopností vnímat svět* schopni rozlišovat barvy v mezích daného spektra, výšku zvuků a mnohé další.
- A na základě tohoto geneticky naprogramovaného potenciálu se rozvíjí kultura společnosti zahrnující a obnovující v návaznosti pokolení osobnostní kulturu psychické činnosti každého člověka, včetně *kultury smyslů (kultury vnímání světa)*.

V důsledku specifického rozvoje kultury existuje v jazycích severních národů téměř sto slov, kterými označují odstíny barvy „*bílého*“ *sněhu*, které jsou jejich zástupci schopni rozlišit¹. V různých jazycích se vytvořily různé soubory zvuků, na základě kterých je založen ten který jazyk, takže ve výsledku to, co v našem vnímání zvuků končí u určitého obecného znění označovaného písmenem „Ch“, je pro Araba několika různě znějícími zvuky označovanými v písmu různými písmeny. Proto také různé národy v cizí řeči jedny zvuky na základě své jazykové kultury „slyší“, a jiné neslyší (Japonci se musí učit používat zvuk „L“, který v jejich jazyce chybí, a který ve většině případů nahrazují zvukem „R“), což se projevuje v rozdílné transliteraci² jedněch a těch samých slov v různých jazycích³.

---

¹ Odlišnosti, které nejsou vnímány, nemohou být v jazyce zafixovány jako stabilní pojmy, které by byly samy o sobě srozumitelné absolutní většine zástupců příslušné kultury.

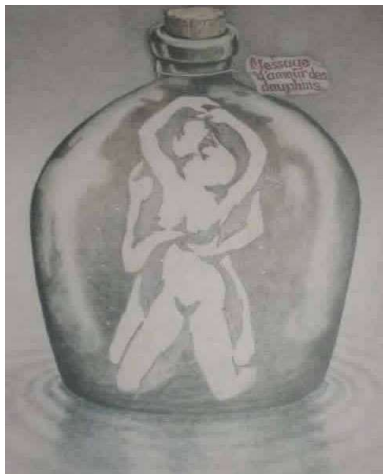
² Transliterace je převedení znění slova z abecedy jednoho jazyku do abecedy jiného jazyku.

³ To, co jsme my slyšeli jako „filarmonie“, se ve starořečtině pronášelo přibližně jako „filHarmonie“; ve stejné souvislosti to, co jsme my slyšeli jako „garmonija“, jiní uslyšeli jako „harmonie“: zvuk, který je pro nás druhem „Ch“ byl v některých případech při přenosu do ruského jazyka vynechán a v jiných se změnil v „G“. A třeba jméno, které v ruštině zní jako „Fjodor“, jsme z evropských jazyků převzali od jména „Teodor“, a vzhledem k tomu, že v řeckém jazyce začínalo zvukem analogickým anglickému neznělému „TH“ (např. ve slově „thing“ – „věc“), se v některých jazycích tento zvuk proměnil

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

To vše je vyjádřením skutečnosti, že historicky vzniklá kultura formuje v psychice jedince, který v ní vyrůstá, systém rozpoznávání životních jevů; v základu tohoto systému leží vnímání světa jedincem v té podobě, v jaké se stačilo vytvořit k okamžiku rozeznání jevu v toku životních událostí. V procesu rozpoznávání životních jevů je na

základě tohoto subjektivního systému vstupní tok informací přinášený smyslovými orgány porovnáván se světonázorovým modelem světa. Ve výsledku je jedinec schopen v okolním prostředí rozeznat pouze ty jevy, jejichž obrazy již existují v jeho vnímání světa, a také kombinace jevů tvořících jeho světonázorovou základnu.

O tom, že je to skutečně tak, se každý může přesvědčit sám osobně. Na obrázku vlevo je znázorněna určitá kompozice. Dospělí v ní vidí zobrazení muže a ženy při pohlavním aktu

a děti, které „o tom“ nemají žádnou představu, tam vidí 9 delfinků. Navíc mají dospělí, kteří lehce rozeznají muže a ženu při pohlavním aktu, celkem často problémy rozeznat na tom obrázku delfíny dokonce i poté, kdy jsou upozorněni na jejich existenci...¹

---

v „F“, v jiných v „T“ a ve třetích zůstal sám sebou «Θ».

¹ Úryvky konverzace z jednoho webu, kde se diskutovalo o uvedeném obrázku:

Já také hned ne, ale z nějakého důvodu jenom 8...

A... přece jen jich je 9, jeden takový malinkatý...

Kde jsou ti delfini? – Já nevidím ani jednoho...

Já jsem tam také hned ty delfíny neviděla.

Po několikáté už koukám na tu fotku (ve smyslu že ne poprvé) a VŮBEC nemůžu najít delfíny. Aleluja!!!! Vybičovala jsem se a donutila se podívat na ten obrázek pozorně, a uviděla jsem je!!! Fuj, není to se mnou beznadějně...

A já hned, ale chlapec s dívkou se mi také líbili.

Kromě toho je to, co vidí jedinec na tomto obrázku v řadě případů jasnou ilustrací tvrzení, které bylo uvedeno v kapitole 4.4: výsledky psychické činnosti jsou mravně-podmíněného charakteru.

Ale tento systém rozeznávání jevů nemůže díky principu svého fungování stvořit sám sebe od nuly. Nicméně velké množství případů analogických těm, co byly zmíněny ve dvou předchozích odstavcích, kdy se projevují schopnosti provádět rozlišení podmíněné biologii a historicky vzniklou kulturou, vzbuzuje dojem, že je jedinec ve své schopnosti vybrat si informace z toku událostí opravdu soběstačný. Díky této okolnosti výchozí otázka psychologie jako vědy na základě *vzniklého kaleidoskopického nebo Já-centrického vnímání a chápání světa* vůbec nevyvstává, neboť odpověď na ni – ve smyslu soběstačnosti člověka – vypadá jako „samo sebou“ se rozumějící až, zdálo by se, do „nezpochybnitelné“ očividnosti a bezvýhradnosti.

Současně s takovým, zdálo by se, „zaručeným“ výběrem informací z toku událostí jsou **ze života** každému známé situace charakterizované slovními obraty typu: „přestože se dívá, nevidí“, „pro oči nevidí“, „poslouchá, ale neslyší“. Část těchto situací se opravdu dá vysvětlit tím, že pozornost jedince, jeho celkové vnímání bylo v průběhu vývoje situace zaneprázdněno něčím jiným.

Avšak z množiny situací charakterizovaných výše uvedenými slovními obraty je možné vyčlenit podmnožinu situací, kdy pozornost a vědomí jako celek byly cílevědomě zaměřeny právě na vyhledání nebo očekávání toho, co „pro oči neviděly“, co si přály uslyšet, ale „neslyšely“ apod., a to navzdory tomu, že nezbytné informace byly objektivně dostupné v hranicích jejich vnímání podmíněného biologicky i kulturně. Tuto skutečnost často potvrdili jiní účastníci stejných událostí, kteří ty samé informace vnímat dokázali.

Jistá část takových situací může být objasněna určitým „*paradoxním stavem*“¹ psychiky jedince, jejím přetížením, nějakou vykole-

---

A já jich 9 prostě najít nedokážu...

Pokud by mi někdo neřekl, že tam jsou delfini, tak bych je sama v životě neuviděla.

Z nějakých důvodů se muži ke komentářům nepřipojili, a nespěřili se, co a jak na tomto obrázku uviděli.

¹ V „paradoxních stavech“ psychiky se jedinec vědomě snaží řešit nějaké

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

jeností, „zacykleností“, vlivem egregorů a podobnými subjektivními příčinami, v důsledku kterých přichází o schopnost vnímat informace a adekvátně reagovat.

I když se psychika lidí opravdu může nacházet v podobných „paradoxních stavech“, stejně zbývá určité množství situací, které se „paradoxními stavy“ vysvětlit nedají. V těchto situacích, nevysvětlitelných z pozic „paradoxních stavů“, se psychika jedince nachází ve svém obvyklém stavu, ve kterém jedinec *na základě svých biologických a kulturně podmíněných automatizmů vnímání světa* běžně získává informace z toku událostí, zcela adekvátně s ohledem na své zájmy a úkoly, které řeší; takže i v té konkrétně posuzované situaci určité informace jedinec stále získával, a jeho „slepota“ a „hluchota“ měla určitý specificky výběrový charakter.

To znamená, že určité, třeba i malé množství situací, zůstává nevysvětlitelné z pozic přesvědčení jedince o své soběstačnosti při výběru informací z toku událostí, tj. ve věci rozhraničení signálu nesoucího informace a pozadí, ze kterého má být signál vyčleněn.

Zároveň s podobným druhem nevysvětlitelných situací zůstaly mnohým lidem v paměti i jiné situace, při jejichž popisu se v ruském

---

úkoly, ale nedokáže je vyřešit buď vůbec, nebo na potřebné kvalitativní úrovni v důsledku toho, že určité komponenty jeho psychiky vyřešení těchto úkolů ve stejnou chvíli „sabotují“ nebo mu v tom aktivně brání.

Příklad nezpůsobilosti psychiky při vzniku „paradoxních stavů“: většina lidí dokáže lehce přejít po obrubníku v situacích, kdy se na chodníku po dešti vytvořila hluboká a široká louže, která se nedá obejít a trávník je rozmočený a blátivý. Šířka horního povrchu obrubníku je o něco menší, než šířka lidského chodidla a pro většinu lidí je to zcela jednoduchý úkol. Pokud však třeba i o něco širší kládu přehodíme přes hlubokou strž nebo propast, tak většina lidí takovou překážku nedokáže po tomto „mostu“ překonat, neboť upadnou do „paradoxního stavu“ psychiky, kdy se jedna část psychiky bude snažit udržet při chůzi rovnováhu, a druhá jí bude rušit modelováním pádu z klády a jeho následky. A pokud toto vlastní rušení generované psychikou bude dostatečně intenzivní, aby dokázalo vstoupit do řízení pohybu těla, bude pád nevyhnutelný. Proto pro mnohé lidí neznalost nebezpečí znamená ochranu jejich psychiky před pádem do „paradoxního stavu“. A jedním z receptů úspěchu v nebezpečných situacích je nemyslet na nebezpečí s jeho následky a soustředit se na věc.

V podstatě je to známo odpradáвна: „*Je to muž rozpolcený, nestálý ve všem, co činí.*“ (Epištola, List Jakubův, 1:8).

jazyce vyskytuje slovo „osvícení“. Svou podstatou jsou alternativní ve vztahu k dříve zmiňovaným situacím, které jsou nevysvětlitelné z hlediska vnímání informací.

Výkladový slovník živého velkoruského jazyka V. I. Dala význam slovesa „osvěcovat“ se stejným kořenem se slovem „osvícení“ vysvětluje následovně:

«**OSVĚCOVAT, *osvítit co***, ozařovat, osvětlovat nebo zalít světlem» (díl 2, str. 658, podle dotisku druhého vydání „Slovníku“ 1881).

Jak je jasné z tohoto výkladu, nemá jedinec nad osvícením moc, ale když k tomu dojde, vynoří se nějaký objekt (jev) v jeho vědomí na pozadí všeho ostatního jakoby ozářený nějakým světlem. Ve výsledku se svět ve vědomí jedince promění v určitou dvojici složenou z: „*to je ono*“ (*ozářeného nějakým světlem*) a „*to není ono*“, tj. *všeho ostatního, pozadí, ze kterého to „něco“ vystoupilo do popředí.*

V Koránu se o zdroji osvícení a jejich podmíněnosti jako faktorů, které nejsou podřízené člověku ani jeho vlastnímu subjektivismu, mluví přímo:

«Vy, kteří věříte! Budete-li bohabojní (tj. vystříháte se vyvolávání Boží nevole: - naše vysvětlení k citaci), On dá vám spásné rozlišení a promine vám vaše špatné činy a odpustí vám; vždyť Bůh je pln laskavosti nesmírné» (súra 8:29).

Uznáme-li Všedržitelnost Boží jako objektivní fakt, tak je pochopitelné, že řízení v jedné ze svých podob znamená cílevědomé přerozdělování informačně-algoritmického vybavení mezi subjekty a objekty Všemíru v souladu s cíli Všedržitelnosti. Do psychiky člověka se prvotní informace mohou dostat pouze v důsledku osvícení *Rozlišením jako schopnosti vyčlenit informace z toku událostí.* V osvícení Rozlišením Bůh poskytuje jedinci informace ve shodě s jeho určením (osudem), v souladu s jeho mravně podmíněným životním zájmem, cílevědomostí a faktickou činností, - v závislosti na tom, jak se všechno toto subjektivní slučuje s cíli a cestami realizace Záměru. Týká se to nejen prvotních informací, ale v řadě případů i těch, které prvotní nejsou, když jsou opakovaně poskytovány v osvícení Rozlišením jako náznak-nápověda, i když v jiných situacích může stejná informace vědomí minout a zůstat na pozadí všeho ostatního nerozlišitelná, nebo i rozlišitelná, když pozornost opomíjí skutečnost jejího vjemu smyslovými orgány.

Na první povrchní pohled, pokud si jedinec ve svém vědomí vychází otázku psychologie jako vědy nepokládá, tak se mu zdá, že

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

schopnost k Rozlišení, která mu není podřízená, nehraje v jeho životě žádnou zvláštní roli, neboť osvícení Rozlišením jsou v dospělém životě zřídka. Jenže to tak není: osvícení jsou *klíčovými událostmi po dobu celého lidského života* a otvírají nebo uzavírají lidem ty či ony možnosti. V závislosti na organizaci psychiky lidí, jejich mravnosti - vedou takové momenty osvícení jedince buď k novým stupňům jeho rozvoje, nebo k životní katastrofě – na základě mravně podmíněné (a možná nevědomé) volby každého: i když si samu skutečnost provedení volby také nemusí vůbec uvědomit, neboť roli (funkčnost) mravnosti a emocí v psychické činnosti jedince si také většina lidí neuvědomuje.

Poskytnutí určitých informací s předvídatelnými následky je jednou z podob řízení. Pochopení zdroje osvícení Rozlišením a roli Rozlišení jako schopnosti v životě jedince osvětlují i informace z Koránu – súra 7:

«181 (182). Ty, kteří znamenají Naše za lživá prohlašují, ty přilákáme postupně do záhuby, aniž o tom budou mít tušení.

182 (183) Já jim však odklad dám, vždyť lest Má je spolehlivá.»

Uznáme-li, že je tato informace z Koránu pravdivá, tak se přísloví: „Pokud si Bůh přeje někoho potrestat, připraví ho o rozum“, jeví jako povrchní: *v absolutní většině případů se lidé, kteří si pro sebe zvolí nepravé (objektivně defektní) mravní normy, sami připraví o schopnost adekvátně myslet.* Podle svých mravních norem si tedy lidé vybírají z toku událostí života informace v mezích biologické a kulturní podmíněnosti svého vnímání světa, a v souladu s tím jim Bůh buď Rozlišení dává, nebo jim ho dát odmítá, neboť dokáže předvídat následky, takže se nikdo a nic nemůže dostat za hranice Jeho vůle.

Bůh – Všedržitel – poskytuje v Rozlišení ty informace, které jedinci umožňují při té mravnosti, která se u něj vytvořila, dostat se do situace, ve které by mohl přehodnotit své mravní normy a chápání světa tak, aby více odpovídaly Záměru; je-li však jedinec ve své nepravosti tvrdohlavý, tak ho stejná informace (nebo nějaká jiná, která mu bude dodatečně v Rozlišení poskytnuta) povede k prohloubení jeho problémů, a to až k úplné záhubě, jestliže vyčerpá *Boží dopuštění* umožňující mu být nepravým (nepravdověrným, amorálním, nespravedlivým, ...) a dělat chyby.

Odmítnutí Shora poskytovat jedinci osvícení Rozlišením prvotních informací a *náznaků-náповěd v životě*, mění každého jedince fakticky v člověkopodobný automat, který není schopen dostat se v interakci se

Životem za hranice množiny variací kombinatoriky toho informačně-algoritmického vybavení, které již má ve své psychice.

Takto je vlastně potlačována a sváděna do slepých a sebevražedných uliček zvůle démonů. Výsledkem je, že jsou *při všech svých ambicích na svobodu a nekontrolovatelnost svého jednání – ob-ektivně nesvobodní* stejně, jako jsou nesvobodní i nositelé zvířecího, zombie a do nepřirozenosti zvráceného typu struktury psychiky, i když omezení démonů (v porovnání s těmi ostatními) je podmíněno jiným faktorem, který jim není podřízen – Rozlišením, nad kterým má moc pouze Bůh.

Pokud si jedinec již ani nevzpomíná, kdy naposledy v jeho životě proběhlo osvícení Rozlišením, tak je to pádný důvod, aby se zamyslel nad smyslem vlastního života, nad svou mravností, organizací psychiky a etikou...

- V podstatě může mít taková existence v **režimu nezaopatřenosti Rozlišením**, *kdy jedinec neodhaluje a neodstraňuje cílevědomě chyby ve své mravnosti a organizaci psychiky*, za následek katastrofu, ke které může dojít nepředvídatelně v důsledku neadekvátnosti informačně-algoritmického vybavení činnosti jedince, které neustále zastarává.
- V opačném případě včasné osvícení Rozlišením lidem a společnostem umožňuje včas odhalovat a řešit své problémy a vyhýbat se tak katastrofám a dalším nepříjemnostem. V souladu s tím se v řadě případů arabské slovo „al-Furqan“ překládá do jiných jazyků jako „Spasení“ a v jiných případech jako „Rozlišení“. K otázce Rozlišení se v různých aspektech tohoto jevu Korán obrací nejednou (a konkrétně se jedná o súry 2:50 (53), 3:2 (4), 8:29, 21:49 (48), 25:1), i když jeho roli v životě jedinců a společností nevysvětluje: *ten kdo je schopen myslet, je také schopen všechno to pochopit sám*.

Jak již bylo zmíněno dříve, dochází v dospělém období života k osvícení Rozlišením u většiny lidí velice zřídka. Ale pokud si připomenete své dětství, obzvláště to rané a podíváte se na život malých dětí, je život člověka v tomto věkovém období prakticky nepřetržitou řadou osvícení Rozlišením: ještě jednou zopakujeme, že na základě některých odhadů prvních sedm let života člověk získává tolik informací, které jsou pro něho nové, jako za celý následující život...

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

Jestliže je pravdivost sdělení z Koránu o zdroji, o objektivní a subjektivní podmíněnosti Rozlišení odmítána, jsou osvětlení v životě lidí nevysvětlitelná a nesmyslná, a výchozí otázka psychologie jako vědy zůstává bez odpovědi, neboť *tvrzení, že každý jedinec je v otázce výběru informací z toku událostí od začátku soběstačný ve všech – bez výjimek – situacích – je pouze hypotézou, která není reálně v životě ničím potvrzena.*¹

Nicméně nezávisle na subjektivních názorech o pravdivosti nebo člivosti výše uvedeného sdělení z Koránu 8:29², vstupují do psychiky člověka prvotní informace pouze v osvětleních Rozlišením.

5.3. Návazné etapy zpracovávání prvotních informací v psychice jedince

Následující otázka zní: Co se děje poté, kdy se v osvětlení Rozlišením prvotní informace dostanou do psychiky jedince?

Jak již bylo zmíněno v kapitole 4.3, je pozornost, stejně jako vůle také osobitým jevem, který je v psychice jedince vlastní úrovni vědomí. Přitom je třeba podotknout, že osvětlení Rozlišením a pozornost jsou dva odlišné jevy.

I z textu v Koránu vyplývá, že Rozlišení a pozornost jsou dva odlišné jevy. Konkrétně o izolovanosti pozornosti jako jevu v lidské psychice informuje súra 7:

«A stvořili jsme věru pro peklo množství džinů³ i lidí, kteří mají srdce, jimiž nic nechápu, a mají oči, jimiž nic nevidí, a mají uši, jimiž nic

---

¹A jak to bylo řečeno v Koránu, «Většina z nich jen domněnky následuje a domněnky (tj. hypotéza v daném kontextu – není pro život způsobilá: - naše vysvětlení k citaci) nic nezmohou proti pravdě! Však Bůh dobře zná, co dělají.» (súra 10:37 (36)). – Jinými slovy, všechno je v plné shodě s principem deklarovaným vědou „praxe je kritériem pravdy“ vyvracejícím pro život nezpůsobilé hypotézy-domněnky.

²A v souvislosti s tím je třeba obrátit pozornost na to, že v Koránu v áje 8:29 (viz str. 187) byla odpověď na výchozí otázku psychologie jako vědy již dána. A došlo k tomu o více než 1 300 let dříve, než se lidé ve veřejných diskusích o problematice psychologie vůbec dovítčili tuto výchozí otázku zformulovat. O objektivních a subjektivních příčinách tohoto tvrzení je také užitečné popřemýšlet a nepřipisovat kvůli předsudkům tuto skutečnost slepé a nesmyslné „náhodě“, nebo se pokoušet někoho přesvědčit, že formulace výchozí otázky psychologie jako vědy není pro život způsobilá, a proto také nemá odpověď v Koránu poskytnutá na ní s předstihem žádný význam.

neslyší. Podobají se dobytku, ba jsou ještě zbloudilejší - a to jsou ti, kdož se nalézají *mimo pozornost*³/*jsou nepozorní* (v českém překladu Koránu - kdož jsou lhostejní) (súra 7:178 (179)). Tento překlad arabského textu Koránu se liší od pochopení stejného textu, jak jej ve svých překladech vyjádřili I. Ju. Kračkovskij a G. S. Sablukov).

Pokud si psychiku jedince představíme jako dvouúrovňový model „vědomí – nevědomé úrovně psychiky“, tak:

- vůle funguje z úrovně vědomí (*vůle jako životní jev* představuje schopnost jedince podřídit sebe samotného a průběh událostí okolo sebe uvědomělému uplatnění účelnosti);
- pozornost má také uvědomělý charakter a představuje ve své podstatě určitý informačně-algoritmický jev, který může být podřízen vůli jedince a může být i nástrojem nevědomých úrovní psychiky (a v některých případech – vnějších sil: odpovídá tomu obrat řeči „ovládnout pozornost“ spolubesedníka nebo někoho jiného), když pracují na tom, aby:
  - buď jedinec uvědoměle vnímal určité informace;
  - nebo naopak na tom, aby nepřipustily uvědomělé vnímání určitých informací jedincem tak, že se snaží odpoutat jeho pozornost nějakými jinými informacemi.

Takovými vnějšími silami mohou být jiné subjekty, egregory jako takové, které jsou v bezprostřední interakci s psychikou jedince, a také objekty a subjekty nastrčené pro upoutání / odpoutání pozornosti egregory nebo jinými subjekty.

Vzhledem k tomu, že je jedinec schopen libovolně zaměřovat svou pozornost na všechno, co má ve svém vědomí k dispozici, je pozornost v psychice jedince často jako jev připodobňována světlometu. Podíváme-li se však na všechny funkce, které pozornost v psychice plní, je přesnější ji připodobnit k radaru, který může pracovat ve dvou režimech:

---

³ Pokud se budeme vyjadřovat jazykem moderní vědy, tak jsou džinové, o kterých se mluví v Koránu, (plazmové) formy života tvořené poli v biosféře Země. Takové sdělení v podstatě není v rozporu s možností průběhu bytí v jeho chápání na základě vnímání světa v trojjednosti matérie-informace-míry, i když věda, která vznikla na základě Já-centrismu, hodnotí tvrzení podobného druhu jako nereálná.

⁴ Tento smysl se obvykle vyjadřuje slovním spojením, kdož se nalézají „v nepozornosti“ a ne „mimo pozornost“.

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

- v režimu „kruhového snímání“, kdy provádí skenování vědomí (jako oblasti informačně-algoritmického ztotožnění jedince a Světa) s cílem odhalit na základě určitých příznaků ty či ony objekty a subjekty, pokud se dostanou do zóny uvědomělého vnímání;
- v režimu „sledování cíle“, kdy je pozornost upřena na odhalený objekt nebo subjekt s cílem vypracovat si ve vztahu k němu více či méně uvědoměle-promyšlenou linii chování.

Někdy režim „kruhového snímání“ nazývají „rozostřenou“ nebo rozptýlenou pozorností a režim „sledování cíle“ – „zaostřenou“ nebo soustředěnou pozorností. Problém však nespočívá v tom, jak bude ten či onen režim fungování pozornosti nazván, ale v tom, abychom pochopili, že se jedná o dva rozdílně fungující režimy.

Obecně tedy docházíme k závěru, že mohou být – *reálně v okamžiku osvícení Rozlišením* pozornost a *celkové vědomí* něčím zaneprázdněny, což se může stát příčinou, že v okamžiku, kdy se ve vědomí objeví osvícení Rozlišením, nemusí být zpozorováno. Ve výsledku dané Rozlišení může zmizet z průběžného toku vědomí a být na úrovni vědomí zapomenuto, i když na nevědomých úrovních psychiky se nic nezapomíná: ani tok smyslů, ani tok myšlení obou úrovní psychiky, ani pořadí osvícení Rozlišením.

Přítom, mine-li *dané Rozlišení* pozornost a přejde do nevědomých úrovní psychiky, vzrůstá kaleidoskopičnost vnímání světa a to (*v důsledku neadekvátního jednání na základě světonázorového kaleidoskopu*) představuje nebezpečí jak pro samotného jedince, tak i pro jeho okolí a potomky.

Nicméně všechno, co bylo vědomím zapomenuto, je možné pomocí speciálních psychofyziologických praktik a zdokonalováním osobnostní kultury psychické činnosti opět vyzdvihnout na úroveň vědomí a přehodnotit, což povede k přechodu na jinou kvalitu života – na lepší kvalitu života, budou-li výsledky přehodnocení Životu adekvátnější.

V každém případě je však lepší, když osvícení Rozlišením neproběhne mimo jedincovu pozornost. Efektivní psychické činnosti jedince musí být vlastní právě ta – schopnost udělovat *zvláštní* pozornost osvícením Rozlišením. Pokud to, co je předané v Rozlišení zachytí pozornost, zůstává to v absolutní většině případů k dispozici

v dostupné paměti vědomí. A tato okolnost poskytuje na určitou dobu (někdy velmi dlouhou) otevřenou možnost, aby si jedinec mohl z vlastní vůle přikázat: *Musím pochopit smysl toho, co mi bylo předáno Shora v osvícení Rozlišením.*

V závislosti na okolnostech a vztahu jedince k situaci, je to dobré udělat ihned po osvícení Rozlišením, a pokud to možné není, neboť je v dané situaci nutné bezprostředně reagovat na okolnosti, je nutné se k té otázce rozhodně vrátit a podle možností čím dříve tím lépe, neboť v opačném případě kaleidoskopičnost vnímání a chápání světa bude vzrůstat a jedinec nebude připraven v nadcházejících situacích reagovat.

Rozvoj vnímání a chápání světa probíhá v procesu ujasňování si a přehodnocování toho, co bylo předáno v Rozlišení. Dokonce i v případě, že je původní varianta zhodnocení jeho smyslu v něčem chybná, dostane se časem jedinec do situace, která bude vyžadovat přehodnocení dříve vypracovaného pochopení, a pokud se nebude tvrdohlavě držet nesprávného postoje, přizpůsobí se jeho vnímání a chápání světa adekvátně okolnostem jeho života a potřebám jeho činnosti v procesu osobnostního rozvoje.

Jak bylo zmíněno dříve v kapitole 2.3:

Nejvýznamnější funkcí vnímání světa v psychice jedince je, že se jedná o prostředek *modelování průběhu událostí v životě v množství variant v tempu předbíhajícím reálný průběh událostí*, což umožňuje včas odhalovat nepřijatelné varianty možné budoucnosti, vybírat ty přijatelné a vypracovávat v určitém smyslu nejlepší linii chování jedince v životě.

Z toho tedy vyplývá, že v náboženském chápání Života není osvícení Rozlišením poskytováno kvůli tomu, aby uspokojilo prázdnou zvědavost jedince nějakými zajímavostmi; aby ho něčím pobavilo; aby ho tím, že mu ukáže nějaké hrozné věci, donutilo před něčím se třást apod.

Osvícení Rozlišením se poskytuje kvůli tomu, aby jedinec mohl plnit svou misi v Záměru, kterou si sám musí uvědomit, pochopit, zvolit a přijmout jako smysl svého života,¹ a připravit se na tomto

---

¹ Chápání je jedním z aspektů uvědomění pojící se se slovním vyjádřením toho, co si člověk *uvědomil, nebo co si uvědomuje v procesu vypracování chápání v určitých obrazech.*

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

základu k jejímu úspěšnému vyplnění; nebo k tomu, aby odešel ze života, pokud si nepřeje plnit ani to minimum, které mu osud nabízí a vyčerpá tak Boží dopuštění.

V ateistickém vnímání světa jsou osvícení Rozlišením nevysvětlitelná a Záměr je považován za výmysl. Nicméně i v tomto případě je vše, co je jedinci dáno v osvícení Rozlišením, pro něho informační základnou k vypracování smyslu svého života a cest i způsobů realizace tohoto smyslu v životě.

To znamená, že vnímání světa, které se změní na základě uvědomění si a přehodnocení toho, co bylo poskytnuto v osvícení Rozlišením, se musí stát základem pro ty či ony uvědoměle definované a z vlastní vůle konané činy.

Ve výsledku se dostáváme k určitému závěru: život jedince na základě *rozvíjejícího* se vnímání a chápání světa (včetně jeho mravně-etického vývoje) probíhá jako návazné procházení prvotních informací řetězcem:

„Osvícení Rozlišením od Boha ⇒ Pozornost samotného jedince ⇒ Uvědomění si smyslu předaného v osvícení Rozlišením z rozhodnutí učiněného z vlastní vůle ⇒ Práce intelektu s vnímáním a chápáním světa ⇒ Změna vnímání a chápání světa ⇒ Uvědoměle a z vlastní vůle konané činy v konkrétním průběhu životních událostí ⇒ Potvrzení nebo vyvrácení adekvátnosti nalezeného smyslu uplatněním principu „praxe je kritériem pravdy“ v konkrétních životních okolnostech“.

Úkoly, které řeší psychika jedince v průběhu jeho života, nejsou rovnocenné. Z uvedeného výše o roli prvotních informací v životě lidí musí být jasné, že:

Uvědomělá a vůlí podporovaná stabilita řetězce popsaného v předchozím, kurzívou označeném odstavci, na základě kterého probíhá zpracovávání a využívání prvotních informací, je úkolem, který má z množství úkolů, které musí řešit psychika jedince po celý jeho život, tu nejvyšší prioritu.

Fakticky jakékoliv narušení tohoto řetězce znamená narušení dialogu jedince a Boha vedeného jazykem životních okolností; v podstatě jde o narušení osobnostního náboženství jako niterné životní vazby jedince s Bohem.

Jedna z možností, jak narušit tento návazný řetězec „*Osvícení Rozlišením od Boha* $\Rightarrow$ *Pozornost samotného jedince* $\Rightarrow$ *Uvědomění si smyslu předaného v osvětlení Rozlišením z rozhodnutí učiněného z vlastní vůle...*“, je podmíněna tím, co je možné nazvat „parodováním“ osvětlení Rozlišením prováděné egregorem. Jak bylo zmíněno dříve, je charakter pozornosti uvědomělý a představuje ve své podstatě informačně-algoritmický jev, který může být podřízen vůli jedince, a může být i nástrojem nevědomých úrovní psychiky (a v některých případech — vnějších sil). V případě, že pozornost není podřízena vůli jedince a nachází se v moci nevědomých úrovní psychiky nebo vnějších sil, kterými mohou být egregory, nějaké entity (běsy) tvořené z polí, nebo i jiní jedinci, je možná existence takového jevu, jakým je „parodování“ osvětlení Rozlišením.

Tento jev je možné popsat přibližně následovně: algoritmika egregoru přesměruje pozornost na nějaký objekt (jev), který se nachází v hranicích vědomého vjemu jedince, a když se objekt ocitne v oblasti vnímání (jako informačně-algoritmického jevu v psychice), může egregor dát jedinci energetický impuls, který v jeho vědomí vyvolá nevědomou emoční reakci ve smyslu „to je ono!“. Z vnějšku se to všechno velice podobá procesu, o kterém byla řeč dříve při rozboru strategie zpracování informací v osobnostní psychice: „*Osvícení Rozlišením od Boha* $\Rightarrow$ *Pozornost samotného jedince* $\Rightarrow$ *Uvědomění si smyslu předaného v osvětlení Rozlišením z rozhodnutí učiněného z vlastní vůle...*“, principiální rozdíl však spočívá v tom, že při „parodování“ osvětlení Rozlišením není pozornost jedince podřízena jeho vůli.

„*Osvícení Rozlišením*“ má přitáhnout pozornost k tomu, co je předkládáno v Rozlišení, ale nemá za cíl zmocnit se jedincovy pozornosti proti jeho vůli. Právě proto také může „záblesk“ osvětlení Rozlišením pozornosti uniknout, takže dojde k přerušení řetězce „*Osvícení Rozlišením od Boha* $\Rightarrow$ *Pozornost samotného jedince* $\Rightarrow$ *Uvědomění si smyslu předaného v osvětlení Rozlišením z rozhodnutí učiněného z vlastní vůle...*» a ve výsledku bude v algoritmice psychiky nahrazen jiným: «*Osvícení Rozlišením od Boha* $\Rightarrow$ *Paměť nevědomých úrovní psychiky* $\Rightarrow$ *Nevědomé zpracování informací nebo jednoduché „ukládání“ informací...*“. Ale následně „pokud se v paměti vrátí zpět“, dokáže si uvědomit, čím byla zaneprázdněna jeho vůle a pozornost v okamžiku Rozlišení, a poté, pokud na to bude čas – vrátit informace poskytnuté v osvětlení Rozlišením do normálního ře-

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

těžce jejich zpracovávání: „*Osvícení Rozlišením od Boha ⇒ Pozornost samotného jedince ⇒ Uvědomění si smyslu předaného v osvícení Rozlišením z rozhodnutí učiněného z vlastní vůle...*“.

Pokud došlo k „parodování“ osvícení Rozlišením, tak se při retrospektivní analýze ukáže, že pozornost nebyla podřízena vůli.

Možnost „parodování“ osvícení Rozlišením je ještě jednou příčinnou zavazující k tomu, aby jedinec uměl rozlišovat své nálady (stavy) jak v procesu aktuálního průběhu života, tak i v retrospektivní analýze svého chování.

Avšak kromě prioritního úkolu, kterým je zpracovávání prvotních informací v rámci strategie „*Osvícení Rozlišením od Boha ⇒ Pozornost samotného jedince ⇒ Uvědomění si smyslu předaného v osvícení Rozlišením z rozhodnutí učiněného z vlastní vůle ⇒ Práce intelektu s vnímáním a chápáním světa ⇒ Změna vnímání a chápání světa ⇒ Uvědoměle a z vlastní vůle konané činy v konkrétním průběhu životních událostí ⇒ Potvrzení nebo vyvrácení adekvátnosti nalezeného smyslu uplatněním principu „praxe je kritériem pravdy“* v konkrétních životních okolnostech – musí psychika jedince úspěšně řešit i množství jiných úkolů. V základu jejich řešení leží zpracovávání informací předávaných smyslovými orgány bez jejich členění na prvotní a ostatní, které probíhá v procesu interakce jedince s tokem událostí za jeho života.

5.4. Různá schémata zpracovávání informací v procesu interakce jedince s životními okolnostmi

V bdělém stavu, v procesu interakce jedince s tokem životních událostí, spočívá práce jeho osobnostní psychiky v následujícím:

- nějakým způsobem je vnímán tok informací přinášený smyslovými orgány;
- na základě vytvořeného vnímání světa a toku informací přicházejících ze smyslových orgánů je v tempu předbíhajícím reálný průběh událostí modelován mnohovariantní vývoj situace s účastí samotného jedince;
- jedna z variant je zvolena za základ linie chování jedince a jeho ovlivňování dalšího vývoje situace;
- následně je zvolená linie chování:

- buď korigována v souladu s těmi informacemi, které dále přinášejí smyslové orgány a je více či méně úspěšně v životě uplatňována;
- nebo dochází k odvrhnutí vypracované linie chování. Příčinou může být jak objektivní nemožnost její realizace, tak i rozčarování samotného subjektu z výsledků získávaných její realizací.

A to hlavní spočívá v následujícím:

V bdělém stavu je tok informací přinášený smyslovými orgány (jak hmotnými, tak i orgány biopolí) porovnáván se světonázorovým modelem. Na základě tohoto porovnání je vypracována linie chování, která je následně při svém uplatňování v životě korigována, nebo je subjektem vlivem objektivních či subjektivních příčin odvrhnutá.

Toto platí pro všechny typy struktur psychiky při všech modifikacích emocionálně-smyslového naladění i pro všechny varianty interakce jedince s egrogory.

I když vše vyjmenované zanechává na procesu zpracovávání informací v psychice v bdělém stavu svoji pečeť, je přesto možné odhalit určitá základní schémata organizace toků informací psychikou v procesu jejich zpracovávání, které nejsou podmíněny všemi vyjmenovanými a nevyjmenovanými osobitostmi.

Pokud budujeme samořídící systém (a psychika každého z nás je pro nadřazené procesy právě takovým systémem), tak máme možnost organizovat v něm vypracovávání řídicích rozhodnutí a algoritmů chování v prostředí několika způsobů.

Níže jsou znázorněna tři schémata organizace zpracovávání informací v samořídících se informačně-algoritmických systémech. Vzhledem k tomu, že informace a algoritmika jsou objektivními kategoriemi bytí, mají tato schémata obecný, univerzální charakter¹, takže varianty organizace zpracovávání informací v psychice jedince, které nás zajímají, mohou být s jejich pomocí znázorněny.

Na všech schématech:

---

¹ Jsou převzata z koncepčních materiálů studijního kurzu Dostatečně všeobecné teorie řízení, kde jsou rozebírány v širším měřítku.

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

- Obdélník s nápisem „Uzavřený systém (objekt řízení)“ označuje organismus jedince s jeho psychikou jako informačně-algoritmickým systémem.
- Znázorněny jsou dva vstupní toky informací: jeden začíná v mezích obdélníku (organismu jedince) a začátek druhého je ve vnějším prostředí. Odpovídají toku duševního stavu a toku informací přicházejících z okolního prostředí.
- Nápis „Převodník informací“ označuje intelekt psychiky na úrovni vědomí i nevědomí.
- „Výkonnými orgány“ probíhají dva toky úkonů (řízení): první – vliv na sebe; druhý – vliv na vnější prostředí.

První způsob je znázorněn na schématu č. 1 níže. Tok přijímaných informací přicházejících do organismu z vnějšího prostředí má nejvyšší prioritu. Postupují *bezprostředně* ke vstupu algoritmu pro vypracování řídicího rozhodnutí. Porovnání tohoto toku s obsahem paměti – *vnímáním a chápáním světa* – má v procesu zpracování natolik povrchní charakter, že je možné jej při rozboru pominout. Proto není paměť – *vnímání a chápání světa* – na schématu zobrazena.

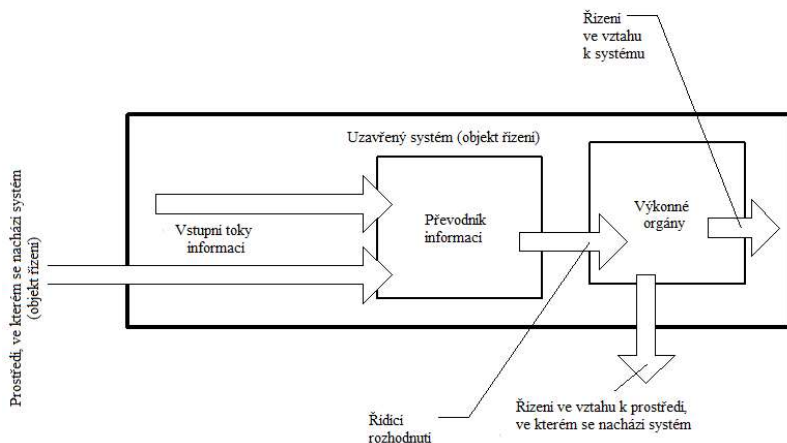

Schéma 1. Smysly → intelekt → úkony

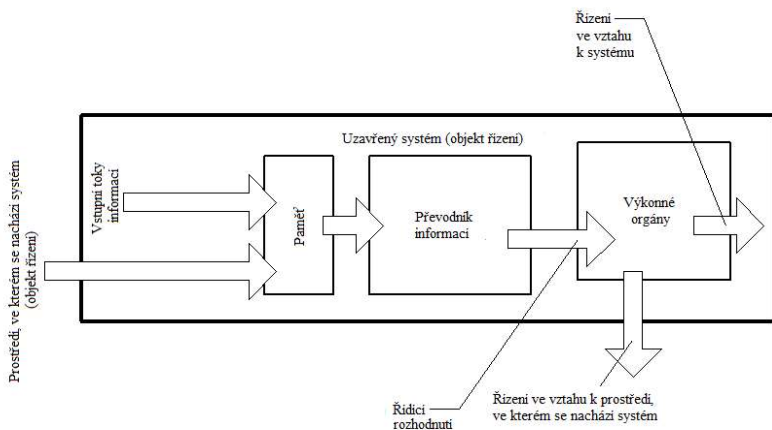
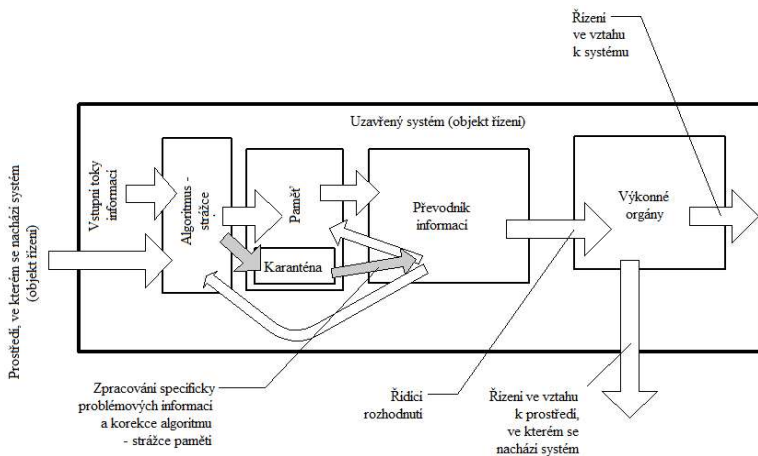

Schéma 2. Smysly → paměť → intelekt → úkony

Druhý způsob je znázorněn na schématu 2 výše. Informace přicházející z vnějšího prostředí jsou ukládány *bezprostředně do dlouhodobé paměti*, tj. vnímání a chápání světa. Algoritmy vypracování řídicího rozhodnutí čerpají informace z dlouhodobé paměti, a v samotném procesu vypracovávání rozhodnutí porovnávají vstupní toky informací s informacemi, které jsou již uloženy v paměti.

Třetí způsob je znázorněn na schématu č. 3 níže. Informace přicházející z vnějšího prostředí, jejichž důvěryhodnost je pochybná, algoritmus – strážce ukládá do „*vyrovnávací paměti*“ jejich *dočasněho uložení* (na schématu je označena nápisem „Karanténa“). Někjaký algoritmus – revizor v „Převodníku informací“, který v dané variantě plní roli *ochránce vnímání a chápání světa před pronikáním nedůvěryhodných informací*, provádí analýzu informací uložených ve vyrovnávací paměti „Karanténa“ a označuje je: „lež“ – „pravda“ – „je nutné dodatečně prověřit“ apod. Až po tomto zpracování a vybavení informačního modulu příslušnou značkou („lež“ – „pravda“ apod.) algoritmus – revizor převede informace z „Karantény“ do dlouhodobé paměti, jejíž informační základna je pro algoritmus vypracovávání řídicího rozhodnutí významnější než vstupní toky informací. „Převodník informací“ také zdokonaluje algoritmus – strážce, který třídí vstupní tok informací mezi „Karanténou“ a zbylou pamětí.

Schéma 3. Smysly → algoritmus - strážce → paměť s „karanténou“ → intelekt s algoritmem - revizorem → úkony

Řídicí rozhodnutí je přijímáno stejně jako při druhém způsobu v procesu porovnávání informací, které již jsou uloženy v dlouhodobé paměti (vnímání a chápání světa) s informacemi ze vstupních toků. Informace, které jsou umístěné v „Karanténě“, se však nemohou stát základem pro vypracování řídicích rozhodnutí, tedy přinejmenším těch zvláště významných rozhodnutí, jejichž neproveditelnost by byla nepřijatelná. Jsou-li ostatní podmínky shodné, prodlužuje se čas reakce systému při příjmu informací z vnějšího prostředí od prvního schématu ke třetímu; tj. operační rychlost hodnocená časem reakce na jejich vliv se snižuje.

Je-li však v informačním toku, který vstupuje do systému z vnějšího prostředí, přítomno rušení typu „nesmyslný šum“ nebo rušení typu „přelud“, které je cílevědomým pokusem zvnějšku změnit samořízení našeho systému v souladu se systémem cizí koncepce řízení, vzrůstá stabilita procesu samořízení od prvního schématu ke třetímu, neboť tak vzrůstá ochrana proti rušení procesu vypracovávání řídicího účinku, který vychází ze stabilní, nebo pomalu se měnící informační základny celkové dlouhodobé paměti.

- **V prvním schématu** jsou „šumy“ a „přelud“ (tj. *nedůvěryhodné informace*) bezprostřední informační základnou pro vypra-

covávání řídicího rozhodnutí. Přitom mohou „šumy“ a „přelud“ být cílevědomým tokem řízení zvnějšku, je-li reakce systému na různé varianty vnějšího vlivu pro vnější subjekty předvídatelná.

- **Ve druhém schématu** jsou „šumy“ a „přeludy“ zahrnuty do informační základny vypracování řídicího rozhodnutí v té míře, v jaké je jimi znečištěna dlouhodobá paměť a jsou nekontrolovatelně zapojovány do algoritmu vypracování řídicího rozhodnutí jako důvěryhodné informace, ze kterých se při jeho zpracování vychází.
- **Ve třetím schématu** musí „šumy“ a „přeludy“, než se dostanou do informační základny, která slouží jako základ pro vypracování řídicího rozhodnutí a linie chování systému, podvést algoritmus – strážce a algoritmus – revizora, které převádějí informace z vyrovnávací paměti dočasného uložení do dlouhodobé paměti a třídí informace do samostatných kategorií „lež“, „pravda“, „je nutné dodatečně prověřit“.

Aby systému bylo vnuceno vnější řízení¹, pokud se samořídí podle třetího schématu, je nutné dostat informace do jeho dlouhodobé paměti „pašeráckou cestou“ a obejít algoritmus – strážce; nebo vyřadit algoritmus – strážce a algoritmus – revizora a převést tak systém ke druhému schématu řízení; nebo přetížít vstup systému informačním tokem „šumů“ a „přeludů“ s takovou intenzitou, aby řízení podle třetího nebo druhého schématu přišlo o svou stabilitu v důsledku nedostatečné operační rychlosti a systém přešel na řízení podle prvního schématu, při kterém je rychlost reakce na informace bezprostředně přicházející z vnějšího prostředí vyšší, a paměť se prakticky procesu vypracování řídicích rozhodnutí neúčastní. Ale i první schéma má své meze stability. V algoritmu lidské psychiky se ztráta stability samořízení podle prvního schématu projevuje buď formou ustrnutí (kdy lidé nejsou schopni na průběh událostí reagovat vůbec: jde o další stav, který může být charakterizován řečnickým obratem „zasekla se mu věž“) nebo hysterií (emocionálním výbuchem, ve kterém není reakce přiměřená a úměrná průběhu událostí).

Z hlediska zajištění informační bezpečnosti je ve smyslu stability samořízení na základě určité koncepce, ve které jsou stanoveny cíle

---

¹ Včetně cizího, k použití připraveného „názoru autority“, který v davo- „elitářské“ kultuře většina lidí nevnímá jako uplatňování vnějšího řídicího vlivu ve vztahu k jejich chování.

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

řízení a prostředky jejich dosažení, normální používání třetího schématu samořízení a zpracovávání informací v psychice. První schéma řízení je přípustné pro řízení v mimořádných situacích, ve kterých je místo úplné absence řídicího vlivu na průběh událostí upřednostněno alespoň nějaké řízení. Druhé schéma je nedotaženým třetím schématem.

Lidská psychika, je-li to psychika normálního člověka (tj. člověka, který dosáhnul lidského typu struktury psychiky), je geneticky nastavena na uplatňování třetího schématu samořízení na základě mozaikového vnímání a chápání světa rozvíjeného „od celku k jednotlivostem“.

Takže:

Z hlediska priority je druhým úkolem psychické činnosti jedince uvědomělé a vůlí podporované zpracovávání informací ve vlastní psychice podle třetího schématu na základě mozaikového vnímání a chápání světa v trojjednosti matérie-informace-míry a návrat k němu, pokud proces psychické činnosti přešel na schémata méně odolná proti rušení.

5.5. Otázka metodologie poznání a tvořivosti a princip „praxe je kritériem pravdy“

Znalosti a návyky osvojené jedincem je možné rozdělit do dvou kategorií:

- ty, které přejal připravené k použití z kultury své společnosti nebo z kultury celého lidstva;
- ty, které si osvojil samostatně.

Budeme-li hovořit o poměru těchto kategorií, je jedinec v podstatě schopen samostatně si osvojit jakékoliv znalosti a návyky, které již v kultuře v nějaké podobě existují, nebo existovaly v minulosti. Nikdo však nemůže svou osobou nahradit celé lidstvo a tím spíše v celém jeho historickém vývoji; z druhé strany všechny znalosti a návyky, které existovaly v minulosti a existují v současné kultuře, musely být někdy někým vypracovány buď osobně, nebo na základě kolektivní činnosti.

Pokud přihlídneme k té problematice, která byla rozebírána v hlavách 2 – 4 a v přecházejících kapitolách hlavy 5, tak všechny nově získané znalosti a návyky, *nezávisle na jejich konkrétním ob-*

sahu, jsou výsledkem porozumění prvotním informacím, které nám byly poskytnuty v osvětlení Rozlišením a přehodnocením všech ostatních informací. A veškerý souhrn znalostí a návyků, které si nese kultura společnosti, je „časový integrál“ *realizace¹ poznávacího a tvůrčího potenciálu lidí v návaznosti pokolení za celou historii současně globální civilizace*.

To všechno nás v souhrnu přivádí k otázce metodologie poznání a tvořivosti.

Poznání a tvořivost jsou navzájem propojené:

- poznání v sobě zahrnuje poznání existujícího a poznání možnosti existence toho, co ještě neexistuje minimálně v hranicích vnímání subjektu;
- a tvořivost v sobě zahrnuje uplatnění v životě těch možností něco realizovat, které byly odhaleny v procesu poznání.

Nové znalosti mohou být v kultuře společnosti vypracovány dvěma způsoby:

- **Důkazním:** V jeho základu leží příslušná informační základna získaná pozorováním přírodních a sociálních jevů, nebo z cílevědomě provedených experimentů. A dále následuje nějaká intelektuálně-rozumová činnost, jejímž výsledkem jsou určité názory na ty či ony jevy v životě přírody a společnosti vyjádřené těmi či oněmi jazyky (slovními, jinotajně-symbolickými, metaforicky-obrazovými apod.) podporovanými kulturou společnosti.
- **Popisným:** V jeho základu leží bezprostřední (nebo nějakým způsobem zprostředkované) vnímání objektivních informací jedincem, které se nějakým způsobem lomí v „hranolu“ subjektivismu jedince a ve výsledku se stávají jednou ze složek jeho vnitřního obrazně-hudebního modelu Života. Poté následuje, stejně jako v prvním případě, vyjádření těchto objektivních informací, které prošly hranolem osobnostního subjektivismu, pomocí jazykových prostředků podporovaných kulturou společnosti.

První způsob je rozšířenější v přírodních vědách a v oborech lidských činností založených na přírodních vědách a druhý je rozšířenější v oblasti humanitních věd a jejich aplikací.

Při zajištění metrologické průkaznosti a při určité úrovni kultury smyslu a myšlení výzkumníků, umožňují oba způsoby získat v životě

---

¹ Tj. není-li potenciál realizován, rovná se hodnota tohoto „integrálu“ nule.

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

průkaznou znalost jak v případě samostatné aplikace jednoho z těchto způsobů (umožňují-li to okolnosti), tak i v případě jejich vzájemného prolínání (což se stává v převážné většině případů).

Odmítat uznat vědeckou průkaznost kteréhokoliv z těchto dvou způsobů znamená plodit chyby v poznávací praxi, odsuzovat se k narušenému (neplnohodnotnému) a defektnímu vnímání a chápání světa, k tvůrčí impotenci a neplodnosti tvůrčích úspěchů. Poznání a očištění kultury od nahromaděných omylů vyžaduje v poznávacím a tvůrčím procesu kombinaci obou způsobů.

Principiální rozdíl mezi uvedenými způsoby vypracovávání nových znalostí a návyků spočívá v tom, že:

- Pokud jsou informační základna nebo přírodní a sociální jevy ležící v jejím základu obecně dostupné, může někdo jiný algoritmus důkazního způsobu, jehož prostřednictvím byla ta či ona znalost získána poprvé, zopakovat se stejnými výsledky.
- Informace ležící v základu nějaké znalosti získané popisným způsobem nemusí být v mnohých případech (z různých objektivních i subjektivních příčin) přístupné jiným lidem, takže proces, kterým byla určitá znalost získána poprvé, nemůže nikdo jiný zopakovat.

Historicky vzniklá kultura výkladu života vládnoucí ve vědeckých kruzích je taková, že požadavek reprodukovatelnosti procesu, ve kterém byla nějaká znalost získána poprvé, nahradil princip „praxe je kritériem pravdy“, takže to, co je reprodukovatelné „nezávislými výzkumníky“ je pravdivé, a vědecká průkaznost toho, co není reprodukovatelné „nezávislými výzkumníky“, je odmítána.

Ve skutečnosti:

Realizovatelnost požadavku reprodukovatelnosti není kritériem pravdivosti výsledků, neboť objektivně nezávislými výzkumníky jsou reprodukovatelné i procesy, kdy dojde k získání takových výsledků, které se po kontrole ukáží být neadekvátní životu buď principiálně, nebo v těch či oněch aplikacích určených k řešení praktických úkolů.

Kromě toho je reprodukovatelnost výsledku v tom či onom experimentu nebo v praktické činnosti jedním jevem, a adekvátnost výkladu získaných výsledků zase úplně jiným jevem¹.

Jinými slovy reprodukovatelnost chyb, které za chyby považovány nejsou, nepromění chyby v důvěryhodné znalosti a funkční návyky. Současně je mravní nepřijatelnost pravdy *subjektivně dostatečným základem* k tomu, aby mohla být prohlášena za lež, omyl, a aby na tomto základě mohlo být podobné tvrzení pravděpodobně odůvodňováno.

Kromě toho se v životě setkáváme se situacemi, kdy jednoho a toho samého výsledku může být občas dosaženo na základě rozdílných informací různými způsoby, z nichž ne každý může být následně reprodukovatelný nejen jinými výzkumníky, ale dokonce ani tím původním.

Na rozdíl od požadavku reprodukovatelnosti výsledků (v podstatě algoritmiky jejich získání) předpokládá princip „praxe je kritériem pravdy“ *potvrzení nebo vyvrácení názorů* tvořících výsledek poznání v *praktické činnosti realizované na základě těchto výsledků*.

Jinými slovy, máte-li recept na dort Napoleon a budete se ho držet, nemůžete uvařit slanou polévku nebo nějaké „pomyje“, musí se vám povést dort Napoleon; přitom nemá význam, zda jste získali recept společně se sešitem babiččiných receptů, nebo zda jste ho měli možnost ochutnat někde na návštěvě a dokázali jste na recept a technologii jeho přípravy přijít sami, jako to kdysi udělal nějaký cukrář, který ho upekl poprvé, a potom napsal recept jeho přípravy.

Navzdory zdravému rozumu však požadavek reprodukovatelnosti výsledků v mnohých případech (ne-li ve většině) zaměnil ve vědě princip „praxe je kritériem pravdy“. Základem se proto v životě stala ta skutečnost, že realizací principu „praxe je kritériem pravdy“ je taková procedura reprodukovatelnosti výsledku jako ve výše uvedeném příkladu s dortem Napoleon.

---

¹ Příkladem je dlouhodobá existence flogistonové teorie v 18. století, s jejíž pomocí byly objasnovány mnohé chemické a fyzikální jevy. Flogiston měla být „ohňová látka“, prý obsažená v hořlavých látkách, která se měla uvolňovat při spalování.

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

V důsledku takovéto záměny vypadly ze zájmové sféry vědy mnohé předmětné oblasti výzkumu, ve kterých nejsou výsledky reprodukovatelné díky unikátnosti objektivních jevů, nebo díky neopakovatelnosti cesty osobnostního rozvoje těch, kdo je objevil jako první, takže pro ni prostě neexistují, neboť jsou označovány za výmysly a nemohou se tak stát nedílnou součástí poznávané objektivní reality. Mezi takové předmětné oblasti vědy, které vypadly z její zájmové oblasti, patří celá „mystická“ a náboženská zkušenost lidstva.

To, co se k nám svého času dostalo prostřednictvím psychiky Mojžíše, Buddha, Krista a Mohameda, opravdu nemůže být nikým zopakováno především ze dvou hlavních důvodů: **zaprvé** – osudy všech lidí, včetně vyjmenovaných zakladatelů takzvaných „světových náboženství“, jsou unikátní a **zadruhé** – pokud budeme předpokládat, že Bůh existuje a je Všemohoucí, můžeme předpokládat, že v každé historické epoše a každé společnosti boží Záměr vedl lidstvo k řešení těch problémů jeho vývoje, které dnes buď není vůbec potřeba řešit, nebo které jsou dnes řešeny jinými prostředky, protože lidstvo a okolnosti jeho života se změnily.

Následkem výše popsané záměny a zanedbání principu „praxe je kritériem pravdy“ také došlo k oddělení vědy od *náboženství zastoupeného většinou tradičních náboženství*, které někdy přechází do konfliktu zaměřeného na vzájemnou likvidaci.

Skutečnost, že se představitelé vědy ve své většině hlásí k principu „praxe je kritériem pravdy“, je široce známa. Ale skutečnost, že se zakladatelé všech náboženství, na jejichž autoritu se odvolávají představitelé tradičních náboženství, hlásili v té či oné formě ke stejnému principu, nevědí zdaleka všichni a z těch, kteří to vědí, to málokdo chápe.

- Cílem náboženské praktiky každého buddhisty je v konečném výsledku projít osvícením a ne o „osvícení“ donekonečna žvanit: *slovo „Měsíc“ je pouze „prstem“ ukazujícím na „Měsíc“: běda tomu, kdo si splete „prst“ s „Měsícem“, neuvidí „Měsíc“ nebo bude považovat neexistenci „ukazujícího prstu“ za neexistenci „Měsíce“¹.*

---

¹ Daisetsu Teitaro Suzuki – Úvod do zen-buddhismu, MP Odissej, hlavní redakce Kyrgyzské encyklopedie, Biškek, 1993.

Budhistický mudrc Daie varoval v dopisu svého žáka: *„Mezi následovníky Zena se teď šíří dvě chyby a to jak mezi laiky, tak i mezi pokročilými. Jednou chybou je, domnívá-li se člověk, že ve slovech jsou ukryty podivu-*

- **Judaismus:** *«Nuže, promluví-li prorok jménem Hospodinovým a věc se nestane a nesplní, nevyslovil to slovo Hospodin. Opovážlivě je vyslovil ten prorok sám; nelekej se ho.»* (Deuteronomium, 18:22)
- **Křesťanství:** *«15. Střeďte se lživých proroků, kteří k vám přicházejí v rouchu beránčím, ale uvnitř jsou draví vlci. 16. Po jejich ovoči je poznáte. Což sklízíte z trní hrozny nebo z bodláčí fíky?»* (Matouš, hlava 7).
- **Islám:** *«Když se tě zeptají služebníci Moji na Mne, věz, že jsem blízko, a že odpovím na prosbu prosícího, když mne poprosí. Nechť však na výzvu Mou odpoví a nechť ve Mne věří - snad půjdou cestou správnou!»* (Korán, 2:182 (186)). *«Většina z nich jen domněnky následuje a domněnky (tj. hypotézy, v daném kontextu pro život neprůkazné: - naše vysvětlivka k citaci) nic nezmohou proti pravdě! Však Bůh dobře zná, co dělají.»* (Korán, 10:37 (36)). Kromě toho stejný princip Bůh uplatňuje i vzhledem k lidem: *«1. Což si lidé myslí, že budou ponecháni na pokoji, když řeknou: „Uvěřili jsme“, a že zkoušení nebudou? 2. Vždyť jsme již zkoušeli ty, kdož před nimi byli, a Bůh věru pozná ty, kdo pravdu mluví, i ty, kdo lháři jsou.»* (Korán, súra 29).

---

hodné věci. Ti, kteří si to myslí, se pak pokoušejí naučit co nejvíce slov a pořekadel. Druhou chybou je opačný extrém, kdy člověk zapomíná, že slova jsou prstem ukazujícím na Měsíc. Slepě věří pokynům suter, kde je řečeno, že slova brání správnému pochopení pravdy Zena a buddhismu. Tito lidé odvrhují všechno, co souvisí se slovy a jenom sedí se zavřenýma očima a kyseľými obličejí jako nebožtíci.“

Naše vysvětlení k poslednímu přirovnání buddhistického mudrace určité části následovníků buddhismu k nebožtíkům: v buddhistické tradici nebožtíky, tedy minimálně ty nejváženější, pohřbívají v sedící poloze „v pozici lotosového květu“ – viz např. kniha: Lobsang Rampa – Třetí oko, Lenizdat, 1991 (vzpomínky tibetského lámy).

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

- Poznávací (gnozeologické) principy pohanství¹ vyplývají z tvrzení – svého druhu axiomu: *Všedržitel mluví s lidmi jazykem životních okolností, a tomuto jazyku je třeba naučit se rozumět, abyste chápali smysl života v toku událostí a jednali v souladu s ním v rámci Záměru. – To platí jak osobně pro jedince, tak i pro kulturně svébytné společnosti a lidstvo jako celek.*

I když je tento princip v různých redakcích formulován různě, jeho podstata zůstává ve všech těchto formulacích rozpoznatelně neměnná:

PRAXE JE KRITÉRIEM PRAVDY.

Tento princip je obecně platný: jak ve smyslu jeho uznání prakticky všemi (kromě *domyšlivých psychopatů – agnostiků² a solipsistů³*), tak i ve smyslu doporučení aplikovat ho v náboženských otázkách (předmětné oblasti, jejíž objektivní existenci materialistická věda odmítá), a v otázkách přírodních věd, techniky a humanitních znalostí (od mnohých objektivních jevů v nich se stoupenci historicky vzniklých náboženství ve svých písmech a tradicích distancují, a představitelé materialistické vědy se od mnohých z nich zase distancují svou korporativní disciplínou vyplývající z mafiánských principů organizace vědeckovýzkumné a projekčně-konstrukční činnosti).

Reálná historie náboženství, vědy a techniky však na množství příkladů dokládá, že se každá z těchto subkultur lidstva často odmítá držet principu „praxe je kritériem pravdy“, který platí bez výjimky, a zaměňuje ho nějakými jinými principy prověřování „pravdivosti“ těch či oněch názorů.

---

¹ Jenom zde letmo poznamenejme, že pohanství, mnohobožství a modlářství jsou svou podstatou rozdílné životní jevy a měly by tedy být označovány příslušným názvem:

- pohanství – přesvědčení o tom, že Bůh (nebo bozi) mluví s lidmi jazykem životních okolností;
- mnohobožství – přesvědčení, že bohů je mnoho;
- modlářství – klanění se idolům, zbožnění model vytvořených i nevytvořených lidskýma rukama.

Ztotožňování těchto ve své podstatě rozdílných jevů vede ke zkreslování chápání světa, které na Rusi po staletí zlovolně a cílevědomě šířila pravoslavná církev.

² Filozofický směr trvající na nepoznatelnosti Světa.

³ Filozofický směr trvající na tom, že celý Svět existuje pouze v představivosti samotného filozofa, takže vlastně není co poznávat.

A tato okolnost nás přivádí k otázce těch *osobnostních a společenských příčin* – v různé míře subjektivních, které vedou lidi k tomu, že se odchyľují od aplikace tohoto principu testování adekvátnosti svých znalostí a návyků životu v tom množství názorů, které se s ohledem na jedny a ty samé otázky vzájemně vylučují a jsou pouze částečně v některých svých aspektech potvrzovány životem.

Ve své podstatě jde o otázku osobnostní kultury poznání a tvořivosti, v jejímž základu leží organizace psychiky jedince jako informačně-algoritmického systému.

5.6. Osobnostní kultura dialektického poznání

Chápání světa a vnímání světa jako jeho komponenta tvoří konečný souhrn informačních modulů, z nichž každý je charakterizován:

- hranicí, která ho vyčleňuje z pozadí a vzniká v důsledku toho, že informace neexistují bez příslušného systému kódování, a také v důsledku toho, že veškeré prvotní informace se na úrovni vědomí psychiky jedince poprvé objevují v důsledku osvětlení Rozlišením a jeví se nám jako určité „to je ono“ oddělené od pozadí „to není ono“.
- systémem vzájemných vazeb s jinými informačními moduly v sestavě vnímání a chápání světa, a také celkově se Životem.

Rozvíjení vnímání a chápání světa, odhalování a oprava chyb v nich, vypracovávání nových znalostí a návyků svým způsobem představuje vyřešení nějakých neurčitostí (a ve stejné míře vypracování určitostí) jak v mezích tohoto subjektivního systému vymezení a vzájemných vazeb diskrétních informačních modulů mezi sebou, tak i systému jejich vzájemných vazeb se životem.

Na úrovni vědomí se v psychice jedince neurčitosti projevují emocionálně jako bezradnost a jako proces jejich ujasňování – formou otázek a jejich řešení – formou odpovědí na otázky. Vyplývá z toho, že jak otázky, tak i odpovědi musí mít určitý smysl a určitým způsobem korelovat. Proces poznání a tvořivosti může probíhat ve dvou režimech:

- V jedněch případech plně probíhá na nevědomých úrovních psychiky. Staví vědomí před hotové výsledky, a ve větší či menší míře mu neposkytuje samotné pořadí otázek a vypracovaných odpovědí. Vědomí přitom nemusí přijmout, může zavrhnout a považovat za nepravdivé a nesmyslné výsledky nevědomé poznávací a tvůrčí aktivity, které jsou plně adekvátní životu a po uplynutí ně-

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

jaké doby může přijmout úspěchy poznávací a tvůrčí činnosti nevědomých úrovní psychiky jako celek.

- A ve druhých případech je dialog (informační výměna) vědomí a nevědomých úrovní psychiky podřízena uvědomělé vůli jedince. Vědomí se v této variantě opírá ve své poznávací a tvůrčí aktivitě o nevědomé úrovně psychiky a rozhodně přijímá získané výsledky.

Podle našeho názoru je pro lidi normální druhá varianta organizace jejich poznávací a tvůrčí aktivity, a první varianta je buď výsledkem určitého opoždění v osobnostním vývoji, nebo patologického stavu (kdy se člověk chová jako blázen, je posedlý, nebo má více či méně zjevně rozštěpenou psychiku.)

Je pochopitelné, že pokud je proces vypracovávání nových znalostí a návyků jako řešení nějakých neurčitostí cestou pokládání otázek a vypracovávání odpovědí na ně objektivně geneticky v lidech zaprogramován, vede nás to ke dvěma otázkám:

- první je svou podstatou čistě historická: *Uvědomovali si lidé tento proces v minulosti a jak?*
- druhá – jaké objektivní a subjektivní faktory zajišťují bezchybnost jednání jedince v procesu pokládání otázek a nacházení odpovědí na ně potvrzovanou potom v konkrétním životě principem „praxe je kritériem pravdy“?

Odpověď na první otázku spočívá v tom, že vše, co bylo popsáno výše v hlavě 5, není ve skutečnosti ničím obsahově novým. Sovětský encyklopedický slovník (1987) v heslu zasvěcenému Sókratovi (starořeckému filozofovi, který žil přibližně 470 – 399 před n. l.), tohoto filozofa charakterizuje následovně: „jeden z praotců zakladatelů DIALEKTIKY, JAKO METODY HLEDÁNÍ PRAVDY CESTOU POKLÁDÁNÍ NÁVODNÝCH OTÁZEK“.

Tj. ve starověkém Řecku se *metoda vypracování nové znalosti cestou rozřešení neurčitostí* popsaná na začátku této kapitoly hlavy 5 nazývala termínem „dialektika“ a byla předmětem studia a zdokonalování.

A tady se setkáváme s problémem vymezení:

- dialektiky jako metody uvědomělého vypracovávání nových znalostí a návyků cestou sestavení posloupnosti otázek s určitým smyslem, a nacházení takových odpovědí na každou z nich, které by byly adekvátní životu (nebo síť, tj. souboru podobných po-

sloupností otázek – odpovědí protínajících se v některých uzlech a vzájemně se doplňujících);

- logiky jako metody vypracování nových znalostí na základě:
  - určitých výchozích údajů charakterizujících nějaký problém,
  - určité axiomatiky¹ a souboru pravidel určujících přípustné a nepřípustné operace s výchozími údaji a průběžnými výsledky;
- a takzvané „d'ábelské logiky“ s pomocí které je možné o čemkoliv přesvědčit každého, kdo neovládá ještě vytříbenější „d'ábelskou logiku“ nebo – dialektiku.

«**LOGIKA** je věda zabývající se metodami dokazování a vyvracení» (Sovětský encyklopedický slovník, 1987). Všechny funkčně specializované modifikace logiky svým způsobem odpovídají na otázku: jak se od pravdivých úsudků-premis (výchozích údajů) dostat k pravdivým úsudkům-vývodům (řešením, odpovědím na otázky) a liší se od sebe jen funkčním předurčením, axiomatikou a souborem pravidel, které určují přípustné a nepřípustné operace s výchozími údaji a průběžnými výsledky.

Logika je charakteristická podmíněností každého z následujících úsudků předchozími úsudky a výchozími údaji. Přitom všechny otázky v logickém postupu vycházejí z předchozích úsudků, jako když jste na základní škole řešili úkoly z aritmetiky tak, že odpověď na jednu otázku byla v průběhu řešení zadaného úkolu výchozím údajem k vyřešení navazující otázky.

Takzvaná „d'ábelská logika“ se od normální logiky ve všech jejích modifikacích liší tím, že vychází z následujících principů:

- axiomatika a pravidla ohlášená na počátku procesu logických úsudků mohou být bez varování nahrazována jinými;
- jedny termíny jsou skrytě zaměňovány jinými, tj. pod stejnými lexikálními (nebo jinými symbolickými) formami odrážejícími logiku mohou být v různých etapách „logického“ postupu spojovány rozdílné subjektivně-obrazové představy a objektivně rozdílné jevy;
- v podobě určitostí mohou být předkládány skryté neurčitosti, které následně umožní dovést toho, kdo následuje „d'ábelskou logiku“ ke zcela určitým vývodům a znemožní mu odůvodnit jiné

---

¹ Axiómy – tvrzení přijímaná za pravdu bez důkazů.

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

vývody v mezích hranic „logického postupu“, který mu byl předložen;

- soubor výchozích údajů nezbytných pro adekvátní vnímání problému a jeho vyřešení může být uměle zužován, a také do něho mohou být vkládány údaje, které nemají k posuzovanému problému vztah, ale zato ho mohou mít k jinému problému, což umožňuje v řadě případů pod rouškou řešení jednoho problému vnutit řešení nebo pseudořešení nějakého jiného problému;
- mohou být nabízeny svou podstatou „tunelářské scénáře“ posuzování problematiky, ve kterých je předem předurčen vstup a výstup k předem známým žádoucím vývodům, a přechod k jiným scénářům posuzování problematiky bude tím či oním způsobem znemožňován apod.

Přechod myšlení jedince do „dábelské logiky“ může být vyvolán:

- buď zlým úmyslem vyplývajícím ze snahy přesvědčit nějakého jedince, nebo i celou společnost o pravdivosti vědomé lži;
- nebo následkem posedlosti, tj. následkem celkové deformace psychické činnosti (včetně činnosti intelektu) vlivem egorů, jiných lidí nebo psychotropních látek.

Jedním z příznaků projevů dábelské logiky je ukrytí *lži, která má principiální význam pro pochopení života*, ve velkém objemu důvěryhodných informací. V řadě případů tak (pokud to porovnáme s objemem textu nebo dobou trvání projevu) může principiálně významná lež tvořit méně než 1% z celkového objemu textu, takže vědomí, které vyhodnotí celkový smysl jako důvěryhodný, je schopné přijmout jako důvěryhodný i nevýznamný detail (vzhledem k době trvání jeho vlivu na vědomí). V jiných případech se k principiálně významným důvěryhodným informacím přilepí mnoho doprovodných lží, čehož příkladem je Bible v její historicky vzniklé podobě: *Bůh existuje, to je skutečnost potvrzovaná Životem, ale nejednou je prohlašování této skutečnosti v Bibli doprovázeno tolika živými výmysly, že čím více je jedinec přesvědčen o pravdivosti Bible, tím více problémů má v životě se vztahem k Bohu.*

DIALEKTIKA není logika. Dialektika zahrnuje logiku v tom smyslu, že otázky v průběhu dialektického procesu poznání (a tvoření) a odpovědi na ně mohou vyplývat:

- z výchozích údajů a předchozích úsudků, jako je tomu v logice;
- z nějakých domněnek odůvodněných nějak jinak než logicky;

- „z vaření z vody“ – tj. z *nijak neodůvodněných* (v logice na to „mají právo“ *pouze axiomy*) intuitivních předpokladů a pojmově nejasného pocitu existence formálně nevyvozených příčinných vazeb mezi různými, zdálo by se, vzájemně nesouvisejícími jevy.

Díky dvěma posledním okolnostem je dialektika neformalizovaným uměním, psychickým návykem a možnost jejího osvojení je v lidech založena geneticky. Není ale možné osvojit si ji formálně algoritmičky: *napřed udělej „to“, potom „to“, a pak „to, to a to“... - blahopřejeme Vám, právě jste získal kvalifikační certifikát „dialektik bakalář“ (dialektik magistr apod. až do stupně „prezidenta Akademie dialektiky a všech věd“).*

Pokud si tedy člověk umění dialektiky neosvojil, tak nepokládá „ty správné otázky“ v té správné posloupnosti a i v případě, že si na ně dokáže v podstatě správně odpovědět, není posloupnost „otázka – odpověď“, otázka – odpověď, ...“ (nebo sít „otázek – odpovědí“ v některé své vzájemné vazbě) s ohledem na život průkazná a k pravdě ho nedovede.

Ve výsledku se dialektika bez formalizovaných algoritmů a formálně logických zákonů *zvnějšku – formálně – podobá* takzvané „d'ábelské logice“, ve které jsou zákony a pravidla *vypracovávány, stvrzovány a odvrhovány (a to i implicitně)* v průběhu procesu v souladu s cíli a potřebami pohlavárů přesvědčujících někoho o něčem na základě „d'ábelské logiky“, což ji zase činí podobnou schizofrenii¹.

Proces dialektického poznání a tvoření se od „d'ábelské logiky“ obsahově liší, a proto vede k Pravdě-Skutečnosti a ne k chybám a schizofrenii.

Je také nezbytné objasnit neformálnost zákonů dialektiky a algoritmiky dialektického poznání. Zákony dialektiky existují a jsou vyjádřeny těmi či oněmi jazykovými formami, ale nejsou formalizovány. Jejich formy musí být naplněny obsahem odpovídajícím životu, což není zdaleka ve všech případech možné formalizovat a „automa-

---

¹ Rozdíl je v tom, že schizofrenik je upřímně přesvědčen o tom, že se chová normálně a „d'ábelský logik“ – operátor, technolog, politický technolog není podřízen tomu druhu schizofrenie, který produkuje v procesu „d'ábelské logiky“ s cílem přesvědčit o něčem jině; pokud se však o tom snaží přesvědčit i sám sebe, stává se z něj schizofrenik.

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

tizovat“ díky tomu, že v životě je poznání vždy konkrétní. To znamená, že:

Obecné principy poznání objektivně existují, ale neexistují univerzální recepty (procedury, algoritmy) realizace poznání, neboť poznání a tvořivost jsou vždy konkrétní.

Poměr mezi principy a konkrétními recepty realizace poznání je takový, že:

- obecné principy je možné formalizovat a vyjádřit slovně nebo v nějaké symbolice;
- a na konkrétní recepty realizace poznání těch či oněch životních jevů je třeba se znalostí obecných principů přijít samostatně.

Jinými slovy, stačí-li k úspěšnému řešení logické procedury využít většinu z větší části levou hemisféru (diskrétně-abstraktně-logické myšlení), je zaprvé k úspěšnému řešení dialektického procesu potřebná určitá kultura smyslů, a zadruhé odpovídající organizace celkové psychické činnosti včetně součinnosti abstraktně-logického, a procesně-obrazového a asociativního myšlení.

Příčiny selhání dialektického procesu poznání (včetně jeho přechodu k „d'ábelské logice“) spočívají v pokleslé mravnosti, v chybovosti vnímání světa a v celkově neadekvátní organizaci psychiky.

V základu osobnosti kultury dialektického poznání leží schopnost jedince řešit dva hlavní úkoly organizace vlastní psychické činnosti, o kterých se pojednávalo v předchozích kapitolách hlavy 5:

---

1. Vědomě a na základě vlastní vůle udržovat stabilitu řetězce: „Osvícení Rozlišením od Boha ⇒ Pozornost samotného jedince ⇒ Uvědomění si smyslu předaného v osvětlení Rozlišením z rozhodnutí učiněného z vlastní vůle ⇒ Práce intelektu s vnímáním a chápáním světa ⇒ Změna vnímání a chápání světa ⇒ Uvědoměle a z vlastní vůle konané činy v konkrétním průběhu životních událostí ⇒ Potvrzení nebo vyvrácení adekvátnosti nalezeného smyslu uplatněním principu „praxe je kritériem pravdy“ v konkrétních životních okolnostech“.

2. Vědomě a na základě vlastní vůle podporovat zpracování informací v psychice v souladu se třetím schématem (kapitola 5.4), ve kterém je zpracování linie chování založeno na celkovém vnímání světa a na ochraně procesu vypracovávání linie chování před pronikáním nedůvěryhodných informací.

V případě uznání principu „praxe je kritériem pravdy“ a jeho začlenění do procedury vypracovávání nových znalostí a návyků je vyjmenované tím minimem, na základě kterého je možné vypěstovat si efektivní osobnostní kulturu dialektického poznání a tvořivosti.

Toto minimum však ještě nemůže zajistit adekvátnost procesu dialektického poznání: zajistí pouze předpoklady k tomu, aby na jeho základě mohla být zformována efektivní osobnostní kultura dialektického poznání.

Idries Shah v knize *Súfismus* (M.: Klyšnikov, Komarov and Co., 1994, str. 184) uvádí výrok filozofa al-Ghazálího (1058 – 1111):

«Směs vepře, psa, ďábla a svatého není tím nevhodnějším základem pro rozum pokoušející se dosáhnout hlubokého pochopení, které s pomocí takovéto směsi nebude možné získat.»

Jak vidíte, tak al-Ghazálí vztáhnul črty psychiky řádného podílu jedinců druhu „člověk rozumný“ v podstatě ke stejným kategoriím jako my, když jsme probírali typy struktury psychiky v kapitole č. 4.7, i když je charakterizoval jinými názvy. Vepř v jeho výroku zosobňuje zvířecí typ struktury psychiky zcela podřízený instinktům. Psa, přestože jde také o zvíře, je možné lehce vycvičit. Jinými slovy, je poddajný vůči cílevědomému programování chování a zosobňuje strukturu psychiky biorobota, zombie, kteří automaticky slouží svým pánům na základě algoritmů chování založených v nich pro dané stimulační situace a plní přímé příkazy svého páníčka. Ďábel je prvním hierarchou mezi určitou částí démonů a plně odpovídá démonickému typu struktury psychiky. Svatý odpovídá normálnímu lidskému typu struktury psychiky, neboť v souladu s Koránem je předurčením Člověka (jako biologického druhu i každého jedince) být zástupcem Božím na Zemi (áje: 2:25 (30), 27:63 (62), 35:37 (39)).

Tj. možnost vypěstovat si efektivní osobnostní kulturu poznání a tvořivosti al-Ghazálí přímo spojil s typem struktury psychiky toho,

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

---

kdo se chce stát badatelem a rozumí tím, že pouze nositel lidského typu struktury psychiky může být subjektem efektivním v oblasti poznání, který navíc dokáže jednat bezpečně jak s ohledem na sebe, tak i na své okolí a potomky.

Avšak definici lidského typu struktury psychiky poskytnutou v kapitole 4.7 vnímají nositelé ateistického chápání světa jako nějakou abstraktně spekulativní hypotézu, která (podle jejich názoru) není v životě ničím potvrzována; a pro mnohé z nich není tvrzení o existenci Boha přijatelné ani v podobě hypotézy, neboť jsou pod vlivem předsudků příznačných pro ateisty. A vzhledem k tomu, že se rozdíl mezi démonickým a lidským typem struktury psychiky projevuje ve vzájemných vztazích s Bohem, představuje pro ateisty efektivita osobnostní kultury poznání podmíněná zbožností jedinice tvrzení, které není v životě ničím podloženo.

Přítomné vnímání a chápání světa absolutní většiny lidí a jejich osobnostní kultura poznání, včetně představ o kritériích pravdivosti těch či oněch tvrzení, jsou takové, že v jejich psychice prostě neexistují žádné základy, aby mohli z abstraktně-logického odmítání faktu existence Boha přejít ke zkoumání hypotézy o existenci Boha na základě její životní podstaty.

Ačkoliv jsme hypotézu o existenci Boha v předcházejících hlavách nejednou zmiňovali, když jsme *mluvili o její existenci a rozdílech, které jsou vlastní ateistickému a náboženskému chápání světa*, nemohli jsme rozebrat její životní podstatu do té doby, než byla probrána struktura psychiky jedinice, její vzájemné vazby se Životem, organizace zpracovávání informací v psychice a na tomto základě – metodologie poznání, včetně otázky kritérií pravdivosti těch či oněch tvrzení.

5.7. Hypotéza o existenci Boha a životní praxe: víra jako složka vnímání a chápání světa, mravně- etická podmíněnost výsledků poznávací a tvůrčí činnosti

Pro existenci ateismu existují v současné kultuře objektivní základy (ve smyslu objektivitu statistiky a historických faktů). Vlivem *rozporů mezi jednotlivými konfesemi v bohoslovecko-dogmatických a sociologických otázkách* mnozí lidé, aniž by se zajímali o podstatu těchto rozporů, principiálně odmítají životní průkaznost víry a náboženství a vysvětlují existenci víry a náboženství v kultuře lidstva nevědomostí, subjektivními bludy, slabostí a nestabilitou lidské psychiky.

Motivace jejich odmítnutí víry a náboženství je jednoduchá a může být vyjádřena následujícími slovy: „Pokud je Všedržitel jeden jediný a není to schizofrenik, intrikán a sadista, tak tento „pluralismus“ vzájemně se popírajících konfesionálně-kanonických názorů nemůže být od Něho. Pokud by Bůh skutečně existoval, tak by zarazil existenci takového „pluralismu“ názorů a zamezil by zločinům, které se na základě tohoto „pluralismu“ Jeho jménem dějí pod celou dobu památné historie. A jestliže tomuto všemu nebrání, tak asi také neexistuje“.

— Tímto Bohu ukládají misi být nejvyšším policistou a inkvizitorem. To však není dialektické poznání života, je to příklad logiky blížící se k té „d'ábelské“, neboť:

Možnost, že lidé nemohou *na základě své libovůle* ukládat Bohu – *navzdory etickým normám* – misi policejně-inkvizitorského charakteru, ale musí ten „pluralismus“ názorů překonat sami metodami poznání Života a osvětou, – tak takto ateisté neuvažují...

V důsledku „úspěchů“ *materialistické vědy v oblasti metodologie poznání na základě takovéto logiky* žijeme v době, kdy většina lidí otázku prokazování existence (a stejně tak neexistence) Boha posuzuje podle zápletky z románu M. A. Bulgakova – Mistr a Markétka¹ – diskuse Wolanda s Berliozem a básníkem Ivanem Nikolajevičem Pomyrjovem pišícím pod pseudonymem Bezdomovec u Patriarchových rybníků:

---

¹ Analýza tohoto románu je v materiálech Koncepce sociální bezpečnosti k dispozici viz práce Mistr a Markétka: hymna démonismu? aneb Evangelium bezzákonní víry.

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

«“Pak mi ale dovoluňte takovouhle otázku,“ pronesl po chvíli zjitřenému přemítání zahraniční host, "jak je to potom s důkazy boží existence, jichž – jak známo – máme přesně pět?"

"Bohužel," s lítostí odpověděl Berlioz, "ani jeden z těch důkazů nestojí za nic a lidstvo je už dávno založilo ad acta. Jistě budete souhlasit s tím, že ve sféře rozumu žádný důkaz existence boží očekávat nemůžeme."

"Bravo!" zvolal cizinec. "Vskutku bravo! Vy jste prakticky doslova zopakoval myšlenku toho roztěkaného dědouška Immanuela. Jenže ono to má jeden zádrhel: Dědoušek od základu zbořil všech pět důkazů, ale pak, jakoby se sám sobě vysmíval, zkonstruoval svůj vlastní, šestý důkaz!"

"Kantův důkaz je také nepřesvědčivý," namítl s distingovaným úsměvem vzdělaný šéfredaktor. "Schiller jistě nemluvil do větru, když podotýkal, že tento Kantův důkaz může uspokojit leda tak otroky, a třeba Strauss¹ – ten se celé té konstrukci jen smál."»

Poté protivník (ďábel) odhalil Berliozovi „sedmý důkaz“ boží existence² – odpadlík od Boha navzdory varovné lekci na téma bohoslovnosti a praxe řízení, kterou jemu a „básníkovi“ udělil Woland – spadl pod tramvaj.

Je to opravdu tak: všechny intelektuálně-rozumové důkazy a stejně tak intelektuálně-rozumové vyvracení boží existence jsou nesmyslné. Rozum každého jedince je omezený a omezené jsou i jeho znalosti: je to důsledek omezenosti bezprostředního vnímání světa člověkem na základě jeho vlastních smyslových orgánů (jak hmotného těla, tak i orgánů biopolí). Takže tu vždy zbývá něco, co nemůže být poznáváno bezprostředně pomocí smyslů, ale jen zprostředkovaně – *intelektuálně-rozumově, kdy člověk porozumí tomu, co mu bylo předáno smysly a v osvětlení Rozlišením Shora*, a uvěří svému vlastnímu úsudku a intuitivním osvětlením, a také informacím od ostatních lidí (*minimálně do té doby, než dojde k události, ve které zafunguje princip „praxe je kritériem pravdy“*).

Odmítnutí *víry jako složky* vnímání a chápání světa vede k narušení vnímání a chápání světa, tj. k jejich neúplnosti, omezenosti:

Princip „*já nikomu, ničemu a v nic nevěřím*“ v podstatě zavazuje každého, kdo se k němu hlásí k tomu, aby individuálně reprodu-

---

¹ V tomto úryvku z románu je zmiňován David Friedrich Strauss (1808 – 1874) německý teolog a filozof mladohegelovec.

² Třetí hlava románu Mistr a Markétka se jmenuje Sedmý důkaz.

koval celý souhrn kulturních výtobytků lidstva v jeho historickém vývoji očistěný od všech chyb a omylů. Jenže nikdo není schopen nahradit svou osobou veškeré lidstvo v celé řadě jeho pokolení. Proto jsou všichni lidé odsouzeni mnohé přijímat na základě víry, a to dokonce i v případě, kdy o sobě prohlašují, že se drží principu „já nikomu, ničemu a v nic nevěřím.

Víra umožňuje rozšířit vnímání a chápání světa k hranicím Objektivní reality, neboť je schopná obsáhnout všechno. Při takovém přístupu však ihned vyvstává otázka o pravdivosti toho, co přijímáme na základě víry.

Přijetí něčeho na základě víry má svá specifika: zda uvěří něčemu jako pravdivému, a stejně tak odmítne uvěřit pravdivosti těch či oněch informací, nějakému smyslu, je v konečném důsledku (stejně jako intelekt a *intuice, jejímž vyjádřením je na úrovni vědomí víra*) v psychice jedince podmíněno jeho skutečnou mravností, neboť informace spadající do oblasti víry a informace spadající do intelektuálně odůvodněné oblasti od sebe nejsou izolované, ale vzájemně se doplňují v mravně podmíněné *algoritmice psychiky jedince, která zahrnuje i intelektuální činnost na úrovni jeho vědomí.*

Existence Boha však není předmětem víry. Je to předmět vědění neustále potvrzovaného Bohem v životním dialogu s člověkem, které není svým původem důkazního, ale názorného charakteru, pokud ho porovnáme s metodami vypracovávání znalostí v lidské kultuře.

Bůh neposkytuje důkazy Svého bytí lidem prostřednictvím jejich rozumu, ale víry:

Důkaz boží existence má svou podstatou mravně-etický charakter a spočívá v tom, že Všedržitel odpovídá na modlitbu toho, kdo Mu věří tím, že se okolnosti jeho života mění v souladu se smyslem jeho modliteb tím jasněji a zřetelněji, čím více je on sám pravdověrnější a vnímavější k Bohu, který se k němu osobně obrací prostřednictvím jeho svědomí, skrytého vnitřního světa, jiných lidí, kulturních památek, nebo jinak jazykem životních okolností.

Že důkazy Své existence v podstatě Bůh poskytuje každému, kdo ho o to požádá, potvrzuje výrok z Koránu, který již byl uváděn dříve: «*Když se tě zeptají služebníci Moji na Mne, věz, že jsem blízko, a že odpovím na prosbu prosícího, když mne poprosí. Necht' však na výzvu*

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

Mou odpoví a nechť ve Mne věří - snad půjdou cestou správnou!»
(Korán, 2:182 (186)).

Skutečnost, že mu Bůh poskytnul důkaz Své existence, který je osobitý a odpovídá neopakovatelnosti každého člověka a okolnostem právě jeho života, musí člověka zavazovat k tomu, aby si zvolil nadále žít v rámci Záměru v dialogu s Bohem prostřednictvím Života. A kromě toho ho staví před otázky:

- věří Bohu jako osobnosti (subjektu), tj.:
  - svěří Mu svůj život a svou posmrtnou existenci?
  - svěří Bohu osudy svých blízkých, lidstva, Všehomíru?
- jak si přeje budovat svůj další život a vzájemné vztahy s Bohem, jako osobností (subjektem)?

Je jasné, že všechny tyto otázky a otázky z nich vyplývající jsou svou podstatou mravně-etického charakteru. A je pochopitelné, že si je přesvědčení ateisté v životě nepokládají.

Ale nepokládají si je ani mnozí z těch, kteří se považují za *skutečně v Boha věřící*, neboť jsou zastánci té či oné tradiční masové konfese či nějaké sekty. Svými činy v životě všem ukazují, že v existenci Boha věří, ale tato skutečnost pro ně není denně potvrzovaným věděním; *a Bohu jako osobnosti (subjektu) nevěří ani nedůvěřují*.

Jestliže si po získání odpovědi na svoji otázku: „Bože, existuješ?“, jedinec nepoloží mravně-etické otázky typu těch, které jsou uvedeny výše, tak řídí se svým *ateistickým přesvědčením* – navzdory *zdravému rozumu* – považuje shodu událostí ve svém životě odpovídající smyslu jeho *zkušebního* oslovení Boha za bezpříčinnou náhodnou shodu okolností, nebo za projev své „mystické moci“ nad průběhem událostí. Avšak Bůh i v tomto případě poskytuje člověku možnost přesvědčit se o tom, že se ve svém výkladu poskytnutých důkazů zmýlil. Otázka spočívá pouze v tom, jak a kdy se v jazyku životních okolností projeví princip „praxe je kritériem pravdy“, a jak se k tomu dotyčný člověk postaví.

K odmítání životní průkaznosti důkazů boží existence poté, kdy byly jedinci poskytnuty skrytě smluveným způsobem (což vylučuje možnost jejich zfalšování), dochází opravdu *navzdory zdravému rozumu*.

Napřed jedinec položí otázku: „Bože, existuješ?“, na kterou dostane odpověď, jejíž podstata souvisí s jeho **soukromým vnitřním světem** – s tím, co může vědět pouze on sám a Bůh, a nemůže znát

nikdo z jiných subjektů¹; když dostane odpověď ve smyslu: „Ano, Já existuji a odpovídám ti na tvoji důvěrnou otázku důvěrným způsobem“, tak si subjekt začne různě vymýšlet: „Ale já se vlastně vůbec neptal; ta „odpověď“ je prostě nesmyslem nedůstojným „velikosti Boha“ (jak jsem si ho představoval a stále představuji); a vůbec to byla všechno jenom - „hříčka přírody“ - náhodná shoda okolností a žádný Bůh neexistuje, to se mi jen tak zdálo...“

Podobné věci nepramení z používání zdravého rozumu, ale ze skutečnosti, že je pro jedince fakt existence Boha a uplatňování jeho Všedržitelosti mravně nepřijatelný, čímž sklouzne k „d'ábelské logice“, na základě které je možné odůvodnit jakékoliv závěry navzdory životním skutečnostem Objektivní reality.

Jenže v reálném Životě jedinec svou otázku: „Bože, existuješ?“, položil, a Bůh na ni odpověděl: „Ano, Já existuji, jsem živý a opravdový“. Přání komunikovat s jedincem poté, kdy odmítne tuto odpověď

¹ Zde poznamenáme, že skrytý vnitřní svět celkově náleží jak nevědomým úrovním psychiky, tak i ve větší či menší míře vědomí. Z toho vyplývá, že fungování vůle a pozornosti jedince může vycházet z vědomé části vnitřního světa. Na hranici vnitřního světa se koncentruje egregoriální energetika podobně, jako se různé smetí koncentruje v pruhu příboje při větru vanoucím ke břehu. Nedochází-li k této koncentraci, je hranice vnitřního světa v projevech biopole neviditelná, ale její nepropustnost se v případě, že se na ní koncentruje energetika egregorů a přeludů, stává v projevech biopole jakoby viditelnou.

Jinak je hranici vnitřního světa možné připodobnit povrchu celoskleněného svítidla vyrobeného z ideálně průzračného skla:

- je-li povrch celoskleněného svítidla čistý, vidíme zvnějšku zdroj světla uvnitř a sklo samotného svítidla je prakticky neviditelné;
- je-li povrch celoskleněného svítidla pokryt tlustou vrstvou prachu, která ukrývá jeho obsah, může se zdát, že zevnitř osvětlená vrstva prachu je zdrojem světla, a kromě toho viditelná vrstva prachu při osvětlení zvnějšku umožňuje rozeznat tvar celoskleněného svítidla;
- a samotný vnitřní svět je možné přirovnat k obsahu celoskleněného svítidla, i když u někoho je tímto obsahem prázdnota, která ho činní v životě bezcenným.

Jestliže informačně-algoritmický obsah egregorů a přeludů na hranici vnitřního světa vnímá senzibil, je principiální chybou ztotožňovat tento obsah s informačně-algoritmickým vybavením jedince *v případě aktivity pozornosti a vůle (jedince analyzovaného senzibilem), které fungují na základě vnitřního světa.*

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

---

uznat, s pokrytcem, který se zřídka sám sebe, se u mravně-eticky zdravého subjektu vytrácí do doby, než dostane rozum, i když v životě je někdy nutné s ním dál komunikovat takřikajíc „ze služebních důvodů“. Je možné, že Bůh s takovými typy komunikuje pouze na základě mravně-etického závazku, který si na sebe vzal svou misí Všedržitelnosti ...

Přívrženci požadavku opakovatelnosti výsledků vědeckých experimentů nedorostli v intelektuálním ani v mravně-etickém ohledu k pochopení mravně-etické podmíněnosti odpovědi na otázku: „Existuje Bůh?“

A metody, které si osvojili pro studium živých tvorů (chytit, zavřít do klece, provést pitvu, vystavit v muzeu kostru a vycpaninu, a potom napsat dizertaci a stát se „významným biologem“), nejsou zdaleka ve všech případech funkční, nemluvě už o tom, že za určitých okolností by se sami mohli proměnit v podobný exponát něčí ZOO a to třeba i v podobě vycpaniny¹.

Nicméně v celé historii mnozí významní vědečtí činitelé své přesvědčení o existenci Boha vyjadřovali. Výběr výroků některých z nich uvedla Komsomolskaja pravda (30. 10. 2007 v článku Světlany Kuzinové – Žije Bůh v jiném vesmíru?):

«Isaac NEWTON (1643 — 1727), fyzik a matematik:

---

¹ V satirické novele určené pro mladší vědecké pracovníky Pondělí začíná v sobotu od bratrů Strugackých je jedním z hrdinů mág Cristobal Josevič Junta. V minulosti byl Velikým inkvizitorem a v letech druhé světové války 20. století se soudě podle všeho dostal do hitlerovského koncentráku, kde se seznámil s jakýmsi Standartenführerem SS. O výsledcích této jejich známosti se v novele píše:

«Do svého kabinetu (Junta: - naše vysvětlení k citaci) téměř nikoho nepouštěl a po ústavu kolovaly mlhavé zvěsti, že tam má spoustu zajímavých věcí. Říkalo se, že v koutě kabinetu stojí skvěle vymodelovaná figura jednoho dávného známého Cristobala Joseviče, standartenführera SS v plné slavnostní uniformě s monoklem, kordem, železným křížem, dubovými listy a všelijakými dalšími cetkami. Junta byl skvělým preparátorem. Standartenführer, podle slov Cristobala Joseviče, rovněž, ale Cristobal Josevič byl rychlejší» (preparátor – odborník na výrobu vycpaných zvířat...: naše vysvětlení k citaci).

Je známo, že vězni byli v některých hitlerovských koncentracích využíváni pro vědecké výzkumy, a že výzkumníci nebyli ve vztahu k nim vázáni žádnými mravně-etickými normami.

Základy sociologie

“Skvělé uspořádání a harmonii vesmíru může vysvětlovat pouze skutečnost, že byl vesmír vytvořen podle plánu vševědoucí a všemocné bytosti.”

Charles DARWIN (1809 — 1882), přírodovědec:

„Vysvětlovat původ života na Zemi pouhou náhodou, je stejné, jako byste vysvětlovali původ slovníku výbuchem v tiskárně. Skutečnost, že není možné přiznat, že by ten podivuhodný svět s námi jako myslícími bytostmi vznikl náhodou, se mi zdá tím hlavním důkazem existence Boha. Svět se zakládá na zákonitostech a projevuje se jako výtvar rozumu, což poukazuje na Tvůrce“.

Louis PASTEUR (1822 — 1895), chemik, biolog:

«Jednou nastoupí den, kdy se lidé budou smát hlouposti dnešní materialistické filozofie. Čím více se zabývám studiem přírody, tím více se pozastavuji v uctivém úžasu nad prací Tvůrce a v laboratoři se při své práci modlím.»

Max PLANCK (1858 — 1947), fyzik:

„Jak náboženství, tak i věda v konečném důsledku hledají pravdu a vede je to k vyznávání Boha. Náboženství Ho představuje jako základ a věda jako konec každé fenomenální představy o světě.“

Albert EINSTEIN (1879 — 1955), fyzik:

„Každý seriózní přírodovědec musí být nějakým způsobem člověkem zbožným. Jinak si nemůže vysvětlit, že by ty neuvěřitelně delikátní vzájemné vazby, které pozoruje, nevymyslel On. V nekonečném Universu se projevuje činnost nekonečně dokonalého Rozumu. Obvyklá představa o mně jako o ateistovi je veliký omyl. Pokud tento dojem vznikl z mých vědeckých prací, tak mohu jen říci, že má práce nebyla pochopena... Zbytečně si před tváří katastrof 20. století mnozí stěžují: „Jak to mohl Bůh dopustit?“ Ano, On to dopustil: dopustil naši svobodu, ale neponechal nás ve tmě nevědomosti. Cesta poznání dobra a zla nám byla ukázána a lidé museli sami zaplatit za svou volbu špatných cest.“

Wernher von BRAUN (1912 — 1977), fyzik, jeden ze zakladatelů kosmonautiky, vedoucí amerického kosmického programu¹:

---

¹ Komsomolská pravda se již ostýchala zmínit, že se jednalo o válečného zločince, neboť v letech druhé světové války pracoval pro hitlerovské Německo a byl tvůrcem rakety V-1 (střela s plochou dráhou letu) a V-2 (balistická), kterými hitlerovci ostřelovali Londýn. Po ukončení druhé světové

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

„Já nemohu pochopit vědce, který by neuznával existenci Vyššího Rozumu v celém systému všehomíru, stejně jako bych nemohl pochopit bohoslovce, který by popíral vědecký progres. Náboženství a věda jsou sestry.“

Z lekcí neurofyziologa Johna ECCLESE (nar. 1903) z doby, kdy získal Nobelovu cenu:

„Jsem nucen si myslet, že existuje něco, co se podobá nadpřirozené podstatě mého unikátního, uvědomělého ducha a mé unikátní duše... Idea nadpřirozeného tvoření mi pomáhá vyhýbat se očividně nesmyslným úsudkům o genetickém původu mého unikátního „Já“.

Andrej SACHAROV (1921 — 1989), fyzik:

„Neumím si představit Všehomír a lidský život bez nějakého konceptuálního počátku, bez zdroje duchovního „tepla“, který by ležel mimo materii a její zákony. Toto cítění se pravděpodobně dá nazvat náboženským.“

(...)

NÁZOR SKEPTIKA

Laureát Nobelovy ceny Vitalij Ginzburg¹:

Víra nebo naopak ateismus jsou intuitivní pojmy. V jejich případě se nedá nic dokázat matematicky. Já si v žádném případě nemyslím, že by víra v Boha byla neslučitelná s vědou. Je pouze nutné obzvláště odlišovat náboženství a víru v „něco takového mimo nás, co se neomezuje na přírodu“. Nelze to vyvrátit, ale já tento pohled na věc nesdílím. Je to něco, co je mi úplně k ničemu, nedá se to prověřit a nic mi to nedává. Je to spojování něčeho neznámého s něčím neznámým. Úplně jinou věcí je náboženství, tedy vyznávání nějaké konfese. Jak je známo, tak v křesťanství, judaismu a islámu se domnívají, že existuje aktivní Bůh, který zasahuje do lidských věcí. Říká se tomu teismus. Já si myslím, že teismus je zcela neslučitelný s vědeckým světonázorem. Křesťan věří v posvátnost Bible, v neposkrvrněné početí a ďábla, a to jsou všechno zázraky, které odporují vědě. Když vznikala náboženství,

---

války byl Wernher von Braun politickým rozhodnutím vedení USA zproštěn odpovědnosti za spoluúčast na vojenských zločinech hitlerovského režimu a začal připravovat vojenské zločiny USA, když se postavil do čela technického vedení jejich raketových programů, z nichž pouze jeden byl určen pro vesmírný výzkum.

¹ Vitalij Lazarevič Ginzburg (1916 — 2009).

Základy sociologie

byla věda na takové úrovni, že bylo možné uvěřit i v neposkvrněné početí... Einstein zdůrazňoval, že nevěří v Boha, který řídí lidské věci, ale v něco vyššího, v Boha Benedikta Spinozy, a to je příroda. Pokud nazvete Boha přírodou, je to otázka termínů. A pokud existuje Bůh, tak proč dopouští takové strašné věci jako je genocida, vraždy? Kde je logika? Nechápu, jak mohou lidé věřit v Boha Všemohoucího, který se s tím vším smiřuje.

Ale abych pravdu řekl, tak věřícím závidím. Je mi téměř 90 let a jsem soudný člověk, takže si uvědomuji, že mohu v kterémkoliv okamžiku zemřít. Mohu onemocnět, trpět a mám rodinu. Pokud bych byl věřícím, bylo by to pro mě snadnější, a to bych rád....»
(<http://www.kp.ru/daily/23993/77475/>).

— Poslední přiznání V. Ginzburga je svou podstatou analogické tomu, co popsals F. I. Tjutčev ve své básni Naše století:

*Не плоть, а дух растлился в наши дни,
И человек отчаянно тоскует...
Он к свету рвётся из ночной тени
И, свет обретши, ролицет и бунтует.*

*Безверием палим и иссушён,
Невыносимое он днесь выносит...
И сознаёт свою погиль он,
И жаждет веры — но о ней не просит...*

*Не скажет век, с молитвой и слезой,
Как ни скорбит пред замкнутою дверью:
“Впусти меня! — Я верю, Боже мой!
Приди на помощь моему неверью!..”*

*Ne tělo, to duch je rozvrácen v naše dny,
a člověk si zoufale stýská.
Ke světlu dere se z noční temnoty
a získajíc svět reptá, nevyšká.*

*Bez víry cítí se spálen a vysušen,
snáší to, co se vydržet nedá.
Ke zkáze ví, že je odsouzen.
Ač o víru neprosí, přesto ji hledá.*

*Smutný je před dveřmi, zamčené jsou,
však modlitbou, slzou, se nepokoří:
Bože, já věřím! Vpusť duši mou!
Ať pomoc tvá moji nevíru zboří.*

Avšak omezené a neadekvátní představy o metodologii poznání a kritériích pravdivosti neumožňují nejen laureátovi Nobelovy ceny, ale ani mnohým dalším lidem, překonat konflikt vědeckých znalostí a náboženských názorů, konflikt víry a osobních prožitků. A jako následek podobných vnitřních osobnostně-psychologických konfliktů — v otázce podmíněnosti fungování lidského intelektu a jeho výsledků mravností jedince — existují různé názory.

Jeden z nich spočívá v tom, že intelekt a výsledky intelektuální činnosti nejsou mravně podmíněny. To je příznačné pro materialistickou vědu, která vidí intelekt jako funkční specializovaný stroj, je-

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

hož konstrukce určuje typ úkolů, které může řešit a výkonnost při řešení každého z nich. V podstatě tento názor vyjádřil vědec zabývající se aplikovanou matematikou N. N. Moisejev (1917 – 2000) u kulatého stolu v Gorbačovově fondu již v roce 1995:

«Nahoře (z kontextu se jedná o hierarchii moci – naše vysvětlení k citaci) může sedět ničema, darebák, může tam sedět kariérista, ale pokud je to moudrý člověk, je mu již teď mnohé odpuštěno, protože si bude uvědomovat, že to, co dělá, náš stát potřebuje» (Přestavba. Po deseti letech, Moskva, duben-85, 1995, náklad 2 500, str. 148).

Mravnost v té diskusi také byla zmíněna – představitelkou takzvaných „humanitních“ znalostí, ale pouze jako „něco“, co není možné pochopit, a co se netýká rozebírané problematiky společenského vývoje. A k tomuto ignorování problematiky mravní podmíněnosti výsledků činnosti lidí došlo dokonce až poté, kdy akademik N. N. Moisejev vyjádřil výše uvedený názor. V uvedeném sborníku na str. 159, teoretička umění I. A. Andrejevová **zmateně** (její sebehodnocení viz str. 156) prohlašuje následující:

«Mravní základy jsou něco vysokého a složitého¹. Ale etické prvky nám dostupné jsou.»

Absolutně protikladný názor je nám znám z tvorby A. S. Puškina: *«genialita a zločinnost jsou dvě neslučitelné věci.»*² Puškin však již tento svůj výrok neodůvodnil, a tak si ho většina lidí nespojuje s reálným životem. Ve starověku to však již všechno vysvětlil král Šalamoun, který vstoupil do historie s přívlastkem *moudrý*:

«1. Milujte spravedlnost, vy soudcové země, smýšlejte o Hospodinu v dobrotě a hleďte Ho upřímným srdcem. 2. Dává se nalézat těm, kdo Ho nepokoušejí, ukazuje se těm, kdo Mu³ věří. 3. Zvrácené myšlenky totiž odvádějí od Boha, ale Jeho moc zahanbuje nemoudré, když ji pokoušejí. 4. Moudrost nevejde do zlovolné duše, nebude přebývat v těle podrobeném hříchu. 5. Svatý Duch moudrosti prchá před Istí, vzdaluje se od nerozumných myšlenek, v studu se odvrací od nepravosti. 6. Moudrost je duch lidumilný, ale nepromine trest rouhačovi za slova jeho rtů; Bůh je jistě svědkem jeho vnitřních smyslů⁴, dobře vidí do skrytu jeho srdce a slyší všechno, co člověk mluví. 7.

¹ O příčinách toho, proč „jsou mravní základy něco vysokého a složitého“, se hovořilo v hlavě 4.

² A. S. Puškin - Mozart a Salieri.

³ Povšimněme si, že Šalamoun hovoří o víře Bohu, a ne o víře v Boha – kdo Mu věří...

⁴ Včetně těch smyslů, které se dnes řadí mezi „mimosmyslové“.

Duch Hospodinův naplňuje všehomír, On, jenž všemu dává řád, zná každou myšlenku.» (Bible, Synodální překlad (do ruštiny), Starý zákon, Kniha moudrosti, hlava 1).

Tento názor objasňuje Nový zákon: «Jakmile však přijde on, Duch pravdy, uvede vás do veškeré pravdy...» (Jan, 14:26, 16:13). Z Koránu je možné pochopit to samé («Budete-li bohobojní, On dá vám spásné rozlišení a promine vám vaše špatné činy a odpustí vám» - 8:29), což je možné v terminologii dnešní informatiky vyjádřit takto: *schopnost vyčlenit v tempu vývoje situace signál nesoucí nové informace od pozadí* — poskytuje lidem bezprostředně Bůh, a je to podmíněno mravností daného člověka a jeho vírou Bohu.

A ještě jednou zopakujeme slova krále Davida:

«Říká blázen v srdci svém: Není Boha.» (Bible, Kniha žalmů, 13:1, 14:1).

5.8. Ještě jeden aspekt fungování principu „praxe je kritériem pravdy“: «Podle vaší víry se vám staň.»

Na základě chápání světa odmítajícího intuici jedince a Všedržitelnost Boha jako objektivní jevy, funguje princip „praxe je kritériem pravdy“ pouze v režimu přijímání již získaných výsledků.

Ve vztahu k vědeckým teoriím to znamená, že pokud teorie, na základě které se modeluje vývoj situace, tvrdí, že v perspektivě hrozí nepřijemnosti nebo katastrofa, je v reálném životě třeba se vyhnout jednání vedoucímu k těmto nepřijemnostem nebo katastrofě.

Charakter všech teorií je však takový, že jejich praktická aplikace je omezena konkrétními okolnostmi. To znamená, že v jednom rozsahu parametrů jsou teorie funkční, a pokud se parametry dostanou za dané rozmezí, jsou jejich výsledky neprůkazné. Tak například Hookův zákon, podle kterého je deformace přímo úměrná vynaložené síle, není funkční, pokud je po ukončení působení síly přítomna určitá zbytková deformace.

Nesoulad teorií a experimentálních výsledků získaných na těch či oněch modelech může vést ke katastrofám nebo nepřijemnostem nějakého menšího rozsahu.

První sovětská reaktivní stíhačka BI-1 havarovala při testovacím letu, a pilot G. J. Bachčivandži (1908 – 1943), kterému byl posmrtně (až v roce 1973) udělen titul Hrdiny Sovětského svazu, přitom zahynul.

Analýza příčin havárie ukázala, že aerodynamické dispozice BI-1 byly zvoleny na základě aerodynamiky nízkých rychlostí, při kterých

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

je možné nebrat do úvahy stlačitelnost vzduchu obtékajícího letadlo. Jenže při jednom ze svých letů stíhačka BI-1 dosáhla rychlosti blízké rychlosti zvuku a v tomto rozsahu rychlostí vzduch nelze považovat za nestlačitelný plyn, takže teorie aerodynamiky nízkých rychlostí zde přestává platit. Při rychlostech blízkých rychlosti zvuku se v důsledku reálné stlačitelnosti plynu v náběhovém toku vzduchu aerodynamické charakteristiky stíhačky BI-1 změnily natolik, že to vedlo k jejímu svislému letu střemhlav, ze kterého ji nebylo možné dostat. To znamená, že byl zkušební pilot odsouzen ke smrti samotnou konstrukcí BI-1.

V době, kdy se začalo pracovat na projektu BI-1, byl již jev stlačitelnosti plynů znám a bylo možné se dovědět, že:

- změna situace při obtékání a přerozdělení tlaku na vnější povrch letadla v podmínkách citelně se projevující stlačitelnosti vzduchu povede ke změnám jeho aerodynamických charakteristik (aerodynamické síly a momenty jsou z pohledu matematiky vyjádřeny integrály tlaku náběhového toku na každý povrchový bod letadla);
- tato změna aerodynamických charakteristik může být z hlediska říditelnosti letadla nebezpečná při letových rychlostech, za kterých se parametry obtékání významně liší od těch, které byly získány na základě teoretického modelu působení nestlačitelného plynu;
- pro zajištění bezpečnosti letu při rychlostech, za kterých není možné nebrat do úvahy stlačitelnost vzduchu, je nutné zahájit práci na vývoji aerodynamiky vysokých rychlostí.

Zda konstruktér BI-1 V. F. Bolchovitnikov (1899 – 1970) v procesu projektování letadla trval na vyřešení těchto problémů a bylo mu to z vyšších instancí zamítnuto, nebo se sám spolehl na „nějak to dopadne“, nám dnes není známo. Ale reálně se katastrofa BI-1 stala vyjádřením principu „praxe je kritériem pravdy“ v tom smyslu, že tak bylo zjištěno, že aerodynamika nízkých rychlostí, při které je možné z hlediska bezpečnosti nebrat do úvahy stlačitelnost vzduchu a aerodynamika vysokých rychlostí, při kterých stlačitelnost vzduchu mění situaci vznikající obtékáním vzduchu i aerodynamické síly, jsou dvě rozdílné aerodynamiky, což musí být zohledněno v příslušných teoriích a v rozdílné experimentální základně.

Tento i mnohé další příklady nás vedou k otázce: *Je možné se vyhnout takovým situacím, ve kterých princip „praxe je kritériem pravdy“ funguje jako stimul k tomu, abychom odhalili a pochopili principy*

katastrofy nebo nějakých rozsahově menších nepříjemností, ke kterým již reálně došlo?

Odpověď na tuto otázku je subjektivní a úzce spojená s otázkou uznání nebo neuznání objektivní existence takových jevů, jako jsou intuice jedince a Všedržitelnost Boha. V případě volby jakékoliv varianty odpovědi (intuice a Všedržitelnost jsou objektivní jevy nebo intuice a Všedržitelnost jsou výmysly) je však princip „praxe je kritériem pravdy“ vyjádřením praktické realizace jiného principu — *«Podle vaší víry se vám staň.»* (Bible, Nový zákon, Matouš, 9:29) — ve vztahu k přívržencům každého ze dvou druhů subjektivismu, tj.:

- ti, kteří odmítají intuici a Všedržitelnost jako objektivní jev – se budou zaručeně dostávat do situací, ve kterých princip „praxe je kritériem pravdy“ bude obnažovat neprůkaznost těch či oněch teorií v podobě nepříjemností a katastrof, ke kterým bude docházet v důsledku dodržování těchto teorií;
- ti, kteří uznávají intuici a Všedržitelnost jako objektivní jevy – se budou prakticky přesvědčovat o tom, že intuice (pokud je v souladu s božím Záměrem) a také Všedržitelnost je předem upozorní na nastupující reálné nebezpečí a blížící se neštěstí, čímž jim umožní, aby se jim vyhnuli, nebo se na ně připravili a dokázali je úspěšně překonat.

Tato tvrzení nevyplývají z důkazní metody vypracování znalostí a návyků, ale z té popisné. Klíč k pochopení tohoto objektivního jevu – rozdílných osudů nositelů dvou druhů subjektivismu, poskytuje Dostatečně všeobecná teorie řízení (DVTR/DOTU, které je zasvěcena následující hlava 6), a která nebyla vytvořena na základě důkazní metody vypracovávání znalostí, ale z větší části právě na základě té popisné.

První okolnost vyčtená z Dostatečně všeobecné teorie řízení spočívá v tom, že z hlediska teorie a *praxe* řízení význam informací charakterizujících proces řízení jako takový klesá v následujícím pořadí:

- **objektivně se otevřely** (*vznikly, objevily se*¹) možnosti, že se průběh procesu řízení může v budoucnosti odchýlit od normálních parametrů;

---

¹ Slova „vznikly“, „objevily se“ jsou - možná - obvyklejší, ale pokud je vztáhneme na pojem trojedinosti matérie-informace-míry, tak v podstatě přesnější bude říci: *objektivní možnosti se otevřely v průběhu procesu za konkrétních okolností v souladu s maticí možných stavů.* Možnosti nemohly „vzniknout“, „objevit se“, neboť od počátku existovaly v Míře – v Matici-Předurčení bytí Všehomíru.

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

- možnosti začaly být realizovány a rýsuje se tendence, že se průběh procesu řízení od normálních parametrů odchýlí;
- průběh procesu se od normálních parametrů odchýlil, ale stále se ještě nachází v přípustných mezích;
- odchylka parametrů procesu je na hraně přípustných hodnot;
- proces se dostal za přípustné meze, ale ještě existuje určitý čas, aby byla přijata opatření k návratu procesu do přípustných mezí a dalo se vyhnout katastrofě – konečné, nebo následkům, které potom budou muset být překonány, a vzniklá škoda bude muset být kompenzována.¹

A prakticky nulový význam mají z hlediska řízení informace, že ke všemu výše vyjmenovanému nedošlo, takže proces řízení probíhá normálně.

Přitom je třeba osvětlit ještě jeden aspekt sledování možností a tendencí pro vypracování řídicího vlivu. Otevírat se mohou nejen nepříznivé možnosti, ale i možnosti příznivé, jejichž realizace umožní cítelně zvýšit kvalitu řízení. To samé se týká i sledování tendencí.

Druhá okolnost vyčtená z Dostatečně všeobecné teorie řízení spočívá v tom, že řízení má vždy konceptuálně určitý charakter, tj. cíle, způsoby a prostředky jejich dosahování jsou určité.

Obě tyto okolnosti mají souvislost s tím, že jak jedinec, tak i společnost jsou součástí procesu Všedržitelnosti:

- jedná-li v rámci božího Záměru, tak včas obdrží informace o možných nepříjemnostech v rámci Všedržitelnosti a bude jim poskytnuta informačně-algoritmická podpora, která jim umožní vyhnout se nepříjemnostem, nebo je úspěšně překonat;
- jedná-li v mezích božího Dopuštění, chybují a chovají se svéhlavě navzdory božímu Záměru, tyto informace jim poskytnuty nebudou, a princip „praxe je kritériem pravdy“ v jejich případě

---

¹ Pro obvyklé Já-centricky diletantské chápání řízení je významová hierarchie řídicích informací přesně opačná: nejvýznamnější je fakticky dokonáný výstup procesu za přípustné meze a nejméně významnými jsou informace o „nějakých možnostech, které se tam kdesi otevírají“.

Skutečnost, že výstup za reálně a ne teoreticky přípustné meze je již počínající katastrofou, a řízení otevřených možností a tendencí je neefektivnější jak ve smyslu dosahování cílů, tak i ve smyslu minima spotřeby výkonu a jiných zdrojů, o tom z hlediska řízení diletantské Já-centrické chápání světa nemá ponětí.

funguje post factum ve vztahu k nepříjemnostem a katastrofám, což je důvodem, aby se zamysleli nad příčinami toho, proč se jim nedaří.

A tato okolnost nás staví před nutnost uvědomovat si rozdíl mezi intuicí, představivostí a pamětí.

Prakticky každý si může připomenout situaci, kdy ho „vnitřní hlas“, nebo nějaká jiná předtucha varovaly, že by neměl něco konkrétního udělat¹. Situace podobného druhu si většina lidí dává do souvislosti se situacemi a jejich pokračováním, které se dělí do dvou vzájemně se vylučujících skupin:

- v těch případech, kdy jedinec dodržoval doporučení „vnitřního hlasu“ a svých předtuch, k žádným nepříjemnostem nedocházelo;
- v těch případech, kdy odmítal doporučení „vnitřního hlasu“ a svých předtuch, dostával se do nepříjemností, nebo se mu sotva dařilo se jim vyhýbat, a někdy z příčin nezávislých na jeho vůli.

Mnozí si také pamatují situace, kdy jim jejich představivost vykreslovala noční můry, které se jakoby již staly za hranicemi jejich vědomí, nebo se jakoby mohou stát v budoucnosti, a potom se ukázalo, že tyto noční můry byly plodem jejich fantazie, tj. reálně mimo hranice jejich vědomí události probíhaly celkem příznivě (a pokud i nepříznivě, tak bez jakékoliv dějové souvislosti s jejich nočními můrami) a obavy z budoucnosti se ukazovaly být planými.

Ale představivost může nejen vykreslovat domnělé nepříjemné události z minulosti, přítomnosti a budoucnosti, ale také ve větší či menší míře měnit reálné vzpomínky na události, ke kterým skutečně došlo a jejichž účastníkem byl přímo daný jedinec. Tento nedostatek psychiky je příznačný absolutní většině lidí a jediný efektivní prostředek, jak se ho zbavit, je naučit se vyvolávat ve vědomí ten tok pocitů, který reálně jedinec cítil v době, kdy byl účastníkem daných událostí,

---

¹ K situacím, kdy „vnitřní hlas“ člověku naléhavě doporučoval udělat něco konkrétního, dochází dosti zřídka. Příčina spočívá v tom, že člověk má Shora poskytnutu svobodu volby cílů a linií svého chování, a pokud jedná v rámci Záměru v přípustných mezích, tak ho nenutí dělat něco z toho, co by mu „nebylo po chuti“. Ale pokud se snaží držet Záměru a v něčem chybuje, budou mu Shora poskytnuty náznaky, že nemá dělat něco konkrétního, co má v úmyslu udělat, nebo do čeho se osobně dostal vlivem okolností nebo jiných lidí.

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

na které se pokouší si vzpomenout. V ruském jazyce je tento jev psychiky charakterizován slovy „všechno to prožít znovu“¹.

Pokud si ve svém vědomí jedinec vyvolá vlastní pocity – náladu – kterou pocíťoval v té době, kdy ho před něčím varoval „vnitřní hlas“ a měl předtuchy; a potom náladu z té doby, kdy mu jeho představivost vykreslovala nepříjemné události, musí si přiznat, že to byly dva kvalitativně odlišné typy pocitů – nálady a přesněji – emocionálně-významových naladění.

A to nás vede k otázce nejdokonalejšího (ve smyslu zajištění bezpečnosti a efektivnosti činnosti) emocionálně-významového naladění psychiky jedince.

5.9. Nejdokonalejší emocionálně-významové naladění

Je možné zformulovat tvrzení:

Všedržitel chyby nedělá: všechno, co se děje, se děje k lepšímu; všechno, co se stalo a co se stane, se stalo a stane se nejlepším možným způsobem s ohledem na záměry a etiku plynoucí z reálné mravnosti, jejímiž nositeli jsou jedinci ve svém souhrnu tvořící společnost; Všedržitel je veliký a všemocný a Jeho milost je nekonečná.

Smysl tohoto tvrzení je jednoznačný. Nabízí se otázka: *Jaké emoce musí vyvolávat uvědomění si této skutečnosti?* – Je jasné, že při různých typech struktury psychiky – různé. Při lidském typu struktury psychiky musí být uvědomění si této skutečnosti doprovázeno světlými – kladnými emocemi, které je možné charakterizovat slovy: klidná slavnostní nálada, Láska tryskající do Světa.

Je-li jedinci tato skutečnost známa, může se naučit vyvolávat v sobě právě takové emoce a udržovat si toto emocionálně-významové naladění v životě v procesu své interakce se sociálním a přírodním prostředím.

A až když **při uvědomění si uvedených skutečností** nastoupí vnitřní usmířenost a přání přinášet Světu dobro s otevřenou duší a vznikne tak správné emocionální pozadí, správné naladění, je za *naslouchání hlasu svědomí* možné začít jednat a konání bude ušlechtilé; jinak bude

---

¹ V scientologické praxi tomu odpovídá termín „recall“ – v přímém významu: „opakované vyvolání“, rozumí se tím - „toku pocitů“.

algoritmika nevědomých úrovní psychiky a celková psychika fungovat falešně, stejně jako když falešně hraje rozladěný klavír nebo kytara.²

Právě takové emocionálně-významové naladění je nejlepší udržovat si ve svém životě a při svém jednání. Je třeba se naučit vědomě, vůlí 1) naladit se tak ihned po probuzení a 2) vracet se k němu, pokud vlivem aktuálních okolností dochází k přechodu do jiného naladění.

Tvrzení, kterým jsme zahájili tuto kapitolu hlavy 5, je svého druhu „ladičkou“ pro vytvoření správného emocionálně-významového naladění. Právě takové emocionálně-významové naladění psychiky zajišťuje nejdokonalejší fungování smyslů, intelektu a vědomé vůle.

V souladu s tím je možné souhlasit s tvrzením historicky vzniklé křesťanské tradice, že *těžkomyslnost je hřích*.

Protikladem těžkomyslnosti je „stav euforie“. Stav, ve kterých emoce, které se zdají být „kladnými“, dosahují závratných výšek a jedinec je opilý svými vášněmi, takže je nelze považovat za normální, neboť pokud se vrátíme k analogii, že „emoce jsou v psychice takovou funkční kontrolkou na řídicím pultu“ (kapitola 4.5), tak musí být podobné situace vnímány jako selhání energetiky biopole: energie je

² Bohužel se v historicky vzniklé kultuře lidstva, v široce rozšířených exotických nábožensko-filozofických systémech otázka vytvoření určitého emocionálně-významového naladění samotným člověkem jako klíčové záležitosti pro to, aby mohl začít správně jednat, řeší pouze v buddhismu:

„Neexistuje žádná věc, která by nás mohla zvnějšku donutit strádat; vše záleží na výkladu podle našich zkušeností. Odsud plyne velká role rozumu v tom, zda strádáme nebo pocítujeme radost.“

„Neschopnost dosáhnout nějaké věci není důvodem pro znepokojení. Schopnost dosáhnout nějaké věci také není důvodem, abychom se vzrušovali. Tak proč bychom neměli zůstat klidní? Buďte šťastní.“

„Jediným zdrojem vašich strádání jsou vaše vlastní činy. Vždy dávejte pozor na to, co činíte.“

„Naučte se vždy být klidní a rozumní. Když jste klidní a rozumní, vaše činy budou odpovídat situaci a nebudou zkaleny negativními emocemi.“

„Moudrost je bez soucitu suchopárna a škodlivá. Soucit je bez moudrosti slepý a slabý. Neopovrhujte moudrostí ani soucitem.“

„Prvním krokem k moudrosti je uvidět vlastní nedostatky. Takže v první řadě napravte vlastní nedostatky.“

„Činy vycházející z hněvu svědčí o tom, že jste přišli o svou sebekontrolu a nejste již schopni jasně myslet a usuzovat. To je velice nebezpečná cesta.“

Tato buddhistická ponaučení jsou uvedena podle publikace zveřejněné na internetu na adrese (ve stavu z roku 2010, citace byly zvoleny výběrově): <http://www.sunhome.ru/religion/11181>.

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

více, než je nezbytné pro uvědomělou činnost v rámci Záměru. Kromě toho ve stavu „emočního přepětí“ („stavu blaženosti“, „euforie“, „orgasmu“) aktivita mozku klesá na minimum svého výkonu v bdělém stavu. Je třeba také chápat, že energetické toky biopole jsou vždy modulované nějakým smyslem, a pokud není plně ovládán a tím spíše ve stavu „euforie“ („emocionálního přepětí“) ve chvíli, kdy *aktivita mozku i funkčnost intelektu klesá na minimum*, není vůbec jisté, že smysl doprovázející emocionálně-energetický zdvih leží v rámci Záměru, přestože energie ho přinášející vyvolává *příjemné opojení*.

V podstatě uvedené znamená, že jedinec je při lidském typu struktury psychiky emocionálně-kladně soběstačný, tj. jeho emoce „*se nepoddávají přednastavenému tvaru*“ danému okolnostmi. **To však neznamená, že je bez emocí, a že soustředěně nesleduje okolní dění.** Právě při výše popsaném emočně-významovém naladění, ve stavu klidné, slavnostní radosti je znepokojení vyvolané reálně probíhajícími negativními událostmi vnímáno nejjasněji a včas, a proto je možné mu dobře porozumět a vyhnout se nepříjemnostem.

5.10. Osvojení metody dialektického poznání a tandemový princip činnosti

Ze všeho, co zde bylo vyloženo, musí být jasné, že popis metody dialektického poznání je jednou věcí a její osvojení, tj. vypěstování takové vlastní osobnostní kultury dialektického poznání zase úplně jinou. Vede nás to k problému, jak si tedy tu dialektickou metodu poznání osvojit?

Variant jejího osvojení je několik:

- PRVNÍ. Samostatně, na základě dříve vyloženého, odhalit ve vlastní psychice ty komponenty a procesy, o kterých bylo pojednáváno v hlavách 2 – 5. Pozitivní je, že dvouúrovňový model psychiky je metrologicky průkazný na základě fungování smyslových orgánů a intelektuální činnosti na úrovni vědomí. Potom je nutné cílevědomě s využitím vůle reorganizovat procesy zpracovávání informací v souladu s výše uvedeným.
- DRUHÝ. Je třeba chápat, že téměř všechny texty, které v kultuře civilizace existují, je možné přiřadit k jedné ze dvou kategorií:
  - první – v těch autor píše o tom, co již z větší části zná a chápe v okamžiku, kdy zasedl k sepsání daného textu;
  - druhá – v těch autor (nebo autoři) v okamžiku zahájení práce nad textem nevědí a nemají ujasněno, co bude konečný text

přesně obsahovat, neboť se v průběhu psaní textu autor (autoři) teprve nad něčím zamýšlejí a text je víceméně adekvátním svědectvím toku jejich myšlenek, a obsahuje tedy jak informace z úrovně vědomí, tak i implicitní text – začleněný vědomě i nevědomě.

Pokud autoři textů druhé kategorie ovládají kulturu dialektiky poznání a skutečně řeší úkol jak pochopit ten či onen problém, odrazí se proces dialektického poznání v textu.

Samozřejmě, že zájem při čtení takového druhu textů může být dvojitý: **zaprvé**, pochopit tu znalost, která je v textu zaznamenána a **zadruhé** odhalit v textu vyjádřenou metodu poznání.

Tj. poté, kdy se seznámíte se znalostí, která je obsahem textu, je možné si tento text přečíst podruhé, aniž byste obraceli svou pozornost na jeho obsah z hlediska předkládané znalosti, ale se zaměřením na odhalení metody vypracování této znalosti, která je v textu také přítomna. Varianty zaznamenané metody dialektického poznání se však v textech podobného druhu mohou lišit: buď jsou otázky kladené s cílem vyřešit autory odhalené neurčitosti v textu pokládány přímo, ve zjevné podobě, nebo jsou implikovány. V případě, že jsou otázky implikovány, bude nutné na základě odpovědí obsažených v textu rekonstruovat otázky, které autoři ponechali nevyřčené, nebo které jim jejich nevědomé úrovně psychiky nepředaly na úroveň vědomí.

Nebude-li v procesu čtení takového druhu textu se zájmem zaměřeným na druhý aspekt – *na dialektickou metodu poznání obsaženou v textu* – psychika jedince v „podmaněném“, „zacykleném“ nebo „paradoxním stavu“, ve stavu „generování námitek, výčitek a otázek k autorovi“ (či kolektivu autorů), ale bude naopak svobodná, a proto otevřená k přijetí informací, osvojí si dialektiku jako metodu poznání a tvořivosti. Potom už je pouze otázkou, *zda si jedinec svými smysly tento proces uvědomí a bude v budoucnu používat metodu dialektického poznání v životě uvědoměle či ne?*

To nás přivádí k otázce: *Či díla bychom měli číst, abychom si na jejich základě osvojili dialektický proces poznání?*

— Je možné číst dnes už zapomenutého A. S. Chomjakova (i když je třeba mít na paměti, že jeho dialektičnost byla omezena podmaněním pravoslavnou věroukou), je možné číst J. V. Stalina. Číst G. Hegela a K. Marxe je zbytečné: G. Hegel je vybroušený

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

čestný logik a K. Marx „koktejl“ prázdných řečí a „d'ábelské logiky“, i když je možné se v jeho dílech seznámit s faktologií důležitou pro pochopení historie. Je možné číst B. Engelse a V. I. Lenina, avšak s velmi kritickým přístupem, neboť v důsledku ateismu jejich dialektika celkem často přechází k „d'ábelské logice“. Kromě toho všchnu literaturu vnitřního prediktoru SSSR a konkrétně práce Dialektika a ateismus: dvě neslučitelné podstaty, Náš jazyk: jako objektivní danost a kultura řeči, Dostatečně všeobecná teorie řízení, Společnost: státnost a rodina, Od člověkopodobnosti k lidskosti - jsou texty, ve kterých je zaznamenán proces dialektického poznání a polytandemový princip činnosti, o kterém bude řeč dále.

- TŘETÍ. Vypracování dialektické metody poznání na základě tandemového nebo polytandemového principu činnosti.

Odedávna je známo přísloví „Jeden rozum je dobrý, ale dva jsou lepší“ (dát hlavy dohromady).

Klasická psychologie davo-„elitářské“ *společnosti individualistů* však mlčky přechází otázku, proč jsou dva rozumy lepší než jeden? Proč tři rozumy nejsou lepší než dva? A proč, i když „Bůh má trojici rád“, je vždy „třetí ten přebytečný“ a to nejen ve vztazích mezi mužem a ženou? A protože stará moudrost sice tvrdí, že „rozum je dobrý, ale dva jsou lepší“, ale již mlčí o tom, proč by právě dva rozumy *měly být lepší než jeden individuální rozum*, musíme na to přijít sami.

Obrátíme se kvůli tomu k historii starověkého Egypta. Ve 20. století učebnice dějepisu a mnohá umělecká díla Egypt vyobrazují tak, jakoby vyšší „žrečstvo“ bylo elitářskou korporací podřízenou faraónovi. Ve skutečnosti to však bylo jinak.

Každé řídicí rozhodnutí může být vypracováno buď individuálně, nebo kolektivně. Avšak při uvedení tohoto rozhodnutí do života může být odpovědnost nesena pouze individuálně-personálně. Kvalita života je v první řadě určována kvalitou samotného rozhodnutí (konceptí řízení jako vzájemně koordinovaného souboru cílů, způsobů a prostředků jejich dosahování), a potom již – jako důsledek – realizací rozhodnutí, kvalitou samotné realizace.

V Egyptě byla znacharská korporace, obvykle nazývaná „žrečstvem“, „mozkovým trustem“ se znalostmi o Životě a jeho problematice, který se zabýval vypracováváním řídicích rozhodnutí. Faraon, *jako jeden ze zasvěcených „žreců“* byl také součástí této zna-

charské korporace, jenže nestál v jejím čele, ale v čele státního aparátu, kterému znacharská korporace ukládala realizaci svých rozhodnutí.

Přítom navzdory reálnému významu funkcí znacharské korporace a státního aparátu – znacharská korporace v obyčejných lidech vyvolávala dojem, že slouží faraónovi a skrývala, že to naopak faraon se zodpovídá jí a nese odpovědnost za práci státního aparátu. Od 20. století tímto způsobem také vykreslují starověký Egypt učebnice dějepisu a mnohá literární díla (například film *Mumie*)¹.

V době faraonů byla v Egyptě špička znacharské hierarchie tvořena desítkou nejvyšších zasvěcených Severu a desítkou zasvěcených Jihu², a každá z těchto desítek měla v čele jedenáctého hierofanta³ - který v ní zastával místo předního hierofanta a vedoucího skupiny.

Jinými slovy, nejvyšší mocenskou strukturu starověkého Egypta je možné matematicky popsat dost specifickým vzorcem:

$$2 \times (1 + 10)$$

Dva nejvyšší „žreci“ zastávali rovnoprávné postavení a měli stejné pravomoci. Tato struktura nejvyšší „žrečské“ moci byla v Egyptě udržována v návaznosti pokolení po dobu mnohých staletí.

Tato struktura vedla díky zaprogramovaným principům své konstrukce k nevyhnutelnosti vzniku situací, kdy museli nejvyšší „žre-

---

¹ Ještě na konci 19. století učebnice dějin (příkladem je například *Kniha pro čtenáře začátečníky* V. Vodovozova – 1895, zmiňovaná v hlavě 3) i umělecká díla (například román *Bolesława Prusa – Faraon* – 1895) poukazyvaly na to, že „žrečská“ korporace měla v Egyptě větší moc než faraon.

² Egypt se v době faraonů skládal ze dvou zemí: Jihu a Severu, které byly sjednoceny pod jednou faraonovou korunou – takže také existovala dvě hlavní města (Veset/Théby a Mennofer/Memfis). Obě desítky a vedoucí žrec každé z těchto skupin nejvyššího žrečstva (které následně degradovalo na úroveň znacharstva) dohromady v systému mocenských vztahů Egypta reálně stáli v hierarchii nad faraonem, přestože ve společnosti byl udržován kult osobnosti faraona a ne znacharské hierarchie, přičemž stupeň zasvěcení faraona byl obvykle dost vysoký.

V této souvislosti poznamenáme, že Rusko má od dob Petra I. také dvě hlavní města: jsou jimi Moskva a Petrohrad. Co to asi znamená?

³ To slovo znamená: předpovídající budoucnost, čtoucí osud.

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

---

ci“ docházet ke vzájemně se vylučujícím názorům na jedny a ty samé otázky.

Je samozřejmě jednoduché si představit, že se mohli dva přední hierofanti mezi sebou dohodnout na losování, a vybrat tímto způsobem rozhodnutí, které nakonec přijmou. Takový přístup k řešení problému konfliktu řízení a neurčitosti při přijetí rozhodnutí (v případě, že hlasy budou rovnoměrně rozděleny mezi dvě vzájemně se vylučující varianty) je pochopitelný, a přijatelný pro absolutní většinu milovníků „hlasovacích strojů“, kteří se ve své většině nezamýšlejí nad důsledky realizace každého z těchto dvou vzájemně neslučitelných rozhodnutí. A konstrukce mnohých „hlasovacích strojů“ na principu lichého počtu účastníků hlasování hraje roli právě takového losování, protože málokdo může dopředu předpovědět, jak přesně budou rozděleny hlasy při synchronním hlasování skupiny, a na čí straně se ukáže být ten jediný rozhodující hlas.

Ačkoliv se tedy na základě zmíněného předpokladu mohli vedoucí představitelé desetičlenných skupin mezi sebou dohodnout, že budou losovat, bylo by to z jejich strany porušením systémových principů jejich pracovní struktury « $2 \times (1 + 10)$ », kterou vědomě a cíleně vybudovali a udržovali při směně pokolení ve stavu, aby statisticky programově připouštěla situace vzniku vzájemně se vylučujících názorů dvou předních hierarchů na jednu a tu samou *určitou* otázku.

Jinými slovy, přestože přední hierarchové stojící v čele dvou desítek nejvyšších „žreců“ nebyli očividně hloupější než současní „demokratizátoři“ a mohli se dovtípit, že podobný problém s přijetím určitého řešení v případě rovnosti hlasů „pro“ a „proti“ se dá jednoduše odstranit losováním nebo lichým počtem účastníků, uvědomovali si i něco jiného:

Je lepší to nedělat, protože pro základ činnosti musí být zvolen ten názor, který nejlepším způsobem vyjadřuje objektivní pravdu (a přesněji Pravdu-Skutečnost), a losem může být vybráno chybné rozhodnutí.

Názor, že je losováním v té či oné podobě možnost rozhodnout v dané věci přenechána Bohu, nesdílejí všechny věrouky, a to ani v případě losování po modlitbě. Tak například Korán losování přímo zakazuje a přisuzuje podobnou činnost údělu Satana: «Vy, kteří věříte! Víno, hra majsir, obětní kameny a vrhání losů šípy jsou věru věci

hnusné z díla satanova. Vystříhejte se toho - a možná, že budete blaženi.» (Korán, 5:92 (90)). **Tj. přijímání rozhodnutí metodou losování vždy probíhá v mezích Božího dopuštění.** Jinak řečeno, NORMÁLNĚ člověk musí ke svým rozhodnutím přicházet a přijímat je na základě procesu, ve kterém vědomí a vůle hrají rozhodující úlohu nezávisle na tom, zda k rozhodnutí člověk přišel intelektuálně-rozumně nebo intuitivně.

Jenže skutečnost, že rozhodování je opravdu lepší neponechávat na libovůli nevyzpytatelné náhody, a že v řadě případů ani není dobré důvěřovat většině hlasů¹, naivní a omezení příznivci „losovacích strojů“ (stejně jako příznivci monarchie), kteří se starají o to, aby bylo automaticky a nevyhnutelně přijato rozhodnutí v jakékoliv věci převahou minimálně jednoho hlasu lichým počtem účastníků hlasovacího „výboru“, pochopit nedokážou.

Osobitostí pracovní struktury nejvyšší společenské moci starověkého Egypta « $2 \times (1 + 10)$ », která byla stabilní v návaznosti mnohých pokolení, se rozumí, že pokud se dva přední hierarchové neshodnou v názoru na jednu a tu samou věc, musí se stát účastníky jakéhosi zvláštního procesu vypracování a přijetí rozhodnutí, který by vědomě vylučoval nevyzpytatelnou náhodu výsledku losování a stejně tak jednoho rozhodujícího hlasu. To je jediné rozumné vysvětlení takového *systemově vyjádřeného* odmítání přijímat rozhodnutí na základě *nevyzpytatelné* náhody při losování, a stejně tak na základě *nevyzpytatelné* převahy jednoho hlasu. Kromě toho, jestliže by losovali tito přední hierarchové, *kteří byli zároveň i mágy se schopností vůlí ovlivnit mnohé*, mohlo by se losování také změnit v neuvědomělou soutěž, či vůle, jako schopnost podržít si průběh událostí, bude silnější *nezávisle na podstatě a následcích každého z obou alternativních názorů, jež by byl přijat k realizaci*.

A jestliže pracovní struktura « $2 \times (1 + 10)$ » existovala v průběhu staletí bez větších rozporů mezi předními hierarchy obou větví a nebyla nahrazena jinou strukturou fungující na principu lichého počtu nějakého „hlasovacího stroje“, tak to znamená, že přední hierarchové opravdu uměli zajistit fungování systému na základě principu „jeden rozum je dobrý, ale dva jsou lepší“ a byli schopni odůvodněně a

---

¹ Může být vyjádřením omylu převládajícího ve společnosti, jehož následování by mohlo společnost poškodit, a to především právě v krizových situacích.

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

účelně vybírat ze dvou vzájemně se vylučujících názorů ten lepší nebo vypracovat třetí názor, který by předčil dva předchozí, vzájemně neslučitelné.

Jinými slovy dovedně realizovali *tandemový princip* své intelektuální a *celkové psychické* činnosti.

Budeme-li vycházet z toho, že je ovládnání metody dialektického poznání naprogramováno geneticky a přední hierarchové nějakou jeho verzi ovládali, tak do sebe vše začne zapadat. Tato metoda umožňuje chápat, že pravda má ve své konkrétní podobě mnoho hran (nějaká abstraktní „absolutní pravda“ neexistuje), a je jediná. Všechny vzájemně se vylučující neshody ohledně její podstaty jsou projevem chybivosti subjektivismu jedinců snažících se poznat pravdu.

Přední hierarchové znacharstva starověkého Egypta si to uvědomovali a chápali i to, že pokud dojdou oni nebo jejich skupiny ke vzájemně se vylučujícím názorům na jedny a ty samé věci, jsou povinni odhalit chyby subjektivismu, a poté, co se zbaví chyb subjektivismu každého z nich, se jejich názory sjednotí: buď bude ze dvou původních názorů odhalen ten chybný, nebo bude vypracován třetí názor zbavený chyb, nepřesností a omezeností dvou původních.

Nezávisle na tom, zda se opírali o dvouúrovňový model psychiky „vědomí + nevědomé úrovně“, jako to děláme my; nebo bylo jejich chápání psychické činnosti založeno na tom, že vědomě dokázali vnímat procesy biopolí nesoucí psychickou činnost (jak své vlastní, tak i okolních lidí) díky tomu, že ovládali nějaké psychofyziologické praktiky typu indických jóg, tak jestliže udržovali po dobu celých staletí strukturu « $2 \times (1 + 10)$ », znamená to, že uměli odhalovat, diagnostikovat a odstraňovat chyby subjektivismu v průběhu vzájemné psychoanalýzy v režimu tandemové činnosti.

Vrátíme-li se k posuzovanému dvouúrovňovému modelu psychiky „vědomí + nevědomé úrovně“ a vezmeme do úvahy:

- posloupnost návazných etap zpracovávání prvotních informací
„*Osvícení Rozlišením od Boha* $\Rightarrow$ *Pozornost samotného jedince*
 $\Rightarrow$ *Uvědomění si smyslu předaného v osvícení Rozlišením z rozhodnutí učiněného z vlastní vůle* $\Rightarrow$ *Práce intelektu s vnímáním a chápáním světa* $\Rightarrow$ *Změna vnímání a chápání světa* $\Rightarrow$ *Uvědoměle a z vlastní vůle konané činy v konkrétním průběhu životních událostí* $\Rightarrow$ *Potvrzení nebo vyvrácení adekvátnosti nalezeného smyslu*

uplatněním principu „praxe je kritériem pravdy“ v konkrétních životních okolnostech“;

- třetí schéma zpracovávání informací v psychice jedince;
- připomeneme si, že mravní normy řídí informační toky v psychice jedince a integraci individuální psychiky do egregorů,
— tak při výměně názorů oproštěné od předpojatého trvání na vlastní neomylnosti a pravdě, je možné příčiny rozporů odhalit.

Příčiny neshod v názorech a to dokonce i v případě, kdy mají všichni stejný vektor cílů (tj. pokud se v něm nevyskytuje inverze priorit cílů a vzájemně neslučitelných cílů¹) mohou být způsobeny:

- rozdílným vnímáním a chápáním světa jako informační základny pro vypracovávání rozhodnutí – jeden má takové znalosti a ten druhý zase jiné;
- nekoordinovanou prací procesně obrazového a diskrétně logického myšlení, takže v důsledku to, co je oběma známo, nechápou stejně;
- trhlinami v poslušnosti návazných etap zpracovávání prvotních informací;
- nedostatky v mravnosti – neúplností souboru mravních norem, jejich dvojakostí, chybovostí.

To všechno je odhalitelné a odstranitelné v průběhu vzájemné analýzy procesu dialektického poznání, kterého se účastní oba za podmínky, že si nenárokují individuální autorská práva na výsledek svého zkoumání a jeho monopolní autorské využití. Probíhá-li proces v upřímné orientaci na dosažení a uvedení do života Záměru, je ještě efektivnější.

Kromě toho může být tandemový princip realizován v polytandemovém režimu. Existují dvě varianty polytandemového režimu:

- „Kopretina“ – jeden koordinátor postupně pracuje s různými lidmi v tandemovém režimu (s každým z nich);
- „Synchrofázotron“ – tandemy vytvoří řetězec spojený do kruhu, ve kterém potom cirkulují informace související se zkoumáním té či oné problematiky (je lepší to dělat v písemné podobě a poskytnout každému účastníkovi právo vepsat do stávající redakce vše, co považuje za nezbytné a smazat vše, co považuje za zby-

---

¹ Vektor cílů řízení je pojem z Dostatečně všeobecné teorie řízení, která bude ve stručnější variantě vyložena v hlavě 6 části 2 studijního kurzu, kde bude struktura vektoru cílů řízení vysvětlena.

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

tečné). Jestliže všichni účastníci „synchrofázotronu“ ovládají metodu dialektického poznání, je zaručeně ve výsledku procesu získán text, ve kterém je vyjádřeno pochopení problematiky zvolené k analýze několikanásobně převyšující její pochopení kterýmkoliv z účastníků v okamžiku zahájení práce. Přičemž:

Vzhledem k tomu, že potenciál nevědomých úrovní psychiky několikanásobně převyšuje potenciál úrovně vědomí, tak v řadě případů do vědomého pochopení celé hloubky smyslu konečného textu musí účastníci procesu „dorůstat“ po dobu několika let a někdy i desetiletí.

Jestliže účastníci „synchrofázotronu“ metodu dialektického poznání neovládají, a navíc jsou ve vleku svých ambicí a touží se prosadit jako „géniové“, vede to k selhání procesu. Pokud se do stabilního procesu dostanou lidé, kteří neovládají metodu dialektického poznání a jsou přeplněni samolibostí a nechutí se učit, jsou procesem odvrhnuti a odcházejí naplněni pocitem křivdy na ty, kteří „nezaslouženě“ pohrdli jejich „genialitou“.

V tandemovém režimu může být osobnostní kultura dialektického poznání vypracovávána a zdokonalována, jsou-li účastníci tandemu schopni zkrotit svůj Já-centrismus, samolibost a autorské nároky na svůj osobní vklad do společného výsledku.

5.11. Osvobození procesu dialektického poznání od formulací „zákonů dialektiky“

Ve filozofii byly vyjádřeny zákony dialektiky. Nicméně:

Nelze být otrokem formulací a „přízpůsobovat“ vnímání a porozumění konkrétním situacím formulací těch či oněch „zákonů“.

Ukážeme to na příkladu formulací zákonů dialektiky v marxismu.

Prvním zákonem dialektiky je zákon jednoty a boje protikladů. Do tohoto zákona nezapadá odedávna známý princip uskutečňování politiky „rozděl a panuj“: například taková situace, kdy existuje konflikt mezi dvěma stranami a nějaká třetí strana, která spolupracuje s oběma konfliktními protějšky, řídí konflikt na základě svých zájmů.

Druhým zákonem dialektiky je zákon přechodu kvantitativních změn v kvalitativní a kvalitativních v kvantitativní. Do tohoto zákona nezapadá jev izomerie v chemii, kdy různé chemické sloučeniny mají stejnou sestavu atomů a liší se pouze jejich uspořádáním ve svých molekulách.

Třetím zákonem dialektiky je zákon negace negace. Zaprvé má slovo „negace“ samo o sobě ve většině případů, kdy je použito, negativní smysl. Zadruhé je jednou variantou řady negací řada zániků a etap degradací: „pronegujeme“ krok na cestě rozvoje realizovaný v minulosti, „pronegujeme“ krok, který mu předcházela a tak dále, dokud se nedostaneme k úplnému rozvratu a chaosu.

Budeme-li hovořit o vývoji, tak ten probíhá jak evolučně, tak i řadou proměn. A přestože proměny probíhají rychle nebo okamžitě, jejich příprava trvá dlouhou dobu a vyžaduje cílevědomé úsilí.

Nikdo se zdravým rozumem nebude pracovat pro řadu negací vedoucí k zániku všeho a všech a k chaosu. Jak však ukazuje historie, jsou lidé se zdravým rozumem schopni nezištně pracovat pro ideu proměny.

„Integrální zákon dialektiky“ je ve své formulaci banální:

V Životě¹ probíhají interakce *objektivních* různorodostí, jejichž společnou vlastností je jejich příslušnost k Objektivní realitě². Interakce tohoto druhu se projevují jako vývojové procesy struktur Všemíru, a také jako procesy jejich degradace a zániku. V těchto interakcích různorodostí hraje roli vzájemná podmíněnost kvality kvantitou a pořadí: změny v kvantitě a pořadí vedou ke změnám kvality; a kvalitativní změny jsou vyjádřeny v kvantitativních a pořadových změnách řadou proměn³, ke kterým dochází na základě vnitřní a vnější algoritmiky interakcí různorodostí. V interakcích různorodostí⁴ vždy může být odhaleno řízení⁵: buď ve formě samořízení, na jehož realizačním procesu se žádný z odhalených

---

¹ V marxismu-leninismu nazývaném „objektivní realita“.

² Různorodostí, které se vůbec nemusí vzájemně prolínat, nebo jsou nějak jinak „ucelené“ mimo tu skutečnost, že mají společný základ ve své příslušnosti k Objektivní realitě.

³ Jak již bylo řečeno dříve, řada proměn je obecnější než „dialekticko-materialistická“ bezútěšně-peklná cyklíka „negace negace negace...“ reálně se projevující řadou katastrof, přestože to, co se v „dialektickém“ materialismu nazývá „negace negace“, může být jednou z událostí řady proměn nadřazeného procesu.

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

---

subjektů nepodílí; nebo ve formě bezprostředního řízení ze strany některého z odhalených subjektů (jednoho z množiny); nebo se samořízení a řízení nějakým způsobem může vzájemně doplňovat.¹

V reálných procesech dialektického poznání je ale tato formulace k ničemu, protože v průběhu rozvíjení logiky odůvodnění těch či oněch otázek a odpovědí na ně všechny různorodosti, o kterých abstraktně (nekonkrétně) hovoří tato formulace, získávají konkrétní životní vyjádření a nemohou se nazývat zobecňujícími kategoriemi, ale svými jmény maximálně přesně vyjadřujícími jejich podstatu. Banálnosti vyzdvihované na úroveň nedotknutelných pravd jsou jednoduše neplodné.

5.12. Shrnutí hlavy 5

To, co bylo řečeno v předchozích kapitolách hlavy 5, je možné sjednotit a v krátkosti vyložit následovně:

Dialektika je proces vypracovávání nových znalostí a návyků cestou cíleného odhalování a řešení neurčitostí, který spočívá v sestavování posloupností otázek a nacházení odpovědí na ně (nebo v sestavování sítě prolínajících se posloupností otázek a odpovědí).

Subjektivní základ dialektického procesu v sobě zahrnuje návaznou posloupnost zpracovávání prvotních informací v psychice jedince a vypracovávání rozhodnutí (včetně sestavování otázek a nacházení odpovědí na ně) v průběhu porovnávání vstupního toku informací s celkovým chápáním světa, které musí být chráněno před pronikáním informací, *jejichž hodnověrnost není možné posoudit*, do procesu vypracovávání rozhodnutí. Tento proces dialektického poznání je nejefektivnější v lidském typu struktury psychiky. Pravdivost výsledků tohoto procesu je potom tak či onak prověřována principem „praxe je

---

⁴ Přitom různorodostí, které jsou ve vzájemné interakci, může být více než jen dvě (tj. vůbec se nebude jednat o protiklady) a jejich interakce nemusí být bojem.

⁵ V osvětlování otázek řízení, je marxismus, jak již bylo dříve řečeno, nerosozumitelný.

¹ Texty v předcházejících poznámkách pod čarou k tomuto odstavci byly nezbytné pouze jako připomínka omezenosti a nepřesnosti toho, co je ve formulacích zákonů dialektiky v marxismu vyjádřeno přímo a škodlivosti toho, co je v nich vyjádřeno implicitně.

kritériem pravdy“: jak post factum, tak i s předstihem – na základě praktického ovládní intuice.

Objektivním základem úspěchu dialektického procesu poznání je Vseřožitelnost, v jejímž rámci jsou přerozdělovány prvotní informace, a objektivita trojjedinosti matérie-informace-míry ve Všeohomíru, které každému subjektu zajišťují metrologickou průkaznost jeho poznávacího procesu. Metrologická průkaznost je vyjádřena v konkrétnosti vnímání světa a v pojmenovávání jevů podle jejich podstaty.

Vzhledem k tomu, že se dialektické poznání neomezuje na intelektuálně-rozumové (a tím spíše výlučně formálně logické) důkazy, nedá se vše výše uvedené dokázat a algoritmicky-procedurálně reprodukovat.

Přitom je však vše výše uvedené dialekticky potvrditelné na základě faktů, které jsou čtenáři dostupné, i na základě jeho intelektuální činnosti, je-li připraven vnímat to, co zde bylo vyloženo, jako hypotetickou možnost, kterou je princip „praxe je kritériem pravdy“ (v případě jeho upřímného dodržování) schopen potvrdit v případě, že je tato hypotetická možnost objektivně pravdivá, a čtenář není otrokem předsudků, které si vypracoval dříve na základě svého „subjektivního ilusionismu“.

5.13. Doslov k hlavě 5: „Pluralismus názorů“ jako projev poznávací a tvůrčí neschopnosti

Společnost, ve které není dostatečně univerzální a více méně efektivní kultura poznání všeobecně rozšířena, a je jen výsadou určité menšiny, a tím spíše menšiny ovládající určitou esoterickou subkulturou, nemůže mít vládu nad svým osudem a je odsouzena stát se obětí okolností, které někdy formují i její nepřátelé. Jako příklad může posloužit zhroucení ruského impéria v roce 1917 i zhroucení SSSR v průběhu přestavby.

Ukážeme to na konkrétním příkladu. V časopisu Věda a život č. 4, 1988, byl zveřejněn článek Jak přistupovat k vědeckému rozboru historie sovětské společnosti od profesora filozofických věd A. P. Butenka¹, který v uvedeném článku píše:

---

¹ Anatolij Pavlovič Butenko, (1925 – 2005). V době existence světového socialistického systému pracoval jako vedoucí oddělení obecných problémů

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

«Přestože se řídíme jednou metodologií, zkoumáme a jsou nám známa stejná fakta, přicházíme k různým závěrům. Proč?»

A o kus dál najdeme odpověď na tuto otázku. Podle jeho názoru:

«... je to vysvětlitelné tím, že při zkoumání historie vedle metodologie a faktů existuje navíc koncepce sjednocující hlavní etapy posuzované historické doby. Jenže právě tuto koncepci mají autoři, kteří se mezi sebou přou, rozdílnou, a proto jsou vždy úplně stejná fakta osvětlována v jiném smyslovém odstínu.»

V době existence světového socialistického systému pracoval doktor filozofických věd, profesor A. P. Butenko jako vedoucí oddělení obecných problémů světového socialismu Institutu ekonomiky světového socialistického systému při Akademii věd SSSR. Nejednalo se tedy o žádného řadového nižšího vědeckého pracovníka. Byl to představitel tehdejší vědecké „elity“.

Z toho, co píše v uvedených úryvcích, je možné pochopit, že při takové bídě v oblasti metodologie poznání příznačné pro vědeckou „elitu“, která radila politikům a připravovala a odůvodňovala politická rozhodnutí, se Sovětský svaz prostě zhroutit musel.

Jeho článek je jedním z mnoha příkladů toho, jak nositelé oficiální filozofie v SSSR, na základě svého kaleidoskopického chápání světa — v rozporu nejen se Životem, ale i se svými zakladateli a klasiky¹, — trvali v podstatě na principiální nemožnosti poznat Svět: prý - všichni „mají rozdílné koncepce“. *A odkud a jak vznikly vzájemně se vylučující koncepce, a jaká koncepce z množiny možných je pravdivá?* Tak tuto otázku si autor článku nepokládá, čímž se v podstatě rozumí objektivní nevyhnutelnost různorodosti koncepcí a názorů z nich vyplývajících, které se navzájem vylučují.

Je proto nutné vyjasnit si otázku: V čem spočívá podstata metodologické kultury a čím se projevuje?

Metodologie poznání má sloužit k odhalování a rozpoznávání dílčích procesů (objektivních různorodostí) a jejich vzájemné vloženosti

---

světového socialismu Institutu ekonomiky světového socialistického systému při Akademii věd SSSR (od roku 1993 – Institut mezinárodních ekonomických a politických výzkumů při Ruské akademii věd, kde byl hlavním vědeckým pracovníkem od roku 1988 do roku 2005).

¹ K. Marx, B. Engels, L. D. Bronštejn (Trockij), V. I. Lenin, J. V. Stalin byli přesvědčeni o poznatelnosti Světa a otevřeně toto své přesvědčení propagovali a odůvodňovali.

do nadřazených procesů. **Metodologie — metodologie poznání a tvořivosti — se vztahuje se na procesy¹ – události v souhrnu životních událostí.** Dílčí fakta, která je nutné zkoumat, aby bylo možné řídit okolnosti, mohou být zároveň součástí několika vzájemně vložených procesů.

A. P. Butenko sice píše o „zkoumání faktů“, ale již neříká ani slovo o procesech-událostech, jejichž podstatu mají při výkladu koncepcí-modelů ta fakta ilustrovat. Pokud „zkoumáme“ fakta a ignorujeme procesy, které jsou jim nadřazené, tak programujeme vznik situací popisovaných příslovím „pro stromy nevidí les“. Ve výsledku může dojít k situaci, kdy do jedné koncepce zařadíme fakta vztahující se k různým objektivním procesům a získáme tak model-koncepci objektivně neexistujícího procesu. To samé se stane i v případě, kdy budou nějaká fakta z posuzování vyloučena za účelem uplatnění nějaké „ďábelské logiky“, aby na jejím základě mohl být vytvořen nějaký tunelářský scénář s cílem o něčem přesvědčit společnost. Stejný výsledek získáme, bude-li zkoumání té či oné problematiky zakázáno pod různými, zdánlivě ušlechtilými záminkami jako: „nezpochybnitelnost“, „politická korektnost“, dodržování zombifikujících norem té či oné korporativní etiky apod.

Koncepce určená plnit roli modelu reálného procesu nesjednocuje „časové etapy“, jak píše Butenko. Koncepce sjednocuje fakta v subjektivní interpretaci **možná** objektivně existujícího procesu; a **etapy** procesu střídající jedna druhou vytvářejí *čas (historický nebo jinak řečeno – sociální, podmíněný sociálními procesy: viz kapitola 3.7 o trojjedinosti matérie-informace-míry)* podmíněný samotným procesem jako etalonem času, který může být porovnáván s jinými etalony časů.

V případech, kdy není metodologie poznání Pravdy-Skutečnosti orientovaná na odhalování a rozeznávání procesů uvědoměle osvojená, vede přemíra dílčích faktů náležejících k dlouhodobým různorodým a mnohostranným, objektivním, vzájemně vloženým procesům k tomu, že množství metodologicky negramotných lidí přichází k („pluralismu“) množství NEDŮVĚRYHODNÝCH, vzájemně neslučitelných **návorů** na jeden a ten samý objektivní proces.

A to je právě to, co A. P. Butenko charakterizoval slovy *rozdílné koncepce autorů, kteří se mezi sebou neshodnou.*

---

¹ Co-бытие / událost — jak je vidět ze struktury slova (v ruském jazyce), tak jde o proces v souhrnu jiných procesů a o žádný ustrnulý fakt.

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

V letech přestavby to bylo vyzdviženo na úroveň ideálu života společnosti a nazváno „pluralismem názorů“ bez ohledu na to, které z názorů jsou lživé (a o to více – lživé na základě zlého úmyslu), a které jsou pravdivé; a v čem konkrétně jsou mnohostranné názory pravdivé nebo lživé¹. Navíc projevy veřejného zájmu k otázce, jaké konkrétně názory a teorie jsou pravdivé a jaké lživé (a tím spíše ze zlého úmyslu lživé), a veškeré pokusy rozpoutat o této problematice ve společnosti veřejné diskuse gorbačovský režim metodicky a cílevědomě likvidoval. Přitom režim stejně metodicky kultivoval „pluralismus názorů“, který nemá nic společného s právem jedince mít svůj vlastní názor a být přesvědčen o jeho správnosti.

„Pluralismus názorů“ je v davu negramotném z hlediska metodologie poznání a bez vůdce-předáka nevyhnutelný jev, je-li dav na nějakou dobu ponechán sám sobě. Právě z tohoto důvodu je reálná demokracie v davu nemožná a formálně „demokratické“ procedury jsou v něm jednoduše zástěrkou pro diktaturu zákulisní mafie metodologicky vyzbrojených esoteriků. Pluralismus názorů je ve vztahu ke společnosti ničivý, neboť absolutní většina názorů je nesmyslných a nejsou vyjádřením různých hran jedné a té samé, pro všechny společné, objektivní Pravdy-Skutečnosti.

Pokud však člověk disponuje efektivní osobnostní kulturou poznání, tak dílčí fakta procházejí hranolem metody poznání a ve výsledku vzniká **subjektivní** koncepce objektivního procesu. Vytvoří-li se ve společnosti dostatečně široká vrstva metodologicky zdatných lidí, kteří se budou věnovat misi osvěty a šíření metodologického poznání ve společnosti, tak má taková společnost šanci přejít k jiné kvalitě života.

Jinými slovy:

Všechny koncepce a všechny varianty každé z nich jsou důsledkem té či oné metodologie poznání a tvořivosti, která se projevila v subjektivních osobnostních *návycích (poznání a tvořivosti)*.

---

¹ To je také jeden z nesporných ukazatelů omezenosti M. S. Grobačova ve vztahu k jeho funkci lídra vládnoucí strany a hlavy státu, nebo jeho vytříbené zákeřnosti. To samé se týká i ostatních politicky aktivních „demokratizátorů“ epochy přestavby a reformem na území SSSR.

Princip „praxe je kritériem pravdy“ se ve vztahu k důvěryhodnosti **subjektivní** koncepce **objektivního** procesu projevuje ve sblížení prognóz s realitou vývoje **objektivního procesu** v budoucnosti a v odhalování dříve neznámých faktů a jejich vazeb v jeho minulosti na základě koncepce, která na sebe vzala roli modelu reálného života. *Právě proto spočívá základní otázka filozofie užitečné pro život ve vyřešení úkolu mnohovariantního předvídání průběhu událostí v Životě s cílem vypracovat si co nejvhodnější linii vlastního vlivu na jejich průběh.*

Jeden jediný fakt, který nezapadá do teorie (a právě tak do hypotézy), však postačuje k tomu, aby tato teorie (hypotéza) byla uznána za neprůkaznou v té podobě, v jaké vznikla, a to buď úplně, nebo v dříve přijaté oblasti jejího použití. A to platí jak pro přírodní, tak i pro společenské vědy.

Takže nová, dříve neznámá fakta a společenská praxe v průběhu času buď potvrzují správnost subjektivní koncepce objektivního procesu, nebo vedou k nutnosti jejího zdokonalování, přehodnocení a to až do té míry, kdy musí vzniknout principiálně nová koncepce.

Vzhledem k tomu, že jeden a ten samý objektivní proces se obvykle projevuje v množství různorodých dílčích faktů, mohou být různým badatelům přístupné různorodé soubory faktů. Jestliže však nestudují fakta, ale jeden a ten samý objektivní proces a disponují dostatečně efektivní osobnostní kulturou *poznání uplatňovanou v cílech a rámci božího Záměru*, musí se s ohledem na jednotnost míry (matrici možných stavů) a objektivitu informací v Životě v případě jednoho a toho samého objektivního procesu časem nevyhnutelně dobrat k jednotné koncepci. Přitom může být jeden a ten samý názor vztažený na jeden a ten samý proces (událost) v Životě vyjádřený různými lidmi odůvodněn (ilustrován) různými fakty.

V této souvislosti je užitečné zmínit samousvědčující preambuli Lva Roitmana (jednoho z moderátorů rádia „Svoboda“) k pořadu „Fakta a názory. Komentátoři za kulatým stolem“ neodůvodněně nazvaného „analytický“: *„Názory mohou být subjektivní, fakta pouze objektivní. Svoboda názorů je zaručena. Svoboda faktů ne.“*

Hlava 5. Teorie a praxe poznání jako základ tvořivosti

Začneme tím, že objektivní fakta jsou přístupná pouze očítým svědkům a účastníkům daných událostí, a to pouze zčásti, neboť většína z nich nevidí proces-událost v celé jeho plnosti; kromě toho jsou objektivní fakta ještě v určité podobě přístupná „jasnovidcům“. Všem ostatním, a to včetně účastníků pořadu „Fakta a názory“, kteří se sešli „za kulatým stolem“ (a někdy prostřednictvím telefonického spojení), jsou fakta přístupná pouze v jejich subjektivním popisu, takže ve své většině nemohou být objektivní, i když je možné tuto tento problém řadit k „filozofickým finesám“.

Ale ještě horší je to na rádiu „Svoboda“ právě se svobodou a konkrétně se svobodou názorů. Je-li svoboda názorů opravdu zaručena, tak musí být kromě všeho ostatního zaručena také svobodou předkládat k hodnocení i nová fakta. Jestliže je možné na základě určité množiny „faktů“, definované s ohledem na jejich složení a tematiku, odůvodnit určitý názor, tak může předloženi nových faktů včetně těch, které se na první pohled týkají jiné tematiky, vést ke zjištění a odhalení procesů a jejich vzájemných vazeb, které poukážou na nezpůsobilost prvního názoru odůvodňovaného omezenou množinou faktů.

Zákaz do hodnocení svobodně začleňovat fakta (s jejichž pomocí by bylo možné zjistit pravdu a odhalit chyby i vědomou lež) je svou podstatou jedním z prostředků, jak se při hodnocení určité problematiky dají vytvářet „tunelářské scénáře“ nevyhnutelně vedoucí k předem objednaným názorům, a k odůvodnění jejich „pravdivosti“ prostředky „dábelské logiky“. **Je-li tedy při hodnocení zakázáno svobodně využívat fakta, znamená to, že organizátory diskuse odhalení pravdivého názoru, pravdivého stavu věcí a jejich průběhu nezajímá.** — Jinými slovy, organizátoři diskuse sledují jiné cíle, lišící se od těch, které deklarují. Aby tedy dosáhli svých skrytých cílů (a možná cílů svých páníčků, jejichž plnění si ani nemusí uvědomovat, jsou-li zombie), programují psychiku lidí předem objednanými názory, ke kterým účastníci diskuse musí přijít jakoby sami pod tlakem cíleně vybraných reálných nebo vymyšlených faktů.

Nezávisle na tom, zda je uvedená preambule produktem zombifikace Lva Roitmana převládající kulturou, nebo zda jde o produkt uvědomělého odborníka na vedení informační a psychologické války, který ohlásil vzorec-zaklínadlo, nezbyvá než na základě takového přístupu k faktům a názorům konstatovat, že personál rádia „Svoboda“ zdaleka není svobodný.

Základy sociologie

Také je to jeden z ukazatelů, že mise této instituce financované ze státního rozpočtu USA nejen že nemá nic společného s prosazováním svobody, lidovlády a lidských práv, ale naopak spočívá v rafinovaném potlačování svobod, lidovlády a ve snaze poškodit lidi v jejich objektivních právech daných jim od Boha v zájmu globální „elitářské“ menšiny parazitující na lidstvu a podporující charakter současné globální civilizace, který je ve vztahu k biosféře Země parazitický. A je to opravdu tak, neboť na webu rádia „Svoboda“ žádná svobodná diskuse o tématice jeho pořadů neprobíhá: každý názor, který uživatel internetu pošle na tento web, je přijat a následně jej administrátor webu v souladu s udělenými pokyny buď umístí na příslušné fórum, odpovídá-li „tunelářskému scénáři“ pro danou problematiku, který podporuje rádio „Svoboda“; nebo, neodpovídá-li, nikdy se na webu neobjeví, přestože je docela dobře možné, že ho odborníci na vedení psychologické války vezmou na vědomí, promyslí a učiní si na jeho základě „příslušné závěry“.

Jak jasně vyplývá z hlavy 5, je posuzování procesů v psychice jedince pomocí dvouúrovňového modelu „vědomí + nevědomé úrovně psychiky“ díky jeho metrologické průkaznosti velice produktivní, a proto může každý na jeho základě zdokonalovat vlastní psychiku a osobnostní kulturu psychické činnosti, *bude-li si to přát*.

Hlava 5 v redakci ze dne 25. 11. 2009.

Část 2.

Dostatečně všeobecná teorie řízení (DVTŘ) a některé aspekty praktického řízení

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

**Každá věc je formou projevu
nekonečné různorodosti.**

K. Prutkov

Řízení jako takové a Dostatečně všeobecná teorie řízení. Úkoly teorie řízení. Plná funkce řízení. Stabilita ve smyslu předvídatelnosti. Vektory: cílů, stavu, chyby řízení a jejich poměr. Kvalita řízení a optimalnost. Uzavřené systémy a schémata řízení. Způsoby řízení: strukturní, v supersystémech — bezstrukturní a na základě virtuálních struktur. Vyrovnávací režimy a manévry. Krátce o teoriích podobnosti. „Informačně-algoritmická bezpečnost“ – stabilita řízení pod vlivem cílevědomě vytvářeného rušení. O supersystémech a procesech v nich

---

¹ Podrobnější verzi Dostatečně všeobecné teorie řízení naleznete v koncepčních materiálech studijního kurzu Dostatečně všeobecná teorie řízení Fakulty aplikované matematiky a procesů řízení Státní univerzity v Sankt-Petěrburgu, a také v práci Mrtvá voda. V této zkrácené verzi:

- byla vypuštěna část vysvětlení;
- není rozebírán model intelektu na základě trojjednosti matérie-informace-míra;
- nepojednává o souvztažnosti manévrů a teorie katastrof;
- procesy v supersystémech jsou probírány v minimálním rozsahu nezbytném k získání představ o bezstrukturním řízení a řízení na základě virtuálních struktur.

probíhajících. Metoda dynamického programování: metoda jako taková, její symbolismus a úvod do praxe řízení. Shrnutí hlavy 6.

6.1. Řízení jako takové a Dostatečně všeobecná teorie řízení

Lidé se řízením zabývají neustále, i když ne vše, co dělají, za něj považují a nazvali by to slovem řízením, neboť všechny druhy činností mají svá specifická pojmenování. Jenže ani jeden z těchto druhů činností přitom nepřestává být procesem řízení. V souladu s tímto pohledem na věc a bez zabíhání do konkrétních podrobností všech specifických druhů činností, je možné „řízení“ na základě jeho podstaty v tom nejobecnějším smyslu definovat následovně:

Řízení je odhalování objektivních možností, vytyčování cílů a dosahování vybraných cílů v praktické činnosti.

Ještě podotkneme, že tato definice jevu „řízení“ souvisí s definicí jevu „vůle“ v psychice jedince, která byla uvedena v kapitole 4.3:

Vůle je jako životní jev schopnost jedince podřídit sebe a průběh okolností okolo sebe realizaci vlastní uvědomělé účelnosti.

To znamená, že pod termíny „řízení“ a „vůle“ («управление» a «воля») se kryjí jevy blízké si svou podstatou a samotné termíny jsou v ruském jazyce slovy se stejným kořenem. To vám bude zřejmé, pokud si vzpomenete na existenci takzvaných „vypadávajících samohlásek“, které se v jedněch pravopisných tvarech vyskytují a z jiných vypadávají: slovo „řízení“ / «управление» bylo takto o jednu samohlásku zkráceno a vypadalo by s ní následovně «упра-воление», což mnozí lidé netuší, i když by se na to nemělo zapomínat... Kromě toho je slovo řízení pojmově spojeno s významem takových slov jako «право», «правда», «правление» - právo, pravda, vládnutí.

Na základě výše uvedené definice je možné vysvětlit různé aspekty řízení jako objektivního procesu buď obecně, nebo v té či oné konkrétní podobě realizace řízení, a v jakémkoliv stupni podrobnosti jeho rozboru. V závislosti na způsobu provedení je následně získána ta či ona verze teorie řízení.

Dostatečně všeobecná teorie řízení (DVTR), se kterou vám nabízíme seznámit se v kurzu „Základy sociologie“, je produktem *popisné metody poznání*. Vše důkazní (experimentální a logické)

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

v řízení nezačíná na úrovni výkladu DVTR, ale na úrovni matematické formalizace procesů řízení¹ a při řešení reálných řídicích úkolů různého typu v jejich konkrétní podobě.

Z toho vyplývá, že k DVTR je nutné přistupovat analogicky jako k výkladu určité axiomatiky – který může být více či méně zdařilý, ale objektivní podstata předkládaných axiomů, tj. objektivních jevů, které se ukrývají za formulacemi, se v závislosti na kvalitě formulací nemění: pokud jsou samy o sobě (jako „věc o sobě/noumenon“) axiomy pravdivé, je adekvátnost formulací potvrzována v praxi; jsou-li formulace nepřesné nebo chybné, odhalí praxe jejich neprůkaznost při řešení těch či oněch úkolů v důsledku objektivní Míry – matrice možných stavů matérie a způsobů jejího přechodu z jednoho stavu do jiných.

Celkem často je pokládána otázka: Proč byl vybrán název „Dostatečně všeobecná teorie řízení“? Proč se nejmenuje jednoduše „Teorie řízení“ nebo „Všeobecná teorie řízení“?

Odpověď na ni je následující: *Teorii, které mají ve svém názvu slovní spojení „teorie řízení“ je mnoho, ale v okamžiku, kdy začala být v roce 1991 vyvíjena DVTR, mezi nimi neexistovala ani jedna (tedy minimálně mezi těmi široce rozšířenými a pro studium dostupnými), jejíž pojmový aparát by měl tu vlastnost, že by byl komplexní a souvztažný, což je nezbytný předpoklad k tomu, aby prostřednictvím jednoho a toho samého pojmového aparátu bylo možné popisovat jakékoliv procesy řízení, a také jako procesy řízení nebo samořízení interpretovat jakékoliv přírodní a sociální procesy.*

V DVTR byl pojmový aparát disponující univerzálností svého použití na základě komplexnosti souboru pojmů a jejich souvztažnosti předložen, a proto se v názvu teorie řízení objevil přívlastek „všeobecná“.

Ukáže-li se však, že navržený pojmový aparát není pro popis nějakých procesů řízení dostatečný, otevře to možnost dalšího zkoumání procesů řízení a povede to k vytvoření ještě všeobecnější verze Dostatečně všeobecné teorie řízení. Proto bylo k přívlastku „všeobecná“ v názvu teorie připojeno upřesnění „dostatečně“, čím se rozumí jak dostatečnost teorie pro práci s tou problematikou, se kterou se střetli

---

¹ Je to náplní aplikované části matematiky „operační výzkum“ a částečně také „teorie her“, jejichž formální aparát vyžaduje z hlediska řízení odbornou interpretaci, kdykoliv je aplikován při řešení řídicích úloh.

její vývojáři, tak i omezenost chápání života každým jedincem, což ho zavazuje k tomu, aby se nestal nevolníkem těch či oněch formulací (jak o tom bylo pojednáno v kapitole 5.11). Neboť v opačném případě přichází o svobodu dialektického poznání a tvořivosti a v důsledku se sám může stát obětí rozporu formulací s konkrétní situací (nebo „vykolejit“ ostatní).

Jedním z projevů vzájemné souvztažnosti pojmového aparátu DVTR je skutečnost, že není možné začít s výkladem DVTR tak, aby všechny nově probírané pojmy mohly vycházet a opírat se o již dříve vysvětlené pojmy. Tj. v řadě případů je při vysvětlování toho či onoho pojmu nutné opírat se o ty pojmy, které budou důkladně vyloženy později s předpokladem, že v určitém smyslu, dostatečném pro první přiblížení a pochopení nově vysvětlovaných pojmů, jsou tyto ještě nevyvětlené pojmy DVTR čtenáři již pochopitelné.

Prakticky to znamená následující:

1. DVTR musí být ve své komplexnosti a ucelenosti napřed „načtena“ do psychiky na základě *prvotního intuitivního všedně životního-každodenního chápání ještě nezavedených definic termínů.*
2. Potom musí být vše v souladu s celým souhrnem termínů zavedených v DVTR přehodnoceno na základě vzájemné souvztažnosti komponent jejího pojmového aparátu a jejích vazeb na život.
3. Až poté ji bude možné využívat při řešení těch či oněch problémů a různých úkolů všedního života.

Přerušení procesu osvojování DVTR v jakékoliv etapě těchto kroků fakticky znamená výstup z procesu jejího osvojení před jeho ukončením.

Řízení je vždy vyjádřením subjektivismu, a je možné jej uplatňovat pouze ve vztahu k objektivně existujícím procesům a objektivně realizovatelným projektům. Ocitne-li se řídicí subjekt v moci iluze o existenci objektu (procesu), který má v úmyslu řídit, nebo v moci iluze o objektivní realizovatelnosti projektu, bude jeho rozčarování zcela reálné a možná i dost kruté...

Objektivním základem řízení je subjektivní schopnost řídicího subjektu předvídat chování řízeného objektu pod vlivem: vnějšího prostředí, vlastních změn objektu a řízení. Uplatnění této

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

---

schopnosti je klíčem pro vstup do řízení: vše ostatní je již vyjádřením této schopnosti v těch či oněch konkrétních okolnostech řízení.

6.2. Úkoly teorie řízení

V teorii řízení je možné ustanovit pouze dva úkoly.

- **První úkol:** objekt v procesu jeho fungování chceme řídit bezprostředně sami. To je *úkol řízení*.
- **Druhý úkol:** nechceme objekt v procesu jeho fungování řídit, ale chceme, aby se objekt bez naší bezprostřední účasti v tomto procesu řídil sám v režimu, který pro nás bude přijatelný. To je *úkol samořízení*.

Rozdíl mezi úkolem řízení a úkolem samořízení spočívá v tom, že v úkolu řízení některé etapy plné funkce řízení a algoritmiku jejich realizace přebírá přímo řídicí subjekt, a v úkolu samořízení je vkládá do systému řídicího objekt. Kromě toho mohou úkoly řízení přecházet v úkoly samořízení v závislosti na tom, jaké etapy plné funkce jsou v konkrétním procesu řízení obsaženy a jaké vyloučeny: například v technice – poté, kdy lidé udělají vše, co je nezbytné udělat v první až čtvrté etapě plné funkce řízení, se může v dalším průběhu úkol řízení změnit v úkol samořízení technického objektu. Není-li tedy rozdíl mezi úkolem řízení a samořízením principiálního charakteru, je v DVTR používán termín „řízení“ i proto, že oba úkoly jsou popisovány strukturálně identickým souborem parametrů.

6.3. Plná funkce řízení

V mezích Dostatečně všeobecné teorie řízení je maximálně zobecnujícím pojmem „plná funkce řízení“. Tento pojem svou podstatou opakuje definici jevu „řízení“ uvedenou v kapitole 6.1, kterou podrobněji rozvíjí.

Plná funkce řízení je – *jako objektivní jev* – poslopností kvalitativně se lišících úkonů, na jejímž základě je realizován proces řízení v celé komplexnosti odhalených možností a detailnosti.

Jinak řečeno je veškerá algoritmika¹ řízení objektu (procesu) zahrnuta v plné funkci řízení.

Etapy plné funkce řízení jsou uvedeny v tabulce č. 1 níže. Sloupec 1 obsahuje číslování etap plné funkce, ve sloupci 2 je uveden obsah jednotlivých etap a ve sloupci 3 parametry, které musí být podle plné funkce² v procesu řízení kontrolovány.

Tabulka č. 1. Plná funkce řízení

Poř. číslo	Etapy plné funkce řízení	Kontroly prováděné v jednotlivých etapách plné funkce řízení
1.	<p>Odhalení faktoru prostředí, který „tlačí na psychiku“, čímž vyvolává subjektivní potřebu řídit.</p> <p><i>Právě tímto začíná řízení podle plné funkce řízení.</i></p>	<p>Byl odhalen reálný faktor, nebo byl do role objektivního faktoru vydvížen něčí výmysl či iluze?</p> <p>— Řídit je možné pouze objektivně existující procesy nebo objektivně realizovatelné projekty.</p>
2.	Formování návyku	V podstatě se jedná o otázku

¹ Algoritmus je zkrácené vyjádření jména středověkého, středoasijského matematika al-Chorezmího. Jeho jménem je nazvaná kontinuální posloupnost úkonů, jejichž provedení umožňuje dosáhnout určitých cílů. Také se algoritmem nazývá popis takovéto posloupnosti úkonů. Algoritmus je souborným celkem:

- informací popisujících charakter přeměny vstupního toku informací v každém bloku algoritmu, a
- mír (měřítek, kritérií) řídicích přenos toků informací transformovaných v algoritmu od každého jednotlivého bloku k těm ostatním.

Algoritmikou se rozumí celý souborný celek dílčích, funkčně specializovaných algoritmů.

Z pojmů vlastních subkultuře, která se vytvořila na základě humanitního vzdělání, se pojmům „algoritmus“ a „algoritmika“ nejvíce přibližuje pojem „scénář“, přičemž scénář mnohovariantní, který navíc připouští „improvizaci“.

² Sloupec 3 je nezbytný pro porozumění tomu, co a jak je nutné v procesu podle plné funkce kontrolovat, proto nemusí být při prvním studiu DVTR srozumitelný, neboť předpokládá znalost pojmového aparátu DVTR a jejich aplikací. Pokud tedy není 3. sloupec na počátku srozumitelný, je možné se omezit pouze nastudováním sloupců č. 1 a 2 a ke třetímu se vrátit později, až bude rozebírána organizace procesů řízení a vstup do řízení.

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

Poř. číslo	Etapy plné funkce řízení	Kontroly prováděné v jednotlivých etapách plné funkce řízení
	<p>(stereotypu) rozpoznávání daného faktoru prostředí do budoucna a rozšíření tohoto návyku v kultuře společnosti.</p>	<p>metrologické průkaznosti odhalení daného faktoru vzájemně nezávislymi pozorovateli.</p> <p>— Je nutné odhalit a analyzovat množinu parametrů charakterizujících existenci faktoru, který vyvolal nutnost řízení, a definovat metrologii ve vztahu ke každému z těchto parametrů (prostřednictvím smyslových orgánů, přístrojově, nebo jedno i druhé).</p>
3.	<p>Vytyčení cílů ve vztahu k odhalenému faktoru.</p> <p>Svou podstatou znamená vytyčení cílů zformování vektoru cílů řízení ve vztahu k danému faktoru a začlenění tohoto vektoru cílů do celkového vektoru cílů řídicího subjektu. Vytyčení cílů může zahrnovat řešení úkolu stability dílčích cílů a celkového vektoru cílů ve smyslu předvídatelnosti, i když to může být přiřazeno k 4. etapě plné funkce řízení.</p>	<p>Analýza cílů, metrologická průkaznost každého z nich.</p> <p>Analýza struktury vektoru cílů, zda neobsahuje vady (jako vzájemně se vylučující cíle, zda není narušeno pořadí posloupnosti plnění cílů podle jejich priority, zda se neopakují stejné cíle v různých prioritách apod.).</p>
4.	<p>Formování generální koncepce řízení a dílčích koncepcí řízení ve vztahu ke každému z cílů v sestavě vektoru cílů (tj. účelových funkcí řízení tvořících v souhrnu generální koncepci) na základě řešení úkolů stability ve smyslu předvídatelnosti chování objektu (procesu) vlivem: vnějšího prostře-</p>	<p>Zda byl vyřešen, a jakým způsobem, úkol prognostiky ve vztahu k vlivu faktoru odhaleného v bodu 1 a s ohledem na možnosti dosažení vytyčených cílů ve vztahu k němu.</p> <p>Zda existuje generální koncepce řízení a jak do ní byla začleněna dílčí koncepce řízení se zřetelem na cíle související s faktorem odhaleným v bodu 1.</p>

Základy sociologie

Poř. číslo	Etapy plné funkce řízení	Kontroly prováděné v jednotlivých etapách plné funkce řízení
	<i>dí, vlastních změn objektu a řízení.</i>	
5.	<p>Uvedení generální koncepce řízení do života – organizace nových nebo reorganizace stávajících řídicích struktur nesoucích účelové funkce řízení.</p>	<p>V aspektu sociálních aplikací: <i>Řízení projektů v praxi</i> znamená rozdělení osobní, individuální odpovědnosti za různé etapy projektu mezi různé lidi, mezi které musí být přerozděleny také veškeré pravomoci a různorodé zdroje nezbytné k tomu, aby byli schopni realizovat přidělené funkce.</p> <p>V podstatě se tedy jedná o zjištění a posouzení průkaznosti síťového modelu vyjadřujícího činnost struktury nesoucí dílčí koncepci řízení ve vztahu k faktoru odhalenému v bodu 1 (o vzájemných vazbách DVTR a aparátu síťového plánování bude pojednávat hlava 7).</p>
6.	<p>Kontrola (dozor) procesu řízení realizovaného příslušnými strukturami a koordinace vzájemné součinnosti různých struktur.</p>	<p>V aspektu sociálních aplikací: Jde vlastně o kontrolu realizace projektu na základě jeho síťového modelu, o kontrolu fungování struktur a jednotlivých odpovědných osob stojících v čele každé z těchto struktur.</p>
7.	<p>Likvidace stávajících struktur v případě, že již nebudou potřebné, nebo jejich udržování v provozuschopném stavu do doby, než budou opětovně využity.</p>	<p>V aspektu sociálních aplikací: V případě likvidace struktur je první otázkou: kdo obdrží a bude uchovávat výsledky prodělané činnosti? A dále zaměstnání uvolněného personálu a zužitkování již nepotřebného zařízení.</p> <p>V případě udržování struktur v provozuschopném stavu musí být řešeny problémy udržování personálu na potřebné profesionální úrovni a zásobování novým zařízením.</p>

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

Body 1 a 7 jsou v plné funkci řízení přítomny vždy. Průběžné body 2 až 6 je možné spojit, nebo naopak rozpracovat podrobněji v podobě návazné posloupnosti nějakých menších „etap“ v souladu s potřebami diktovanými praxí.

Plná funkce řízení může být realizována pouze v **intelektuálním schématu řízení** (druh schématu řízení prediktor-korektor – *prognostik-opravovatel*¹), které předpokládá **tvořivost systému řízení – řídicího subjektu** – minimálně v následujících oblastech: odhalování faktorů prostředí vyvolávajících potřebu řízení; formování vektorů cílů; formování nových koncepcí řízení; zdokonalování metodologie a návyků sestavování prognóz při řešení otázek stability ve smyslu předvídatelnosti při specifikaci úkolu řízení a (nebo) v procesu řízení podle schématu *prediktor-korektor*.

Takže osvojení si efektivní osobnostní kultury poznání a tvořivosti (čemuž se věnovala hlava 5) je pro člověka zabývajícího se řízením objektivní nutností, pokud si nepřeje být „zombie-automatem“ vykonávajícím nějaké funkce, které mu byly v tom či onom procesu řízení uloženy zvnějšku a přeje si jednat v rámci božího Záměru (a to tím spíše, že pouze Bůh má moc nad *Rozlišením jako schopností* – a bez toho není první bod plné funkce řízení v podstatě realizovatelný, a v dílčích případech je realizovatelný pouze s více či méně podstatnými omezeními).

Jestliže se v reálném procesu řízení některé etapy plné funkce řízení neprojeví, znamená to, že řízení není realizováno podle plné funkce: tj. některé etapy plné funkce jsou realizovány za hranicemi objektu (*procesu*), který není řízen podle plné funkce.

6.4. Stabilita ve smyslu předvídatelnosti

Jak již bylo řečeno dříve, *objektivním základem řízení je subjektivní schopnost člověka, který řídí, předvídat chování objektu řízení pod vlivem: vnějšího prostředí, vlastních změn objektu a řízení. Což nás přivádí k pojmu:*

---

¹ Význam těchto termínů bude vysvětlen dále v kapitole 6.7.

Stabilita ve smyslu *předvídatelnosti chování objektu (procesu) ve stanovené míře* pod vlivem: vnějšího prostředí, vlastních změn objektu (procesu) a řízení.

Jako objektivní jev je to vlastnost objektu řízení (reálného nebo potenciálního), *jak samotný objekt a jeho vzájemné vztahy s prostředím vnímá řídicí subjekt (nebo ten, kdo se do jeho řízení hodlá zapojit)*.

Tj. v jevu „stabilita ve smyslu předvídatelnosti“ se do jednoho spojuje objektivita existence objektu řízení (nebo objektivní možnost realizace projektu) se subjektivismem jeho vnímání konkrétním jedincem. Jedná se o pojem, který je klíčovým pojmem teorie a praxe řízení.

Avšak dříve, než se pustíme do rozboru tohoto specifického druhu stability, je nutné probrat stávající chápání stability jako objektivního jevu. Ve většině případů je ve vědě stabilita definována jako schopnost objektu (procesu), vůči kterému je vyvíjeno rušivé působení vyvádějící ho z určitého režimu, ve kterém jsou kontrolní parametry objektu (procesu) neměnné, vrátit se — *po přerušení tohoto působení* — do režimu, ve kterém se nacházel předtím, než na něj začalo být toto rušivé působení vyvíjeno. Tato definice je platná prakticky pro všechny jevy nehledě na charakter samotných jevů.

Daná definice jevu stability je provázena pojmem „rezerva stability“, který je založen na tom, že překročili-li rušivé působení určitou hodnotu, může objekt, který je v uvedeném smyslu při menších hodnotách rušivého působení stabilní, o tuto svou vlastnost přijít. Rezerva stability je však v každém konkrétním případě specifická, a v každém konkrétním případě musí být parametr definovaný termínem „rezerva stability“ metrologicky průkazný.

Příklady:

- Stabilita – nestabilita:
  - Vlaštovka složená z listu papíru je aerodynamicky stabilní (tj. reaguje podle svého aerodynamického tvaru na vektor rychlosti nabíhajícího proudu vzduchu), takže letí v podstatě po předvídatelné plynulé trajektorii: a při určité zručnosti je možné se s ní trefit do předem zvoleného místa.
  - Listy stromů mají jiný tvar, a když na podzim padají ze stromů, jsou obtékány vzduchem jinak, takže letí po křivočaré,

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

nespojité lámané trajektorii a dopadají na nepředvídatelné místo (což je velmi dobře vidět při bezvětrí).

- Rezerva stability:

- Jestliže papírovou vlašťovku jen tak upustíme – nezávisle na své orientaci vzhledem k vertikále – tak vlivem aerodynamických sil působících na její povrch přestane padat podobně jako list a začne plachtit – pouze je nutné, aby padala z dostatečné výšky. Je tedy v celém rozsahu možných odchylek od režimu stabilního plachtění aerodynamicky stabilní, a s podmínkou potřebné počáteční rezervní výšky je její rezerva aerodynamické stability neomezená.

Na rozdíl od papírové vlašťovky jsou z historie letectví známy příklady reálných letadel, jejichž aerodynamická dispoziční konstrukce byla taková, že když za letu úhel náběhu¹ (nebo klopení) překročil určitou kritickou hodnotu, začalo letadlo padat téměř stejně jako podzimní list (tento jev se v letectví nazývá „plochá vývrtka“²).

---

¹ Nebudeme-li zabíhat do podrobností profilu křídla, jeho charakteristických bodů a linií, je úhel náběhu v podélné rovině symetrie letadla úhlem mezi projekcí na tuto rovinu vektoru rychlosti nabíhajícího proudu vzduchu a „rovinou“ (tětivou profilu) křídla; nebo ještě jednodušeji – úhel sklonu „roviny“ (tětivy profilu) křídla ve vztahu k vektoru rychlosti nabíhajícího proudu vzduchu.

² Přičemž z režimu pádu ploché vývrtky není zdaleka každé letadlo schopné dostat se prostřednictvím běžných prostředků řízení. Aby bylo možné z takového pádu letadlo dostat, je nutné na něm instalovat speciální zařízení – například speciální padáky, které přibrzdováním ocasu dokážou letadlo dostat z ploché vývrtky do režimu střemhlavého pádu, ve kterém je možné obnovit normální říditelnost letadla, a poté jsou protivývrtkové padáky odhozeny.

Zřícení letadla v ploché vývrtce v důsledku chyb jeho pilotování bylo příčinou katastrofy několika dopravních letadel Tu-154 se všemi cestujícími i posádkou (posledním případem byl pád letu Pulkovských aerolinek dne 22. srpna 2006 u Doněcku). Tato osobitost Tu-154 byla známa již ve stádiu jeho projektování, takže zkušební exempláře byly při zkouškách vybaveny protivývrtkovými padáky. S cílem zvýšení koeficientu váhového využití a úspornosti letadla však již nebyly instalovány na sériově vyráběná letadla s předpokladem, že kvalifikovaní piloti nepřipustí let v úhlu náběhu, který by se přibližoval kritickým hodnotám.

Kritický úhel náběhu, po jehož překročení se letadlo dostane do ploché vývrtky nebo letu střemhlav, ze kterých je nutné se řízením dostat¹, je jedním z možných měřítek rezervy stability režimu normálního letu.

- Při svém převržení přichází předmět stojící na tvrdém povrchu (například stolička) o svou stabilitu, když moment síly (tíže a výslednice reakcí podpěry) změní svoje znaménko, a kdy tak moment uvedených sil začne přispívat k dalšímu převrácení předmětu i v případě, že přestane působit síla, která předmět vychýlila. Jednou z možných měř rezervy stability je v tomto případě mechanická práce, kterou je nutné vyvinout, aby se předmět dostal opět do polohy, ve které změní moment sil tíže a výslednice reakcí podpěry své znaménko.

V teorii a praxi řízení má nicméně použitelnost výše uvedené definice stability omezený charakter. Problém spočívá v tom, že v životě se střetáváme s objekty a procesy, které samy o sobě buď nejsou stabilní (tj. mají nulovou rezervu stability); nebo se jejich rezerva stability natolik blíží nule, že v praktických úkolech je možné ji považovat za nulovou, a samy objekty (procesy) jsou tedy nestabilní, přičemž ale:

Zajištěním *odpovídajícího* řízení je možné dodat stabilitu průběhu procesů, které by bez řízení (nebo při nevhodném řízení) byly nestabilní.

Nejrozšířenějším a nejznámějším příkladem zajištění takového *odpovídajícího* řízení, které dodalo stabilitu vyloženě nestabilnímu procesu, je celá historie konstrukce a výroby jednorotorových vrtulníků². Přestože alespoň na filmovém plátně měli prakticky všichni

---

¹ Bez řízení je reálné letadlo svými aerodynamickými charakteristikami podobné papírové vlašťovce. Když se například sovětská stíhačka Jak-3 (z doby Velké vlastenecké války) dostala do letu střemhlav kvůli překročení kritické hodnoty úhlu náběhu, tak se z něho po zrychlení při pádu sama dostala.

² Jednorotorový vrtulník má:

- jednu nosnou vrtuli, která svým otáčením okolo vertikální osy vytváří vzlakovou a tažnou sílu ve směru letu;
- jednu ocasní vrtuli umístěnou na ocasním nosníku, která se otáčí okolo horizontální osy kolmé k ose otáčení nosné vrtule a je určena ke kompenzaci reakčního momentu z otáčení nosné vrtule, čímž také zamezuje otáčení tru-

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

---

lidé možnost pozorovat takové vrtulníky, tak se většina z nich nikdy nezamyslela a nemá představu o tom, jak je možné, že takový vrtulník létá.

Problém je v tom, že jestliže se vrtule při otáčení pohybuje ve směru kolmém k ose svého otáčení, nabíhá na listy vrtule různými rychlostmi vzdušný proud, což vede k tomu, že na listech vrtule (pokud jsou úhly náběhu listů stejné) vznikají různě velké aerodynamické síly vedoucí ke vzniku klopivého momentu. Proto je vrtulník s takovou nosnou vrtulí odsouzen převrátit se při letu na bok, přijít tak o vztlakovou sílu a „spadnout jako kámen“; prakticky by neměl být vůbec schopný vzlétnout. V termínech teorie řízení to znamená, že žádaný režim fungování zařízení je objektivně nestabilní.

Aby jednorotorový vrtulník mohl létat, je nutné vynulovat klopivý moment. Nejeftektivnějším způsobem, jak toho dosáhnout, je změnit úhel náběhu listů nosné vrtule v procesu otáčení tak, aby měl list pohybující se ve směru letu menší úhel náběhu než list pohybující se ve směru opačném ke směru letu: v takovém případě tam, kde je rychlost nabíhajícího proudu vzduchu vyšší, je úhel náběhu nižší a vzniká menší vztlaková síla; a tam, kde je rychlost nabíhajícího proudu vzduchu na list nižší, je úhel náběhu listu vyšší a vzniká vyšší vztlaková síla; v důsledku toho je možné při určitém poměru úhlů náběhu, při průchodu listů nosné vrtule různými sektory opisovaného kruhu, řídit velikost klopivého momentu a tím řídit také jeho účinek (což umožňuje vrtulníku letět dopředu, do boku, viset na jednom místě apod.).

Problém řízení úhlů náběhu listů při otáčení nosné vrtule vrtulníku vyřešil inženýr Boris Nikolajevič Jurjev (1889 – 1957). V roce 1911 uveřejnil článek, ve kterém popsal schéma jednorotorového vrtulníku s ocasní vrtulí a cyklickou pákou řízení (automatem klopení listů nosné vrtule). Jeho vynález „*cyklické páky řízení*“ – *zařízení zajišťujícího řízení změnou úhlu náběhu listů nosné vrtule při jejím otáčení*, umožnil, aby se jednorotorový vrtulník s řídicí ocasní vrtulí na ocasním nosníku mohl stát realitou. A v současnosti právě toto schéma vrtulníku získalo nejširší uplatnění díky své jednoduchosti, spolehlivosti a nejvýhodnějšímu koeficientu váhového využití¹ v porovnání s jinými konstrukcemi.

---

pu vrtulníku ve směru opačném ke směru otáčení nosné vrtule, a také umožňuje změnu orientace vrtulníku v požadovaném kurzu.

Existují i jiné příklady, kdy zajištění *odpovídajícího* řízení dodalo stabilitu procesu bez řízení objektivně nestabilnímu, nebo nestabilnímu v případě neodpovídajícího řízení.

Uvedený příklad demonstruje, že „stabilita“ je jako jev v tradičním chápání tohoto termínu pouze dílčím případem obecnějšího jevu: **stability ve smyslu předvídatelnosti chování objektu ve stanovené míře pod vlivem vnějšího prostředí, vlastních změn objektu a řízení** – neboť v základu organizace takového *odpovídajícího* řízení nestabilních procesů (objektů) leží jednoznačně vyřešení úkolu předvídatelnosti chování objektu v uvedeném smyslu.

Tento termín definující jev: „stabilita ve smyslu předvídatelnosti...“ je dlouhý, avšak žádná „přebytečná slova“ neobsahuje.

Množství příkladů k pochopení různých aspektů tohoto jevu poskytuje právě letectví:

- Tak například přistání letadla na letišti s přistávací dráhou dlouhou 2 kilometry a šířkou 100 metrů za bezvětrí a jasné viditelnosti je jedním z požadavků pro kvalifikaci pilota; a přistání stejného letadla při silném bočním nárazovém větru na stejné letiště v noci za deště nebo sněžení je požadavkem pro kvalifikaci pilota zcela jiného stupně.

Je to příklad subjektivní podmíněnosti jevu stability podle předvídatelnosti na základě kvalifikace pilotů.

Ale je to také příklad podmíněnosti jevu stability podle předvídatelnosti samotným objektem, neboť různé typy letadel jsou při svém vzletání a přistávání různě citlivé na povětrnostní podmínky a liší se charakteristikami své ovladatelnosti, takže každý typ letadla vyžaduje zaškolení v podstatě již kvalifikovaných pilotů.

- Lety na rekordní vzdálenost ve dvacátých až třicátých letech dvacátého století jsou příkladem podmíněnosti podle předvídatelnosti vnějšího prostředí. Jejich výsledky byly v mnohém podmíněny počasím, neboť jestliže byl vítr příznivý a vál ve směru letu, snížilo to spotřebu paliva a bylo možné doletět dál. Pokud by se však místo předpovídaných, očekávaných příznivých povětrnostních

---

¹ Koeficient váhového využití je poměr hmotnosti užitečného zatížení k celkové hmotnosti létajícího stroje (termín byl převzat z doby dříve zavedeného mezinárodního systému jednotek SI, kdy byly váhové jednotky běžnější, nebo byly považovány za ekvivalentní měrným jednotkám hmotnosti).

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

podmínek letadlo dostalo do bouře s protivětrem (ve které rychlost větru dosahuje stejných rychlostí jako letadla té doby) a navíc na něm vznikla námraza, byla by zvýšená spotřeba paliva nevyhnutelná, což mohlo nejen znemožnit dosažení rekordu, ale dokonce přinutit letadlo přistát na bříše někde na poli, v lese nebo na moři.

Jedná-li se však o obyčejný let v systému fungování letecké dopravy, může být přesnost všemožných prognóz počasí podstatně nižší, neboť délka letu je určována se zárukou v mezích dostatečné rezervy paliva s ohledem na možné zvýšení jeho spotřeby při protivětru, nutnost přistání na náhradním letišti, či čekání ve vzdušné frontě na přistání apod.

Jde však nejen o příklad podmíněnosti stability podle předvídatelnosti vnějšího prostředí, ale také podmíněnosti *stanovení míry přesnosti předpovědi* samotným úkolem: kdy se potřebná přesnost předpovědi počasí pro let na rekordní vzdálenost a obyčejný let v podmínkách široce rozvinuté letištní sítě značně liší.

- Letadlo je říditelné díky tomu, že jeho chování je pro pilota předvídatelné. V zimě roku 1941 byly silné mrazy v době, kdy probíhala bitva o Moskvu. Došlo tehdy k sérii havárií sovětských bombardérů SB. Ke všem haváriím došlo podle stejného scénáře: letadla *s plným zatížením nákladem pum (jehož rozměr byl určen při zkušebních letech i v průběhu jejich sedmiletého provozu)* brzy ráno startovala, rozjela se, odlepila od země, a když nabrala výšku padesáti metrů, padala dolů jako kámen. O několik hodin později stejná letadla s analogickou zátěží úspěšně vzlétala a plnila zadání stejně jako letadla vylétající brzy ráno, ale z jiných letišť.

Analýza okolností havárií prokázala, že všechna havarovaná letadla byla zaparkována na polních letištích a v době nočního snížení teploty se pokryla takzvanou *jehličkovou námrazou (při které ledové krystalky stojí kolmo k povrchu, na kterém se vytvořila námraza)*, a před vzlétnutím tuto námrazu z letadel nikdo neočistil...

Po vyjasnění těchto okolností byly v Centrálním aerohydrodynamickém institutu provedeny testy vzdušnými proudy v aerodynamickém tunelu, které prokázaly, že jehličky námrazy natolik zhorši-

ly aerodynamickou jemnost¹ letadla, že po opuštění zóny, ve které vliv zemského povrchu zvyšoval vztlakovou sílu², došlo k tak prudkému snížení této síly, že se letadlo nemohlo udržet ve vzduchu.

Jedná se o příklad ztráty stability podle předvídatelnosti chování samotným objektem řízení, přestože byla vyvolána následkem vlivu vnějšího prostředí na tento objekt. Havárie dříve zmiňovaného sovětského letadla BI-1 je také výsledkem ztráty stability ve smyslu předvídatelnosti chování v důsledku specifik konstrukce BI-1, všeobecné úrovně rozvoje aerodynamiky v těch letech a neadekvátnosti organizace projektových prací na principiálně nové technice.

Praxe je kritériem pravdy a v daném případě:

Objekty (procesy) jsou říditelné pouze v tom rozsahu parametrů charakterizujících objektivitu objektu a prostředí a subjektivismus řízení, ve kterém jsou objekty (procesy) stabilní *ve stanovené míře* na základě předvídatelnosti svého chování pod vlivem: vnějšího prostředí, vlastních změn a řízení.

Řiditelnost je vlastnost objektu řízení (uzavřeného systému), jeho schopnost být říditelným. Při praktickém řízení říditelnost charakterizují ukazatele reakcí objektu (uzavřeného systému) na rušivý vliv prostředí, vnitřních změn a řízení. Je pochopitelné, že všechny ukazatele musí být metrologicky průkazné.

V základu řízení leží řešení úkolů *předvídatelnosti chování objektu (procesu) ve stanovené míře* pod vlivem: vnějšího prostředí, vlastních změn objektu (procesu) a řízení. A platí to jak pro přírodní, tak i pro umělé objekty (procesy).

6.5. Vektory: cílů, stavu, chyby řízení a jejich poměr

Pro uvědomělé zformulování a řešení každého z dříve uvedených úkolů teorie řízení, nebo obou zároveň (pokud spolu souvisí, nebo se

---

¹ Aerodynamická jemnost je poměr vztlakové síly k aerodynamické odporové síle.

² Takzvaný „přízemní efekt“ je zvýšení aerodynamické jemnosti při pohybu křídla (nebo jiné aerodynamické kompozice) blízko zemského povrchu ve vztahu k hodnotě aerodynamické jemnosti stejného křídla při jeho pohybu ve větší vzdálenosti od zemského povrchu. „Přízemní efekt“ využívají ke svému pohybu ekranoplány.

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

určitým způsobem vzájemně prolínají), jsou potřebné tři soubory informací: vektor cílů, vektor stavu a vektor chyby řízení.

Vektor¹ cílů řízení (a stejně tak samořízení, kde není rozlišeno), který je popisem ideálního režimu fungování (chování) objektu (procesu).

Vektor cílů řízení je vytvářen *na základě subjektivní libovůle* jako hierarchicky uspořádaná množina dílčích cílů řízení, které musí být realizovány v případě ideálního (bezchybného) řízení. Pořadí plnění dílčích cílů je v něm opačné k pořadí nuceného vyřazení plnění každého z nich v případě, že nebude možné realizovat celý souborný celek cílů. Z toho vyplývá, že první prioritu vektoru cílů zaujímá nejdůležitější cíl a poslední ten nejméně důležitý, jehož vyřazení je přípustné jako první.

Obrazně řečeno je tedy vektor cílů seznam, výčet toho, čeho si přejeme dosáhnout očíslovaný v pořadí opačném k případnému nucenému vyřazení každého z těchto přání z realizace. Je-li několik cílů rovnocenných, tvoří na příslušné prioritě vektoru cílů jejich soubor integrální cíl.

Je-li jeden a ten samý soubor cílů podřízen různým hierarchiím priorit (významové pořadí cílů se pro řídicí subjekt liší), vede to k vytvoření rozdílných vektorů cílů, což následně způsobí i možné rozdíly v řízení i z toho důvodu, že tak vzniknou rozdíly při tvorbě kritérií optimálního řízení a při výpočtu jejich hodnot.

Vadnost vektoru cílů se může stát možnou příčinou nízké kvality řízení (vedoucí až k úplné ztrátě řízení). Základní typy vad vektoru cílů jsou uvedeny níže:

- vypadnou-li z vektoru některé z cílů, které jsou *pro řízení procesu objektivně nezbytné*;
- vypadne-li celý vektor nebo některé z jeho fragmentů z objektivní matrice možných stavů objektu;

---

¹ V nejobecnějším případě neoznačuje termín „vektor“ přímku se šipkou ukazující směr, ale uspořádaný výčet (tj. očíslovaný) různorodých informací. V mezích každé kvality musí být alespoň v nějakém smyslu určena míra kvality. Díky tomu má potom součet nebo rozdíl vektorů nějaký smysl určovaný při sestrojování vektorového prostoru parametrů. Právě proto není vektor cílů silničním ukazatelem směrem „tam“, i když je význam takového silničního ukazatele blízký pojmu „vektor cílů řízení“.

- obsahuje-li cíle, které se objektivně a subjektivně vzájemně vylučují;
- obsahuje-li cíle nestabilní v procesu řízení;
- chyby v hierarchickém uspořádání cílů v sestavě vektoru:
  - chybné určení priorit cílů, v důsledku kterého mají cíle, jejichž prioritou měla být pro úspěšné řešení úkolu řízení nižší, vyšší prioritu než skutečně významné cíle (jednou z variant této chyby je přiřazení cílů s nízkou prioritou k cílům s vysokou prioritou, což může vést k tomu, že budou priority některých cílů sníženy a jiných zase navýšeny, a na některé z priorit vektoru cílů tak vznikne vadný integrální cíl);
  - existence několika exemplářů jedné a těch samých cílů na různých prioritách;
  - „uzavřená smyčka“ hierarchie důležitosti cílů (nebo jejich fragmentů)¹.

Vektor cílů řízení se může v procesu řízení měnit, je-li funkcí času (v obvyklém chápání tohoto jevu), nebo funkcí matrice možností průběhu procesu řízení (objektivní míry bytí jako složky trojjednot matérie-informace-míry) a subjektivně zvolené algoritmiky řízení procesu. V takovém případě není přísně vzato vektor cílů „vektorem“ v matematickém pojetí tohoto termínu, neboť se vlastně jedná o *množinu vektorů charakterizujících různé etapy procesu řízení* uspořádanou v souladu s 1) matricí možností a 2) větvením algoritmiky řízení procesu. Toto téma bude dále vysvětleno v komentářích k obr. 4 v kapitole 6.13. Pamatujte na nesoulad terminologie DVTR s matematickými normami však přesto i v tomto případě budeme používat termín „vektor cílů řízení“.

V některých verzích teorie řízení se ve vztahu k tomuto případu používá termín „strom cílů“, čímž se rozumí existence návaznosti v

---

¹ „Uzavřenou smyčku“ hierarchického stupně nalezneme v některých karterních hrách: nejslabší karta je šestka, přesto však přebíjí eso. Analogicky může dojít ke vzniku „uzavřené smyčky“ v celkovém seznamu cílů na základě jejich hierarchické uspořádanosti podle důležitosti. Pokud se vzniku „uzavřené smyčky“ nedá vyhnout, je možné rozdělit řídicí úkol na postupné etapy, při kterých se „uzavřená smyčka“ přetrhne a hierarchie vektoru cílů nabyde jednoznačnosti.

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

posloupnosti cílů, které musí být realizovány v průběhu reálného řízení v různých etapách procesu a jejichž posloupnost se může v procesu řízení větvit. Avšak ani varianta se „stromem cílů“ neodpovídá požadavku univerzálnosti terminologie, neboť jak se ukazuje v praxi při aplikaci aparátu síťového plánování, může se proces řízení nejen větvit, ale různorodé dílčí procesy řízení se mohou po dosažení nějakých společných průběžných cílů slučovat do jednoho procesu. V takovém případě by bylo možné nazvat posloupnost cílů termínem „síť cílů“, který však není intuitivně pochopitelný. Proto dáváme přednost rozšířenému výkladu termínu „vektor cílů řízení“, který tedy zahrnuje i ten případ, kdy se vektor cílů může v procesu řízení měnit, je-li funkce času nebo funkce matrice možností průběhu procesu řízení a subjektivně zvolené algoritmiky řízení procesu.

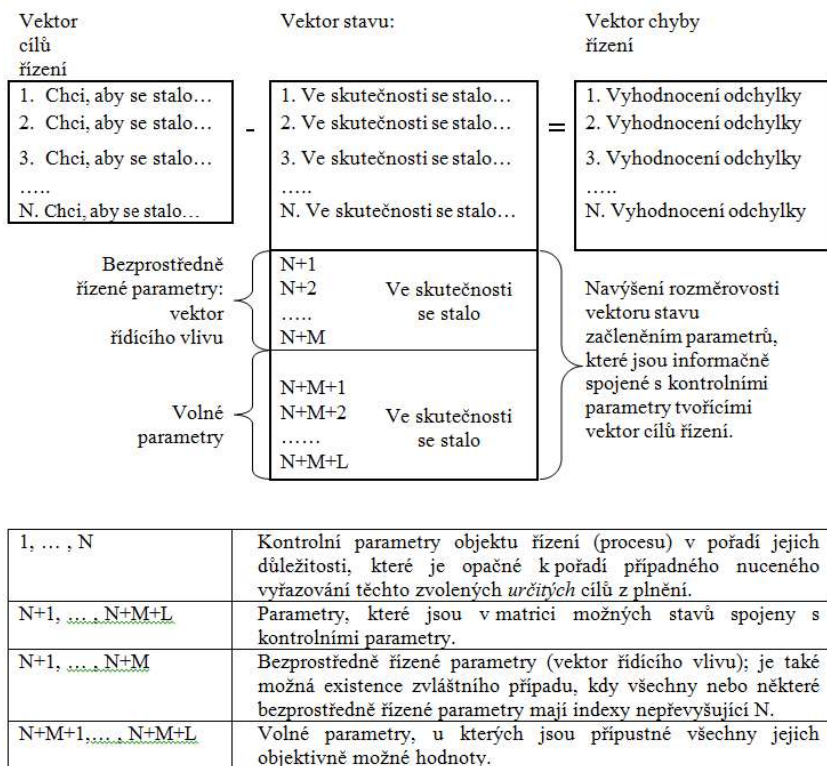

Schéma 4. Strukturalizace informací

Vektor (průběžného) stavu kontrolních parametrů obsahuje informace charakterizující reálné chování objektu podle parametrů, které jsou součástí vektoru cílů.

Tyto dva vektory (cílů a stavu) tvoří vzájemně propojenou dvojici, ve které každý z těchto dvou vektorů tvoří uspořádanou množinu informačních modulů popisujících ty či ony parametry objektu, které *určitým způsobem* odpovídají dílčím cílům řízení. Uspořádanost informačních modulů ve vektoru stavu kopíruje hierarchii vektoru cílů. Obrazně řečeno je vektor stavu také seznam, stejně jako vektor cílů, který ale obsahuje to, co je vnímáno jako stav objektu řízení, který reálně ve skutečnosti nastal.

Rozměrovost vektoru stavu je vyšší, než rozměrovost vektoru cílů, neboť obsahuje i parametry, které jsou v matici možných stavů spojeny s parametry, které obsahuje vektor cílů. Tyto doplňkové parametry je možné rozdělit do dvou skupin:

- V první skupině jsou parametry, které mohou být bezprostředně měněny. Z jejich seznamu se vybírají ty parametry, na které bude v procesu řízení vyvíjen řídicí vliv. Jedná se tedy o bezprostředně řízené parametry, jejichž změna vede ke změně parametrů z vektoru cílů. Tyto parametry tvoří vektor řídicího vlivu. V řadě případů mohou být bezprostředně řízené parametry součástí vektoru cílů (například na lodích může být při vysokých plavebních rychlostech, aby při obratu nedocházelo k nepřijatelnému bočnímu vychýlení lodí, které by mohlo vést až k jejímu převrnutí, omezen úhel náklonu kormidla, který na rozdíl od *úhlu kurzu, rychlosti plavby, souřadnic* obvykle není součástí kontrolních parametrů v úkolech řízení týkajících se manévrování).
- Ve druhé skupině jsou takzvané „volné parametry“, jejichž libovolné hodnoty jsou v procesu řízení uznány za přípustné (pokud by byly nějakým způsobem omezovány, tak by se s těmito omezeními staly součástí vektoru cílů).

Vzhledem k tomu, že subjekt nevnímá stav objektu ideálním způsobem – kvůli zkrácení informací vycházejících od objektu, „šumům“ prostředí, kterým procházejí informační toky – je charakter určovaného stavu objektu podmíněný osobitostmi vnímání a zpracovávání informací subjektem, takže při určování skutečného stavu objektu vektor stavu vždy vykazuje určitou chybovost, která je vyjádřena určitou

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

objektivní nejistotou, se kterou musí řídicí subjekt pracovat. Tato nejistota je *objektivní*, tj. v podstatě nemůže být odstraněna úsilím subjektu. Jinou věcí je, že objektivní nejistota může být pro realizaci cílů *konkrétního procesu řízení* jak přípustná, tak i nepřípustná.

Vektor chyby řízení představuje „rozdíl“ (uvozovkami je označen proto, že se nemusí nutně jednat o obvyklý algebraický rozdíl): „*vektor cílů*“ – „*vektor stavu*“. Popisuje odchylku reálného procesu od ideálního režimu předepsaného vektorem cílů, a také obsahuje určitou nejistotu zděděnou od vektoru stavu. Vektor chyby řízení je obrazně řečeno seznamem nevyplněných přání podle seznamu vektoru cílů s určitým hodnocením stupně nevyplněnosti každého z nich. Hodnocení může být založeno na základě číselně vzájemně souměřitelných úrovní, nebo na základě číselně nesouměřitelných úrovní, které jsou ale uspořádány stupňovitě s diskrétními celočíselnými indexy označujícími přednost každé z úrovní v porovnání se všemi ostatními úrovněmi.

Reálně jsou zdroji chyb řízení: 1) algoritmika systému řízení, která vypracovává řídicí vliv a v podstatě nemůže zaručovat ideální řízení s nulovými komponentami vektoru chyby, 2) vlastní šумы uzavřeného systému¹, 3) vnější rušení včetně pokusů jiných subjektů zmocnit se řízení.

Struktura a souvztažnost informací vstupujících do vyjmenovaných vektorů charakterizujících proces řízení jsou znázorněny na schématu č. 4 uvedeném výše.

Úkol řízení ve své podstatě spočívá ve snaze dosáhnout cílů, respektive vynulovat vektor chyby řízení.

Reálně nemůže být vektor chyby ideálně vynulován jak v důsledku objektivních příčin, tak i v důsledku různých nepřesností a zpoždění v procesu řízení, které jsou při organizaci řízení podmíněny subjektivními příčinami. S ohledem na to může reálné řízení probíhat v jednom ze třech režimů:

- Normální řízení je řízení, ve kterém jsou reálné nenulové hodnoty komponent vektoru chyby hodnoceny jako zcela přijatelné (přítom se mohou pohybovat v mezích chyby měření, to znamená do-

---

¹ Uzavřený systém je objekt řízení a systém jeho řízení, které jsou mezi sebou propojeny kanály výměny informací.

sahovat hodnoty takzvané „technické nuly“, nebo mohou být považovány za *aproximativně nulové*¹).

- Přípustné řízení je řízení, ve kterém se reálně nenulové hodnoty komponent vektoru chyby pohybují v mezích uznaných za přípustné, přičemž má horší charakteristiky než řízení normální.
- Havarijní řízení je řízení, ve kterém ty či ony hodnoty komponent vektoru chyby vystupují nad přípustné meze, ale kdy ke *katastrofě řízení* (nevratná ztráta řízení, poškození, zničení objektu řízení, nebo poškození objektem prvků vnějšího prostředí) ještě nedošlo. V režimu havarijního řízení se hlavním cílem řízení stává návrat objektu alespoň do režimu přípustného řízení.

Havarijní řízení je jedním z těch případů, ve kterých se hierarchické uspořádání komponent vektoru cílů a jeho složení může v procesu řízení měnit, což vede i ke změně celé struktury informací v úkolu řízení.

Vymezení hranic mezi normálním a přípustným řízením má buď subjektivně podmíněný charakter, nebo je diktováno samotným úkolem řízení.

Také je třeba si uvědomovat, že díky subjektivitě lidí zabývajících se řízením, respektive řídicích subjektů, může vzorec souvztažnosti třech vyjmenovaných vektorů uvedený ve schématu č. 4 („vektor cílů“ – „vektor stavu“ = „vektor chyby řízení“) připouštět vzájemnou záměnu „vektoru cíle“ a „vektoru chyby řízení“: tj. ten vektor stavu, který je z hlediska jednoho řídicího subjektu chybou řízení, je pro jiný řídicí subjekt úspěšně dosaženým cílem.

6.6. Kvalita řízení a optimálnost

Kromě toho vektor chyby řízení tvoří pro řídicí subjekt základ k formování hodnocení jeho kvality řízení.

Hodnocení kvality řízení není samostatnou kategorií, neboť na základě jednoho a toho samého vektoru chyby je možné založit množství hodnocení kvality řízení, která zdaleka ne vždy musí být vzájemně zaměnitelná.

Může-li být vektor chyby interpretován formou číselného algebraického n -rozměrového vektoru (sloupec čísel), může být za jeho

---

¹ Přitom je však třeba mít na paměti, že z hlediska numerické matematiky jsou si JAKÁKOLIV dvě čísla *aproximativně* rovna, a proto prakticky celá ta otázka spočívá pouze v následujícím: Je možné v realizovaném procesu řízení nenulové komponenty vektoru chyby považovat za *aproximativně nulové*?

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

míru zvolena některá z norem² vektoru: například eukleidovská norma, tj. jeho „délka“ – úhlopříčka rovnoběžnostěny sestrojeného na základě komponent vektoru v n -rozměrovém prostoru s ortogonální bází; nebo hodnota jeho první komponenty, která má nejvyšší prioritu důležitosti v procesu řízení apod.

Je-li zvoleno určité pravidlo, na kterém je založeno hodnocení kvality řízení, změní se vektor chyby jednoznačně v hodnocení kvality řízení; zpětný přechod je díky mnohorozměrnosti prostoru cílů řízení mnohoznačný, a proto není žádoucí.

Hodnocení kvality řízení je vždy subjektivní: zaprvé se jedná o subjektivní výběr množiny dílčích cílů řízení; zadruhé je subjektivně vybírána hierarchie jejich důležitosti; zatřetí je možné na základě jednoho a toho samého vektoru chyby vytvořit nejedno zobecňující hodnocení celého souhrnu dílčích chyb, které jsou součástí vektoru, s využitím různých pravidel (algoritmů) jejich přeměny. Tyto tři faktory je nutné brát do úvahy dokonce i při porovnávání jednotlivých hodnocení kvality řízení prostřednictvím procesů stejné kvality, které jsou však řízeny různými subjekty.

V situacích konfliktního řízení jednoho a toho samého objektu různými subjekty je otázka kvality řízení o to více mnohoznačná v závislosti na tom, co konkrétně každý z řídicích subjektů vnímá jako dílčí chyby a dílčí cíle řízení, jak poskládá z vektoru cílů a vektoru chyb své řízení, jak při shodě cílů vzniknou koalice objektivních spojenců, které se rozpadnou, když se proces konfliktního řízení dotkne jejich rozdílných cílů, což potom vede k tomu, že jsou v koalici vytvářena hodnocení chyb řízení, která se vzájemně vylučují.

Jedinou výjimkou v subjektivizmu hodnocení kvality řízení je porovnání souhrnu dílčích procesů stejné kvality v tom nejnadřazenějším procesu hierarchicky nejvyššího řízení: tj. pojmová matrice DVTR je taková, že bez představy o hierarchicky nejvyšším, všemu nadřazeném řízení není použití DVTR možné (tj. na základě ateistického vnímání a chápání světa v jakékoliv jeho podobě nemůže být DVTR vyjádřena). Hodnocení kvality řízení provedené Všedržitelem v hierarchicky Nej-

---

² Jedná se o stroze matematický termín, viz lineární algebra a matematická analýza. Nebudeme-li příliš zabíhat do matematických definic, je norma vektoru jeho vyjádřením pomocí jednoho čísla na základě pravidla zadaného pro přepočítání hodnot komponent vektorů, jehož výsledkem je hodnota normy vektoru.

vyšším řízení je ve vztahu ke každému z dílčích procesů, které jsou do něho vloženy, objektivní.

S kvalitou řízení souvisí i pojem *optimálnosti* obecně a *optimálnosti řízení* jmenovitě.

Optimální řízení je takové řízení, při kterém je dosažena nejvyšší úroveň kvality řízení.,

Může být jediné, ale může být také mnohočetné díky tomu, že jedna a ta samá hodnocení kvality řízení mohou odpovídat určitému množství vektorů chyby řízení. V takovém případě je nutné buď přehodnotit kritérium optimálnosti, nebo ho doplnit nějakými omezeními pro ty či ony komponenty vektoru chyby řízení s ohledem na prioritu cílů řízení ve vektoru cílů.

V řadě případů se nedaří odhalit optimální řízení kvůli složitosti, nebo nepřijatelné pracnosti řešení úkolu předvídatelnosti chování objektu. V takovém případě by měla být z celého množství možných variant řízení vybrána podmnožina variant, ve které hodnocení kvality řízení dosahuje přijatelných hodnot a je nutné se omezit na jednu z variant, která by i nebude optimální, bude mít přijatelnou úroveň kvality řízení.

Vrátíme-li se k plné funkci řízení, je kvalita řízení podmíněna:

- zaprvé koncepcí řízení (řídícím rozhodnutím);
- zadruhé kvalitou řízení podle koncepce zvolené k realizaci.

6.7. Uzavřené systémy a schémata řízení

V absolutní většině případů nemají objekty (procesy), se kterými máme v životě co do činění, tu vlastnost, že by se samořídily v režimu, který by pro nás byl žádoucí. V souladu s touto okolností se tedy ocitáme před nutností řešit ty či ony úkoly řízení. Jejich řešení spočívá v tom, abychom:

- buď v objektu (procesu) odhalili nějaký systém řízení a nastavili ho tak, aby objekt (proces) byl řízen v režimu pro nás žádoucím;
- nebo vytvořili systém řízení a napojili ho na objekt (proces), který máme v úmyslu řídit.

Jedno i druhé nás přivádí k pojmu „uzavřený systém“:

„Uzavřený systém“ je objekt řízení (proces) nacházející se v součinnosti s prostředím a jeho systém řízení, které jsou vzájemně propojeny řetězci přímých a zpětných vazeb.

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

Účelem systému řízení (jako komponenty uzavřeného systému) je vypracovávat řídicí signál a odesílat ho prostřednictvím přímých vazeb do objektu a prostředí. Je pochopitelné, že systém řízení musí odpovídat jak vektoru cílů řízení, tak i objektu řízení a vlivu prostředí na něj.

Řízení je jako informačně-algoritmický proces zobrazováním informací: z objektu a prostředí obklopujícího objekt řízení jsou do systému řízení vedeny zpětné vazby; a ze systému řízení vedou do objektu a prostředí přímé vazby. Přímé vazby se dělí na vnitřní a vnější: ty, které jsou lokalizované v mezích objektu a systému, který jej řídí, jsou vnitřní přímé vazby; ty, které vedou ze systému řízení a objektu do vnějšího prostředí jsou vnější přímé vazby.

Analogickým způsobem se na vnější a vnitřní dělí i zpětné vazby: ty, kterými vedou informace o stavu prostředí a postavení objektu v něm, jsou vnější zpětné vazby; a ty, kterými přicházejí informace o stavu prvků objektu a jeho systému řízení jsou vnitřní zpětné vazby.

Kromě toho se zpětné vazby člení na „kladné“ a „záporné“. Pojem *záporných* zpětných vazeb odráží skutečnost, že je systém řízení objektem vytvořen takovým způsobem, že jestliže zjistí odchylku objektu od ideálního režimu předepsaného vektorem cílů, dojde k vyvolání řídicího zásahu zaměřeného na to, aby se objekt vrátil do ideálního režimu. V případě kladných zpětných vazeb řízení napomáhá *rušivému vlivu (od okamžiku jeho zjištění)* odklonit objekt od ideálního režimu ve směru působení rušivého vlivu.

Jenže vzhledem k tomu, že rušivý vliv může být řídicím zásahem ze strany nějakého procesu vnějšího řízení (jeho řídicí zásah je z jeho pohledu přímou vazbou), tak při posuzování souhrnu vzájemně vložených procesů řízení mohou být ve vztahu k jakémukoliv z *procesů samořízení vloženému do posuzovaného souhrnu procesů samořízení* jejich kladné zpětné vazby nazvány „stimulujícími“ a jejich záporné zpětné vazby zase „tlumícími“, „potlačujícími“, „zadržovacími“, „brzdícími“.

I když do současné doby (2008) nebyly tyto termíny v teorii řízení (mimo DVTR) používány, odpovídají charakteru zpětných vazeb v procesu řízení lépe než obecně přijaté členění zpětných vazeb na „kladné“ a „záporné“, které se intuitivně nedá jednoznačně pochopit a je potřebné jej zvláště vysvětlit. Navíc definice zpětných vazeb v DVTR lépe odpovídají procesům interakce nějakého dílčího (vloženého) řízení se souhrnným, hierarchicky vyšším řízením.

V závislosti na charakteru organizace okruhů přímých a zpětných vazeb je možná existence různých *schémat řízení*¹. Všechny uzavřené systémy jsou při strukturním a bezstrukturním řízení (význam těchto termínů bude objasněn dále v části 8) vytvářeny na základě jednoho z následujících schémat řízení a (nebo) jejich kombinací v souhrnném uzavřeném systému. Různá schémata (ne způsoby) řízení zajišťují jedněm a těm samým objektům v jedněch a těch samých podmínkách různou pružnost reakce na rušivé vlivy a rozdílnou maximálně dosažitelnou úroveň kvality řízení. Jejich realizace na jedněch a těch samých objektech zajišťuje těmto objektům rozdílné rezervy stability řízení. Schémata řízení uzavřeného systému se mezi sebou liší rozčleněním komponent plné funkce řízení.

Struktura realizující schéma řízení může být celá umístěna v objektu, nebo mohou některé z jejích prvků být z různých příčin umístěny mimo řízený objekt. Zvláštním případem takové varianty je řízení na dálku, kdy jsou v objektu rozmístěny převážně výkonné prvky struktury, které mohou být obětovány, nebo o kterých je předem známo, že není možné je uchránit. Platí to často ve vztahu k týmu *loutkových politiků* předstírajících reálnou moc, nebo například při používání *robotů*² v nebezpečných situacích.

Programové schéma řízení. Po spuštění tohoto schématu v procesu řízení uzavřeného systému chybí vnější zpětné vazby: průběžné informace o stavu vnějšího prostředí a postavení objektu v něm nejsou systémem řízení využívány.

Řídící signál je funkcí času a může být také funkcí informací přicházejících kanály vnitřních zpětných vazeb.

Zohlednění vlivu všech rušivých vlivů na chování objektu je prováděno ve stádiu projektování a vytváření objektu a (nebo) systému jeho řízení a programu řízení. Úroveň maximálně možné kvality řízení je funkcí shody programu řízení s *reálnými* podmínkami jeho

---

¹ My nepoužíváme termíny typu „princip řízení“ používané v technických variantách teorie řízení ale „schéma řízení“, protože se tím rozumí schéma architektury struktury realizující proces řízení, tj. schéma kanálů vzájemné informační výměny mezi prvky struktury a vnějším prostředím. Přičemž jedny a ty samé „principy řízení“ mohou být realizovány na základě různých schémat řízení.

² I když v davo-„elitářské“ společnosti politici málokdy nejsou roboti – bioroboti.

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

realizace, neboť uzavřený systém nereaguje na reálný vliv vnějšího prostředí. Pružnost chování neexistuje.

Programově-adaptivní schéma řízení. Vnější zpětné vazby v systému existují.

Řídící signál je funkcí reálných parametrů vnějšího prostředí a uzavřeného systému, informace o nich přicházejí řetězci vnějších a vnitřních zpětných vazeb. Současně je však řídicí signál i jednoznačnou funkcí programu (zákonu řízení) v tom smyslu, že stejným informacím přicházejícím řetězci zpětných vazeb vždy odpovídá jeden a ten samý řídicí signál.

Tuto totožnost reakce „vstup – výstup“ je možné chápat i ve smyslu shody statistických charakteristik řídicího signálu s informacemi přicházejícími řetězci zpětných vazeb. Reakce systému na rušivý vliv je do určité míry pružná v tom smyslu, že řídicí signál a reakce uzavřeného systému na rušivé vlivy je funkcí těchto rušivých vlivů.

Programově-adaptivní schéma může realizovat různé principy řízení. Zmíníme zde dva, které se vyskytují nejčastěji: řízení na základě rušivého vlivu a řízení na základě odchylek. V prvním případě systém řízení vypracovává řídicí signál na základě měření *přímo rušivého vlivu* v procesu řízení. Ve druhém případě systém řízení vypracovává řídicí signál na základě měření kontrolních parametrů a hodnocení jejich odchylek od hodnot charakterizujících ideální režim řízení. V případě nutnosti mohou být oba principy v jednom systému řízení zkombinovány.

Předpokládáme, že projektujeme systém automatického řízení teplotního režimu v uzavřených prostorách. Můžeme ho nastavit tak, že se topení bude zapínat v případě, že systém zaznamená snížení teploty v místnosti pod zadanou hodnotu. Bude se tedy jednat o princip řízení podle odchylky.

Ale systém sloužící stejnému účelu můžeme vytvořit i jinak. Vzhledem k tomu, že teplota v uzavřených prostorách obvykle padá poté, kdy se sníží průměrná denní teplota vnějšího vzduchu, což vede k prochladnutí stěn uzavřených prostor, které tak ochladí vnitřní vzduch, máme možnost zaznamenávat teplotu vnějšího vzduchu, vypočítávat průměrnou denní teplotu, nečekat, až stěny vychladnou a teplota v uzavřených prostorách se začne snižovat, ale dát příkaz k zapnutí topení v nějakém režimu okamžitě po snížení průměrné denní

teploty do zadané mezní hodnoty. V tomto případě se bude jednat o realizaci principu řízení podle rušivého vlivu.

Kromě toho může být režim fungování topení funkcí rozdílu průměrné denní vnější teploty a průběžné hodnoty teploty v uzavřených prostorech. V této poslední variantě programově-adaptivního schématu řízení budou tedy zkombinovány oba principy řízení – podle rušivého vlivu i podle odchylky.

Není-li možné provádět měření kontrolního parametru bezprostředně v *procesu řízení* (tj. neexistují-li ve vztahu k němu funkční vnější a vnitřní zpětné vazby), může být v takovém případě místo neměřitelné hodnoty kontrolního parametru využito jeho nepřímé vyhodnocování na základě od něj odvozených integrálních parametrů nebo parametrů, které jsou na něj navázány jiným způsobem a je možné je přímo měřit. V takovém případě je však pro programově-adaptivní řízení charakteristické, že se v něm v čase neomezeně akumuluje chyba odchylky od kontrolního parametru. Příčinou neomezené akumulace chyby řízení podle kontrolního parametru je akumulace chyb měření a přeměny měřených hodnot v procesu nepřímého vyhodnocování potřebné charakteristiky.

Příkladů takového druhu chyb jsou plné kroniky námořních havárií, kdy navigátoři, kteří neměli možnost sledovat břeh po dobu mnohých týdnů a kvůli špatnému počasí neviděli ani na hvězdy, byli nuceni určovat polohu lodí na základě výpočtové navigace (pomocí výpočtů). Kvůli chybám měření plavební rychlosti, chybám ve vyhodnocování vlivu větru a proudů, nepřesnosti údajů lodních chronometrů (časoměrů) a kvůli chybným údajům kompasu potom ztráceli přesné souřadnice (pojem o poloze lodí) a umírali na skalách, které se podle jejich výpočtů měly nacházet mnoho mil od nich. Stejný je mechanismus akumulace chyb inerčními navigačními systémy, které se používají v raketové a kosmické technice, na ponorkách a ve zbraňových systémech, kde jsou průběžné souřadnice objektu určovány na základě zavedení výchozích souřadnic, měření akcelerací a vypočítávání jejich dvojnásobných integrálů.

Kvalita řízení je při použití programového schématu v porovnání s programově-adaptivním schématem a stejné algoritmice modelování chování objektu nižší. Ale i kvalita řízení při programově-adaptivním schématu může být nižší, než je minimální potřebná úroveň v podmínkách, které mohou nastat.

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

Připusťme, že v určitém časovém okamžiku se vektor chyby řízení rovná nule. Jenže v nějakém časovém okamžiku, a to dokonce i přímo v tomto, bude uzavřený systém vystaven nenulovému rušivému vlivu. Pokud by součástí uzavřeného systému byl ideální systém řízení, formoval by řídicí signál tak, aby řídicí vliv v každém časovém okamžiku přesně kompenzoval rušivý vliv, takže vektor chyby řízení by si uchoval svou nulovou hodnotu po neomezeně dlouhou dobu.

Jenže ve většině případů se rušivý vliv přímo měřit nedá. A dokonce i v případě, že je měření možné, existuje práh citlivosti měřících prostředků, schopných měřit hodnoty všech faktorů tvořících informační základ pro formování řídicího signálu. Navíc jsou informace při svém předávání zkreslovány i v hranicích samotného systému. Systém řízení potřebuje určitý čas ke zformování a vyslání řídicího signálu. Operační rychlost řídicích prostředků má také svá omezení. Samotný objekt řízení má navíc sklony k setrvačnosti a potřebuje určitý čas, aby vůbec na rušivý vliv zareagoval, což vede k tomu, že takto vyvolaný pohyb objektu stačí získat setrvačnost a je tedy potřebný silnější řídicí zásah, aby se objekt navrátil do výchozího režimu; přitom i reakce objektu na řídicí vliv vyžaduje určitý čas.

V programově-adaptivním schématu tedy musí mít z těchto důvodů řídicí vliv do určité míry odpovídající rušivému vlivu, který jej vyvolal, zpoždění. Dokonce i v případě, že je výkon prostředků řízení dostatečný, aby plně kompenzoval rušivý vliv, tak nemůže být plně využit, neboť vždy dochází k fázovému posunu mezi rušivým vlivem a řídicím zásahem, který jej má kompenzovat. Proto se objekt vždy nachází pod rušivým vlivem faktorů reálně zohledňovaných systémem řízení, nemluvě už o vlivu faktorů, které zohledněny nebyly: takových, které nebyly odhaleny vůbec, jejichž vliv je považován za nevýznamný, které se ocitly po prahem citlivosti měřících prostředků apod.

Uzavřený systém je tedy kmitavým systémem, který přeměňuje rušivý a řídicí vliv ve vektor chyby řízení, jehož změny mají ve stabilním procesu řízení kmitavý charakter.

Potřeba snížit vektor chyby řízení nás *s ohledem na zvýšení efektivity využití dosažitelných zdrojů* přivádí ke schématu „prediktor-korektor“ – prognostik-opravovatel (věštec-opravovatel).

Ve smyslu slova „prognostik“ je obsažen i smysl slova „věštec“, neboť zahrnuje mnohovariantní prognostiku a výběr varianty, která má být realizována (nebo vzájemně sladěného souhrnu variant). Jenže na

Západě a v naší vlastní vědecké tradici je již zaveden termín „prediktor-korektor“, i když ne obecně pro oblast řízení, ale v omezeném smyslu: v technice a numerické matematice¹. My se tedy poté, co jsme si v ruštině vysvětlili odlišnost našeho chápání těchto pojmů a tedy, že jde o dvojici „prognostik-opravovatel“ a ne „věštec-opravovatel“, budeme držet na Západě již zavedeného termínu „prediktor-korektor“ s tím, že ale rozšíříme oblast jeho aplikace jeho začleněním do kontextu Dostatečně všeobecné teorie řízení.

Schéma řízení prediktor-korektor.

Řízení je ve schématu prediktor-korektor založeno na tom, že v *samotném procesu řízení* probíhá předvídaní chování uzavřeného systému na základě informací o jeho průběžném a minulých stavech a vlivu okolního prostředí na něj.

Systém řízení realizující schéma prediktor-korektor může být hypoteticky představen jako kombinace:

- prediktoru plnicího funkci předvídaní a vypracovávání zákona řízení (programu řízení), čemuž odpovídá 1. až 4. etapa plné funkce řízení,
- a programově-adaptivního modulu, který řídí objekt na základě zákona řízení vypracováváného prediktorem a přizpůsobovaného konkrétním okolnostem, ve kterých proces řízení probíhá, čemuž odpovídá 5. až 7. etapa plné funkce řízení.

Na vstup programově-adaptivního modulu systému řízení přitom postupují **prognostické informace v podobě zákona řízení**.

V důsledku toho systém řízení reaguje nejen na odchylky uzavřeného systému od ideálního režimu, ke kterým již došlo, ale i na ty, které teprve mají tendenci se stát (v případě, že je jejich prognóza dostatečně přesná).

Jestliže v programově-adaptivním řízení jsou přímé a zpětné vazby vedeny přes přítomnost, a **již dokonanou minulost**, tak ve schématu

---

¹ Termín „prediktor-korektor“ je název jedné z metod numerické matematiky, ve které se řešení úkolu nalézá prostřednictvím postupných aproximací. Algoritmus této metody má podobu cyklu, ve kterém jsou postupně a opakovaně prováděny dvě operace: první – prognóza řešení a druhá – kontrola zda prognóza odpovídá požadavkům na přesnost řešení úkolu. Algoritmus je ukončen v případě, kdy prognóza odpovídá požadavkům na přesnost řešení úkolu.

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

prediktor-korektor je určitá část přímých a zpětných vazeb vedena přes *předvídanou budoucnost*.

Informace o reálné minulosti a přítomnosti jsou ve schématu prediktor-korektor kromě predikování a vypracovávání řídicího signálu také využívány v procesu řízení jako základ pro minimalizaci (periodické nulování) komponenty vektoru chyby, jejíž hodnota je podmíněna akumulací chyb, ke kterým s plynutím času při prognostice dochází.

Při porovnání programově-adaptivního schématu a schématu prediktor-korektor podle *vektoru stavu používaného v programově-adaptivním schématu*¹, budou jednomu a tomu samému vektoru stavu ve schématu prediktor-korektor odpovídat různé řídicí signály, neboť v základu prognostiky prediktoru-korektoru leží vektor stavu, který má v porovnání s vektorem stavu z programově-adaptivního schématu více rozměrů. Na základě informací, které vycházejí za hranice shodné části vektorů stavu používaných v obou schématech, získá prediktor-korektor různé prognózy, což se projeví v rozdílnosti řídicích signálů vypracovávaných v programově-adaptivních modulech obou schémat řízení. Znamená to, že v *případě adekvátní prognostiky* je prediktor-korektor „chytřejší“ a zajišťuje pružnější, nestereotypní řízení v porovnání s jinými, jednoduššími schématy.

Za podmínky, že má prognóza dostatečně vysokou přesnost, zajišťuje schéma prediktor-korektor nejvyšší kvalitu řízení díky tomu, že je v řadě případů *fázový posun* mezi rušivým vlivem a řídicím vlivem zajišťujícím jeho kompenzaci sveden k nule (a v případě nutnosti se při řízení v předstihu může dostat i do záporných hodnot).

Umožňuje to tak využít zdroje uzavřeného systému ke zvýšení rezervy stability řízení, a také *výkonnosti uzavřeného systému ve vztahu k vektoru cílů řízení*. V ostatních schématech řízení nemohou být tyto rezervy využity, nebo jsou spotřebovávány na kompenzaci těch odchylek od ideálního režimu, které jsou podmíněny zpožděním řídicího vlivu ve vztahu k rušivému vlivu v porovnání s teoretickým případem, ve kterém by fázový posun mezi rušivým a řídicím vlivem neexistoval.

---

¹ Prediktor-korektor může při své prognostice využívat širší soubor parametrů zahrnující i takové parametry, které programově-adaptivní schéma pro vypracování svého řídicího vlivu nevyužívá.

Modifikací schématu řízení prediktor-korektor je již dříve (při rozboru plné funkce řízení v kapitole 6.3) zmiňované intelektuální schéma řízení, které předpokládá tvořivost systému řízení – řídicího subjektu – minimálně v následujících oblastech:

- odhalování faktorů prostředí vyvolávajících potřebu řízení;
- formování vektorů cílů;
- formování nových koncepcí řízení;
- zdokonalování metodologie a návyků prognostiky při řešení otázky stability ve smyslu předvídatelnosti při vymezení úkolu řízení a (nebo) v procesu řízení podle schématu prediktor-korektor (prognostik-opravovatel).

Jak již bylo zmíněno v kapitole 5.8, tak z hlediska teorie a *praxe* řízení se význam informací charakterizujících proces řízení jako takový snižuje v následujícím pořadí:

- **objektivně se otevřely** (*vznikly, objevily se*) možnosti, že se průběh procesu řízení může v budoucnosti odchýlit od normálních parametrů;
- možnosti začaly být realizovány a rýsuje se tendence, že se průběh procesu řízení od normálních parametrů odchýlí;
- průběh procesu se od normálních parametrů odchýlil, ale stále se ještě nachází v přípustných mezích;
- odchylka parametrů procesu je na hraně přípustných hodnot;
- proces se dostal za přípustné meze.

A prakticky nulový význam mají z hlediska řízení informace, že ke všemu dříve vyjmenovanému nedošlo, takže proces řízení probíhá normálně.

Je však nutné vysvětlit ještě jeden aspekt zohlednění možností a tendencí při vypracovávání řídicího vlivu. Otevírat se mohou nejen nepříznivé možnosti, ale i možnosti příznivé, jejichž realizace by umožnila citelně zvýšit kvalitu řízení. To samé platí i pro zohledňování tendencí.

Zohledňovat však při řízení možnosti, které se otevřely a tendence, které se začaly rýsovat, a to jak nepříznivé, tak i ty příznivé, je možné pouze ve schématu prediktor-korektor, protože programově-adaptivní schémata řízení tyto objektivní faktory nevidí, a ve vztahu k negativním možnostem a tendencím fungují na základě principu „dokud hrom nezahřmí, mužik se nepokřížuje“, a pozitivní možnosti a tendence v nich nejsou realizovatelné vůbec.

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

Termíny „uzavřený systém“, „přímé“ a „zpětné vazby“ uvedené v této kapitole v sobě kryjí některé implicitní věci významné v kontextu DVTR. V důsledku existence těchto implicitních věcí – *jsou definice uvedené v kontextu DVTR obecnější* a mají takový smysl, který těmto termínům v historicky vzniklých technických verzích teorií řízení není vlastní. Sama DVTR se přívržencům „klasiky“ proto jeví jako něco „nesprávného“ – jako vyjádření ignorance jejich vývojářů, kteří jakoby nemají příslušné znalosti a nechápou „klasiku“.

Klasická definice termínu „uzavřený systém“:

«Uzavřený systém řízení je systém řízení, ve kterém je řídicí vliv formován funkcí odchylky hodnoty řízené veličiny od požadovaného zákona určujícího její změnu.» (Velká sovětská encyklopedie, 3. vyd., 9. díl, str. 325).

Na základě definice takového druhu se jedná, pokud je řeč o přímých a zpětných vazbách v uzavřeném systému, pouze o vazby s objektem řízení, ale již ne s prostředím. Přitom se pod přímou vazbou rozumí řídicí zásah a pod zpětnou vazbou vyslání informací o reakci objektu řízení na tento zásah zpět do řídicího systému.

V podstatě se v definicích termínu „uzavřený systém“ takového druhu má za to, že v uzavřených systémech informace, na základě kterých se v každém časovém okamžiku vypracovává řídicí vliv, zahrnují i informace o řídicím vlivu vypracovaném někdy v minulosti.

Jinak řečeno, některé informační toky procházející systémem řízení jsou uzavřeny a obíhají po kruhové smyčce, což dalo název termínu „uzavřený systém“.

Jsou však i spojení „objekt + systém řízení“, ve kterých neexistují zpětné vazby podmiňující průběžné řízení řízením vypracovaným v minulosti. Takové je programové schéma řízení a ve schématu řízení prediktor-korektor nejsou některé z vazeb, pokud bychom je považovali za „zpětné“ v tradičním chápání tohoto termínu, vedeny přes minulost, ale přes předvídanou budoucnost v tom smyslu, že stávající řízení v sobě zahrnuje předpověď chování řízeného objektu, jejíž součástí jsou i informace o variantách průběžného řízení.

Přitom však v historicky vzniklých technických verzích teorie řízení neexistuje termín pro označení spojení „objekt + systém řízení“

v obecném pojetí. Proto jsme se při prezentaci DVTR ocitli před volbou:

- buď toto spojení nějak nazvat (přitom samotné slovo „spojení“ očividně není vhodné, protože je možné jej použít v těch nejružnějších kontextech);
- nebo v kontextu DVTR rozšířit výklad termínů „přímé“ a „zpětné vazby“ a „uzavřený systém.

V minulých redakcích DVTR (z let 1991, 1992, 1998) byl použit přístup rozšířeného výkladu těchto termínů, který ale nebyl vysvětlen, což v určité části čtenářů (obzvláště těch obeznámených s nějakými technickými verzemi teorií řízení) vyvolalo averzi, rozpaky a otázky.

V současné redakci jsme zachovali přístup rozšířeného výkladu zmíněných termínů, a proto je v kontextu DVTR nutné přijmout definice přímých a zpětných vazeb s jejich členěním na vnější (vedoucí do prostředí) a vnitřní (lokalizované v hranicích objektu řízení a systému řízení) tak, jak byly dány výše. To samé platí pro definice záporných zpětných vazeb jako potlačujících a kladných jako stimulujících.

Stejně tak zastáváme přístup rozšířeného výkladu termínu „vektor cílů řízení“ ve vztahu k případům, kdy se vektor cílů může v procesu řízení měnit, je-li funkcí času nebo funkcí matrice možností průběhu procesu řízení a subjektivně zvolené algoritmiky řízení procesu (vektor cílů, který se tímto způsobem mění, je někdy nazýván „stromem cílů“).

6.8. Způsoby řízení: strukturní, v supersystémech — bezstrukturní a na základě virtuálních struktur

V procesu řízení uzavřený systém a jeho část – systém řízení – vytvářejí strukturu podřízenou vektoru cílů (podmíněnou vektorem cílů), která je nositelem koncepce řízení a tvořících jí **účelových funkcí**. Kvalitu řízení přitom zajišťují dva faktory:

- **architektura struktury**, tj. složení a funkční zatížení jejích prvků (včetně kanálů informační výměny) a uspořádání (organizace, hierarchie) prvků ve struktuře;
- charakteristiky funkčnosti, tj. funkční způsobilost samotných prvků, které jsou součástí struktury, plnit zadané funkce (svého druhu „kvalifikační“ úroveň prvků).

Chyby při tvorbě struktury vedoucí k jejímu celkovému nesouladu s vektorem cílů a množinou přípustných vektorů chyby řízení, mohou

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

prakticky vynulovat vysokou funkční způsobilost prvků struktury; kdy se i přes funkčně způsobilé (v tomto smyslu dobré) prvky tvořící strukturu bude vektor chyby řízení nacházet mimo přípustné meze.

Kromě toho je-li struktura vytvořena před začátkem procesu a její architektura a základna prvků se v jeho průběhu nemění, jsou charakteristiky vektoru chyby řízení určovány především shodou architektury struktury s vektorem cílů a množinou přípustných vektorů chyby řízení, což poskytuje důvod k tomu, aby byl takový způsob řízení nazván **strukturním**.

Při řízení strukturním způsobem jsou přes prvky struktury adresně šířeny funkčně orientované informace: které jsou v procesu řízení buď neměnné, nebo se mění řízeně.

Příklady strukturního řízení v technice: řízení letadla za pomoci autopilota, který je vlastně tvořen strukturou různorodých prvků; velitelský sbor jakéhokoliv vojenského útvaru, administrativa jakéhokoliv podniku, instituce, jednotlivé orgány státní moci a jejich soubor apod. to všechno jsou struktury, které řídí příslušné procesy.

Z jiného pohledu: struktura nesoucí funkci řízení je *systém*, tj. účelově vytvořený (jinak řečeno – funkčně orientovaný) soubor vzájemně propojených prvků nadefinovaný jak z hlediska funkční zátěže a množstevního složení každého z typů funkčně specifických prvků, které jsou jeho součástí, tak i z hlediska vzájemných vazeb prvků v mezích systému (to je definice termínu „systém“).

Je pochopitelné, že prvky systému mohou zároveň tvořit systémy hierarchicky nižšího stupně. Také je pochopitelné, že navázání vzájemných vazeb mezi systémy tvořícími určitou množinu, může mít za následek vznik systémů, které budou mít ve vztahu k výchozím systémům vyšší hierarchickou úroveň.

Tj. každý systém má určitou vnitřní strukturu a větší počet systémů, mezi kterými bude organizována interakce, povede k vytvoření systémů s vyšší hierarchickou úrovní ve vztahu k úrovni základních systémů. I proto jedna z otázek teorie řízení spočívá v tom, *jak jsou vytvářeny struktury takového druhu, které pohlcují větší počet systémů*.

Z rozličných možností směřujících k té či oné odpovědi na tuto otázku nás v souvislosti s tematikou této kapitoly bude zajímat pouze jedna.

Předpokládejme, že máme množinu nějakých prvků, které mají následující vlastnosti:

1. Všechny prvky se samořídí na základě informačně-algoritmického vybavení uloženého v jejich paměti.
2. Každý z nich je možné řídit zvnějšku, neboť jsou schopné do své paměti přijímat informace a algoritmičku (podle bodu 1).
3. Mohou řídit jiné prvky (podle bodu 1 a 2), neboť mohou předávat informace ze své paměti ostatním prvkům z dané množiny.

Množinu prvků s vyjmenovanými vlastnostmi dále nazveme „supersystémem“.

Je pochopitelné, že vzhledem k tomu, že prvky tvořící množinu, která je tedy supersystémem, nebude možné charakterizovat nějakým jedním příznakem, že jich budou mít více. V závislosti na souboru charakteristických příznaků bude tedy možné v supersystému vyčlenit různé podmnožiny, ze kterých některé budou tvořit supersystémy vložené do výchozího supersystému. Přitom jsou mezi těmito supersystémy možné i případy jejich vzájemných průniků nebo vzájemného vložení¹.

Bezstrukturní řízení je možné realizovat v **supersystémech** skládajících se z množiny v určitém smyslu analogických prvků: požadavek *analogie* (tj. *schopnosti prvků vzájemně se nahradit v různých procesech*) je v daném případě dalším dodatečným požadavkem ve vztahu ke třem charakteristickým požadavkům uvedeným v definici termínu „supersystém“, který je charakteristický tím, že čím méně jsou prvky vzájemně zaměnitelné, tedy čím nižší jsou parametry jejich vzájemné zaměnitelnosti, tím nižší je schopnost supersystému formovat v sobě bezstrukturní řízení.

Předpokládejme, že šíříme v supersystému informace cirkulujícím způsobem, tj. neadresně, v režimu „pro všechny, kdo jsou schopni je vstřebat“. Cirkulující šíření informací (tj. způsob, kdy jedna a ta samá informace prochází větším množstvím prvků) podřízené určitým statistickým charakteristikám a rozličným hodnocením možného průběhu událostí je nositelem pravděpodobnostní předurčenosti změny informačního stavu paměti určité podmnožiny prvků z celkové množiny prvků supersystému. Pravděpodobnostně předurčená změna stavu paměti prvků vede ke změně statistických charakteristik jejich samořízení. Pokud lze ve statistickém smyslu stabilně předvídat následky šíření informací v této množině (tj. vzniká předvídatelnost statistiky

---

¹ Příkladem vzájemného vložení supersystémů jsou vzájemné vztahy mezi muži a ženami v sestavě celého lidstva.

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

jeví), je možné tuto množinu bezstrukturně řídit, a také je možné její bezstrukturní samořízení.

V takové množině prvků, jejichž paměť má rozdílný informačně-algoritmický obsah, a které jsou podřízeny statistickým zákonitostem, existuje statistická předurčenost toho, že 1) neadresná cirkulace *informačního modulu s určitým obsahem* v prostředí této množiny povede k tomu, že 2) se prvky množiny na základě svého samořízení samy poskládají do jedné nebo více struktur orientovaných na nějaký vektor cílů odpovídající danému informačnímu modulu v průběhu zcela přijatelného časového intervalu, a 3) vektor chyby vzniklého procesu řízení zůstane v přípustných mezích.

Jinými slovy:

Při bezstrukturním řízení množina více či méně vzájemně analogických samořídících se prvků se schopností k součinnosti jak vzájemně mezi sebou, tak i s prostředím, s předurčenou pravděpodobností vytvoří uzavřené systémy odpovídající zadanému vektoru cílů a množině přípustných vektorů chyb.

Hlavní rozdíl mezi bezstrukturním a strukturním řízením:

Při bezstrukturním řízení není struktura formována direktivně-adresně před začátkem procesu řízení, ale vzniká řízeně (nebo samořízením) ve shodě s realizací statistických předurčeností v průběhu procesu řízení na základě **převážně** neadresné cirkulace informací v množině prvků tvořících supersystém.

Proto je množina prvků, ve které probíhá proces bezstrukturního řízení, sama o sobě **uzavřeným systémem**¹ hierarchicky uspořá-

---

¹ Termín „uzavřený systém“ zde není chápán v tom smyslu jako v současné fyzice, ale v dříve definovaném smyslu Dostatečně všeobecné teorie řízení.

Vysvětlíme rozdíl v chápání tohoto termínu ve fyzice a v Dostatečně všeobecné teorii řízení.

„Uzavřené systémy“ jsou z hlediska fyziky systémy izolované od okolního prostředí, které nejsou schopné energetické výměny s jinými systémy a jejichž vlastní energie je v nich uchovávána.

Systém je uzavřený v takovém případě, kdy se tok energie na vstupu a výstupu ze systému rovná nule. Taková situace je však pouze zvláštním případem. V obecném případě není tok energie na vstupu a výstupu ze systému nulový. Uzavřené systémy jsou zvláštním případem otevřených systémů. Systém je otevřený tehdy a pouze tehdy, dochází-li

daných okruhů přímých a nepřímých vazeb, jehož architektura se mění v průběhu procesu řízení, přičemž tato množina prvků tvoří *prostředí, které v sobě samo v procesu samořízení, nebo na základě vnějšího řízení, formuje struktury*.

Bezstrukturní řízení je ve své podstatě – řízení statistických charakteristik množinových (masových) jevů ovládajících *množinu prvků* na základě pravděpodobnostně-statistických předurčeností 1) uchovávání, šíření a zpracování informací a 2) jejich vyhodnocování (řídícím subjektem) na základě smyslu pro míru a statistických modelů.

Dobrym příkladem bezstrukturního řízení je autobus bez průvodčího s platebními automaty. *Cíle řízení:* vybírání peněz za přepravu a distribuce lístků, informování o zastávkách. To vše musí zvládnout sami cestující, neboť ve většině případů vysílání o zastávkách v autobusech nefunguje a řidič se musí věnovat řízení: prodej lístků a tím spíše za jízdy i ohlašování zastávek mu brání v jeho práci. *Koncepce řízení zahrnuje:* příjem peněz, jejich rozměnění, vrácení drobných, výdej lístků, kontrolu černých pasažérů a informování cestujících o zastávkách, kde by měli vystoupit. Což vlastně byly povinnosti průvodčího; v autobuse bez průvodčího je vykonává neustále se měnící skupina cestujících na základě informací uložených v jejich paměti.

Tento příklad ukazuje, že jeden a ten samý cíl řízení může být proveden strukturním způsobem (přestože je průvodčí sám, jedná se o strukturu) i bezstrukturní způsobem. Je zde vidět i subjektivismus při hodnocení kvality řízení dosahované v každém z těchto dvou způsobů. Chcete-li, aby maximální procento cestujících cestovalo s lístkem a nikdo si nepletl zastávky, je průvodčí lepší. Zajímá-li vás příjem z provozování přepravy cestujících, tak pokud vám částka ušetřených výplat průvodčích kompenzuje ztráty z nárůstu počtu černých pasažérů a navýšení počtu revizorů přecházejících na trase z jednoho autobusu do druhého, je lepší jezdit s platebními automaty bez průvodčího na samoobslužném principu.

---

k jeho energetické výměně s okolním prostředím.

Tj. reálně je „uzavřený systém“ v této své definici abstrakcí teoretické fyziky umožňující přibližně a s množstvím výhrad popsat průběh reálných procesů v přírodě, neboť v přírodě jsou reálně všechny systémy – „otevřené“.

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

Vezmete-li do úvahy celý systém městské veřejné dopravy z hlediska subjektu-hospodáře¹ státu-superkoncernu, tak tisknout a distribuovat lístky je **škodlivé plýtvání** určitou částí společenského fondu pracovní doby, výrobních kapacit a přírodních zdrojů, neboť vytištěný a prakticky ihned odhozený lístek neuspokojuje ničí osobní potřeby v jídle, ošacení, bydlení nebo znalostech, prostě nepřináší vůbec nic opravdu užitečného, co lidem tak chybí. Zato však při jejich výrobě a distribuci dochází ke spotřebě pracovní doby, dřeva, energií a ke znečišťování životního prostředí.

Řízení na základě virtuálních struktur. Jedná se také o jeden z procesů, který může probíhat v supersystémech. Všemohír je vlastně ve vztahu k množině vzájemně vložených supersystémů souhrnným supersystémem se *strukturou měnící se v každém časovém okamžiku a kromě toho — také určovanou různými subjekty na základě různých souborů příznaků*. Taková objektivní mnohočetnost a subjektivní neurčitost nám v otázce identifikace každého ze supersystémů a jeho struktury dává právo nazvat podobné struktury „virtuálními“.

Vzájemná vloženost supersystémů předpokládá existenci prvků, které současně náleží několika supersystémům. V daném případě termín „souběžná příslušnost“ označuje, že v paměti *prvku, souběžně náležejícího určitému počtu z několika vzájemně vložených různých supersystémů*, existují fragmenty informačně-algoritmického vybavení každého supersystému z této množiny. I když ve stejném časovém okamžiku tento prvek vůbec nemusí souběžně zpracovávat algoritmiku všech supersystémů, ke kterým náleží. Tj. virtuálnost struktur předpokládá existenci prvků, které v různých časových okamžicích projevují svou aktivitu v algoritmicích různých supersystémů vlivem vnitřních procesů adresné výměny informací v každém z nich (podobné adresné šíření informací neprobíhá při bezstrukturním řízení, které vzniká jako výsledek cirkulace neadresného šíření informací).

Právě v důsledku této skutečnosti vznikají struktury, které se objevují jakoby z ničeho nic, chvíli fungují a zase mizí bez jakýchkoliv „viditelných příčin“, asi tak jako se objevují a mizí bubliny na loužích při dešti, pokud samozřejmě pomineme tu skutečnost, že déšť vidíme i cítíme.

---

¹ Takového postavení může dosáhnout pouze konceptuálně samovládny národ.

Uvedeme příklad řízení na základě virtuálních struktur. Předpokládejme, že:

- „supersystém č. 1“ je podmnožinou prvků „supersystému č. 2“, tj. každý prvek „supersystému č. 1“ je současně i prvkem „supersystému č. 2“, ale ne každý prvek „supersystému č. 2“ je prvkem „supersystému č. 1“;
- „supersystém č. 2“ není z úrovně „supersystému č. 1“ viditelný;
- do „supersystému č. 1“ pronikne struktura, která je nositelem nějakého procesu řízení organizovaného na úrovni „supersystému č. 2“.

Za takto stanovených podmínek bude fungování této struktury *na úrovni „supersystému č. 1“* vnímáno jako ničím nepodmíněné „náhodné shody okolností“ vzájemně se doplňujícího charakteru v chování prvků „supersystému č. 1“, a vůbec ne jako projev činnosti struktury, která do „supersystému č. 1“ pronikla ze „supersystému č. 2“.

Není-li možné charakter těchto *nenáhodných* shod okolností na úrovni „supersystému č. 1“ odhalit, je *veškerý souhrn takových „náhodných“ shod okolností na úrovni „supersystému č. 1“ – řízením na základě virtuálních struktur.*

Jedná se o jeden z příkladů řízení na základě virtuálních struktur. V obecnějším případě je jakékoliv proniknutí strukturálního řízení do supersystému zvnějšku z jeho hlediska řízením na základě virtuálních struktur nezávisle na tom, zda do supersystému proniká strukturální řízení z hierarchicky rovnocenného supersystému, nebo jde o hierarchicky vyšší řízení, kde tím hierarchicky nejvyšším může být všezahrnující řízení Všeobecného ředitele.

Strukturální řízení může v supersystémech vznikat jako realizace příslušné etapy plné funkce řízení – cílené vytvoření struktury, která je nositelem koncepce řízení. Ale strukturální řízení může v supersystémech vznikat i z bezstrukturálního řízení, nebo z řízení na základě virtuálních struktur, pokud jsou cíle, na které jsou tato řízení orientovaná, dostatečně stabilní, takže v důsledku toho mohou získat stabilitu i struktury vytvořené jimi pro práci na těchto cílech.

Jinými slovy může strukturální řízení vykristalizovat z bezstrukturálního řízení nebo z řízení na základě virtuálních struktur.

Nejvyšší kvality řízení je v supersystémech dosahováno kombinací strukturálního a bezstrukturálního řízení v rámci odpovídajícího hierar-

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

chicky vyššího řízení, které v nich probíhá na základě virtuálních struktur.

6.9. Vyrovnávací režimy a manévry

Teď se vrátíme k uzavřeným systémům. Stabilně řízený systém se může nacházet buď ve **vyrovnávacím** režimu, nebo v **režimu manévru**. Přitom může být jeden a ten samý reálně probíhající režim interpretován z hlediska jednoho vektoru cílů jako vyrovnávací režim, a z hlediska jiného vektoru cílů jako režim manévru.

Ve vektoru cílů **vyrovnávacího** režimu jsou kontrolní parametry v čase neměnné. V reálném stabilním vyrovnávacím režimu vektor stavu kmitá kolem neměnné polohy v podprostoru kontrolních parametrů a volné parametry se přitom mohou různě měnit.

Pojem „vyrovnávací režim“ je trochu podobný pojmu „rovnováha“, jenom má širší význam, neboť „rovnováha“ je obvykle vnímána staticky, jako v čase nepohyblivá neměnnost. Ve vyrovnávacím režimu *je v čase neměnný* proces kmitání systému vzhledem k „rovnovážnému bodu“, jehož souřadnice jsou v čase neměnné: systém bodem prochází, ale nemůže v něm setrvávat už například z toho důvodu, že odchylky od něj jsou menší než je práh citlivosti měřících prostředků, nebo není řízení pružné, takže má konečnou operační rychlost a nemůže včas objekt zastavit a v rovnovážném bodu ho zafixovat.

Případ, kdy se vektor cílů v procesu řízení mění, je-li funkcí času nebo funkcí matrice možností průběhu procesu řízení a subjektivně zvolené algoritmiky řízení procesu, jak bylo rozebíráno v kapitole 6.5, je manévrem. Ve vektoru cílů režimu **manévru** se mění alespoň jeden z kontrolních parametrů. Při hodnocení reálného procesu stabilního manévru sleduje vektor stavu s určitou chybou řízení *v podprostoru kontrolních parametrů* změny vektoru cílů (obsahujícího pouze kontrolní parametry). Volné parametry jsou stejně jako v případě vyrovnávacího režimu bez omezení.

Režim manévrování, ve kterém jsou (v mezích přípustné chyby řízení) derivace kontrolních proměnných parametrů podle času konstantní, se nazývá *ustáleným manévrem*. Sám ustálený manévr je vyrovnávacím režimem, z jehož vektoru cílů jsou vyloučeny kontrolní parametry, které se v průběhu manévru mění.

Budeme-li vycházet z reálně probíhajícího procesu řízení a vytvoříme na základě předpokladu (tj. hypoteticky) vektor cílů subjektu re-

álně řídicího proces (což se nazývá „identifikace“ vektoru cílů), tak je možné jeden a ten samý režim interpretovat jako vyrovnávací režim, nebo stabilní kmitající manévr. Zohledníme-li ve vektoru cílů pouze parametry kmitající v rozmezí průměrných hodnot (v závislosti na omezeních chyby řízení), může být režim interpretován jako vyrovnávací režim; zohledníme-li ve vektoru cílů alespoň jeden z libovolně se měnících parametrů, bude režim interpretován jako manévr.

Úplně stejně může být jeden a ten samý režim vnímán jako stabilní, budeme-li vycházet z jedněch omezení vektoru chyby; a také jako nestabilní, budeme-li vycházet z přísnějších omezení vektoru chyby; z toho je dobře patrné, že je možné stabilitu chápat třemi různými způsoby: 1) na základě vymezení odchylek kmitavého procesu od nějakého ideálního režimu, 2) na základě ubývání odchylek po odstranění rušivého vlivu a 3) na základě předvídatelnosti.

Nejjednodušším příkladem vyrovnávacího režimu je jízda autem po přímé silnici konstantní rychlostí. Všechny střelky kromě ukazatele stavu paliva se na palubní desce pohybují okolo ustálených poloh; volantem je však přesto nutné „pohybovat“, neboť nerovnosti na silnici, boční vítr, rozdílný tlak v pneumatikách, vůle v nápravách a řídicích převodech mají snahu stočit auto do strany.

Manévry se dále dělí na **slabé** a **silné**. Toto dělení není zohledněním efektivity manévru. Pojem slabý manévr souvisí s vyrovnávacími režimy. Převedení systému z jednoho vyrovnávacího režimu do druhého vyrovnávacího režimu je jedním druhem manévru. Některé uzavřené systémy mají takové vlastnosti, že uskuteční-li se toto převedení dostatečně pomalu, nebude se vektor stavu systému v procesu manévru velmi lišit od vektoru stavu ve výchozím a (nebo) konečném vyrovnávacím režimu, s výjimkou kontrolních parametrů měnících se v průběhu manévru a některých volných parametrů informačně navázaných na ty kontrolní.

Pootočíte-li na lodi kormidlo o 3-4 stupně, začne loď opisovat kruh s velmi velkým průměrem a bude se měnit úhel kurzu. Nebude-li přitom v dohledu břeh a bude zataženo, tak si toho manévru a změny kurzu většina cestujících ani nepovšimne. Pokud při plné plavební rychlosti vysokorychlostní lodi (25 — 30 uzlů¹) prudce otočíte její

---

¹ Uzel je jednotka měření rychlosti v námořní praxi (a někdy i v letectví) a rovná se 1 námořní míli za hodinu. Námořní míle je dlouhá 1 852 metrů. Tato jednotka je starší než kilometr a rovná se délce jedné obloukové minuty

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

kormidlo o 20 – 30 stupňů, tak vám paluba v procesu vyložení kormidla pod nohama ucukne směrem opačným ke směru vyložení kormidla; a potom dojde ke změně kurzu, kterou je lidský vestibulární aparát schopný plně pocítit, navíc se loď zcela viditelně nakloní do deseti i více stupňů.

I když může být v obou případech konečná změna kurzu stejná, hydrodynamické charakteristiky lodi se v prvním případě při provádění slabého manévru nebudou velmi lišit od režimu přímého chodu; ve druhém případě, když loď začne opisovat kruh s průměrem maximálně 4 – 5 délek trupu, tak se sníží rychlost jejího chodu, se značnou silou začne působit příčná složka rychlosti obtékání trupu a náklon, a celkový obrázek obtékání trupu a hydrodynamické charakteristiky se budou kvalitativně lišit od těch, které působily při chodu v přímém směru nebo při slabých manévrech.

Rozdělení manévrů na silné a slabé v řadě případů umožňuje podstatně zjednodušit modelování chování uzavřeného systému v procesu slabého manévrování **bez ztráty kvality** modelovaných výsledků. A vzhledem k tomu, že volba míry kvality je vždy subjektivní, je i členění manévrů na silné a slabé určované subjektivismem při hodnocení kvality modelování a řízení. A je-li takové členění možné, dá se ke slabému manévru vyhledat analogický (v dříve uvedeném smyslu) vyrovnávací režim.

6.10. Krátce o teoriích podobnosti

V praxi jsou při tvorbě nové techniky nebo při organizaci řízení těch či oněch procesů typické situace, kdy je nutné na základě parametrů jednoho uzavřeného systému usuzovat o procesech a parametrech jiného uzavřeného systému, který se od prvního může lišit:

- buď svými rozměry při *kvalitativně stejném charakteru obou systémů* (tj. *při kvalitativně stejném charakteru fyzických nositelů procesů v obou systémech a ve vnějším prostředí*),
- nebo svým charakterem.

Jedno i druhé je třeba vysvětlit.

Co se týče rozdílů systémů kvalitativně stejného charakteru, je život plný takzvaných „velikostních efektů“.

---

zemského poledníku, takže je při navigačních výpočtech vhodnější délkovou jednotkou.

Velikostní efekt se projevuje v tom, že se při změně všech, nebo jenom některých rozměrů systémů kvalitativně stejného charakteru hodnoty parametrů, které charakterizují procesy v samotném systému i jeho interakci s prostředím, nemění proporcionálně k měřítku změn příslušných rozměrů výchozího systému.

Přitom může být změna výchozích parametrů systému doprovázena změnou nějakých parametrů charakterizujících chování nového systému, a to jak jejich zvýšením, tak i snížením. V některých případech může být plynulý přechod po stupnici měřítka k jiným rozměrům systému doprovázen stupňovitým navýšením, nebo snížením parametrů charakterizujících její chování. V jiných případech zase nějaké parametry charakterizující chování systému nejsou změnou velikostí ve vztahu k výchozím rozměrům nijak ovlivněny. To všechno je v přírodě podmíněno tím, že absolutní většina parametrů charakterizujících systém a jeho chování, není podmíněna jedním, ale velkým počtem faktorů (tj. v matematických modelech není většina parametrů funkcí jednoho argumentu, ale více argumentů, přičemž se jedná o nelineární funkce), z nichž každý při přechodu k jinému měřítku ovlivňuje změnu charakteristických parametrů systému rozdílně.

Existence velikostních efektů v životě nás při hodnocení kvalitativně stejných systémů, procesů v nich probíhajících a vnějších procesů s nimi souvisejících přivádí k otázce: *Jak přepočítat charakteristiky jednoho systému, procesů v něm a vnějších procesů s ním souvisejících v měřítku jiného systému s jinými rozměry, abychom dokázali vyhodnotit jejich přednosti a nedostatky, způsobilost každého ze systémů plnit uložené úkoly, a také kvalitu řízení (řešení) těchto úkolů v obou vzájemně porovnávaných systémech?*

Nalezení odpovědi na tuto otázku je v každém aplikovaném odvětví činnosti, kde si ji položí, jedním z úkolů příslušné teorie podobnosti.

To ale není jediným úkolem teorie podobnosti. Je například známo, že na základě stejných matematických modelů mohou být popsány procesy různého charakteru s přesností, která je pro praxi přijatelná. V terminologii trojjednotnosti matérie-informace-míry to znamená, že se procesy, které *jsou si vzájemně analogické svými informačně-algoritmickými charakteristikami*, opírají o charakterově rozdílné materiální nositele.

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

Přitom se ukazuje, že přestože lidé dokážou sestavit matematické modely těch či oněch procesů, neumožňuje dosažená úroveň rozvoje matematiky a výpočetní techniky vyřešit zdaleka všechny úkoly, které je možné zformulovat. Nicméně vlastnost informačně-algoritmické analogičnosti procesů probíhajících na různých materiálních nosičích nám umožňuje v případě nalezení podobné analogie takové úkoly vyřešit sestavením modelu-analogu i na bázi jiných materiálních nosičů, takže nejsme nuceni řešit je pouze matematickými metodami, či prováděním experimentů na modelech identických svým materiálním nosičem s objektem, který je předmětem našeho výzkumu.

Ve čtyřicátých až padesátých letech 20. století se tento přístup projevil v historickém rozvoji techniky vytvořením takzvaných „analogových počítačů“, které však nic nepočítaly, ale modelovaly na základě procesů v nich probíhajících nějaké jiné procesy.

Touto cestou bylo například zjištěno, že diferenciální rovnice popisující dynamiku letadla za letu mohou být analogické rovnicím popisujícím procesy v elektronických schématech. V té době ještě neexistovaly počítače, které by byly schopné tyto matematické úkoly vypočítat s přesností přijatelnou v praxi, ale umožnilo to vytvořit elektronická schémata, ve kterých probíhají procesy svými informačně-algoritmickými charakteristikami analogické parametrům charakterizujícím dynamiku letadla za letu. A mnohé úkoly týkající se žádoucí říditelnosti létajících strojů byly při projektování nové letecké techniky vyřešeny na základě vytvoření a modifikace parametrů elektronických schémat dynamicky podobných létajícím strojům. Na těchto schématech potom byly prováděny experimenty s modelováním říditelnosti budoucích létajících strojů.

Na základě toho, co bylo předvedeno na tomto příkladu, je druhým úkolem sestavení teorie podobnosti určit, jaké procesy lišící se charakterem svých materiálních nosičů si mohou být připodobněny z hlediska své informačně-algoritmické podobnosti, a jak mezi sebou porovnat reálné parametry charakterizující fyzicky rozdílné procesy a jejich hodnoty, které jsou vlastní modelu i objektu.

Teorie podobnosti tedy není nějakým atributem DVTR, který by byl univerzálně použitelný při řešení jakýchkoli praktických úkolů, ale jedním z možných dílčích oborů každého aplikovaného odvětví Vědy. Teorií podobnosti orientovaných na řešení problémů příslušných odvětví praktické činnosti může být ve vědecké

subkultuře lidstva hodně v závislosti na počtu odvětví, ve kterých je možné řešení úkolů teorie podobnosti využít.

Díky tomu, že jsou v letectví a loďařství vyvinuty teorie podobnosti odpovídající potřebám těchto odvětví, jsou v nich celkem úspěšně řešeny úkoly týkající se volby a optimalizace aerodynamické a hydrodynamické kompozice létajících strojů a lodí a jsou odhalovány a řešeny problémy se zajišťováním jejich odolnosti při provozu.

Nicméně existují i některé obecné principy vyjádřené v teoriích podobnosti vyvinutých v aplikovaných vědeckých odvětvích, a to včetně *Dostatečně všeobecné teorie řízení a jejich aplikací*.

Vzhledem k tomu, že pojem času a jeho měření souvisí s výběrem etalonové frekvence, mohou být za etalonové frekvence zvoleny i vlastní frekvence kmitání objektů řízení, uzavřených systémů, procesů interakce uzavřených systémů a vnějšího prostředí. To nás přivádí k pojmu dynamicky podobných (částečně nebo zcela) objektů, systémů a procesů, u kterých jsou procesy (vyrovnávací režimy a manévry) vztažené k času, který je založen na obdobných vlastních frekvencích, v **určitém** smyslu identické. Doprovod slova „**identita**“ přívlastkem „**určitá**“ je podmíněn tím, že podobnost může být realizována na základě různých fyzických nosičů **informačně-algoritmických** procesů (**řízení**) a na rozličných vzájemných připodobněních parametrů podobných systémů.

Připodobnění – odzornění, tj. *zbavení reálných fyzických a informačních parametrů jejich rozměrnosti (metrů, kilogramů, sekund apod.) jejich vztažením k jakýmkoli hodnotám charakteristik uzavřeného systému a prostředí se stejnou rozměrností (metry, kilogramy, sekundy apod.)*. Výsledkem jsou bezrozměrové jednotky měření v určitém smyslu obdobných parametrů porovnávaných uzavřených systémů, které jsou pro každý z nich stejně charakteristické nezávisle na tom, na jakých materiálních nosičích jsou realizovány. Tato vlastnost míry ve Všemíru je základem modelování procesů na jedné fyzických nosičích, které reálně probíhají na jiných fyzických nosičích (analogové počítače); a základem informačního (čistě teoretického) modelování, ve kterém je důležitý informační model, a jeho fyzický nosič nehraje žádnou roli (jakýkoliv algoritmus předepisující nějakou posloupnost činností je ve své podstatě nezávislý na svém materiálním nosiči).

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

Analýza průběhu podobného **modelového** procesu může probíhat ve vyšším vysokofrekvenčním rozsahu než je průběh reálného podobného **modelovaného** procesu: což umožňuje nahlédnout do budoucích variant vývoje modelovaného procesu, a je tedy základem pro řešení úkolů řízení vůbec a úkolů předvídaní chování konkrétně.

Příklady takového druhu modelování poskytují, jak již bylo řečeno výše, všechny aerodynamické a pevnostní experimenty a výpočty v letectví, loďařství a kosmonautice.

Modelování vysokofrekvenčního procesu v nízkofrekvenčním rozsahu umožňuje vysledovat příčinné vazby, které obvykle při pohledu na rychle probíhající reálný proces pozornosti pozorovatele uniknou. Příkladem takového druhu je rychlostní a *ultrarychlostní natáčení (více než 10^5 snímků za sekundu)* a zpomalená (ve srovnání s realitou) projekce natočeného materiálu, což umožňuje řešit mnohé technické i biologické (medicínské) problémy.

Mnohé problémy jsou v životě společnosti neřešitelné v důsledku toho, že v těch vědeckých odvětvích, které si nárokují jejich řešení, nejsou vyvinuty adekvátní teorie podobnosti.

Toho příkladem je ekonomická věda současné civilizace, která za kolosální spotřeby přírodních a pracovních zdrojů není schopná zajistit blahobyt všech, kdo jsou ochotni svojí pracovní činností přispívat k životu společnosti i celé civilizace. Tato skutečnost je objektivním ukazatelem neadekvátnosti takzvané „ekonomické vědy“ s reálně probíhajícími ekonomickými procesy a potřebami absolutní většiny lidí.

6.11. Informačně-algoritmická bezpečnost – stabilita řízení pod vlivem cílevědomě vytvářeného rušení

Termín „informační bezpečnost“ se v posledních desetiletích začal celkem široce používat, a to jak příhodně, tak i nepříhodně. Přitom však málokdo z těch, kdo ho používá, přímo vysvětluje, jak a jaké procesy si v životě společnosti a technosféry s tímto termínem spojuje. Ve většině případů tedy není jeho smysl při použití vymezen.

Z pohledu pozic Dostatečně všeobecné teorie řízení:

Informační bezpečnost (a přesněji – informačně-algoritmická bezpečnost) je stabilní průběh procesu řízení objektem (samořízení objektu) v mezích přípustných odchylek od ideálního předepsaného režimu v podmínkách CÍLEVĚDOMÝCH vnějších nebo

vnitřních pokusů vyvést řízený objekt z předepsaného režimu: od rušení až do uchvácení jeho řízení, nebo pokusů o jeho likvidaci.

V takovém případě se termín „informačně-algoritmická bezpečnost“ („informační bezpečnost“) vždy pojí s konkrétním objektem řízení nacházejícím se v určitých podmínkách (prostředí). A má samozřejmě vztah k plné funkci řízení, která je souhrnem různorodých kroků realizovaných v procesu řízení počínaje odhalením faktorů vyžadujících řídicí zásah, formováním cílů řízení a konče likvidací řídicích struktur, které již svůj účel splnily.

A toto je společně jevu nazývanému „informační bezpečnost“ jak s ohledem na informačně-algoritmickou bezpečnost i té nejdrobnější a nejméně významné věci, tak i ve vztahu k informačně-algoritmické bezpečnosti *lidstva jako celku* v globálním historickém procesu.

Různá schémata řízení a různé koncepce řízení zajišťují různou úroveň informačně-algoritmické bezpečnosti.

Charakteristiky zajištění informačně-algoritmické bezpečnosti programového schématu řízení jsou následkem jeho plné neschopnosti přijímat informace zvnějšku paradoxní:

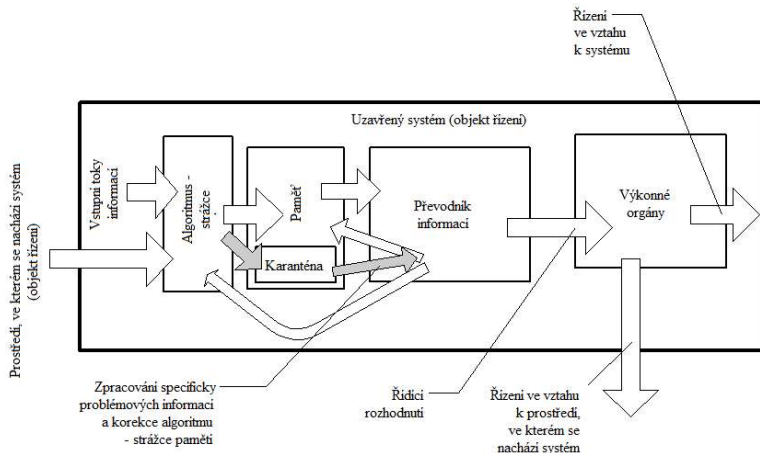
- například dělostřelecký náboj letící po balistické trajektorii, která byla naprogramována parametry zaměření děla a silou výstřelu, svým zajištěním procesu dopadu náboje do cíle proti rušení předčí jakoukoliv samonaváděcí raketu;
- v jiných situacích se může ukázat, že programové schéma řízení realizované ve vztahu k nějakým jiným objektům (procesům) je absolutně nefunkční, pokud vám v konfliktu řízení protivník dokáže vnutit situaci, ve které bude program založený v systému neadekvátní. Jako příklad může posloužit porážka Řádu německých rytířů armádou pod velením Alexandra Něvského na ledu Čudského jezera: německá taktika neodpovídala vnuceným okolnostem jejího bojového použití.

Programově-adaptivní schéma je v tomto ohledu méně paradoxní, ale absolutní odolností proti rušení také nedisponuje: příkladem tomu jsou všemožné úspěšné triky vojáků, jak navést samonaváděcí ničivé zbraně (rakety, torpéda, miny) na falešné cíle, donutit jejich roznětky fungovat v nesprávnou chvíli, nebo je vyřadit z činnosti v těch situacích, kdy je jejich program nastaven na jejich spuštění.

Nejvyšší úroveň informačně-algoritmické bezpečnosti zajišťuje organizace procesů zpracovávání informací v intelektuální modifikaci

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

schématu řízení prediktor-korektor, které bylo znázorněno v kapitole 5.4 a znovu zde.

Schéma 3. Algoritmus řízení s ochranou před cílevědomým rušením zevnějšku

V tomto schématu informace přicházející z vnějšího prostředí, jejichž důvěryhodnost je pochybná, algoritmus – strážce ukládá do „vyrovnávací paměti“ jejich *dočasného uložení* (na schématu je označena nápisem „Karanténa“). Někjaký algoritmus – revizor v „Převodníku informací“, který v dané variantě plní roli *ochránce vnímání a chápání světa před pronikáním nedůvěryhodných informací*, provádí analýzu informací uložených ve vyrovnávací paměti „Karanténa“ a označuje je: „lež“ – „pravda“ – „je nutné dodatečně prověřit“ apod. Až po tomto zpracování a vybavení informačního modulu příslušnou značkou („lež“ – „pravda“ apod.) algoritmus – revizor převede informace z „Karantény“ do dlouhodobé paměti, jejíž informační základna je pro algoritmus vypracovávání řídicího rozhodnutí významnější než vstupní toky informací. „Převodník informací“ také zdokonaluje algoritmus – strážce, který třídí vstupní tok informací mezi „Karanténou“ a zbylou paměti.

Řídicí rozhodnutí je přijímáno v procesu porovnávání informací, které již jsou uloženy v dlouhodobé paměti s informacemi ze vstupních toků. Informace, které jsou umístěny v „Karanténě“, se však nemohou stát základem pro vypracování řídicích rozhodnutí, tedy při-

nejmenším těch *zvláště významných rozhodnutí, jejichž neproveditelnost by byla nepřijatelná.*

Zajištění informačně-algoritmické bezpečnosti a zajištění režimu utajení není jedno a to samé:

I když se to může zdát být paradoxním, tak v řadě případů může být vytvoření režimu utajení a jeho udržování pro zajištění informačně-algoritmické bezpečnosti řízení škodlivé¹.

6.12. O supersystémech a procesech v nich probíhajících

Vrátíme se k otázce procesů v supersystémech, které jsme se již dotkli v kapitole 6.8. Supersystém je množina prvků, které jsou si v určitém smyslu alespoň částečně funkčně mezi sebou podobné, a proto jsou také alespoň částečně vzájemně nahraditelné. Kromě toho jsou všechny jeho prvky samořídící (nebo říditelné zvnějšku) v mezích hierarchicky vyššího souhrnného řízení na základě informací, které jsou uloženy v jejich paměti; každý samořídící prvek je možné řídit zvnějšku, neboť jsou všechny schopné do paměti přijímat informace; každý z nich může poskytovat informace ze své paměti jiným prvkům ze své množiny a okolnímu prostředí, a proto je schopný řídit, a (nebo) je možné přes něj řídit jiné prvky a okolní prostředí; všechny procesy, ve kterých se projevují informace jak uvnitř prvků, tak i mezi nimi v mezích supersystému a v prostředí, které ho obklopuje, jsou podřízeny pravděpodobnostním předurčenostem vyjádřeným statisticky.

Formování procesu řízení supersystémem (a stejně tak i samořízení) jako jednoho celku (pokud se supersystém rozdělil na několik více méně mezi sebou izolovaných regionů) probíhá jako koncentrace řízení regionálními centry řízení, které jsou nositeli plných funkcí řízení celosupersystémového významu. Přitom je každý region supersystémem, který je již nějakým způsobem jako jeden celek řízen, a výchozí supersystém se tedy stává ve vztahu k této množině styčných supersystémů jedné hierarchické úrovně souhrnným supersystémem. Styčné regionální supersystémy do sebe v blízkosti svých hranic vzájemně pronikají. Proces autonomizace² regionů (vyčlenění jednoho od druhého) začíná okamžikem, kdy v prostředí vznikne široce rozšířený

---

¹ Tato problematika je rozebrána v práci Mrtvá voda: 2. díl, kapitola „Proces 2. Globální cirkulace informací, režim utajení a zajištění bezpečnosti řízení“. Viz také analytická práce Čtyři stupně informační bezpečnosti 1997 v materiálech Koncepce sociální bezpečnosti.

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

supersystém, nestabilní jako jeden celek díky tomu, že si neosvojil svůj potenciál rozvoje; nebo se jedná o dílčí proces v průběhu osvojování si potenciálu rozvoje supersystémem, který byl do prostředí lokálně zaveden a šíří se v něm. Také může být následkem časové nekoordinovanosti dílčí regionální míry (tempa) rozvoje s mírou rozvoje předepsanou hierarchicky vyšším řízením, nebo kvůli rušivému zásahu zvnějšku, nebo díky chybám v samořízení.

Tak či onak je autonomizace regionů doprovázena vznikem stálých struktur regionálního významu, které akumulují informace na pravděpodobnostní úrovni své paměti¹ a v paměti svých prvků. Tyto struktury jsou základem adaptační části informačního zajištění² činnosti regionálního sdruženého intelektu³ a stojí nad regionálním hierarchickým systémem strukturního a bezstrukturního řízení.

Ohledně vzniku autonomie regionů se jejich vektory cílů pravděpodobně jeden od druhého složením svých cílů a jejich hierarchií málo liší, neboť jsou odrazem předchozího způsobu vývoje společného supersystému jako celku v interakci s jedním a tím samým prostředím (pomineme-li z posuzování tohoto procesu objektivní regionální spe-

---

² pozn. překl.: Autonomizace je termín, který vzniknul v souvislosti s prací komise vytvořené na základě rozhodnutí CK RKP(b) - Ústředního výboru Ruské komunistické strany bolševiků v srpnu 1922 s úkolem vypracovat návrh na sjednocení nezávislých sovětských republik do jednotného státu. Členem komise byl J. V. Stalin, a plán A navržený Stalinem a přijatý komisí předpokládal prohlášení RSFSR státem, jehož součástí měly být s právy autonomních republik USSR, ZSFSR, BSSR. I díky kritice Lenina nakonec nebyl realizován. Viz:

<http://dic.academic.ru/dic.nsf/bse/>

[61364/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F](http://dic.academic.ru/dic.nsf/bse/61364/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F)

¹ V obecném případě se paměť skládá ze dvou složek:

- determinované – fungující vždy jednoznačně na základě principu „jaká otázka, taková odpověď“;
- pravděpodobnostní – ve které jednoznačná shoda odpovědi na otázku není, a množství odpovědí na jednu a tu samou otázku je popisováno určitou statistikou (ve vztahu k minulosti) a hustotou rozdělení pravděpodobnosti ve vztahu k budoucnosti.

² Informační zajištění se skládá ze dvou složek: báze a adaptační. Báze je neměnná a adaptační je doplňována v procesu fungování supersystému a jeho prvků.

³ Intelektu, zajišťujícího činnost regionu supersystému.

cifičnost); a kromě toho byly vytvářeny na základě všem společné fundamentální části informačně-algoritmického vybavení¹. Proto je pravděpodobnost tohoto tvrzení vyšší ve vztahu k té sestavě cílů vektoru, jejichž první priority jsou uloženy ve fundamentální části, v determinované paměti informačního vybavení. Budou však obsahovat i rozdíly v adaptační části, v pravděpodobnostní paměti, které jsou podmíněné osobitostmi tlaku prostředí v regionech a chybami v interakci s prostředím.

Stupeň osvojení potenciálu rozvoje *autonomními regiony stejného stáří* je blízký, neboť rozdíly v jejich vektorech cílů jsou náhodného charakteru a jsou podřízeny jedněm a těm samým pravděpodobnostním předurčenostem. Jsou-li informační výměna mezi regiony a hierarchicky vyšší řízení posuzovány v dostatečně dlouhém časovém intervalu, tak pravděpodobnostně předurčují vyrovnávání kvality řízení v regionech a zpřůměrování defektnosti vektoru cílů regionálních center řízení v souladu s celosupersystémovou mírou vývoje předepsanou hierarchicky vyšším (souhrnným) řízením. Z tohoto důvodu je činnost regionálních center koncentrace řízení vedena se střídavým úspěchem. Dokud proces probíhá takovým způsobem, tak lídr – koncentrátor řízení, který by byl stabilní v celém časovém intervalu, nevzniká.

Různorodost je do tohoto procesu vnesena, pokud jakékoliv centrum přijde o své řízení kvůli vnitřním příčinám regionu, z nichž hlavní je vyčerpání zásob stability v hloubce identity v systému vektorů cílů: „hierarchicky vyšší řízení – regionální sdružený intelekt (centrum řízení) – struktury regionu na něj napojené“. To potom znamená krizi konceptuálně nevymezeného řízení.

Hierarchicky Nejvyšší řízení se od obyčejného vnějšího řízení liší tím, že z jeho hlediska je účelné odstraňovat vady v hierarchicky nižších vektorech cílů. Jenže ve spodních vrstvách může svoboda intelektů zajít tak daleko, že pomoc Shora bude odmítnuta buď jako nepřátelská místnímu subjektivismu, nebo jako nepoznaná, neodpovídající vlastním vektorům cílů. V této situaci také potom dochází ke ztrá-

---

¹ V obecném případě se informačně-algoritmické vybavení prvků supersystému a supersystému jako celku skládá ze dvou složek: fundamentální, jejíž poslání zajistí proniknutí supersystému do prostředí a jeho počáteční rozvíjení se v něm; adaptační, která se vyvíjí v procesu interakce prvků supersystému s prostředím.

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

tě řízení, přestože by krize konceptuálně nevymezeného řízení mohla být překonána a vykořeněna, pokud by pomoc Shora byla přijata.

Je pochopitelné, že ke ztrátě řízení dochází v regionech v důsledku narušení cirkulace informací v hierarchiích jejich vnitřních struktur, což vede ke zpomalování (ve vztahu k objektivně potřebnému tempu) procesů odstraňování vad v množství vektorů cílů, a procesů koordinace množství koncepcí řízení různých hierarchických úrovní ve vnitřní organizaci regionu. Informační uzavřenost takového druhu vznikající v mezích supersystému narušuje procesy přímého a zpětného *odrazu*¹ - *celovesmírného faktoru* zajišťujícího doladění dílčích vektorů cílů a procesů řízení podle těch souhrnných (a) hierarchicky vyšších až k tomu Nejvyššímu.

Je očividné, že jsou v supersystému možné dvě hlavní metody koncentrace řízení regionálních center.

PRVNÍ. Rozvrácení řízení podle plné funkce řízení v konkurenčních regionech a pohlcení jejich úlomků. Je to doprovázeno potlačováním procesu formování kolektivního intelektu (jsou-li prvky supersystému nositeli individuálních intelektů) a má to v perspektivě za následek **nekompromisní antagonismus s celou hierarchií vyššího řízení.**

Rozepíše-li se podrobně plná funkce řízení celosupersystémové úrovně významu, je možné najít množství prostředků k jejímu rozvrácení zaměřených na:

- potlačení a likvidaci sdruženého intelektu, překroucení informačního zajištění jeho činnosti vedoucí ke konfliktnímu řízení v mezích regionu a (nebo) ke konceptuálně nevymezenému řízení v něm;
- bezprostřední uchvácení přímých a zpětných vazeb v řídicích obvodech prostřednictvím hierarchických úrovní nekontrolovaných konkurentem v jeho objektivně zformovaném systému řízení;
- cílené vytvoření a protlačení takových úrovní do organizace regionů, které nebudou mít dané regiony pod kontrolou, tj. vytvoření infiltrující se regionální periferie centra jiného regionu, nebo

---

¹ Odraz – přelévání informací z jednoho fragmentu Objektivní reality do druhého fragmentu doprovázený tím, že si fragment-příjemce tyto informace zapamatuje.

meziregionálního centra, které je ve vzájemné interakci s několika regiony aniž by bylo příslušné alespoň k jednomu z nich;

- likvidaci struktur řízení, základny jejich prvků a nositelů informačně-algoritmického vybavení apod.

Pokud jakékoliv z regionálních center řízení uvede jako první prioritu ve svém objektivním vektoru cílů:

bez ohledu na cokoliv a za všech případů koncentrovat řízení v supersystému, protože TENTO cíl ospravedlňuje *prostředky jeho dosažení*,

— tak vznikne stabilní lídr-koncentrátor řízení.

Informačně-algoritmický zásah s využitím cizích systémů kódování je v podmínkách informační uzavřenosti struktury, která provádí tento zásah, a hodnotí ho v dlouhodobém časovém intervalu **očividně** nejefektivnější, a vypadá jako líderství v koncentraci řízení. Jenže takový lídr je odsouzený po „porodu“ zahynout, neboť struktura-koncentrátor, kterou vytvořil a prostřednictvím které působí na druhé, je informačně-algoritmicky napojena i na něho samotného. Vytváří systém řízení, jehož centrum získává plnou funkci řízení, která má také celosupersystémovou úroveň významu a jejíž periférie proniká do všech regionů.

Tento meziregionální systém má tendenci hromadit a skrývat informace, které vyzískal ze všech regionů, které si mezi sebou konkurují. Ve výsledku se jeho zkušenosti časem nabyté v procesu jeho fungování prakticky neliší od zkušeností supersystému jako celku, souhrnného pro tyto regiony; kromě toho je kultura činnosti meziregionálního centra v porovnání s regiony, které jsou podrobovány jeho zpracovávání, minimálně zasažena vadami různého druhu (*pokud samozřejmě pomineme otázku počáteční defektnosti takového způsobu koncentrace řízení a sekundární vady zvláštního druhu produkované jeho činností*).

Staví to centrum řízení meziregionálního systému nad všechny regiony, a region lídr-koncentrátor se v důsledku toho propadá na významovou úroveň všech ostatních regionů. Dále si meziregionální centrum dává pozor na svůj monopol nositele plné funkce řízení celosupersystémové významové úrovně všude tam, kam jeho periférie pronikne. Koncentrace řízení v supersystému pod jeho vedením se

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

v dlouhodobém časovém intervalu projevuje jako destrukce regionálního autonomního řízení podle plné funkce celosupersystémového významu. Vede k pohlcování úlomků připravených o toto řízení konglomerátem s následným nepřipuštěním obnovení samořízení v regionech podle plné funkce celosupersystémové významové úrovně.

Ve výsledku takové činnosti se supersystémem šíří **meziregionální konglomerát**, pro který jsou charakteristické následující hlavní osobitosti:

- meziregionální centrum řízení v porovnání s každým z ostatních center řízení v konglomerátu získává kolosální rezervu stability;
- rezerva stability procesů řízení každého z center řízení nacházejících se pod kontrolou meziregionálního centra je zanedbatelná a je určována meziregionálním centrem řízení;

Základem je jeho více či méně efektivní uplatňování monopolu na plnou funkci řízení celosupersystémové významové úrovně a chronologicky dlouhodobá neinformovanost center pod jeho kontrolou (tj. krátkodobá a omezená paměť) a nechráněnost jejich řídicích obvodů před jejich ovlivňováním prostřednictvím kanálů informační výměny, struktur, úrovní jejich hierarchie apod., které nejsou pod jejich kontrolou, a které nedokážou odhalit (identifikovat).

- sdružený intelekt meziregionálního centra svou existencí zaměňuje potenciál souborného intelektu regionů nacházejících se pod jeho kontrolou;
- periférie meziregionálního centra v případě nutnosti vystupuje jako generátor autosynchronizace¹ v bezstrukturním řízení.

Na základě všech vnějších příznaků jako takový konglomerát v současné civilizaci vystupuje euroamerický systém, který je pod kontrolou biblické koncepce řízení globalizace (o tom viz kapitola 8.4).

---

¹ Jev, který v supersystémech spočívá v tom, že začne-li určitá menšina prvků supersystému provádět určitou činnost synchronizovaně, vtáhne do ní i ostatní prvky, jejichž informačně-algoritmické vybavení tuto činnost podporuje, je-li toto informačně-algoritmické vybavení aktivizováno příkladem prvků-generátorů automatické synchronizace.

Příkladem jevu autosynchronizace je v lidské společnosti vyvolání potlesku v publiku několika jedinci z placené klaky. Vytvořením systému generace autosynchronizace je možné vyvolat paniku na burze, vyhrát volby apod.

Souhrnný systém vzájemné vložnosti – meziregionální centrum a periférie regionů pod jeho kontrolou – je jako celek říditelný díky téměř absolutní celkové podřízenosti každého regionu a jeho struktur konglomerátu. Ale rezerva stability řízení konglomerátu jako „celku“ je daleko nižší, než by byla potenciálně možná, v důsledku zatížení dílčích vektorů cílů v konglomerátu početnými vadami (obzvláště v porovnání s hierarchicky Nejvyšším vektorem cílů ve vztahu k supersystému). Udržování defektnosti vektorů cílů v kdysi autonomních regionech je základem pro nadvládu meziregionálního centra. Celkově nízká hloubka identity vektorů cílů¹ je potenciální hrozbou pro vznik konfliktů samořízení a vyžaduje vynakládání zdrojů konglomerátu na omezování samořízení v nižších hierarchických úrovních, a na potlačování parazitních procesů konfliktních samořízení. Z těchto důvodů je celková úroveň kvality řízení supersystému jako celku nízká, přestože proces koncentrace řízení probíhá stabilně, a osvojení potenciálu rozvoje je zadržováno do okamžiku ukončení koncentrace řízení.

Pro ztrátu řízení v konglomerátu je nutné, aby na jeho regiony působil dostatečně silný faktor, a reakce na jeho frekvenční parametry byla neefektivní (nebo nemožná) v důsledku nízké operační rychlosti meziregionálního centra při určování nezbytné hloubky identity vektorů cílů pro řízení v konglomerátu. Taková ztráta řízení je však vratná s **podmínkou**, že v supersystému neexistuje jiné centrum řízení podle plné funkce celosupersystémového významu, které je připraveno v kterémkoliv okamžiku podchytit řízení úlomků odštěpených od konglomerátu, neboť tyto úlomky nejsou v okamžiku svého výstupu z konglomerátu schopné nést plnou funkci řízení celosupersystémové významové úrovně.

K této metodě destrukce a sjednocování úlomků jako způsobu koncentrace řízení však existuje objektivní alternativa. Koncentraci řízení lze realizovat i **DRUHOU** metodou, kterou je **začleňování v předstihu**. Centrum-lídr, který svým vývojem předstihnul nějaké své konkurenty, nebo který se připravuje na to, aby jednou a provždy opustil stav, kdy si s nimi konkuruje, provede analýzu jejich a svých

---

¹ Hloubka identity vektorů cílů různých řídicích subjektů ve vztahu k jednomu a tomu samému objektu – shoda seznamu jejich cílů v pořadí snižování jejich priority do první neshodné dvojice cílů na některé z priorit.

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

objektivních a potenciálních vektorů cílů¹; začlení do svého informačně-algoritmického vybavení modely jejich chování, a pohlť tímto způsobem jejich strukturální a bezstrukturální řízení; na cestách jejich **samostatného** objektivního vývoje v matici možností v předstihu rozvine svou činnost tak, aby se „konkurenti“ po dosažení určité úrovně svého vývoje sami začali začleňovat do jeho činnosti.

Připoutá tak k sobě strukturálním a bezstrukturálním způsobem jejich centra řízení a celou dobu se potom stará o to, aby byla ustanovována a udržována maximální hloubka identity vektorů cílů jak u něj, tak i u „konkurentů“, které tak pohlť a informačně-algoritmicky do sebe začlení.

S plynutím času to vede ke ztotožnění bezkonfliktního řízení realizovaného různými centry bez narušení regionálního řízení, struktur, infrastruktur a základny prvků konkurentů. V **předstihu** jsou tak lidrem-koncentrátorem řízení budovány struktury a infrastruktury, které bude moci v budoucnu využívat jak on, tak i jeho konkurenti, které jakoby „absorbují“.

V nejdokonalejší podobě takového začleňování v předstihu není žádný čin konkurenta nebo protivníka vnímán stranou, která ho začleňuje jako újma, neboť jí vždy přináší určitý kladný efekt.

Začleňování v předstihu se opírá o princip:

Cíl ospravedlňuje prostředky².

V tom „**JÍ**“ spočívá veškerý rozdíl: chybný cíl je téměř chvilkovou epizodou v dlouhotrvajícím procesu použití bezchybných prostředků na rozdíl od destrukce, kde vědomé použití pochybných, nemorálních prostředků vrhá špatné světlo na ušlechtilý cíl.

V porovnání s destrukcí prováděnou kvůli integraci úlomků je při začleňování v předstihu vytvářena hierarchie struktur s minimálním

---

¹ Objektivní vektor cílů je vektor cílů, na realizaci kterého objektivně pracuje systém řízení nezávisle na tom, jaké cíle proklamuje.

Potenciální vektor cílů je vektor cílů, na jehož realizaci systém nepracuje, ale který by v podstatě byl schopen potenciálně realizovat, vytyčí-li si příslušný cíl. Tj. vytyčí-li se cíl, ale systém nebude v podstatě schopen ho realizovat, není takové vytyčení cíle považováno za potenciální vektor cílů.

² Pozn. překl.: Nezaměňovat s „Účel světi prostředky“ respektive „Cíl ospravedlňuje prostředky“.

množstvím vad v celé její množině vektorů cílů. **Začleňování v předstihu je také doprovázeno tendencí k formování souborného intelektu – kolektivního vnitřně bezkonfliktního intelektu.** V procesu začleňování v předstihu dochází k vytváření mnohoregionálního bloku, který má v porovnání s konglomerátem řízeným meziregionálním centrem kolosální rezervu stability v hloubce identity v celé své množině objektivních i potenciálních cílů.

Na historické aréně v současnosti jako takový mnohoregionální blok vystupuje Rusko, které vstoupilo do střetu s meziregionálním konglomerátem – Západní biblickou civilizací.

Kromě mnohoregionálních bloků se mohou v supersystému ocitnout i regiony, které se dlouhou dobu vyvíjely v informační izolaci od zbylého supersystému. Izolovaný samostatný vývoj v takových podmínkách sblížuje izolovaný region a blok: které mají (společně i zvlášť) vyšší rezervu stability řízení podle hloubky identity vektorů cílů.

Na historické aréně v současnosti jako takové monoregionální bloky vystupují Čína, Indie, částečně státy islámského regionu a do určité míry i Japonsko.

V některých etapách, při kterých si supersystém osvojuje svůj potenciál, může jeho koncentrace řízení probíhat oběma metodami současně. Některá centra řízení mají objektivně větší sklon k začleňování v předstihu a jiná k destrukci řízení konkurentů a integraci jejich úlohků.

Proto je v procesu koncentrace řízení supersystémem na některé z etap, ve které dochází k začleňování regionů, pravděpodobný střet meziregionálního konglomerátu a mnohoregionálního bloku. Výsledek takového střetu není určován souhrnnou kapacitou zdrojů jednotlivých konfliktních stran, ale subjektivním faktorem vážícím se především na blok.

Blok má v porovnání s konglomerátem objektivní výhodu s ohledem na rezervu stability svých procesů, která je podmíněna větší hloubkou identity objektivních a subjektivních¹ vektorů cílů.

---

¹ Subjektivní vektor cílů je vektor cílů řízení v té podobě, jak je vnímán řídícím subjektem. Díky různým objektivním a subjektivním příčinám se nemusí shodovat s objektivním vektorem cílů, na jehož realizaci řídící subjekt

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

Ale subjektivní vektor cílů centra řídicího blok (centra, které se v bloku vyčlenilo) se může projevit i jako antagonistický k jeho objektivnímu a potenciálnímu vektoru cílů, a to především v důsledku informačně-algoritmické agrese meziregionálního centra uplatňované prostřednictvím řídicích obvodů, které nemá centrum řídicí blok pod svou kontrolou.

Z tohoto důvodu není v průběhu informační agrese meziregionálního centra blok pojištěn proti destrukci svého řídicího centra, celoblokových struktur a infrastruktury.

Ale před následky takové agrese není pojištěno ani meziregionální centrum, neboť společně se zdrojovými prvky bloku a jeho úlomky do sebe integruje také celý soubor procesů objektivně probíhajících v bloku a podřízených jeho objektivnímu vektoru cílů. Vzhledem k tomu, že objektivní vektory cílů bloku mají velmi malou defektnost, je nutné při integraci bloku do konglomerátu v dostatečně krátkých lhůtách infiltrovat do jeho objektivních vektorů cílů vadu. Je kvůli tomu nezbytné: zastavit činnost jeho vnitřních faktorů sloužících k odstraňování vad ve vektoru cílů; a odhalit vektory cílů převládající v bloku, neboť infiltraci vad je nutné provést ve velmi krátkých lhůtách a cíleně.

Jenže vnímání objektivního vektoru cílů bloku a jeho uvedení do souvztažnosti s vektorem cílů hierarchicky vyššího souhrnného řízení až do hierarchicky nejvyššího je věc subjektivní, a není to jednoduché ani pro centrum řídicí blok, natož pro centrum řídicí konglomerát.

To znamená, že při vnímání je možné se dopouštět chyb, a tou nejtěžší z nich, je považovat blok za konglomerát podobný svému vlastnímu. Jinými slovy, nejtěžší je vyhodnotit vektor chyby řízení ve vztahu k hierarchicky Nejvyššímu řízení, tj. najít potenciální vektor cílů bloku. Není-li identifikován (odhalen) vektor chyby řízení pohlcovaného systému, je to základem k nepředvídatelnosti následků pohlcení, tj. k pravděpodobnostní předurčenosti katastrofického rozřešení neurčitostí ve vlastním řízení konglomerátu.

---

objektivně pracuje.

Další stránkou identifikace vektoru cílů je časová tíseň, ve které se ocitne meziregionální centrum v procesu integrace dostatečně rozsáhlého bloku do konglomerátu. Problém je v tom, že dokud byl blok řízen svým centrem řízení, bylo možné celkem přesně rozeznat objektivní celoblokový vektor cílů a subjektivní vektor cílů bloku, nejtěžší však je vyhodnotit potenciální vektor cílů bloku obsahující reálné možnosti, které jeho řídicí centrum ze subjektivních příčin nevyužívalo.

Cíle jsou ve vektorech vždy spojeny s objektivními procesy širokého frekvenčního rozmezí. Nízkofrekvenční kmitavé procesy jsou v přírodě obvykle energeticky náročnější, než vysokofrekvenční procesy kvalitativně stejného charakteru a postupně s plynutím času pohlcují energii a algoritmiku těch vysokofrekvenčních. Kromě toho může být na vysokofrekvenční proces informačně-algoritmicky napojen nízkofrekvenční proces kopírující plynulou křivkou jeho maxima nebo minima. Příkladem je amplitudová modulace zvukového rádiového vysílání¹.

Reakce bloku na pokus integrovat jej do konglomerátu probíhá ve všech frekvenčních rozmezích vzájemné interakce. Identifikace nízkofrekvenčních procesů (nositelů větší energie) a modulačních procesů vyžaduje delší čas, který v časové tísní není k dispozici; nebo je nutné obrátit se na struktury vnějšího řízení, které delší dobu pozorovaly blok, a také se případně účastnily jeho řízení a mají své plány týkající se budoucnosti jak bloku, tak i konglomerátu. Přitom tu věc komplikuje i skutečnost, že se aktivizují procesy spojené s potenciálním vektorem cílů bloku, jejichž intenzita byla před integrací bloku

---

¹ Kdysi to bylo popsáno ve školní učebnici fyziky.

Podstata té věci spočívá v tom, že je materiální kmitavý proces určité frekvence zvolen jako prostředek pro vysílání informací, a amplituda kmitů se v tomto procesu řízeně mění, což je nazýváno amplitudovou modulací. Ve výsledku, jsou-li na záznamu procesu hodnoty amplitud spojeny plynulou obalovou křivkou, bude tato křivka představovat kmitavý proces v nižším frekvenčním rozmezí, než má nosný proces. Modulační proces tedy představuje tu informaci, kterou nosný proces předává.

Je to jeden ze způsobů vysílání zvuku ve frekvenčním rozmezí radiových vln. Nosný proces vysílání radiových vln je v relativně vysokofrekvenčním rozmezí (ve vztahu k rozmezí zvukových frekvencí) a modulován je zvukovou frekvencí.

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

do konglomerátu zanedbatelná (v důsledku toho se vlastně pokus konglomerátu pohltnout blok stává možným).

O těchto procesech má představu řízení, které není pouze vnější, *ale je ve vztahu k supersystému hierarchicky Nejvyšší, a kterému se meziregionální centrum zatím vzpírá.*

Ale hloubka identity vektoru cílů hierarchicky nejvyššího řízení a objektivního vektoru cílů bloku je díky tomu, že blok byl vybudován metodou začleňování v předstihu pravděpodobně větší, než v případě meziregionálního centra, neboť na rozdíl od bloku vybudování konglomerátu předpokládá i antagonismus fundamentální a adaptační části informačně-algoritmického vybavení. Proto je pravděpodobnější, že Shora bude podporován spíše blok než konglomerát.

Široký rozsah vektorů cílů bloku; mnohonásobné zdvojování bez inverzí a antagonismů jedněch a těch samých cílů v různých dílčích vektorech cílů v různých fragmentech bloku, které probíhá po celou dobu existence bloku, která je souměřitelná s dobou vzniku autonomních regionů a meziregionálního centra v supersystému; subjektivismus vnímání vektoru cílů ze strany meziregionálního centra; vliv faktorů obnovování autonomního centra řízení blokem podle plné funkce (nebo několika center realizujících v něm paralelní řízení, a dosahujících totožnosti řízení vycházejícího od každého z nich); pravděpodobnostní předurčenost rozřešení nekompromisního konfliktu meziregionálního centra s hierarchicky vyšším (souhrnným) řízením – nemůže meziregionálnímu centru zajistit, že nedojde **k případné obnově řízení v bloku podle plné funkce, přičemž s vyšší kvalitou a rezervou stability řízení než dříve.** Poté může následovat efektivní začlenění konglomerátu do bloku díky nízké rezervě stability periferie konglomerátu v hloubce identity vektoru cílů, neboť obnovu řízení bloku pravděpodobně doprovází odhalení (identifikace) příčin ztráty řízení v něm, tj. agrese meziregionálního centra vůči bloku přestane být pro blok tajemstvím. A bude to platit o to více, bude-li souborný intelekt bloku vyburcován agresí konglomerátu, jehož činnost se reálně projevuje minimálně v podobě výbojů, nejde-li již o nepřetržitý stabilní proces.

A jestliže v bloku v době, kdy ho konglomerát začne pohlcovat, již stabilně funguje souborný intelekt, který se stal ve vztahu k prvkům supersystému novým článkem hierarchicky vyššího řízení, je konglomerát jednoduše odsouzen, neboť:

- zaprvé má souborný intelekt bloku zaručenu hierarchicky vyšší podporu;
- zadruhé je jakýkoliv souborný intelekt sám o sobě mocnější, než sdružený intelekt konglomerátu pokoušející zaměnit sebou ten souborný.

Poměr výkonnosti a zdrojových rezerv bloku a konglomerátu v této situaci nebude hrát roli, neboť selhání a ztráta řízení v konglomerátu má pravděpodobnostně předurčený charakter. Region odtržený od konglomerátu objektivně potřebuje, aby v něm byla realizována plná funkce řízení celosupersystémového významu, neboť ji není v okamžiku svého odtržení schopen uplatňovat sám a blok je schopen mu ji poskytnout. Vzhledem k tomu, že je defektnost vektorů cílů v regionech konglomerátu udržována uměle, stačí pro zvýšení rezervy stability řízení regionů začleňovaných do bloku, aby centrum řízení bloku minimálně nebrzdilo celosupersystémové faktory odstraňující vady z jejich vektorů cílů a jako maximum cíleně odstraňovalo vady, které samo v regionech odhalí.

Jednání bloku uplatňované ve vztahu k regionům konglomerátu je stejné jako jednání, ke kterému bude nuceno přistoupit i samotné meziregionální centrum řízení, aby si uchovalo svůj konflikt s hierarchicky vyšším (souhrnným) řízením, které předpokládá, že si supersystém osvojí potenciál svého rozvoje. Proto není blok svými činy při realizaci začleňování v předstihu v rozporu s tendencemi osvojování potenciálu rozvoje; naopak činy meziregionálního centra v minulosti i výhledově s touto tendencí v rozporu jsou. Projevuje se to tak, že vysokofrekvenční procesy jsou v předstihu začleňovány do nízkofrekvenčních; neděje-li se to, produkují vysokofrekvenční nezačleněné procesy neřiditelné nízkofrekvenční procesy, které je modulují (jsou jim nadřazené), což vede k neorganizovanému úniku energie s destrukcí struktur supersystému, jeho základny prvků, a ke ztrátě informací. Vypadá to jako selhání řízení a svou podstatou jde o druh katastrofického rozřešení neurčitosti v důsledku chybného řešení úkolu předvídatelnosti chování (nebo v důsledku odmítnutí tento úkol vůbec řešit).

Aby k tomu nedošlo, musí proces řízení probíhat v souladu s hierarchicky Nejvyšším souhrnným řízením, které je nutné ve vztahu k supersystému umět vyčlenit z množství informačních toků *obyčejného vnějšího řízení* a neodmítat jeho varování, jejichž účelnost se může

někdy z úrovně informovanosti supersystému jevit jako nepochopitelná.

6.13. Metoda dynamického programování: metoda jako taková, její symbolismus a úvod do praxe řízení

Metoda dynamického programování je jednou z formálně algoritmických metod optimalizace řízení a řešení různých typů úkolů z oblasti řízení. Při výkladu podstaty metody dynamického programování jsme vycházeli z knihy Kurz teorie automatického řízení (autor Pallu de la Barrière: francouzské vydání 1966, ruské vydání - Strojirenství, 1973), přestože ji necitujeme doslovně. Některé poučky jsou převzaty z kurzu Operační výzkum od Ju. P. Zajčenka (Kyjev, Višča škola, 1979).

Metoda dynamického programování je funkční, umožňuje-li formální interpretace reálného úkolu splnit následující podmínky:

1. Posuzovaný úkol může být představen jako N -krokový proces vyjádřený vzorcem:

$X_{n+1} = f(X_n, U_n, n)$, kde n je číslo jednoho z množiny možných stavů systému, do kterého systém přechází po ukončení n -tého kroku; X_n je vektor stavu systému náležející zmíněné n -té množině; U_n je řízení vypracované v kroku n (krokové řízení), které převádí systém z jeho možného stavu v n -té množině do jednoho ze stavů $(n+1)$ -té množiny. Abychom si to představili názorně, podívejme se na obr. 1, o kterém bude řeč dále.

2. Struktura úkolu se nesmí měnit při změně počtu kroků N .

3. Rozměrovost prostoru parametrů, kterými je popsán stav systému, se nesmí měnit v závislosti na počtu kroků N .

4. Volba řízení v kterémkoliv z kroků nesmí popírat volbu řízení v předchozích krocích. Jinými slovy, optimální volba řízení v jakémkoliv z možných stavů musí být určována parametry posuzovaného stavu a ne parametry procesu, v jehož průběhu se systém do posuzovaného stavu dostal.

Čistě formálně, jestliže jednomu stavu odpovídají různé předhistorie jeho vzniku ovlivňující následnou volbu optimálního řízení, umožňuje metoda zahrnout popis těchto předhistorií do vektoru stavu, což vede ke zvýšení rozměrnosti vektoru stavu systému. Po této operaci se to, co bylo před jejím provedením popisováno jako jeden stav,

stává množinou stavů vzájemně se lišících komponentami vektoru stavu popisujícími předhistorii procesu.

5. Kritérium optimální volby posloupnosti krokových řízení U_n a odpovídající trajektorie v prostoru formálních parametrů má podobu:

$$V = V_0(X_0, U_0) + V_1(X_1, U_1) + \dots + V_N(X_N, U_N) + V_N(X_N).$$

Kritérium V je nazýváno *plnou výhrou* a jeho jednotlivé složky zase *krokovými výhrami*. Úkolem je tedy najít *posloupnost krokových řízení* U_n a trajektorii, kterým odpovídá maximální z možných *plných výher*. Ve své podstatě je plná výhra V mírou kvality řízení *celého procesu*. Krokové výhry, přestože je na jejich základě určována kvalita řízení celého procesu, neslouží v *obecném případě* jako míry kvality řízení jednotlivých kroků (respektive se podle jejich velikosti ve stávajícím kroku nemůže řídit volba optimální varianty), neboť účelem metody je optimalizace celkového procesu řízení a *efektní kroková řízení* s velkou krokovou výhrou, které se nacházejí mimo *optimální trajektorii*, nejsou přínosem. Struktura metody nezakazuje v případě nutnosti na každém jednotlivém kroku používat kritérium určující krokovou výhru V_n , které se bude lišit od kritérií přijatých na jiných krocích. Kromě toho může být kritérium optimálnosti počítáno i jako součin krokových kritérií, které však v takovém případě nesmí nabývat záporných hodnot.

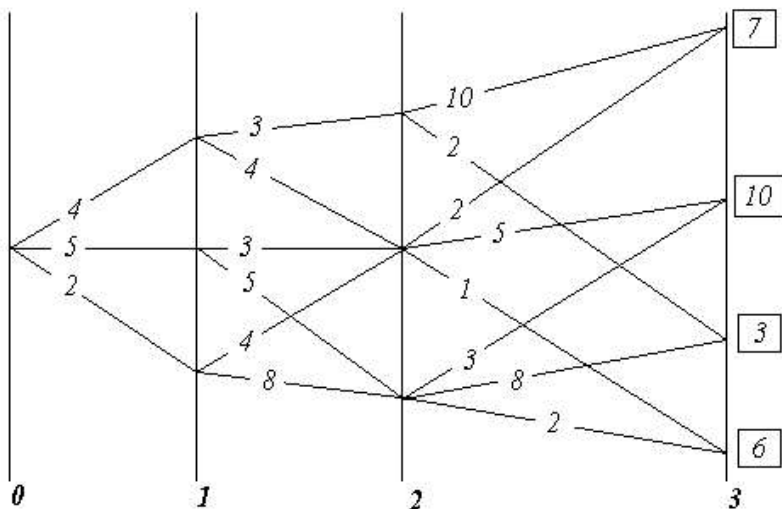
S indexem n – ukazatelem definujícím množinu možných vektorů stavu, se může v reálných úkolech pojit nějaký měnící se parametr, například: *čas, ujetá vzdálenost, úroveň kapacity, míra spotřeby nějakého zdroje* apod. To znamená, že metoda je použitelná nejen pro optimalizaci řízení procesů probíhajících v čase, ale také pro úkoly optimalizace mnohovariantního jednorázového, nebo na *čase* nezávislého řešení, jestliže takovéto „bezčasové“, „bezprocesní“ úkoly připouštějí, aby byly interpretovány ve více krocích.

Ted' se podíváme na obr. 1 až 3, které kopírují související obr. 40 až 42 z kurzu teorie automatického řízení Pallua de la Barriera, i když jsou tam jinak nadepsány.

Na obr. 1 je zobrazen počáteční stav systému — «0» a množiny jeho možných následných stavů - «1», «2», «3», a také možné přechody z každého možného stavu do jiných možných stavů. Celé se to podobá desce stolní dětské hry, po které se posouvají figurky: každé-

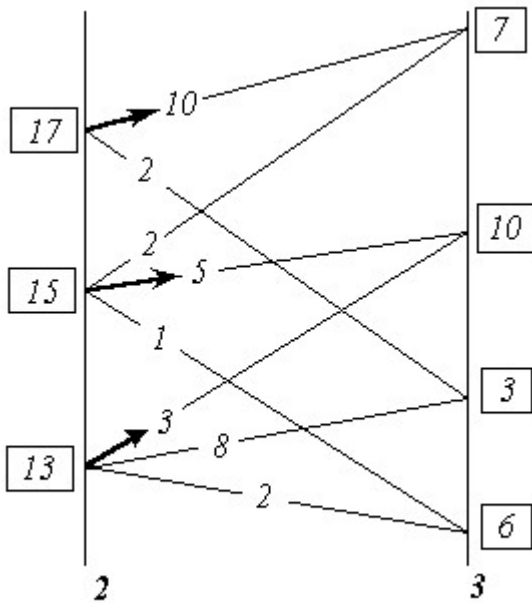
Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

mu přechodu-kroku odpovídá příslušná kroková výhra a v závěrečné třetí množině ukončující proces je každému ze stavů systému přiřazeno jeho vyhodnocení umístěné v obdélníku. Od dětské hry se to celé principiálně liší tím, že volba dalšího přesunu je v dětské hře prováděna pomocí hodu kostkou, otáčením rulety apod., což v reálném řízení není přípustné, neboť by se v takovém případě jednalo o předání cílevědomého řízení těm silám, které jsou schopny řídit výsledek hodu kostkou, otáčení rulety apod., tedy takovým, pro které je „generátor náhodné volby“ zvolený pro hru dostatečně efektivně (ve vztahu k jejich cílům) ovladatelným zařízením.

Obr. 1 - K podstatě metody dynamického programování.
Matrice možností.

Chceme-li si vybrat optimální řízení v prvním kroku, musíme předvídat všechny jeho důsledky v krocích následujících. Proto také popis algoritmu metody dynamického programování často zahajují popis volby řízení v posledním kroku, vedoucím k jednomu ze stavů uzavírajících proces. Odkazují se při tom na „pedagogickou praxi“, která svědčí o tom, že je argumentace při popisu algoritmu od konečného stavu k počátečnímu snadněji pochopena, neboť se opírá o podmínky, které *jakoby již nastaly* před začátkem hodnoceného kroku v době, kdy jsou možná ukončení procesu již také definována.

Obr. 2 – K podstatě metody dynamického programování. Analýza přechodů.

výhry jako součet = «hodnocení přechodu» + «hodnocení závěrečného stavu». V množině «2» se z možných plných výher získaných v každém ze stavů určuje a do paměti ukládá maximální plná výhra a přechod, který jí odpovídá (fragment trajektorie). Maximální plná výhra je u každého ze stavů v množině «2» uvedena v obdélníku a příslušný přechod je označen šipkou. Takových optimálních přechodů z jednoho stavu do jiných, kterým odpovídá jedna a ta samá hodnota plné výhry může být v podstatě i několik. V takovém případě jsou v metodě nerozeznatelné a vzájemně ekvivalentní ve smyslu vytvořeného kritéria optimálnosti volby trajektorie v prostoru parametrů, kterými je systém popsán.

Poté je možné množinu «2», která předchází množině «3» uzavírající proces, posuzovat také jako uzavírající množinu, neboť jsou známa hodnocení každého z jejich možných stavů (maximální plné výhry) a další optimalizace posloupnosti krokových řízení a volba optimální trajektorie může být prováděna pouze pro ještě nevyhodnocené

V souladu s tím jsou na obr. 2 analyzovány možné přechody do konečné množiny stavů «3» z každého z možných předcházejících stavů množiny «2», jakoby celá předchozí cesta již byla absolvována a zbývalo již jen poslední volbou optimálního krokového řízení celý proces ukončit.

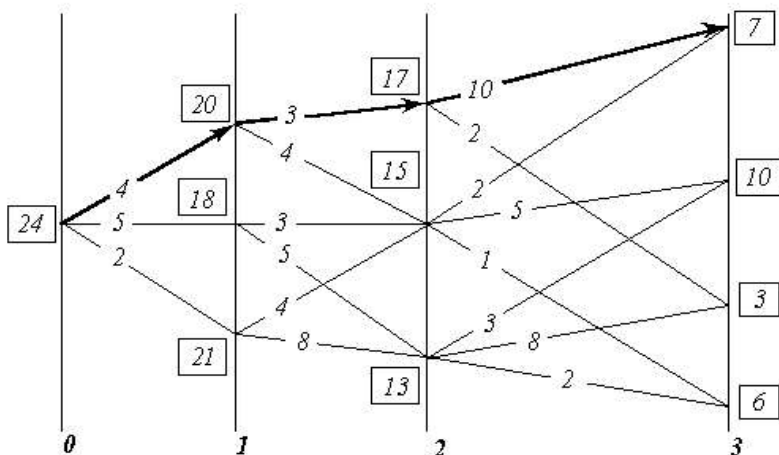
Přitom jsou pro každý ze stavů v množině «2» určeny všechny plné

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

množiny, které v optimalizovaném procesu přecházejí množině «2» (tj. pro množiny «0» a «1»).

Tímto způsobem je procedura znázorněna na obr. 2 funkční v každém algoritmičtém kroku metody při přechodech z n -té do $(n - 1)$ -té množiny počínaje závěrečnou N -tou množinou až k počátečnímu stavu systému.

Ve výsledku je po postupném párovém vyhodnocení množin a zpracování celého jejich souboru určena optimální posloupnost návazných krokových řízení, maximálně možná plná výhra a odpovídající trajektorie. Na obr. 3 je tučnou linií zvýrazněna optimální trajektorie daného názorného příkladu.

Obr. 3 – K podstatě metody dynamického programování.
Optimální trajektorie.

V posuzovaném příkladu je kritériem optimálnosti součtem krokových výher. Ale jak již bylo zmíněno dříve, může být kritérium optimálnosti počítáno také jako součin, ve kterém však *nesmí* činitelé nabývat záporných hodnot.

Vzhledem k tomu, že je výsledek (součet nebo součin) v případě změny pořadí operací se sčítanci nebo činiteli neměnný, je algoritmus funkční i při probírání množin možných stavů v pořadí opačném než je to, které jsme posuzovali: tj. od počáteční do konečné množiny možných stavů.

Jsou-li množiny možných stavů uspořádány v chronologické posloupnosti, znamená to, že výpočetní schéma může být založeno jak

na směřování od reálné přítomnosti k předpokládané *určité* budoucnosti, tak i na směřování z předpokládané *určité* budoucnosti do reálné přítomnosti. Tato okolnost vypovídá o dvou neformálních souvztažnostech reálného života ležících mimo algoritmus metody:

1. Metoda dynamického programování není formálně algoritmicky citlivá k charakteru příčinných podmíněností (a konkrétně nerozlišuje příčiny a následky). Z tohoto důvodu musí být každá konkrétní interpretace metody v aplikovaných úlohách založena na neformálním zohledňování reálných podmínek následků příčinami.
2. V případě, že je prognostika v souladu s hierarchicky nejvyšším všezahrnujícím řízením a dílčí řízení vložené do všezahrnujícího řízení je realizováno kvalifikovaně, takže proces jeho řízení probíhá v souladu s hierarchicky nejvyšším všezahrnujícím řízením, **NEEXISTUJE Z HLEDISKA ŘÍZENÍ VÝZNAMNÝ ROZDÍL MEZI REÁLNOU SOUČASNOSTÍ A ZVOLENOU BUDOUCNOSTÍ.**

Ten proces je ucelený, a proto ještě nenastalá, ale již mravně zvolená a Shora objektivně nezakázaná budoucnost v již nastalé přítomnosti ochraňuje ty, kteří ji tvoří na všech úrovních: počínaje ochranou psychiky před přeludy až k ochraně před cílevědomou „fyzickou“ agresí. To znamená, že je-li matrice možných stavů (kteřá je vlastně maticí možných přechodů) zvolena v souladu s hierarchicky vyšším všezahrnujícím řízením, je sama o sobě ochranou i zbraní, je prostředkem řízení, na který se váže všech šest priorit zobecněných prostředků zbraní a řízení (viz kapitola 8.5).

Objektivní existence *matric možných stavů a přechodů* se projevuje v tom, že v zaslepení je možné „zabrousit“ do jistých přechodových matric a pocítit na sobě jejich objektivní vlastnosti, což bývá posuzováno subjektivně v závislosti na vztahu k těmto vlastnostem buď jako období, kdy se nezvykle daří, nebo jako nudný „návrat do obvyklého stavu“, nebo jako období, kdy se opravdu výrazně nedaří.

Aby bylo možné použít metodu dynamického programování se zohledněním *životních projevů přechodových matric* neformalizovaných v jejím algoritmu, je nutné DODRŽET HLAVNÍ z podmíněk:

V úlohách optimalizace procesů řízení je metoda dynamického programování <reálné budoucnosti: — implicitně> funkční pouze

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

tehdy, je-li určen vektor cílů řízení, tj. musí být zvolen *určitý stav* uzavírající proces.

V reálu musí být tento stanovený konečný stav uvědoměle stabilním a přijatelným procesem, který zahrnuje a je nositelem dílčího procesu optimalizovaného metodou dynamického programování. Jenže volba a stanovení určitých charakteristik procesu, do kterého se má dostat řízený systém po ukončení algoritmu metody, se nachází mimo tuto metodu – v oblasti „mystiky“ nebo v oblasti metod vyvíjených vědci a řemesly, jejichž podstata není matematická.

«Při jakémkoliv stavu systému je nutné před dalším krokem zvolit řízení v daném kroku tak, aby výhra v tomto kroku plus optimální výhra na všech následujících krocích byla maximální.» - Je. S. Ventcelová - Zkoumání operací. Úlohy, principy, metodologie (Moskva, Nauka, 1988, str. 109).

Neschopnost určit vektor cílů řízení (jehož dosažením musí být ukončen proces optimalizovaný metodou) a (nebo) neschopnost odhalit výchozí stav objektu řízení neumožňuje řídit se tímto doporučením. To *objektivně znemožňuje* využití metody dynamického programování, neboť začátek a konec procesu musí být stanoveny v prostoru parametrů, na kterých je založen matematický (nebo jiný) *model metody (který musí být metrologicky průkazný, což je základ pro jeho uvedení do souvztahnosti s realitou)*. Přičemž určitost *ukončení* optimalizovaného procesu má z hlediska řízení větší význam, než chyby a některé neurčitosti při identifikaci (odhalení) počátečního stavu objektu řízení.

A o to více to platí pro posloupné mnohovariantní krokové přechody, dá-li se o jejich matici možných stavů prohlásit: *Všechny cesty vedou do „Říma“, a ty, které nevedou do „Říma“, vedou do nebytí.* Pro procesy takového druhu platí, že je-li zvolen cíl, který je v čase stabilní a vede k němu větší počet trajektorií, zkracuje se při stabilním krokovém řízení „vzdálenost“¹ mezi optimálními trajektoriemi vedoucími ke stejnému cíli z různých výchozích stavů krok za krokem, až do stavu, kdy počínaje některým z kroků tyto optimální trajektorie zcela splynou. Toto tvrzení platí o to více, čím určitěji je v prostoru parametrů stanovena poloha vektoru cílů ukončujícího proces. Na základě analogie s matematikou je to možné nazvat asymptotickou

¹ V prostoru formálních parametrů popisujících proces.

množinou trajektorií: což je vyjádřeno tím, že „všechny cestou vedou do „Říma“...“.

A v obecnějším světonázorovém případě, jak se tvrdí v Novém zákoně i Koránu, je možné získat odpuštění a milost Všedržitele nezávisle na počátečním stavu (hříšnosti člověka) v okamžiku, kdy se vzpomátuje a uvidí své činy takovými, jakými opravdu jsou.

Druhá poznámka se týká již praxe a konkrétně vstupu do přechodové matrice. Je-li počáteční stav systému určen s odchylkou většší, než je odchylka nutná pro vstup do matrice přechodu z reálného počátečního stavu do zvoleného konečného stavu, povede řízení na základě algoritmu metody dynamického programování, který je sice sám o sobě bezchybný, k úplně jiným výsledkům, než je výpočtový optimální stav systému. Hrubě řečeno, není možné si za výchozí podmínky v jednom z vyšších pater budovy vybrat otevřené okno.

To znamená, že metoda dynamického programování je *sama o sobě* chráněna před svým použitím pro pseudovědeckou imitaci optimalizace řízení nutností jak určité volby konečného stavu procesu, tak i odhalení skutečného počátečního stavu.

Hlavní přínos metody dynamického programování pro DVTR však nespočívá v jejich možnostech a osobitostech popsanych výše. *JE DŮLEŽITÉ SI POVŠIMNOUT A POCHOPIT*, že uvidíme-li v matematice vědu o objektivní celovesměrné míře (v ruském jazyce míra psána s písmenem jať), a v jejím pojmovém, terminologickém aparátu a symbolice jeden z prostředků poskytnutých lidem k popisu objektivních dílčích procesů, které díky tomu dokáží vyčlenit z nějakých nadřazených procesů, *stane se jakýkoliv popis metody dynamického programování vlastně zkráceným výkladem veškeré dříve vyložené dostatečně všeobecné teorie řízení včetně jejich mysticko-náboženských aspektů; jenom vyjádřeným jazykem matematiky a formální logiky.*

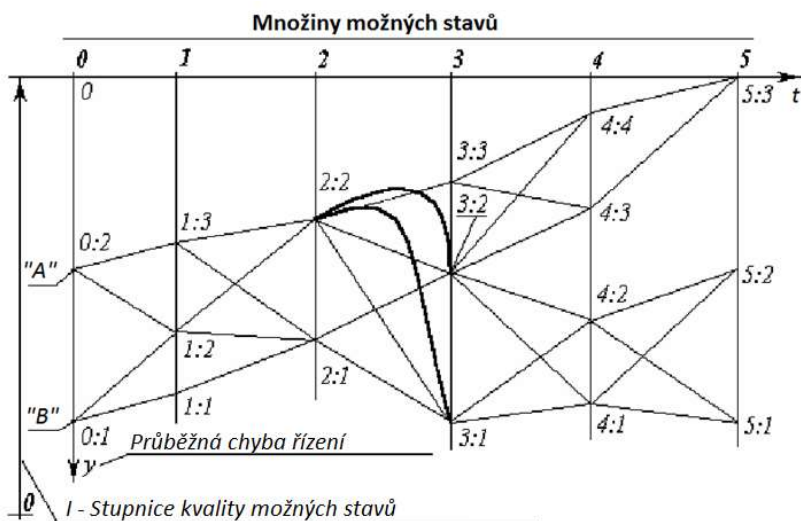
Abychom si to vyjasnili, podíváme se na obr. 4 (dále v textu) a připomeneme si dřívější poznámku o nutnosti určit počáteční stav s přesností dostatečnou pro vstup do přechodové matrice.

Na obrázku jsou znázorněny dva objekty řízení «A» a «B» v počátečním stavu; tři objektivně možné konečné stavy (množina «5»); množiny («1» až «4») průběžných možných stavů; a cesty objektivně možných přechodů z jednotlivých stavů do jiných.

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

Obr. 4 je možné považovat za jakýsi fragment celovesměrné míry vývoje (mnohovariantního předurčení bytí) – jedné ze složek trojjednotnosti matérie-informace-míry.

Přijmeme-li tedy tuto interpretaci obrázku 4, je objektivně možný přechod z kteréhokoliv počátečního stavu «0:1» nebo «0:2» do kteréhokoliv z konečných stavů «5:1», «5:2», «5:3». Tato objektivní možnost však může být omezena subjektivními kvalitami realizátorů řízení, kteří mají v úmyslu převést objekty «A» a «B» z počátečního stavu do jednoho z konečných stavů.

Obr. 4. Dynamické programování, jeho symbolika a úvod do řízení

Je-li Shora dáno Rozlišení, tak realizátor řízení «A» (nebo «B») sejme z objektivní míry „pauzák“¹, na kterém bude vidět alespoň jedna z množiny možných cest převedení objektu z počátečního stavu do množiny konečných stavů. Není-li Rozlišení dáno, je-li ztraceno, nebo zavrhnuto v honbě za přeludy, nebo kvůli bezduché víře v jakousi tradici místo víry Bohu prostřednictvím svého svědomí, budou na „pauzáku“ některé z cest a stavů chybět. Zato se ale mohou „objevit“

¹ Pauzovací papír – průsvitný papír nebo tenká voskovaná látka (batist), které byly před vynalezením xeroxu, počítačů a skenerů nejjednodušším kopírovacím prostředkem nákrusů: papír se přiložil na nákrus, upevnil, a potom se na něj ručně, obvykle čárkovaně, překresloval (tužkou, inkoustem nebo tuší) kopírovaný nákrus.

objektivně nemožné cesty a stavy, které objektivně neexistují v míře skutečně dané Bohem – v Předurčení bytí. Kromě toho si na základě své subjektivní libovůle z dané množiny určitých konečných stavů realizátor řízení volí ten, který je pro něho žádoucí. Pokud tedy bude postupovat podle nějakých svých vlastních bludů, nebo chyby ve volbě upřednostňovaného konečného stavu, může vše skončit katastrofou s nevratnými následky.

Jenže matrice možných stavů znázorněná na obr. 4 *pravděpodobnostně předurčuje* pouze dílčí proces v nějaké vzájemné vložnosti procesů. Z tohoto důvodu může každý z počátečních stavů «0:1», «0:2» náležet buď jednomu a tomu samému, nebo různým souhrnným procesům, které jsou ve smyslu řízení ve vztahu k posuzovanému hierarchicky vyšší; to samé platí i pro všechny konečné stavy «5:1», «5:2», «5:3» ve dvojici „výchozí – konečný“ stav. Každý ze souhrnných procesů má své vlastní charakteristiky a směřování průběhu svých událostí.

Může se ukázat, že volba cíle «5:1» je velice přitažlivá, pohlédneme-li na něj z množiny počátečních neuspokojivých stavů. Není ale vyloučeno, že souhrnný proces, pro který je díky vzájemné vložnosti procesů konečný stav «5:1» jedním z jeho průběžných stavů, skončí na jednom z následujících kroků plnou a nevratnou katastrofou. Cílem «5:1» může být například nezmeškat Titanik vyplouvající na svou první plavbu, která, jak víme, byla i jeho plavbou poslední, neboť skončila tragicky. Abyste si tedy z množiny objektivně možných cílů nezvolili právě takový, je nutné být v souladu s hierarchicky *nejvyšším* všezahrnujícím řízením, které uchrání dílčí řízení, které je s ním v souladu, před volbou takového cíle náležejícího k procesu odsouzenému k zániku.

I když je ale obr. 4 - „pauzák“ sejmuto z objektivní míry, může se přihodit, že se nějaký konečný stav, který je vektorem cílů, díky vlastní aktivitě stane nesmyslným kvůli přání „nasednout na dva vlaky zároveň“. Jinými slovy, různé komponenty vektoru cílů budou náležet ke dvěma nebo více vzájemně se vylučujícím hierarchicky vyšším souhrnným procesům probíhajícím současně.

Je to jeden z případů neurčitosti a defektivnosti vektoru cílů vedoucí k nefunkčnosti metody dynamického programování a nestabilitě reálného procesu „řízení“, neboť jedna a ta samá „lod“ nemůže přistát zároveň u pravého i levého břehu, ani v případě, že přitažlivá krása

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

obou břehů řeky při pohledu zdáli – zpoza ohybu řeky – splývá a zdá se být příhodným místem pro piknik. Abyste si ne zvolili takový vektor cílů, je také nutné, abyste Shora získali Rozlišení pravého a levého „břehu“ v proudu bytí.

Takže dokonce i v případě, že je algoritmus dynamického programování možné spustit, doprovází jej ještě jedna vnější okolnost, která je také očividná, „samo sebou“ se rozumějící, ale přesto ve většině případů ignorovaná: *stav ukončující dílčí optimalizovaný proces musí být součástí souhrnného, respektive nadřazeného procesu, jehož vlastní charakteristiky průběhu události jsou vědomě přijatelné.*

Po zvolení cíle náležejícího ve vzájemné vloženosti *souhrnnému procesu* s přijatelnými charakteristikami stability a směřováním proudu jeho událostí, je nutné uvidět přechodové cesty a zvolit optimální posloupnost návazných kroků vedoucí ke zvolenému stavu ukončujícímu dílčí proces; je tedy nutné zvolit koncepci řízení.

Koncepce řízení má v objektivní míře vlastní charakteristiky, které společně se subjektivními charakteristikami řídicího subjektu tvoří pravděpodobnostní předurčenost koncepce řízení realizované subjektem. Hodnota **pravděpodobnostní předurčenosti** úspěšného ukončení procesu je objektivní hierarchicky vyšší míra, hodnocení uzavřeného systému „objekt + řídicí subjekt + koncepce“, na rozdíl *od pravděpodobnosti, jak je tento termín chápán v teorii pravděpodobnosti*, kde je objektivní mírou systému „objekt + objektivně existující koncepce řízení“.

Proto, čím je nižší pravděpodobnost převedení objektu do žádoucího konečného stavu, tím vyšší musí být odbornost řídicího subjektu, navyšující hodnotu pravděpodobnostní předurčenosti úspěšného ukončení procesu řízení.

Vzhledem k řečenému, může pro administrátora přijetí nějaké koncepce řízení znamenat, že bude muset opustit svou funkci z vlastní iniciativy, neboť si bude vědom, že není schopen tuto koncepci řízení realizovat; nepřijetí koncepce však může také vypadat jako prohlášení o jejím přijetí s tím, že bude následně vyvíjeno upřímné, horlivé, ale neodborné úsilí k její realizaci, které povede k tomu, že koncepce bude zdiskreditovaná, neboť kvalifikovaní administrátoři, kteří by byli schopni ji realizovat, nebudou k řízení připuštěni kvůli osobní žár-

livosti, touze po slávě, vysoké výplatě, nebo z nějakého jiného podobného důvodu domyšlivým, nekvalifikovaným nečlověkem, který ovšem jedná vždy jenom s těmi nejlepšími úmysly.

Vzhledem k neshodě *pravděpodobnosti (matematické)* s *pravděpodobnostní předurčeností (životního jevu)* mohou špatní realizátoři způsobit záhubu velice dobré koncepcí: na kole se jezdí snadněji než na tříkolce, jenže ne všichni to umějí; někteří však navíc budou dokazovat, že na kole není možné jezdit, protože padá samo o sobě, natož posadí-li na něj člověk a co teprve při jízdě – pokud předtím nikoho na kole jezdit neviděli; a třetí, kteří jezdit na kole neumějí, a ani se to nechtějí naučit, nedopřejí ze žárlivosti jízdu na kole ani těm, kteří to umějí.

Proto je nutné udržovat si po přijetí koncepcí k realizaci konceptuální sebekázeň a pěstovat konceptuální sebekázeň i ve svém okolí. Je tedy nutné všemi prostředky na každém z kroků udržovat dostatečně vysokou kvalitu řízení, abyste se na počátku následujícího kroku neocitli v postavení, ze kterého je v souladu se zvolenou koncepcí řízení převedení objektu do zvoleného konečného stavu nemožné. Tento případ – odchýlení se od zvolené cesty «2:2» → «3:3» – je znázorněn: křivkou «2:2» → «3:1», kde došlo k nevratnému selhání řízení, po kterém již není přechod do stavu «5:3» možný; křivkou «2:2» → «3:2» je označeno vratné selhání řízení, které je vratné v tom smyslu, že bude nutné na základě stavu «3:2», který bude posuzován jako počáteční stav, provést korekci koncepcí.

Jestliže na obr. 4 odpovídá objektivní, hierarchicky vyšší míře kvality stavů, ve kterých se mohou nacházet objekty řídicích subjektů «A» a «B», stupnice kvality možných stavů «*I*», je pro ně největším přínosem účelný přechod z množiny stavů «0» do stavu «5:3». Ale volba směru stupnice jako hodnocení kvality stavu je mravně podmíněná a subjektivní: neboť «*I*» se může zvyšovat ve směru, jak je to znázorněno na obr. 4, nebo také v úplně opačném směru.

Jsou-li na obr. 4 možné stavy seskupeny v množinách «1», «2», «3», «4», «5» podle příznaku synchronnosti, tak v souřadnicích Ot , se stupnicí kvality stavů «*I*», je vzdálenost od osy Ot do kterékoliv z trajektorií při pohybu po této trajektorii průběžnou chybou řízení. Plocha mezi osou Ot a trajektorií je časovým integrálem průběžné chyby, který může být využit jako kritérium-minimum optimálnosti procesu řízení jako celku, tj. jako plná výhra, která je v metodě dynamického programování mírou kvality, ale již ne *možných stavů*, ani

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

přechodových kroků z jednoho stavu do druhého, je to míra kvality celé trajektorie přechodu. V obecném případě této metody mohou však být krokové výhry založeny i na něčem jiném.

Přijmeme-li jako kritérium optimálnosti minimum¹ hodnoty časového integrálu průběžné chyby řízení (na obr. 4 je to plocha mezi osou $0t$ a trajektorií přechodu), bude pro subjekt «A» optimální trajektorií — «0:2» → «1:3» → «2:2» → «3:3» → «4:4» → «5:3»; a pro subjekt «B» bude optimální trajektorií — «0:1» → «1:2» → «2:2» → «3:3» → «4:4» → «5:3».

Selhání řízení «1:2» → «2:1» → «3:1»; «2:2» → «3:1»; «2:2» → «3:2» → «4:1»; «3:2» → «4:2» je plnou a nevratnou katastrofou řízení podle koncepcce, která je sice objektivně možná, ale nebyla v procesu převádění objektu do zvoleného konečného stavu «5:3» realizovaná v důsledku nízké kvality průběžného řízení. Všechna ostatní selhání řízení jsou vratná v tom smyslu, že je nutná korekce koncepcce a řízení jakmile k nim dojde.

To znamená, že je metoda dynamického programování ve schématu řízení „prediktor-korektor“ funkční a samotné schéma se rozvíjí podle své praktické realizace.

Možné jsou i takové interpretace metody, kdy součástí vektoru kontrolních parametrů (který je podmnožinou vektoru stavu) nejsou zahrnuty některé z charakteristik objektu, které jsou nicméně zohledněny v kritériu volby optimální trajektorie. Nejsou-li například ve stavu «0:2» různé subjekty rozlišitelné z hlediska jejich výchozích energetických zdrojů, a kritérium volby optimální trajektorie je citlivé k energetickým výdajům na přechodech, může takovému kritériu jako optimální trajektorie odpovídat «0:2» → «1:2» → «2:1» → «3:2» → «4:3» → «5:3» nebo nějaká jiná, ale nebude to trajektorie «0:2» → «1:3» → «2:2» → «3:3» → «4:4» → «5:3», při které je dosahováno minimum integrálu průběžné chyby řízení.

Znamená to, že si řídicí subjekt, který má k dispozici dostatečný energetický potenciál, může zvolit trajektorii «0:2» → «1:3» → «2:2» → «3:3» → «4:4» → «5:3»; ale nevidí-li řídicí subjekt, který nemá

---

¹ I když v kanonické (respektive normální) podobě metody se používá kritérium-maximum, je použití kritéria-minima také možné, neboť v praxi se přechod ke kanonické podobě úlohy provádí vynásobením příslušných hodnot a výrazů „mínus jedničkou“.

dostatečný energetický potenciál pro tento přechod, trajektorii «0:2» → «1:2» → «2:1» → «3:2» → «4:3» → «5:3», pro jejíž průchod byl jeho energetický potenciál dostatečným, stane se pro něj stav «0:2» subjektivně bezvýhodným, přestože takový není. Vypovídá to o tom, že Rozlišení poskytované Shora každému bezprostředně, má převahu před všemi ostatními schopnostmi, návyky a znalostmi.

Kromě toho tento příklad dokládá, že na jednom a tom samém „pauzáku“ z matrice možných stavů korelující s plnou šíří reality, je možné založit soubor kritérií optimálnosti, ze kterého bude každé z dílčích kritérií využíváno v závislosti na konkrétních okolnostech realizace řízení, a každé komponentě tohoto souboru bude odpovídat i vlastní optimální trajektorie. Komponenty tohoto souboru kritérií mohou být, stejně jako komponenty vektoru cílů, uspořádány na základě upřednostnění jednotlivých variant optimálních trajektorií. Ale na rozdíl od vektoru cílů, kdy jsou při ideálním řízení bez výjimky realizovány všechny cíle, které obsahuje bez ohledu na hierarchickou uspořádanost kritérií optimálnosti, může jeden objekt přecházet ze stavu do stavu pouze po jediné trajektorii z celé té množiny trajektorií, které jsou optimální ve smyslu každého z kritérií v souboru. Kritéria optimálnosti volby, která jsou součástí hierarchicky organizovaného souboru kritérií, nemusí být povinně uspokojena všechna současně. Pro řízení je nezbytné, aby proces odpovídal alespoň jednomu z množiny přípustných kritérií.

Může to dopadnout tak, že ve vztahu k jednomu a tomu samému objektu jeden subjekt realizuje koncepci «0:2» → «1:2» → «2:1» → «3:2» → «4:3» → «5:3», a jiný «0:2» → «1:3» → «2:2» → «3:3» → «4:4» → «5:3». Nicméně když se konečné cíle shodují a patří-li v hierarchii vzájemné vloženosti procesů řídicí subjekty do množiny řídicích subjektů stejné úrovně, jedná se o konkurenci, „sportovní“ soutěž nebo konceptuální válku; patří-li v jednom a tom samém systému k rozdílným hierarchickým úrovním, jedná se o antagonismus mezi jeho hierarchickými úrovněmi, vedoucí minimálně ke snížení kvality řízení z hlediska jeho hierarchicky nejvyšší úrovně a maximálně k rozpadu systému. A to tím spíše, jsou-li konečné cíle odlišné. V takovém případě jde o konceptuální válku, která se v průběhu procesu neustále vyostřuje. V konfliktech takového druhu je arbitrem hierarchicky vyšší řízení, které je vztahu k oběma řízením souhrnné, a to až do hierarchicky nejvyššího řízení – Všedržitelnosti.

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

Z řečeného vyplývá, že algoritmus dynamického programování a obr. 4 ilustrující některé aspekty jeho aplikace, jsou celkem průhledným náznakem celkem závažných životních okolností.

Celkově metoda dynamického programování ve své abstraktní podobě (tj. neaplikovaná na nějakou praktickou úlohu) umožňuje zformovat si systém obrazově-logických představ o procesech řízení obecně a uplatnit toto schéma na všechny praktické životní potřeby v oblasti řízení jak s ohledem na jednotlivce, tak i na společnost, což je nezbytné pro uvědomělý vstup do řízení dokonce i v tom případě, kdy je řízení reálně budováno na základě nějakých jiných modelů.

Právě z tohoto důvodu je metoda dynamického programování začleněna do kurzu DVTR a pojí ho s ní problematika řadící se ke kompetenci *filozofie jako svého druhu „ladičky“ na vyladění vnímání a chápání světa*, což předurčuje efektivnost každé činnosti.

6.14. Shrnutí hlavy 6

Jak bylo zmíněno v kapitole 4.3, lidské vědomí může současně operovat se sedmi až devíti objekty. Při popisu kteréhokoliv ze životních problémů v termínech Dostatečně všeobecné teorie řízení, nepřevyšuje celkový počet současně používaných kategorií devět:

1. Vektor cílů.
2. Vektor stavu.
3. Vektor chyby řízení.
4. Plná funkce řízení.
5. Generální koncepce řízení (souhrn dílčích koncepcí řízení ve vztahu ke každému z cílů).
6. Vektor řídicího vlivu.
7. Strukturní způsob řízení.
8. Bezstrukturní způsob řízení.
9. Vyrovnávací režim (nebo manévr).

To znamená, že informace nezbytné pro zformulování a praktické řešení jakéhokoliv úkolu řízení mohou být zdravému člověku v jeho vědomí dostupné v nějakých obrazech, přičemž *všechny bez výjimky*, souběžně a uspořádaně, v podobě jakési mozaiky se vzájemnými vazbami mezi obrazovými představami a kategoriemi teorie řízení.

Nesmí tedy mít podobu kaleidoskopu, nesouvisejících roztržštěných skleněných střípků. Pro dosažení tohoto cíle je nutné si uvědomovat, co konkrétně je nutné v životě v procesu uvědomování si skutečnosti spojit s každou z kategorií teorie řízení, abyste neupadli do *kaleidoskopického idiotismu* – prudce nebo pomalu se rozvíjející, ale neutu- chající schizofrenie.

Tato osobitost lidské psychiky vede k tomu, že má Dostatečně vše- obecná teorie v životní praxi mimořádný společenský význam: ukáže- li se, že některé z kategorií jsou *prázdné* a (nebo) není chování objektu stabilní ve smyslu předvídatelnosti jeho chování, znamená to, že člověk, který se ho snaží řídit (nebo uvést ho do pro sebe přijatelné- ho režimu samořízení) není připraven nejenže vyřešit, ale dokonce ani správně zformulovat úkol, se kterým se střetnul, nebo který na sebe vzal; pokud tedy *odhalí „prázdnotu“ nebo neurčitost některých z vy- jmenovaných kategorií*, může se vědomě a včas zastavit a přehodnotit dané dění, a nevytvářet problémy v důsledku svého kaleidoskopického idiotismu.

V opačném případě je na základě pravděpodobnostní předur- čenosti odsouzen stát se tupým nástrojem v rukou toho, kdo vyřešil úkol o předvídatelnosti chování ve vztahu k němu samotnému.

Řízení je vždy *konceptuálně určité*: 1) ve smyslu určitosti cílů a jejich hierarchické uspořádanosti podle významu v kompletní množině cílů a 2) ve smyslu určitosti konkrétních přípustných a nepřípustných prostředků uplatňování cílů řízení. Nejednoznačnost obou typů, nebo jinými slovy neschopnost pochopit smysl různých určitých dílčích a souhrnných koncepcí řízení současně uváděných do života vede k chy- bám řízení až do úplné ztráty říditelnosti podle deklarované koncepce (což může být doprovázeno implicitním řízením v souladu s nějakou jinou koncepcí, která je té první nadřazena, nebo ji neguje).

Metodologickým testem existence či neexistence šarlatánského řízení je algoritmus metody dynamického programování (jak o tom byla řeč v kapitole 6.13). *Je možné jej vytvořit a spustit (umožňují-li to výpočetní kapacity) pouze v případě, kdy bude určen vektor cílů a koncepce řízení vektoru cílů odpovídající, a také s tou podmínkou, že vektor cílů a koncepce řízení nepřijdou o svou stabilitu v tom časovém intervalu, po který bude proces řízení trvat.*

Hlava 6. Dostatečně všeobecná teorie řízení (ve zkrácené podobě)

Poslední podmínka je vyjádřením skutečnosti, že ne vždy je možné činnost v souladu s hierarchicky vyšším souhrnným řízením algoritmicky formalizovat.

V našem chápání je Dostatečně všeobecná teorie řízení mírou uvědomělého vnímání a porozumění řízení jako takovému. Jedinci, kteří se zabývají řízením v praxi, a jejichž nevědomé úrovně psychiky si dostatečně dobře dokáží poradit s modelováním, volbou a realizací možností řízení ji nutně ke své činnosti nepotřebují. V procesech řízení je však nezbytná pro obnovu a zajištění jednoty nevědomého a vědomého, jimiž jsou všechny události v lidském životě. A ti, pro které je nepřijatelná, mohou žít s tou mírou jednoty a rozladěnosti vědomého a nevědomého, jaká se „sama o sobě“ v jejich psychice zformovala.

Hlava 6 v redakci ze dne 22.11.2009

Upřesnění: 17.09.2010

Hlava 7. Řízení projektů, aparát síťového plánování a některé další otázky

Umění řídit kolektivní činnost. Vyjádření projektu formou síťového modelu a aparátu síťového plánování. Zajištění metrologické průkaznosti řízení na základě síťových modelů. Organizační struktura podniku jako prostředek řízení. Profilový síťový model podniku. Umění řízení, plná funkce řízení, profilový síťový model, vytváření organizačních struktur „od nuly“ a diagnostika těch stávajících. Využití síťových modelů při řešení úkolů optimalizace organizace činnosti. Společenské potřeby a reálná praxe řízení. Psychologické základy vniknutí do řízení.

7.1. Umění řídit kolektivní činnost

K uspokojení absolutní většiny potřeb lidí je nutná kolektivní činnost, která zase musí být nějakým způsobem samořízená nebo řízená. Platí to pro všechny oblasti činností (jako je rozvoj vědy a techniky, ekonomika, politika a další), a to nás přivádí k otázce řízení projektů.

Abstraktní forma plné funkce řízení, která je svou podstatou nezávislá na jakémkoliv životním obsahu, může být v podstatě vztažena na jakýkoliv projekt, který tak na jejím základě může být interpretován jako úkol řízení. A každý projekt je ve své podstatě *plánem účelových úkonů – řešením z hlediska řízení, které může být v procesu své realizace korigováno*. Nejkomplexněji je to realizováno v intelektuální verzi schématu řízení prediktor-korektor.

Je nutné si uvědomovat, že vypracování řídicího řešení a jeho realizace jsou *svou podstatou* dvě rozdílné věci, patřící do různých etap plné funkce řízení, a že každá z nich vyžaduje svou specifickou organizaci. A konkrétně se rozdílná podstata těchto dvou věcí projevuje v tom, že:

- Řídicí řešení (plán, projekt) může být vypracován a rozvíjen jak jedincem, tak i na základě kolektivní činnosti;
- ale *koordinátor činnosti může být při uvádění řešení (plánu, projektu) do života schváleného k realizaci pouze jeden jediný, neboť při „kolegiálním řízení“ nevyhnutelně musí docházet k situacím, kdy se informace nezbytné pro úspěch projektu nedostanou ve své plnosti a komplexnosti ani k jednomu z „kolegia“*

Hlava 7. Řízení projektů, aparát síťového plánování a další

koordinátorů, což ohrožuje kvalitu řízení projektu a vede to k jejímu snižování, což může skončit i úplným krachem řízení¹.

Proto i odpovědnost za uvádění řídicího řešení (plánu, projektu) do života (tj. za koordinaci činností v procesu jeho realizace) může být pouze personální a individuální, přestože koordinátor projektu může mít podřízené pomocníky, zástupce, „štáb“, kteří mu přitom budou pomáhat.

Dobře je vidět, jak právě tyto principy byly realizovány ve starověkém Egyptě při organizaci jeho řízení podle plné funkce²:

- řídicí řešení tam vypracovávaly a korigovaly dva paralelně fungující prediktory (dvě skupiny hierofantů Severu a Jihu) a porovnávání a schvalování výsledků jejich práce bylo potom provádě-

---

¹ Je to vyjádřeno i v lidových příslovích: ruské - sedm chůviček dítě neuhlídá, turecké - dva kapitáni loď potopí apod. Právě z tohoto důvodu je také struktura všech armád postavena na principu jediného velitele.

Odřeknutí se od tohoto principu může být vynucené. Například v letech občanské války byla instituce politických komisařů a faktické dvojí velení v Rudé armádě zavedeno pod tlakem okolností (bylo nutné kontrolovat „vojenské odborníky“ – v minulosti samostatné velitele, neboť případy jejich práce pro nepřítele nebyly ojedinělé). Úplně stejně pak bylo pod tlakem okolností v roce 1942 v průběhu Veliké vlastenecké války obnoveno samostatné velení (v té době se již při řízení armády projevil rušivý efekt dvojčlenného velení).

V této souvislosti je nutné vysvětlit, že dvojčlenné vedení/velení a tandemový princip činnosti jsou dva rozdílné jevy:

- Tandemový princip předpokládá:
  - zdvojené jednočlenné vedení v mezích projektu uplatňované oběma účastníky tandemu,
  - personální individuální odpovědnost jednoho z nich před výše stojícím vedením a práci druhého na zajištění této odpovědnosti.
- Dvojčlenné vedení jako druh „kolegiálního řízení“ předpokládá stejnou odpovědnost obou vedoucích před výše stojícím vedením. Zda přitom dokážou realizovat tandemový princip činnosti ve vztahu k práci, která jim vedením byla svěřena, zůstává otevřenou otázkou: někdo to dokáže a někdo ne.

² V jiných starověkých státech ani v současnosti struktura orgánů státní moci neodpovídala a neodpovídá plné funkci řízení. Znamená to, že nad určitými etapami plné funkce řízení nemají společnosti, které tyto státnosti vytvořily, samy o sobě moc.

děno na základě tandemového nebo polytandemového principu činnosti;

- za realizaci přijatých řídicích řešení potom před korporací nejvyššího žrečstva individuálně odpovídal faraón, který řídil práci státního aparátu (programově-adaptivního modulu systému řízení ve schématu prediktor-korektor), a svou osobou byl před zbytkem společnosti jeho zosobněním.

Otázka metodologie vypracovávání řídicího řešení (plánu, projektu) je samostatnou otázkou. Objektivní a subjektivní základy, nezbytné pro její vyřešení v reálné praxi, byly vysvětleny v hlavě 5 věnované metodologii poznání a tvořivosti. Tématika této hlavy předpokládá, že *objektivně realizovatelný* projekt je již určitým způsobem vypracován a přijat k realizaci.

V souladu s výše uvedeným spočívá umění řídit kolektivní činnost lidí *v rámci vypracovaného projektu* ve své podstatě především:

1. ve výběru a zaangažování (a v řadě případů a obzvláště *v dlouhodobých sociologických projektech* – na cílevědomé přípravě) kádrů schopných řešit úkoly nezbytné pro realizaci projektu;
2. v rozdělení osobní individuální odpovědnosti mezi ně za každý z fragmentů projektu, který jim byl svěřen, a za projekt jako celek;

První dva body v sobě v podstatě zahrnují vytvoření takzvané „motivace“, aby účastníci projektu byli zainteresováni na jeho realizaci a právě tak v nepřipuštění jeho selhání; i když je to všechno poněkud složitější a není to jen o „motivaci“.

Pro úspěch projektu to však nestačí, neboť aby lidé mohli úspěšně plnit zadané úkoly, musí kromě skutečnosti, že za tyto úkoly nesou osobní individuální odpovědnosti, všichni:

3. mít zajištěny nezbytné a dostatečné zdroje různého druhu (materiální, informační, kádrové, mít k dispozici postačující termíny na plnění úkolů apod.);
  4. mít pravomoci ve vztahu k ostatním účastníkům projektu, na jejichž činnosti závisí úspěch svěřeného fragmentu projektu, nebo i celého projektu.
-

Hlava 7. Řízení projektů, aparát síťového plánování a další

Chyby dopuštěné v každé z výše nazvaných *složek úspěchu projektu (s podmínkou, že je objektivně realizovatelný)* znamenají minimálně snížení kvality výsledků plnění projektu a maximálně jeho krach. Kromě toho může jedno i druhé vést k negativním okolnostem a následkům v těch odvětvích činnosti společnosti, které s projektem souvisí, a vést až ke krachu nějakých jiných projektů, které mohou být v porovnání s daným projektem ze společenského hlediska i významnější. Priorita složek úspěchu projektu je taková, jak je uvedena výše, pochopí se výchozím postulátem: „Kádry řeší všechno!“

To nás zase vede k otázkám principů, na kterých je založeno umění řízení kolektivní činnosti v rámci těch či oněch projektů *umožňující úspěšně plnit objektivně realizovatelné projekty*. Tyto principy nám dovolí pochopit aparát síťového plánování.

7.2. Vyjádření projektu formou síťového modelu a aparátu síťového plánování

Jakýkoliv projekt může být vyjádřen formou síťového modelu. Síťový model (síťový graf) každého projektu v krajně zjednodušené podobě a bez jakýchkoliv podrobností má podobu:

- dvou kruhů, kterými jsou označeny události – začátek a konec projektu,
- a linie spojující tyto dva kruhy označující celý souhrn činností, které ve svých vzájemných vazbách utvářejí celý projekt.

Začátek a konec projektu ve své podstatě představují *hranice diskrétní kontroly*¹ stavu činností *s ohledem na faktickou skutečnost „splněno – nesplněno“*: v daném případě je to projekt „zahájen – nezahájen“, „ukončen – neukončen“.

Řízení projektu však vyžaduje podrobnější členění. Každé další podrobnější členění síťového modelu znamená nahrazení *linie spojující dvě sousední opěrné hranice diskrétní kontroly prověřující faktickou skutečnost „splněno – nesplněno“* ekvivalentní sítí, která vznikne při podrobnějším členění daného projektu:

- na základě dodatečně objevených hranic, na kterých je objektivně možné provádět diskrétní kontrolu činností daného projektu podle faktické skutečnosti „splněno – nesplněno“ v intervalech mezi dvěma sousedními opěrnými hranicemi diskrétní kontroly původního stupně členění;

---

¹ Tento termín bude vysvětlen dále v kapitole 7.3.

- a linií, po kterých je v této ekvivalentní síti realizován přechod z počáteční opěrné hranice ke konečné opěrné hranici diskrétní kontroly přes systém mezilehlých hranic diskrétní kontroly objevených mezi nimi.

Přitom na některých z hranic diskrétní kontroly může docházet k rozvětvení jedné činnosti na několik toků-fragmentů, které nejsou vzájemně technologicky a organizačně podmíněny a mohou být realizovány souběžně a paralelně různými lidmi nebo různými kolektivy. Takže na některých hranicích diskrétní kontroly může docházet k tomu, že tam bude ukončováno několik paralelně realizovaných toků-fragmentů celkového projektu, které nejsou vzájemně technologicky a organizačně podmíněny¹.

K výše uvedenému žádné ilustrace nebudou, neboť vyložené principy tvorby síťového modelu jsou jednoduché a každý, kdo si to bude přát, může takto formou síťového grafu znázornit jakoukoliv činnost, kterou dobře zná: **a je dobré si to vyzkoušet samostatně, kvůli lepšímu pochopení dalšího výkladu.**

Síťové grafy obsahují i textové údaje:

- Každá HRANICE DISKRÉTNÍ KONTROLY vlastně znamená ukončení každé činnosti k ní směřující. V tomto smyslu se (ukončení činností) nazývá „**událostí**“ (to je v síťovém plánování – termín) a je charakterizována:
  - časovým okamžikem (datum, hodina) – reálného nebo ideálního technologického času počítaného od předchozí hranice diskrétní kontroly, nebo počítaného od začátku projektu podle „kritické cesty“ (smysl toho termínu je vysvětlen níže) vedoucí k této hranici;
  - identifikačními údaji (číslem apod.) umožňujícími jednoznačnou identifikaci jednotlivých diskrétně kontrolovaných událostí v reálném technologickém procesu a jejich symbolických obrazů – událostí-duplikátů v síťovém modelu.
- Každá ETAPA (FÁZE) CELKOVÉHO PROJEKTU vyznačená v síťovém modelu jako linie spojující dvě navazující hranice diskrétní kontroly („událostí“) se nazývá „**činnost**“ (to je v síťovém plánování také termín) a je charakterizována:

---

¹ Právě takováto větvení a opětovná slučování fragmentů činností na některých hranicích diskrétní kontroly vytvářejí obraz jakési sítě jako grafického znázornění celkového projektu.

Hlava 7. Řízení projektů, aparát síťového plánování a další

- svou dobou trvání v reálném, plánovaném nebo ideálním technologickém čase počítaném od hranice diskretní kontroly, kde má daná činnost počátek;
- identifikačními údaji technologické a organizační podstaty spojenými s příslušnou činností, a také číslem a jinými parametry umožňujícími porovnávat údaje v síťovém grafu s reálnou činností.

Při záměně maximálně zjednodušeného síťového modelu podrobnější ekvivalentní sítí se ukazuje, že není možné jednoznačně určit celkovou dobu trvání projektu (nebo nějakého jeho fragmentu) od jeho počátku do určité hranice diskretní kontroly, pokud k ní vede několik paralelně realizovaných řetězců posloupných etap činností, a je nutné tuto dobu vypočítat na základě ideálního technologického času, který se hromadí v každém z těchto několika řetězců. V takovém případě se v síťových modelech jednoznačnost doby realizace projektu (nebo jeho fragmentu končícího v posuzované hranici diskretní kontroly) určuje na základě následující analogie:

V dané lokalitě je několik cest, z nichž každá vede z bodu „A“ do bodu „B“ a doba trvání průchodu každé z nich se liší. Jestliže se velká skupina poutníků v bodu „A“ rozdělí na menší skupinky, z nichž každá půjde do bodu „B“ svou vlastní cestou, tak otázka zní: Kdy se celá skupina sejde v bodu „B“?

— Až dorazí ta skupinka, která jde do bodu „B“ tou časově nejnáročnější cestou.

Stejně je to v síťových modelech: každá hranice diskretní kontroly je charakterizovaná nejdelší dobou trvání technologického času počítaného pro každý z řetězců návazných činností vedoucích k této hranici od počátku celkového projektu (a stejně tak od každé jedné opěrné hranice diskretní kontroly, ze které vychází několik řetězců), neboť pouze ukončení poslední činnosti v tom nejdéle trvajícím řetězci z několika umožňuje zahájit následující etapy projektu. Tento řetězec (posloupnost), který je podmnožinou činností v mezích sítě, se v termínech výše uvedené analogie nazývá „kritickou cestou“¹ z toho dů-

---

¹ Kritická cesta a její parametry jsou v síti určovány pomocí Fordova algoritmu. O tom viz odborná literatura. My tuto otázku vypouštíme, neboť Fordův algoritmus je v aparátu síťového plánování druhořadou záležitostí. Funkčnost aparátu síťového plánování je při řešení těch či oněch praktických

vodu, že opožděné plnění činností na této cestě vede k opožděnému nástupu události na hranici diskrétní kontroly, ke které vedou.

Všechny ostatní „cesty“ vedoucí k takové hranici diskrétní kontroly mají určitou časovou rezervu pro možné zdržení danou rozdílem doby trvání „kritické cesty“ a doby trvání každé z nich. Je-li proto nezbytné urychlit nástup události odpovídající příslušné hranici diskrétní kontroly, je nutné urychlit (nakolik je to možné) realizaci činností ležících na kritické cestě; a nenarušit přitom jejich návaznost, aby mezi činnostmi nevznikaly pauzy, kdy jedna je již ukončena a další navazující nemůže být zahájena z důvodu organizační, nebo technologické nepřipravenosti. To platí jak pro celkový projekt, tak i pro jeho jednotlivé fragmenty.

Zde je nezbytné zmínit jednu principiální věc:

Síťový graf není - v obecném případě – analogem grafického zobrazení algoritmu plnění popisujícího stejný projekt (činnost), neboť – na rozdíl od algoritmu – síťový graf nemůže obsahovat ve zjevné podobě cykly.

Řečené znamená, že jestliže některá z etap celkového projektu tvoří sama o sobě uzavřenou smyčku posloupnosti činností, a parametry výstupu z tohoto cyklu jsou určovány výsledky dosaženými při nějakém dalším průchodu smyčkou, může být takový cyklus v síťovém modelu obsažen pouze ve „skryté podobě“.

Například vyskytne-li se v algoritmu plnění celkového projektu posloupnost činností typu: *“1) vývoj konstrukce zařízení A, 2) výroba zařízení A, 3) zkoušky zkušebních prototypů zařízení A, 4) analýza výsledků zkoušek, 5) přijetí rozhodnutí: buď 5.1) dopracovat konstrukci zařízení A (tj. návrat řízení k bodu 1), nebo 5.2) zahájení další etapy projektu s využitím zařízení A, - tak může být tato posloupnost zapracována do síťového modelu pouze ve skryté podobě, například jako činnost s možným názvem „vytvoření zařízení A“.* Jejím ukončením může být v podstatě pouze výchozí bod algoritmu 5.2 jako událost síťového grafu: *„převzetí zařízení A“*, která umožní zahájit další etapu projektu s využitím zařízení A“.

úkolů organizace řízení podmíněna chápáním řízení jako jevu. Vysvětlení vzájemných vazeb mezi DVTR a aparátem síťového plánování se nám proto zdá být důležitější než rozbor algoritmů síťového plánování a práce se síťovými modely.

Tj. tvůrci síťového modelu a ti, kdo se jím budou v procesu řízení řídit, musí přesně vědět, které z činností spojujících dvě po sobě jdoucí hranice diskrétní kontroly jsou na rozdíl od těch ostatních ve skutečnosti „skrytými cykly“. Proto je také plánování a kontrola prací, které v síťovém grafu vytvářejí „skryté cykly“, v síťovém plánování a při řízení projektů na základě síťových modelů zvláštním podúkolem.

7.3. Zajištění metrologické průkaznosti řízení na základě síťových modelů

Při realizaci projektu je jeho řízení založeno na:

- zjišťování faktického stavu průběhu projektu (na zjišťování průběžné hodnoty vektoru stavu) a;
- na porovnávání výsledků kontroly s plánem činností, který může mít podobu síťového modelu/síťového grafu (tj. na zjišťování průběžné hodnoty vektoru chyby řízení).

Na základě tohoto porovnávání musí být vypracovávána řídicí rozhodnutí zaměřená na dodržování chronologického harmonogramu činností, nebo na změnu plánu-harmonogramu činností v souladu s reálnými možnostmi, je-li v průběhu realizace projektu zjištěno, že některé z činností nemohou být dokončeny v plánovaných termínech.

Aby bylo řízení projektu uskutečnitelné:

NESMÍ PLÁN (PROJEKT) OBSAHOVAT TAKOVÉ ZADANÉ UKAZATELE, KTERÉ NENÍ MOŽNÉ PŘI PLNĚNÍ ČINNOSTÍ PODLE PŘEDEPSANÉHO PLÁNU JEJICH REALIZACE JEDNOZNAČNĚ KONTROLOVAT.

Specifikou *metrologické průkaznosti* zadávaných a kontrolních ukazatelů plánů v úkolech řízení projektů je přitom skutečnost, že metrologická průkaznost plánů a řízení jejich realizace je jedním z produktů metodologie a kultury plánování, i samotného procesu plánování.

Úkol zajištění metrologické průkaznosti síťového modelu projektu se dělí na dvě části:

PRVNÍ. Členění celkového projektu na jednotlivé fragmenty musí být takové, aby na hranicích vymežujících navazující fragmenty bylo možné jednoznačně určit: zda byla předchozí etapa činností splněna či ne.

Tj. tento typ kontroly má diskrétní charakter:

- může být prováděn pouze na určitých hranicích, vymezených na základě znalostí technologie činností a jejich vzájemných vazeb v průběhu realizace projektu;
- kontrola je založena na porovnání získaných výsledků s nějakou normou popisující ideální provedení dané činnosti a s ohledem na přípustné odchylky;
- na každé z takových hranic může být vyhodnocení stavu průběhu projektu pouze diskrétní - v binárním kódu: „splněno – nesplněno“.

Právě z těchto důvodů se tento typ kontroly nazývá diskrétní kontrolou podle faktického stavu. Na hranicích diskrétní kontroly nemůže být prováděno žádné hodnocení typu „splněno, ale s určitými jednotlivými nedodělkami“, nebo „splněno na 98%“, nebo „překročeno a splněno na 103%“, vyhodnocovat lze pouze způsobem „ano, splněno“ nebo „ne, nesplněno“.

Kromě toho jsou hranice diskrétní kontroly *podmíněny technologickým časem*, takže je nepřipustné je oddělovat od technologického procesu a uměle je připoutávat k těm či oněm kalendářním datům v zájmu nějaké momentálně veledůležité konjunktury.

DRUHÁ. Kontrola průběhu činností mezi hranicemi diskrétní kontroly, která může být prováděna na základě dvou vzájemně se doplňujících ukazatelů:

- Porovnávání reálného tempa realizace činností s ideálním (normativním) technologickým časem.

Tento druh kontroly předpokládá, že odpovědnost za dodržování technologických režimů mají bezprostřední realizátoři činností a jejich bezprostřední nadřízení.

- „Využití kapitálových investic“, tj. sledování výdajů v průběhu realizace činností v souladu s technologií těch či oněch materiálů, součástí, technologických prostředí, energií.

Tento druh kontroly předpokládá účelové využívání zdrojů, sestavení a fungování systému naturální a účetní evidence spotřeby všeho vyjmenovaného na základě faktického stavu, a potlačení systému účetního „švindlování“, které umožňuje projít „daňovou kontrolou“, ale je absolutně bez užítka z hlediska řízení projektu. Neboť v konečném důsledku je spotřeba všeho výše vyjmenovaného při realizaci činností vyjádřením akumulace vlastních nákladů zatím neukončené práce, tj. „využití kapitálových investic“ v *realizovaných činnostech*. Avšak **vzhledem k tomu, že mzda personá-**

lu, režijní náklady, přírážky typu „daně z přidané hodnoty“ apod., necharakterizují průběh technologického procesu jako takového, nesmí být v daném typu kontroly zohledňovány.

Je také třeba mít na zřeteli, že ve vztahu k chronologii realizace činností může být „využití kapitálových investic“ v důsledku technologických a organizačních osobitostí samotné činnosti nerovnoměrné.

Tj. můžeme se setkat s činnostmi, při kterých po uplynutí 90% ideálního technologického času může být využito pouze 5% kapitálových investic, což může být pro tyto typy činností zcela běžné; a můžeme se setkat s činnostmi, při kterých je po uplynutí 5% ideálního technologického času využito 95% kapitálových investic, a při kterých do uplynutí zbylých 95% ideálního technologického času žádné další využití kapitálových investic na základě jejich technologie a organizace není předpokládáno. Nicméně – *s podmínkou dodržování organizačně-technologické disciplíny* – jsou při realizaci každé činnosti všechny její charakteristiky lišící se svou důležitostí (podle spotřeby technologického času a ve využití kapitálových investic) stejně opodstatněné, adekvátní a vzájemně se doplňující.

Přejdeme-li od rozboru jakéhosi abstraktního „obecného projektu“ k rozboru fungování podniku, tak se funkční účel obou těchto kontrolních systémů, podmíněný jejich možnostmi v procesu řízení, plnění zakázek liší. Oba systémy se však vzájemně doplňují:

- Systém diskrétní kontroly podle faktického stavu „splněno – nesplněno“ je na jedné straně nástrojem objektivního¹ zaznamenávání faktického průběhu činností v celé nomenklatuře zakázek výrobního plánu; a na druhé straně je na základě aktuální

---

¹ V tom smyslu, že kontrolor, je-li profesionál, v absolutní většině případů ví, že lže, když informuje o neukončené činnosti nebo fázi činnosti jako o údajně ukončené.

Je-li například automobilová karosérie předána k lakování bez předběžného opracování (mechanického očištění, odmaštění, základního nátěru, vysušení), je možné doložit, že všechny přípravné operace před lakováním byly úspěšně ukončeny (tím spíše, že dokud se barva nezačne odlupovat přímo u spotřebitele, není toto narušení technologie odhaleno). Není však možné nevědět, že podvádí, když předává nepřípravenou karosérii k laku.

normativní základny podniku jedním z nástrojů zajišťování metrologické průkaznosti plánu činností v další perspektivě.

Systém diskrétní kontroly má však díky své podmíněnosti aktuální normativní základnou podniku a zavedenou praxí organizace činností převážně evidenčně-direktivní charakter, a proto není sám o sobě zdrojem informací nezbytných pro zdokonalování produkce, technologií a organizace činností¹.

- Systém kontroly průběhu činností na základě sledování technologického času a podílů využitých „kapitálových investic“ je subjektivnější², neboť jeho metrologická průkaznost (a konkrétně organizace účetnictví na základě faktického stavu) je výlučně výsledkem realizace účelových řídicích rozhodnutí vedení podniku a jeho organizačních útvarů na všech úrovních. Umožňuje však kontrolovat rychlost průběhu technologického procesu prakticky v jakémkoliv časovém okamžiku *mezi plánovanými termíny diskrétní kontroly ukončení etap, a fází činností podle faktického stavu „splněno – nesplněno“*. Ovšem s podmínkou, že je rozměr metrologických chyb při jeho sestavování dostatečně nízký a není tak vzhledem k procesu řízení destruktivní.

A konkrétně je systém kontroly průběhu činností na základě sledování reálného technologického času a podílů využitých „kapitálových investic“ schopný fungovat jako jeden ze zdrojů informací nezbytných pro zdokonalování technologií a organizace činností v podniku tím více,

- čím méně je v něm účetního „švindlování“ a
- čím lépe je v podnikových organizačních útvarech vedena evidence zdrojů využívaných v technologickém procesu podle faktického stavu jejich spotřeby,

což také zajišťuje jeho metrologickou průkaznost a jednoznačnou vzájemnou shodu skutečných technicko-technologických a finančně-ekonomických ukazatelů.

---

¹ Není-li chronometráž faktického využití fondu pracovní doby vztahena k němu, ale k normování a vědecké organizaci práce, které mohou pro své cíle využívat metody síťového plánování i stejné síťové modely, které jsou využívány pro řízení výroby.

² Ve smyslu hodnoty intervalu spolehlivosti chyby a účetně-kontrolních údajů získávaných na jeho základě. Je samozřejmé, že systém musí být nastaven tak, aby hodnota podobného druhu chyb v účetně-kontrolních údajích umožňovala zajistit říditelnost podniku a jeho organizačních útvarů v požadované kvalitě.

V případě evidence spotřeby zdrojů podle faktického stavu umožňuje systém kontroly postavený na základě využití „kapitálových investic“ v průběhu své aplikace¹ zdokonalovat normativní základnu podniku. Úkolovat vývojáře produkce, technology a organizátory činností s ohledem na zdokonalování každého druhu produkce, technologických procesů a organizace činností s cílem vylepšit ukazatele efektivity činnosti jednotlivých organizačních útvarů i podniku jako celku.

Řečené v této kapitole se vztahuje na řízení projektů a zajišťuje metrologickou průkaznost modelů řízení nezávisle na tom, zda jsou vyjádřeny v podobě blokových algoritmických schémat nebo v podobě síťových grafů.

7.4. Organizační struktura podniku jako prostředek řízení

Víte-li, co je to strukturální způsob řízení, musí vám být jasné, že:

Organizační struktura podniku je nástrojem řízení činnosti podniku v souladu s jeho „misí“ (*jak je s oblibou používáno v materiálech pro manažery*), tj. v souladu s cíli, kvůli kterým byl podnik založen.

Chyby, dopuštěné při vytváření organizační struktury, budou proto nevyhnutelně bránit dosažení takové úrovně kvality řízení podniku, jaká je nezbytná k úspěšnému vyplnění jeho „mise“.

V mezích společnosti může mít hromadný výskyt chyb při vytváření organizačních struktur za následek shodu výsledků vlastní hlouposti s přáním pohlavárů konkurenčních států. Může to ale být i výsledkem cíleného vlivu na kulturu řízení v dané společnosti ze strany jejích protivníků. V každém případě však:

Praxe řízení mnohých postsovětských podniků ukazuje, že pro jejich vedení vůbec není organizační struktura podniku (a pro státní úředníky – organizační struktury státního aparátu) prostředkem k řízení daných podniků v zájmu společenského rozvoje, ale „bitovním polem“ o moc v podobě koryt, na kterém si myslí, že je možné: vytvářet funkce, aby měli kam usadit lidi ze své skupiny; likvidovat funkce nepohodlné z hlediska zájmů jejich skupiny;

---

¹ Nebo v širším smyslu: v průběhu svého životního cyklu – od záměru do utilizace.

„přehazovat“ mezi funkcemi pravomoci v závislosti na tom, kdo v nich právě sedí apod. s cílem vytvořit systém „brzd“ a „pro-tiváh“, který by byl v podstatě systémem závislé podřízenosti řídicích pracovníků na výše stojícím vedení i při řešení těch nejbanálnějších otázek.

To všechno se souhrnem chyb při vytváření organizační struktury vede k situaci, že fungovat je možné pouze navzdory této organizační struktuře, a ne *s její podporou, jak by to normálně mělo fungovat*.

Proto takové vedení jak v podnicích, tak i ve státním aparátu přináší více škody než užitku a někdy se stává, že daní lidé vůbec nejsou schopni zvládnout svěřené záležitosti, zato však bývají natolik šikovní, že dokážou požadovaným způsobem uplácat výše stojící šéfy a vytvářet natolik dobře vypadající výkazy své činnosti, že vůči nim nevznikají žádné výhrady. Kromě toho jsou i oni sami pouze „pěšáky“ v boji mafiánsky organizovaných klanových skupin vládnoucí „elity“ a mezinárodních finančních skupin, bojujících o přerozdělení sovětského dědictví a jeho další využívání. Se státním řízením a řízením podniků v souladu s jejich misí – a tím spíše v režimu modernizace státu – žádná z těchto „šarvátek“ nemá nic společného kromě jediné věci: že všechny tyto šarvátky brání životu a rozvoji společnosti a organizaci společensky užitečného řízení na všech úrovních a ve všech odvětvích jejího života a fungování.

Pro řízení je nezbytné:

- mít o dané záležitosti potřebné znalosti, což vám však pro její řízení nepostačí¹;
- a kromě toho:

---

¹ V tomto ohledu mohou existovat i výjimky - takzvaní šéfové-psychologové. Ti nemusí být v dané záležitosti odborníky, neboť dokáží tyto povinnosti delegovat na účastníky projektu, který řídí. Takovým lidem je v podstatě jedno v jakých oblastech a jaké projekty budou řídit. Jejich úspěch v řídicí činnosti je založen na tom, že dokážou „vyčmuchtat“ odborníky potřebné pro věc, kterou řeší, a dokážou z nich vytvořit plně funkční kolektiv. Také dokážou „v kostech vycítit“ ty, kteří svoji profesionalitu pouze předstírají, potřebné schopnosti nemají a k dané věci je tedy nepřipustí. Jenže takoví šéfové-psychologové se v životě vyskytují *velice zřídka*, zato uchazečů přesvědčených o tom, že takové řízení zvládnou, je přebytek: ze všech takových uchazečů se potom stávají byrokrati a byrokracie společnosti působí velikou škodu.

Hlava 7. Řízení projektů, aparát síťového plánování a další

- nemáte-li potřebné znalosti, musíte minimálně dokázat bezchybně intuitivně na nevědomé úrovni vycítit a nenarušovat ty principy řízení kolektivní činnosti, které byly popsány v kapitole 7.1;
- lepší však je nejen všechno „umět vycítit“, ale také si to vědomě dokázat spojit s pojmovým aparátem DVTR.

Uznáme-li, že je organizační struktura podniku nebo orgánu státní moci nástrojem řízení příslušných záležitostí, umožňuje nám aparát síťového plánování vztažený k DVTR pochopit, proč jsou mnohé úspěšně fungující struktury – úspěšné, a proč jsou mnohé neúspěšné struktury ve svém fungování neúspěšné.

7.5. Profilový síťový model podniku¹

Z pohledu DVTR můžeme uvidět, jak *plná funkce řízení zahrnující veškerou algoritmiku řízení podniku* a profilový charakter technicko-technologické činnosti podniku diktují:

- z hlediska řízení opodstatněné rozdělení funkční zátěže mezi jednotlivé organizační útvary daného podniku;
- z hlediska řízení nezbytné vzájemné vazby mezi jednotlivými funkčně specializovanými organizačními útvary daného podniku;
- povinnosti a pravomoci jejich vedoucích;
- a také všechno to, co je v organizaci činností schopné zajistit dosahování těch nejvyšších *ukazatelů efektivity řízení činnosti daného podniku, které musí být stanoveny ve „Strategii podniku“².*

---

¹ Vše, co je uvedeno v této kapitole hlavy 7, *musí být upraveno podle specifiky dané činnosti podmíněné konkrétní technikou a technologií odvětví a řídicí činnosti v jejich konkrétních projevech* – to platí i pro řízení projektů a činnost struktur státního aparátu.

² „Strategie podniku“ je dokument popisující, jak je v podniku zajištěna *koordinace práce vedoucích jeho organizačních útvarů a vedoucích tematicky specializovaných prací* (například vědeckovýzkumných a vývojově-konstrukčních prací) na základě jejich jednotného pojetí: problematiky rozvoje a perspektiv podniku; úkolů stojících před podnikem a způsobů a metod jejich řešení.

Funkčním účelem „Strategie podniku“ je zajištění *samořízení podniku jako celku na základě INICIATIVY jeho pracovníků, a především vedoucích jeho organizačních útvarů a tematicky specializovaných prací mimo oblast, kterou každému z nich vymezuje jeho služební směrnice a přímé příkazy podnikového ředitele* (podnikového vedení) a jeho bezprostředních nadřízených. Základem celého společenského a jmenovitě vědecko-technického

Přitom:

„Profil podniku“ se projeví v tom, že síťové modely podmíněné vybranými technologiemi většiny projektů a smluvních prací daného podniku mají při určitém stupni zvolené detailizace shodnou, nebo v mnohém shodnou strukturu lišící se od síťových modelů činností vykonávaných v podnicích jiných odvětví se-strojených analogickým způsobem.

Síťové modely prací *doprovodného a doplňujícího charakteru*¹ (a také *epizodického*, tj. „*neprofilového*“ charakteru), které běžně tvoří menší podíl objemu prací v činnosti podniku, jsou určitými fragmenty tohoto typu *zobecněného síťového modelu*, ve kterém se odráží „*profil podniku*“ (dále tento model budeme nazývat „*profilový síťový model*“); mohou přitom mezi nimi být fragmenty vycházející za hranice *profilového síťového modelu*, které však nemají samostatně význam (tj. ekonomickou životaschopnost). Procesy řízení jako takové, které nejsou podmíněny technologiemi, součástí síťového modelu nejsou, neboť mnohé z nich jsou společné podnikům v různých odvětvích.

Reálně zůstává *profilový síťový model* téměř neměnný po dobu mnohých let ve většině podniků, které mají nějakou *historii trvajících někdy i několik staletí*, a dokázaly se již v daleké minulosti specializovat na výrobu nějakých specifických druhů produkce. Příčina tkví v tom, že *profilový síťový model* je podmíněn technologiemi, jejichž hlavní část se ve většině specializovaných a úspěšně fungujících podnicích mění velmi pomalu.

V takových podnicích se jakoby „sama o sobě“ v průběhu delšího časového období stačila vytvořit technologicky podmíněná organizační struktura, která především určuje ten či onen *způsob (směrování) podřízenosti a odpovědnosti vedoucích jednotlivých organizačních útvarů v hierarchii administrativního systému podniku*.

rozvoje je právě iniciativa takového druhu.

Jsou-li v podniku iniciativy pracovníků takového druhu jeho vedením potlačovány, tak podnik fakticky takovou „Strategii“ potřebuje maximálně tak jako dokument, kterým se vykáže svým nadřízeným nebo při formální certifikaci podle systému řízení kvality produkce série ISO 9000 a vyšších.

¹ Jedním z účelů provozování *neprofilové činnosti* a činnosti *doplňujícího charakteru* může být co nejefektivnější využití výrobních kapacit, které by v případě, že by byly využívány pouze pro *profilovou činnost podniku*, nebyly plně a rovnoměrně vytiženy: epizodicky, pulzačně-cyklicky apod.

Hlava 7. Řízení projektů, aparát síťového plánování a další

Organizační struktura, která takovým způsobem v mnoha podnicích vznikla, ve většině případů velkou měrou „automaticky“ odpovídá profilovému síťovému modelu a plné funkci řízení¹, takže se v nich na základě takto „přirozeně-historicky“ vytvořené organizační struktury práce odvíjí – jakoby „sama sebou“ – více méně úspěšně kdysi v minulosti zavedeným a zděděným způsobem².

Dlouhá doba trvání procesu „přirozeně-historického“ formování a vyladování organizačních struktur podniků v odvětvích, i vytváření a nastavování těchto struktur v nových podnicích v době společensko-ekonomické stability podle hotového vzoru-prototypu, který se svou funkčností již osvědčil, vedou k tomu, že **charakter podmíněnosti organizační struktury vykonávanou činností (ve formálním vyjádření této činnosti – profilovým síťovým modelem) a plnou funkcí řízení zůstává jako celek neodhalený, a neuvědomují si jej administrátoři ani ekonomická věda.**

Jestliže je nutné pod tlakem těch či oněch okolností na celý více-odvětvový výrobně-spotřebitelský systém společnosti, nebo na některá z odvětví národního hospodářství, provést rychlou³ strukturální přestavbu⁴, nebo technicko-technologickou obnovu, tak se vlastníci a vedoucí pracovníci podniků ocitají v situaci, kdy organizační strukturu, která by se již osvědčila jako funkční, nemají kde převzít.

---

¹ Do té míry, do jaké je nutnost řízení podle plné funkce řízení diktována historicky vzniklými okolnostmi.

² Pokud by jejich organizační struktura neodpovídala plné funkci řízení a technologiím, tak by dávno v konkurenčním boji s ostatními – efektivněji řízenými – podniky zanikly.

³ Ve vztahu k rychlosti s jakou jinak organizační struktura „sama o sobě“ „přirozeně-historicky“ vzniká a mění se.

⁴ Strukturální přestavba ekonomiky – změna kvalitativního složení odvětví národního hospodářství a proporcí kapacit různých odvětví v jeho skladbě, která je při modernizaci státu nevyhnutelná.

Modernizací státu chápeme vyzdvižení společnosti dlouhodobě prožívající hlubokou krizi všeobecného kulturního charakteru na úroveň vyspělých států v historicky krátkých termínech – v průběhu aktivního života jednoho pokolení. Výsledkem takové úspěšné modernizace je pak skutečnost, že se normou života společnosti v průběhu jednoho – dvou desetiletí stanou takové kulturní výtobytky, na jejichž vytvoření by jiné národy při svém svébytném evolučním vývoji potřebovaly několik desetiletí nebo dokonce i staletí.

Tj. modernizace státu a jeho bezkrizový rozvoj v režimu světového lídra jsou odlišné jevy, i když mají také mnoho společného.

7.6. Umění řízení, plná funkce řízení, profilový síťový model, vytváření organizačních struktur „od nuly“ a diagnostika těch stávajících

Ale i v případě, že není k dispozici prototyp připravený k použití, je vytvoření efektivní organizační struktury „od nuly“ uskutečnitelné. Musí však probíhat „pod diktátem“ plné funkce řízení *zahrnující celou algoritmiku řízení podniku a příslušné činnosti jako takové*, což předpokládá, že musí být nalezeny a uplatněny odpovědi, které budou z hlediska života průkazné, na otázky týkající se:

- podpory *algoritmiky vlastního technického procesu* organizační strukturou podniku, včetně vzájemné kooperace s přidruženou výrobou a subdodavateli (to je úkol organizace objektu řízení jako funkčně orientované struktury);
- podpory *algoritmiky procesu řízení jako takového (tj. řízení daného podniku izolovaného od jeho technologických procesů)* organizační strukturou. Tato algoritmika je bez výjimky vlastní všem dostatečně velkým podnikům všech odvětví, ve kterých jsou činnosti ve strukturálních organizačních útvarech různého druhu (včetně čistě řídicích) realizovány na profesionálním základu různými odborníky a z větší části tak, aniž by jeden člověk musel plnit více funkcí (to je úkol vytvoření systému řízení objektu);¹
- začlenění *algoritmiky vlastního technologického procesu* prostřednictvím organizační struktury podniku do algoritmiky procesu řízení jako takového (to je úkol týkající se propojení uzavřeného systému řízení s objektem řízení prostřednictvím obvodů přímých a zpětných vazeb, jde tedy o úkol vytvoření uzavřeného systému).

---

¹ Máme na mysli skutečnost, že ředitelství, účtárna, osobní oddělení, *služby informační podpory (knihovny, archivy)* apod. – tedy čistě řídicí organizační útvary – jsou přítomny ve struktuře absolutní většiny podniků nezávisle na tom z jakých jsou odvětví, čím a na základě jakých technologií se zabývají. I když samy o sobě (tj. bez technologického komplexu podniku) jsou tyto vyjmenované i jiné čistě řídicí organizační útvary k ničemu, nemůže bez nich reálně ani jeden technicko-technologicky složitější výrobní komplex nebo jiný projekt fungovat.

Ve struktuře podniku musí být všechny řídicí organizační útvary s organizačními útvary tvořícími profilový síťový model vzájemně propojeny tak, aby bylo při řízení podniku dosahováno těch nejvyšších ukazatelů efektivity jeho činnosti zadaných „Strategií podniku“.

Hlava 7. Řízení projektů, aparát síťového plánování a další

A právě z hlediska života průkazné vyřešení těchto otázek následně v praxi vede k vytvoření *řiditelnosti podniku v podobě uzavřeného systému* na základě strukturního způsobu.

Algoritmika řízení podniku v sobě zahrnuje řešení dvou úkolů:

- řízení vzájemné součinnosti podniku s vnějším prostředím v aspektech: ekonomiky, společenských vztahů, *ekologie (zdraví biocenóz podle místa činnosti podniku a v řadě případů podle místa spotřeby jeho produkce)*;
- řízení procesů v souladu s misí podniku (projektování nových vzorků produkce, vyvíjení technologií, výroba apod.).

S ohledem na misi podniku mohou být procesy, které ji realizují, z větší části znázorněny v podobě profilového síťového modelu, nebo „balíku“ profilových síťových modelů, zabývá-li se podnik současně několika druhy činností¹. Profilový síťový model odpovídající každému takovému druhu činnosti musí být integrován (začleněn v podobě komponenty) do blokového schématu algoritmiky řízení podniku.

Vzhledem k tomu, že jsou v algoritmice řízení podniku a činností v sestavě profilového síťového modelu principy vymezování návazných kroků hranicemi diskretní kontroly stejné, tvoří takové blokové schéma vlastně základ pro rozdělení funkční zátěže mezi specia-

---

¹ A konkrétně, zabývá-li se podnik vývojem vzorků nějaké výhledově nové produkce a zároveň v něm probíhá masová výroba produkce vyvinuté v minulosti, bude se balík profilových síťových modelů skládat ze dvou síťových modelů:

- vývoj nových vzorků produkce, zkušební výroba prototypů, zkušební komplex;
- masová výroba.

Přitom je nutné obzvláště zdůraznit, že zkušební výroba musí být od té masové oddělena, neboť v případě, že jsou jedny a ty samé výrobní kapacity využívány jak zkušební, tak i masovou výrobou, musí nevyhnutelně docházet ke vzájemnému narušování jejich činnosti, což je podmíněno špatnou předvídatelností výsledků projekčně-konstrukční činnosti a zkoušek prototypů. Ve většině případů podobného strukturního slučování těchto dvou výrob ta masová tu zkušební brzdí, což může vést až k plné ztrátě efektivity projekčně-konstrukčních a vývojově-zkušebních prací. Tj. masová komerční výroba nemůže obsluhovat potřeby projekčně-konstrukčních prací, i když zkušební výroba může za určitých podmínek, když nejsou z různých příčin její kapacity vytíženy, vypomáhat masové komerční výrobě a zvyšovat tak efektivitu podniku jako celku.

lizované organizační útvary podniku, a tím pádem také pro rozdělení pravomocí mezi funkce jejich vedoucích.

Tj. v základu vytvoření funkční organizační struktury podniku jako nástroje řízení leží princip diskrétní kontroly na základě faktické skutečnosti „splněno – nesplněno“.

Zajištění funkčnosti systému diskrétní kontroly v procesu řízení podniku na základě osobní personální odpovědnosti určené organizační strukturou podniku v souladu s blokovým schématem algoritmiky řízení činnosti, do které je včleněn profilový síťový model, vyžaduje:

1. Aby v kompetenci každého strukturního útvaru – *a tím pádem v osobní personální odpovědnosti vedoucích organizačních útvarů* – byly fragmenty projektu (celkové činnosti),
  - počínajíc hranicí diskrétní kontroly faktické skutečnosti „splněno – nesplněno“, na které bude činnost (nebo její fragment) převzata daným organizačním útvarem (nebo vedoucím) k další realizaci,
  - a konče hranicí diskrétní kontroly, na které je realizovaný fragment činnosti předán dalším pracovníkům v řetězci technologické návaznosti jednotlivých etap (nebo zákazníkovi v etapě danou činnost celkově uzavírající);

Jinými slovy, předání etapově ukončené činnosti jedním pracovníkem druhému není přípustné jinak, než *na hranici diskrétní kontroly podle faktického stavu „splněno – nesplněno“*, neboť jinak by se jednalo o hrubou systémovou řídicí chybu¹.

2. Aby se v blokovém schématu algoritmiky řízení nevyskytovaly fragmenty:
  - Za které nikdo neodpovídá.Pokud k takové situaci dojde, musí takové činnosti řídit a odpovídat za ně buď bezprostředně administrativní podniku (ředitelství); nebo musí být řízeny nahodile jmenovanými lidmi na základě zbytkového principu, kteří se jimi musí zabývat v době, kdy nevykonávají svoji základní činnost; nebo zůstávají ne-

---

¹ Ve smyslu běžného procesu řízení, není zde řeč o žádných mimořádných situacích.

Hlava 7. Řízení projektů, aparát síťového plánování a další

řízené, což se okamžitě projeví a může to vést až ke krachu činnosti (projektu) jako celku.

- Za které *jakoby stejnou měrou*¹ odpovídá několik vedoucích pracovníků současně, což nevyhnutelně vede ke z hlediska řízení nepřijatelné směsici úplné bezstarostnosti, zmatku a kolektivní viny s cílem přehodit odpovědnost na někoho, kdo s tím nemá nic společného, ale není dostatečně schopen se falešnému nařčení bránit.

3. Jestliže je činnost opravdu taková, že vyžaduje, aby se jí účastnilo několik funkčně specializovaných organizačních útvarů, které si nejsou vzájemně administrativně podřízeny, tak musí být ve vztahu k této činnosti předem určen jediný odpovědný šéf-koordinátor, který musí dostat příslušné pravomoci poskytující mu dostatečný vliv na vedoucí pracovníky organizačních útvarů účastnících se realizace dané činnosti. Tímto koordinátorem může být jmenován některý z vedoucích pracovníků daných útvarů, nebo i jiný člověk s potřebnými znalostmi a návyky schopný koordinovat činnost útvarů při realizaci podobného druhu činnosti.

Možnost efektivní realizace principu jediného vedoucího a jeho osobní personální odpovědnosti je však ve skutečnosti v situacích podobného druhu mravně a eticky podmíněna, neboť dokonce i algoritmicky dokonalá organizace řízení (ve smyslu rozdělení povinností a odpovědnosti) se může zvrtnout, neodpovídá-li mravnost a etika lidí potřebám dané věci.

Nebudou-li v reálně existujících strukturách dodrženy principy tvorby organizační struktury „od nuly“ vysvětlené výše, budou-li zadávány metrologicky neprůkazné kontrolní ukazatele a vedoucí pracovníci nekompetentní v oblasti řízení a daných technologiích zaplaví projekt množstvím kontrolních ukazatelů z *hlediska organizace řízení bezcenných*, povede to k tomu, že projekt přijde o svou říditelnost, což může skončit i jeho úplným krachem.

Kromě toho je nezbytné chápat, že:

---

¹ Slovní obrat „jakoby“ poukazuje na nereálnost kolektivního poručnictví a odpovědnosti různých lidí ve stejné míře. V životě „odpovědnost *jakoby stejnou měrou*“ znamená kolektivní bezstarostnost poškozující společnou věc, o čemž vypovídá přísloví „sedm chůviček dítě neuhlídá“.

Organizační struktury nepracují samy o sobě. Na místě organizačních struktur více či méně adekvátních misím podniků vždy pracují konkrétní lidé se všemi svými osobitostmi.

Znamená to, že je možné sestavit blokové schéma algoritmiky řízení podniku a vybudovat na jeho základě dokonalou organizační strukturu, ale nemáte-li kádry schopné plnit povinnosti vyplývající z jejich funkce v souladu s funkční zátěží organizačních útvarů, nebude organizační struktura odpovídat konkrétním okolnostem a podnik nebude moci na jejich základě fungovat.

Jak bylo zmíněno v kapitole 7.1, spočívá umění řídit také v umění správně rozdělit osobní personální odpovědnost za fragmenty projektu a projekt jako celek mezi jeho účastníky. Abychom našli životně důležité odpovědi na otázky zadané na začátku této kapitoly, nesmíme od samého počátku přistupovat k rozdělování osobní personální odpovědnosti za povinnosti vyplývající z funkce a pravomocí vedoucích pracovníků organizačních útvarů podniku tak, že bychom vycházeli z organizační struktury, která se již nějakým způsobem v podniku zformovala, nebo byla vybrána jako vzor k napodobení¹. **K tvorbě organizační struktury – která by odpovídala požadavkům současnosti a dohledné perspektivy – je nutné přistupovat SOUČASNĚ dvěma způsoby a s ohledem na plnou funkci řízení dané činnosti, počínaje:**

- sestavením profilového síťového modelu, v jehož základu budou ležet vymezené hranice diskrétní kontroly prováděné podle faktického stavu „splněno – nesplněno“ s jejich vzájemnou provázaností, a integrací tohoto síťového modelu do blokového schématu řízení podniku,
- zohledněním možných kandidatur na obsazení *funkcí vedoucích pracovníků organizačních útvarů (především)* v předpokládané organizační struktuře.

Nedostatek kádrů, který často doprovází zakládání nových podniků a reorganizaci původních na základě zavádění nových technologií, povede k vynucenému slučování několika funkčně-specializovaných organizačních útvarů, které by v případě dostatku kádrů měly fungovat

---

¹ Tj. na základě organizačních struktur, které ve většině podniků post-sovětského Ruska ve vztahu k předmětu jejich činnosti více či méně účelně vznikly „přirozeně-historicky“, nebo byly znehodnoceny v letech provádění reformy boji administrátorů-marodérů sdružujících se ve „skupinách“ bojujících mezi sebou za udržení nebo změnu „rovnováhy sil“.

Hlava 7. Řízení projektů, aparát síťového plánování a další

pod vedením různých lidí, pod vedení jednoho odborníka, který má o příslušných fragmentech společné věci dostatek znalostí.

A je přirozené, že po sestavení účelově funkční organizační struktury bude nutné i nadále udržovat vzájemný soulad v systému „*činnost, kterou se zabývá podnik – profilový síťový model – lidé – plná funkce řízení – organizační struktura*“.

Formálně není pro sestavování organizačních struktur „od nuly“ procedurálně organizované použití aparátu síťového plánování nezbytné. Pro řídicí pracovníky nicméně jeho znalost a pochopení jeho vzájemných vazeb s DVTR nezbytná je, neboť jim umožňuje vytvářet funkční organizační struktury „od nuly“, a diagnostikovat již vytvořené organizační struktury s cílem odhalit a odstranit jejich chyby a zvýšit jejich efektivitu.

V řízení podniku na základě síťových modelů jsou však dva špatně formalizovatelné *vzájemně související* problémy, bez jejichž vyřešení nemůže ve vztahu ke *konkrétnímu podniku* nebo *konkrétnímu projektu* použití aparátu síťového plánování přinést nic jiného než škodu:

- zaprvé je nutné najít takový stupeň detailizace, který na základě síťových modelů zajistí řešení úkolů plánování, kontroly a řízení na všech hierarchických úrovních ve struktuře podniku a jeho organizačních útvarech, aniž by pracovníci byli zbytečně zatěžováni sběrem a zpracováváním informací, které jsou z hlediska řízení bezcenné;
- zadruhé je nutné na základě zvoleného stupně detailizace bez výjimky v celé množině vzájemně propojených síťových modelů zajistit metrologickou průkaznost všech zadávaných a kontrolních ukazatelů všech plánů činností.

V souladu s tím, co zde bylo řečeno o možnostech síťových modelů při řízení podniku, musí být vybudování systému vnitropodnikového plánování (a stejně tak jeho obnovování) založeno na osvojení síťových metod a zajištění metrologické průkaznosti síťových modelů činností konkrétního podniku a jeho organizačních útvarů.

Pouze s takovým přístupem k vytváření systémů vnitropodnikového plánování může být podnik na základě síťových modelů efektivně řízen i v době, kdy bude **konjunktura trhu nevyhnutelně a**

tvrdě vyžadovat maximálně dosažitelné, a zdálo by se „nereálné“, ukazatele efektivity jeho činnosti.

7.7. Využití síťových modelů při řešení úkolů optimalizace *organizace činnosti*

Optimalizace organizace činnosti zahrnuje dva aspekty:

PRVNÍ – **hlavní**. Přizpůsobení pracovního harmonogramu a rytmy vytiženosti pracovníků v průběhu 24 hodin jejich lidskému biorytmu.

Tj. pro ty druhy činností, kdy není nutná nepřetržitá přítomnost personálu na pracovních místech, může být produktivita práce a kvalita jejich výsledků podstatně navýšena, budou-li mít pracovníci volnou pracovní dobu vázanou pouze na povinnou přítomnost při plánovacích poradách a při průběžných kontrolách podle předepsaného harmonogramu za podmínky, že v zadaných termínech kontrol podle faktického stavu „splněno – nesplněno“ bude práce, kterou měli vykonat, splněna v souladu s požadavky, které byly deklarovány při jejím zahájení, nebo v ještě vyšší kvalitě.

Růstu efektivity práce je při takovém přístupu dosahováno díky tomu, že pracovníci pracují v souladu se svým biorytmem, při kterém nejlépe dokážou realizovat svůj tvůrčí potenciál.

Nejhorší variantou využívání biorytmicky podmíněného tvůrčího potenciálu lidí je pevný harmonogram: dovedený až k idiotismu, kdy je například při hodinové mzdě účetním požadavkem dodržování bilance pracovního času stanoveného právní úpravou i nařízením, že přestávka na oběd má být v letním období 48 minut a v zimním 45; a také převáděním času ze „zimního“ na „letní“ pod záminkou „úspory elektrické energie“¹ – *nové věci v životě netvoří elektrické žárovky, ale lidé na základě svého biorytmu, který je vlastní každému z nás*. A biorytmus se příkazům o převádění času zdaleka ve všem nepodřizuje (jedním z nejnázornějších příkladů je, že se denní režim chovu dobytka změně času ze zimního na letní a naopak nepřizpůsobuje, neboť dojvost potom nenávratně klesá).

---

¹ To může být z hlediska státu přípustné v nějakých mimořádných obdobích, například v době války, ale nesmí se to stát a přetrvávat jako běžná norma života společnosti.

Hlava 7. Řízení projektů, aparát síťového plánování a další

DRUHÝ. Odstranění parazitních druhů úkonů z činnosti jako celku, pokud tak nedojde k narušení koordinace zbylých typů činností s lidským biorytmem.

V základu optimalizace organizace činnosti leží chronometráž pracovní doby, která předpokládá provedení analýzy procesu pracovní činnosti pracovníka nebo kolektivu, při které:

- je proces pracovní činnosti hranicemi diskrétní kontroly rozčleněn na různorodé složky, jejichž souhrn je znázorněn formou síťového grafu, ve kterém může být každý úkon spojován s tím či oním konkrétním pracovníkem;
- doba trvání každé takové složky je z hlediska chronometráže určována podle faktické skutečnosti buď jednorázově, nebo na základě zpracování nashromážděných statistických údajů;
- z celé množiny složek jsou vyčleňovány:
  - úkony, které jsou pro danou činnost nezbytné (příklad: při upevňování stroje k základové desce musí pracovník v podřepu navléknout na šroub podložku, nasadit matku a zašroubovat ji);
  - odpočinek jako nepostradatelná biorytmicky podmíněná fáze pro přípravu k následujícím bezpodmínečně nezbytným úkonům (příklad: po utažení matky, se musí pracovník, než přejde do další pozice a začne utahovat další matku na další šroub, napřímit a protáhnout si svaly zad a nohou);
  - úkony, které jsou ve vztahu k plnění činností parazitní, a které nejsou bezpodmínečně nezbytné, ani biorytmicky podmíněné odpočinkem v průběhu pracovního procesu (příklad: pracovník neustále zvedá a ukládá zpět do kapes klíče od stavební buňky, které mu padají z vnější kapsy jeho bundy pokaždé, když se k něčemu skloní: parazitní úkon – k jeho odstranění je nutné pracovníka vybavit speciálním pracovním oděvem, ve kterém se kapsy zapínají na běžný nebo suchý zip).
  - vypracování opatření na odstranění parazitních úkonů (změna polohy pracovních míst a jejich uspořádání, přerozdělení povinností mezi členy kolektivu, zavedení nových, sloučení a likvidace některých pracovních pozic, zaškolení do přidružených profesí, výuka efektivnějších pracovních postupů);
  - vypracování opatření pro efektivnější realizaci bezpodmínečně nezbytných úkonů (změna polohy pracovních míst a

jejich uspořádání¹, přerozdělení povinností mezi členy kolektivu, zavedení nových, sloučení a likvidace některých pracovních pozic, zaškolení do přidružených profesí, výuka efektivnějších pracovních postupů);

- formování a přepočítání síťového modelu činnosti v souvislosti s její novou organizací;
- převedení řízení na novou organizaci činnosti.

7.8. Společenské potřeby a reálná praxe řízení

Společnost potřebuje pro zajištění svého rozvoje a blahobytu organizaci samořízení a řízení a jejich neustálé zdokonalování.

Avšak navzdory této naléhavé a rok od roku stále aktuálnější potřebě v Rusku našich dnů:

- na straně jedné – obory z oblasti řízení v systému profesionálního vzdělávání, a to včetně vysokoškolského, buď zcela chybí, nebo má obsah učebních kurzů takový charakter, že není možné si teoretické znalosti spojit s řídicí praxí (přitom je většina kurzů „teorie řízení“, které odpovídají vzdělávacím normám Ruské federace v oboru Státní a municipální řízení, bezobsažná a neposkytuje žádnou představu o řízení jako o procesu, a proto škodlivá);
- na straně druhé – sama řídicí praxe v činnosti státního aparátu, a také v byznysu má takový charakter, že zástupci profesionálního řídicího aparátu nepotřebují mít adekvátní znalosti z oblasti sociologie a řízení ani návyky jejich uplatňování v praxi.

Příčiny takového stavu věcí jsou také dvojího charakteru:

- Na straně jedné – je ve společnosti nadměrně rozšířen příživnicko-parazitický (a v případě specifikace na základě typů struktury psychiky – dobytčí) vztah ke státní moci (oni jsou nám povinni zajistit to a to a my jim povinováni nejsme ničím) a přesvědčení o tom, že není možné státní moc žádným způsobem ovlivnit (je tomu skutečně tak, jsou-li členové společnosti ve své většině z hlediska řízení negramotní, což je v této oblasti předurčuje být nesvéprávními). V takových sociálních podmínkách potom vzniká korporativní monopol na státní moc, což je doprovázeno monopolně vysokou cenou (ať už vyjádřenou ja-

---

¹ Tím by se měla zabývat ergonomika – nauka o konformitě techniky a umělého životního prostředí na straně jedné a fyziologie a psychologie člověka na straně druhé.

Hlava 7. Řízení projektů, aparát síťového plánování a další

---

kýmkoliv způsobem) na zboží *manažerská práce – manažerské služby různého druhu.*

- A na straně druhé – nemá státní moc jako monopolní korporace sdružující profesionální manažery pracující ve státních strukturách i byznysu¹ v podstatě žádné důvody k tomu, aby opravdu přemýšlela o zdokonalování řízení, neboť její představitelé si i tak žijí lépe než společnost, která je jim podřízena: sami sobě si určují jak legální mzdy mnohonásobně převyšující mzdy v běžných profesích, tak i nelegální „provize“ a další „desátky“ podobného druhu.

V podmínkách monopolně korporativního sociálního postavení manažerů a monopolně vysoké ceny na zboží manažerská práce, se zdokonalování řízení a samotné řídicí činnosti jeví mnohým „profesionálním“ manažerům, kteří se nacházejí na vrcholu mocenské hierarchie – s ohledem na jejich narušenou mravnost – jako zbytečná úmorná zátěž k těm sociálním výhodám, které z jejich mocenského postavení plynou.

Podle údajů Inženýrnoj gazety (č. 45, 1992, Do kapes papalášů nenakukuj) byl v roce 1980 poměr mzdy vyšší administrativy k průměrné mzdě v násobcích následující: USA – 110x; NSR – 21x; Japonsko – 17x a vyhodnotíme-li státní zajištěnost vyšších stranických a státních úředníků v SSSR v období sedmdesátých a osmdesátých let, bude SSSR na tomto seznamu stát v čele ještě před USA.

Podle kvality řízení vyjádřené v produktivitě společenské práce, kvalitě vyráběné produkce a v rychlosti rozvoje a zavádění nových druhů produkce do masové výroby, byly již tehdy tyto státy seřazeny v opačném pořadí.

Za uplynulých téměř třicet let se „žebříčky“ uvedených zemí a tendence jejich dalšího rozvoje nezměnily: SSSR se zhroutil a Rusko uvízlo v krizi, přičemž si zachovalo mnohonásobnou převahu ve výši příjmů všemožných finančních a politických „top manažerů“ v porovnání s průměrnou mzdou (Rusko bylo podle tohoto ukazatele v roce 2006 mezi třemi světovými lídry); v USA probíhá vědecko-

---

¹ V daném případě se nejedná o technický personál, ale o osoby ve funkcích, jejichž slovo a podpis mají z hlediska státního řízení váhu, nebo ji dokážou přidat rozhodnutím vypracovaným státním aparátem.

technický rozvoj v mnohém díky „skupování mozků“, jenže narůstají problémy s dolarem, který přišel o svou pozici výhradní monopolní světové valuty; NSR je s ohledem na blahobyt na průměru; a Japonsko je úspěšné, přestože nemá vlastní surovinovou a energetickou základnu.

To znamená, že v uvedených zemích jsou chyby řízení v měřítku celé společnosti svou závažností přímo úměrné velikosti násobku výše mzdy vysokých manažerů k průměrné mzdě (a to jak ve státním aparátu, tak i v byznysu).

Na tento poměr příjmů top manažerů ke kvalitě řízení upozorňuje ve své knize Troufalost naděje. Úvahy o vzkříšení amerického snu. (S-Peterburg, Azbuka-klassika, 2008) také B. Obama, který byl prezidentem USA zvolen 05. 11. 2008:

«V roce 1980 dostával průměrný výkonný ředitel 42x více než průměrný pracující¹. V roce 2005 tento poměr již dosáhl hodnoty 262. Tábor konzervativců, ke kterému patří i redakce Wall Street Journal, ospravedlňuje tyto astronomické částky a obrovské akciové podíly nutností získávat talentované řídicí pracovníky a trvá na tom, že státní ekonomika nejlépe funguje, když u kormidla stojí tlustí a vyfiknutí top manažeři. Jenže tento růst příjmů řídicích orgánů žádným způsobem nevedl ke zlepšováním ekonomických ukazatelů. Naopak - **nejvýše odměňování manažeři v posledních letech dopustili vážné propady růstu příjmů svých společností, snížení hodnoty jejich akcií, hromadná propouštění, snižování částek v penzijních fondech².**

Zvýšení příjmů řídicích struktur vůbec není podmíněno požadavky tržní ekonomiky ale kulturou. V době, kdy příjmy průměrných pracujících prakticky stagnují, si mnozí představitelé vedení bez výčitek svědomí strkají do kapes všechno, co jim jen dovolí povolné a ochočené rady korporací. Američané si uvědomují nakolik je taková kořistnická etika pro život naší společnosti zhoubná (část citace jsme

---

¹ I když se údaje o poměru mezd v roce 1980 v USA uváděné B. Obamou liší od těch, které jsou uvedeny výše, nespochívá podstata věci v jejich konkrétních hodnotách, neboť důvod těchto nesrovnalostí může spočívat ve skutečnosti, že byla v různých průzkumech odlišným způsobem stanovena statistická mez oddělující „vyšší administrativní pracovníky“ od zbylé společnosti (naše vysvětlivka k citaci).

² Povšimněme si, že nejzávažnějších chyb se dopustili nejvýše odměňování top manažeři (naše vysvětlivka k citaci).

Hlava 7. Řízení projektů, aparát síťového plánování a další

zvýraznili); v jedné z nedávno provedených anket nazvali korupci ve státních strukturách a byznysu, hrabivost a bažení po materiálním zajištění dvěma ze tří nejzávažnějších mravních problémů stojících před naším státem (jako první označili problém výchovy dětí ve správném hodnotovém systému). Konzervativci mají možná i pravdu, když požadují, aby se vláda nevměšovala do systému určujícího výši odměn manažerů, ale současně by konzervativci měli vystoupit proti nemístnému chování správních rad při jejich zasedáních se stejně spravedlivým hněvem, jakým planou, když odsuzují nemístný slovník rapu¹» (str. 73,74).

Jenže o otázce, které se dotkl B. Obama, se v Rusku mezi politiky a sociology veřejně nedebatuje, proto je nutné výše uvedené údaje vysvětlit.

Čistě z hlediska řízení je v *podmínkách více či méně svobodného trhu* cena zboží mírou jeho deficitu. A to samé platí i pro cenu kvalifikovaného personálu ve všech odvětvích.

Jinými slovy, je-li společnost připravena platit v oblasti řízení na základě principu „*čím výše v hierarchii člověk stojí, tím více jeho příjmy převyšují průměrné příjmy ve společnosti*“, **musí pocítovat opravdu velký deficit efektivních manažerů.**

Tu situaci navíc zhoršuje i skutečnost, že různí šejdíři, kteří nic neumějí a ani se ničemu užitečnému učit nehodlají, úspěšně pronikají do oblasti řízení právě kvůli těmto vysokým příjmům, a také proto, že před svými podřízenými nenesou žádnou odpovědnost.

Kromě toho, jsou-li monopolně vysoké příjmy top manažerů a vyšších státních úředníků posuzovány z pozic Dostatečně všeobecné teorie řízení, tak představují přerušení jednoho z nejdůležitějších obvodů zpětných vazeb v procesu společenského samořízení: úředníci a byznysmeni nemají ponětí o tom, jak se žije absolutní většině společnosti s podstatně nižšími příjmy, v důsledku čehož nemůže být jejich politika adekvátní společenským zájmům, neboť bez zpětných vazeb není adekvátní řízení možné².

---

¹ Rap – jeden ze směrů v hudební kultuře, svérázně rytmicky mluvené rýmy v písních. Značnou část rapu tvoří „písně o beznaději a protestu proti ní“, proto se v nich velmi často vyskytují neslušné výrazy doprovázené i gestikulací.

² Pro informaci:

Současně může být využito toto přerušení zpětných vazeb se svou společností, které vytrhává uvedené kategorie osob z procesu *společenského samořízení*, který by měl probíhat v zájmu samotné společnosti, v procesu řízení této společnosti z vnějšku, což v absolutní většině historických precedentů není v souladu se zájmy samotné společnosti, ale nějakých vnějších nebo mezinárodních sil¹.

Tj. chceme-li dosahovat společenského a vědecko-technického pokroku, musíme příjmy šéfů „příškrcovat“ tak, aby nevystupo-

-
- v roce 2008 měl prezident RF D.A. Medvěděv podle svého daňového příznání příjmy ve výši 4 139 726 rublů. (<http://www.kremlin.ru/text/news/2009/04/214774.shtml>), což odpovídá průměrné měsíční „mzdě“ 344 977,17 rublů.
  - v roce 2008 činila mzda poslance Státní dumy více než 160 000 rublů (<http://www.newsru.com/russia/10oct2008/soderzhanie.html>). Mzda náměstka ministra 77 000 rublů (v odkazovaném souboru asi došlo k tiskové chybě, neboť je tam uvedeno směšných 7 700 rublů: naše vysvětlení k citaci), a společně s příplatky jeho příjem dosahoval výše 110 000 rublů. Na ministerstvech však pracuje spousta lidí s nízkými mzdami, které nepřekračují 20 000 rublů (jde o mzdy technického personálu). Proto činí průměrná mzda za jednotlivá ministerstva přibližně 50 000 rublů. Průměrná výplata státních úředníků výkonné moci činila v roce 2007 – 25 607 rublů a v květnu 2008 – 36 300 rublů, což znamená, že jejich příjmy od začátku roku vzrostly o 41%. To není špatný nárůst s ohledem na to, že se lidem za stejnou dobu mzdy zvedly o 28%. Ministři dostávají 10 – 15x více než obyčejní občané (ve většině vyspělých zemí převyšuje mzda ministra průměrnou mzdu v daném státě maximálně 3 – 4x). Panuje názor, že čím má úředník vyšší výplatu, tím méně bere úplatků. V Rusku se však toto tvrzení nepotvrdilo. Od roku 2004 se příjmy státních úředníků zvedly 4 – 10x, a zároveň vzrostla i úroveň korupce. V průměru dostávají ruští úředníci téměř 40 000 rublů měsíčně. (<http://www.osvic.ru/job-career/salary-35/article11485.html> — s odkazem na Komsomolskou pravdu ze dne 29. 05. 2008);
  - podle údajů za květen 2008 činila průměrná měsíční mzda Rusů něco málo přes 15 000 rublů. V Moskvě však byla průměrná výplata okolo 30 000 rublů a v zemědělství pouze 6 000 rublů (<http://www.osvic.ru/job-career/salary-35/article11485.html> — s odkazem na Komsomolskou pravdu ze dne 29. 05. 2008);
  - v roce 2007 činil v Rusku průměrný důchod 3 086 rublů a v prosinci 2007 – 3 309 rublů (<http://www.rian.ru/society/20080208/98742248.html>).

V průběhu své každoroční „Přímé linky“ s občany dne 04. 12. 2008 V.V. Putin prohlásil:

Hlava 7. Řízení projektů, aparát síťového plánování a další

valy v sociální statistice příliš do popředí; a příjmy „vysokých“ manažerů mohou být „příškrcceny“ i pod průměrnou úroveň – „ti nahoře“ musí pracovat z *dobroty své duše* pro *Ideu spočívající v zájmu o společenský rozvoj*, a ne kvůli sobeckému kariérismu s cílem získat více peněz a zvýšit si své spotřebitelské postavení.

To není návrh na „absolutní rovnostářství“, je to návrh na navázání zpětných vazeb na společnost: kvalifikovaný profesionál musí mít reálnou možnost vydělávat více, než méně kvalifikovaní lidé, a to platí pro všechny oblasti profesionalismu včetně oblasti řízení, *avšak pouze do určité úrovně mocenské hierarchie.*

«...podstatně jsme zvedli podporu v nezaměstnanosti - do 4 900 rublů. Vzmeme-li v úvahu, že důchod je u nás 4 500 rublů, jedná se o celkem značné prostředky. I když chápu, že tyto peníze nebudou lidé dostávat celý život, ale pouze v celkem krátkém časovém období. V této lhůtě se však musí zapojit také regiony a Federální pracovní úřad.»

To jsou ale jen prázdná slova, pro lidi, kterých jsou desítky tisíc (jestli ne stovky tisíc), to není žádná odpověď na to, jak mají přežívat v podmínkách krize, když zůstali bez práce a tím pádem také bez zdroje příjmů.

Je-li v současnosti, v podmínkách společensko-ekonomické krize, částka 4 900 rublů považována za „značné prostředky“, tak proč nepřidělil sám sobě a ministrům finančně-ekonomického bloku (včetně úředníků ze sociálního zabezpečení), a také šéfovi centrální banky a různým těm ekonomickým poradcům výplatu ve výši 4 900 rublů do ukončení krize? *V podmínkách RF jde o vtip, ve kterém se však kryje velký podíl společensko-prospěšné účelnosti – uzavření zpětných vazeb na mocenské zástupce, aby na sobě pocítili plody svého řízení.* Kromě toho by se jednalo o projev solidarity s lidmi, s těmi jejich vrstvami, které reformy postihly nejvíce, vyjádřený činem a ne slovy.

¹ V současné době se tato poslední okolnost nejjasněji projevila v post-sovětské Gruzii, kde řádově 12 000 státních úředníků v letech 2004, 2005 oficiálně pobíralo „podporu v nezaměstnanosti“ ve výši 1 200 – 1 500 USD z Fondu rozvoje a reforem vytvořeného na základě iniciativy demokraticky znepokojené veřejnosti, která však sotva vznikla bez poručnictví ze strany CIA. Takže je zcela jasné, že: Kdo platí, ten také objednává muziku.

«Kote Kublašvili (ředitel Fondu rozvoje a reforem – naše vysvětlení k citaci) vyvrátil fámy o tom, že prý jsou nyní doplátky ke mzdám státních úředníků v Gruzii v plné výši vypláceny ze Sorosova fondu. Řekl, že ze Sorosova fondu je financováno pouze 25% z této potřebné částky: „Zbytek je získáván z prostředků poskytnutých z programu rozvoje OSN, švédskou agenturou mezinárodního rozvoje a dalšími dárcovskými organizacemi, a také fyzickými a právníckými osobami z Gruzie a řady dalších států.“»

(<http://www.podrobnosti.ua/power/parliament/2005/01/10/171722.html>).

Problém je v tom, že sféra řízení obecně a obzvláště vyšší funkce v mocenské hierarchii, nesmí být korytem lákajícím parazity, neboť monopolně vysoké bezprostřední a zprostředkované příjmy vyšších úředníků vedou k izolaci řídicího aparátu od společnosti, k jeho parazitismu a přeorientování se na uspokojování svých korporativních parazitických zájmů v první řadě na úkor zbytku společnosti, a v důsledku k degradaci řídicího aparátu a řízení; zbytek společnosti přitom nežije lépe, než jak mu umožňuje kvalita řízení celospolečenských sociálních a makroekonomických procesů.

Pro ochranu společnosti před parazity-šejdři pronikajícími do oblasti řízení se musí počínaje od nějaké dostatečně vysoké úrovně v hierarchii funkcí příjmy řídicích pracovníků postupně s dalším stoupáním po hierarchických stupních snižovat: tam lidé musí pracovat pro ideu a na ideu, i když mzda musí být dostatečně vysoká, aby jejich rodiny mohly žít stejně jako průměrné rodiny ve společnosti. A konkrétně v Koránu se o výběru lidí, kteří se mají ve společnosti zastávat vedoucí postavení, říká: *«Následujte ty, kdož od vás odměnu žádnou nežádají a správné cesty se přidržují!»* (súra 36:20 (21)), tj. lidé, v takovém vedoucím postavení, musí být v rámci možností v porovnání s většinovým průměrem pravdivější, a nečinit si nároky na nějaké spotřebitelské výhody před zbytkem společnosti.

Jestliže nejsou ve společnosti udržovány monopolně vysoké ceny na zboží, kterým je práce vyšších manažerů, má v takovém případě manažer ve vysoké funkci dva způsoby, jak zvýšit kvalitu svého vlastního života:

- buď opustí svou funkci a najde si lépe placenou práci s tím, že již ale nebude zastávat tak vysokou řídicí funkci;
- nebo realizuje svůj řídicí profesionalismus takovým způsobem, aby se za průměrnou a nižší mzdu žilo rok od roku lépe.

Pouze s likvidací monopolně vysokých příjmů vyšších řídicích pracovníků získávají šéfové morální právo vyžadovat od svých podřízených svědomitou práci: „Jsi placen lépe než já, a proto mám právo od tebe požadovat, abys svou práci jen nepředstíral, ale skutečně pracoval.“ Námitka ve stylu: „Jestli si myslí, že nám platí, tak ať si také myslí, že pracujeme“, v takovém případě pozbývá svůj smysl.

Hlava 7. Řízení projektů, aparát síťového plánování a další

Pokud tomu tak není, tak v podmínkách monopolně korporativního sociálního postavení manažerů a monopolně vysoké ceny na zboží v podobě manažerské práce, a jestliže se vysocí manažeři dopouštějí korporativní sabotáže svých povinností vyplývajících z jejich funkce a společenského dluhu, není možné z dolních pater mocenské hierarchie udělat nic společensky prospěšného. A řídicím pracovníkům v dolních patrech této hierarchie zbývají pouze dva způsoby jak si pozvednout svou životní úroveň:

- první – rychlý, ale někdy nebezpečný: brát úplatky a vymáhat peníze od fyzických a právnických osob závislých na úřední moci;
- druhý – stoupat po služebním žebříčku, čehož se v byrokratickém systému nejefektivněji nedosahuje dobrými pracovními výsledky, ale podlézáním výše stojícímu šéfstvu, které ve své většině nemá na zdokonalování řízení zájem.

Dějiny znají dva stimuly ke zdokonalování řízení ve společnosti:

- vnější – tlak konkurence nutí řídicí pracovníky pronikat do podstaty věci a zdokonalovat své řízení;
- vnitřní – nezištná láska k lidem, která mravně-eticky zavazuje zdokonalovat řízení, což nakonec vede až k provedení sociální hygieny v té či oné podobě s ohledem na parazity v oblasti řízení.

Je-li alespoň jeden z těchto stimulů aktivní, vzniká potřeba mít i odpovídající znalosti a návyky z oblasti řízení a také potřeba využívat nástroje modelování a optimalizace řízených procesů a vytvářet a optimalizovat metrologicky průkazné modely, na jejichž základě by bylo možné řízení zdokonalovat.

Pokud takové stimuly neexistují, jsou DVTŘ, formálně-algoritmické metody modelování a optimalizace řízení (takové jako aparát lineárního programování, metoda dynamického programování a další metody aparátu nelineárního programování, aparát síťového plánování, aparát teorie her) řídicí korporaci nejen naprosto k ničemu, ale představují pro ni očividnou překážku, neboť každý z těchto nástrojů v případě svého metrologicky průkazného využití při řešení praktických úkolů společensky prospěšného řízení tak či onak odhalí rozpor mezi skutečnými a deklarovanými cíli řídicí korporace, a usvědčí ji z parazitismu na procesech řízení.

7.9. Psychologické základy vniknutí do řízení

Zbývá probrat vniknutí do řízení. Ve většině případů se vědomí obrací k problémům řízení životních okolností, situací, problémů, se-beovládání, umění se chovat (apod. slova o jednom a tom samém), když se střetne s těžkostmi, neúspěchy, rozčarováním, tj. v době, která pro něj nebývá právě tou nejideálnější, *neboť se jedná z větší části o různorodé „stresové“ situace*. Nicméně Bůh neukládá člověku nic, co by nedokázal unést, a proto je nejlepší v podobných situacích:

- ⇒ Především uklidnit vlastní zmatek, který vyplývá z nevědomých úrovní vnitřně konfliktní, neuspořádané psychiky a proniká do ní z kolektivní psychiky, jejíž součástí je tak či onak každý jedinec.
- ⇒ Když uklidníte svůj zmatek, je nutné, pamatující na to, že Všedržitel se nemýlí, bez malomyslnosti nebo nesmyslného nadšení přijímat to, co přichází a bylo dříve nazváno *vektorem stavu*.
- ⇒ Potom je nezbytné si vzpomenout, jak se tento *vektor stavu* v minulosti měnil v průběhu co možná nejdelšího časového intervalu v obklopujícím ho informačním pozadí.
- ⇒ To vám umožní uvidět obrázek vzájemné vloženosti dílčích procesů a příčinných vazeb v jejich souhrnu, tj. vzájemné vazby informací „osobně všedního“ a celospolečenského významu, na základě vaší mravně podmíněné libovůle rozřazené do dvou kategorií: „Dobře“ a „Špatně“.
- ⇒ Z toho všeho je nezbytné vyčlenit celkové vnější řízení a pokusit se z něho oddělit to hierarchicky Nejvyšší – bezprostředně vycházející od Všedržitele, který bez výjimky ve všech případech podporuje to, co spadá do kategorie „objektivního Dobře“: Odstraňuj zlo tím, co je nejlepší (metoda „vyřázet klín klínem“ se přitom nevyužívá, i když jejím přívržencům je Shora poskytnutá dočasná shovívavost s cílem přivést k rozumu je samotné i jejich okolí).

Hlava 7. Řízení projektů, aparát síťového plánování a další

- ⇒ Pokusit se, pamatujíc na hierarchicky Nejvyšší řízení Všedržitele, který vždy odpovídá na prosby k Němu vznesené, řešit úkol předvídání mnohovariantního možného průběhu událostí: Bůh poskytuje důkaz Své existence bezprostředně každému, odpovídajíc na jeho modlitbu v souladu s jejím smyslem „Jazykem“ životních okolností, ke kterému musíte být vnímaví, abyste smysl jeho „vět“ pochopili.
- ⇒ Poté je zapotřebí se buď podřídit průběhu procesů, když přijmete jejich průběh jako danost; nebo na sebe vzít odpovědnost a začít ovlivňovat jejich průběh v souladu se svým vektorem cílů ve vztahu k celému souhrnu dílčích procesů popisovaných vektorem stavu.
- ⇒ Přitom tím hlavním zůstává rozeznat **milost** hierarchicky Nejvyššího všezahrnujícího řízení Všedržitele, aby váš vektor cílů nebyl antagonistický Nejvyšší milosti, a váš vklad do průběhu vzájemné vloženosti procesů se stal částí milosti nesenou hierarchicky Nejvyšším všezahrnujícím řízením. V takovém případě vám i informační toky hierarchicky Nejvyššího všezahrnujícího řízení budou ve vaší činnosti nezbytnou pomocí a ne překážkou.

Ale i přestože se toho budete držet, bude nutné určitou dobu vydržet v klidu, beze zmatku a emocionálních excesů, abyste zbytečně ne-spotřebovali energii v poštilosti, dokud nedozní účinky mravně a eticky podmíněných chyb, kterých jste se v minulosti dopustili, a ve kterých se obvykle odráží nepřiměřené sebevědomí jedinců, kteří zapomněli na celistvost a hierarchické uspořádání Všehomíru a na Nejvyššího; nebo se v nich odráží přenášení jejich odpovědnosti a starostí, které jim byly Shora předurčeny, na jejich okolí, včetně na ty, kteří v Objektivní Realitě stojí výše, tj. jedná se o odplatu za příživnictví. To platí jak pro osobní záležitosti, tak i pro ty kolektivní, národní a lidské.

„Ty řídíš a jsi řízen“, říkával Plútarchos, historik, který byl zároveň „na vedlejší úvazek“ vrchním žрецem Delfské věštírny Apollónova chrámu.

Dochází-li v takovém vzájemně vloženém procesu „řízení“ ke konfliktu řízení dvou (nebo více) subjektů, jedná některá z konfliktních stran mimo rámec Záměru v mezích dopuštění (a možná nejen proti ostatním, ale i proti Záměru). Ale i v situaci, kdy ke konfliktu nedochází, jsou přímé vazby kohokoliv z nich z pohledu ostatních – zpětnými vazbami, a zpětné vazby kohokoliv z nich zase přímými vazbami ostatních. Z toho je tedy jasné, že s ohledem na takovýto druh procesů, kdy je řízen systém skládající se ze subjektů a objektů řízení, tento systém ve skutečnosti řídí ten, kdo je schopen organizovat samořízení systému jako celku v jeho souhrnných procesech, v režimu, který je pro něj přijatelný; tj. ten, kdo je schopen koncepci uplatňovanou ve vztahu k sobě přijmout a začlenit ji do souhrnné koncepce řízení systému jako jediného celku.

Nezapomínáme-li tedy na Všedržitelnost, tak – *především sám sebou* – nejlépe řídí z místa, ve kterém se nachází v hierarchii vzájemné vloženosti sociálních a mimosociálních struktur a procesů, ten, kdo rozlišuje hierarchicky Nejvyšší řízení od vnějšího nebo vnitřního přeludu, nepřekáží Nejvyššímu a vědomě přenáší Jeho vůli dolů po obvodech vnitřního společenského řízení jako milost a urychluje tak proces přechodu ke kultuře, ve které je nevratně stabilní lidský typ struktury psychiky normou dosahovanou všemi v mládí.

Hlava 7 v redakci ze dne 08.12.2008

Upřesnění a dodatky: 19.07.2010